Thomae Sydenham, medicinae doct. ac practici quondam Londinensis ... Praxis medica experimentalis sive opuscula universa. Quotquot hactenus ab autore ipso ultimum revisa & aucta in lucem prodierunt ... / [Thomas Sydenham].

Contributors

Sydenham, Thomas, 1624-1689

Publication/Creation

Lipsiae : Apud Thomam Fritsch, 1711.

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/ypgt7uxs

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
https://wellcomecollection.org

E156 50451/A
A. XXX. Syd

W. Vienna Dec 21 '01

38.C.8190

THOMAS SYDENHAM.

8190

THOMÆ SYDENHAM,
Medicinæ Doct. ac Practici quondam Londinensis Celeberrimi

PRAXIS MEDICA EXPERIMENTALIS,

Sive

OPVSCVLA VNIVERSA

Quotquot hactenus ab Autore ipso ultimùm revisa & aucta in lucem prodierunt,

Nunc primùm in unum collecta volumen, à mendis probè repurgatum, indicibusq; necessariis accuratissimis exornatum.

LIPSIÆ,
APVD THOMAM FRITSCH.
M. DCCXI.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

LECTORI SALUTEM
BIBLIOPOLA.

QUantò major Experientissimi Medicorum, Thomæ Sydenham, *non in Anglia solùm, sed & in aliis nostris regionibus post mortem etiam fama celebratur; tantò avidius semper ejus Scripta temporibus diversis edita ab omnibus, qui nobilissimam Artium Medicam ex Observationibus fidelissime factis addiscere vel stabilire sat agunt, fuerunt excepta. Quæ uti non pauca habentur, ita miraberis mecum haud dubie, L. B. nullam hucusq; in publicum Editionem comparuisse, quæ omnia eadem atq; singula à mendis non minus repurgata, ac novis Ad-*

ditamentis ab Autore adhuc vivo ultimùm locupletata in unum sociata Volumen exhiberet. Equidem universa Autoris laudatissimi Opera aliquot in locis circumferuntur excusa, verùm penitus ipsa, ubi in specie & cum Opusculis vel postremo auctis, vel de novo plane divulgatis, conferre haud graveris, quam plurima hinc inde deesse oppidò constabit. Insigni proin huic defectui ut convenientem nunc præcipue temporis medelam afferrem, quo vel ipsa Opera ista imperfecta ceu maximam partem distracta obtinentur difficilius, sedulitate omni nullis sumptibus parcens singula, quotquot hactenus celeberrimi nostri Autoris ultimùm non sine accessionibus egregiis lucem Scripta aspexerunt, conquisivi, Nob. Dn. D. Joh. Michaele Faust, Medico Famigerabili, alteram Editionem Tractatus, qui

Sche-

*Schedula Monitoria de Novo Febris Ingressu inscribitur, benevolè Argentoratô submini*ſ*trante, aliàs nullibi amplius venalem, quod pauciſſima ſaltem ejus Exemplaria Londini An. 1688. typis exſcripta fuerint. Conquiſita verò eô, quô prodierunt ordine, in præſens, quod Lectori Benevolo hîc ſiſto, Volumen, cùm emendatiſſimum, tùm Indicibus neceſſariis inſtructum, diligenter curavi compingi; etenim præter Opuſculorum Seriem Elenchum Rerum ab Autore ipſo in potiores Tractatus contextum mox in frontiſpicio exhibere, Verborum autem & Rerum Indicem ſub calcem demum adjungere percommodum viſum fuit copioſiſſimum accuratiſſimumque. Forſan Autoris Methodus curandi Febres, omnium primò cum publico Londini Anno 1666. communicata, unice à nonnullis deſiderabitur; ſed negligen-*

tia prorsus ex additione ejus incurrissem notam, quia Observationibus circa Morborum Acutorum Historiam & Curationem inserta deprehenditur integra. Plura non addo, quam ut laboribus hisce tuum in emolumentum, Lector Benevole, frui, meisque conatibus Tibi porrò inserviendi velis favere.

SERIES

SERIES OPUSCULORUM.

I. Obſervationes Medicæ circa Morborum acutorum Hiſtoriam & Curationem.

II. Epiſtolæ Reſponſoriæ duæ: prima de Morbis Epidemicis ab Anno 1675. ad Annum 1680. ad Robertum Brady, M. D. ſecunda de Luis Venereæ Hiſtoria & Curatione ad Henricum Paman, M. D.

III. Diſſertatio Epiſtolaris ad Guilielmum Cole, M. D. de Obſervationibus nuperis circa Curationem Variolarum Confluentium; nec non de Affectione Hyſterica.

IV. Tractatus de Podagra & Hydrope.

V. Schedula Monitoria de Novæ Febris Ingreſſu.

VI. Proceſſus integri in Morbis ferè omnibus curandis, unà cum graphica delineatione.

Elenchus Rerum.

OBSERVATIONUM

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in genere.

MOrbus naturæ conamen in ægri ſalutem, *Pag.* 39. Morbi partim ab aere, partim à varia Fermentatione, & Humorum Putrefactione, *ibid.* Peſtis & Arthritis Naturæ Medicatricis inſtrumenta, *p.* 40. Ratio Morborum Acutorum, *ibid.* Febres Intermittentes Acutis, licet minus proprie, accenſendæ, *p.* 41. Chronicorum ratio, *ibid.* Acuti ab aeris alteratione impreſſi Epidemici dicuntur, *p.* 42. Acuti à particulari corporum ἀνωμαλίᾳ, quovis cujuslibet anni tempore invadentes, Intercurrentes ſeu ſporadici dici poſſunt., *ibid.*

CAP. II.

De Morbis Epidemicis.

EPidemicos, tum à propriis quibusdam ſymptomatis, tum à medendi ratione diſpari, differre ab invicem conſtat, *pag.* 43. Febrium Continuarum Epidemicarum diverſæ ſpecies, diverſa omnino Methodo ſunt curandæ, *p.* 44. Febres Stationariæ ab occulta alteratione in terræ viſceribus aerem contaminante pendere videntur, *ibid.* Stationariæ dicuntur, quæ Generalem anni Conſtitutionem ſequuntur, neque extra illam comparent, *p.* 45. Intercurrentes, quæ omnibus annis competunt, *ibid.* Senſibiles aeris qualitates ad has producendas facere poſſunt,

non

non ad illas, *ibid.* Unde Epidemicorum alii Regulares, *p.* 45. alii Anomali, *p.* 46. Epidemici vel sunt Vernales, vel Autumnales, *ibid.* Vernalium alii circa Æquinoctium Vernum ad statum perveniunt, circa Solstitium æstivum evanescunt; alii Æquinoctium Autumnale, Brumaleque Solstitium præstolantur, *p.* 47. Cholera morbus per unum mensem, Dysenteria, Febres Quartanæ, & Tertianæ Autumnales, vix ultra duos Epidemicè grassantur, *ibid.* Intermittentes Autumnales aliquamdiu sub Continuarum specie nonnunquam latent, *p.* 48. Epidemici prædominantis genio σύγχρονοι omnes se accommodant, *p.* 49. Quo ab hyemis frigore presso, inferioris ordinis Epidemici se efferunt, *p.* 50. Diversatum Febrium rationes à causa morbifica in humano corpore aggesta perperam deducuntur, *p.* 51. In novis Febribus ad magna remedia tardius procedendum; Indicationem à Lædentibus & Juvantibus præsertim esse sumendam, *ibid.*

CAP. III.

Constitutio Epidemica Annorum 1661. 62. 63. 64. Londini.

TErtianæ hujus Constitutionis ab intermittentibus Tertianis aliis differentia, *p.* 55. Febris Continua hæc intermittentium quasi compendium, *p.* 56. Unica hæc fuit Febris Continuæ species ab An. 61. ad Annum 65. *p.* 57. Quo ordine morbi Epidemici hanc Constitutionem pervadebant, & se mutuo excipiebant, *ibid.* Febris Continua hujus Constitutionis aliarum omnium præcipua videtur, *ibid.* Cæteris etiam frequentior, *ibid.* Symptomata ejus magis peculiaria, *p.* 58.

CAP. IV.

Febris Continua hujus Constitutionis.

FErmentationis atque Ebullitionis vocabula minus proprie in Febrium negotio usurpantur, *p.* 58. In quibus differt sanguinis ebullitio à liquorum vinosorum fermentatione, *p.* 59. Febrilis sanguinis commotio vel ad materiæ

Heterogeneæ ſecretionem dirigitur, vel ad immutandam ſanguinis Diatheſin, *p.* 60. In utroque caſu id maxime indicatur, ut ſanguis intra modum naturæ propoſito congruentem contineatur, *p.* 61. Quibus nocet Venæ-ſectio, *p.* 62. Quibus eadem prodeſt, *ibid.* Quibus Emeticum eſt propinandum, quibus ab eo abſtinendum, *p.* 63. Id ſi prætermiſſum fuerit, ubi indicabatur, Diarrhœa inſequitur, *ibid* At non ſemper in Febribus malignis, *ibid.* In quo conſiſtit hujus Diarrhœæ periculum, 64. Ea ab exhibito Emetico, non vero ab aſtringentibus ſtatim ſiſtitur, *ibid.* Emetica Antimonialia periculoſa, niſi copioſe diluantur, *ibid.* Ubi indicatur utrumque, Venæ-ſectio Vomitorium debet præcedere, *p.* 65. Emeticum in morbi initio propinandum, vel quovis morbi tempore, modo vires ferant, *ibid.* Periculum a vomitione cohibita, Emetico prius non propinato, *p.* 66. Poſt Emeticum hauſtus Paregoricus hora ſomni exhibendus, *p.* 67. Nonnunquam etiam Diaſcordii doſis ſatis larga præſcribenda eſt, *ibid.* Vomitoria ex infuſione Croci Metallorum nullis infra adoleſcentiam conſtitutis tuto exhibentur, *p.* 68. Sanguinis æſtus in nonnullis Venæ-ſectione repetita, in aliis Clyſtere alternis diebus injecto frænandus, *p.* 69. Plura de uſu Enematum, *p.* 70. Cardiaca quibus conferunt, & quo morbi tempore exhibenda, *p.* 71. Materiæ Febrilis concoctio nihil eſt aliud, quam peccantis materiæ à ſana ſeparatio, *p.* 72. Deſpumatio circa diem 14. peragitur, *ibid.* Refrigerantia poſt diem 14. exhibita morbum protrahunt, *p.* 73. Cardiaca moderatiora in morbi principio, calidiora in progreſſu adhibenda, *p.* 74. Formulæ Cardiacorum, *ibid.* Si Fermentatio recte procedat, nullis omnino remediis eſt opus, *p.* 75. Circa diem 15. Potio purgans ſumenda eſt, ne ſc. ſedimentum à Fermentatione hic illic depoſitum in ſanguinem remigrans recidivam conciliet, *ibid.* Quare Purgatio non ita neceſſaria eſt poſt Febres, aliosque etiam morbos Vernales, atque poſt Autumnales, *p.* 76. Purgationis omiſſio poſt morbos Autumnales, plurium morborum fons, *ibid.* Catharſis ad diem decimum ſeptimum quandoque eſt differenda, *ib.* Diæta & regimen Convaleſcentium. *p.* 77. Vinum Malaganum

laganum annosum, vel aliud e generosis, senibus in morbi fine confert ad phlegma viscosum expectorandum, *ibid.* Errores medentium quandoque in morbi malignitatem, & Scorbutum solent transferri, *p.* 78. Non tamen negatur, Febres alias malignas esse, alias cum Scorbuto complicari, *ibid.* Refrigerantia & Enemata serius exhibita materiæ morbificæ despumationem, maxime in grandævis, retardant, *p.* 79. Adolescentulorum juxta cubantium calor his præ cæteris omnibus prodest. Cujus ratio redditur, *ibid.* Symptomata quædam hujus Febris propriam sibi curam postulant, *p.* 81. Phrenitis & vigiliæ quo pacto tractandæ, *ibid.* Narcotica vigente Febre non prosunt, at in morbi declinatione præclaros effectus edunt, *p.* 82. Ejus rei ratio redditur, *ibid.* Ante diem duodecimum, vel etiam decimum quartum, non sunt exhibenda, *ibid.* Æger, si id commode fieri possit, prius est purgandus, *p.* 83. Vigiliæ post Febrem quo modo consopiendæ, *ibid.* Oleum Amygdal. dulcium in Tussi reliquis anteferendum, parce at frequenter sumendum est, *p.* 84. Narium Hæmorrhagia huic Febri symptomatica ut curanda sit, *p.* 85. Ea nonnunquam permittenda; utpote qua morbus Critice aliquando solvitur, *p.* 86. Post Hæmorrhagiam immodicam quamlibet purgandus est æger, ne recidivam patiatur, *ibid.* Singultus, senibus maxime accidens post copiosas evacuationes, sæpe mortis est prænuncius, *ibid.* Diascordii dosis liberalior specificis omnibus in eo sedando præfertur, *pag.* 87. Diarrhœa ob vomitorii in principio exhibendi omissionem oborta Emetico sistenda est. Si ea exhibito Emetico nihilominus supervenerit, Enema Astringens injiciendum, *ibid.* Ad genuinam sanguinis depurationem duplex secretio requiritur, & quæ per Fæces fit, & quæ per flores, *p.* 89. Hæc sensim & paulo pleniori διαπνοῇ potius quam sudore manifesto peragitur ut plurimum, *ibid.* Separatione hac per flores jam facta, minus periculosa est Diarrhœa, *ibid.* Passionis Iliacæ causa duplex, obstructio & irritatio, *p.* 89. Quo pacto ea producitur, *p.* 90. Argenti vivi & Globulorum usus in Ileo parum conducunt, noxam sæpe inferunt, *p.* 91. Methodus qua Ileus curandus est, *ibid.* Ventri-

triculus prius est roborandus, quam ingeratur Catharticum, aliàs Emeticum evadet, *ibid.* Diæta & regimen hoc morbo laborantis, *p.* 92. Et ab eo jam convalescentis, *ibid.*

CAP. V.

Febres Intermittentes.

IN Febrium Intermittentium Paroxysmis tria tempora spectanda sunt, Exhorrescentiæ, Ebullitionis, Despumationis, *p.* 93. Ratio harum omnium redditur, *pag.* 94. Qui in Febris Paroxysmo pereunt, Exhorrescentiæ tempore fato funguntur, *ibid.* Unde est, quod redeunt Paroxysmi, *p.* 95. Paroxysmorum descriptio, *p.* 96. Paroxysmorum reduplicatio vel à materiæ Febrilis excessu atque activitate, vel à prostratis ægri viribus producitur: in hoc casu Paroxysmus Adventitius Primarium insequitur, in illo eum antevertit, *ibid.* Uriusque ratio indicatur, *p.* 97. Febres Intermittentes Vernales sunt, vel Autumnales, *ibid.* Quæ quidem Essentialiter distinguuntur, *p.* 98. Vernales omnes vel quotidianæ sunt, vel tertianæ, *ibid.* Quare paucæ Febres Continuæ Vere occurrant, nisi in Constitutione Epidemica, *p.* 99. Intermittentes Vernales rarissime diuturnæ, semper vero salutares, *p.* 100. Tertianæ vernales à Phlebotomia & Catharsi indebite celebratis protrahuntur, *p.* 101. Ægrorum ab his Convalescentium nonnulli in Maniam incidunt, *ibid.* Tertiana Autumnalis Epidemica haud semper vacat periculo, *pag.* 101. Quartanæ Autumnales natu grandiores quandoque jugulant, *ibid.* Juniores non nisi appetente Solstitio Brumali, frequentius etiam Æquinoctio Verno, ab iis liberantur, *p.* 102. Qui semel Quartanâ laboraverit, haud diu ab ea secunda vice multabitur, *ibid.* Intermittentes Vernales suo arbitrio possint permitti, cum neminem jugulent, *ibid.* Curantur nunc Emetico, *ibid.* nunc Diaphoreticis, nunc etiam Enematis, *p.* 103. Phlebotomia manu liberaliori celebrata diuturnas ea reddit, *ibid.* Intermittentes Autumnales haud ita facile submoventur, *ibid.* Earum Paroxysmi plerumque una eademque diei hora variis ægris contingunt, *p.* 104. Harum Typus, præcipue Epidemicarum,

rum, primis invaſionis diebus difficulter diſtinguitur, *ibid.* Quartanæ genuina Autumni ſoboles, *ibid.* Quotidianam hac tempeſtate nullam obſervavi unquam, *ibid.* Intermittentes Autumnales oriuntur à ſanguine in decidentiæ ſtatu conſtituto, & proinde impreſſioni morbificæ magis obnoxio, *p.* 105. In Febribus Autumnalibus tam Continuis quam Intermittentibus, Fermentatio, naturæ ductu, ſpatio horarum 336. aut circiter peragitur, *p.* 106. Excipiuntur tamen iſtæ Febres, quæ à levi aliqua offenſa ex ſex rerum non naturalium abuſu ortum ducunt, *p.* 107. Adoleſcentulorum item Febres & eorum, qui ſanguine ſpirituoſo ſunt præditi, *ibid.* Quæ ad Fermentationem requirantur, *ibid.* Febres intermittentes æque ac continuæ iis ſunt curandæ, quæ ad deſpumationis opus perficiendum adhibentur, *p.* 108. Catharſis (niſi modo infra dicendo inſtituta) præſertim vero Phlebotomia in Intermittentibus Autumnalibus ubique nocent, *p.* 109. Intermittentium Tertianarum Autumnalium Curatio, *p.* 110. Tertianæ Duplicis Curatio, *p.* 111. Cortex Peruvianus indecias ſæpius quartanæ impetrat, quam eam debellat, *p.* 112. Magno cum ægri emolumento exhibetur, qui paululum ab ejus uſu reſpirat à morbo, *ibid.* Methodus exhibendi corticis, *p.* 113. Idem & in Tertianis qua Vernis, qua Autumnalibus cum fructu exhiberi poteſt, *ibid.* In Infantibus, & florentibus ætate, ſive Tertiana ſive Quartana laborantibus, tota res naturæ permittenda, *p.* 114. In provectioribus Fermentatio Cardiacorum & Corroborantis Diætæ beneficio ſuſtinenda, *p.* 115. Aeris mutatio his neceſſaria eſt, jam perfecta ſanguinis deſpumatione; ante hoc tempus minus convenit, *ibid.* Saltem oportet ut medicamento Cardiaco forti hoc temporis articulo utantur, *p.* 116. Calidiora citius exhibita, vel morbum duplicant, vel in Febrim Continuam permutant, *ibid.* Sublato morbo æger ſedulo purgandus eſt, *p.* 117. At non niſi elapſo menſe uno, à quo non Paroxyſmi tantum, ſed etiam ea alteratio, quæ diebus iis, in quos incidere debuerat Paroxyſmus, perſentiſcitur, prorſus evanuerint, *p* 118. Purgatio quoties repetenda, & quibus intervallis, *ibid.* Quorſum hauſtus Paregoricus

hora

hora ſomni aſſumendus ſingulis vicibus, *ibid.* Symptomata Febribus Intermittentibus Vernis pauca ſuperveniunt in declinatione, Autumnalibus plura & graviora, *p.* 119. Hydrops hic ſymptomaticus unde oritur, *ibid.* Juvenes raro obſidet, niſi à Catharticis per febris decurſum ſæpe iteratis, accerſitus fuerit, *ibid.* Recens Catharticis & Aperientibus facile ſanatur, *p.* 120. Hydrops ex Febre Intermittente natus non niſi poſt Febris diſceſſum Catharticis expugnandus, at infuſionibus rad. Raphani ruſticani, fol. Abſinthii, Baccarum Juniperi, Cinerum Geniſtæ, & ſimilibus tentari poteſt, *ibid.* Infantum ventribus inflatis, Tuſſi, & Rachitidi quo pacto ſubveniendum, quoties à Febribus Autumnalibus iſta naſcuntur, *p.* 121. Curatio non aggredienda, priusquam Febris penitus evanuerit, *ibid.* Abdominis inflatio in pueris, & crurum tumor in adultis Febres has brevi ſolvendas prænunciant, *p.* 122. Veræ Rachitides rarius occurrunt, niſi iis annis, quibus Intermittentes Autumnales prædominium habent, *ibid.* Tonſillarum dolor poſt Febres ſive Continuas ſive Intermittentes, cum raucedine, oculis cavis, & facie Hippocratica mortem certo imminentem præmonſtrant, *ibid.* Mania peculiaris Intermittentes diuturniores excipiens, modo longe diverſo ab aliis ejus ſpeciebus, Cardiacis ſc. generoſioribus ſananda, *p.* 123. Nec Venæ-ſectionem, nec Catharſin, nec Enemata poteſt ferre, *ibid.* Mania communis alio modo tractanda eſt, *p.* 125. Ejusdem curatio, *pag.* 126. Febris Continua atque Intermittentes jam deſcriptæ, ſoli ferme erant morbi Epidemici, qui per annos 1661, 62, 63, 64, emicuere. Eædem ab anno 1664. ad hunc usque Annum, quo hæc edimus, rariſſimæ Londini comparuere, *ibid.* De Variolis hujus Conſtitutionis nonnulla, *ibid.*

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica Annorum 1665. & 1666. Londini.

FEbris Continua Epidemica novi generis una cum morbis aliis Inflammatoriis graſſari incipit, *pag.* 127. Ejus ſigna Diagnoſtica, *ibid.* Diarrhœa, quam in priore Febre diximus, aſſumpto Emetico præcaveri potuiſſe, hîc ab eodem provocabatur, *ibid.* Peſtis ſæviſſimè debacchatur. Varia ejus tempora, *p.* 128.

CAP. II.

Febris Peſtilentialis & Peſtis.

FEbrium nonnullarum, quæ pro Malignis vulgò habentur, ſymptomata, non à morbi indole, ſed à Therapeia perperam adminiſtrata proficiſcuntur, *p.* 129. Febris verè maligna cum Peſte ſpecie convenit, nec ab ea niſi ob gradum remiſſiorem diſcriminatur, *ibid.* Variolæ & Peſtis oſtendunt morbos Epidemicos à diverſa Aeris maſſæ craſi pendere, *ibid.* Qualis ea ſit, planè ignoratur, *p.* 130. Peſtis vix Britanniam noſtram frequentius quàm poſt annorum circiter 40. revolutionem devaſtat, *ibid.* Febres, quæ anno uno vel altero poſt graviorem peſtem graſſantur, peſtilentes ſunt, & ſimilem medendi rationem ſibi vendicant, *ibid.* Præter aeris διάθεσιν requiritur etiam μιάσματος à peſtifero aliquo corpore vel immediatè, vel mediatè transmiſſi fomes ad Peſtem excitandam, *p.* 131. Quæ ab aëre jam infecto latius propagatur, *ibid.* Quoties Epidemica eſt, tempore inter Ver ac Æſtatem ambigente exoritur, *ibid.* Alio aliquo tempore oppido raro, *p.* 132. Aëris diſpoſitio quantumvis λοιμώδης, Peſti ex-

citandæ per ſe impar videtur, *ibid.* Nec Peſtis Epidemica erit, niſi accedente idonea aeris Diatheſi, *ibid.* Modus invadendi deſcribitur, *p.* 133. Repentina Exanimatio, niſi in peſtis admodum funeſtæ exordio, vix contingit, *ibid.* Quibus tumores ſine Febre & gravi aliquo ſymptomate prorumpunt, ii nulla egent Curatione, *ibid.* Morborum Eſſentiæ perinde ac Animalium ſtirpiumve nos latent, *ibid.* Non cauſarum, ſed methodi experientia comprobatæ cognitione affectuum plurimorum curatio abſolvitur, *p.* 134. Peſtis eſt Febris ſui generis, à particularum ſanguinis ſpirituoſiorum inflammatione originem ducens, *ibid.* Febres Peſtilentes ab inflammatione ſunt remiſſiore, *p.* 135. Ignis ſacer Peſtis imago quædam, *ibid.* Peſtem ab inflammatione oriri pluribus argumentis conficitur, *pag.* 136. Alexipharmaca aliaque calidiora medicamenta per accidens tantum proſunt, ſc. quatenus Diaphoretica ſunt, *pag.* 137. Vinum liberalius hauſtum & Antidota fortiora complures veriſimiliter in Peſtem præcipitarunt, *pag.* 138. In curanda Peſte, aut Naturæ ſuccurremus ejusdem ductum ſequendo, aut methodum tutiorem ab ejus methodo diverſam ſubſtituendo, *ibid.* Alexiteria tam in hoc quam aliis morbis omnibus, evacuationem potius ſollicitando, quam virtute aliqua ſpecifica prodeſſe videntur, *pag.* 139. Peſtis per Abſceſſus in Emunctoriis; Febris Peſtilens per Diaphoreſin maxime ex Naturæ lege ſolvi videtur, *ibid.* Diverſa itaque his morbis medendi ratio adhibenda eſt, *p.* 140 Sudores in Peſte excitati nonnunquam funeſti, *pag.* 141. Bubonis eruptionem materiam aliovorſum diſtrahendo ſæpe impediunt, *ibid.* In aliis morbis Naturæ ductum ſequi, in Peſte ei renunciare, Medicus tenetur, *p.* 142. Vel per ſanguinis miſſionem, vel per ſudores Peſtis expugnanda videtur, *ibid.* Phlebotomia larga manu ac repetitis vicibus celebrata, nullo tumore protuberante, nemini adhuc, quod ſcimus, unquam funeſta. *pag.* 143. Parca, vel tumore jam conſpicuo inſtituta, quare ſemper damnoſa, *ibid.* Venæ-ſectionem in Peſte convenire plures iique graviſſimi Scriptores jampridem ſenſerunt, *ibid.* Botalli teſtimonium luculentiſſimum,

tiſſimum, exemplis probantis innumeris, Venæ-ſectionem in omni Peſte ſupra omnia remedia ſalutarem eſſe, *ibid. & pag.* 144. Confirmatur idem Hiſtoriâ admirandâ & irrefragabili hic apud noſtros, *pag.* 146. Peſtilentis Fermenti per διαφόρησιν diſſipatio Evacuationi per Venæ-ſectionem quo nomine anteferenda, *ibid.* Quibus illa urgetur difficultatibus, *ibid.* Maculæ purpureæ Peſtilentiales à Fibrarum ſanguinearum diſſolutione oriri videntur, non ſecus ac Vibices à plagâ fortiori inflicta, *p.* 147. Diaphoreſi juſto præmaturius abrupta, Bubones prodire jam incipientes vel remeant, vel nunquam ad legitimos Abſceſſus perducuntur, *ibid.* Idem in Variolarum Abſceſſulis etiam accidit eadem de cauſa, *ibid.* Quibus argumentis Author inductus eſt, ut aliam ab eâ, quàm hactenus cum ſucceſſu uſurpaverat, methodum novæ huic Febri adaptaret, *p.* 148. Febres Continuæ circa veris finem & initium æſtatis vel in Intermittentes, vel in Pleuritides aliosque Generis Inflammatorii morbos promptiſſimè faceſſunt, *pag.* 149. Febris Peſtilentialis (dubitatur, an non vera Peſtis illa fuerit) tam Peſte jam incipiente graſſari, quam eadem parciùs ſæviente ab Authore Venæ-ſectionibus repetitis curata fuit, *pag.* 150. Sanguis hîc aut ſufficienti quantitate, aut non omnino detrahendus, *pag.* 151. Quam ob cauſam Author ab hac methodo deſiſtere coactus eſt, *ibid.* Ejus rei Hiſtoria, *ibid.* Qualem deinde medendi rationem ſubſtituit, *p.* 152. Venæ-ſectio Diaphoreſi præmiſſa, eam & tutiorem reddit, & expeditiorem, *ibid.* Capitis obtectio ad ſudores ciendos multùm confert, *p.* 153. Ubi primum materiæ morbificæ radii verſus ambitum corporis ſe exporrigunt, alvi profluvium & Vomitiones ab iisdem orta ultro ſedantur, *ibid.* Hiſtoria id confirmatur, *p.* 154. Diaphoreſis ad naturalis diei ſpatium ſemper continuanda, *ibid.* Ab abſterſione ſedula cavendum, *ibid.* Nec induſium niſi poſt horas 24. à finitis ſudoribus mutandum, *ibid.* Si ſudores citius abrumpantur, recrudeſcit illico ſymptomatum ſævitia, *ibid.* Objectioni Diemerbroeckii reſpondetur, contra prolixiorem Diaphoreſin, *p.* 155. Oſtenditur, ægros haud inde debiliores reddi, at

vires è contra recipere, *ibid.* Æger in ſudoris vigore juſculis ac ſorbilibus Confortativis refici poteſt, *ibid.* Catharticum poſtridiè exhibendum, *pag.* 156. Mirus hujus Methodi ſucceſſus in Febre peſtilentiali, *ibid.* Tumore jam enato venam apetrire Author non ſuſtinuit, *ibid.* Qua lege tuto id tentari poſſe videtur, *ibid.* Authoris ſinceritas, *p.* 157. Quid per Naturæ nomen intelligi is velit, *p.* 158.

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica Annorum 1667, 1668. partim etiam Anni 1669. Londini.

VAriolæ in Conſtitutione Peſtilentiali rariſimæ comparebant, *pag.* 159. Quo anni tempore invaleſcebant maximè quo minuebantur, *ibid.* Novum Febris genus cum Variolis exoritur, invaleſcens quoties illæ minuereutur, quoties invaleſcerent, recedens, *ibid.* Cum Variolis unà etiam diſparuit, *pag.* 160. Diarrhœa ſe his comitem adjungit, *ibid.* Morbus hic nihil aliud eſſe videbatur quàm Febris, quæ tum regnabat, introverſa, *ibid.* Hæ Variolæ Genuinæ præ cæteris, ac Regulares; à quibus ut in ſuo genere perfectiſſimis, tum vera morbi Hiſtoria, tum medendi Methodus eſt deſumenda, *ibid.* Non tantum Febris quædam propria, ſed & peculiare Variolarum genus cuilibet Conſtitutioni peculari competit, *ibid.*

CAP. II.

Variolæ Regulares.

QUo anni tempore ingrediuntur Variolæ Regulares, quo etiam Irregulares, *p.* 161. Variolæ vel diſtinctæ

ctæ ſunt, vel Confluentes, *ibid.* Diſcretarum ſymptomata ubi primùm invadunt, *ibid.* Eruptio quo tempore accidit & quo ſe habet modo, *p.* 162. Diſcretarum Hiſtoria, *p.* 163. & 164. Confluentium Hiſtoria, *p.* 166. & *ſeq.* Morbi magnitudo unde æſtimanda, *pag.* 168. Salivatio in Adultis, in Infantibus Diarrhœa Confluentes ferè ſemper comitatur, *ibid.* Febris ab inſultu primo uſque ad Eruptionem, dein circa tempus maturationis Puſtularum præcipuè dominatur, *pag.* 169. Sub Veſperam exacerbatur morbus, *pag.* 170. Variolis Diſcretis laborantes octavo, Confluentibus vero, undecimo die maximè intereunt, *ibid.* Illorum Cataſtrophe deſcribitur, *p.* 171. Regimen calidius quibus minus officiat, *ibid.* Horum item, *pag.* 172. Alia ſymptomata utrique generi Variolarum communia recenſentur, Phrenitis ſc. Affectus Comatoſus, maculæ purpureæ, *ibid.* & *pag.* 173. Mictus ſanguineus, ſanguinis ſputum, à qua cauſa hîc naſcantur, *ibid.* & *pag.* 174. Urinæ ſuppreſſio totalis, quibus maximè contingit, & quo morbi tempore, *ibid.* Symptomata à frigore ſuſcepto oriunda pauca ſunt & raro occurrunt, *ibid.* Inflammatio videtur hic morbus tum ſanguinis, tum reliquorum etiam Humorum, *p.* 175. Duo habet tempora, ſeparationis & Expulſionis, *ibid.* indicationes Curativæ duæ: 1. Ut æquabilis tenor Ebullitionis conſervetur. 2. Ut Abſceſſuli ſuſtineantur debito modo, *p.* 176. Cavendum, ne nimium aſſurgat Ebullitio, & quamobrem, *ibid.* Quo diutiùs natura ſeparationem molitur, eo certiùs & univerſaliùs eandem abſolvit, *p.* 177. Regiminis juſto calidioris noxæ, *ibid.* Nondum conſtat vel unum ex eo periiſſe, quod Variolæ primo non eruperint, *p.* 178. Ebullitio Venæ-ſectione, Clyſteribus, Emeticis, Catharticis è contrario non eſt minuenda, *ibid.* A Venæ-ſectionis atque aliarum Evacuationum uſu promovetur ſæpiſſimè Eruptio, nunquam impeditur, *ibid.* Argumenta contra remedia Evacuantia, *p.* 179. Regimen calidius non tantùm ſecretionis, ſed quovis morbi tempore vitandum; & quâ de causâ, *ibid.* Cavendum pariter à frigore: à quo etiam puſtularum Eruptio impeditur, *p.* 180. Gradus caloris

earum expulsioni promovendæ accommodatissimus Naturalis omnino est. *ibid.* Cardiacorum usus quando indicatur, *p.* 181. Repetitis Ebullitionibus in sanguine excitatis ægrorum mors potiori jure tribuenda est, quàm Venæ-sectioni, *ibid.* Curatio, *p.* 181. Variolæ ante diem quartum, qui Eruptioni proprius est, haud temerè in cutem propellendæ, *ibid.* Nimia hac diligentia ex distinctis Confluentes possunt fieri, *p.* 183. Non opus est, ut æger ante diem quartum lecto addicatur, *ibid.* Sanguinis mictus, & maculæ Purpureæ ætate florentibus ideo nonnunquam superveniunt, quod lectulo præproperè nimis affigantur, *p.* 184. Cardiacum blandius die quarto exhiberi potest, si Eruptio parum pro votis succedat. Laudanum liquidum & Diascordium reliquis præferuntur, *ibid.* Nec vel urgente Diarrhœa citiùs est illud propinandum, *ibid.* In quo casu sanguis mittendus est, *p.* 185. In Genere Discreto atque æstivo tempore æger singulis diebus per horas aliquot è lecto potest surgere, *p.* 186. Ejus commoda, *ibid.* In lecto quoties jugiter cubandum est, non sunt adjicienda stragula præter ea, quibus sanus consueverat, *ibid.* Sudores non sine ingenti periculo promoventur, *p.* 187. Vinum Canarinum, vel aliud Cardiacum in fine morbi exhibendum, ne halitus putridi in sanguinis massam postliminio revertantur, *ibid.* Diæta etiam calidior eandem ob causam, *ibid.* Discretum Genus ex sua natura omni vacat periculo, *ibid.* Phlebotomia regimen calidius minus periculosum reddit, *ibid.* Unde est, quod tenuioribus æquior sit hic morbus, quàm divitibus, *pag.* 188. Variolæ confluentes haud minus à Discretis discrepant, quàm ab illis ipsa Pestis, *ibid.* Æger hîc in lecto assiduè continendus, at modicè tectus, nec uni ejus parti affixus. At persæpe versandus, ut evitentur sudores, *ibid.* Ptyalismus, qui Evacuationi per pustulas pleniori hic substituitur, in vigore conservandus, *p.* 189. Cum Eruptione incipit & die undecimo minuitur, *ibid.* Tumor faciei dicto die evanescit; cum quo si salivatio una dispareat in lubrico sunt res ægri, *pag.* 190. Salivatio quo pacto promoveri possit, *ibid.* Narcotica ad sustentandum Ptyalismum præ cæteris quibusque faciunt,

ciunt, *ibid.* Quare non nisi Adultis ea indulgenda, *p.* 191. Paregorica quæ adferunt Adultis commoda, *ibid.* Post plenam eruptionem ad morbi usque finem tuto & utiliter sumuntur, *ibid.* Qua horâ potissimum exhibenda sunt, *ibid.* In Variolis Confluentibus haud minùs certo Infantes Diarrhœa comitatur, quàm adultos Ptyalismus, *p.* 192. Diarrhœa in hac Variolarum specie salutaris, in distinctâ non item. Muliercularum eandem sistentium operâ multa infantium millia periere, *ibid.* Facies ultimis morbi diebus Oleo Amygdalarum dulcium inungenda, *ibid.* Sub hoc regimine à Cicatricibus non valde metuendum, *ibid.* Olea & Linimenta officiunt hîc magis quàm prosunt, *ibid.* Curatio symptomatum, *p.* 193. Ad promovendam faciei intumescentiam Paregoricum debet propinari, *ibid.* Nonnunquam die octavo, sanguis è brachio copiosè extrahendus, *ibid.* Auræ etiam liberiori exponendus, *ibid.* Non quod pustulæ recedant perit æger, sed quod facies non turgescat, *p.* 194. In quo Variolarum genere, & quo in casu Phrenitis Venæ-sectionem indicat, *ibid.* Phreneticorum exempla suadent, ut aëre liberiori isti refocillentur, *p.* 195. Historia miranda cujusdam pro mortuo expositi, & eo pacto convalescentis, *ibid.* In Variolis Confluentibus, si æger die undecimo à saliva jam viscidiore pæne suffocetur, Gargarismate, vel etiam Emetico fortiori sublevandus est, *pag.* 196. Coma etiam sanguinis contemperatione ac ventilatione curatur, *p.* 197. Ut & maculæ Purpureæ, *ibid.* Mictus sanguineus, & sanguinis è pulmonibus eruptio ubique mortem prænunciant, *ibid.* Urinæ suppressioni quo pacto occurri potest, *ibid.* Pustularum depressio, & Diarrhœa in Variolis Discretis medicamenta Cardiaca postulant, *p.* 198. Unde natus videtur rumor de crebrâ pustularum retrocessione, *ibid.* Post morbum atrociorem sanguis quare è brachio extrahendus, *ibid.* Æger ad tres vel quatuor vices purgandus est, *p.* 199. Crurum tumor sponte non facessens, quo modo tolli debet, *ibid.*

CAP. III.

Febris Continua hujus Conſtitutionis.

DEſcribitur hæc Febris, *pag.* 200. & 201. Ejusdem cum Variolis proſapiæ omnino fuit, *ibid.* Methodo tamen eâdem, quâ illæ, curari non debuit, *p.* 202. Natura hic evacuationem per Ptyaliſmum deſignaſſe videtur, *ibid.* Unde oritur Diarrhœa tam in hoc morbo quàm aliis Inflammatoriis, *ibid.* In Febre Conſtitutionis Intermittentibus Epidemicæ, materia erat craſſior, non niſi præviâ Digeſtione à ſanguine ſeparanda, *p.* 203. In hâc non item, *p.* 204. Ejus Curatio, *p.* 205. In hâc Febre, aliisque morbis Inflammatoriis, Phlebotomia & Refrigerantia parùm prodeſſe ſolent, ſi æger in lecto indeſinenter ſe contineat, *ibid.* Æger in hoc morbo à ſudoribus non levabatur, ſed inde pejus habuit, *p.* 206. Quibus rationibus ductus Authorum plerorumque Theoriæ hic adverſatur, *ibid.* Febris hæc à nudo potiùs calore, quàm ab humore aliquo è ſanguine expellendo, pendere videtur, *p.* 207. *Cocta, non cruda ſunt medicanda*, tam ſudores reſpicit quàm Dejectiones, *ibid.* Venæ-ſectio & ſanguinis Contemperatio Diarrhœam huic morbo familiarem, præ cæteris ſiſtebant, *ibid.* Regimen Calidum & periculoſius erat, & pluribus gravabatur ſymptomatis, *p.* 208. Febris hæc per Salivationem non raro ſolvebatur, *pag.* 209. Qua oborta nulla convenit Evacuatio, *ibid.* Refrigerantia Salivationem promovent quam reprimunt Cardiaca Calefacientia, *ibid.* Diarrhœa Epidemica ſine Febre, ejusdem cum hac Febre eſſentiæ videbatur, eadem planè habens ſymptomata, & parem medendi Methodum poſtulabat, *ibid.* & *pag.* 210.

SECTIO

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica partis Anni 1669. atque integrorum 1670. 1671. 1672. Londini.

QUi morbi ineunte Auguſto 1669. ſunt ingreſſi, *p.* 211. Cholera morbus menſe Auguſto ferè finiebatur, *ibid.* Quare Tormina ſine Dejectionibus Dyſenterias duratione non æquabant, *ibid.* Febris Dyſenterica, Dyſenteriâ ſe ad tempus ſubducente, magis graſſabatur, *pag.* 212. Morbilli Variolis Anomalis Conſtitutionis Dyſentericæ viam ſternebant, *p.* 213. Quo ordine varii morbi ſe oſtendebant per annum 1670. *ibid.* Quo etiam, anno 71. *ibid.* Quo item, anno 72. *p.* 214. Menſis Julius certiſſima eſt Febrium Autumnalium Epocha, uti Vernarum Februarius, *p.* 215. Morborum circulus per omnem hanc Conſtitutionem, *ibid.* Uti morbi Epidemici in ſubjectis particularibus, ita etiam Conſtitutiones Generales ſuas habent periodos, *ibid.*

CAP. II.

Cholera Morbus.

CHoleræ morbi deſcriptio, *pag.* 216. Cholera ſicca, *pag.* 217. Curatio Choleræ morbi nec Catharticis, nec Aſtringentibus eſt tentanda, & quamobrem, *ibid.* Quo pacto perficitur, *p.* 218. Ægro in extremis ferè verſante ad Laudanum rectâ confugiendum eſt, *pag.* 219. Cholera morbus, qui quovis alio anni tempore invadit, ab hoc Legitimo toto cœlo diſtat, *ibid.*

CAP. III.

Dyſenteria.

TOrmina ſine Dejectionibus nec ſua natura nec Curationis methodo multum à Dyſenteriis diſſidebant, *pag.* 220. Dyſenteria Autumni initio ſolet invadere, appropinquanti Hiemi cedens pro tempore, *ibid.* Dyſenteriæ deſcriptio, *pag.* 221. Cardiacorum & regiminis Calidoris in hoc morbo incommoda, *ibid. & pag.* 222. Inteſtina quandoque Gangræna afficiuntur, *pag.* 222. Aphthæ mortem imminentem ut plurimum denunciant, *ib.* Hic morbus licèt Adultis, maxime Grandævis, ſæpe exitialis, Infantibus perbenignus eſt, *p.* 223. Epidemici ubi primum oriuntur, principio magis ſpirituoſo videntur inhæreſcere, & ad occaſum vergentes magis craſſi indies atque humorales redduntur, *p.* 224. Id contigit ob refractas particularum inimicarum vires, à quibus pendet Conſtitutio Epidemica, *ibid.* Probatur exemplo Peſtis & Dyſenteriarum, *ibid. & p.* 225. Curatio, *p.* 226. Dyſenterica hæc Febris videtur in inteſtina introverſa, *ibid.* Humores acres venâ ſectâ revellendi & per Cathartica educendi. Sanguis Contemperandus, *ib.* Paregoricum quaré temperatiùs hîc exhibendum, quàm poſt Purgationes ſolet, *p.* 227. Aqua Cardiaca temperatior poſt Venæ-ſectionem & Catharſin ſemel celebratam concedenda; maximè Grandævioribus, *ibid.* Hi etiam lectulo magis addicendi, *pag.* 228. In morbo contumaciori Paregoricum ſingulis diebus manè & ſero ad ſeptimanas aliquot tuto poteſt, & debet exhiberi, *ibid.* Curatio alvi fluxus ad diarrhœam tantum aſſurgentis, *p.* 229. Infantes quo pacto in hoc morbo tractandi, *ibid.* Laudani Liquidi ſimplicior præparatio, *p.* 230. Narcoticorum vis non tam ab artificioſâ præparatione, quàm ipſius Opii excellentiâ nativâ videtur pendere, *pag.* 231. Opium eſt remedium Cardiacum præſtantiſſimum, ſi non unicum, hactenus cognitum, *p.* 231. Dyſenteriæ, incipiente illâ Conſtitutione, ad modum ferè Choleræ morbi

bi optime curabantur, non item ſequentibus annis, *ibid. & pag.* 232. Dyſenteria eodem modo in Africa per ea tempora ſanabatur, *p.* 233. Exempla aliquot adducuntur, *ibid.* Teneſmus ſub finem hujus morbi non eſt ab ulcere Recti, ſed à materia muſcoſa, qua inteſtina duplicantur, *p.* 234. Topicum qualecunque hic nocet, *ibid.* Sola Diæta Analeptica prodeſt, *ibid.* Dyſenteriæ inveteratæ Venæ-ſectione repetita curatæ exemplum, *p.* 235 Dyſenteria, cum non ſit Epidemica, Laudani ſolius uſu eſt curanda, *ibid.*

CAP. IV.

Febris Continua hujus Conſtitutionis.

FEbris Dyſenterica deſcribitur, *pag.* 236. Aphthæ unde tam in hac Febre, quàm in dyſenteriis pervicacioribus, *ibid.* Aeris qualitates manifeſtæ non ſunt cauſæ Epidemicorum productivæ; eos tamen vel excludunt, vel admittunt pro tempore, *p.* 237. Febris Stationaria, quæ ad Epidemicum prædominantem attinet, Julio potiſſimum ſævit: Autumno vero appropinquante, magno Epidemico cedit, *p.* 238. Nominatæ Febres ſymptomata varia à ſua natura aliena, à manifeſtis qualitatibus mutuantur, *pag* 239. Unde tot Febres Novæ vulgo audiunt, *ibid.* Febris ſpeciem optimè dignoſcet, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligentius attenderit; & ad ſymptomata modum Evacuationis ſpectantia, *p.*240. Ad Methodum inſuper, vel medicamentum, à quibus Febris facillimè vincitur, *ibid.* Febrium Stationariarum ſymptomata vel intenſiora ſunt, vel remiſſiora, prout intenduntur vel remittuntur ſymptomata Epidemicorum ad quos pertinent, *ibid.* Febris hæc eadem Methodo qua Dyſenteriæ curabatur, *ibid.* Niſi quod Paregorica Purgationibus interjecta obeſſent, *p.* 241. Tardius convaleſcentibus Laudanum in parva doſi, biduo triduove à poſtrema Catharſi elapſo rite concede-

cedebatur, *ibid.* Auræ liberior uſus viribus renovandis imprimis conferebat, Febre Fugatâ, *ibid.* Unde anſa ad hanc Praxin inſtituendam data eſt, *pag.* 242. Ad comprobandam medendi Methodum in Acutis requiritur ut morbus quaſi ſuopte genio cedat, *ibid.* Adoleſcentes ſtupore ad Carum accedente perculſi, maximè qui in ſudoribus extorquendis operam collocarant, nulla Arte ſublevari poterant, *p.* 243.

CAP. V.

Morbilli.

MOrbilli quo anni tempore regnant, *pag.* 243. Eorum deſcriptio, *ibid.* Et hiſtoria, *pag.* 244. & 245. Regimen juſto calidius quæ hîc adferat incommoda, *ibid.* Et quo pacto iisdem poſſit ſubveniri, *p.* 246. Morbillorum Curatio, *ibid.* Morbillis & naturâ & Medendi ratione cum Variolis convenit, *ibid.* Infantes Febre, Dyſpnœâ aliisque Accidentibus poſt Morbillorum diſceſſum laborantes, Venæ-ſectione ſolâ liberantur, *p.* 248. Phlebotomia haud minùs tuta Infantibus, quàm Adultis, *ibid.* Convulſionibus Puerorum Dentientium præ Specificis quibuscunque opem fert, *ibid.* Infantum item Pertuſſi, vel Tuſſi Convulſivæ, *p.* 249.

CAP. VI.

Variolæ Anomalæ hujus Conſtitutionis.

VAriolæ Anomalæ Diſtinctæ quibus diſcriminabantur à Genere Diſtincto Regulari, *pag.* 251. Ad Confluentium naturam illæ propius accedebant, inflammationis majoris participes, *ibid.* Confluentes Anomalæ, quibus diſcrepabant à Confluentibus Regularibus, *pag.* 252. & 253. Curatio Variolarum anomalarum utriusque generis, *p.* 254. Inflammatio in his quàm in Regularibus inten-

intenſior, regimen temperatum magis adhuc efflagitabat, *ibid.* Fluxus Menſium, tempore non conſueto, liberalem liquorum Refrigerantium uſum ſuadet & quare, *pag.* 255. Remedia Cardiaca & regimen calidius hic adhibita plurimas mulieres peſſundederunt, *p.* 256. Hiſtoria cujusdam fluxu menſium unà cum Variolis laborantis inſignior, *ibid.* In genere Diſcreto ſatis erat, ut æger pro ſitis modo Cerevisiam tenuem potaret.

CAPVT VII.

Colica Bilioſa.

QUo nomine hic venit tractanda, *pag.* 259. Vel Dyſenteriam diuturniorem excipiebat, vel à Febre ordiebatur, *ibid.* Ejus morbi deſcriptio, *ibid.* In iliacam Paſſionem facilè tranſit, *pag.* 260. Cauſa morbi eſt acris aliquis ſive humor ſive halitus è ſanguine in inteſtina excuſſus. *ibid.* Curatio Venæ-ſectione & Cathartico Leniente perficitur, *ibid.* Si à fructibus Horariis aut cibo δυσπέπτῳ oritur morbus, ventriculus eſt eluendus & Anodynum exhibendum, antequam ſecetur vena, *ibid.* Quando intendendæ ſunt Catharticorum vires, & quam ob cauſam, *p.* 261. In magna Ventriculi debilitate & Vomituritione Narcoticum Cathartico præmittendum, *ibid.* Anodynum mane & ſero exhibendum quotidie, & ſpatio inter Purgationes medio, & poſt ſingulas Purgationes, *pag.* 262. Tutiſſimè repetuntur Narcotica urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille deſierit, *ibid.* Enemata Carminantia diuturniorem morbum reddunt, *pag.* 263. Cùm Evacuationes copioſiores non diu ante Colicæ adventum fuerint inſtitutæ, à Paregoricis omnino incipiendum eſt, *ibid.* Ejus rei exemplum proponitur, *pag.* 264. Equitatio, cæteris non proficientibus, Curationem nonnunquam abſolvit. Cautiones circa eam, *ibid.* Exemplum memorabile, *pag.* 265. Unde eſt, quod Equitatio tantum præſtet

ſtet in Morbis Chronicis quam plurimis, *ibid.* Qualis Diæta hîc conveniat, *pag.* 266. In morbo diuturniore & magna debilitate Aquæ Epidemicæ, Mirabilis, aut alterius ſimilis uſus debet concedi; & quare, *ibid.* Diæta tenuis quare aliquandiu poſt depulſum morbum eſt obſervanda, *pag.* 267. Colica Hyſterica Bilioſæ ſimillima, *ibid.* Quibus potisſimum fœminis contingit, *ibid.* Ejus deſcriptio, *ibid.* Leviſſima animi commotio dolorem revocat, *pag.* 268. Exercitium item præmaturè nimis ſuſceptum, *ibid.* Vapores, ſic vulgo dicti, ſymptomata pariunt parti, quam obſederint acommoda, plerosque morbos affabrè ſimulantes, *ibid.* Colica Hyſterica Bilioſam nonnunquam mentitur, *ibid.* Quandoque etiam vel Renum, vel etiam Veſicæ calculum. Enematis, aliisque Lithontripticis exaſperatur, *pag.* 269. Sedatur Anodyno, *ibid.* Nulla corporis pars, ſive interna, ſive externa ab ejus inſultu eximitur, *ibid.* Nec Venæ-ſectio, nec Catharſis hic celebranda. Nocent & Enemata, *pag.* 270. Hic Morbus à ſpirituum ἀταξίᾳ potius quàm vitio humorum videtur naſci, *ibid.* Emetica etiam fruſtra propinantur, *ibid.* In fœminis tamen temperamenti magis ſanguinei & Viraginibus, nonnunquam vel Phlebotomia, vel Catharſi, vel utraque Anodyno via aperienda eſt, *pag.* 271. Hæc Methodus doloris ſymptomata tantùm reſpicit, non cauſam morbi, *ibid.* Hic morbus in Ictero ſolet deſinere, *ibid.* In cujus curatione nulla purgantia niſi Rhabarbarum & ſimilia ſunt uſurpanda, *ibid.* Hujus Icteri curatio, *pag.* 272. Curatio Icteri communis, *ibid.*

SECTIO

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica partis Anni 1673. atque integrorum, 1674. 1675.

EXoleſcente Conſtitutione Dyſenterica, Nova ſuboritur circa initium Julii 1673. Syllabus morborum ſe per hoc triennium excipientium, quo ordine invaleſcebant, recedebantque, *pag.* 273. *&c.* Dyſenteria & Diarrhœa pro hujus Febris ſymptomatis potiùs quàm morbis Eſſentialibus erant habendæ, *pag.* 275. Poſt ſubitam tempeſtatis mutationem Catarrhi & Tuſſes ſe huic Febri adjungunt, unde naſcuntur ſymptomata Peripneumonica & Pleuritica, Febre eadem manente, *pag.* 276. Conſtitutio hæc perquam eſt Anomala, ut & ejus morbi, *ibid.*

CAP. II.

Febris Continua hujus Conſtitutionis.

NAſcente morbo majora erant Inflammationis ſigna, quàm eo jam provectiore, *pag.* 277. Symptomata huic Febri peculiaria recenſentur, *ibid.* Affectus quidam Comatoſus hanc Febrim comitabatur, nonnunquam in Aphonia deſinens, *pag.* 275. Qui eo paſſu diſceſſit, quo vires æger reſumpſit, *ibid.* Remedia Calidiora & Diaphoretica ſymptoma hoc accerſebant, *pag.* 279. Ubi primum erupit hæc Febris, nullum habuit Epidemicum ſibi σύνχρονον, unde ejus ſpecies difficilius inveſtigabatur, *ibid.* Phlebotomia in hac Febre haud plus ſemel celebranda erat; repetitis Enematis ac Medicamentis refrigerantibus curatio abſolvebatur, *pag.* 280. Epiſpaſtica poſteriori cervici applicita hîc magis ex uſu quàm in aliis

aliis Febribus, *pag.* 281. Curatio, *ibid.* Enemata quo usque repetenda, *ibid.* Quare è lecto ſurgendum erat quotidiè, *pag.* 282. Cavendum tamen, ne diutiùs quàm par eſt æger à lecto abfuerit, *pag.* 283. In morbi declinatione tutiùs æger in lecto jugiter decumbit, quàm vel initio, vel in ſtatu, & quare, *ibid.* Diaphoreſis non omni Febri debetur, *pag.* 284. Sudores à prævia Digeſtione fluentes proſunt, nocent alii, *ibid.* Intermittentium Paroxyſmi, & Febris ejus Conſtitutionis in παραχμῇ ſudorem Criticum poſtulant, *pag.* 286. Febris item Peſtilentialis vel primis morbi diebus, *ibid.* In hac Febris ſpecie, quæ ſine ſudoribus potuit fugari, non ſine diſcrimine ii ſollicitabantur, *pag.* 286. Stupor Comatoſus à nimia Curatricum diligentia ſudores importunè provocantium, ut plurimum invitabatur, *ibid.* Quo pacto ſymptoma hoc vincebatur, *pag.* 287. In Morborum curatione nocet quandoque feſtinatio, *pag.* 288. Etiam incongrua ciborum genera Convaleſcentibus nonnunquam indulgenda, *ibid.* Spiritus Vitrioli ad Phreneſin debellandam egregiè contulit, *pag.* 289. Dyſenteria ſymptomatica quo pacto tollebatur. *pag.* 290. Diarrhœa à Narcotico, ubi opus erat, ſiſtebatur, *pag.* 291. Narcoticorum uſus hoc ſolo in caſu hîc erat probandus, *ibid.* Convaleſcentium ſudores Nocturni unde orti, & quomodo tollendi, *ibid.*

CAP. III.

Morbilli.

MOrbilli Anomali hujus Conſtitutionis quibus maximè differebant à Regularibus jam deſcriptis, *pag.* 292. *&c.* Febris Morbilloſa nec Venæ-ſectionem tulit, nec Enemata: Methodo Morbillis dicatæ conceſſit, *pag.* 293.

CAP. IV.

CAP. IV.

Variolæ Anomalæ hujus Conſtitutionis.

VAriolæ hujus Conſtitutionis nigras Anni 1670. ſatis referebant, *pag.* 294. Putredinis majoris erant ſoboles, naturæque magis craſſæ ac inconcoctilis, *pag.* 295. Quanto mitior morbi ſpecies, tanto citius puſtulæ ad maturitatem, morbus ad finem perducitur, *ibid.* Per tres hasce Conſtitutiones, poſterior Variolarum ſpecies priorem ſemper exuperavit, tum quoàd majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minus coctilem, *ibid.* Species nova hæc videtur è priori jam inveteraſcente ſuborta, *pag.* 296. Morbi Epidemici ab aere effluviis à minerali aliqua fermentatione repleto, oriri videntur, *ibid.* Eousque propagantur, donec expiraverit ſubterranea illa halituum minera, *pag.* 297. Curatio, *ibid.* Indicationes plane contrarias ſuggerit hic morbus, *pag.* 298. Quæ in variolis aliis Confluentibus feliciter ceſſit methodus, hîc non profecit, *ibid.* Spiritus Vitrioli omnem numerum abſolvit, *pag.* 299. Quo tempore & modo exhibendus, *ibid.* Quæ ab eo liberaliùs ſumpto commoda, *ibid.* Nihil ab eo incommodi, licet Salivationem ferè ſiſtat, cujus vicem ſubeunt Dejectiones aliquot, *pag.* 300. Nullum Variolarum veſtigium vel apud Hippocratem vel Galenum, unde excuſatior Methodus nova, cum Modernorum tantum Curationibus adverſetur, *pag.* 303. In Curatione Febrium Varioloſarum eadem pariter de cauſa innovandum fuit, *ibid.* Videntur morbi certas habere Periodos pro occultis alterationibus, quæ terræ viſceribus accidunt, pro varia ſc. ejusdem ætate ac duratione, *pag.* 304. Unde Novæ morborum ſpecies exoriuntur, prioribus etiam extinctis, *ibid.*

CAPUT V.

Tuſſes Epidemicæ cum Pleuritide & Peripneumonia ſupervenientibus.

EX improviſa ſymptomatum mutatione Febris, quæ eadem manebat, pro Pleuritide Eſſentiali, aut Eſſentiali Peripneumonia ab incautioribus eſt habita, *pag.* 305. Medendi Methodus eadem, quæ Febri hujus Conſtitutionis quadrabat; ab illa vero, quæ Pleuritidi veræ conveniebat, longe diverſa, *pag.* 306. Non eo anni tempore invadebat Febris hæc, quo ſolet Pleuritis, *ibid.* Curatio, *ibid.* Tuſſis ex qua προφάσει naſcitur, ut & Febris eam comitans, *pag.* 307. Nova hæc Febris in Febris Stationariæ tum regnantis nomen & familiam ſtatim tranſit, *ibid.* Tuſſis ſine Febre, abſtinentiâ à carnibus, moderato exercitio, & Ptiſana Pectorali Refrigerante curabatur, *ibid.* Nec Narcotica, nec Liquores Spirituoſi, nec Diaphoretica hic tuto uſurpabantur ad ſedandam Tuſſim, *pag.* 308. Et quare, *ibid.* Enemata (tam in hac, quam aliis Febribus) fractis jam morbi viribus non ſunt repetenda; maxime in Fœminis Hyſtericis, Virisque Hypochondriacis. *pag.* 309. Pleuritis vera ſolâ repetita Venæ-ſectione curatur. In hac Febre ſemel, vel ut plurimum bis, venam ſecaſſe ſatis erat, *pag.* 310. De Pleureſi maligna dicta, quæ Venæ-ſectionem non fert, *p.* 311. In Pleureſi ſymptomatica non multo plus ſanguinis ſymptomatis ratione educendus eſt, quam Febris nomine, à qua pendet, educi debuerat, *ibid.* In Febrium Curatione Anni Conſtitutio, quatenus huic alterive Epidemico producendo favet, ob oculos ſempet eſt habenda, *ibid.* Curatio tuſſis ſine Febre, *p.* 312. Malignitas in particulis calidiſſimis ac ſpirituoſiſſimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ adverſantibus, conſiſtere videtur, *pag.* 313. Particulæ dictæ aſſimilando agunt, *ibid.* Hæ in Peſte ſudoribus eliminari poſſunt: Non vero in iis Febribus, in quibus particulæ aſſimilantes non

ita

ita sunt subtiles, *pag.* 314. Usu Calefacientium actuatæ, magis assimilant particulæ calidæ, & humores extenuati minus resistunt, *ibid.* Docet experientia Purpureas Febrium maculas, & Variolarum Pustulas nigras à calefacientibus augeri; A regimine vero moderatiori minui solere, *ibid.* Particulæ νοσηραὶ in Peste ita quandoque subtiles sunt, ut ne sanguinem quidem in Ebullitionem attollant, unde æger sine Febre perit, *pag.* 315. In malignis aliis Epidemicis ita parca Febris signa conspiciuntur, nonnunquam ob Confusionem in sanguine & humoribus, nonnunquam etiam ob metastasin mineræ malignæ in genus Nervosum, vel alias corporis partes, *ibid.* Nulla alia Methodus Medendi malignitati qualicunque, præter eam quæ Epidemico, cui inhæret, debetur, *pag.* 316.

CAP. VI.

Anacephalæosis.

Quinque Constitutionum Genera; quinque nimirum Aeris Diatheses, quæ totidem Febrium Epidemicarum species peculiares producebant, hoc tractatu describuntur. *pag.* 316. Harum prima, Depuratoria quæ dici potest, præcipua Natura Febris videtur, *p.* 317. Huic adaptantur Axiomata, quæ tradiderunt Hippocrates aliique Medici Antiqui: Sequentibus Febrium speciebus vix accommodanda, *ibid.* In hac Constitutione Febres Continuæ in Intermittentes, utpote sibi cognatas, facile transibant, in aliis vero rarissime, *pag.* 318. Febris Continuæ species potest dignosci, primo ab aliis Epidemicis eo locorum tum grassantibus, *ibid. & pag.* 319. Secundo à propriis cujuslibet Febris symptomatis, *pag.* 320. Ægri sive sudatio, sive siccitas in hoc vel illo morbi tempore, Febris speciem præ cæteris demonstrat, *ibid.* Cognitio speciei Novæ Febris vertente primum anni Constitutione, à perdiligenti atque accuratissima Circumstantiarum

omnium obſervatione pendet, *pag.* 321. Indicatio à Juvantibus & Lædentibus ſumenda ad Curationem ſaltem relinquitur, *ibid.* Ubi nondum conſtat, quid ſit agendum, nihil agendo & Medico & Ægro optimè conſulitur, *pag.* 322.

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

FEbres Stationariæ, quæ à particulari anni Conſtitutione pendent & ſingulæ ſuo ordine graſſantur. Intercurrentes, quæ cum Stationariarum quibuslibet, ut etiam & ſecum invicem eodem anno indifferenter commiſcentur, *pag.* 323. Intercurrentes ſunt Febris Scarlatina, Pleuritis, Peripneumonia Notha, Rheumatiſmus, Febris Eryſipelatoſa, Angina. In his Febris morbus Primarius videtur, & reliqui Affectus tantum ejus ſymptomata, vel κρίσεως modum, vel partem, in qua illa ſit, ſpectantia, *ibid.* Intercurrentes nonnunquam, licèt non ita frequenter ac Stationariæ, Epidemicè graſſantur, *pag.* 324. Duo hæc Febrium Genera quoad Cauſas externas ſæpenumero conveniunt, *pag.* 325. Plures præmatura Veſtium Abjectione, & ſubita Refrigeratione poſt exercitium, quàm Peſte, Gladio & Fame ſimul omnibus, pereunt, *ibid.* Veſtes, quibus quis aſſueverit, non niſi menſe uno ante Solſtitium Æſtivum ſunt deponendæ, *p.* 326. Quoties hi morbi Eſſentiales non ſunt, ſed Febrium Stationariarum ſymptomata, iſta Methodo tolli debent, qua Febris illa curatur, *ibid.* In genere ad Anni Febrim ſerio attendendum eſt, *ibid.* Qualia ſunt ſymptomata, quæ invaſionem Febris Stationariæ comitantur, talia omnino erunt ſymptomata, quæ inſultum ſive

Pleu-

Pleuritidis, ſive Anginæ ſequuntur, quoties ejusmodi Febris Accidentia ſunt tantum; quo ab Eſſentialibus morbis diſtinguuntur, *pag.* 327. Anni tempus, quo Intercurrentes plerique infeſtare ſolent, Eſſentiales ii fuerint, an ſymptomatici, ſubinnuit, *pag.* 328. In Febrium curatione maximi momenti eſt ſcire, qua porta ſit excludenda materia Febrilis, *ibid.*

CAP. II.

Febris Scarlatina.

EXeunte æſtate ut plurimum invadit infantes præ cæteris, *pag.* 328. Deſcriptio morbi, *pag.* 329, Curatio, *ibid.* Nec Venæ-ſectione, nec Enematis, nec Cardiacis eſt opus. A carnibus tantum & ſpirituoſis liquoribus æger abſtineat, nec foras prodeat, nec lecto perpetuo affigatur, *ibid.* Quid agendum, ſi convulſiones vel coma ſupervenerint, *pag.* 330.

CAP. III.

Pleuritis.

QUare tempore inter Ver & Æſtatem medio potiſſimum invadat, *pag.* 330. Temperamento ſanguineo præditos Ruſticosque frequentiſſime aggreditur, *p.* 331. Morbi hiſtoria, *ibid. & pag.* 332. Febribus quandoque ſupervenit, ſæpiſſime ex intempeſtivo ac præpoſtero Calidorum Medicamentorum uſu, *ibid.* De Pleuriticorum ſanguine quædam notatu digna, *pag.* 333. *& pag.* 334. Curatio Pleuritidis, *pag.* 335. In adultis raro minori quam 40. circiter unciarum ſanguinis impenſa ſanatur, *pag.* 336. Diarrhœa repetitâ Venæ-ſectione ſiſtitur, *pag.* 337. Æger è lecto quotidie eximendus ad horas aliquot, *ibid.*

Hic morbus Expectorationi eliminandus non ſine ingenti periculo committitur, *pag.* 338. Curatio puncturæ tendinis, *pag.* 339.

CAP. IV.

Peripneumonia Notha.

SUb Hyemis exitum emergit: Paulo habitiores & craſſos, virilem ætatem aſſequutos, vel prætergreſſos, liquoribus ſpirituoſis addictos præcipue aggreditur, *pag.* 340. Morbi deſcriptio, *ibid.* In habitioribus nulla ferè Febris indicia, vel ob interceptam Circulationem, vel Pituitæ, qua ſanguis gravatur, copiam, *pag.* 341. Curatio Venæſectione, Remediis Pectoralibus, & Diæta Refrigerante perficitur, *ibid.* In craſſioribus, maxime ætatis florem prætergreſſis, cum minus feliciter cedat Venæ-ſectio repetita, Catharſis crebrior eſt ſubſtituenda, *ibid.* Sanguis è brachio ægri in lecto jacentis extrahendus, *ibid.* Vera Peripneumonia à Pleuritide in eo tantum differt, quod Pulmones univerſalius afficiat, *p.* 342. Notha hæc Peripneumonia ab Aſthmate ſicco diſtinguitur Febre, quam illa ſemper habet comitem, *p.* 343. Quam egregia præſtat ſpiritus vini in ambuſtorum curatione, *ibid.*

CAP. V.

Rheumatismus.

ANnis florentes maxime, atque Autumno præcipue invadit: à repentino frigore poſt calefactionem admiſſo plerumque oritur, *pag.* 344. Morbi hiſtoria, *ibid.* Febris ſæpe recrudeſcit ob materiam morbificam ab intempeſtivo externorum uſu repercuſſam, *pag.* 345. Arthritis ſæpe audit hic morbus, quoties à febre ſejungitur: non eſt tamen,

tamen, *ibid.* Eo desinente æger nonnunquam membrorum motu ad mortem usque privatur, *ibid.* Lumbago Rheumatica, alia hujus morbi species, describitur, *p.* 346. morbi curatio, *ibid.* Utraque morbi species ab inflammatione orta, Venæ-sectione & refrigerantibus tollenda est, *ibid.* Ab Anodynis abstinendum, quorum usu morbus figitur, *pag.* 347. Quo tempore purgandus æger, *p.* 348. Dolores à Rheumatismo imperite tractato relicti pro Scorbuticis sæpe habentur, *pag.* 349. Scorbutus non ita frequens apud nos morbus est atque à vulgo putatur, *ibid.* Multi ex iis Affectibus, qui Scorbutici audiunt, vel effecta sunt morborum Fientium, vel nondum perfecte devictorum reliquiæ, *ibid.* Probatur illud exemplo Arthritidis, Podagræ, atque Hydropis, *pag.* 350. Methodus Medendi non adulterinis illis symptomatis, sed ipsi morbo, seu perfecte formato est accommodanda, *pag.* 351. In Rheumatismo inveterato longius spatium inter Venæ-sectiones repetitas est interponendum, *ibid.* Fontanella in crure, & spiritus quivis Volatilis hic prosunt, *ibid.* Rheumatismi scorbutici curatio, *pag.* 352.

CAP. VI.

Febris Erysipelatosa.

DEscribitur morbi species notissima, *pag.* 352. & 353. Describitur species alia rarius occurrens, *pag.* 353. Curatio materiam peccantem Evacuantibus, partibus jam impactam Discutientibus, & sanguinem contemperantibus, absolvenda, *pag.* 354. Topicis etiam post Catharsin applicandis, *ibid.* Quæ Diæta hic conveniat, *pag.* 355. Pruritus ferini curatio, *pag.* 356.

CAP. VII.

Angina.

TEmpore Ver atque Æſtatem interjacente Juvenes præ cæteris, & temperamento ſanguineo præditos, Rufos item, invadit, *pag.* 357. Morbi deſcriptio, *ibid.* Curatio ſanguine copioſe detracto primum è brachio, mox ex Ranula utraque; Litu ex melle Roſaceo & ſpiritu Vitrioli; Gargariſmate; dein Catharſi perficitur, *pag.* 358. Enema etiam Refrigerans & Emolliens quotidie injiciendum eſt. A carnibus omnino, à Lecto per horas aliquot ſingulis diebus abſtinendum, *pag.* 359. Angina ſymptomatica eadem Methodo, qua Febris, cujus ſymptoma eſt, debet curari, *ibid.* Nonnullæ Febres intercurrentibus annumerandæ, vulgo pro ſymptomatis tantùm habentur. Hujusmodi ſunt Hæmorrhagia Narium, Hæmoptoe, *pag.* 360. Deſcribitur Narium Hæmorrhagia, *ibid.* Ejusdem Curatio, *ibid.* Quo nomine Catharſis hîc inſtituenda, *pag.* 361. Hæmoptoe ejusdem fere indolis cum Hæmorrhagia jam tractata, *pag.* 361. & 362. Eandem fere quam Hæmorrhagia Methodum medendi ſibi vendicat, niſi quod Catharſin minus ferat; à qua, præſertim repetita, æger facile in tabem conjicitur, *ibid.* Concluſio, *ibid.* & *ſeq.*

Epiſt. Reſp. Prima.

ANnus 1676. eosdem peperit morbos, quos prægreſſi, 1673, 74. & 75. *pag.* 371. Exoleſcente hac craſi, mitiores quàm pro ſuo genio evadebant morbi, & minùs Epidemici, *ibid.* Non tam manifeſta, quam occulta aeris temperies morbis Epidemicis favet; niſi quoad ſymptomata

ptomata aliquando, *ibid.* Morbilli licet non admodum Epidemici, longius tamen quam pro more ſuo procurrebant, *ibid.* Non tamen diverſam medendi methodum ab uſitata poſtulabant, *pag.* 371. Exeunte æſtate Cholera morbus Epidemicè ſæviebat, atrocioribus ſolito convulſionum ſymptomatis ſtipatus, *ibid.* Anodyna fortiora & frequentiora quam alias unquam indicabantur, *ibid.* Hiſtoria eo laborantis, & convaleſcentis, *ibid.* Usque augenda, & repetenda eſt Laudani liqu. doſis cum ſymptomata ſubjugaveris, *pag.* 373. Tres ſunt affectus, in quibus ex opio parata indicantur, *ibid.* Doſis & repetendi vices cum ſymptomatis magnitudine ſunt conferendæ, *ibid.* Annum 1677. ſicco pede præterit Author, per integrum ejus decurſum valetudinarius, *ibid.* Anno 1678. Febres intermittentes per 13. annos exulantes Epidemicæ rurſus audiunt, *pag.* 374. Hyeme paululum fatiſcentes Variolis, aliisque per id temporis Epidemicis locum cedebant, *ibid.* Olim quartanæ frequentius occurrebant, nunc dierum aut Tertianæ, aut Quotidianæ, & moris plane diverſi, *pag.* 375. Cardiacis, & regimine calido adeo præter indolem ſuam incruduere, ut tacto cerebro haud pauci extinguerentur, *ibid.* In Tertianis, & Quotidianis per ſudorifica curationem moliri periculoſum eſt, *ibid.* Ita enim, quæ intermittebat febris, fit continua, *pag.* 376. Ætiologia ejusdem, *ibid.* Venæ-ſectio & Catharſis morbum protrahunt, *ibid.* Nonnunquam è longo Corticis Peruviani uſu ſpecies quædam Rheumatiſmi ſcorbutici inducitur; ſed rariſſimè; & facile curatur, *ibid.* Cortex infignium eſt virium non in hoc tantum morbo, ſed & in uteri, & ventriculi affectibus, *p.* 377. Ob quæ præjudicia, & rationes temere deductas Cortex male audit, *ibid.* Vel ipſos curavit quos purgavit, *pag.* 378. Haud illæ nobis arrogandæ ſunt facultates, quas Natura negavit, *ibid.* Provocantur philoſophi ad unicam differentiam ſpecificam in natura enodandam. *ibid.* In morborum curatione non oportet alicui hypotheſi indulgere: ſed rejectis ſpeculationum commentis, ex-

perientiam cum recta ratione conjunctam tanquam Indicem, atque Magiſtram ſequi, *ibid.* Cortex Peruv. 25. plus minus abhinc annis primum cœpit inclareſcere, *ibid.* Duæ cauſæ memorantur, ob quas in deſuetudinem abierat, *pag.* 379. Herculeum eſt medicamentum, ſi, qua par eſt, cura propinatur, *ibid.* Quibus rationum momentis ductus eſt Author, ut hanc ſuam methodum excogitaret, *pag.* 381. Methodus exhibendi, *pag.* 381. Vel in forma pilul. vel Electuar. vel in Infuſ. *ibid.* Si ob idioſyncraſiam (quod ſæpe accidit) expurgetur æger, cum Laudano eſt exhibendus, *pag.* 382. Eadem methodus (ſed in doſi minori) valet in tertianis & quotidianis, *ibid.* Tertianæ, quotidianæque non ita raro in continuarum ferè ſpeciem vergunt, præſertim ægro regimine juſto calidiore multato, *pag.* 383. In quo caſu à remiſſione quantumlibet exigua oportet Corticem ingerere, nec paroxyſmum præſtolari, *ibid.* Maxime continuis apyrexiam conciliat Cortex, modo regimine juſto calidiore non impediatur ejus vis, *ibid.* nec obſtat vinum in quo exhibetur, *pag.* 384. Quo magis proclivis eſt in continuitatem febris, eo majori in doſi detur Cortex, *ibid.* Quibus arridet, infuſio paretur, *ibid.* Si vomituritio inceſſerit, laudata hic methodo eſt compeſcenda, & tum Cortex ingerendus, *ibid.* Teneræ infantium ætati Julapium accommodatur, *pag.* 385. Quare in tertianis ſæpe, & quotidianis medicam non niſi poſt biduum curationem abſolvit, *ibid.* Si omni adhibita cautela æger recidivam patitur, decoctum amarum exauctorato cortici ſuccenturietur, *ibid.* Æger nec à cibo, nec potu, qui ad ſtomachum facit, arcendus eſt, fructibus horariis, & liquoribus frigidis exceptis, *pag.* 386. Carnibus eupeptis, & euchymis veſcatur, vinoque modice utatur, *ibid.* Aura frigidior vitetur, ut & omnes evacuationes, blandiſſ. enim Catharſis, vel enema è lacte ſaccharato in recidivæ diſcrimen conjicit, *ibid.* Febres intermit. ſymptomatis ſtipatæ quæ Apoplexiam veram mentiebantur, *pag.* 387. Quibus indiciis judicandum, *ibid.* Cautio de metho-

methodo medendi, *ibid.* Senes imperite tractati in Diabetem aliquando incidunt, *ibid.* In omni Diabete invigorandus eſt ſanguis, *pag.* 388. Methodus therapeutica, *ibid.* Medicam. formulæ, & diæta, *ibid.* Eadem methodo (niſi quod præmittenda eſt phlebotomia & Catharſis) ſanatur & fluor muliebris, *ibid.* In tertianis vernalibus, temperamento ſanguineo, & florente ætate quid agendum, *pag.* 391. Methodus in gratiam pauperum, *ibid.* Anno 1679. ſub initium Julii eædem febres vires redintegrabant, & menſe Auguſto immaniſſimè debacchabantur, *ibid.* Cum Novembri ſubingrediebantur tuſſes ἐπιδημικώτατας, quarum mala indoles adumbratur, *pag.* 392. Ad tuſſim puerorum convulſivam proximè accedebant, *ibid.* In earum cauſam inquiritur, *ibid.* Curatio rectè inſtituitur Venæ-ſectione & Catharſi, *pag.* 393. Pectoralibus gratificamur ægris, ſed non diu iis immorandum, & quare, *ibid.* Sudorifica non ita tuto adhibentur, *ibid.* Sæpè iis accenditur Pleuritis, *ibid.* Miſſo ſanguine, & epiſpaſtico Nuchæ applicato Catharticum propinetur, *pag.* 394. Qua ſola methodo tuſſis puerorum convulſiva expugnatur, *ibid.* Ratio redditur, quare in omnibus morbis epidemicis phlebotomia Catharſi præmittenda eſt, *ibid.* Cui multiplex experientia, dux & magiſtra opt. ſuffragatur, *pag.* 395. Empirici & ſcioli perſtringuntur, *pag.* 396. In accurata Naturæ operationum obſervatione vera praxis med. fundatur, *ibid.* Febres duas è tribus in medicina facienda partes occupant, *ibid.* In quem ſcopum unice collimant Empirici in earum curatione, *pag.* 397. Non facile dijudicant ſpeciem, *ibid.* Variæ ſunt, *ibid.* Quævis peculiarem poſtulat medendi methodum, *ibid.* Eadem per diverſos gradus diversè tractanda, *ibid.* Minutiora quæ obſervanda ſunt non facile enumerantur, *pag.* 398. Semper erit, quod poſteri adjiciant, *ibid.* Tuſſes modo dictæ ſi imperite tractarentur, febrem accendebant, *ibid.* Methodus therapeutica, *ibid.* In febre à tuſſi ſi ter purgetur æger, ſufficit, *ibid.* Poſt menſem unum vel alterum ceſſabat Tuſſis, ſed Febris

bris quoad cætera ejusdem indolis graſſabatur, *pag.* 399. Eadem febris usque ad initium Anni 1680. ſe extendebat, *ibid.* Febres intermitt. cum ſurgente anno apparebant, *ibid.* Perſeverabant ad initium anni 1685. ſed non adeo epidemice ac in 4. primis annis, *ibid.* Generalis conſtitutio intermitt. producendis favet, *ibid.* Veroſimile eſt, Febrim depuratoriam poſtliminio reverſuram, *pag.* 400. In Peſte, & febribus inflammatoriis obeſt cortex, *pag.* 401. Epidemici alii alios ordine excipient, *ibid.* Æger Rheumatiſmo laborans ſi phlebotomia liberiori manu celebrata curetur, variis morbis obnoxius redditur, *ibid.* Diæta è ſero lactis phlebotomiæ loco ſubſtituta, *pag.* 402. Hiſtoria, *ibid.* Leviora ſunt ingenia, quæ res vilipendent, quod ſimplices ſunt, & aperræ, *pag.* 403. Dicta methodus aliis etiam morbis accommodaretur, *ibid.* Caſus rarior cujusdam, qui mercurium ſubl. corroſ. deglutiverat, repetitis aquæ tepidæ hauſtibus ab Orci faucibus erepti, *pag.* 404. Cautio de diæta lactea in virilem ætatem prætergreſſis, & vino aſſuetis, *pag.* 405. Poſt tertiam Venæ ſectionem Cathartica exhibeantur, repetanturque, *ibid.* Ita viam ſternes paregoricis, *ibid.* Purgantia ſint è lenitivis, *ibid.* Affectus quidam qui Febres intermittentes excipiebat, nunc rheumatiſmum, nunc dolorem nephriticum æmulans commemoratur, *pag.* 406. Eandem ſibi vendicabat medendi methodum quam morbus, cui adhærebat, *ibid.*

Epiſt. Reſp. Secunda.

Nil vetat, at jubet charitas luis venereæ curationem docere, *pag.* 410. Quando primùm hic morbus Europam appulit, *pag.* 411. Cujus regionis Endemius, *ibid.* Magna celebritate graſſabatur primum, nunc languet indies, *pag.* 412. Centum retro annis Gonorrhœæ Virulentæ ſpecie ſe primum oſtendebat, *pag.* 413. Quot modis propagatur, *ibid.* Quibus gradibus procedit,

pag.

pag. 414. Varia enumerantur symptomata, *ibid.* Constrictio virgæ erectæ dolorificæ est signum παθογνωμονικώτατον, *pag.* 415. Ardor urinæ, carunculæ in urethrâ erosa, unde Ischuria, scroti inflammatio, *ibid.* & *p.* 416. Quomodo Gonorrhœa adolescit in veram luem, *ibid.* Bubones, dolores vagi nocturni, *ibid.* Crustulæ, & porrigines leprosæ, Exostoses, ulcera Phagædenica, Tragœdiæ Catastrophe, *pag.* 417. Natura luis essentialis nos latet, *ibid.* Nec Mercurius, nec ligna exsiccantia: proprie hic audiunt specifica, *pag.* 418. Alia debet esse evacuatio in Gonorrhœa, alia in lue formata, *ibid.* Gonorrhœæ curationis cardo in remediis catharticis vertitur, *ibid.* Quibus præ cæteris purgantibus cedit, *pag.* 419. Diæta refrigerans à carceribus ad metas, *ibid.* methodus observanda circa Catharsin, *ibid.* Quid denuo faciendum, si purgationi non cesserit Gonorrhœa, *pag.* 420. Quid in Idiosyncrasiis, *ibid.* Quid in iis, qui ægrè purgantur, *pag.* 421. Diæta inter curandum, *pag.* 422. In quo casu venâ tundenda, *ibid.* Catharsis hîc ad instar omnium est, *pag.* 423. Qui mundificat benè, benè sanat, *ibid.* Incommoda ex aq. mineralibus, & aliis adstringentibus, *ibid.* Item è lignis exiccantibus, *ibid.* Methodus curandi glandem præputio contectam, & inflammatam, *pag.* 424. Atque etiam scrotum inflam. *pag.* 425. Lues confirmata non nisi per salivationem ab hydrargyro excitatam potest extirpari, *ibid.* In ejus curatione corporis per evacuantia præparatio damnatur, *pag.* 426. ut & correctiva in unguent. & Cathart. *ibid.* Æger ter inungendus, *pag.* 427. Quibus remediis Ptyalismus extimuletur, *pag.* 428. Gradus salivationis sedulo observandus, *ibid.* Quid si purgaretur æger, *ibid.* Convalescente ægro potius promoveri debet ptyalismus, quam cohiberi, *ibid.* Refrænandus tamen in statu, si justos limites transiliret, *pag.* 429. Post salivationem non necessaria est Catharsis, *ibid.* Cautio, ne salivatio importunius urgeatur φύσεως ἀντιπραξίας, *pag* 431. Qua methodo optata potiaris arena, *pag.* 432. Mercurius dicatur specificum mediatum, *ibid.* Quid agendum, si Lues &

Co-

Gonorrhœa una ſtabulentur, *pag.* 433. Curatio Exoſtoſis, *ibid.* Oſſis exulcerati, *ibid.* Diæta, & reliquum ægri regimen, *pag.* 434. Quare hoc morbo mulctati in Galliam commigrare coguntur, *pag.* 435. Quo tempore carnes teneriores indulgendæ ſunt ægro, *ibid.* Hæc methodus uſitata expeditior, minus periculoſa, & recidivæ minus obnoxia, *ibid.*

Diſſert. Epiſt.

RAtiones, quæ Authorem inſtigarunt ad obſervationes haſce edendas, *pag.* 411. Febres intermit. quæ primùm Anno 1677. caput extulere, anno vero 1681. regnabant, iis tempeſtatibus graſſabantur maxime, quæ cum earum indole magis faciebant, *pag.* 442. Quo ordine morbi ſe invicem excipiebant, *ibid.* Variolæ ἐπιδημικώτατας factæ ſunt, *ibid.* Qua data occaſione maculæ purpureæ extrudebantur, *pag.* 433. & Variolæ inſigniter confluebant, *ibid.* Cur magis, minusve periclitatur æger pro exanthematum numero, *ibid.* Sanguinis mictus, & maculæ purpureæ, vel pauciſſimis, vel nullis apparentibus puſtulis ægrum è medio tollant, *ibid.* Status diverſo tempore prorationе morbi, *pag.* 444. Confluentes tanto diſtinctis periculoſiores, quanto confluentibus peſtis, *ibid.* Juvenis in ætatis flore omnium maximè periclitatur, *pag.* 445. Puſtulæ & phlegmonis comparatio, *ibid.* Denſa puſtularum eruptio coercenda, & quare, *ibid.* Unde oritur, à qua πεψάσει, *ibid.* Die ſexto ab invaſione omne puſtularum examen conſpicitur, *ibid.* Quo morbi tempore æger in ſolidum lecto adjudicandus, *pag.* 446. Eſſentia morbi videtur in inflammatione conſiſtere, *pag.* 447. è qua varia ſymptomata oriuntur, *ibid.* Peccantem materiam in ſanguine ſola Febre amolitur Natura, in maſſa carnea apoſtemate, *pag.* 448. Pus reſorptum ſanguinem inquinat, *ibid.* Ptyaliſmus ab intenſo febris calore ſiſtitur, *ibid.* Eventus pendet à jacto fundamento, *ibid.*

ibid. Quot mala a regimine calido oriuntur & à modicè frigidiusculo commoda, *pag.* 447. In quo casu æger libero aeri exponendus est, *pag.* 448. Quomodo accidat, ut æger in morbi principio tollatur, *ibid.* Sanguinis missionem non-tanti esse ac ejusdem contemperationem probatur instantia, *pag.* 449. Quantum valet reiterata Catharsis sanguine nondum inquinato, *pag.* 450. Objectiones contra regimen moderatum retorquentur, *ibid.* Incommoda à pustulis præpropere elicitis, *pag.* 452. Lecti calor quantus, *ibid.* Nec febris coercenda, nec sudor provocandus, *pag.* 453. Æger lecto arcendus, ne forte variolæ forent è confluent. genere, *ibid.* Nihil suo judicio tribuit author, nisi quatenus experientiæ conforme, *pag.* 454. Dogmatici invidiam depellit, *pag.* 455. Quocunque modo tractantur variolæ, aliquando insigniter confluent, *pag.* 456. Quantum dandum ægrorum appetitionibus, *pag.* 457. Naturæ, non Arti mos est gerendus, *ibid.* Morbi acuti sunt, qui DEUM habent Authorem, sicut Chronici ipsos nos, *pag.* 458. Quale bonum esset Ars medica, si vere Ars esset, *ibid.* Infantes spasmo correpti ut tractandi, *pag.* 459. Quantum hic errari solet, quùm symptomata pro affectibus essentialibus habentur, *ibid.* Post spasmos in infantibus raro insigniter confluunt variolæ, è contra post affectus comatosos, *pag.* 460. In utrovis affectu quo modo tractandæ, *ibid.* Quo enormiora sunt symptomata, eo magis confluunt variolæ, *pag.* 461. Post missum sanguinem Emeticum eradicativum exhibendum, *ibid.* Spirit. vitrioli cereviſiæ tenuiori immiscendus, *ibid.* Liberior aeris appulsus magis confert ad sanguinem contemperandum, quam evacuantia quævis, *pag.* 462. In quibus hæc methodus observanda, *ibid.* Die ab invasione sexto æger lecto addicetur, *ibid.* De variolis confluent. tantum hic agitur, *pag.* 463. Medicamenta paregorica sunt hic quasi specifica, *pag* 464. Quo sedatiores sunt sanguis & spir. eo commodius & separatio fit mat. varioloſæ, & pustulæ adolescunt, *ibid.* Quo nomine syr. de Meconio laudano liquido est præferen-

ferendus, *ibid.* Doſis ſymptomatum gradui adaptanda, *ibid.* De adultis impræſentiarum agitur, *pag.* 465. Infantibus tamen aliquando danda ſunt hypnotica, *ibid.* Toties repetenda ſunt, donec metam attigeris, *ibid.* obſervatio, *pag.* 466. Calor lecti eludit medicamenti vires, *pag.* 467. Quod etiam in Febribus intermitt. aliquando accidit, *ibid.* A ſexta ab Invaſione nocte ad 17. exhibendum Anodynum, *pag.* 468. Temporiùs in ultimis morbi diebus ob paroxyſ. veſpertinum, *ibid.* æqua Doſi, *pag.* 469. Si ægro nauſeam creaverit ſyr. de meconio, laudanum liq. ejus vices ſuppleat, *ibid.* objectioni reſpondetur de diſcrimine Ptyalismum retundendi, *pag.* 470. Quare non æquè indicatur Diacodium in infantibus, *pag.* 471. quo caſu propinandum, *ibid.* Duo Cardines, in quibus variolarum curatio vertitur, *ibid.* die decimo epiſpaſt. nuchæ applicandum, & quamobrem, *pag.* 472. Die undecimo vix micat pulſus, *ibid.* Allium inciſum pedum plantis admovendum à die octavo, donec æger extra aleam poſitus fuerit, *pag.* 473. Diæta per totum morbi decurſum, *ibid.* Vino inſtante maturatione indulgendum, *ibid.* Sudores evitentur, *ibid.* Caſus rarior, *pag.* 474. Variolæ inſigniter confluentes licet ut plurimum, non tamen ſemper tertio ab invaſione die erumpunt, *pag.* 477. Omnia hæc theoremata ad confluentes tantum pertinent, *ibid.* Hiſtoria inſignior de quodam à Petechiis, & mictu ſanguineo felicitet liberato. *pag.* 478. Par methodus in cauſarum paritate (quantum fert utriusque morbi Genius) adhibeatur, *pag.* 481. Non Phantaſiæ, ſed phænomenis practicis litat Author, *pag.* 482. Probi medici officium, *pag.* 483. & 484. Unde eſt, quod, quæ Medica appellatur, confabulandi potius quàm medendi Ars evaſit, *ibid.* Naturæ operationes deprehendamus, ſed modus operandi nos ſemper latebit, *ibidem.* Inſtantia in Cerebro, *ibidem.* Non quæ librorum lectio ſuggeſſit, ſed quæ propria experientia docuit, hic tradit Author, *pag.* 485. Affectus hyſterici Chronicorum pars media ſunt, *pag.* 486. Pauciſſimæ fœminæ, vel viri

ſeden-

sedentarii ab iis liberantur, *ibid.* Affect. hysteric. & hypochon. analogia, *ibid.* Omnes ferè affectus æmulatur, *ibid.* Apoplexiam refert, & Hemiplegia solvitur, *pag.* 487. Quas præcipue adoritur fœminas hæc species, *ibid.* Spasmos gignit horrendos Epilepsiæ persimiles, *ibid.* Strangulatus uteri quibus temperamentis familiaris, *ibid.* Exteriorem capitis partem imperens cum vomitione enormi clavum hystericum parit chlorosi laborantibus familiarem, *ibid.* Cordis palpitationem excitat in infirmioribus, & febre albâ pallescentibus, *ibid.* Tussim etiam hystericam, quæ pituitâ scatentes fatigat, *pag.* 488. Iliacam passionem mentitur cum frequenti vomendi nixu, & bile porracea rejecta. Ictero solvitur paroxysmus, *ibid.* Desperatio de salute individuus ejus comes, *ibid.* Quo corporis habitu locum habet hæc species, *ibid.* Paroxysmum Nephriticum mentitur, *pag.* 489. Calculum vesicæ, & Ischuriam parit: sed rariſſima est hæc species, *ibid.* In iis, qui fractis sunt viribus, à repetitis ejus insultibus, *ibid.* Nunc vomitiones excitat, nunc Diarrhœam, sed sine dolore, *pag.* 490. Quibus competunt, *ibid.* Partes exteriores carnemque musculosam infestans dolores excitat tumoresque, *ibid.* Differentia inter hosce tumores, & hydropicos, *ibid.* Dentibus licet sartis tectis ab omnique defluxu liberis atrociss. & expugnatu difficillimos dolores affigit, *ibid.* Dolorem in Dorso certo certiùs persentiscunt, quotquot hoc affectu tanguntur, *pag.* 491. partem, cui insederat, teneram relinquit, *ibid.* Externarum partium refrigeratio quasi viam sternit, *ibid.* De spirit. dejectione, sive subsidentia conqueruntur ægræ, *ibid.* In Risus, & lachrymas effunduntur nulla data ansa, *ibid.* Limpida urina copiosè reddita est signum pathognomonicotaton, *ibid.* Flatus nidorosi, & ructus acidi, *pag.* 492. Atrociss. ma animi pathemata in sinu fovent, *ibid.* Qui hisce affectibus tentantur, ingenio utplurimum pollent, *pag.* 493. Difficile est, multiformes affectus hystericos enumerare, *pag.* 494. Causæ eorum procatarcticæ, *ibid.*

Diagnosis. Causæ προηγουμέναι, *pag.* 495. & 496. Antecedens, *ibid.* Cur plures fœminæ quam mares his fatigantur, *ibid.* Speciei illius, quæ Uteri strangulatus dicitur, descriptio, & origo, *ibid.* Illius, quæ Colicam bilioſam æmulatur, *pag.* 497. Color viridis in rejectis unde, *pag.* 498. Clavi hysterici ætiologia, *pag.* 499. urinæ limpidæ, *ibid.* Historia, *pag.* 500. Ptyalismi hysterici unde, *ibid.* Frigus, Fletus, & Cachinni, *pag.* 501. Casus cujusdam fletui immodico ex nulla προφάσει obnoxii, *pag.* 502. Infirma spirituum σύστασις quot animi, & corporis intemperies parit, *pag.* 503. Morbi fomitem in materia non delitescere instantia elucidatur, *pag.* 504. Spirituum ἀταξία humores putridos aliquando gignit, *ibid.* Hinc etiam ἀνορεξία, chlorosis, & hydrops testium, *pag.* 505. Diathesis hysterica est causa primaria, *ibid.* Quemadmodum & μίασμα spirituosum in febre quartana, *pag.* 506. Præcipua indicatio curativa sanguinis corroborationem indigitat, *ibid.* Quare Venæ-sect. & Catharsi præmittendæ, *ibid.* Ab Anodyno aliquando & remediis vulgo dictis hystericis curationis tela ordienda est, *ibidem.* Post Venæ-sect. & Catharsi omnia ægro videntur in pejus ruere, *pag.* 507. Remedia chalybeata per 30. dies sumantur, *ibid.* Nihil magis erigit spiritus, *ibid.* Indicio est effectus, in chlorosi, *ibid.* In quibus, Venæsect. & Catharsi omissis, cùm chalybe rectà incipiendum, *pag.* 508. Nuda chalybis substantia quavis ejusdem præparatione efficacior, *ibid.* Crudæ forsan mineræ vis maxima, *ibid.* Ab officiosa Chymicorum sedulitate medicamenta sæpe nativis spoliantur viribus, *ibid.* Præcipuæ eorum vires à Natura, *ibid.* Quod testantur Opium, & cortex Peruv. *pag.* 509. Syr. chalybis à substantia ejusdem secundus, *ibid.* Et in chalybis, & aquar. mineralium usu Cathartica melius omittuntur, *ibid.* Repetita Cathartica in imbecillis, & infantibus plurimum officiunt, *pag.* 510. Unde tumores in infimo ventre, glandulæ præternaturales in mesenterio, &c. *ibid.* Post evacuationes universales confortentur

tur sanguis & viscera, *pag.* 511. Medicam. formulæ quæ huic intentioni inserviunt, *ibid.* In ventris tumoribus post longas febres intermitt. repetita Catharsis indicatur, *ibid.* At in Rachitide vera semel, vel bis ad plurimum, & dein alterantia, *pag.* 512. Non pauci infantes à Catharticis sæpe repetitis interemti sunt, *ibid.* Objectioni fit obviam de chalybis aculeis in intestinis hæsuris nisi expurgentur, *ibid.* Hysterica dicta remedia in forma solida usurpanda sunt, *ibid.* Methodus & remed. formulæ, *pag.* 513. Si chalybeata perturbent, laudanum singulis noctibus sumendum, *pag.* 514. ubi symptomata mitiora sunt, pil. hyster. sufficiunt, *pag.* 515. Idiosyncrasiæ sunt observandæ, *ibid.* Instantia in laudano liq. syr. de meconio vices gerente, *ibid.* Si chalybs malo vincendo par non sit, adeundæ aq. minerales, *pag.* 516. observanda inter bibendum, *ibid.* ob purgativa iis mista difficilius operantur, *pag.* 517. Infus. clavorum equinorum si modo debit. assumantur, eundem cum aq. miner. effectum sortiuntur. *ibid.* In quo casu aq. Bathonienses adeundæ, *pag.* 518. Theriacæ Androm. vis, *ibid.* Vinum Hispan. vel corroborantibus medicatum vel simplex quantum valet, *ibidem.* Cort. Peruv. ad spir. invigorandos eximia est vis, *pag.* 519. præcipuè in fœminis, quæ spasmis urgentur, *ibid.* Diæta lactea in temperamento bilioso tenui, & colica hysterica affectis, *pag.* 520. sed non omnibus ex æquo convenit, *ibid.* Nihil tamen ideo impensè sanguinem & spiritus firmat, fovetque ac diu multumque equo vehi, *pag.* 521. Historia notabili comprobatur, *pag.* 522. Nec in hypochondriacis magis quam in tabidis phthisicisque penè deploratis locum habet hoc exercitii genus, *pag.* 523. Inter chronicos Phthisis duos ferè Trientes jugulat, *pag.* 524. Nec Mercurius in Lue Venera, nec Cortex in intermitt. efficaciores extant, quàm in hac curanda (observatis observandis) exercitium laudatum, *ibid.* In Paroxysmo hysterico ad fœtida confugiendum, quæ spiritus ab excursibus in ordines compellunt, *ibid.* Quæcunque fœtent, huic

Intentioni inſerviunt, *pag.* 525. Si vehemens dolor, vomitio enormior, aut Diarrhœa inceſſerit, ſolo laudano cohibentur, *ibid.* In quibus evacuationes præmittendæ, & quamobrem, *pag.* 526. In quo caſu à laudano incipiendum, *pag.* 527. Vomitiones enormes doſin max. & ſæpiſſime repetitam indicant, *pag.* 528. Paregoricum vel in forma ſolida exhibeatur, vel vehiculo parco, *ibid.* Capitis motus vomitionem provocat, *ibid.* Recidiva ut præcavenda, *ibid.* A dolore, & vomitione Medicis frequentius imponitur, quam aliis quibuslibet ſymptomatis, *ibid.* In illa ſpecie, quæ paroxyſmum Nephriticum imitatur, judicanda quàm graviter errari ſolet, *pag.* 529. Ut & illa, quæ calculum renum, colicam pilioſam vel Iliacam paſſionem ſimulat, *ibid.* Quas repetitas ſuis evacuationibus Medici non ſolum non compeſcunt, ſed irritant, *pag.* 530. præſertim emetico propinato, *pag.* 531. De Diagnoſi ergo ſedulo cavendum, *ibid.* Plurimæ puerperæ pereunt, quod debito citius è lecto exurgunt, undè lochiorum ſuppreſſio, phreneſis, ſpasmi, febres, *&c. pag.* 532. Vix decima perit mulier vel ex dolore, vel quod vires partui ferendo non ſint, *ibid.* Ad diem ſaltem decimum jacere debent, *ibid.* Indicationes curativæ duæ, *pag.* 533. Si remedia uſurpari ſolita votis non reſpondeant, ab iis temperandum, *ibid.* Emplaſt. hyſteric. umbilico admoveatur, & elect. cum Julapio hic laudato exhibeatur, *ibidem.* Si hæc malum non devincunt, Laudanum una ſaltem vice tentandum, *ibidem.* Quod aliquando lochiorum fluxum revocat, *pag.* 534. Narcotica cum hyſtericis & emmenagogis propinentur, *ibid.* Si non ſequantur lochia, rejiciantur narcotica & hyſtericis ac Emmenagogis enema addatur, *ibid.* Enema non repetendum, ſed temporis συμμαχίαν præſtolanda, *ibid.* Poſt diem 20. res ferè in vado eſt, *ibid.* Si remedia nihil proficientia obſtinaciùs ingerantur, & morbum, & ſpir. perturbationem augent, *pag.* 535. Hiſtoria, *ibid.* In quo caſu boni Medici eſt, rem totam aliquandiu Naturæ committere, *pag.* 536. ſæpè fluxus menſium

sium immodicus sive in puerperio sive extra idem Affectus hysterici causa fit, *ibid.* Prima species post partum laboriosiorem primis solùm diebus ingruit, & brevi se proripere solet, *pag.* 537. victus sit incrassans, *ibid.* Medicam. formulæ, *ibid.* species altera licèt omni tempore accidit circa æt. ann. 45. vel 50. quo menses cessaturi sunt, præcipuè invadit, *ibid.* Hysterica fortiora evitentur, *ibid.* methodus medendi cum medicament. form. *pag.* 538. Uteri procidentiæ Curatio, *pag.* 539. Conclusio, *ibid.*

Tractatus de Podagra.

QUos præcipuè invadit Podagra, *pag.* 545. diversus ejus mos pro ratione subjecti, & tempore invadendi, *pag.* 546. Quo tempore & modo Podagra regularis ægrum aggreditur, *ibid.* Quo ordine, & quibus stipata phænomenis partes lacessit, *pag.* 547. Paroxysmus graphicè depingitur, *ibid.* & 548. Nunc hic, nunc illic tragœdias excitat, *pag.* 548. dolor semper nocte recrudescit, mane vero remittit. *pag.* 549. Ex serie paroxysmulorum constat paroxysmus, *ibid.* In diversis diverso tempore solvitur, *ibid.* Quomodo se habet æger quoad urinam, alvum & appetitum, *ibid.* Pruritus in discessu & pedum desquamatio, *ibid.* Pro majori, vel minori unius paroxys. sævitia, vel serius, vel citius revertit proximus, *pag.* 550. In Podagra inveterata, vel indebita medicatione turbata phænomena sunt diversa, *ibid.* Pedes peccantis materiæ sedes genuina sunt, *ibid.* Jam varias corporis partes occupat, *ibid.* In digitis *&c.* tophos generat, in cubitis tumorem album excitat, *ibid.* Femur, genuque, *&c.* ut impetit, *pag.* 551. Per annum ferè integrum durat paroxysmus, *ibid.* Paroxysmi particulares diutius sæviunt, nec ante diem 14. castra movent, *ibid.* In intervallis artus sunt contracti, *pag.* 552. Quanto magis æger ambulando pedes firmare contendit, tanto pericu-

losiùs morbi fomes viſceribus imminet, *ibid.* Venarum hæmorrhoid. dolore, ructu nidoroſo, appetitus proſtratione infeſtatur, *ibid.* Urina illam imitatur, quæ in Diabete excernitur. Dorſum, aliæque partes moleſte pruriunt, *ibid.* Dolores in metatarſo lancinantes, & ſpaſmi in tendinibus muſculorum tibiæ ut ægrum invadunt, *pag.* 553. Doloribus recedentibus ægritudines, laſſitudo ſpontanea, & in diarrhœam propenſio ſuccedunt, *ibid.* In Podagra diuturniore ægritudine potius quam dolore conficitur paroxyſmus, *ibidem.* Quo vehementior eſt dolor, eo citius præterlabitur paroxyſmus, & diutius abeſt, & vice verſa, *pag.* 554. Calculum renum in quamplurimis parit, *ibid.* Qui aliquando meatus urinarios obſtruens ægrum è medio tollit, *ib.* Animus corpori compatitur, unde æger variis paſſionibus obnoxius eſt, *pag.* 555. Morbi Cataſtrophe, *ibid.* Plures divites, & ſapientes, quam pauperes, & fatuos interimit, *ibid.* Si quas fœminas (quod perraro eſt) non niſi vetulas, & viragines infeſtat, *pag.* 556. Neque pueri, neque juvenibus minores vera & genuina podagra vexantur, *ibid.* Leviculam tamen velitationem præſentiunt, quibus ex traduce morbi ſeminium impreſſum eſt, *ibid.* Morbus ἀπεψίᾳ ortum debet, *pag.* 557. Qui vino, veneri, laboribus improbis, ſtudiis intenſis, cæterisque quæ ſpiritus exhauriunt, coctiones deſtruunt, & partium tonum laxant, nimium indulſere, hunc morbum accerſunt, *pag.* 557. & 558. In curatione, Venæ-ſectio, Catharſis, & ſudores non indicantur, *pag.* 559. Venæ-ſectio ut pugnat cum indicatione, quam cauſa antecedens ſibi vendicat, præcipue in iis, qui ætate ſunt provectiores, *ibid.* Quo modo hydropi aditus aperitur, *pag.* 560. Quando in juvenibus locum habet, *ibid.* Ut ab Emeticis, & Catharticis æger de vita periclitatur, *pag.* 561. Ab humoribus introverſus inteſtina ſollicitatis quæ mala ingruunt, *ibid.* Catharſis nec in paroxyſmo ad peccantem materiam minuendam, nec in fine ad reliquias amoliendas, nec ad venturi aditum præcavendum omnino prodeſt, *ibid.* & *pag.* 562. Unde ſpirituum

tim σύστασις infirmatur, & disjicitur, *ibid.* Quo pacto fiat, ut æger confestim convalescat, sed pœnas imposterum ab ἀταξίᾳ pendat dirissimas, *pag.* 563. Quibus nominibus sudores officiunt, *ibid. & pag.* 564. In omnibus morbis dempta sola Peste, sudores prolicere non tam Medici est, quam naturæ provincia, *pag.* 565. Hic affectus ob contra-indicationes curatu perdifficilis est, *pag.* 566. Causæ Antecedenti, & Continenti obviam eundum est, *ibid.* Quo sensu causa continens intelligenda est, *pag.* 567. Præcipua curandi intentio in eo verti debet, ut Coctioni consulatur, *ibid.* Quæ propriè digestiva appellantur, *pag.* 568. Medicamenta, quæ hanc intentionem adimplent, *ibid.* Cautio in iis sumendis, *ibid.* Quo in casu, quanto major est simplicium numerus, tanto potentius medicamentum operatur, *ibid.* Forma Electuarii, quo Autor uti solet, *pag.* 569. Quo nomine Theriacæ Androm. præferendum est, *pag.* 570. Inter simplicia cortex Peruv. primas obtinet in sanguine corroborando, *ibid.* Quantum hujusmodi medicamina in aliis Chronicis plerisque juvant, *ibid.* Differentia inter morbos acutos, & chronicos, *pag.* 571. Ejus causa indagatur, *ibid.* Qui morbi Epidemici audiunt, qui intercurrentes & sporadici, *pag.* 572. Indigestio communis est Chronicorum parens, *ibid.* Ex eo probatur, quod senes magis hisce affectibus obnoxii sunt, quam juniores, & ad eos gignendos magis facit hyems quam æstas, *pag.* 573. Equitationis emolumenta in morbis chronicis plerisque, Phthisi præcipue, stupenda sunt, *pag.* 574. Herbæ excalefacientes, quæ adferunt commoda, *pag.* 575. Licet in Podagra lædant, in aliis tamen chronicis plerisque Venæ-sectio & Catharsis corroborantibus, & digestivis præmittenda sunt, *ibid.* Sed quum morbi cujuscunque curatio remed. corrobor. innititur, evacuationes qualescunque officiunt prorsus, *ibid.* Digestiva haud obiter, sed assidue, & constanter sunt usurpanda, *pag.* 576. nam quum erroribus sive his, sive illis, tota corporis œconomia sit quasi funditus eversa; eadem de novo extruenda, atque redintegranda est. *ibid.* In digestivorum

usu, præcipuè in paroxysmorum intervallis perseverandum, *pag.* 577. In cibo, potuque quæ mediocritas servanda, *pag.* 578. Cur ægri palato consulendum, *ibid.* Unica ciborum specie singulis pastibus vescatur æger, *pag.* 579. Acria, sale condita, & aromata evitentur, *ibidem.* Prandere tantum expedit, *ibid.* Liberaliorem cerevisiæ tenuioris hausturn ob calculum renum generari aptum nocte sibi indulgeat, *ibid.* Diæta lactea, qua ratione magis obest, quàm prodest. *ibid.* & 580. Potus sit Cerevisia tenuis Lond. *p.* 581. Vinum de facto officit, & quare, *ibid.* & *pag.* 582. neque tutius a vino assuetis liquores nimis refrigerantes in usum revocantur, *ibid.* Quis modus in potu statuendus, *pag.* 583. Copia, & luxus nativæ, tum animæ, tum corporis rectitudini vim infert, *ibid.* Ab ineunte ætate satis commode potaretur aqua, *ibid.* In Podagra inveterata potus diæteticus (cujusmodi hic forma præscribitur) plurimis nominibus prodest, *pag.* 584. Quando primum commodissime in usum trahitur, *pag.* 585. In quo casu vinum Hispanicum, illudque præ aliis ægro indulgendum, *pag.* 586. Ob quas rationes lectus maturè petendus, præcipue hyemis tempore, *pag.* 587. Animi pathemata, nimiaque ad studia, & res serias applicatio spirituum systasin solvunt, ideoque evitanda sunt, *pag.* 588. Cæteris omnibus, quæ indigestionem impediunt, sanguinem corroborant, & partibus firmitudinem conciliant, exercitium corporis facile palmam præripit, *pag.* 589. Quotidianum & moderatum sit oportet, *ibid.* Quod qui spernit ad calculi generationem erit proclivior & in discrimine, ne à materia tophacea in articulis admodum aucta omni motu privetur, pag. 590. Exercitatio non tantum tophorum generationi officit, sed veteres & induratos plerumque solvit, *ibid.* Equitatio aliis exercitiis præferenda est, *pag.* 591. frequenter curru vehi eodem ferè recidit, *ibid.* idque ruri potius aere perflato, & salubri, quàm in urbe, *ibid.* Quam improvidus senex Veneri indulgens, *ibid.* Regimen hoc, utut religiose à quovis observetur, ab enormioribus podagræ insultibus tutetur, eum tamen

tamen ab omnibus immunem præstare non valet, *pag.* 592. Totius corporis habitus, quoad fieri possit, in paroxysmorum intervallis est immutandus, *pag.* 593. Morbi fomitis expulsio Naturæ (ut in Febribus intermitt.) permittenda est, *ibid.* Qui symptomatis coercendis incumbit, morbi curationem remoratur, *pag.* 594. De errore in victu ab ægro summopere cavendum, *ibid.* A motu currûs minus dolebit, quam in Cathedra quiescens, *pag.* 595. A quo etiam somnus invitatur, *ibidem.* & Calculus quadantenus præcavetur, *ibid.* atque etiam totali artuum ad motum impotentiæ occurritur, *pag.* 596. morbi digestionem sine exercitio in senibus frustra quis speret, *ibid.* In quo casu lectus, & diæta tenuis necessaria sunt, *ibid.* & 597. In quo exercitium, *ibidem.* Ipse dolor aliquando amarum licèt, magnum tamen est remedium, *ibid.* Inter symptomata, à quibus æger in paroxysmo de vita periclitatur, ventriculi debilitas cum torminibus maxime est familiare, *ibid.* Qua data ansa ingruit, *pag.* 598. Ei mitigando vinum Canarense confert maxime, sed nec illud, nec Cardiacorum aliud quodlibet ægrum, si exercitio non utatur, servare posse existimandum est, *ibid.* In quo casu ad laudanum statim confugiendum est, *ibid.* In quo sudores provocandi, *pag.* 599. Quibus Author aliquando suæ vitæ consuluit, *ibid.* Materiæ peccantis in pulmonum lobos metastasis, qua methodo curanda, *ibid.* Sudores hic sedulo evitentur, *pag.* 600. In paroxysmo nephritico ut æger tractandus, *ibid.* Plures indebita medicatione quam podagra perimuntur, *pag.* 601. Remedia externa nocere quandoque possunt, prodesse nunquam, *ibid.* Ustulatio partis affectæ Hippocratem non latebat. *pag.* 602. Nihil interest, utrum Moxa, an lino crudo fiat, *ibid.* dolorem aliquatenus mitigat, sed causam Podagræ Antecedentem non attingit, *ibid.* In doloribus, quorum in partibus internis sedes est, locum non habet, *ibid.* De specificis quanta hic, & alibi decantentur. *pag.* 603. Venæ-sectio, & Purgatio alternatim celebrata in contusionibus, continui solutione & quavis organorum læsione quan-

tum valeant, *ibid.* Quisquis alia petit medicamenta, ad Lucianum relegandus est, *pag* 604. Therapeia radicalis adhuc in Democriti puteo latet, *pag.* 606. Quam tamen quandoque inventum iri Author nullus dubitat, *ibid.* Unde eluceſcet, quantum hallucinati ſunt dogmatici in morborum eſſentiis dignoſcend. *ibid.* & quam inauſpicato in febrium cauſis inveſtigandis vel ſolertiſſimi ingenia ſua exercuére, *ibid.* Cujus rei Cort. Peruv. repertio exemplum eſt ſatis luculentum, *pag.* 607.

De Hydrope.

OMnis hominum ætas, ſexus omnis ab Hydrôpe nonnunquam infeſtatur, *pag.* 608. Fœminæ magis quam viri ei obnoxiæ ſunt, *ibid.* Hi ætate ingraveſcente, illæ ubi jam parere deſierint, *ibid.* Foveæ à digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiore primum mali indicium, *ibid.* Quare non perinde certum in fœminis, atque in maribus, *ibid.* In ſenibus vero à multis annis Aſthmate laborantibus hydropem non certo indicant, *pag.* 609. Si generaliter loquamur, ſuræ, & tibiæ intumeſcentes etiam in viris pro ſigno hydropis ſuperveniens habendæ ſunt, *ibid.* Pedibus cruribusque ad extremum extenſis in abdomen ruentes aquæ, dein & umbilicum exomphalon quandoque conſtituunt, *ibid.* Tria hunc morbum ſtipant ſymptomata, Dyſpnœa, urinæ paucitas, & ſitis intenſa, *ibid.* Unde originem trahunt, *ibid.* Pro rata, qua partes, quas obſidet morbus, augentur, aliæ magis magisque gracileſcunt, *ibid.* Impetu tandem in viſcera nobiliora, & vitalem arcem facto, æger cataclyſmo quaſi ſubmerſus perit, *pag.* 610. Cauſa morbi in genere eſt ſanguinis debilitas, *ibid.* Illi debilitando quæ operam commodant, *ibid.* Hydrops teſtium in fœminis obiter notatur, *ibid.* Aliæ ſunt duæ ſpecies in fœminis hydropem mentientes, *pag.* 611. Illa carnium intra abdomen excreſcentiæ præternaturali, hæc flatibus ortum debet: qui ingravidationis ſigna pariunt,

riunt, *ibid.* Neutra harum ad morbum, de quo agitur, referenda eſt, *ibid.* Quas præcipuè exercent, *ibid.* Indicationes curativæ duæ, aquas contentas evacuare, & ſanguinis robur inſtaurare, *ibid.* Cathartica quæ vel ſegniùs, vel mitius operantur, officiunt magis, quàm proſunt, *pag.* 612. Utrum ægri corpus facilè, an ægrè Catharticis cedat, ſollicitè inquirendum, *ibid.* Purgatio per ἰπλιχεσιν non tantum non imminuit tumorem, ſed adauget, *pag.* 613. Quare expurgatio fortis, vel nimia, juſto debiliori præferenda eſt, *ibid.* Quas ob cauſas maxima celeritate, quàm ægri vires ferre queant, aquæ exantlandæ ſunt, *ibid.* Hydragoga quem uſum obtinent in iis, qui difficiles, quem in iis, qui faciles purgatu ſunt, *pag.* 614. In iſtis, qui Catharſi prompte cedunt, ſyr. de ſpina Cervina aq. ſat. copioſe elicit, *ibid.* Id habet incommodi hic ſyrupus, quod inter purgandum ingentem ſitim provocet, *pag.* 615. Catharticis lenioribus opus ſuum cum bona euphoria non peragentibus, fortiora ſunt tentanda, quod hiſtoria probatur, *ibid.* Quo caſu hydragoga ſola vix votis reſpondent, ſed lenioribus calcaris vice permiſta, efficaciſſima evadunt, *pag.* 616. Potionis forma pro robuſtioribus, *ibid.* Alia, *ibid.* Tertia calefaciens inter purgandum, tum & corroborans, *ibidem.* In iis, qui ægre purgantur, aliis δριμικώτερα ſunt Elaterium, & infuſ. Croci metallorum, *pag.* 617. Emeticæ operationis ratio inveſtigatur, *ibid.* Cœcos dari meatus ex abdominis cavitate in inteſtina de facto liquet, *pag.* 618. Hippocrates in ſcenam ducitur, *ibid.* Quam curioſa corporis humani inſpectio, & fabricæ notitia, tum Medicis, tum Chirurgis neceſſaria eſt, *pag.* 619. In acutis quibuslibet, & Chronicis plerisque ſpecifica quædam ineſt proprietas à nulla corporis contemplatione in lucem eruenda, *pag.* 620. Mens divini Senis in loco ſupra citato explicatur, *ibid.* Majora licet organa pateant, exiles tamen meatus oculos acutiſſ. vel microſcopio exquiſitiſſime elaborato adjutos effugiunt prorſus, *ibid.* Cognitio noſtra ad τὸ ὅτι aſſurgat, ſed τὸ διότι nullatenus attingat, *pag.* 621. Et quæ innoteſcunt, & ad quæ

cœcus

cæcutimus, impellunt, ut divinum Artificem ſuſpiciamus, & adoremus, *ibid.* Chymiæ laus, & emolumenta intra quos limites coercenda, *ibid. & pag.* 622. Medicinæ faciendæ defectus in eo non vertitur, quod neſciamus, quo pacto huic, aut illi intentioni ſatisfacere debeamus; ſed quod non ſatis ſciamus, quænam ſit illa intentio, cui ſatisfaciendum eſt, *ibid.* Ad judicium in hac re rite formandum naturalia morborum phænomena, atque juvantia, & lædentia diligenter obſervata, collata, & trutinata conferunt maximè, *ibid.* Exquiſitiſſimæ ſpeculationum diſſertationes, quàm labili fundamento innituntur, *ibid.* Hypotheſes ſolidas, & genuinas Praxi quadantenus originem debere exemplo comprobatur, *pag.* 623. Vomitio ab Emetico excitata hydropicorum aquas ἄνω καὶ κάτω potenter evacuat, *pag.* 624. Hydropicæ cujusdam curatio Emeticis, & Catharticis abſoluta, *ibid. & pag.* 625. Tria hic notatu digniſſima, *pag.* 626. Ἀταξία ab evacuationibus excitatæ ut occurrendum, *pag.* 627. In quo caſu convenit, ut tota res evacuant: per inferiora committatur. Decoct. ex interiore cortice Sambuci eodem modo, quo Crocus metall. morbum hunc depellit, non autem vi aliqua ſpecifica, *pag.* 628. In quibus caſibus Emetica & Cathartica malum augent, totaque curatio in ſanguine, ac viſceribus corroborandis, firmandisque vertitur, *ibidem.* Huic intentioni aeris mutatio, & exercitium quale quale demum ſit, apprime reſpondent, *pag.* 629. In Conſtitutione infirma, & hyſtericis, aquæ diureticis educendæ ſunt, *ibid.* Efficaciſſima è ſalibus lixivialibus fiunt, *ibid.* Medicament. forma, *ibid.* Cineres geniſtæ in vino Rhen. ac quantum hic valent, *ibid.* Aquis evacuatis, debilitas ſanguinis medicam. calefacientibus, & corroborantibus præcaveri debet, præſertim in ætate provectioribus, *pag.* 630. Quæ in Podagra laudantur, hic locum habere poſſunt, *ibid.* Vinum, à quo in podagra abſtinendum, pro potu ordinario in hydrope uſurpetur, *ibid.* Morbi plerique Chronici Indigeſtioni ortum debent, *ibid.* In eſſentiales, & ſpecificas morborum

tam

tam Chronicorum, quam acutorum differentias penetrare non datum eſt, *pag.* 631. Curationem in utrisque non ad eſſentialem eorum naturam, ſed ad cauſam magis generalem dirigere cogimur, *ibid.* Curandique methodum naturæ, vel experientiæ indiciis accommodare, *ibid.* Æger inter curandum, poſt portas aquis datas, vel vinum vel Cereviſiam generoſiorem potare tenetur, *ibid.* Liquores generoſi, modo ſpir. deſtillatione eliciti non ſint, ſoli aliquando hydropicos in principio curarunt, *ibid.* Cereviſia medicata pro pauperibus, pro ditioribus vina, & Electuarium digeſtivum laudantur, *pag.* 632. Liquores minus generoſi parce admodum bibendi, *ibid.* Sitis ut reſtinguenda, *ibidem.* Chalybs in hydrope incipiente haud infimum ſibi vendicat locum, *pag.* 633. Allium ſolum hunc morbum depulit aliquando, *ibid.* Cujusmodi hydrops evacuantia non depoſcit, *ibid.* Quum ſanguinis corroborationi navatur opera, totaque res in eo ſolùm cardine vertitur, æger nullo modo expurgandus eſt, *ibid.* Ita enim tumor, qui minui cœperat, augebitur, *ibidem.* Morbus ad ſupremum gradum provectus artis ſubſidia ſpernit, *pag.* 634. Quare tamen Medici eſt, non animo cadere, ſed morbum tanquam nuper cœptum aggredi, *ibid.* Topica in forma Cataplasmatis, vel linimenti minus nocent, *pag.* 635. Unguent. à Cathart. fortioribus confecta atque abdomini applicata quas turbas faciunt, *ibid.* Veſicatoria gangrænam ſæpe invitant, *ibid.* Quare vulnus leviſſ. in hydropicorum carne curatu eſt difficillimum, *ibid.* Concluſio, *pag.* 636. 637. 638. Poſtſcriptum de Febre hyemali, cujus hiſtoria & curatio traduntur, *pag.* 639. *& ſeq.*

De novæ Febris Ingreſſu.

DE ſubingreſſu novæ cujusdam Conſtitutionis, à qua pendet Febris nova, *pag.* 647. Unde hæc Conſtitutionis mutatio pendeat, *pag.* 648. & 649. Febris nova primum

mum se ostendit Februario mense $168\frac{4}{5}$. *pag.* 649. Ejus symptomata, *pag.* 650. Est non nisi simplex sanguinis Inflammatio, ad quam Indicationes Curativæ dirigendæ, *p.* 653. Ejus Curatio, *ibid. & seq.* Tam Venæ-sectio quàm Purgatio in quibusdam generis nervosi affectibus adhibenda, e. g. in *Chorea sancti Viti*, *pag.* 661. Quid sit ista *Chorea*, *ibid.* Ejus curatio, *pag.* 662. Cui Methodo Epilepsiam adultorum cedere posse Autor autumat, *pag.* 664. Corticis Peruviani usu in curatione hujus Febris novæ ne hilum quidem proficimus, *pag.* 666. Morbus hic ventris torminibus præcipuè interdum se ostendit, *ibid.* Item Vomituritione, *pag.* 667. Aquæ minerales in Ventris Torminibus quibuslibet à Febre oriundis maximo cum periculo præscribuntur, *pag.* 668. Si hæc Tormina ad Dysenteriam usque confirmatam promoventur, Fluxus Laudano & certissimè & celerrime sistitur, *pag.* 669. Calefacientia in accessu Febris adhibita Vomitionem, & tandem Iliacam passionem causantur, *pag.* 671. Curatio in hoc casu, *ibid. & seq.* Aphthæ Ileo supervenientes, quomodo curatæ, *pag.* 673. Infantes hac Febri laborantes, qua Methodo curandi, *ibid. & seq.* Curatio Febrium ex dentitione, *pag.* 674. Curatio Febris Hecticæ Infantum, *pag.* 675. In novæ Febris curatione non est pertinaciter insistendum evacuationibus, usque dum symptomata omnia prorsus ablegaverimus, *pag.* 676. Laudatur Catharsis post Venæ sectionem hic celebrata, *pag.* 677. Econtra rejicitur Methodus, quæ materiam Febrilem per poros cutis eliminare satagit, *pag.* 678. Illa curatio per Venæ-sectionem & purgationem expedienda, plus alia quavis præstabit in Febribus quamplurimarum specierum expugnandis, *pag.* 679. Diaphoresis vero periculosa, *ibid. & seq.* Malignitatis (febrilis) notio humano generi longè ipsa pyrii pulveris inventione lethalior fuit, *pag.* 681. *& seq.* Experientia, præter rationes allatas, testatur, hanc novam Febrim evacuationibus per Diaphoresin factis haud libenter cedere, *pag.* 684. Quomodo differat Autoris curatio à curatione, quæ contraria prorsus methodo aliquando fit, *pag.* 685. 686. quid portendat hæc Febris, *pag.* 687.

De Febre Putrida Variolis confluentibus superveniente.

QUantum interfit inter variolas generis Distincti & Confluentis, *pag* 688. *& seq.* Rationalis Methodus in Variolis, *pag.* 691, 692. Febris Variolis Confluentibus undecimo die superveniens est Putrida, *pag.* 693. Ejusdem Curatio, *pag.* 693. *& seq.* De constrictione alvi tandem superveniente, *pag.* 695. De *sputo sanguinis*, ut & de *Mictu* sanguineo Variolis supervenientibus, *pag.* 696. Harum Hæmorrhagiarum curatio, *pag.* 697.

De Mictu sanguineo à Calculo Renibus impacto.

EJus Curatio, *pag.* 699. *& seq.* De Regimine & victus ratione in hoc affectu, *pag.* 704. Quid in retrocessione Podagræ agendum sit, *pag.* 706. Qua ratione aquæ Minerales & Chalybeatæ Calculo & Podagra laborantibus noceant, *pag.* 707. Ad minorum vero calculorum incrementum præcavendum, ut & ad eosdem è renibus deturbandos aquarum Chalybeatarum Potatio liberalior laudatur, *pag.* 708. Curatio Paroxysmi Nephritici, *ibid.* Aquarum Mineralium usus quandoque Podagricis nocuus, *pag.* 709.

Integri Processus in Morbis ferè omnibus curandis.

PRæfatio, *pag.* 710. *& seq.* Medicamentorum quædam formulæ in Praxi magis familiares, ut, Potio communis Purgativa, Emeticum commune, Julapium Perlatum, Julapium Cardiacum, Decoctum Diæteticum, *p.* 714. Apozema Aperiens & Antiscorbuticum, Eclegma incrassans in Tussi,

Tussi, elegma fortius crassans, *p.* 715. Lohoch in defluxione tenui, Cerevisia Purgativa, Emplastrum Hysterico, Catharticum pro Infantibus tenellis, *pag.* 716. Decoctum Amarum Purgativum, *p.* 717. De Affectione, in fœminis, hysterica; maribus, hypochondriaca dicta, *pag.* 717. Ejus curatio, *pag.* 718. *& jeq.* De Febre Depuratoria annorum 1661, 62, 63, 64. ejusque curatione, *p.* 723. 724. De Febre Pestilentiali 1665, 66, ejusque curatione, *p.* 725. De Febribus intermittentibus, earumque curatione, *p.* 726. Altera Methodus curandi Tertianas, *p.* 727. De Febre stationaria, ab anno 1685. ad 90. *p.* 728. Ejus Curatio, *p.* 729. 730. De Febre Scarlatina, ejusque curatione, *p.* 731. De Pleuridite, p. 731. Curatio, p. 732. Peripneumonia notha, ejusque curatio, *p.* 733. Rheumatismus, ejusque curatio. *p.* 734, 735. Febris erysipelatosa. *p.* 735. Curatio, p. 736. 737. Anginæ curatio, *p.* 737. Morbilli, *p.* 738, 739. Curatio, *p.* 740. Variolæ, *ibid. & seq.* Curatio, *p.* 745. *& seq.* Chorea Sancti Viti, *p.* 748. Curatio, *pag.* 749. Apoplexia, ejusque curatio, *pag.* 750.

THOMÆ SYDENHAM,
Med. D.
OBSERVATIONES MEDICÆ,
circa
MORBORVM
ACVTORVM
HISTORIAM
&
CVRATIONEM.

AMICISSIMO VIRO

DN. JOHANNI MAPLETOFT,

M. D.

In Collegio *Greshamensi*

apud

LONDINENSES

PROFESSORI,

Nec non *Societatis Regiæ* ibidem

SOCIO.

DUO omnino sunt (Humanissime Vir) de quibus hic mihi tecum agendum est: Primum, ut causas exponam, quibus impulsus Tractatum hunc meum in publicum edo; alterum, quamobrem eundem Tuo potissimum nomini dicandum censeo. Primum quod attinet, tricesimus jam agitur annus, à quo Londinum *petens, ut inde* Oxonium *denuo proficiscerer, (à quo primi belli calamitas me ad annos aliquot distinuerat) in virum Doctissimum & maxime ingenuum Dominum* D. Thomam Coxe, *(qui per eos etiam annos, atque ad hunc usque diem Medicinam magna cum celebritate factitavit,) Fratri meo tunc ægrotanti consulentem, auspicatò inciderem; qui quidem Vir, pro nota sua humanita-*

te ſuavitateque morum me percontatus eſt, cui me demum Arti, interciſa jam repetens ſtudia, ſumtâque togâ virili, pararem addicere. Ego vero incertus adhuc animi, & de medica Arte ne vel ſomnians quidem, tanti viri hortatu atque authoritate permotus, neſcio quo fato meo, me ad eam ſeriò accinxi. Et ſanè ſi quando hæc noſtra conamina vel minimum in publica commoda ceſſerint, illi grato animo accepta referenda erunt, quo Promotore atque Auſpice ea ſtudia primum ſum aggreſſus. Poſt annos aliquot in Palæſtra Academica inſumptos Londinum *reverſus, ad Praxin Medicam acceſſi, quam cùm intento admodum oculo omnique adhibita diligentia curioſe obſervarem, mox in eam veni ſententiam, quæ mecum ad hodiernum usque diem crevit; Hanc ſcilicet Artem haud rectius perdiſcendam eſſe, quàm ab ipſius Artis exercitio atque uſu; veroque admodum eſſe ſimile, quòd qui ad naturalia morborum Phænomena oculos animumque accuratiſſimè maximeque diligenter adverterit, in eliciendis Curativis Indicationibus veris ac genuinis maximè pollere debeat. Huic itaque me Methodo totum tradidi, ſatis ſecurus, quòd Naturam ſi ſequerer Ducem, etiam* Avia terrarum peragrans loca, nullius antè Trita ſolo, *nusquam vel latum unguem â recto tra-*

mite

mite discederem. Hoc me filo regens, primò ad pressiorem Febrium *observationem animum appuli, & post devoratum haud mediocre tædium, & molestissimas mentis agitationes, quibus me ad annos aliquot fatigandum permisi, tandem in methodum incidi, quâ istæ possent sanari; quam etiam, amicis flagitantibus, in lucem promendam jamdudum concessi. Cum verò ab illo tempore* novas Febrium *species, mihi hactenus incognitas, sibi invicem jugiter succedentes animadverterim, statui apud me, quæ ad eas pertinebant singula, vel ab eisdem pendebant, summâ, quâ possem, diligentiâ in unum congerere; quo tandem aliquando prioris cœpti mei tenuitatem atque angustias paulò accuratiori ac magis absolutâ horum morborum Historiâ pensare valerem. Sed dum hæc animo versarem, atque indagarem sedulò, & proinde jam in eo totus essem, ut pro multifariis Naturæ mutationibus & versatili ingenio Medendi Methodum, ceu Gladium Delphicum, procuderem omnibus parem, statim didici, me idcò tantùm aperuisse oculos, ut pulvere, haudquaquam verò Olympico, iidem complerentur, atque* his *quidem, proprii cerebri phantasmata,* illis, *nullum me prorsus habere ducem planè viderer. Quamvis optassem Lucubrationes hasce meas non nisi an-*

norum porrò aliquot experientiâ auctas & confirmatas typis evulgasse, contumeliis tamen ac sannis procacissimi cujusque Ardelionis tandem plus satis delassatus, amicis eo usque morem gessi (inter quos cum honore mihi semper nominandus est sagacissimus Vir Dominus Doctor Gualterus Needham, *tam Medicæ Artis, quàm rei Literariæ decus, & laus) ut mihi tandem consulerem, ac justam pararem Defensionem; ea nempe Facta prodens scriptis publicis, quæ ingenuos, quod spero, omnes mihi Patronos conciliabunt. Cæteros quod attinet, expectabo scilicet, quemadmodum acutè Romanus Philosophus*, ut quicquam Calumniæ sit sacrum; cui nec Rutilius sacer fuit, nec Cato? *Si qui itaque reperiantur, quos præ immanitate quadam ac asperitate naturæ convitiandi libido adhuc incesserit, rectene an secus scripserim haud æstimantes æquâ lance, qui vitio statim vertunt, si quis novi aliquid, ab illis non prius dictum, vel etiam inauditum, in medium proferat; hujusmodi ego homines æquo me animo laturum spero; certè convitiorum seram neutiquam reciprocabo. Illud tantùm opponam, Viro Christiano sanè perdignum, quod olim* Titus Tacitus, *obtrectanti* Metello *regessit:* Facile est in me dicere, cùm

non

non ſim reſponſurus: Tu didiciſti maledicere; Ego, Conſcientiâ Teſte, didici maledicta contemnere. Si tu Linguæ tuæ Dominus es, ut quicquid lubet, effutias; Ego Aurium mearum ſum Dominus, ut quicquid obvenerit, audiant inoffenſæ. *Atque hæc ſunt, quorum victus pondere Librum hunc lucc donandum eſſe ſentiebam.*

Tibi verò (Chariſſime Vir) eundem dedicatum volui, tum ob mutuam, quâ nos invicem complectimur, Amicitiam Benevolentiamque; tum etiam, quia nemo te melius judicare valeat, ſi quo in loco aut pretio habendæ ſint, quas hic trado Obſervationes; *cùm per ſeptennium, quod jam ultimò excurrit, plura è præcipuis atque inſignioribus, quæ ſequentes exhibent pagellæ, Tute etiam oculis uſurpaveris. Uti verò eâ tu es morum integritate probitateque notiſſimâ, ut religio tibi ſit fictis inſinuationibus alios in errorem pellicere, (maximè ubi de Corio humano agitur) ita eâ etiam polles ſapientia atque eruditione, quæ tibi a me imponi, ſi id ſeriò agerem, nullatenus paterentur; multo minus tu tibi impoſueris iſtis experimentis, quibus in tuis etiam ægris nonnullorum, quæ vel hîc deſcripſi, vel tibi aliàs affirmavi, veritatem comprobaſti. Noſti præterea, quàm huic meæ Methodo ſuffragantem*

habeam, qui eam intimiùs per omnia perſpexerat, utrique noſtrûm conjunctiſſimum Dominum Johannem Lock; *quo quidem Viro, ſive ingenio judicioque acri & ſubacto, ſive etiam antiquis, hoc eſt, optimis moribus, vix ſuperiorem quenquam inter eos, qui nunc ſunt homines, repertum iri confido; paucisſimos certè pares. Verum non opus eſt, ut ulteriùs tuam fidem ſolicitem, de qua jamdiu perſvaſiſſimus ſum. Cæteros quod attinet, jacienda alea eſt, quæ utcunque ceciderit, ſortem haud gravatè feram. Cum enim jam ſenex ſim, &, ſummi numinis favore, tantum mihi ſit Viatici, quantum reſtat viæ, de reliquo dabo operam, ut nec ipſi mihi, neque aliis moleſtus eum aſſequar felicitatis modum, quem ita eleganter depinxit Vir magnus:*

Felix ille animi, Divisque ſimillimus ipſis,
Quem non mendaci reſplendens Gloria Fuco
Sollicitat, non faſtoſi mala gaudia Luxûs;
Sed tacitos ſinit ire dies, & paupere cultu
Exigit innocuæ tranquilla ſilentia vitæ.

Quod reſtat, exorandus mihi es, ut hoc propenſi in te animi, & quo te proſequor, Honoris pignus æqui bonique conſulas; præſertim cùm nullo jure Tibi imputari poſſint, quotquot in hoc Opere nævi ac σφάλματα comparuerint, quorum omnium in me ſolùm cudenda eſt faba; nec tu plectendus, ſi quid ego fortè deliravero. Quamlibet neque ejus, quem exantlavi, laboris omnis mihi fructus perierit, cùm vel ex erroribus & hallucinationibus meis anſam nactus fuero, quâ omnibus palàm faciam, quanta te colam amicitia, & quòd ex animo ſim

Tibi ſemper addictiſſimus

Thomas Sydenham.

PRÆFATIO.

QUemadmodum à natura ita comparata eſt humani corporis Fabrica, ut nec præ jugi particularum fluxu ſibi ſemper conſtet, nec præ externarum rerum vi ſui juris ubique permaneat, unde multiplex ægritudinum cohors terris æb omni ævo incubuit; ſic procul omni dubio à multis jam ſæculis ante natum non *Græcum* modò, ſed (qui mille annis hunc antecesſit,) *Ægyptium Æſculapium*, hominum ingenia inveſtigandæ medelæ neceſsitas exercuit. Et profectò, ut quis primus ædificiorum aut veſtimentorum uſum ad depellendam cœli inclementiam inſtituit, nemo facile dixerit, ita & *Artis Medicæ* Natales, ut *Nili* fontem indigitare nequimus; cùm iſta, perinde ac cæteræ artes, in uſu nunquam non extiterit, licet nunc diligentius, nunc frigidius' exculta, pro vario temporum ac regionum habitu. Quantum *Veteres*, ac inter primos *Hippocrates*, præſtiterunt, abunde notum eſt; quibus ſcilicet, ac eorum ſcripta compilantibus maximam *Therapeuticæ* ſolertiæ partem acceptam ferimus.

mus. Quin & ſuccedentibus deinde ſæculis emicuit nonnullorum induſtria, qui aut *Anatomiæ*, aut *Pharmaciæ*, aut *Methodo ἰατρικῇ* operam navando, Medicinæ pomœria ampliare pro virili ſategerunt: ut taceam nec in hac noſtra *Britannia*, ipſoque hoc ſæculo defuiſſe, qui in omni ſcientiarum genere, quo res Medica adaugeri poſſit, optime meruerunt; quorum quidem laudes impari calamo non attingo. Cæterùm quantacunque fuerint aliorum conamina, ſemper exiſtimavi, mihi vitalis auræ uſum fruſtra datum fore, niſi & ipſe in hoc ſtadio verſatus, ſymbolum aliquod, utcunque exiguum, in commune *Medicinæ* ærarium contribuerem. Quocirca poſt diuturnam meditationem, ac diligentem fidamque annorum aliquam multorum obſervationem tandem aliquando decrevi; Primò ſententiam meam in medium proferre, quâ demum ratione Medendi ſcientia ulteriùs promoveri poſſit: Deinde meorum in hoc negotio conatuum ſpecimen aliquale in lucem dare.

Sentio autem noſtræ Artis incrementum in his conſiſtere, ut habeatur (1.) *Hiſtoria*, ſive *morborum* omnium deſcriptio, quoad fieri poteſt, graphica & *naturalis*; (2.) *Praxis*

xis seu Methodus circa eosdem *stabilis* ac *consummata*. Sanè morbos crassè depingere satis obvium est; atqui Historiam eorum ita conscribere, ut evitetur Censura, quam *Clariss. Verulamius* in nonnullos ejusmodi Promissores vibravit, longe majoris est negotii; *Satis scimus*, (inquit Vir Nobilis.) *haberi Historiam Naturalem, mole amplam, varietate gratam, diligentiâ sæpius curiosam: Attamen si quis ex ea fabulas, & authorum citationes, & inanes controversias, Philologiam denig; & ornamenta eximat, (quæ ad convivales sermones, hominumque doctorum Noctes potiùs, quàm ad instituendam Philosophiam sint accommodata) ad nil magni res recidet. Longe profectò abest ab ea Historia, quam animo metimur* Similiter etiam & morborum curationes pro more facillimè proponuntur; Atqui hoc ita præstare, ut verba in facta transeant, atque eventus promissis respondeant, magis ardui moliminis illi judicabunt, qui vident, haberi apud Scriptores Practicos morbos complures, quos nec illi ipsi Scriptores, nec quispiam hactenus Medicorum sanare valuerunt.

Quod autem spectat ad *Historiam Morborum*, si quis rem attentiùs perpendat, facilè vide-

videbit, ſcribentem ad multo plura animum debere advertere, quam vulgo exiſtimatur. Quorum pauca hæc impræſentiarum attingere ſufficerit.

Primò, expedit, ut morbi omnes ad definitas ac certas *ſpecies* revocentur, eâdem prorſus diligentiâ ac ἀκριβείᾳ, quâ id factum videmus à *Botanicis* ſcriptoribus in ſuis *Phytologiis.* Quippe reperiuntur morbi, qui ſub eodem genere ac Nomenclatura redacti, ac quoad nonnulla ſymptomata ſibi invicem conſimiles, tamen & naturâ inter ſe diſcreti diverſum etiam medicandi modum poſtulant. *Cárdui* quidem nomen ad plures herbarum ſpecies extendi nemo neſcit: at verò parum accuratè faciet rei herbariæ ſcriptor, qui generalem hujus plantæ deſcriptionem, quâ ſcilicet à cæteris ſtirpibus diſcrepat, proponere contentus, propria interim & peculiaria cujusque ſpeciei ſigna & characteres, quibus ab invicem diſcriminantur, contemſerit. Eodem planè modo nec ſatis eſt ſcriptori communes duntaxat morbi alicujus πολυειδῆς apparentias annotaſſe. Eſto ſanè non omnibus morbis eandem contingere varietatem; tamen complures eſſe, qui, licet ab authoribus ſub eodem titulo citra ullam ſpeciei diſtinctionem

nem

nem tractentur, dissimillimâ sint indole, in sequentibus pagellis, uti spero, palam fiet. Imo etiam ubi distributio in species reperitur, id fit plerumque, ut *Hypothesi* alicui, quæ veris Phænomenis substruitur, suus reservetur honos; ac proinde ejusmodi discriminatio non tàm ad morbi, quàm ad Authoris ingenium, philosophandique theoriam accommodata est. Qvantum Medicinæ obfuerit ἀκριβείας hac in parte defectus, ostendunt multorum morborum exempla; quorum nempe curationes hodiè non desideraremus, si scriptores, dum Experimenta & Observationes Medicas benevolo saltem animo communicarint, unius scil. speciei morbus pro alio speciei diversæ substitutus non fefellisset. Atque hinc etiam arbitror profectum esse, quòd materia Medica in sylvam tam imminensam, sed fructu perexiguo, excreverit.

Porrò autem in scribenda morborum Historia, seponatur tantisper oportet quæcunque *Hypotheses Philosophica*, quæ scriptoris judicium præoccupaverit; quo facto tum demum morborum *Phænomena* clara ac *naturalia*, quantumvis minuta, per se accuratissimè adnotentur; exquisitam *Pictorum* industriam imitando, qui vel nævos

&

& leviſſimas maculas in imagine exprimunt. Enim verò dici vix poteſt, quot erroribus anſam præbuerint *Hypotheſes* iſtæ *Phyſiologicæ*, dum ſcriptores, quorum animos falſo colore illæ imbuerint, iſtiusmodi Phænomena morbis affingant, qualia, niſi in ipſorum cerebro, locum nunquam habuerunt; debebant autem in conſpectum venire, ſi Hypotheſis, quam ipſi pro conceſſa ac rata habent, conſtaret veritas. Adde quòd ſi quando ſymptoma aliquod, quod cum dicta Hypotheſi appoſitè quadret, revera morbo competat, cujus typum delineaturi ſunt, tum illud ſupra modum evehunt, ac plane reddunt ὀκ μυὸς ἐλέφαντα, quaſi in hoc ſcilicet totius negotii cardo verteretur: ſin Hypotheſi minùs congruat, aut prorſus ſilentio, aut levi ſaltem pede transmittere conſveverunt, niſi forte beneficio ſubtilitatis alicujus Philoſophicæ in ordinem cogi, ac quoquo modo accommodari poſſit.

Expedit autem tertiò, ut in deſcribendo aliquo morbo peculiaria & *perpetua Phænomena* ſeorſim ab *accidentalibus* & adventitiis (qualia ſunt, quæ non tantùm ob ægrotantium temperiem & ætatem, ſed etiam ob rationem medendi diverſam varie ſe habent) enarrentur. Nam ſæpe accidit, ut facies

facies morbi variet pro vario medicandi proceſſu, ac nonnulla ſymptomata non tàm morbo quàm Medico debentur; adeò ute odem morbo laborantes, ſed variâ methodo tractatos, varia etiam ſymptomata exerceant. Unde niſi cautela adhibeatur, neceſſe eſt, ut admodum vagum & incertum ſit circa morborum ſymptomata judicium. Prætereo, quòd *Caſus oppidò rari* ad morborum Hiſtoriam propriè non pertineant; quemadmodum & in deſcriptione *Salviæ*, v. g. Erucarum morſus inter ſigna diſcriminantia iſtius plantæ neutiquam recenſentur.

Denique *Anni tempeſtates*, quæ ſcilicet cuivis morborum generi potiſſimùm faveant, diligenter obſervandæ ſunt. Non inficior, nonnullos eſſe omnium horarum; alii tamen, nec pauciores, occulto quodam Naturæ inſtinctu annorum tempora non ſecus, quàm quædam aves aut plantæ, ſequuntur. Sæpè quidem ſubiit mirari, hoc morborum quorundam ingenium ſatis obvium, à paucis tamen fuiſſe hactenus obſervatum; cùm, quo ſidere ſtirpes aut pecudes ſolenniter procreentur, plurimi curioſiùs adnotârint. Sed quæcunque ſit hujus oſcitationis cauſa, pro certo ſtatuo, tempe-

ſtatum,

ſtatum, in quibus ægritudines ingruere conſveverunt, notitiam multùm Medico prodeſſe, tàm ad ſpeciem morbi dignoſcendam, quàm ad ipſum morbum extirpandum; atque horum utrumque minus feliciter evenire, ubi iſtiusmodi obſervatio negligitur.

Hæc quidem, etſi non ſola, ſaltem inſigniora ſunt, quæ in ſcribendâ morborum Hiſtoria obſervari convenit. Cujus *Hiſtoriæ* utilitas ad Praxin omnem æſtimationem excedit, ac præ qua ſubtiles Disquiſitiones ac argutiolæ, quibus Neotericorum libri ad nauſeam fere inferciuntur, nullo in numero ſunt habendæ. Quâ enim aut compendioſiore aut etiam aliâ viâ, vel cauſæ morbificæ, quibus obviam eundum eſt, deprehendi, vel Indicationes curativæ elici poſſunt, quàm certâ ac diſtincta peculiarium ſymptomatum perceptione? Neque enim ulla eſt circumſtantia tam levis aut exigua, quæ ſuos uſus ad utrumque non habeat. Nam ut demus, aliquid varietatis à temperamento individuorum, & tractandi ratione proficiſci, nihilominus adeò æquabilis ac ſibi ubique ſimilis eſt naturæ ordo in producendis morbis, ut in diverſis corporibus eadem plerumq; reperiantur ejusdem morbi

ſymptomata; ac illa ipſa, quæ in *Socrate* ægrotante obſervata fuerint, etiam generaliter ad *Hominem* quemcunque eodem morbo laborantem transferri poſſint; non ſecus ac univerſales plantarum Notæ ad omnia cujusque ſpeciei individua ritè ſe diffundunt. Qui v. g. *Violam* accuratè deſcripſerit quoad colorem, ſaporem, odorem, ac figuram, cæteraque id genus, omnibus ubique terrarum *Violis*, quæ ſub ea ſpecie continentur, Hiſtoriam illam in pleriſque ferè omnibus convenire facilè animadvertet.

Et quidem exiſtimo, nos ob eam potiſſimùm cauſam accuratiori morborum Hiſtoriâ ad hunc usque diem deſtitui, quia ſcil. plerique eos pro confuſis inconditisque Naturæ, malè ſe tuentis & de ſtatu ſuo dejectæ, effectis tantùm habuere ac proinde laterem lavare crederetur is, qui juſtam eorundem enarrationem moliretur.

Sed ad rem revertamur. Non minus certò etiam à minutiſſimis morbi circumſtantiis Indicationes curativas poſſit Medicus deſumere, quàm ab iisdem ſumpſit Diagnoſtica. Atque adeò non ſemel mihi in mentem ſubiit, quòd ſi morbi cujuslibet Hiſtoriam diligenter perſpectam haberem,

par

par malo remedium nunquam non ſcirem adferre, variis ejusdem Phænomenis viam, quâ mihi incedendum foret, haud dubiam præmonſtrantibus; Quæ quidem Phænomena, ſi inter ſe ſedulo conferantur, manu quaſi ducerent ad Indicationes illas maxime obvias, quæ ex intimo naturæ ſenſu, non vero Phantaſiæ erroribus depromuntur.

Atque his ſane gradibus, ut ita dicam, his adminiculis ad cœlum aſcendit, ad medicinæ nempe faſtigium, Medicorum ille *Romulus*, nunquam ſatis laudatus *Hippocrates*, qui hanc ArtiMedicæ inſuper ſtruendæ ſolidam ac inconcuſſam ſubſternens baſin, *viz.* νόσων φύσιες ἰητρικὴ, i. e. *Naturæ morborum medicatrices*, id egit, ut morbi cujuslibet Phænomena aperte traderet, nulla Hypotheſi adſcita, & in partes per vim adacta; ut in ejus libris *de morbis*, *de Affectionibus*, &c. videre eſt. Regulas etiam quasdam tradidit ex obſervatione methodi iſtius, qua utitur natura tam in morbo provehendo, quam in eodem amoliendo, natas; cujusmodi ſunt *Coacæ Prænotiones*, *Aphorismi*, & reliqua id genus. Atque in his fere ſtetit magna illa Divini ſenis θεωρία, non ab irrito laſcivientis Phantaſiæ conamine deſumpta, ceu vana ægrorum inſomnia, ſed legi-

timam exhibens Hiſtoriam earum Naturæ operationum, quas in hominum morbis edit. Cum verò dicta θεωρία nihil eſſet aliud, quàm exquiſita naturæ deſcriptio, par etat omninò, vt in praxi eò tantùm collimaret, ut eidem laboranti, quibus poſſet modis ſubvenire contenderet; unde etiam non aliam Arti demandat provinciam, quàm ut deficienti naturæ ſuccurrat, effrænem coerceat & in ordinem redigat; utrumque verò hoc, tum paſſu illo, tum etiam methodo, quibus natura morbum expellere ſatagit atque amovere: Animadverterat nempe ſagacisſimus Vir, quod ſola Natura τὰς νόσους κρίνει, καὶ ἐξαρκέει τὰ πάντα πᾶσι. Atque hæc omnia peragit Natura paucisſimis ſimplicisſimisque adjuta remediorum formulis, alicubi etiam prorſus nullis.

Altera ab hac Methodus, quâ Ars medendi, ſi qvid ego judico, poſſit ulterius provehi, in eo potisſimùm cardine vertitur, ut certa aliqua, & *conſummata* undique ac *fixa Methodus medendi* in publica commoda tradatur; eam intelligo, quæ ſatis magno Experimentorum numero corroborata ſuffultaque, huic vel illi morbo devincendo ſuppar invenitur. Neque enim ſatis eſſe arbitror, ut ſucceſſus particulares, ſive Methodi cujus-

cujuslibet, ſive etiam Remedii, ſcriptis prodantur, ſi neque hoc neque illa univerſaliter atque in omnibus ſcopum attingere deprehendatur, (poſitis ſaltem his vel illis circumſtantiis.) Contendo verò ego, nos æque certô ſcire debere, hunc illumve morbum expugnatum iri, ſi huic aut alteri intentioni ſatis fecerimus, ac certò jam ſcimus, nos hoc aliove remedii genere huic aut alteri intentioni ſatisfacere poſſe: quod quidem licet non ſemper & ubique, frequentiſime tamen, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ votis reſpondet exhibentium; ita *Sennæ foliis* v. gr. alvum ſubducimus, *Papavere* invitamus ſomnum. Non is ſum, qui negem debere Medicum animum diligenter advertere ad particularia, tum Methodi, tum Remedii eventa, quibus eſt uſus in morborum curatione, & in uſus ſuos reponere, tam ad ſublevandam memoriam, quàm ut anſas inde arripiat, quibus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque poſt diutina, & repetita ſæpius experimenta, Methodum ſibi figat firmetque, à qua in hujus aut illius morbi curatione ne hilum ſibi recedendum putet. Obſervationes autem particulares in lucem dare, non ita magnam, me judice, adfert utilitatem. Nam ſi id tantùm agit

Obſervator, ut nos doceat hunc morbem ſemel, vel etiam ſæpius huic remedio ceſſiſſe, quid mihi, obſecro, profuerit, ſi infinitæ fere medicamentorum decantatiſſimorum copiæ, qua jamdiu obruimur, adhuc aliud mihi hactenus inauditum accreſcat? Quòd ſi repudiatis cæteris omnibus remediorum formulis, huic me unice addixero, annon innumeris fere experimentis probanda mihi venit ejus vis, innumeræ etiam circumſtantiæ trutinandæ, tum ægrum, tum ipſam Methodum ſpectantes, antequam ex obſervatione ſolitaria fructum aliquem queam decerpere? Si Obſervatori nunquam non reſponderit Medicamentum, quare in particularibus verſatur, niſi aut ſibi diffidat ipſe, aut minutatim potius quàm in ſolido impoſuiſſe orbi videri præoptet? Quàm verò in proclivi ſit, denſiſſima hujus generis volumina conſcribere, nemo vel mediocriter in praxi verſatus ignorat; uti nec e contra quàm ſit illud difficilè, perfectam & confirmatam undique Medendi Methodum in quovis morbo condere ac ſtabilire. Si vel unus tantùm per ſingula mundi ſecula hoc modo unicum tractaverit morbum, Medendi Ars (quæ Medicorum eſt provincia) à multis

retrò

retro annis ad ἀκμὴν perveniſſet, omnibus abſoluta numeris, ſaltem in quantum fert mortalium ſors. Quæ verò fundi noſtri eſt calamitas, jamdiu ab antiquisſimo & peritisſimo duce *Hippocrate*, & priſca Medendi Methodo, cauſarum conjunctarum (utpote quæ certo ſe prodant) cognitioni ſuperſtructâ, deſcivimus; unde eſt, ut quæ hodie exercetur, à Logodædalis conficta, confabulandi magis ſit Ars, quàm Medendi. Sed ne hanc ego dicam temere impegiſſe videar, fas mihi ſit e via parumper deflectere, quo ſcilicet evincam, Cauſas illas remotiores, in quibus aſſignandis & in lucem extrahendis hominum Curioſorum & περιεργῶν vanæ ſpeculationes unice deſudant triumphantque, prorſus eſſe ἀνεξαλήπτους ac inſcrutabiles; ſolas vero proximas & conjunctas à nobis poſſe cognoſci, atque ab his ſolis Indicationes curativas eſſe mutuandas.

Obſervandum eſt itaque, quod ſi Humores vel diutius, quam par eſt, in corpore fuerint retenti, (quia ſc. Natura eosdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere;) vel ab hac aut illa aeris Conſtitutione labem morbificam contraxerint; vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejusdem caſtra tranſierint; his, inquam, modis & his

ſimilibus, dicti Humores in formam ſubſtantialem, ſeu *ſpeciem* exaltantur, quæ his aliisve Affectibus cum propria Eſſentia convenientibus ſe prodit; quæ quidem ſymptomata, licet minus cautis videantur oriri vel à natura partis, quam humor obſedit, vel â natura humoris ipſius, antequam hanc induerat ſpeciem, nihilominus reverâ Affectus ſunt ab eſſentia dictæ ſpeciei in hunc gradum recens evectæ, pendentes. Adeò ut quilibet *morbus ſpecificus* Affectio ſit ab hac vel illa ſpecifica Exaltatione, vel ſpecificatione ſucci cujusdam in corpore animato ortum ducens. Sub hoc genere poteſt comprehendi maxima pars morborum, qui certum aliquem typum ac formam agnoſcunt. Et profectò haud minus ſe Natura methodo aſtringit in his tum producendis, tum maturandis, quàm in *Plantis*, ſive etiam *Animalibus*. Quinimò ut cuilibet ſive Plantæ, ſive Animali proprii quidam ac peculiares Affectus competunt, ita ſe res habet in qualibet ſucci cujuscunque Exaltatione, ubi ſemel in *ſpeciem* proruperit. Exemplum hujus rei ſatis luculentum quotidiè nobis ingerunt, & ob oculos ponunt variæ iſtæ Excreſcentiarum ſpecies, quas Arbores, Fruticesque emittunt, vel ob ſucci

Nutri-

Nutritii perverſionem & depravationem, vel alias ob cauſas, in forma ſcil. *Musci*, *Viſci*, *Fungorum*, aliorumque id genus: quæ omnia *Eſſentiæ* ſunt ſive *Species*, à parente, ſeu Arbore, ſeu Frutice, diverſæ planè atque diſtinctæ. Et ſanè qui ſeriò atque ad amuſſim penſitaverit φαινόμενα illa, quæ Febrem v.g *Quartanam* comitantur; Quod viz. ferè ſemper ſub Autumno ingreditur; quod certum ordinem ac typum ubique ſervat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minus certo repetens, quàm ſuas repetit Horologium, ſive aliud quoddam ejusmodi αὐτόματον, (niſi ab accedente aliquo extrinſecùs adveniente hic ordo perturbetur;) quod cum rigore ac notabili frigoris ſenſu aggreditur, quem excipit caloris perceptio non minus ſenſibilis, quæ tandem in ſudore effuſiſſimo terminatur; quod denique morbus hic, quemcunque demum invaſerit, vix ante *Vernum Æquinoctium* abigi poterit & fugari; Qui hæc, inquam, omnia penſiculatius trutinaverit, haud minus firmis rationibus inducetur, ut credat, morbum hunc *ſpeciem* eſſe, quàm ſunt illæ, ob quas credit Plantam eſſe ſpeciem, quæ parem ſemper ad normam è terra naſcitur, floret, interitque, atque

in reliquis afficitur pro ratione Eſſentiæ ſuæ; neque facilè comprehendi poteſt, quî fiat, ut hic *morbus* oriatur à combinatione ſive principiorum, ſive qualitatum evidentium, cùm *planta* ſubſtantia ac ſpecies diſtincta in rerum natura ubique agnoſcatur. Illud interim non diffitemur, quòd cùm ſpecies ſive Animalium ſive Plantarum ſingulæ (demptis perpaucis) per ſe ſubſiſtant, iſtæ Morborum Species ab iis dependent humoribus, à quibus generantur.

Tametſi verò ex jam dictis conſtare videatur, morborum plerorumque cauſas inſcrutabiles prorſus eſſe, ac ἀνενδιηγήτους, non tamen inſolubilis erit illa quæſtio, *Quo pacto ſanari poſſint?* cùm de cauſis remotioribus nos hoc aſſeramus: Nemo autem eſt, qui non videat, curioſos iſtos ſpeculatores in cauſis primo primis fere ac remotiſſimis indagandis, ac in lucem (utut invita Minerva ac reclamante naturæ ſenſu) protrahendis operam perdere; immediatas verò & conjunctas, ceu ante pedes jacentes, contemnere, quæ tamen neceſſariò debent cognoſci, & poſſunt etiam, ſine ficulneis hujusmodi adminiculis; cum Intellectui ſe aperte ſiſtant, vel proprii ſenſûs teſtimonio, vel Anatomicis Obſervationibus ab aliis

liis jampridem factis, retectæ. Atque ut impossibile planè est, ut Medicus eas morbi causas ediscat, quæ nullum prorsus cum sensibus habent commercium, ita neque est necesse; abundè enim sufficit, ut sciat, unde immediatè oritur malum, talesque ejus effectus atque symptomata, ut inter hunc aliumque morbum hujus non dissimilem, valeat accurate distinguere. In *Pleuritide* v. g. diu atque incassum se fatigabit aliquis, nec tamen mente assequetur pravam illam Crasin & malè cohærentem sanguinis texturam, quæ prima est hujusce mali origo; qui verò causam, à qua immediatè producitur, rectè cognoverit, & ab aliis morbis quibuscunque ritè valeat distinguere, non minus certò curandi scopum attinget, etiam neglecta otiosa ista atque inutili remotissimarum causarum indagine. Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ.

Jam verò si quærat aliquis, an ad prædicta in Arte Medica desiderata duo (Veram scilicet & Genuinam morborum *Historiam*, & certam confirmatamque medendi *Methodum*) non etiam accedat tertium illud, Remediorum nempe *Specificorum Inventio?* assentientem me habet & in vota festinantem. Etsi enim *Methodus* sanandis morbis

Acu-

Acutis maximè accommoda mihi videatur, quibus exigendis cùm natura ipſa certum aliquem Evacuationis modum ſtatuerit, quæcunque Methodus eidem fert opem in promovenda dicta evacuatione, ad morbi ſanationem neceſſario conferet; optandum eſt tamen, ut beneficio *ſpecificorum*, ſi quæ talia inveniri poſſint, æger rectiori ſemitâ ad ſanitatem proficeret; & (quod majoris etiam momenti eſt) extra aleam malorum, quæ ſequuntur aberrationes iſtas, in quas ſæpe invita dilabitur Natura in morbi cauſa expellenda, (utut potenter & doctè ei ab aſſiſtente Medico ſubveniatur) poſſit collocari.

Verum quod ad morbos *Chronicos* ſanandos attinet, licet nihil dubitem ulteriores in medendo profectus vel à ſola *Methodo* poſſe ſperari, quàm qui in primam ſtatim cogitationem incurrant, attamen plus ſatis conſtat, deficere illam in curatione *Chronicorum* aliquot vel maximè ſpectabilium inter eos, quibus homines urgentur; quod ob hanc præcipuè cauſam uſu venit, quia ſcil. Natura in hujuscemodi morbis non habet Methodum tàm efficacem, quâ materiam morbificam foras ejiciat, (perinde atque in *Acutis*) quo nos cum eadem manus jungentes

tes & ad debitum dirigentes ſcopum, morbum debellare valeamus. In vincendo itaq; morbo Chronico is demum jure meritoq; Medici nomen ſibi vendicat, penes quem eſt ejusmodi medicamentum, quo morbi *Species* poſsit deſtrui: non qui id tantum agit, ut è primis ſecundisque qualitatibus nova aliqua introducatur, & prioris ſubeat vicem; quod fieri quidem poteſt non extinctâ ſpecie: v. gr. calefieri poteſt, aut refrigerari, qui *Podagrâ* laborat, vigente adhuc podagrâ, necdum devictâ. Methodo hâc, quâ diverſæ tantum qualitates introducuntur, morbi *Specifici* non magis immediatè perdomantur, quàm ignis gladio extinguitur. Quid enim, obſecro, Calor, Frigus, Humidum, Siccumve, aut è ſecundis qualitatibus, quæ ab his pendent, alia aliqua ad morbi curationem faciet, cujus eſſentia in harum nullâ conſiſtit? Si quis hic objecerit, ſatis magnum Remediorum Specificorum numerum jamdiu nobis innoteſcere; hunc ipſum, ſi examen paulò diligentius inſtituerit, in oppoſitas partes facilè tranſiturum confido, cùm unicus *Cortex Peruvianus* à ſuis militet. Toto enim cœlo diſtant, quæ huic aliive *Indicationi Curativæ* ſpecificè reſpondent Medicamenta, cui ſi faciamus ſatis,

mor-

morbus abigitur, & quæ hunc aliumve *Morbum* ſpecifice atque immediate perſanant, nullo habito reſpectu ad hanc aut illam Intentionem ſive Indicationem Curativam: v. gr. *Mercurius* & *Sarſæ radices* in *Lue Venerea ſpecifica* vulgo audiunt, quæ tamen pro ſpecificis propriis atque immediatis non debent haberi, niſi argumentis ſatis validis atque irrefragabilibus poſſit confici, *Mercurium* nulla excitata *Salivatione*; *Sarſæ* vero radices ſine motis *ſudoribus* tam egregiam operam præſtitiſſe. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis Evacuationibus curantur, cùm tamen quæ adhibentur Remedia, non magis proprie competant immediatæ curationi iſtorum morborum, qui eis ſanantur Evacuationibus, quibus faciendis ejusmodi remedia maxime proprie deſignantur, quam *Scalpellum Phlebotomum Pleuritidi*; quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi facile appellaverit.

Specifica proinde medicamenta, ſi ad hanc mentem noſtram reſtringantur, non cuivis homini contingunt, neque oſcitantibus temere ſe ingerunt: nullus tamen dubito, quin in exundanti illa plenitudine, quâ turget Natura diffluitque, ita jubente *Optimo Maximo* rerum omnium *Conditore*, in-

ſin-

singulorum præservationem prospectum pariter sit de curatione malorum magis insignium, quæ homines vexant; idque pro foribus & in patrio cujuslibet solo. Et sanè dolendum est, *Plantarum* naturam nondum magis exploratò nobis innotescere; quæ mihi videntur reliquæ omni, qua patet, Materiæ Medicæ palmam præripere, & quæ inveniendorum, de quibus jam diximus, Remediorum uberrimam nobis spem faciunt: Cùm *Animalium* partes cum humano corpore nimiùm convenire videantur, nimium disfidere *Mineralia*; unde est quod Mineralia Indicationibus potentiùs respondere, quàm vel plantas vel ex animalibus desumpta, lubens fateor, at non specificè tamen mederi, eo quo diximus sensu ac modo. Me quod spectat, non hic aliud mihi sumo præter laborem ac tædium hæc atque hujusmodi diu multumque jam per aliquot annos animo versandi, necdum mihi tam feliciter cesserit, ut cum prudenti fiducia, quæ de iis cogitaverim, in publicum dare ausim.

Quantumlibet verò mihi præ cæteris arrident *Plantæ*, non tamen is sum, qui eximia illa Medicamenta ex alia tribu desumpta, quæ vel hoc, vel alio aliquo seculo hominum industriâ atq; labore Intentionibus

aptè

aptè reſpondentia reperta fuére, contemnam. Inter quæ primum ſibi locum vendicant, quæ nomine *Guttarum Doctoris Goddard* inſigniuntur, & à Viro *Doctiſſimo & ſolertiſſimo* tàm Methodi quàm Remediorum indagatore, *Domino Doctore Goodall* præparantur; quorum vim ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgò diriguntur, ſcopo, cæteris quibusque *Spiritibus Volatilibus* jure præfero.

Coronidis loco, cum in hac introductione fuerim pollicitus, me daturum ſpecimen eorum, quæ in hujus Artis augmentum utcunque conatus ſum; fidem liberare jam tentabo in tradendis Hiſtoriâ Curatioque *Acutorum Morborum*. Qua in re licet ſatis advertam, me ſupinis atque ignorantibus fructum omnem eorum, quos per meliores vitæ annos corpore animoque exantlavi laborum, expoſiturum, malum tamen peſſimi hujus ſeculi genium ſatis habeo perſpectum, ut non aliam ex hac ſemente, quàm convitiorum atque contumeliarum meſſem expectem; Meque famæ meæ longè melius conſuluiſſe, ſi inanem aliquam atq; inutilem ſpeculationem commentatus fueram. Hoc verò mihi perinde eſt: Mercedem aliunde præſtolor. Si

quis

quis hîc objiciat, alios æquè in hac arte versatos non idem mecum de his rebus sentire; meum non est, quid sentiant alii, disquirere, sed meis observationibus adstruere fidem, quod ut faciam, Lectoris patientiam desidero tantùm, non favorem. Res ipsa etenim brevi loquetur, an fideliter & sincero animo hîc egerim, an econtra adinstar sceleratissimi hominis morumque profligatissimorum, homicidam me præstiterim vel in terra defossus. Illam tantùm mihi veniam peto, quòd minus accuratè quàm proposueram morborum Historiam ac Curationem descripsero, cùm non tàm metam figam, quàm animos iis addam, qui feliciore ingenio præditi ad hoc opus posthac se accingent, quod jam ego imperfectè molior.

Unum adhuc restat, de quo monendus est Lector, mihi in animo non esse, sequentes paginas infinito particularium observationum numero distendere, quibus Methodo ibidem traditæ fidem astruam: Frustra enim & cum tædio Lectoris repeterentur ista singulatim, quæ in summas contraxi. Satis autem habui ad calcem Observationis cujuslibet Generalis (saltem quæ ad annos nuperos spectat) Particularem hîc illic ad-

nectere, qua Methodi præcedentis medulla contineretur. Hoc interim ſpondeo, nullam à me Methodum Generalem fuiſſe evulgatam, quæ experientia reiterata non eſt ſtabilita, atque confirmata.

Sed & ſpe fruſtrabitur, qui ingentem Remediorum, ſeu formularum ſylvam hîc expectaverit, cùm Medici judicio permittatur, ut pro re nata iis utatur; mihi ſufficit innuiſſe, quibus Indicationibus ſatisfaciendum eſt, quo etiam ordine & tempore; Etenim in eo præcipuè ſtat Medicina Practica, ut genuinas Indicationes expiſcari valeamus, non ut remedia excogitemus, quibus illis ſatisfieri poſſit; quod qui minus obſervabant, *Empericos* armis inſtruxêre, quibus Medicorum opera imitari queant.

Quòd ſi quis objecerit, me in aliquibus non tantùm medicamentorum pompæ renunciaſſe, ſed ea inſuper remedia propoſuiſſe, quæ ad materiam medicam vix poſſint referri, adeò ſunt ſimplicia atque inartificioſa; vulgaribus tantùm opinor ac plebeis animis hac in re diſplicebo. Norunt enim Sapientes, Bona ea eſſe omnia, quæ ſunt utilia, atque *Hippocratem*, dum Follium uſum in *Ileo* ſanando proponit, & in *Cancro* nihil

nihil prorſus agendum præcipit, (atque ejusmodi alia, quæ in ſingulis ferè pagellis ſcripta leguntur,) non minus benè de re medica meruiſſe, quàm ſi pompoſis remediorum formulis omnia impleviſſet.

In animo erat & *Chronicorum* morborum *Hiſtoriam* tradere, eorum ſaltem, quos frequentiſsimè tractaveram, ſed cùm operoſius id ſit, cumque harum, quas jam edo, Lucubrationum fortunam experiri primùm libuerit, impræſentiarum ſuperſedendum mihi eſſe duxi.

AUTHORI,
in
Tractatum ejus
de
FEBRIBUS.

FEbriles æstus, victumque ardoribus orbem
Flevit non tantis par Medicina malis.
Nam post mille artes, Medicæ tentamina curæ,
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.
Prædа sumus flammis; solum hoc speramus ab igne,
Ut restet paucus, quem capit urna, cinis.
Dum quærit Medicus Febris causamque modumque,
Flammarum & tenebras, & sine luce faces;
Quæ tractat patitur flammas, & Febre calescens,
Corruit ipse suis victima rapta focis.
Qui tardos potuit morbos, artusque trementes
Sistere, Febrili se videt igne rapi.
Sic faber exesos fulsit tibicine muros,
Dum trahit antiquas lenta ruina domos.
Sed si flamma vorax miseras incenderit ædes,
Unica flagrantes tunc sepelire salus.

Fit

Fit fuga, tectonicas nemo tunc invocat artes,
Cùm perit artificis non minus usta domus.
Se tandem Sydenham *Febrisq; Scholæq; furori*
Opponens, Morbi quærit, & Artis opem.
Non temerè incusat tectæ putredinis ignes;
Nec fictus, Febres qui fovet, humor erit.
Non bilem ille movet, nulla hic pituita: Salutis
Quæ spes, si fallax ardeat intus aqua?
Nec doctas magno rixas ostentat hiatu,
Quêis ipsis major Febribus ardor inest.
Innocuas placidè corpus jubet urere flammas,
Et justo rapidos temperat igne focos.
Quid Febrim extinguat, varius quid postulet usus,
Solari ægrotos quâ potes arte, docet.
Hactenus ipsa suum timuit Natura calorem,
Dum sæpè incerto, quo calet, igne perit:
Dum reparat tacitos malè provida sanguinis ignes,
Præluit busto, fit calor iste rogus.
Jam secura suas foveant præcordia flammas,
Quem Natura negat, dat Medicina modum.
Nec solùm faciles compescit sanguinis æstus,
Dum dubia est inter spemque metumque salus;
Sed fatale malum domuit, quodque astra malignum
Credimus, iratam vel genuisse Stygem.

Extorſit Lacheſi *cultros, Peſtique venenum*
Abſtulit, & tantos non ſinit eſſe metus.
Quis tandem arte novâ domitam miteſcere Peſtem
Credat, & antiquas ponere poſſe minas?
Poſt tot mille neces, cumulataque funera buſto,
Victa jacet parvo vulnere dira Lues.
Ætheream quanquam ſpargant contagia flammam,
Quicquid ineſt iſtis ignibus, ignis erit.
Delapſæ cælo flammæ licet acriùs urant,
Has gelidâ extingui non niſi morte putas?
Tu meliora paras victrix Medicina; tuusque,
Peſtis quæ ſuperat cuncta, triumphus erit.
Vive liber, victis Febrilibus ignibus; unus
Te ſimul & mundum qui manet, ignis erit.

J. Lock A. M. Ex Æde
Chriſti Oxon.

SECTIO

SECTIO PRIMA.

CAPUT. I.

De Morbis Acutis in genere.

DIctat ratio, ſi quid ego hic judico, Morbum, quantumlibet ejus Cauſæ humano corpori adverſentur, nihil eſſe aliud quàm Naturæ conamen, materiæ morbificæ exterminationem in ægri ſalutem omni ope molientis. Cùm enim hominum genus, ita volente ſupremo rerum omnium arbitro ac moderatore *Deo*, variis impreſſionibus, forinſecus advenientibus, excipiendis aptum natum ſit, fieri non poteſt, quin idem variis etiam malis fuerit obnoxium: quæ quidem partim ab iſtis aëris particulis naſcuntur, quæ, cum corporis humoribus malè convenientes in idem ſe inſinuaverint, nudo ſangvini permiſtæ, corpus omne morbifico afflant contagio; partim à variis fermentationum generibus, vel etiam putrefactionibus humorum, qui in corpore ultra juſtum tempus ideo ſunt commorati, quia ſcilicet iisdem digerendis primùm, dein excernendis, vel ob nimiam eorundem molem vel qualitatem incongruam, ſuppar idem non fuit. Hiſce rerum circumſtantiis ita intimè eſſentiæ humanæ intertextis complicatisque, ut nemo quisquam ſe ab illis in

ſolidum queat liberare: Natura de ejusmodi methodo, ac ſymptomatum concatenatione ſibi proſpexit, quibus materiam peccantem atque alienam, quæ totius Fabricæ compagem aliter ſolveret, e ſuis finibus poſſit excludere. Quamlibet autem frequentiùs longe quàm fieri cernimus, illum, ad quem remediis hiſce ingratis colliimat, ſanitatis ſcopum attingeret, niſi ab ignaris à recto, quem tenet, curſu detorqueretur; veruntamen cum ſibi relicta vel nimiopere ſatagendo, vel etiam ſibi deficiendo hominem letho dat, ferreæ illi atque inſolubili mortalitatis legi obſequitur, cui debemus nos noſtraque. Recte enim *Boëthius*, atque ex rerum ſenſu:

Conſtat æternâ poſitumque lege eſt,
Conſtet ut genitum nihil.

Sed ut inſtantiâ unâ alterave jam dictorum veritatem aſſeramus; Ipſa *Peſtis* quid, obſecro, aliud eſt quam Symptomatum complicatio, quibus utitur natura ad inſpiratas unà cum aëre particulas μιασμώδεις per emunctoria Apoſtematum ſpecie vel aliarum eruptionum operâ excutiendas? Quid *Arthritis*, niſi Naturæ providentia ad depurandum ſenum ſanguinem, atque expurgandum corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loquamur? Poteſt & idem affirmari de plerisque aliis morbis perfecte formatis.

Jam vero nunc hoc munere celerius fungitur natura, nunc vero tardiùs, pro varia methodo, qua cauſam morbificam deturbare nititur. Nam cùm *Febris* opem depoſcit, qua adjutrice particulas inquinatas à ſanguine divellat, divulſasque pro-

greſſu

greſſu adhuc ulteriori per Sudores, Diarrhœam, Eruptiones, aut aliam iſtiusmodi evacuationem expellat; cumque in ſangvinis maſſa corpore pertenni ac fluido res omnis peragatur, idque motu partium violentiore, neceſſe omnino eſt, non ſolùm ut ſubito vel in ſalutem ægri, vel in mortem determinetur (prout ſcil. Natura vel materiam morbificam Criticè norit ſolvere, vel ab eadem oppreſſa fatiſcat) ſed etiam ut pejora vehementioraque ſymptomata ſe ubique comites adjungant. Atque hujusmodi plane ſunt morbi iſti, quos *Acutos* appellamus, qui velociter ſcil. atque cum impetu & periculo ad ſtatum moventur. Quamvis, ſi minus accuratè, haud tamen minus vere loquamur; iſti etiam morbi pro Acutis ſint habendi, qui, licet reſpectu Paroxyſmorum, ſi omnes ſimul ſumantur, tardius moveant, reſpectu tamen Paroxyſmi cujuslibet particularis, citò atque etiam Critice ad finem perveniunt, quales ſunt Febres Intermittentes omnes.

Ubi vero continens morbi materia ejus eſt indolis, ut febrem in partes ſuas pertrahere non valeat ad dictæ materiæ ſeparationem univerſalem; aut cùm hujusmodi materia parti alicui affigitur, quæ eidem explodendæ prorſus eſt impar, ſive ob propriam conformationem (uti ſe res habet in materia Morbifica *Paralyticorum* nervis impacta, in materia item ſuppurata in cavitate Thoracis *Empyicorum*) vel ob defectum caloris naturalis & ſpirituum, (ut cum Pituita in pulmones decidit vel Senio vel Tuſſi diuturniore labefactatis) vel denique ob continuum materiæ novæ affluxum, qua

ſanguis vitiatus & ad ejusdem eliminationem unicè diſpoſitus, partem obruit gravatque: In his, inquam, caſibus, vel tardè admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omnino; adeoque morbi ab hujusmodi materia inconcoctili provenientes *Chronici* & nuncupantur & ſunt: A duobus his itaque principiis ſibi invicem contrariis, de quibus modò egimus, morbi alii *Acuti*, alii verò *Chronici* exurgunt.

Acutos quod ſpectat, quos impræſentiarum tractare mihi eſt animus, eorum alii à ſecreta atque inexplicabili Aëris alteratione hominum corpora inficientis gignuntur, neque à peculiari ſangvinis & humorum craſi omnino dependent, niſi quatenus occulta aëris influentia dictis corporibus eandem impreſſerit: Hi durante arcana illa aëris conſtitutione nec ultrà pergunt laceſſere, neque alio ullo tempore invadunt. *Epidemici* hi dicti ſunt.

Acutorum alii ab hac vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλίᾳ oriuntur, qui cùm à cauſa magis generali non producantur, ideo neque plures ſimul corripiunt. Hi inſuper Acuti quibuslibet annis & quolibet anni tempore indifferenter invadunt; exceptis tamen iis, quæ dicemus, ubi de genere hoc peculiariter agetur. Hos ego Acutos *Intercurrentes* ſive *Sporadicos* appello, quia nullo non tempore contingunt, quo Epidemici graſſantur. Ab *Epidemicis* primum exordium mihi ſumam, generalem eorundem hiſtoriam ante omnia proponens.

CAP.

CAP. II.

De Morbis Epidemicis.

NIhil quicquam, opinor, animum universæ quà patet Medicinæ pomœria perluſtrantem tanta admiratione percellet, quàm diſcolor illa & ſui plane diſſimilis Morborum Epidemicorum facies; non tam qua varias ejusdem anni tempeſtates, quàm qua diſcrepantes diverſorum ab invicem annorum *Conſtitutiones* referunt, ab iisque dependent. Quæ tam aperta prædictorum morborum diverſitas tum propriis ac ſibi peculiaribus ſymptomatis, tum etiam medendi ratione, quam hi ab illis diſparem prorſus ſibi vendicant, ſatis illuceſcit. Ex quibus conſtat, Morbos hoſce, utut externa quadantenus ſpecie & ſymptomatis aliquot utrisque pariter ſupervenientibus convenire paulò incautioribus videantur, re tamen ipſa, ſi bene adverteris animum, alienæ admodum eſſe indolis, & diſtare ut *Æra Lupinis*. Haud equidem ſatis ſcio, an diligentius examen (quali ritè inſtituendo vix unius hominis brevis ætas par eſſe videatur) nos edoceret, Epidemicorum alios continua quadam ſerie, ceu facto circulo, alias ſemper excipere; an verò omnes indiſcriminatim nulloque ſervato ordine, pro occulta Aëris diatheſi & inexplicabili temporum ratione, mortales inceſſere. Hoc ſaltem pro comperto habeo ex multiplici accuratiſſimarum obſervationum fide, prædictas morborum ſpecies, præſertim Febres continuas ita toto, quod aiunt, cœlo differre, ut qua Methodo currente anno ægrotos liberaveris, eadem

dem ipsa anno jam vertente forsitan è medio tolles: quodque, ubi semel in genuinam Medendi rationem, quam hæc vel illa Febris species sibi vendicat, auspicatò inciderim, ad eundem scopum collimans (favente, ut fit, optimo Numine) metam quasi semper attingam, respectu ad temperamentum, ætatem & reliqua ejusmodi usquequaque habito; donec extincta illa specie novoque glisente malo, anceps rursum hæreo, qua mihi via insistendum, ut ægris sub veniam, ac proinde nisi ingenti adhibita cautela intentisque omnibus animi nervis, vix ac ne vix quidem possum efficere, ne unus aut alter eorum, qui se primi meæ curæ commiserint, vita periclitetur, donec investigato jugiter tandemque perspecto morbi genio, ad eundem perdomandum recto pede & intrepidus denuo procedam.

Quamvis autem diversas diversorum annorum habitudines quoad manifestas aëris qualitates maxima, qua potui, diligentia notaverim, ut vel exinde causas tantæ Epidemicorum vicissitudinis expiscarer, me tamen ne hilum quidem hactenus promoveri sentio; quippe qui animadverto, annos quoad manifestam aëris temperiem sibi planè consentientes, dispari admodum morborum agmine infestari, & vice versa. Ita enim se res habet. Variæ sunt nempe annorum *Constitutiones*, quæ neque calori, neque frigori, non sicco humidove ortum suum debent, sed ab occulta potius & inexplicabili quadam alteratione in ipsis terræ visceribus pendent, unde aër ejusmodi effluviis contaminatur, quæ humana corpora huic aut illi mor-

morbo addicunt determinantque, ſtante ſcilicet præfatæ Conſtitutionis prædominio, quæ exacto demum aliquot annorum curriculo facesſit atque alteri locum cedit. Unaquæque harum Conſtitutionum generalium propriâ ac peculiari ſibi Febris ſpecie funeſtatur, quæ extra illam nusquam comparet, cujusmodi Febres idcirco *Stationariæ* nobis audiunt.

Adhæc ſunt & particulares quædeam ejusdem anni, ut ita dicam, Craſes, in quibus licet ſecundum manifeſtas aeris qualitates, ejusmodi Febres, quæ generaliorem anni Conſtitutionem ſequuntur, magis minusve Epidemicè graſſentur, vel ſeriùs ocyusve ingruant; præ cæteris tamen ejusmodi Febres, quæ omnibus in univerſum annis competunt, (quas ideò *Intercurrentes* voco) ab hoc illove manifeſto aeris temperamento ortum ducunt; verbi gratiâ, *Pleuritis*, *Angina*, & reliquæ ejusdem farinæ, quæ à ſubito calore, intenſius ac diuturnum frigus ſtatim excipiente, plerumque invadunt. Poteſt itaque fieri, ut ſenſibiles aeris qualitates ad illas quidem Febres producendas faciant, quæ in qualibet conſtitutione ſe exerunt, non verò ad iſtas alias, quæ certæ alicui conſtitutioni quaſi propriæ ac peculiares exiſtunt: Fatendum tamen eſt, prædictas aeris qualitates corpora noſtra ad hujus illiusve morbi Epidemici generationem magis minusve diſponere; quod & de quocunque errore circa *ſex res non-naturales* dictum volo.

Animadvertendum autem eſt, Epidemicorum alios in hoc aut illo anno regulariter & eodem

ſemper

ſemper modo ſe habere, iisdem plane Phænomenis & conformi ſymptomatum agmine in plerisque ferè omnibus, quos adoriuntur, ſtipatus; atque eadem prorſus via ſibi fugam & exitum parantes. Ex his itaque tanquam in ſuo genere perfectisſimis, vera & certa Morborum Epidemicorum Hiſtoria ediſcenda eſt atque tradenda.

Sunt vero alii aliorum annorum Morbi, qui licet Epidemicorum inſigniantur nomine, enormes tamen ſunt & perquam *anomali*, utpote qui nulli ſe Typo patiuntur aſtringi, & revera mali ſunt moris, tum quoad incertam ſymptomatum varietatem certiſſmamque diſſimilitudinem, tum quoad methodum, qua ſe ipſi expediunt & amoliuntur. Hæc tanta illorum diſparitas exinde oritur, quòd ſcilicet quælibet Conſtitutio morbos parit, à morbis ejusdem generis, qui alio tempore graſſabantur, multùm abludentes, quòd non tantùm in Febribus locum habet, ſed in plerisque aliis Epidemicis.

Neque hîc finitur *Oreſtes*: reſtat enim & aliud, paulò ſubtilioris θεωρίας, luxuriantis, ſi fas eſt dicere, naturæ luſus; quòd nempe idem morbus in ipſiſſima anni conſtitutione varia ſæpe & diſſimili ſe facie oſtentat, quod ad tempora attinet Principii, Statûs, & Declinationis; quod quidem tanti poteſt eſſe momenti, ut pro ejus arbitrio Curativæ Indicationes ponendæ ſumendæve fuerint.

Porro obſervandum eſt, Epidemicos quoscunque in duos omnino ordines diſpeſci; *Vernos* dico, & *Autumnales*: & quamvis fieri poſſit, ut

alia

alia qualibet anni tempestate subnascantur, ad illam tamen sunt relegandi, Ver Autumnusve fuerit, quam proximè contingunt: Accidit enim nonnunquam, aëris temperiem cum Epidemicorum aliquo in tantum conspirare, ut, eo fautore, ante tempus sibi debitum miseros invadat; & è contra est, ubi tam parùm illis inter se convenit, ut corpus præ-dispositum non nisi aliquandiu post aggrediatur. Cùm itaque *Ver* dico vel *Autumnum*, non de ipso statim *Æquinoctio*, sive *Verno* sive *Autumnali*, ad amissim loquor.

Epidemicorum, qui *Verno* tempore grassantur, alii maturè admodum se ingerunt; mense scilicet *Jannario*, & exinde pedetentim increbescentes circa *Æquinoctium Vernale* ad Statum perveniunt, à quo sensim imminuti circa *Solstitium Æstivum* evanescunt, nisi quod pauciſſimæ postea forsitan hunc illumve petant. In horum numero sunt *Morbilli*; ut & *Febres Tertianæ Vernales*; quæ, licèt seriùs aliquanto emergant, *Februario* nempe, tamen appetente *Æstivo Solstitio* pariter se subducunt. At verò alii *Vere* orti, & de die in diem invalescentes non nisi sub *Æquinoctium Autumnale* statum indipiscuntur, quo præterlapso paulatim cedentes tandem adventante brumali frigore vertuntur in fugam; hujusmodi sunt *Pestis* ipsa, & *Variolæ*, istis annis, quibus eorum utervis aliorum morborum prædominio fuerit potitus.

Cholera Morbus ex Epidemicorum Autumnalium familia, mens. *Augusto* exorsus, intra angustos unius mensis cancellos concluſus percurrit sua tempora. Sunt tamé alii, qui eadem tempestate prognati

gnati usq; ad hyemem excurrunt, v.gr. *Dysenteria, Febres Quartanæ, & Tertianæ Autumnales.* Hi omnes, utut eorum aliquos, quos semel invaserint, longiori vel breviori tempore affligant, plerumq; tamen intra duorum mensium spatium & nomen & Epidemicorum naturam prorsus amittunt.

Febres autem speciatim quod attinet, observandum est, maximam earum partem, quæ *Continuæ* sunt, nulla hucusque nomina, in quantum à Constitutionis generalis Influentia pendent, obtinuisse, appellationes autem, quibus dignoscuntur, ab insigni aliqua alteratione sanguini impressâ, vel evidentiori symptomate mutuari. Hâc ratione *Putridæ* dicuntur, *Malignæ, Petechiales, &c.* Quandoquidē verò singula fermè constitutio præter has, quas parturit Febres, ad alium morbum aliquem magis Epidemicum eodem tempore propagandum proclivis est celebrioris nomin s, cujusmodi sunt *Pestis, Variolæ, Dysenteriæ, &c.* non satis video, cur istiusmodi Febres non potiùs sortirentur nomina à Constitutione, quatenus horum morborum alterutri producendo favet, eodem illo tempore, quo comparebant, quàm à qualibet sanguinis alteratione, vel symptomate particulari, quæ diversæ speciei febribus pari jure possunt competere. *Intermittentes* verò nomina sibi desumunt ab intervallo Paroxysmis interjecto, atque hoc quidem charactere satis discriminantur, variarum etiam anni tempestatum, quibus contingunt, Veris sc. & Autumni, habeatur ratio. Licèt nonnunquam earum aliquæ de Intermittentium natura revera participent, nullo charactere admodum visibili easdem pro-

prodente. Ut cùm præmaturè *Julio* menſe, v.gr. Intermittentes Autumnales ingrediuntur atque increbeſcunt, non ſtatim genuinum Typum induunt, [quod intermittentibus Vernis quidem ſolenne eſt] ſed continuas Febres ita per omnia imitantur, ut niſi caſtigatiſſimo utrasque examine trutinaveris, ab invicem diſcriminari non poſſint; at retuſo paulatim Conſtitutionis impetu, & frænata vi, jam in Typum regularem migrant, atque exeunte Autumno, larva abjecta, Intermittentes ſe eſſe, quales ab initio reapſe fuerunt, palàm fatentur, ſive Quartanæ illæ fuerint, ſive Tertianæ; quod ſi non diligenter animadvertimus, cum magno ægrorum noſtrorum malo medicantes hallucinabimur, dum hujusmodi Febres, quæ ex Intermittentium numero ſunt, pro Continuis veris & genuinis habeantur.

Porrò, quod ſedulò advertendum, qvum plures aliquot horum morborum eundem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorum prædominio potitur, cæteris in ejus quaſi ditionem redactis, & parciùs id temporis ſævientibus, ita ut illo augeſcente imminuantur hi, eodemqve rurſus imminuto, mox recrudeſcant. Atque ita viciſſim mortales laceſſunt, prout anni genius & ſenſibilis aëris temperies huic aut illi magis ſuffragantur. Qui verò morbus circa Æquinoctium Autumnale maximopere furit, & cumulatiſſimam edit ſtragem, totius anni Conſtitutioni nomen impertit ſuum; quisquis enim fuerit morborum, qui ea tempeſtate præ cæteris invaluerit, principatum omnium, qui iſto anno invadunt, obtinuiſſe facilè deprehende-

tur, cujus ingenio Epidemici, quotquot ſunt, σύγχρονοι, ſe accommodant, in quantum eorum fert natura: v. gr. cum *Variolæ*, eo tempore latiſſimè depopulantur, Febris toto anno ſparſim oberrans ejusdem planè inflammationis eſt particeps, quæ Variolas parit. Uterque nempe Morbus ad eandem ferè normam adoritur, maximaque inter maximè propria utriusque Symptomata intercedit cognatio, (excepta Variolarum eruptione, & reliquis, quæ ab illa pendent) ut ex ingenti illâ tum ad ſpontaneos ſudores, tum ad ſalivam excernendam propenſione, in qua utrique convenit, abundè conſtat. Pariter, cùm *Dyſenteriæ* dicto tempore præcipuè fuerint graſſatæ, Febris, quæ eo anno infeſtat, earundem indolem non leviter æmulatur, (niſi quod illæ cauſam morbificam per ſedes eliminent, & pauca alia exinde naſcantur ſymptomata,) quod tùm à conſimili utriusque morbi inſultu, tum etiam quòd utroque malo correpti Aphthis ſimilibusque invicem ſymptomatibus admodum ſint obnoxii, ſatis evincitur. Et ſanè Dyſenteria, de quâ agitur, ipſiſſima illa Febris eſt; hoc tantùm diſcrimine, quòd introvertatur, & in inteſtina ſe exonerans, per eadem viam ſibi faciat. Notandum autem eſt, Epidemicorum illum principem, qvi ſub Æquinoctio Autumnali, ceu rupto aggere torrens, omnia ſtraverat, ingruente hyemis frigore intra ſuum ſe alveum condere; cùm ex adverſo Epidemici inferioris ordinis, qui ſub eo merentur, tunc temporis præſertim ingraveſcant & rerum potiantur, donec dictus anni princeps eorum vires denuò frangat & deleat nomen.

Poſtre-

Postremò observandum est, quoties Constitutio aliqua varias Epidemicorum species parit, singulas has species genere ab illis differre, quæ cum idem planè nomen sortiantur, aliâ tamen Constitutione generentur. Quotcunque sint autem Species illæ peculiares, quæ in una eademque Constitutione invadunt, in communi unâ atque generali causa, singularum productrice, omnes conveniunt, hâc scilicet aut alia aëris Diathesi peculiari; & ex consequenti quantocunque ab invicem, quoad Typum & Formam specificam, intervallo distent; Constitutio tamen omnibus communis subjectam singularum materiam ad ejusmodi conditionem atque statum effingit formatque, ut præcipua symptomata, quæ ad particularem evacuationis modum nihil attinet, omnibus paria fiat; singulis etiam in hoc conspirantibus, ut eodem pariter omnes tempore & intendant sævitiam & remittant. Notandum est insuper, quibus annis variæ illarum species grassantur uno eodemque tempore, eas omnes modo, quo primùm aggrediuntur, atque invasionis symptomatis consentire.

Hinc itaque cernere est variam admodum & accuratam naturæ methodum, quam ad morborum generationem adhibet, quam nemo hominum, arbitror, hactenus pro rei dignitate satis observando est assecutus. Atqui ex pauculis hisce omnino conficitur (cum specificæ Popularium morborum differentiæ, nominatim Febrium, arcanæ annorum Constitutioni innitantur,) incassum desudare illos, quotquot diversarum Febrium rationes à causa morbifica in humano corpore aggesta deducunt;

ducunt; nam liquidò patet, quemlibet, pancraticè licet valentem, si certa quædam hujus noſtræ regionis loca adeat, Febre ibidem graſſante intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile ſit, *manifeſtam* aliquam mutationem ab aëre præfati viri humoribus tam brevi impreſſum iri. Neque minus difficile eſt, generales regulas Febribus his debellandis accommodare & certos aliquos limites figere, quos ultra citraque progredi, aut in iisdem conſiſtere, non liceat. In hac itaque tam ſpiſſa rerum caligine, nihil mihi prius eſt, quàm quando novæ Febres graſſari incipiant, cunctari pauliſper, & ad magna præſertim remedia non niſi ſuſpenſo pede ac tardiùs procedere; diligenter interim illarum ingenium atque morem obſervare; quibus itidem præſidiorum generibus ægri juventur vel lædantur, ut quamprimum his repudiatis illis utamur.

Verbo dicam, Epidemicorum Species omnes juxta Phænomenωn ſuorum varietatem in claſſes redigere, ac characteres cujusque idiopathicos enucleare, nec non propriam medendi rationem unicuique ſigillatim accommodare, ut res eſt multi otii ac ſummè ardua, ita etiam cùm nullo certo (aut ſaltem nondum explorato) annorum ordine emergant, ad juſtum de iisdem obſervationum apparatum congerendum fortaſsè unius Medici ætas non ſuffecerit. At vero hic labor, utut ſit improbus, prius eſt exantlandus, quàm nos aliquid memoratu dignum in extricanda tam multifaria horum morborum ſerie præſtitiſſe jure poſſimus gloriari.

At

At verò quibus demum modis rationem reddemus deſtinctarum ſpecierum *Epidemicorum*, qui non tantùm, quatenus ſaltem nobis liquet, fortuitò incurſant, ſed etiam qui uno anno aut certa aliqua annorum ſerie ejusdem ſunt generis, anno alio ſpecie ab aliis alii diſtinguuntur? Nulla hîc mihi unquam methodus æquè commoda eſt viſa atque illa, quæ per ſufficientem annorum numerum protenſa, eodem illos ordine deſcriberet, quo ſe invicem excipiebant, & inſequebantur. Quod ut jam pro meo modulo efficiam, Hiſtoriam & Curationes Epidemicorum, qui ab anno 1661. ad Annum usque 1676. (per 15. videlicet annorum ſpatium) depopulabantur, ex accuratisſimarum, quas mihi facere licuit, obſervationum fide orbi erudito tradam. Cùm mihi impoſsibile planè videatur, effectum id dare, vel cauſas eorundem exortûs aſsignando à manifeſtis aëris qualitatibus deſumptas, vel multò etiam minus à particulari aliqua dyſcraſia in ſanguine atque humoribus, niſi in quantum ſecretæ aeris influentiæ illa deberetur. Quin & magis adhuc, ſi fas eſt dicere, impoſsibile fuerit Variorum Epidemicorum Species tradere, qui à ſpecificis aeris alterationibus oriuntur, quantumvis in proclivi illud eſſe videatur, iſtis videlicet qui Febrium nomina attexere norint notionibus, in ſpeculatione iſtarum alterationum, quæ in ſanguine humano atq; ejus humoribus per hanc illamve principiorum degenerationem fieri poſſunt, malè fundatis. Quo quidem pacto, cùm non naturam ſequamur, optimam ſemper ducem, ſed conjectandi libidini indulgeamus, tot nobis

erunt morborum ſpecies, quot comminiſci placuerit: Eam nobis interim arrogamus licentiam, quam nemo facilè Botanico conceſſerit, à quo in deſcribenda Plantarum Hiſtoria ſenſuum requirimus teſtimonium, ac fidem, non rationis Commentationem, quantumlibet iſtâ polleat, atque alios longè antecellat.

Haud equidem tantum mihi ſumo, ut me in his, quæ jam trado, omnem abſolviſſe numerum exiſtimem, fortè ne in recenſenda quidem univerſa Epidemicorum familia; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapſis, de quibus nobis ſermo eſt, annis, ordine infra dicendo ſe mutuò exceperunt, venturis ſæculis eundem perpetuo ſervaverint. Unum hoc molior, ut quo pacto hæc ſe res habuit nuper, aſtipulante paucorum aliquot annorum obſervatione, enarrem, quod ad has ſcilicet regiones ſpectat & hanc in qua degimus, Urbem; ut meum, qualequale ſit, ſymbolum conferam ad opus inchoandum, quod, ſi quid ego judicando valeo, in maximum humani generis emolumentum cedet, ubi tandem à poſteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis ſibi invicem ſuccedentium intueri dabitur, ad umbilicum perducetur.

Cap. III.

Conſtitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64, Londini.

ANno 1661. Febres Autumnales Intermittentes, quæ jam ab aliquot retrò annis obtinuerant,

rant, de novo vires redintegrabant (*Tertiana* præſertim *mali moris*) ſub initio Julii, & quotidiè increbeſcentes, menſe Auguſto quàm immaniſimè debacchabantur, inque multis locis, correptis ferè integris familiis, maximam hominum ſtragem edebant; dein verò ſenſim decreſcentes ſuperveniente hyemis frigore extinctæ ſunt, perpaucos Octobris menſe aggreſſæ. Quæ dictæ Tertianæ famulabantur Symptomata, illa ab Intermittentium Tertianarum aliorum annorum Symptomatis, his præſertim diſcriminabantur. Ægri paroxyſmus atrocior, lingua magis nigra ſiccaque, extra paroxyſmum ἀπυρεξία obſcurior, virium & appetitûs proſtratio major, major item ad paroxyſmum ingeminandum proclivitas, omnia ſummatim Accidentia immaniora, ipſeque morbus quàm pro more Febrium Intermittentium funeſtior. Si quando ætate provectiores, aut etiam Cachecticos invaſiſſet, quibus pariter vena ſecta, aut aliæ quævis evacuationes minuiſſent vires, nunc ad duos, nunc ad tres menſes perdurabat. *Quartanæ*, rariores licet, Febres jam deſcriptas comitabantur, utrisque verò primum brumæ impetum non ſuſtinentibus (neminem enim, antè intactum, feriebant) ſubſecuta eſt *Febris Continua*, ab intermittentium Autumnalium genio in hoc tantùm abhorrens, quòd hæ ſtatis ſolùm temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem fermè modo ægrotos adoriebantur; qui utrisque pariter vehementer laborabant, vomituriebant, cum partium externarum ſiccitate, ſiti, linguæ nigredine; & ſudoribus ſub morbi finem materia morbifica in

utrisque promptissimè exterminabatur. Quinimò vel hinc liquebat, Febrem hanc ad Autumnalium Intermittentium classem attinere, quod rarò admodum surgente anno compareret. Dicta itaque Febris Continua Intermittentium quasi compendium quoddam, & è contra singuli earum Paroxysmi compendium hujusce mihi videbantur; atque adeò discrimen in hoc maximè versari, quod *Continuæ* conceptam semel effervescentiam συνεχῶς eodemque semper tenore perficerent; *Intermittentes* autem partitis vicibus ac diversis temporibus eâdem defungerentur. Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat, dicendo non sum, quum mihi hactenus satis fuerit ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias annorum crases, aut ejusdem anni varia tempora easdem distingui posse animadverteram. Hoc saltem scio, unicam fuisse *Continuæ* Febris speciem usque ad annum 1665. ac *Intermittentes Autumnales*, quæ ad illum usque annum frequentes incursabant, jam deinceps rarissimas occurrisse.

Sed ut ad rem redeamus: *Febris* illa *Tertiana*, quæ dicto anno omnia longè lateque fuerat prædata, eodem elapso intra angustiores limites se continuit: insequentibus verò Autumnis *Quartanæ* Epidemicis reliquis prædominabantur, stante hac aëris Constitutione. Quartanis semper post Autumnum vela contrahentibus, *Febris Continua* (quæ per hoc omne tempus, parcius licet, se immiscuerat) jam inclementius debacchabatur ad usque Ver, quo tempore *Febres Intermittentes Vernales* suc-

ſuccedebant, quibus ad Calendas Maji pariter fatiſcentibus, *Variolæ* hinc & inde ſparſim ſe oſtendebant, quæ denuò ad conſpectum *Epidemicorum Autumnalium* (Febrem continuam volo & Quartanas) terga dabant victoribus. Hoc ordine Morbi Epidemici integram hanc aëris Conſtitutionem pervadebant, & ſe mutuò inſequebantur. De his mihi ſermo erit in ſpecie, & nominatim tum de Febre hac, tum etiam de Intermittentibus, ſive Ver ſive Autumnum attinerent, quibus hæc conſtitutio præ cæteris infamabatur.

Telam ordiar ab hac *Febre Continua*, quæ aliarum, quotquot ſunt, omnium præcipua & Coryphæa mihi videtur, eò quòd Natura in hac præ aliis quibuscunque uniformiter & ad eandem ferè normam tum Materiam Febrificam ad debitam Concoctionem perducat, tum coctam certo ac præfinito tempore exigat eliminetque. Ad hæc, quandoquidem illæ annorum conſtitutiones, quæ Intermittentes Autumnales promovent, communibus annis multo ſæpius recurrant, quàm illæ, quæ ad cæteros Epidemicos faciunt, neceſſariò ſequitur, ut, quæ illas comitatur Febris Continua, frequentiùs accurſet.

At præter Symptomata, quæ cæteras Febres ſtipabant, dicta Febris ſequentibus inſuper urgebatur: Æger plerumque animam tantum non agebat, vomituriebat, lingua ſicca & nigra, ingens ac ſubitanea virium conſternatio, & partium externarum ſiccitas. Urina ubique vel craſſa, vel tenuis, utraque ex æquo cruditatis indicium. In morbi declinatione, Diarrhœa, niſi fortè Medicus prin-

cipio obſtitiſſet, ſuperjungebatur, unde Morbus pervicacior redditus diutius affligebat. Sed ſuopte ingenio ac propriâ indole vix ultra diem 14. vel 21. perdurabat, quo primùm tempore, oborto ſudore vel potius leni madore, morbus ſolvebatur. Neque prius Urinæ Coctionis ſigna prodebant, quod jam utplurimum eveniebat. Quin & alia ſuperveniebant Symptomata, quoties hic morbus minus peritè tractabatur. At verò tum hæc, tum etiam omnis morbi genius clariùs eluceſcent ex peculiari Methodo, quam olim huic Febri accommodaveram, quam itaque huc transferam, (ſaltem quod ad rem noſtram apprimè faciat) prout jamdudum typis evulgaveram; Quo quidem tempore nondum mihi innotuerat, aliam aliquam Febris ſpeciem in rerum natura inveniri.

CAP. IV.

Febris Continua An. 1661, 62, 63, 64.

I. PRimò quidem adverto inordinatam illam maſſæ ſanguineæ commotionem Febris hujus ſeu cauſam, ſeu comitem, à natura concitari; vel ut heterogenea quædam materia in eadem concluſa, ac ipſi inimica ſecernatur; vel ut ſanguis in novam aliquam diatheſin immutetur.

Atque in hoc negotio magis arridet latius & generalius *Commotionis* vocabulum, quam vel *Fermentationis*, vel *Ebullitionis*; quippe quod inanis λογομαχίας occaſionem præſcindat, quam fortaſſis iſtiusmodi voces (quæ etiamſi explicationem non

non incommodam admittant, tamen minus propriæ, ac nonnihil duriores nonnullis videntur) haud ſatis caverent. Quamvis enim Cruoris in Febribus *commotio*, liquorum vegetabilium aliàs *fermentationem*, aliàs etiam *ebullitionem* æmuletur; non deſunt nihilominus, qui eandem non uno modo ab utraq; plurimùm differre arbitrantur. De *Fermentatione* unum alterumve ab illis ſumatur exemplum. Primò, licet fermenteſcentia liquida vinoſam quandam indolem ita nanciſci ſoleant, ut ſpiritum ardentem ex iisdem deſtillatio eliciat, atque in acetum facilè deſciſcant, quod ipſum inſigni acore pollet, & ſpiritum acidum deſtillando exhibet; neutram tamen ejusmodi mutationem in ſanguine hactenus obſervatam fuiſſe contendunt.

Deinde adverti volunt, quòd cum in liquoribus vinoſis *fermentatio* & *depuratio* eodem tempore peragantur, & quaſi paribus paſſibus procedant, *depuratio* tamen ſanguinis in Frebribus ejusdem *æſtuationem* non comitetur, ſed conſequatur, id quod in paroxyſmo febrili per ſudores ſoluto, vel oculorum teſtimonio, patere exiſtimant.

Quod autem ad *Ebullitionem* attinet, difficilior illis hæc videtur analogia, quæque experientiam habet ſummopere refragantem, in multis nimirum caſibus, quoties non adeò effrænis eſt cruoris orgaſmus, ut *Ebullitionis* appellationem mereri poſſit. Verùm utut ſit, neque enim hiſce controverſiis me ullatenus immiſceri patiar; quandoquidem *Fermentationis* & *Ebullitionis* vocabula apud recentiores Medicos plurimùm invaluerunt, ego quo-

quoque eadem tubinde usurpare non dubitaverim, dummodo ex jam dictis satis constet, voces istas in hoc Tractatu clariori solummodo dicendorum explicationi inservire.

Porrò febrilem hanc sanguinis commotionem ob materiæ cujusdam heterogeneæ, ipsique naturæ adversantis, secretionem ab eadem concitari, omne genus febrium, quæ eruptionibus stipantur, testatum facit; utpote in quibus, istius ebullitionis sanguinis beneficio, fit excretio ad cutim excrementi in eodem latitantis, & pravâ qualitate affecti.

Quinimo nec, meâ quidem sententiâ, minus liquet, febrilem sanguinis commotionem sæpè (ne dicam sæpiùs) non aliò collineare, quàm ut ipse sese in novum quendam statum, & diathesin immutet, hominemque etiam, cui sanguis purus & intaminatus perstat, febri corripi posse; sicuti in corporibus sanis evenire, frequenti observatione compertum est, in quibus nullus apparatus morbificus, vel quoad plethoram, vel quoad cacochymiam fuerit, nulla insalubris aëris anomalia, quæ febri occasionem subministraret. Nihilominus etiam hujusmodi homines, præcedente insigni aliquâ aëris, victûs, cæterarumq; rerum non-naturalium (ut vocant) mutatione, identidem febre corripiuntur; propterea quòd eorum sanguis novum statum, & conditionem adipisci gestit, qualem ejusmodi aër aut victus postulaverint; minimè verò quòd particularum vitiosarum in sanguine stabulantium irritatio, febrim procreet. Etsi nequaquam dubitem, materiam in sanguinis despumatione post febrilem commotionem, solenniter excretam, vitio-

sam

iam esse, quamvis sanguis laudabilem anteà diathesin obtinuerat; id quod vix magis mirandum est, quàm quod esculentorum portiones aliquot corruptæ & fœtidæ evadant, postquam insignem in corpore alterationem subierint, ac jam à reliquis segregatæ fuerint.

II. Secundò ita mecum reputo, Indicationes veras ac genuinas, quæ in hoc morbo consurgunt, in eo versari, ut sangvinis commotio intra modum naturæ proposito congruentem sistatur; eâ nimirum ratione, ut nec hinc plus æquo gliscat, unde periculosa symptomata insequi solent, nec illinc nimiùm torpeat, quo pacto vel materiæ morbificæ protrusio impediretur, vel sanguinis novum statum affectantis labefactarentur conatus. Adeò ut sive materiæ heterogeneæ irritanti, sive cruori res novas molienti febris ortus debeatur, Indicatio utrobique eadem existat. Hisce positis fundamentis Therapiæ methodum hoc ritu instituo.

Quoties mihi cum ægris res est, quorum sanguis vel per se imbecillior existit, [uti ferè in pueris] vel justâ spirituum copiâ destituitur (ut in decliviori ætate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis) à Venæ-sectione manum tempero. Enimverò si Phlebotomiam his imperarem, sangvis etiamnum citra ejusmodi imminutionem plus satis debilis, despumationi suæ obeundæ prorsus impar redderetur; unde totius massæ perversio, ac proinde forsan ipsius ægri interitus sequeretur; (quemadmodum, si cereviſiæ aut alius cujusvis musti fermentatio intempestivè sistatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt.) Quippe particularum,

larum, quas ſemel exterminare cœperit, quæque, tametſi dum reliquæ cruoris maſſæ æquabiliter immiſcerentur, puræ extiterant, jam verò putredinem deterrimam acquirere, & cæteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaſerint, conſortium natura ferre amplius non poteſt. Quanquam haud me latet, ægros temeraria ſanguinis miſſione mulctatos, convenientium Cardiacorum uſu aliquando ſervari, ſanguinemque ad tenorem defæcationi ſuæ peragendæ idoneum reſtitui poſſe. Sed præſtiterat, plagam non infligi, quam ſanari.

Attamen ubi in contrariæ indolis ſanguinem incido, qualis in juvenibus athletico habitu & temperamento ſanguineo præditis reperiri conſvevit, primum in curatione locum Phlebotomiæ attribuo; quæ [præterquam in caſibus inferius memorandis] ſine ſalutis periculo hic omitti nequit. Nam aliàs non ſolùm præ nimia ſanguinis ebullitione, Phrenitidum, Pleuritidum, aliarumque id genus inflammationum periculum immineret, ſed præ copia etiam, impeditio omnimoda Circulationis, & totius maſſæ quaſi ſtrangulatus conſequeretur.

Menſuram quod attinet, mihi ſolenne eſt, eam duntaxat ſanguinis quantitatem detrahere, quantum conjicere liceat, quæ ægrum ab incommodis, quibus immodicam ejusdem commotionem obnoxiam eſſe diximus, incolumem præſtat. Æſtuationem verò illam deinceps rego ac moderor, Phlebotomiam vel repetendo, vel omittendo, Cardiacis calidis vel inſiſtendo, vel parcendo, ac denique alvum vel laxando, vel compeſcendo, prout motum

motum illum vel efferari, vel langueſcere animadverto.

Poſt Venæ-ſectionem (ſiquidem ipſa juxta caſus præmemoratos neceſſaria fuerit) ſolicitus ſedulusque inquiro, nunquid ægrum vel vomitus, vel inanis aliqua vomendi propenſio ſub Febris initium interturbaverit. Id ſi contigerit, omninò medicamen *Emeticum* præſcribo, niſi vel ætas tenella, vel inſignis aliqua debilitas ægri ab eo temperandum ſvaſerit. Sanè Vomitorium propinare, ubi iſtiusmodi prægreſſa eſt vomendi proclivitas, adeò eſt neceſſarium, ut niſi humor ille expellatur, in ſentinam complurium malorum difficilium ſit abiturus, quæ crucem figent Medico toto durante medicationis tempore, ægrumque in haud leve periculum conjicient. Ex horum præcipuis & maximè ſolitis eſt *Diarrhœa*; quæ utplurimùm in defervescentia Febris conſequitur, quotiescunque Emetica, quando ea ſvadebat indicatio, omiſſa fuere. In febris quippe progreſſu, ubi malignum in ventriculo humorem nonnihil ſubegerit Natura, & ad inteſtina amandaverit, illa ab acri humore, ex hoc in ſtomacho fonte perpetim ſcaturiente, usque adeò corroduntur, ut non poſſit non inſequi *Diarrhœa*. Obſervavi nihilominus in Febribus inflammatoriis, quæ malignæ vulgò habentur, omiſſionem Vomitorii, tametſi talis vomendi propenſio præceſſerit, *Diarrhœam*, quemadmodum in hac Febre, neceſſariò non inferre; ſed de iſta re plura in ſequentibus.

Jam autem in eo verſatur iſtiusmodi *Diarrhœæ* periculum, quòd æger, ſatis jam morbo debilitatus, ener-

enervatur ulterius, & præterea (id quod majoris est in ipsius noxam momenti) in febris declinatione, quo tempore contrahere se sangvis, ac vim suam exerere debebat ad despumationis officium peragendum, penitus præpeditur hac emissione.

Jam verò ne quid dubites, humorem hunc in ventriculo nidulantem, nisi fortè vomitu eliminetur, hanc Tragœdiam (*Diarrhœam* dico) quasi ex insidiis aliquanto post daturum, inquisitione instituta nunquam ferè non comperies, si quando Febrim hanc *Diarrhœa* comitetur, ægrum in morbi principio in vomitum proclivem fuisse, nec tamen Emeticum fuisse propinatum. Porrò etiam compertum habebis, etiamsi proclivitas illa ad vomendum jampridem præterierit, Diarrhœam tamen quamprimùm Vomitorium exhibueris, plerumque cessaturam; dummodo Emetico ferendo pares fuerint ægri vires: Sæpius autem observavi Diarrhœâ semel obortâ, medicamenta adstringentia vel nihil omninò, vel parùm admodum ad eandem sistendam conferre, sive intro-sumpta, sive exteriùs applicata.

Emeticum, quale passim à me propinatur, hujusmodi ferè est: ℞. *Infus. Croc. Metall.* ʒvj. *Oxymel. Scillit. & Syr. Scabios. com. aa.* ʒſs. *M. F. Emet.* Quod hauriri jubeo tempore pomeridiano, duabus horis post leve prandium. Verùm quò tutius, ac felicius, vomitio subsecutura succedat, illud etiam in mandatis habetur, ut *Zythogalæ* ℔vj, vel viij. sint in promptu, quippe quòd periculosa sint ista medicamenta, nisi copiosè diluantur: Ideoque quoties vomuerit æger, aut alvum exoneraverit, è vesti-

vestigio sumendus erit haustus: quo facto, & inania illa tormina præcaventur, & vomendi conatus auspicato procedunt.

Sæpe miratus sum, dum forte materiam vomitu rejectam aliquando curiosè contemplabar, eamque neque mole valde spectabilem, nec pravis qualitatibus insignem, quî factum fuerit, ut ægri tantum levaminis exinde sensérint; Nempe vomitu peracto, sæva illa symptomata (nausea, *v. c.* anxietas, jactationes, suspiria luctuosa, linguæ nigredo, *&c.*) quæ & ipsos excruciarant, & adstantes perterrefecerant, mitigari solent ac solvi, quodque morbi reliquum est, εὐθύμως tolerari.

Illud hîc loci non omittendum erit, si ægri conditio utrumque auxilium postulaverit (Venæ-sectionem intelligo, & Vomitorium) tutum omnino esse, ut Venæ-sectio Emetici exhibitionem præcedat; aliàs enim dum vasa sanguine distenta sunt, periculum imminet, ne ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vasa pulmonum, vel Cerebrum lædatur, affuso cum impetu sanguine atque effuso, adeoque æger Apoplexia correptus pereat. Cujus rei quamvis historias aliquot commemorare possim, illis tamen hic supersedere visum est, monuisse contentus, maxima hac in re cautela utendum esse.

Si quis autem quærat, quo tempore Febris Vomitorium exhiberi velim; dico, in ipso planè Febris initiò, siquidem optio daretur, Emeticum propinarem: ita enim fiet, ut ab horrendis illis symptomatibus, ex humorum in ventriculo, locisque vicinis delitescentium illuvie ortum ducentibus, ægrũ

præmuniamus; imò vero & fortaſſe in ipſis quaſi incunabulis opprimamus morbum, qui alias cum ægroti periculo grandeſcet, ac longævus evadet; nutritus nimirum dictis illis humoribus, qui vel ſubſtantiâ ſua in penitiores corporis partes transmiſſi cum ſanguinis maſſa commiſcentur, vel ex ipſa mora pejores facti, atque venenata pravitate inquinati, ex foco ſuo jugiter pertranſeunti ſanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (ne longius abeamus) Cholera morbus exemplum nobis exhibet; fit enim aliquando, ut intempeſtiva opera vomitum in illo morbo cohibere ſatagentes (ſive illud Laudano fiat, ſive adſtringentibus medicamentis) eo cohibito non minus periculoſam malorum catervam invehant. Humores enim acres corruptique, quorum excluſionem tantiſper permittere oportuerat, ut ſatis evacuarentur, hoc pacto repulſi vires ſuas, ac ſævitiam in ſanguine exercent, febremque accendunt, quæ ut mali moris, & gravibus ſymptomatis ſtipata eſſe ſolet, ita niſi propinato Emetico, tolli vix poterit, etiam ægro jam ne quidem vomituriente.

Quod ſi nobis (ut ſæpe fit) ſerò accerſitis non licuerit Emeticum propinando ægrorum ſaluti ſub febris initium conſulere; certè tamen convenire exiſtimaverim, ut quovis morbi tempore illud fiat, modò vires eo usque morbus non attriverit, ut Emetici vim ferre jam amplius nequeant. Equidem ego die febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cum æger vomiturire deſiiſſet, neque ſine fructu: Eo namque Diarrhœam ſuſtuli, quæ ſanguinem in peragenda deſpumatione impedi-

pedivit; quin & ſerius idem facere minime dubitarem, niſi virium attritarum ratio prohiberet.

Veſperi, celebrata jam vomitione, ſemper illud ago, ut tumultum ab Emetico in humoribus excitatum conſopiam, & quietem conciliem; ideoque ſub noctem, vel hora ſomni Paregoricum quempiam hauſtum exhibere jubeo. Ex. g. ℞ *Aq. papav. rhœad.* ℥ij. *aq. Mirab.* ℥ ij. *ſyr. de mecon. & ſyr. papav. errat. aa.* ℥ß. *M. F. Hauſtus.*

At ſi vel ob copioſam ſanguinis jacturam, quam curationis decurſu paſſus eſt æger, vel ex vomendi frequentia, dejectionibusque in Emetici hujus uſu factis, vel ex præſenti ejusdem ἀπυρεξία, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis vetuſtate, nullum jam ſuperſit in poſterum concitandæ nimiæ Ebullitionis periculum; tum metu procul habito, vice hauſtus præſcripti, Diaſcordii ſatis largam doſin vel impermixti, vel aquæ alicui Cardiacæ ſociati exhibere jubeo. Præclarum ſane Medicamentum, modo ea quantitate exhibueris, quæ remedii potius quam tituli menſuram impleat.

Hic autem loci, priusquam de Emeticis dicendi finem faciam, prætereundum non eſt, omnino tutum non eſſe (ſaltem in hac Febre) Vomitoria ex infuſ. Croc. Metall. parata, puerulis, ullisve infra adoleſcentiam conſtitutis vel minima quantitate exhibere. Optarem equidem, ut illius loco alia nobis tutiora, ſed ſatis interim efficacia ſuppeterent, quæ humorem hunc in febris declinatione ferè ſemper Diarrhœam minitantem radicitus extirpare poſſit; vel ſaltem ut medicamento aliquo idoneo acrem iſtam materiam, ejusque vim

corrosivam ita mutare liceret, ac retexere, ut commovere Diarrhœam nequiret. Sæpiùs profectò mihi molestum illud accidit, quòd ad infantes, puerosque febre correptos accersitus, indicationem conspexi, quæ quidem medicamenti usum svasit, cujus ope extra periculum collocari potuissent, quod tamen exhibere, veritus infelicem exitum, non sum ausus. Verum in adultis nullam inde noxam hactenus observavi, modò cum cautionibus prædictis Emeticum propinetur.

Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulteriùs disquirere soleo, utrum evacuationibus prægressis non obstantibus, sanguis etiamnum adeò exæstuet, ut illius efferveſcentiæ limites adhuc ponendi sint, ac sufflamen addendum; an vero eo usque elanguerit, ut indigeat incitamento; vel denique, an Fermentatio ad gradum idoneum, ac debitum reducta permitti sibi absq; ægri periculo possit. De horum singulis nonnulla mihi dicenda sunt.

1. Itaque si sanguis eo usque exæstuet, ut merito adhuc suspicari liceat, ægrum vel Phrenitidi, vel alii alicui molesto symptomati, ex nimia sanguinis ebullitione prognato, obnoxium esse, postridie Emetici exhibiti *Enema* præscribo. Ut ℞ *decocti communis pro Clystere* ℔ j. *Syr. Violarum & Sacchari culinaris aa.* ℥ij. *M. F. Enema.* Idemque repeti, pro re nata, jubeo, quo sæpe fit, ut, sanguine nonnihil ventilato refrigeratoque, illius efferveſcentia satis compescatur. Interdum tamen usu venit, ut Venæ - sectionem etiam semel adhuc atque iterum repetere necesse sit, nempe in tempera-

men-

mentis admodum sangvineis, & ætate florentibus, aut in iis, qui nimio vini usu inflammatoriam quandam diathesin sangvini suo impressérunt. Verum plerumque tanto, tamque insigni remedio (quale quidem est repetita Venæ-sectio) non opus est; ac proinde, si prædictos casus exceperis, efferveſcentiam illam Enematum adminiculo satis reprimemus. Quare si sangvis nimium æstuet, atque efferveſcat, singulis, vel alternis diebus, prout res postulaverit, Clysterem injici jubeo, idque ita fieri ad decimum usque morbi diem vel circiter. Veruntamen si magna vis sangvinis missa fuerit, vel æger sit ætate provectâ, tunc temporis Enemata nulla impero, etiamsi sangvis multum efferbuerit. In his etenim casibus, uti metuendum non est, ne omissis Clysteribus, ebullitio concepta eo usque procedat, ut insignis alicujus, & infesti symptomatis periculum immineat; ita certissimum est, eorundem usu sangvinis robur, ac vim, atque (ut ita dicam, etsi minus proprie) tonum relaxari, eatenus quidem, ut in senibus præcipuè (neque enim illis Enemata tam prospere, ac juvenibus cedere solent) Naturæ opus interturbetur, atque impediatur. Quod si vena secta quidem fuerit, sed non multum sangvinis emissum, tunc, uti dixi, Clysteres adusque decimum, plus minus diem impero; nonnunquam etiam adusque duodecimum; quod in illis præsertim obtinet, quibus sangvinem demere non audeo. Sunt enim, qui post Intermittentes Autumnales (sive Tertianæ fuerint illæ, sive Quartanæ,) febribus continuis expurgationis, in præcedentis morbi fine, defectu corripiuntur; His

si sangvinem miseris, periculum est, ne sedimentum illud, quod prægressa fermentatio deposuerat, in massam sangvineam resorbeatur, novasque turbas excitet: Venæ-sectionis itaque loco, rebus ita se habentibus, Clysteribus utor, & quidem ad diem usque duodecimum, modò æger sit juvenis, atque fermentatio nimis exaltata.

2. Verum è contrario, sive Venæ-sectionem adhibueris, sive omiseris, si sangvinis efferveſcentia nimis elangueſcat, adeoque stimulo egeat, ne Naturæ juvandæ impar fuerit; tunc equidem à Clysteribus etiam ante diem decimum, multoque magis eo præterlapso, prorsus abstinendum arbitror. Quorsum enim jacentem jam, & nimis elangvidam fermentationem ulterius compescere atq; reprimere conaremur? Quod si vero post tempus illud, in morbi nempe declinatione, Clysteribus utaris, profecto non minus absonum id fuerit, atque ab omni ratione alienum, quam si quis efferveſcenti Cereviſiæ nimis amplum spiraculum aperuerit: Etenim aperto illo spiraculo præpeditur Natura, quo minus ad morbificæ materiæ separationem unitis viribus incumbat. Postquam igitur vel mediantibus evacuationibus idoneis atque opportunis, æger ἔξω βελῶν positus fuerit, quantum ad illa symptomata attinet, quæ ex nimia ebullitione nascuntur, vel morbus jam declinaverit, quanto magis astrictam illi alvum præstitero, tanto magis eam extra periculi aleam colloco; nempe febrili materia ad sui concoctionem suaviter, ac blande propendente. Quocirca si præcedentes evacuationes, sangvineæ massæ quasi laxi-

tatem

tatem quandam induxerint, vel inducere minentur, vel æger ante debitum tempus febre levatus fuerit, vel etiam febris ad ultimam ſuam periodum pervenerit, non ſolum Enemata procul haberi volo, ſed & Cardiacorum opem atque auxilium ſuggerendum arbitror, atque mox ad alvum adſtringendam memet accingo.

Cardiaca vero quod ſpectat, quoniam uſu mihi compertum eſt, eadem propere nimis exhibita non contemnendam noxam inferre (venâ ſcilicet nondum ſecta metuendum eſt, ne materia cruda adhuc exiſtens in Cerebri membranas, &c. aut pleuram decumbat) ideo curæ mihi ſemper eſt, ne Cardiaca exhibeantur, dummodo vel nihil omnino, vel parum ſanguinis emiſſum, nullaque alia inſignior evacuatio facta fuerit, aut æger ætatis vigorem nondum exegerit; neque enim video, quorſum ſanguis ejus per ſe ſatis locuples, ulterius in ipſius perniciem diteſceret; locuples autem atque opulentus ſatis eſt, neque ſuccendiculis eget, quamdiu evacuationes inſignes calorem ejus inſitum non proſtraverint. Hujusmodi ægris domi naſcuntur Cardiaca, & quæ foris adduntur, aut fruſtranea ſunt, aut etiam damnoſa: quapropter ego vel nulla omnino, vel ſaltem leviſſima permiſerim. Interim vero ſi æger ex profuſis evacuationibus laſſus & langvidus, vel ætate fuerit provectus, ſolenne mihi eſt, Cardiaca vel in ipſo febris initio propinare: morbi autem die duodecimo, negotio tunc temporis ad ſecretionem vergente, medicamentis calidioribus liberalius indulgendum cenſeo; imo paulo maturius idem fieri poteſt, modo nõ

metuendum ſit, ne febrilis materia in partes principes præceps agatur ; Namque hoc tempore quò magis calefecerim, eò magis concoctionem accelerave ro. Neque reverà cogitando aſſequi poſſum, quid ſibi velint Medici, cùm ſua præcepta toties ingeminant, de remediis ad promovendam febrilis materiæ concoctionem adminiſtrandis, id quod in morbi initio accerſiti ſæpè faciunt ; nihilominus tamen eodem ipſo tempore medicamenta ejusmodi imperare non dubitant, quæ febrim ſcilicet attemperare poſſint. Profecto enim eſt Febris ipſa Naturæ inſtrumentum, quo partes impuras à puris ſecernat: hoc illa modo planè imperceptibili præſtat ab initio, atque etiam in ἀκμῇ morbi, verùm in ejusdem declinatione apertiùs, atque manifeſtiùs idem opus aggreditur, id quod ex urina cernere licet. Materiæ febrilis *concoctio* nihil aliud reverà ſignificat, quàm peccantis materiæ à ſana ſeparationem. Hanc igitur ut acceleres, non ſatagendum neſcio quibus attemperantibus, ſed Febris efferveſcentia tamdiu permittenda eſt, quamdiu ſalus ægrorum paſſa fuerit ; cùm autem finem ſpectat, atque declinationem ſecretione jam conſpicuâ, tunc quidem calidioribus medicamentis illam à tergo inſequemur, ad rem eò celeriùs ac certiùs perficiendam. Atque hoc reipſa eſt, febrilis materiæ concoctionem promovere ; cùm evacuationes & refrigerantia moras nectant, & curationem impediant, ipſamque ſanitatem jam appropinquantem abigant, uti ſæpius à me fuit obſervatum.

Si fermentatio ſatis progrediatur, deſpumatio circa diem decimum quartum peragetur : Verùm ſi refri-

refrigerantia quælibet ſerius adhibueris, atque ita eorum ope efferveſcentia ſufflaminetur, mirum non eſt, ſi febris ad diem vigeſimum primum, quin & in effœtis corporibus malè tractatis multò longiùs excurrat.

Illud porrò obſervatu dignum eſt, quandoque accidere, ut æger Clyſterum, aliorumve cathartico rum uſu circa declinationem morbi intempeſtivè præſcriprorum, parùm alleviari videatur, imo nonnunquam Apyrexiâ omnimoda frui, poſt diem autem unum alterumve ſenties, non tam priſtinam febrim vires ſuas redintegraſſe, quàm novam accendi; rigor nimirum, atque horror ſubitò invadet, quem mox excipiet calor atque febris, idem ſtadium (niſi forſan in intermittentium claſſem ſe reponat) decurſura, quod in præcedentibus monſtratum fuit. Cum ita ſe res habeat, non aliter tractandus eſt æger, quàm ſi anteà febre non detentus fuiſſet, verùm quoad res agendas calcata jam veſtigia repetenda; deſpumatio enim, quæ cœptæ jam ebullitioni debetur, non niſi prædicti temporis, ſcilicet 14. dierum ſpatio peragetur, utcunque moleſtum fuerit ægro, à prægreſſo morbo ſatis jam debilitato, eusque ſanitatem expectare.

Cardiaca, quæ adhibeo paſſim, ſunt ejusmodi, quæ ſtatim ſubindicabo, quorum *moderatioribus* utor in morbi principio, æſtimatione maximè fervente; gradatim ad uſum calidiorum, juxta morbi progreſſum, vel ebullitionis gradus pergens; ſemper memor licere, ſiquidem multum ſangvinis miſſum, vel æger ſenex fuerit, ut Cardiaca fortiora adminiſtrentur, quàm cum vel nulla præceſſerit Venæ-ſectio, vel æger ætate floruerit.

Moderata autem illa, quæ dixi, Cardiaca fiunt ex aquis ſtillatitiis (*verb. gr.*) Borag. Citr. Scord. compoſ. fragor. Theriacal. cum admixtis Syrup. Meliſſophyl. Fernel. Caryophyll. & de ſucco Citr. &c. *fortiora* vero ex pulver. è Chel. Cancro. Comp. Bezoar. Confect. de Hyacinth. Theriac. Androm. aliisve ejusdem indolis. Quæ ſeqvuntur, in frequenti uſu ſunt.

℞. *Aq. Borag. citri, Scordii compoſ. & ceraſor. nigr. aa.* ℥ij. *aq. cinamomi hordeati* ℥j. *margarit. præparat.* ʒij. *ſacchari cryſtallini q. ſ. Miſce, ſumat cochl.* iii j. *ſæpius in die, præcipuè in langvoribus.*

℞. *Aq. totius citri, & fragor. aa.* ℥iij. *aq. cord. frig. Saxon.* ℥j. *aq. theriac. ſtillat. ſyr. meliſſophyl. Fernel. Caryophyll. & de ſucco citri, aa.* ℥ſs. *Miſce, f. Julapium, de quo capiat ſæpius.*

℞. *Pulv. è cheliſ. cancrorum compoſ. lap. bezoardici Orientalis & Occidentalis contrayervæ, aa.* ℈i. *fol. aurin.* j. *Miſce, f. pulvis ſubtiliſſimus: Capiat ad quant. gr.* xij. *quoties opus fuerit; ex ſyr. è ſucco citri, & Caryophyll. aa.* ℥ i j. *ſuperbibendo cochl. aliquot Julap. præſcript.*

℞. *Aq. theriac, ſtillat.* ℥iiij. *ſemin. citri* ʒij. *contundantur ſimul & f. Emulſio. Colaturæ adde ſacchari perlati q. ſ. ad gratum ſaporem, ſumat cochl. 2. ter in die.*

Plures vero formulas recenſere ſupervacaneum arbitror, quoniam & innumeræ ſunt, aut eſſe ſaltem poſſunt, & in morbi decurſu juxta varia ejus tempora, ac diverſa ſymptomata variandæ ſunt.

3. At ſi Fermentatio neque nimium æſtuet, neque

que langueat, eam in isto gradu relinquo, nec ullis remediis utor, nisi ægrorum, vel amicorum, quibus stipantur, importunitas à me aliquid extorqueat, quod ipsis citra instituti, & scopi mei fraudem placeat.

Atque hoc loco non prætermittam, me sæpius ad *tenuis conditionis homines*, quorum crumena prolixo apparatui Medico ferendo non erat, accersitum, nil feciſſe aliud post Venæ-sectionem, & vomitionem peractam (siquidem eas postulasset indicatio) nisi quod ipsis præscriberem, ut toto morbi tempore lecto defixi, non nisi jusculà avenacea, & hordeacea vel similia haurirent; tenuem cerevisiam (dempto frigore) moderate biberent ad sitim sedandam; Enema ex lacte saccharato singulis, vel alternis diebus usque ad diem decimum, vel undecimum injici curarent; & versus febris finem, cœpta jam separatione, siquidem segnior esset, ad eam juvandam fortiorem subinde potum Cardiacorum loco, bibere ipsis permisi: Atque ita sine ulteriore aliquo apparatu, nisi quod leve Catharticum in fine morbi addere soleam, eos salvos, & incolumes dimisi.

Sed ut ad institutum meum revertar, si prædicta methodus sollicite observata fuerit, usitato circa 15. diem, tum ex laudabilis in Urina separationis signis, tum etiam ex manifesta omnium symptomatum remissione, percipio tempestivum tunc esse potionem purgantem exhibere, quæ sedimentum è prægressa fermentatione hic illic depositum subducat; quod nisi tempestive factum fuerit, periculum est, ne in sanguinis massam remigret, ejusdemque

febris

febris recidivam conciliet; vel etiam ſuâ in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, morâ, in mineram, tenacium deinceps in corpore malorum feracem, abeat. Nimirum ſeparatione jam factâ, humores craſſi ac impuri ex arteriis ſanguini in venis refluo immiſſi, regreſſum ejus facilè impediunt, ex quo varia obſtructionum, ac tandem fermentorum genera naſcuntur.

Ubi tamen animadvertendum, non adeo planè neceſſarium eſſe poſt febres Vernales, atque poſt Autumnales purgationem celebrare; idque propterea, quod ſedimentum a Vernalibus depoſitum, tum copiâ, tum qualitate terreâ, malignâque ab autumnali ſuperetur. Quod ipſum etiam in Variolis obtinet, multisque morbis aliis Verno tempore graſſantibus, in quibus purgantium omiſſio non tam grave periculum (quod ego quidem obſervaverim) quam in caſibus prius memoratis, inferre ſolet.

Et ſanè non multum is a veritatis ſcopo aberraverit, qui affirmaret ab hoc capite (purgandi ſcil. poſt morbos Autumnales omiſſione) plurium morborum colluviem, quam ab ullo alio, quo demum cunque cauſarum fonte, dependere.

Si valde debilis ſit æger, vel alioquin perfecta adeo depuratio facta non fuerit, ut audacter poſſim purgans exhibere die decimo quinto, rem differo ad decimam ſeptimam; quo tempore ſequentem, vel ſimilem, pro ratione ægri virium, potionem propino. ℞. *Thamarind* ℥ſs. *fol. ſennæ* ʒij. *rhabarb.* ʒiſs. *Coq. ſ. q. aq. Colaturæ* ℥iij. *diſſolve manna, & ſyr. roſac. aa.* ℥j. *Miſc. f. potio; cap. mane.*

Pur-

Purgatione peractâ, ægrum, hactenus lecto, ex præscripto meo defixum, surgere, & paulatim ad pristinam victûs rationem reverti jubeo. Ea quippe, quam ad hoc usque tempus præscripsi, eadem propemodum est cum illa, quam modò commemorabam; Uti juscula avenacea, & hordeacea; panatellæ ex pane & vitello ovi, in aqua cum saccharo confectæ; juscula tenuia ex decocto pulli; Cerevisia tenuis lupulata, cui quandoque æstuante ardore Febrili, immisceri potest succus Aurantiorum recens expressus, & super ignem ad cruditatis tantummodò sublationem coctus, & his similia; quamvis juscula avenacea sint instar omnium. Negare verò cerevisiam tenuem, quæ subinde in mediocri quantitâte sumatur, severitas est minimè necessaria, imò sæpenumerò etiam detrimentosa.

Accidit interdum (maximè in senibus) ægrum Febri jam curatâ, & corpore satis jam superque purgato, nihilominus valdè debilem esse; & quandoque tussi, interdum etiam screatu, magnam glutinosi, viscosique phlegmatis copiam expectorare: quod symptoma non tantùm ægro terrorem injecit, sed & ipsi Medico, præsertim minùs cauto, imposuit, eumque in opinionem induxit, quasi affectus iste Phthisi viam sterneret; licet observaverim ego, rem adeò periculosam non esse. Hoc in casu ægrum jubeo Vinum Malaganum annosum, vel Falernum, sive Muscatum, cum pane tosto ei immisso bibere; quod crasin sanguinis multùm prægressâ æstuatione debilitati (proindeque nuper-ingestorum succis assimilandis imparis) corroborans, symptoma illud paucorum admodum die-

rum

rum ſpatio abigit, ut crebrâ experientiâ mihi conſtat.

Hâc ipsâ, quam propoſuimus ratione, ægrum à multis affectibus, ſymptomatibusque, quæ malignitati tribui ſolent, tutum præſtabimus; cum nihil magis ſolitum ſit Medicis in arte ſuâ minùs exercitatis, quàm quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel uſu Enematum intempeſtivo, craſin ſanguinis ita relaxarint, Naturamque in perficiendâ ſangvinis depuratione adeò debilitarint, ut animi deliquia, aliaque ſymptomata (quæ genuina ſunt ejusmodi impedimentorum arte poſitorum effecta) contingant, *malignitati* culpam tranſcribere: at ſi diuturnitas, in quam abierit morbus, eum ab hoc vitio vindicet, tùm quicquid eos in medelâ deinceps fatigat, id *Scorbuto* acceptum referunt: quamvis reipsâ neque ſymptomata, quæ accidebant, quamdiu vigebat morbus, *malignitatis* erant effecta, neque ea, quæ contigerunt in declinatione ejus, *Scorbuti*, ſed utrumque rei malè geſtæ debetur, quemadmodum crebrò id à me obſervatum eſt.

Non quòd ego, aut quisquam alius, qui Morborum hiſtoriam vel delibaverit, neſcius eſſe poſſit, Febres eſſe, quæ non intemperie ſolâ, aut putrido tantùm calore, ſed etiam malignâ qualitate (cujus ſigna evidentiſima in ægris non poſſunt non apparere) conſtent: vel etiam quod inficias eam, complicari aliquando cum Febre *Scorbutum* & complures alios morbos poſſe; hoc tantùm dico, has affectiones immeritò ſæpè in litem vocari.

Si fermentatio ſanguinis ritè proceſſerit, fiet omninò materiæ morbificæ deſpumatio intra tem-

pus

pus modo dictum. At si remedia refrigerantia, vel Enemata seriùs exhibita fuerint, multò longiùs excurret Febris, præcipuè in hominibus grandævis, malè à medico curatis ; ad quos quandoque accersitus, postquam Febri per quadraginta dies & amplius laboraverant, nihil non expertus fui, quo despumationem sanguini inducerem : sed nempe usque adeo debilitatus erat sanguis, partim senio, partim Enematibus, & medicamentis refrigerantibus, ut neque Cardiacis, neque ullis aliis corroborantibus remediis scopum meum assequi possem ; sed vel illorum Febris virium suarum tenax permanebat, vel alioqui, si adesse videretur ἀπυρεξία, vires ægrorum admodum prostratæ erant, & tantùm non emortuæ.

Aliorum autem remediorum successu frustratus, aliò consilium vertere sæpè coactus fui, cum successu non vulgari; nempe adolescentulorum vivum vegetumque calorem ægris applicando. Nec est, quòd quis multùm miretur, hâc methodo, licet inusitatâ, ægrum tantoperè corroborari, naturamque debilitatam juvari, ut semet à materiæ secernendæ, eliminandæq; reliquiis exoneret ; cùm proclive sit intelligere, insignem effluviorum vegetorum copiam à sano, & athletico corpore in corpus ægri exhaustum transfundi. Neque unquam comperi, iteratam calentium linteorum applicationem ullatenus id præstare valuisse, quod modò præscripta methodus præstitit ; ubi calor applicatus tum magis est humano corpori congener, tum simul blandus, humidus, æqualis, perennisque. Atque hæc ratio, spiritus, & halitus, forsitan Balsamicos,

cos, in ægri corpus immittendi, ex eo quo ipſe illam adhibui tempore, licet aliena primum videretur, ab aliis cum ſucceſſu felici fuit adhibita: neque profectò me pudet hujus remedii meminiſſe, tametſi petulci quidam homines, atque arrogantes, omniaque vulgaria ingenti ſupercilio contemnentes, me forſitan hoc ipſo nomine aſpernabuntur. Ego enim proximi mei commodum, ac ſalutem vanis illorum opinionibus longè anteferendam cenſeo.

Methodus hactenus enarrata, ſi quis illam prudenter, & cum deſtinato animi conſilio obſervaverit, ægros, ſi non ab omnibus, ſaltem à plerisque moleſtis illis ſymptomatibus immunes præſtabit, quæ hanc Febrem vel comitari, vel eidem ſupervenire ſolent, quæque Medicum animi ancipitem, atque ſæpè in curationis decurſu conſilii penè expertem reddunt, imò & illius curæ commiſſos non rarò è medio auferunt, etiamſi morbi natura mortem non interminari viſa ſit. Sed quandoquidem vel ægrorum culpâ Medicum non ſatis opportunè accerſentium, vel ipſius Medici minori ſive peritiâ, ſive cautelâ, ejusmodi accidentia ſæpiſſimè oborta cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam ſummatim hîc attingere; verùm ad ea tantùm ſymptomata me reſtringam, quæ, tametſi ſæpenumerò præverti potuerint, modò viâ atque ordine prædicto quis uſus fuiſſet, cùm tamen ſemel acciderint, diverſam quandam, ſibique propriam curam poſtulant.

Atque

Atque (ut hinc ordiar) ſi æger, vel calidiora medicamenta minùs properè atque intempeſtivè ſumendo, vel calido nimis temperamento ſuâ naturâ fretus, in *Phrenitidem* prolapſus fuerit; vel (quod proximè illuc accedit) ſi non omninò dormiat, ſæpe exclamet, aut inconditis vocibus utatur, ſi vultu ac loquelâ ferociat, ſi medicamenta, potumve communem avidè & quaſi raptim bibat, vel denique urinam habeat ſuppreſſam; in hoc, inquam, caſu, liberaliori manu, quàm ſuprà iudulſi, ad Venæ-ſectionem, clyſteres, ac medicamenta refrigerantia me accingo, verno tempore præſertim, (quo etiam aliàs ſympto mate hoc non apparente, juvenes atque vegeto calore prædíti, ejusmodi auxilia ſine multo diſcrimine admittunt) atque talibus remediis utens, ægrum eousque ſuſtinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tempore non admodum difficile erit, eum & à morbo & à ſymptomate unâ eâdemq; operâ liberare: id quod fiet *Narcoticum* aliquod medicamentum in largiori paulò doſi exhibendo. Quamvis enim febre vigente, quæ *καρηκώσεως* vi prædita ſunt, non omninò proſint, neque deſtinatum à Medico ſcopum feriant; tamen opportunè, & in declinatione morbi adhibita, præclaros effectus edunt: anteà verò prodeſſe non poſſunt, partim quia fermentationem vi atque impetu procurrentem ſiſtere nequeunt, etiam in maxima doſi exhibita, partim verò (quod quidem majoris adhuc momenti eſt) materiæ peccanti, tunc temporis maſſæ ſanguineæ æquabiliter admiſtæ, neque verſus ſeparationem adhuc vergenti *Phrenitis.*

ab exhibito hujusmodi medicamento manus injicitur, adeoque depuratio illa tantopere expetenda impeditur. Verùm sive hæc ratio sit hujusce phænomeni, sive alia aliqua magis abstrusa, judicent illi, quibus animus atque otium est talia speculari. Interim ex fideli atque idoneo observationum plurimarum complexu rem ipsam certissimam esse pronuncio, *Laudanum*, vel alia quævis Narcotica in principio, augmento, vel statu hujus febris ad symptoma hoc levandum, vel non prodesse omninò, vel, quod sæpe accidit, etiam obesse; verùm in ejusdem morbi declinatione eadem mediocri dosi adhibita non sine successu usurpari. Semel equidem Narcotico die morbi duodecimo usus sum, nec frustra; citiùs autem nunquam prosperè exhibitum novi. Quodsi autem illius usum ad decimum quartum usque diem distuleris, tanto magis proficuum evadet, separatione nempe perfectiori tum facta. Neque verò hæc mora, tametsi forte astantes magnopere perterrefaciet horrendum hoc symptoma, mortem statim subinfert; cùm sæpè observaverim, hanc rem plerumque inducias ferre posse ac solere, donec ad Narcotica descendere fuerit opportunum; saltem si caveatur, ne *Cardiacis*, calidisque medicamentis adhibitis, intemperies cœpta accendatur uberius, quo casu ægri subitò pereunt. Narcotica, quibus ego uti soleo, sunt vel *Laudanum Lond.* ad gr. 1. ss. vel sequens: *Rec. flor. Paralys. M. 1. Coq. s. q. aq. cerasor. nigr. Colatura* ℥iij. *Dissolve syr. de meconio* ℥ß. *succi limonum Cochl.* ß. *Misce.* vel *Rec. aq. cerasor. nigr.* ℥jß. *aq. Epidemicæ* ℥ij. *laudani liquidi gutt.* xvj. *Syr. Caryophyll.* ℥j. *misce.*

Illud

Illud unicum hîc addere placet, quod ad hanc rem obſervaſſe non inconſultum arbitror; nempe ſi ſymptoma hoc eousque inducias ferat, & Febris adeò in diuturnitatem abeat, ut æger ante aſſumptum Narcoticum commodè purgari poſſit, medicamentum illud tanto feliciùs effectum ſuum editurum. Quocirca ego imperare ſoleo Pil. coch. maj. ℈ij. in aq. Betonicæ diſſolut. atque hoc 10. vel 12. horis ante Narcotici exhibitionem. Neque metuendum eſt à tumultu illo, quem calidior illa maſſa pil. aliàs excitare ſolet; ſubſequentis enim Narcotici vis penſabit illas turbas, & quietem ſuaviſſimam, blandiſſimamque inducet.

Quod ſi vigiliæ ultra febrem excurrant, ceſſantibus aliis ſymptomatibus, obſervavi, linteum in aqua roſar. immerſum, & frigidè ſincipti, ac temporibus applicatum, plus quam Narcotica quævis prodeſſe.

Sæpe accidit ægrum per totum morbi decurſum *tuſſi* moleſta divexari; nimirum commota vehementer ac tumultante ſangninea mole, omnibus jam ad ſeditionem & partium ſtudia ſpectantib⁹, fit, ut humores quidam ſoluti diffluentesq; e maſſa ſanguinis per vaſcula pulmonaria, vel etiam per diapedeſin in tracheæ membranam interiorem, teneriorem ſcilicet atque exquiſito ſenſu præditam, transferantur: hinc *tuſſis* oboritur; quæ primò ſicca eſt, quoniam tenuis adhuc materia vim expultricem eludit; mox craſſeſcit, atque expectoratu difficilis evadit, eò quòd ſenſim febrili calore torreatur, atque aſſetur: hinc fit, ut ſuffocationis metu percellatur æger, utpote *Tuſſis.*

cui vires desunt ad lentam hanc viscidamque materiam tussi eliminandam. Ego in hoc affectu rarò aliquo medicamento utor præter *oleum amygdalarum dulcium* recenter expressum, nisi forsan acciderit, [accidit autem aliquoties] ut ægrotus oleum prorsus aversetur; tunc enim vulgaribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre conamur. Interim oleum illud amygdalarum, siquidem illo per ægrum uti licuerit, Bichicis aliis anteponendum censeo, ob eam causam præcipuè, quòd cùm necesse sit hæc liberaliùs, & majori quantitate exhibere, modò prodesse velimus, hoc pacto ventriculum jam satis superque debilem & ad nauseam proclivem oneramus; nonnunquam etiam eadem opera præpedimur, ne reliqua, eodem ipso tempore transigenda, procuremus. Neque verò satis aut intellectu assequor, aut experientia edoctus sum, cur ab hujus olei, quod jam diximus, usu in febribus abhorreamus, eo quod scilicet inflammabile sit, adeoque metuendum, ne febrim adaugeat. Fac enim, illud suâ naturâ calidum esse, certè tamen calor ille tantus non est, ut aliundè non abundè pensetur: præ cæteris enim manifestâ vi pectori conducit, aperitque vias, ac lenit, adeoque expectorationem promovet, quâ [præsertim si copiosior acciderit] tum exoneratur sanguis à molesto humore, commodè jam excreto, tum eâdem operâ nonnihil refrigeratur; adeoque me non admodum male habet, si quando viderim symptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam ægro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, unâ eademque vice tutum non esse, totis cochlearibus

bus hoc oleum exhibere; periculum enim eſt, ne & ventriculo nauſeam & alvo fluxum inducamus: parcè itaque, ſed frequenter interdiu noctuque propinandum erit, quo non ſolùm expectoratione factâ tuſim leniemus, verùm etiam, quod alicujus momenti eſt, attritas ægri vires blando nutrimento nonnihil ſolabimur.

Narium hæmorrhagia.

Fit nonnunquam, ut *hæmorrhagia narium* ſuperveniat; ſive quòd medicamenta nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, ſive quòd ebullitio non ſatis coercita fuerit, ægro nempe vel in florenti ætate conſtituto, vel anni tempeſtate coadjuvante. Hoc ſi fiat, non admodum juvabunt ea, quæ ad ſiſtendum ſanguinis motum vulgò fieri conſueverunt, qualia ſunt Venæ-ſectiones, ligaturæ, medicamenta adſtringentia, atque agglutinantia, vel etiam ſangvinis acrimoniam contemperantia, &c. Quamvis enim pro Medicorum conſilio, ac prudentiâ his atque hujusmodi aliis uti liceat; in eo tamen cardo rei vertitur, ut idoneo aliquo medicamento ſanguinis ebullitioni frænum imponatur, quod ſiſtat, figatque illius impetum in præcipitia quæque ruentem. Verum quidem eſt, ſi ſymptoma ſeorſim ſpectetur, ea quæ ſupra enumeravimus (ac Venæ-ſectionem potiſſimum) accommoda ſatis eſſe, nec ego ipſe dubitarem iisdem uti; ſed nempe ſymptomatis hujus cauſam [ſaltem ſi phlebotomiam exceperis] non ſatis attingunt, quam profectò non majori ratione per prædicta tollere, quàm ſi gladio ignem extinguere ſatageres. Ego itaque in hoc caſu fruſtrà aliis ten-

tatis, tale quidpiam adhibere ſoleo, quale nunc ſubnectam. *Rec. aq. portulacæ, & papaveris erratici aa* ℥iſs *ſyr. de meconio* ʒvj. *ſyr. paralyſeos* ℥ſs. *M. f. hauſtus.* Nolim autem hæc ita intelligi, quaſi hæmorrhagiam quamlibet ita ſtatim curari velim, quin potius illa ſæpe permittenda eſt, atque ægro plurimum prodeſſe poteſt, partim nimiam ebullitionem reprimendo, partim etiam criticè aliquando morbum ſolvendo. Atque revera parum proderit huic ſymptomati frænum prædictum aptare, priusquam illud aliquantiſper excurrerit, vel etiam priusquam vena in brachio ſecta fuerit. Illud diligenter advertendum eſt, hanc ipſam, atque alias omnes immodicas hæmorrhagias peculiare illud obtinere, quòd quamprimum illæ quomodocunque ſedatæ fuerint, niſi leniens aliqua purgatio celebretur, metus eſt, ne recidivam æger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis (ſi Febris tempora ſpectentur) ſerius aliquando id fieri ſoleat, atque debeat, niſi ſymptoma hoc acceſſerit.

Singultus. Hoc ſymptoma plerumque ſenibus accidit poſt copioſas evacuationes, vel per ſeceſſum ex diarrhœa, vel maximè per vomitiones, atque ſæpenumero mortem præ foribus adeſſe denunciat. Ingenuè fateor, me mihimet ipſi de *Singultus* cauſa diſquirenti ſatisfacere non poſſe; nihilominus obſervavi, ſæpe illum ex turbis, ac tumultu ab aſperioribus medicamentis in ventriculo, locisque vicinis excitato, ortum ducere, quibus ſedandis atque in priſtinam pacem reducendis cùm naturæ vires non ſuffecerint, fit ut ingens periculum immineat: proindeque conſentaneum

taneum existimavi, curam eo dirigere, ut quod natura per se nequibat, artis adminiculo suffulta perficeret. *Diascordium* igitur larga dosi exhibitum, nempe ad ʒji, à scopo meo non aberravit; cum *semine anethi* aliisque, quæ tanquam specifica decantantur, usus nihil profeciſſem.

Si in morbi hujus decursu *Diarrhœam* obortam conspexeris, quæ (uti jam alicubi supra notavimus) accidere tum solet, cùm in morbi initio vomitorii propinandi indicatio se obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc casu convenire, ut quovis morbi tempore (nisi vires contra indicaverint) *Emeticum* exhibeatur, etiamsi jampridem illa ad vomendum propensio præterierit. Quoniam autem hac de re satis opinor in superioribus pagellis à nobis dictum est, illud hoc in loco duntaxat annectam, quid facto sit opus, si exhibitio licèt Emetico nihilominus *Diarrhœa* supervenerit? Quod tamen oppidò rarum est, nisi in Febre inflammatoria, ubi vomitorium hoc symptoma non solùm non impedit, sed quandoque creat, quod notatu dignum est. Itaque cum sic se res habuerit, præ quibusvis astringentibus hujusmodi clysterem profuisse comperi: *Rec. Cort. granator.* ʒ ss. *ros. rubr. p.* ij. *Coq. in lactis vaccini s. q. Colaturæ* ℔ ss. *dissol. ve Diascordii* ʒ ss. *M. F. Enema.* Non svaserim, ut majori quantitate Clysterem injicias; quamvis enim propria vi adstrictionem polliceatur, metuendum tamen est, ne sua mole lacessat intestina, adeoque fluxum alvi, quem consopire animus erat, uberius provocet. *Diarrhœa.*

Sed forsitan objiciet hic aliquis, magis è re videri, ut, præsertim declinante morbo, diarrhœam, si quidem acciderit, permittas potius, quàm sistas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus est, morbumque solvit. Respondeo, me non inficias iturum, fieri aliquando, ut Febris per hanc portam sibi viam faciat, atque effugiat; verùm illud rariùs accidit, quàm ut illius spe quicquam moliamur: quin & ratio illa, quâ de medelâ Febrium universim loqvuti fluxûs hujusce sistendi necessitatem ostendere conati sumus, etiam hic omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum est, meâ quidem sententiâ animadversione non indignum, nempe ad genuinam sangvinis depurationem non tantùm necessariam esse illam quarundam partium secretionem, quæ per *fæces* fit; sed requiritur etiam, ut secernantur aliæ, tanquam *flores*, id quod in aliis etiam liquoribus opulentis atque heterogeneis quotidiè cernimus. Itaq; si Diarrhœæ nimium indulseris, mediam solummodò depurationem, tantoperè expetitam, procurabis, atque etiam forsan, quod postremo in loco rejiciendum erat, primò excernetur. Fateor equidem, separatione illâ per flores jam factâ (quæ, ut obiter id attingam, sensim, & sine sensu peragi solet, atque plerumque paulò pleniori *διαπνοῇ* potiùs, quàm sudore manifesto) Diarrhœam, si fortè acciderit, periculi non multum interminari: Sciendum tamen est, illam tum non aliunde accidere, quàm quòd purgatio subducendis fæcibus dicata, non opportunè exhibita fuerit; quæ quidem fæces morâ suâ fermenti alicujus maligni indolem adeptæ,

præ, inteſtina jam ad excretionem irritant, ſtimulantque; ut omittam dicere, liquidiſſimam illam excrementorum conſiſtentiam (tali enim formâ plerumque viſuntur) ſatis indicare, ea pro criticâ morbi ſolutione habenda non eſſe.

Forſam etiam inter ſymptomata Febribus ſupervenientia recenſeri poteſt *Iliaca paſſio*, *Ileus.* eò quòd vomitus enormes, qui initio Febrium accidere ſolent, huic occaſionem quandoque ſubminiſtrent.

Horrenda hæc affectio eſt, & huc usque omnium fere judicio funeſta, ex inteſtinorum motu inverſo, ac præpoſtero originem ducens. Nimirum inteſtinorum fibræ, quæ à ſuperioribus verſus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad ſuperiora, & quæcunque in inteſtinis continentur, non verſus alvum, ſed ventriculum protruduntur, & impetu facto ad os regurgitant; adeò ut Enemata, quantumcunque acria, Emetica evadant, ubi etiam Cathartica per eos aſſumpta per vomitum ſubito excernuntur. Et, meâ quidem ſententia, exquiſitus ille, ac intolerandus dolor huic morbo ſuperveniens, non aliunde oritur, quàm ex præpoſtero inteſtinorum motu modò dicto. Cùm enim ſinus illi, quos multiplices inteſtinorum circumvolutiones conſtituunt, ita à naturâ formati ſint, ut ad deſcenſum fæcum quàm aptiſſimè conducerent, cùm ii, inquam, motui ſuis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde prædictus dolor; qui quidem uni parti inſtar terebelli infigitur, cum aut valvula, quæ ad initium coli appoſita, excrementorum ad ileon regreſſum impedit, aut alia quævis membra-

na ad ſinum pertinens, vim hujus præpoſteri impulſus ſola ſuſtinet.

Hujus vero inverſionis, unde dolor ille exoritur, duplicem cauſam aſſignare licet: Obſtructionem nempe, vel irritationem.

Primo igitur quæcunque inteſtina vehementer obſtruunt, ut nihil per inferiora deſcendere valeat, hunc contrarium in inteſtinis motum ut producant, neceſſe eſt, & nemini non notum. In horum cenſum ab Authoribus referri ſolent fæces induratæ, flatus craſſi magna copia collecti, ac inteſtina velut in nodum convolventes, conſtrictio inteſtinorum in hernia, inflammatio denique, aliique tumores magni, qui cavitatem internam inteſtini occludunt. Interim vero haud negandum, quod motus contrarius hiſce cauſis originem debens, potius ingeſtorum, quàm inteſtinorum motus habendus, neque hæc totius inteſtinorum ductûs inverſio eſt, ſed illorum tantùm, quæ ſupra ſedem iſtius obſtructionis ſita ſunt. Quam ob cauſam *affectio Iliaca* hinc profecta, à me *notha* appellatur.

Secundò verò opinor, quod in affectu iliaco cauſa inverſionis periſtaltici inteſtinorum motûs ut plurimum ita ſe habet. Nimirum ex tumultuante ſanguine in Febre nuper conceptâ, in ventriculum & proxima inteſtina deponuntur humores acres & maligni, ex quibus ventriculus primò motum ſuum invertere, ac violento impetu materiam moleſtam in eo contentam per os rejicere cogitur: Ventriculi tandem motui validiori inteſtina *tenuia* ipſi continua jam debilitata cedunt, & cum his demum *majora* in conſenſum trahuntur, vomituriente

riente ventriculo quasi choream ducente. Hunc affectum *verum ileum* voco, & ille hujus loci est. Methodus eum curandi hactenus fere incognita fuit, quicquid nonnulli jactent de usu *argenti vivi* & *globulorum*, quæ præterquam, quòd parum conducunt, noxam sæpè haud contemnendam inferunt. Ego cum felici successu hac methodo utor.

Quando liquet ex Clysteribus per os rejectis & aliis signis verum esse ileum, tunc in hæc tria enitor: 1. Ut contrarius iste ventriculi motus, qui similem motum in intestinis efficit, impediatur. 2. Ut intestina acri humore debilitata corroborentur. 3. Ut ventriculus ac intestina ab istis humoribus liberentur. Quibus indicationibus ut satisfaciam, curationem hoc ritu instituo: Primò *salis absinthii* ℈j ex cochleari uno *succi limonum* mane, & serò sumendum præscribo; intermediis verò temporibus *aquæ menthæ stillatitiæ* sine saccharo, aliove quovis additamento cochlearia aliquot bis quaque hora propino, cujus vel solius repetito usu & vomitus & dolor ex eo natus subitò evanescent. Dum hæc fiunt, *catulum viventem* nudo ventri indesinenter accumbere jubeo. Postquam verò dolor cum vomitu per spatium bidui triduive omninò cessaverit, tum *pil. coch. maj.* ℈j. *in aqua menthæ* dissolutam exhibeo, quam etiam aquam (quo certius vomitus recursum prævertam) toto catharseos tempore sæpius sumendam injungo. Neque catulus removendus, antequam usum pilularum æger aggrediatur.

Observavi, frustra pilulas istas vel quodvis aliud catharticum, utcunque forte propinari, donec ventriculo corroborato, atque adeo ad motum naturalem

ralem reducto inteſtina etiam ad proprium motum æquè reducta fuerint. Aliàs enim cathartica omnia intus aſſumpta emetica evadent, & plus damni quàm commodi inferent. Inde eſt, quod remediis purgantibus viam facere non aggredior, donec per ſpatium quoddam medicamentis iſtis ventriculum reſpicientibus uſus fuerim.

Victum valde tenuem ægro præſcribo, ita ut nonniſi cochlearia aliquot jusculi ex pullo Gallinaceo parati ſorbenda bis vel ter in die permittam. Interim verò, ut per totam ægrotationem in lecto decumbat jubeo, donec perfectæ ſanationis ſigna appareant, ac etiam poſt ſanationem per longum tempus in prædictæ aquæ uſu perſiſtere & laneis duplicatis ventrem â frigore bene defendere impero, quo minus recidiva fiat, cui hic affectus præ omnibus aliis eſt obnoxius.

Pauca hæc univerſam meam in curando hoc affectu methodum exhauriunt, quam à nemine conſulto ob ſimplicitatem ſuam & ſplendidioris ſive verborum, ſive pharmacorum apparatus defectum, aſpernatum iri confido.

Atque hæc ſunt illa ſymptomata, quæ in febre hac occurrere ſolent. Sunt autem & alia quædam, quibus memorandis nunc ſuperſedebimus, partim quidem, quoniam ea minoris momenti ſunt; partim verò, quod peculiarem nullam curationem poſtulent, febre enim rirè tractatâ ſponte ſuâ ceſſant.

De *Febre continuâ* hujus Conſtitutionis, ac de ſymptomatibus ejus hactenus.

CAP.

CAP. V.

Febres Intermittentes Annorum 1661, 62, 63, 64.

QUandoquidem, ut jam ſumus præfati, quæ prædictos annos omnes Conſtitutio pervaſit, producendis omnium generum *Intermittentibus* tam egregiè favit, quas tum de illis feci obſervationes haud indiligentes, hîc impertiam: Addam inſuper & quæ de paucis illis intermittentibus obſervavi, quæ ab illo deinceps tempore ſporadicè contigerunt, quò minus orationis filum, inſequentium deinceps annorum hiſtoriam complectentis, cogar intercidere.

Primo loco quo naturam illarum atque genium conjecturâ ſaltem aſſequamur, advertendum eſt, quòd in paroxyſmis Febrium intermittentium hæc tria tempora ſpectanda ſunt: 1. Tempus *Exhorreſcentiæ*. 2. Tempus *Ebullitionis*. 3. Tempus *Deſpumationis*. Et quidem ad *exhorreſcentiam* quod attinet [ut de his rebus ſummatim loquar] ego illam exinde oriundam arbitror, quòd materia Febrilis, quæ nondum turgeſcens à maſſa ſanguinea utcunque aſſimilata fuerat, jam tandem non ſolùm inutilis, verùm & inimica naturæ facta, illam exagitat quodammodo atque laceſſit: ex quo fit, ut naturali quodam ſenſu irritata & quaſi fugam molita, *rigorem* in corpore excitet atque *horrorem*, averſationis ſuæ teſtem & indicem. Eodem planè modo, quo potiones purgantes à delicatulis aſſumptæ, aut etiam toxica incautè deglutita, horrores ſtatim inferre ſolent, ailaque id genus ſymptomata.

ta. Natura itaque hoc pacto irritata (ut ad tempus *ebullitionis* jam transeamus) quò faciliùs hunc hostem à suis cervicibus depellat, *fermentationem* aggreditur, solennem nempe machinam, qua in Febribus & quibusdam aliis acutis morbis uti consuevit, cùm sanguinis molem ab intestinis inimicis liberare conetur: hujus enim efferveſcentiæ beneficio disjunctæ peccantis illius materiæ partes, quæ sanguini æquabiliter admixtæ fuerant, aggregari quodammodo incipiunt, atque adeò leviori opera subigi possunt, ut ad despumationem opportunæ evadant. Et quidem ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre constat, quod qui ex Febribus Intermittentibus moriuntur, siquidem in paroxysmo pereant, in primo illo tempore (*exhorreſcentiæ* scilicet) fato fungantur; nam si ad tempus efferveſcentiæ pertigerint, saltem pro illa vice non moriuntur. Atque per hæc duo tempora res ægrorum in angusto versantur; quibus elapsis, tertium tempus, quod *deſpumationi* dicatum est, insequitur, quo succedente symptomata omnia primo leviora fiunt, atq; tandem planè evaneſcunt. *Deſpumationis* autem nomine nihil aliud significatum volo, quàm materiæ Febrilis jam subactæ, & quasi devictæ, expulsionem, seu separationem; atq; illud, quod separatur, partim (ut in aliis liquoribus cernere licet) *florum*, partim *fæcum* rationem & sortem obtinet.

His ita positis, videamus quomodo fiat, ut redeat Paroxysmus, quandoquidem ægrorum sors in vado jam constituta videtur. Nimirum Febrilis materia nondum tota emigravit, sed quemadmodum apum Embrya statis temporibus sensim succre-

crescunt, ita latens hæc materia pro typorum ratione denuò caput effert, ac novum negotium naturæ facessit, idem stadium decurrens, quod in præcedentibus modò ostendimus. Nunc autem si quis à me causam quæsiverit, cur fomes ille delitescens effervescentiâ præcedenti non satis subactus, ac proinde cum reliqua materia peccante non expulsus, proindeque novas tragœdias daturus, non eodem modo in omni Febre intermittenti progrediatur (nam nunc unum, nunc duos, nunc tres dies exigit, priusquam ad maturitatem perveniat, novumque Paroxysmum excitet,) de hac re, inquam, si quis mihi negotium exhibeat, ego plane me nescire fateor. Neque verò quisquam alius, quod sciam, in hac causa tàm præclarè se gessit, ut arcanum hoc opus naturæ satis enarrasse videatur. Ego Philosophi nomen non ambio, & qui titulum illum se mereri existimant, atque me fortassis hoc nomine culpandum putabunt, quòd in hæc penetralia non irrumpere conatus sim; moneo illos, ut in aliis naturæ operibus, quæ ubique nobis obversantur, vires suas experiri velint, antequam aliis dicam scribant. Libenter enim quæsierim, cur *equus* ad *ἀκμὴν* suam pertingat septem annorum spatio, *homo* 21; cur in *plantarum* regno, hæc mense *Majo*, illa *Junio*, ista alio florere soleat, ut innumera alia nunc sileam. Quod si doctissimos quosque viros non pudeat suam ignorantiam in his rebus palam fateri, non video, cur mihi vitio verti debeat, si in re non minus difficili, atque forsitan prorsus inexplicabili, manus ab *αἰτιολογίᾳ* abstineam; quippe cum persuasissimus

sim

ſim, naturam non minus hic loci, quam in aliis quibuscunque, methodo quadam certa atque ordine progredi: *quartanoſa* enim (ut ſic dicam) ac *tertianoſa* materia non minus naturæ legibus ſubjacet, iisque regitur, quàm alia corpora qualiacunque.

Cum rigore atque horrore in univerſum *Intermittentes* omnes incipiunt, cui mox calor ſuccedit, atque huic deinceps ſudor; Per utrumque Paroxyſmum, tum illum quo riget æger, tum quo plus ſatis incaleſcit, vomiturit utplurimum, vehementer ægrotat, cum ſiti & linguâ aridâ, *&c.* Quæ quidem Symptomata iisdem omnino gradibus recedunt, quibus provehitur ſudor, quo uberius prorumpente Paroxyſmus ſolvi videtur. Satis rectè valet, qui modò ægrotabat, donec Paroxyſmus periodo ſibi conſueta denuo recrudeſcat; in *Quotidianâ* ſcilicet quolibet νυχθημέρῳ, in *Tertiana* alternis diebus, in *Quartana* tertio quoque die, calculatione videlicet facta ab unius Paroxyſmi initio, ad initium ſubſequentis. Licet haud rarò ingeminentur poſteriores duo, ita ut Tertiana quolibet die invadat, Quartana per duos dies continuos, tertio quidem ab inſultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infeſtet, cùm *Triplex Quartana* eſt; morbo ab iſto, quem primum aſſumpſit, Typo nomen ſortiente.

Quæ ſanè Paroxyſmorum reduplicatio nonnunquam à materiæ Febrilis exceſſu activitateque nimia producitur, quo in caſu Paroxyſmus *adventitius primarium* antevertit; nonnunquam etiam à virium proſtratione, cùm in Ægro nempe nimium illæ fuerint dejectæ, & Paroxyſmi vigor retuſus, ſive refri-

refrigeratione intenſiore, ſive etiam evacuationibus præter modum effuſis: in hoc verò caſu cum Paroxyſmus adventitius primarium inſequitur, mitius inſuper, neque ita prorſus diu atque alter ægrum affligit. In priore inſtantia, materiæ turgeſcentia ſive ὀργασμὸς tardius revertentem & ſibi debitam periodum nequaquam præſtolatur, ac proinde aliquanto præmaturius deſpumatione ſua defungitur: in poſteriore autem cùm ſanguis non jam ea vi polleat, quæ materiæ Febrili uno impetu excutiendæ ſufficiat, mox alium de novo Paroxyſmum ſubſtituit, quo ejus reliquias è ſinu ſuo exturbet. Quinimo e duabus hiſce cauſis ſibi invicem adverſantibus fortè etiam pendet tam Paroxyſmorum Anticipatio in Febre Intermittente ordinaria atque regulari, quam eorundem tardior acceſſio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quæ νυχθήμερον omne percurrunt, vel ſolitum Paroxyſmi tempus anticipantes, vel eò ſerius accedentes.

Febrium autem Intermittentium quædam *Veris* ſunt, quædam *Autumni*: quamvis enim in tempeſtatibus intermediis nonnullæ oboriantur, quoniam tamen illæ & minus frequentes ſunt, & ad prædictas reduci poſſunt (illas nempe, quibus magis appropinquant) idcirco omnes ſub duobus hiſce generibus, *Vernalibus* nempe, atque *Autumnalibus* complectar. Tempora, ad quæ particulariter ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ referuntur, menſes ſunt *Februarii*, atque *Auguſti*; licet quandoque maturius invadant, tardius etiam nonnunquam, prout ſcilicet uberior parciorve in aëre apparatus, vel ad easdem producen-

das facit, vel officit, & ex conſequenti magis etiam minusve Epidemice deprædantur. Cujus rei exemplum habemus ſatis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus Anni 1661, quo anno memini fœminam quandam ædibus meis vicinam primo Qartanæ ſuæ Paroxyſmo, ipſo ſcilicet *Johannis feſto*, correptam fuiſſe. Et complures alii circa idem tempus præmaturum Febribus illis correpti fuere, quæ poſtmodum adeo Epidemicæ evaſerunt; quod argumento eſt, magnum tum fuiſſe in iſta, quæ tunc obtinebat, aeris temperie ad iſtos morbos apparatum, qui deinceps procedente anno ſtipatiores graſſabantur.

Et quidem usque adeo neceſſaria eſt hæc Febrium diſtinctio, ut niſi eandem in praxi ſedulo contemplemur, neque de earum duratione prognoſtico aliquo rite facto quicquam pronunciare, neque commodo regimine ægrorum corpora curare poterimus, habita tum tempeſtatum, tum naturæ Febrium diverſæ ratione. Verum quidem eſt, Febres utriusq; tempeſtatis ingenium non planè diſimile nanciſci, ſive modum ſpectes primi inſultus, qui cum horrore primum incipit, mox in calorem erumpit, ac tandem per ſudorem ſolvitur; ſive typorum diſcrimina, quorum reſpectu quædam *Tertianæ* ſunt, tum *Vere*, tum etiam *Autumno*. Interim tamen non dubito, quin Febres iſtæ tota ſua natura ſive eſſentialiter diſtinguantur.

Intermittentes Vernales.

Atque ut de *Vernalibus* primò dicam, illæ ferè omnes vel *Quotidianæ* ſunt, vel *Tertianæ*, & vel ſerius, vel ocyùs ingruunt pro vario tempeſtatis apparatu.

ratu. Nam per brumale frigus ſpiritus concentrati vires in ſuo receſſu ſibi acquirunt, quos appropinquantis poſtea ſolis calor jam vegetos evocat, qui cum viſcidis humoribus (minus tamen viſcidi ſunt hi, quàm quos in Autumno prægreſſi fervores excoxerunt ac torrefecerunt) commiſſi, quos durâte hyeme natura in ſanguinis maſsâ congeſſerat, dum avolare nituntur, implexi detinentur, & quaſi irretiti, adeoq; vernam hancce ebullitionem concitant. Eodem plane modo, quo vaſa cereviſiâ repleta atque in arena vel cella frigida diutius repoſita, ſi igni admoveantur, tumultum ſtatim concipiunt, & liquor ad volatum pronus eſt. Sanguis hoc modo affectus purgationem ſui molitur, atque ſpiritum volatilium ope negotium hoc ſat cito peragit, niſi forte nimia viſcidorum ſuccorum vi inſtructus fuerit, qui fermentationem cœptam remorentur; & licet hoc ipſum accidat, effervescentia tamen verna rarò continua, ſuique ſimilis manet, verum diſſilire atque in diverſos Paroxyſmos quaſi findi ſolet. Sanguine enim opulentis hiſce ſpiritibus jam turgido, natura negotium ſuum quaſi præceps aggreditur, & quarundam partium ſecretionem ad modum perfectæ ſolutionis per Paroxyſmos particulares peragit, priusquam univerſali ſeparatione defungatur. Atque hæc mihi quidem ratio non inidonea videtur, quod verna tempeſtate, præſertim illa, quæ æſtatem propius attingit, paucæ Febres continuæ occurrant, niſi forte conſtitutio fuerit Epidemica. Fermentationes enim tunc temporis obortæ vel ſubito conſopiuntur, vel ad intermiſſionem properant; vel

denique partes humorum ad ſeparationem proniores, præmaturè & cum vi quadam aliò transferuntur; ex quo mox *Anginæ*, *Peripneumoniæ*, *Pleuritides*, aliæque id genus peſtes ſuccreſcunt, quæ deſinente potiſſimum Vere caput ſuum exerunt.

Animadverti *Febres Intermittentes Vernales* rariſſime fuiſſe diuturnas, ſemper verò ſalutares; ita ut vel maxime ſenex, vel debilis quiſpiam officioſiſſima damnoſiſſimaque imperitiſſimi cujuslibet περιεργία, modo probus is fuerit, e medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre *Tertianas Vernales*, quæ ob Phlebotomiam, & Catharſin indebite celebratas, & regimen inſuper cum morbo malè quadrans, moras traxere etiam usque ad tempus illud, quo Autumnales ſolent invadere; quæ tempeſtas, cum hujus morbi genio ſit admodum contraria, eundem continenter extingvit; Ægro interim frequenti Paroxyſmorum reduplicatione & duratione longiore ita penè confecto, ut in extremis verſari videatur; quæ nihilominus [quatenus mihi hactenus obſervare licuit] ſemper eſt eluctatus. Neque in convaleſcentibus ab hoc morbo mihi adhuc ſubiit videre graviſſima illa ſymptomata, quæ, ut infra dicetur, intermittentes Autumnales diuturniores ſequuntur; *Lethalem* intelligo *tonſillarum inflammationem*, *ventrem induratum*, *tumores Hydropicos*, *&c.* Plus ſemel tamen adverti ægros à morbi diuturnitate, & Paroxyſmorum ingeminatione (accedentibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis) ad ſummam debilitatem redactos, ubi primum cœperint convaleſcere, in *Maniam* incidiſſe, quæ pari cum illo

paſſu

passu recessit, quo eorundem vires de novo redintegrabantur.

Intermittentes vero *Autumnales* longè aliter se habent. Primò enim *Tertiana*, licet quibus annis Epidemica non est, & sanos invadit, citò nonnunquam se proripiat, neque pluribus stipetur Symptomatis, quam quæ Verno tempore contingere solent Tertianæ; ubi tamen Epidemicè grassatur, & ætate provectiores, aut pravo corporis habitu præditos ferit, haud vacat periculo; quin etiam ad menses duos, vel tres, fortè etiam in sequturum usque Ver tyrannidem exercet. Deinde *Quartanæ* & periculosiores sunt, & obstinatiores longe, quam sunt illæ, de quibus ultimo diximus: Ubi enim natu grandiores impetunt, eosdem paucis adhuc Paroxysmis multatos quandoque jugulant; quo in casu æger tempore *exhorrescentiæ*, ineunteque adeo Paroxysmo ut plurimum moritur, quod jam dictum. Quod si æger in senectutis tantùm fuerit confinio, nec dum ejus limen prætergressus, licet non in eodem versetur discrimine, ne inter Paroxysmos primo lacessentes luce privetur, haud tamen facile à Febre hac elabetur, nisi vertente anno, appetenteque illo tempore, quo primò corripiebatur. Nonnunquam etiam *hæret lateri lethalis arundo*, nec, nisi à morte, langueſcenti decutitur. Quartana interim Typum subinde variat, plurima etiam parit Symptomata, *Scorbutum* v. gr. *Ventrem induratum*, *Hydropem*, *&c.* Juniores vero ferendo huic morbo pares sunt, à quo nonnunquam circa *Solstitium Brumale* liberantur, frequentius tamen non nisi adveniente *Verno Æquinoctio*, vel

etiam Autumno insequenti, ubi sc. Venæ sectionem, aut Catharsin admiserint. Sæpè non sine stupore sum intuitus infantes tenellos cum hoc morbo per totos menses sex commissos, nec oppressos tamen, sed de eodem, *Herculis* instar pueri, in cunis triumphantes.

Hic notandum, quod cujuscunque demum ætatis aut temperamenti fuerit is, qui Quartana corripitur, si quolibet alio vitæ tempore (vel etiam ab hoc remotissimo) eadem semel laboraverit, non diu admodum eum secunda hac vice fatigabit morbus, sed post paucos aliquot Paroxysmos sponte sua solvetur, quod scitu dignum erat.

Intermittentium Vernalium Curatio.

Intermittentium autem *Vernalium* curationem quod spectat, licet illas suo semper arbitrio permittendas existimaverim, & nihil prorsus movendum, cum nemo quisquam, quod sciam, earum unquam opera fatis concesserit; atque ex adverso, qui illas abigere sategerunt, remediis præsertim evacuantibus, id tantum egerint, ut morbus inde confirmatior pertinacius obsisteret; si tamen importuna ægri impatientia medici opem obnixe efflagitet, Intermittentes Vernales variis modis, & quidem cum optato exitu aggredi licet, uti mihi non infrequenti observatione abunde constitit.

Nonnunquam *Emeticum* tempestive propinatum, ut nempe ante Paroxysmum negotio suo defungi possit, felicissime succesit; præsertim si quantitatem mediocrem *Syr. de Meconio*, vel cujusvis Narcotici post finitam Emetici operationem, exhibueris immediate ante Paroxysmi insultum.

Est

Est ubi sanitatem videas restitutam per *diaphoretica*, quæ sudorem in Paroxysmi solutione ortum promoveant, ægro interim optime stragulis cooperto, id quod tantopere, ac tamdiu faciendum est, quamdiu vires ægri patiuntur. Atque hoc in Veris Intermittentibus, præcipue Quotidianis, sæpe obtinuit: humoribus enim in hac tempestate non admodum crassis existentibus, solutio alias imperfecta futura, in perfectam adolescit, quod quidem in Autumno nunquam accidit.

Quid quod Clysteris in diebus intermittentibus per triduum vel quatriduum adhibiti beneficio, Tertianas aliquando curaverim.

Interim si ob Phlebotomiam liberiori manu celebratam (quo tempestas ipsa parum cautos facile inclinat,) vel ob ægri debilitatem antecedaneam spiritus illi, qui subito ad despumationem se accingerent, pauperiores facti minus valeant, accidere potest, ut hujusmodi Febres Vernales auxiliis quibuscunque frustra tentatis, Autumnalium diuturnitatem æmulentur. Sed sane non solent illæ eousque durare, quippe quæ vel sponte sua desinant, vel leviori remediorum ope facile in fugam vertantur.

Intermittentes Autumnales.

Intermittentes autem *Autumnales* non tàm levi opera se amoveri patiuntur. De illis igitur nonnulla mihi dicenda sunt. Si autumnalis Constitutio fuerit Epidemica, circa *Junium* adultum solent invadere. Sin minus, *Augustum* præstolantur, & *Septembris initium*, in subsequentibus vero mensibus rarius occurrunt.

Cum earum ingens aliquod agmen simul invaserit, observare licebit, earum Paroxysmos plerumque una eademque diei hora contingere, accessionibus nunc prævertentibus, nunc postponentibus, simili planè modo, atque eodem tenore, nisi quod accidere queat, ut ordo ille, medicamentis adhibitis, quæ retardandi vel præcipitandi vi pollent, in quibusdam corporibus immutetur vel pervertatur.

Observandum est etiam, quod in principio Febrium Intermittentium (Epidemicarum præcipue, quæ Autumno contingunt) haud ita in proclivi est, Typum sub primis Invasionis diebus rite distingvere, quandoquidem Febre continua adscitâ primum adoriuntur, neque facile est aliquandiu, nisi diligenter adverteris animum, quicquam aliud præter aliqualem morbi remissionem deprehendere, quæ tamen paulatim in perfectam desinit Intermissionem, & Typum anni tempestati apte respondentem.

Typorum ratione vel *Tertianæ* sunt, vel *Quartanæ*. Atque de Quartanis quidem illud merito affirmari potest, eas genuinam esse Autumni sobolem. Utræque profecto ea affinitate inter se connexæ sunt, ut sæpenumero vices permutare, saltem ad tempus, deprehendantur, mox fortassis ad pristinum genium redituræ. Sed Tertianæ Vernales Quartanarum typos nunquam induunt, cum toto (ut ita dicam) cœlo à se invicem distinguantur. Neque porro observavi unquam hac tempestate Quotidianam contigisse, nisi quis Tertianam duplicem, vel triplicem Quartanam hoc nomine censuerit ἀκυρολόγως appellandam.

Has

Has autem Febres intermittentes eo fere modo ſuam originem nanciſci arbitror, quem nunc ſummatim attingemus; Nempe anno ſurgente atque progreſſo, ſangvis etiam pro rata proportione exaltatur (haud ſecus ac vegetabilia quævis augmentis atque declinationibus ſuis anni curſum referunt) donec ad ἀκμὴν ſuam, ultimumque vigorem pervenerit; hinc parallelis motibus cum tempeſtatibus anni pergens, eo declinante relaxari tandem & ipſe incipit; ac tum præcipue, cum ab accidentali aliqua cauſa promotus fuerit, puta ſangvinis immodica jactura, frigore admiſſo, cibis crudis atque excrementitiis, balneorum uſu intempeſtivo, aliisque non paucis. Jam verò ſangvis in hoc decidentiæ ſtatu conſtitutus impreſſioni morbificæ cuicunque obnoxius eſt, quam in illum faciet quælibet aeris conſtitutio, quæ hoc tempore dictis Intermittentibus eſt Epidemica. Atque huc ſpectat ebullitio mox inducta, quâ liquorem ſanguineum quandoque valde degenerem corripiente, Febris inde oriunda mali moris eſſe ſolet, & malignis atque horrendis ſymptomatibus plenisſima. Illud utcunque accidit, ut ſangvis ſpiritibus ſuis magnam partem exutus, & ab æſtate præcedenti plurimum aduſtus, ebullitione ſua non niſi tardiſſimis motibus defungatur, ſuæque deſpumationi longisſimam periodum poſtulet.

Jam vero ut manifeſtum evadat, quam difficulter hæ Febres (Autumnales puta) curationem admittant, hoc loco perpendendum eſt: Continuarum hujus tempeſtatis, atque intermittentium discrimen in eo maximè verſari, quòd *Continuæ* con-

ceptam ſemel efferveſcentiam συνεχῶς unoque tenore perficiant, *Intermittentes* autem partitis viribus ac diverſis temporibus eadem defungantur. Interim in utrisque fermentatio naturæ ductu peragitur ſpatio horarum 336, aut circiter, neque enim citiùs aut tardius maſſa ſangvinea in humano corpore ordinariò repurgatur, ſi negotium naturæ permiſeris; haud ſecus ac pomarium ſuam, vinum atque cereviſia ſuam ac peculiarem habet periodum, qua depurentur. Quamvis autem in Febribus intermittentibus ſangvis nonnunquam (ut in Quartana contingit) ſex menſium ſpatio deſpumationem ſuam moliatur, ac tandem perficiat; non tamen (ſi ritè calculum ponas) plus temporis in eadem abſolvenda impenditur, quam quod in continuis impendi naturaliter ſolet; quatuordecim enim νυχθημέρια, ſive dies naturales efficiunt horas 336; tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet Paroxyſmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem 14. dierum, h.e. horas 336. Jam ſi quis dixerit quartanam, verbi cauſa, (eadem enim reliquarum intermittentium ratio ſubintelligenda eſt) ultra ſex menſium ſpatium aliquando excurrere, antequam periodum ſuam abſolvat; reſpondeo, idem etiam non rarò in continuis Febribus hujus conſtitutionis ſpectari, quæ ſæpe ultra dies quatuordecim protrahuntur: in utroque nimirum caſu ſi efferveſcentiam (præſertim circa Febrium finem) ritè atque ordine decurrere, ac ſuſtineri vegetam cura-veris, deſpumatio intra prædicti temporis ſpatium, hoc eſt, quatuordecim dierum, vel 336. horarum peragetur; quod ſi verò efferveſcentiam illam,

ſeu

ſeu fermentationem refrigerantium medicamentorum, aut Clyſterum uſu tunc temporis (ſcilicet verſus Febrium declinationem) importunè inhibueris, & quaſi frænum illi injeceris, mirum non eſt, ſi in longum evagentur, ordine quippe naturæ perturbato. Namque hoc modo relaxatur quodammodo ſangvinis humani tonus, unde ſe ad deſpumationem accingere cum effectu nequit. Imò verò in corporibus debilibus & effœtis idem aliquando vel ſponte accidit, niſi cardiacorum ope naturam in illis languentem adjuveris, quo ſangvini deſpumando par ſit.

Verùm illud hîc jam porrò notandum arbitror, ea quæ de fermentationis ſpatio atque continuatione ſuprà tradidimus, de illis ſolummodo Febribus intelligenda eſſe, quæ ſtatam quandam naturam atque habitum nactæ ſunt. Sciendum enim eſt, neque me præterit, Febres quasdam eſſe, tum continuas, tum intermittentes, quæ tranſeuntis & incerti genii ſunt, neque in ſuis effervescentiis ad deſtinatam periodum pertingunt. Hujus generis ſunt, quæ à levi aliqua offenſa ex ſex rerum non naturalium, quas appellant, ut tibi, potûs, aeris, & his ſimilium, abuſu, nonnunquam ortum ducunt, his enim morbis correpti ſubitò ſæpe convaleſcunt. Idem etiam in adoleſcentulis, ſangvine puro, ac multis ſpiritibus referto præditis, aliquando accidit; nimirum Febres illorum ſpirituosâ quâdam ac nimis tenui, volucrique materiâ nixæ, fermentationes ſuas citiùs perficiunt, ac celeri gradu ſpatia ſua emenſæ evaneſcunt. Ad fermentationem enim illud primò requiritur, ut materia fermenteſcibilis,

ſive

ſive illa langvis ſit, ſive vinum, aut aliꝰ aliquis liquor quilibet, eâ tenacitate & viſcoſitate polleat, ut ſpiritus implexos, atque irretitos eatenus detinere valeat, ut in liquoris maſſa moveri atq; agitare poſſint, eodem ferè modo, quo aves viſco captæ, aut muſcæ atque apiculæ melle detentæ, motitare quidem, & murmura ſua peragere poſſunt, avolare interim non valentes. Neque tamen, (ut obiter illud dicam) eam tenacitatem obtinere debent liquores memorati, ut ſpiritus prorſus obruant opprimantque, adeò ut non omninò moveantur.

His jactis fundamentis (quæ quidem neſcio an aliis, mihi certè ratione non contemnendâ niti videntur) mirum non erit, ſi illis non aliam medendi methodum ſuperſtruam, quàm quæ in Febribus continuis ad deſpumationis debitum opus ritè perficiendum, adhibenda videatur: cùm nimirum illæ à continuis nullo diſcrimine ſejungantur, ſi ordinem ſpectes, quo natura earundem materiam expellere ſolet, ſcilicet per efferveſcentiam certâ periodo comprehenſam. Etſi quod ad earum ſpeciem, atque naturæ proprietatem attinet, illas & à continuis, & à ſe invicem plurimum differre non diffitear. Itaque vel methodum, quâ ſe natura liberare ab hoc morbo ſolet, cautè ſoliciteque obſervando indicium ſumere oportet, quo fermentationem obortam acceleremus, atque ita ad ſanitatem ægros perducamus; vel in ipſam cauſam ſpecificam penetrando, danda erit opera, ut remediis efficacibus ac ſpecificis morbo obviam eatur. Ab horum alterutro indicationes ſumendæ ſunt. Ego utramq; viam ingreſſus aliquando fui, atque illæsâ (uti opinor) vere-

verecundiâ profiteri possum, non sine summa cura atque attentione animi indefessa, sed nondum eam felicitatem adeptus sum, ut Autumni Febres intermittentes certâ aliquâ praxi atque medicandi ratione tollere possim, antequam statas illas Fermentationes [de quibus suprà locuti sumus] peregerint, utcunque molestum hoc febricitantibus videatur, qui eousque sanitatẽ suam expectare inviti coguntur. Revera autem si quis inter mortales reperiatur, qui sive methodo aliqua certâ, sive remedio specifico adhibito, Febrium harum intermittentium cursum non solùm inhibere, sed etiam omninò abrumpere novit, existimo, eum omni jure teneri, ut humano generi rem illam summopere expetendam patefaciat: quod si non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomen mereri pronunciare ausim; neque enim civis boni est, illud in rem suam vertere, quod toti generi humano tàm ingens beneficium apportet; nec viri prudentis, divinâ benedictione semetipsum privare, quam à summa bonitate liceret expectare, si ad publicum bonum promovendum se accingeret. Honoris autem, ac divitiarum longè minor apud probos ratio habetur, quàm virtutis & sapientiæ.

Quantumlibet autem fuerit difficile, Intermittentes has Autumnales certò fugare, tradam tamen, quicquid ad earundem curationem præ reliquis facere mihi visum est.

Intermittentium Autumnalium Curatio.

Intermittentium Autumnalium curationem non sine ingenti discrimine per Catharsin tentari, [nisi eo, quem mox dicemus, modo instituatur] præ-

sertim

sertim verò per Phlebotomiam, frequenti nimis observatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maximè si ea Constitutio admodum fuerit Epidemica) hac methodo sanandis, nisi Chirurgi gladiolus eodem ictu, quo venam pertundit, ipsam etiam Febrem confodiat, dictæ Febres, etiam in vegetioribus & athleticè cætera valentibus, non nisi longo temporis tractu expugnari se patiuntur: In provectioribus autem diutinum Febris cruciatum tandem etiam mors excipit, quam præ foribus jam esse haud raro denunciat lethalis illa Tonsillarum inflammatio, cujus fecimus mentionem. Adde, quòd Venæ-sectio alia etiam symptomata illa maturiùs accersivit, quæ Febres Autumnales Intermittentes in statu declinationis vel comitari diximus, vel à tergo sequi. Quartanariis verò in tantum obest Phlebotomia, ut Juvenes, qui à morbo aliàs intra sex menses fuissent liberati, per sex adhuc alios ab eodem detineantur: Ætateque profectiores, qui, nisi sanguinem detraxissent, intra annum poterant sanari, morbum etiam ultra statum illud tempus alere periclitantur, ac denique ab eodem victi succumbere. Quæ de Venæ-sectione jam dixi, levi operâ ad Catharsin possunt transferri, nisi quod hæc non usque adeò perniciosa sit, nisi crebrò repetita.

Intermittentes Tertianas Autumnales hoc pacto aggredior. Ægro in lectulo composito, & stragulis undiquaque cooperto, sudores provoco sero lactis Cerevisiato, cui Salviæ folia incocta fuêre, quatuor circiter horis ante Paroxysmi adventum; quibus jam obortis mox præcipio, ut devoret ℈ij *Pilularum*

rum Cochiarum majorum ſolutarum in ʒj ſequentis miſturæ. ℞ *Aq. vitæ* ℔ j. *Theriac. Andromach.* ʒ iij. *Croci Angl.* ʒj. *M.* ſtent ſimul pro uſu. Hæc ubi aſſumpſerit, in ſudoribus continuo eliciendis perſiſtat, donec elapſæ fuerint aliquot horæ ab illo tempore, quo Paroxyſmus ingruere debuerat, magnà cum cautela ſe munieos contra illas ſudationis interruptiones, quas illi fortè creabunt dejectiones aliquot à medicamento Cathartico profectæ. Sæpius mihi ex animi voto ceſſit medicamentum hoc in fugandis Tertianarum Paroxyſmis, quàm uſu receptum illud ad eundem ſcopum tendens, Decoctum ſc. *Rad. Gentian. Summit. Centaur. &c.* cum paucâ *Sennæ* atque *Agarici* quantitate. Cùm enim duos illos contrarios ſudandi ac dejiciendi motus eodem tempore excitet, eundem cum vulgari iſto effectum obtinet, ordinatum ſcil. Paroxyſmi proceſſum confundendo atque interturbando; idque efficacius, nec tamen tuto minus. Atq; hâc ſanè methodo Intermittentes Autumnales Tertianas bene multas pepuli; necdum præſtantiorem alium experiri his annis mihi licuit.

In *Tertiana duplici*, quæ Typum variavit, ob Ægrum vel evacuationibus, vel alio quovis modo debilitatum, ſudor pari etiam modo provocandus, & pari temporis intervallo à futurâ Paroxyſmi invaſione, vel medicamento jam laudato (omittantur verò *Pilulæ Cochiæ*, cùm nec tutum ſit, nec ad rem faciat, Carthartico jam ab eodem fractas ægri vires amplius dejicere, & Paroxyſmis ejusdem ope ingeminatis ſuppetias ferre) vel diaphoretico alio aliquo δραστικωτέρῳ atque efficaci,

quod

quod etiam repeti potest Paroxysmo genuino proxime subsequente: In summa ægri debilitate a dicta Paroxysmi ingeminatione Electuarium, quod jam sequitur, præscribo: ℞ *Conserv. fl. Borag. Buglos. an.* ℥j. *Conserv. Anthos.* ℥ß. *cortic. citri condit. Nucis Mosch. cond. Theriac. Andromachi a.* ʒiij. *Confec. Alkermes* ʒij. *M. F. Opiata*, de qua capiat ad magnitudinem avellanæ mane & vesperi, superbibendo cochl. 6. sequentis Julepi: ℞ *Aquæ Ulmariæ & Theriacalis stillat. an.* ℥iij. *Syr. Caryophyl.* ℥j. *M.* vel hujus loco Aquam aliquam Epidemicam simpliciorem saccharo dulcoratam exhibeo, interdicto Enematum usu; ægro Jusculæ e pullorum carnibus, Avenacea, *&c.* concedo.

Quartanarum quod attinet Curationem, nemo est, opinor, in hac arte vel mediocriter versatus, qui nesciat, quam parum votis respondeant methodi istæ omnes, quæ huic medicorum opprobrio eluendo hactenus destinantur, si *Corticem Peruvianum* excipiamus, qui tamen inducias sæpius impetrat morbo, quam eundem debellat, cum postquam ad septimanas duas vel tres delituerit, magno cum ægri emolumento, qui ab illo male multatus paululum interim respirat, mox de novo recrudescens haud segnius quam prius lacessit; atque ut plurimum, quotiescunque demum repetatur illud medicamentum, non nisi longo temporis tractu expugnatur. Referam tamen quicquid de methodo ejusdem exhibendi habeo compertum.

Curandum est ante omnia, ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante sc. quam morbus suo se marte aliquantisper protriverit (nisi collabescentes

tes & jam fractæ ægri vires eundem temporius ſumendum eſſe dictaverint) neque enim illud ſolum eſt metuendum, ne à præpropero ejus uſu inefficax iſte reddatur, & ſpem ægri fallat, ſed etiam ne de ægri vita agatur, ſi ſanguini omni fermentationis niſu ſe deſpumanti eam derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neque Catharſi, multò minus Venæ-ſectione, ſubducenda eſt materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberius cortex ſuo fungatur munere: cùm enim ab utraque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eò promptiùs certiusque recrudeſcent Paroxyſmi, evaneſcente ſemel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur, ut ſanguinem dicto medicamine ſenſim, longioreque à Paroxyſmis intervallo leviter inficiamus, quàm ut uno omninò ictu Paroxyſmum jam inſtantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur, quo ſuum opus pleniùs abſolvat, & evitatur quicquid id eſt periculi, quod ægro poterit oriri ex ſubito iſto atque intempeſtivo nimis ſufflamine, quo Paroxyſmum jam invaleſcentem, atque omni ſe ope exerentem conamur opprimere. Poſtremò brevibus iſtis temporis intervallis repetendus eſt pulvis, ut non protinus evaneſcat prioris doſis virtus, antequam altera exhibeatur: crebra enim repetitione iſta ἐυεξία tandem recuperabitur, profligato in ſolidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cæteris antepono: *Peruviani corticis* ℥j. *cum Syrup. Roſar. rubr.* ℥ij. miſceatur; æger verò quantitatem Nucis moſchatæ majoris manè & ſerò quotidiè devoret diebus à genuino

Paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumpserit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis semper diebus quatuordecim.

Neque forte cum minori fructu usurpari poterit cortex hic in Tertianis, quâ Vernis, quâ Autumnalibus, quàm in Quartanis adhibetur. Sed ut vera loquamur, nec Artem ἀπροσδιονύσως ostentemus; Si harum Febrium alterutrâ correptus æger vel infans sit, vel ætate floreat, convenit omninò (quantum ego hactenus edoctus sum) nihil medicamentorum quorumvis ope, aut aeris, ac diætæ mutatione moliri: Nihil enim hinc mali natum hucusque intellexi, si modò totam rem naturæ permiserim. Id quod ego non sine admiratione, præcipuè in infantulis, sæpe observavi; sanguine namque depuratione suâ defuncto, Febres illæ sponte sua evanuerunt. Quod si autem è contrario vel strictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia subinde adhibeas, (adhiberi scilicet solent eo prætextu, ut obstructiones expediantur, atque humores in primis viis stabulantes exturbentur) vel si, quod præcipuum est, in constitutione Epidemica Venæ-sectio celebretur, fiet ut morbus in longissimum tempus procurrat, atque interim ut ægri mille symptomatis, iisque periculosissimis exponantur.

Si verò febricitantes provectioris ætatis sint, ex utroque morbo (Tertianas dico Autumnales, ac Quartanas) non solùm diuturnitatis, verùm etiam ipsius mortis grave periculum imminet. Hîc itaque Medicum illud agere oportet, si neque cortice *Peruviano*, nec aliâ quâvis methodo morbum submovere

movere valuerit, ut naturæ saltem suppetias ferat, eamque illis adminiculis sublevet, quibus ad negotium suum peragendum opus habuerit. Certè enim in effœtis corporibus, nisi fermentatio cardiacorum, & corrobarantis diætæ, ut vini *absinthitis* ac id genus similium, beneficio sustineatur, illud accidet, ut ægri incertis atque frustraneis Paroxysmis divexati debilitentur, atque morbus eousque duret, donec languida prius natura Paroxysmo aliquo graviore correpta, ad ebullitionis tempus pertingere non possit, adeoque in ipso exhorrescentiæ tempore diem suum obeant ægroti. Atque hoc in senibus non rarò usu venit, qui longâ Cathartico-rum serie debilitati fuerunt, imò, ut aliquando visum est, in ipso vel primorum Paroxysmorum rigore penitus defecerunt, cum exhibito cardiaco satis forti saltem ad tempus aliquod sustineri potuissent.

Cum sanguis tempus illud exegerit, quod ad despumationem suam perficiendam requiritur, necessarium est, ut provectioris ætatis ægri eodem ipso tempore, vel paulò ante insignem aliquam aëris mutationem subeant, sive (quod potius optandum esset) in calidiorem aliquam regionem commigrando, sive mutando saltem locum, in quo primum hoc morbo correpti sunt. Mirum sanè est, quantum valeat hæc aëris mutatio ad morbum hunc prorsus abigendum. Interim ut ante hunc temporis articulum aër mutetur, non tantum non necessarium est ad sanitatem ex hoc morbo restituendam, sed & minus convenit. Etiamsi enim quis in regionem quantumcunque Australem &

calidam migraverit, ſanguis tamen ejus in morbido hoc motu ſemel conſtitutus depurationem ſuam ut peragat neceſſe eſt; quod quidem beneficii fruſtra expectabitur ab inuſitato novoque aëre, priusquam procedente atque adulto jam ſanguinis motu, ſanitatis recuperandæ capax fuerit. Inſignis ergò illa aëris mutatio tum demum adeunda eſt, cum primum æger à Paroxyſmo liberari poteſt: Exempli causa: In Quartana, quæ primum in Autumno invaſit, non citius aër mutandus eſt, quàm circa Februarii initium. Interim ſi æger mutare locum vel nolit, vel commodè nequeat, oportebit ut hoc ipſius temporis articulo, forti aliquo medicamento utatur, cujus eæ ſint vires, ut uno quaſi ictu langueſcentem illam depurationem potenter promoveat, & ſi fieri potuit, perficiat. Ad hanc rem conſulerem ego, ut *Electuarii de Ovo* vel *Theriacæ Andromachi ſeſqui-drachma in aquæ Cœleſtis*, vel *aquæ Vitæ communis unciis duabus diſſoluta exhibeatur*, duabus ſcil. horis ante paroxyſmum. Id quod à me, cum ſucceſſu non infelici, in morborum hujusmodi declinatione factum eſt. Licet agnoſcam calidiora hæc citius exhibita vel morbum duplicare, vel in Febrim continuam permutare, quod à *Galeno* jamdudum obſervatum eſt. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri poteſt, cautela adhibita. Ut autem in puerili ætate idem fiat, non tantum non convenit, verùm etiam periculo non vacare dudum obſervavi.

Priusquam huic argumento clauſulam addamus, illud monendum venit. Ea quæ de Febrium Autumnalium intermittentium duratione, atque de tem-

tempore ad sanguinis despumationem requisito jam dicta sunt, ita intelligenda esse, ut nos solum illud nunc spectemus, quod Natura, vulgaribus atque usitatis tantùm medicamentis suffulta, præstare soleat. Nequaquam enim eo consilio de his rebus ita locuti sumus, ac si doctos ac solertes Medicos despondere animum velimus, atque vel de melioribus medendi rationibus excogitandis, vel nobilioribus remediis inveniendis spem totam abjicere, quorum ope hujusmodi morborum sanationem acceleret; tantum enim ego profectò ab hoc proposito absum ut non desperem vel à me ipso tale quidpiam sive methodi, sive remedii aliquando repertum iri.

Sublato morbo æger sedulò purgandus est; incredibile enim dictu, quanta morborum vis ex purgationis defectu post Febres Autumnales subnascatur. Miror autem hoc à Medicis minus cayeri, minus etiam admoneri. Quandocunque enim horum morborum alterutrum paulò profectioris ætatis hominibus accidisse vidi, atque purgationem etiam omissam, certò prædicere potui periculosum aliquem morbum eosdem postea adoriturum, de quo tamen illi nondum somniaverant, quasi perfectè jam sanati.

Omnino interim cavendum est, ne purgetur æger, nisi morbo penitus depulso. Quamvis enim partes Naturales illuvie istà, quam in illas congessit Febris, hoc pacto quadantenus sublevari videantur, nova tamen materia derepente succresceet, Febre scil. à Cathartici impetu, atque humorum agitatione jam revocatâ, eandem suppeditante; ac proinde id tantùm à Purgatione lucrifecerimus,

ut morbus contumacior evadat. Quotidiana id nos docent eorum exempla, qui in morbi παραλυσῃ, ut *Theoriæ* isti morem gerant, quæ in tollendis obstructionibus, & evacuando humore melancholico, qui mali fons & origo vulgò habetur, Curationis spem omnem ponit, repetitis purgationibus misere plectuntur; quibus sanè, quicquid id demum est humorum, quod à corpore divellitur atque eliminatur, compertissimum est nobis, Febrem altiores exinde radices agere, & pertinaciùs stationem suam tueri, quàm si non fuerit proritata. Quapropter religio mihi est, Catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantùm Paroxysmi perceptibiles, sed etiam alteratio ista, qualis qualis ea fuerit, quæ diebus illis, in quos Paroxysmus incidere debuerat, persentiscitur, omninò evanuerint, atque unus insuper mensis fuerit elapsus: quo quidem effluxo potionem aliquam ex Lenitivis vulgaribus præscribo, atque eandem semel in septimana ad menses duos tresve subsequentes repetendam impero; addito etiam singulis vicibus hausta aliquo Paregorico horâ somni assumendo, finita jam medicamenti operatione; ut nempe Paroxysmo se de novo ingerendi ansam præscindamus, quæ aliter fortè arriperet ex occasione tumultûs atque orgasmi, quos vel mitissima excitant Cathartica.

Purgationibus instituendis idcirco spatia ista ampla interpono, ut sc. æger à recidivæ metu liberetur, quæ quidem à nimis crebra & confertim repetita sangvinis atque humorum exagitatione, de facili poterat induci. At cùm jam ista res vacet peri-

periculo, Apozema sequens frequenter usurpari poterit: ℞. *Rad. Rhabarb. Monachor.* ℥ij. *Rad. Asparag. Bruſci, Petroſel. & Polypod. quer. an.* ℥j. *Cordic. Median, fraxini, & Tamariſci an.* ℥ß. *fol. Agrimon. Ceterach, & capill. Ven. an. M.* j. *Sennæ mund.* ℥ jß. *(irrorat. ℥iij. vini albi) Epithymi* ℥ß. *agarici throch.* ʒij. *ſem. fœniculi* ℈iiij. *Coq. in aqua fontana ad* ℔jß. *ſub finem adde ſucci aurantiorum* ℥iij. *In colatura diſſolve Syr. Cichor. cum Rheo. & Magiſtral. ad melancholiam an.* ℥ jß. *F. Apozema,* de quo capiat ℔ ß. ſingulis matutinis per triduum, & repetatur, quoties opus fuerit.

Ut tandem *Symptomata* illa memoremus, quæ Febres intermittentes in declinationis ſtatu comitantur, obſervandum eſt, Vernarum pauciſſima eſſe, ſi ad illa comparentur, quæ Autumnalibus accidunt, tum quia non ita diu hærent iſtæ, tum etiam, quia in humoribus non usque adeò terrenis, & minus etiam malignis fundantur.

Hydrops.

Primum hic ſibi locum vendicat, ſubinde occurrens *Hydrops*; unde primò quidem Crura intumeſcunt, deinde etiam venter; qui exinde naſcitur, quòd ſcil. ſanguis crebris illis fermentationibus, quas peperit morbi diuturnitas, (præcipuè in natu grandioribus) plures Spirituum manipulos prodegit, unde ſummâ eorundem inopiâ jam laborans, ſuccos cum alimentis ingeſtos non amplius valet aſſimilare, quorum cruda adhuc indigeſtaque moles in crura tandem deponitur, atque his jam diſtentis, neque ulterius quicquam admittentibus, in ventrem etiam, unde verus Hydrops formatur. Rarò autem ju-

venes obsidet hæc malorum Ilias, nisi Catharticis per Febris decursum sæpenumerò iteratis eandem inconsultò nimis accersiverint.

Verum Hydrops ex causa memorata superveniens aperientium & catharticorum usu facilè sanatur, si modo recens fuerit. Neque mihi molestum est, quoties hunc natum morbum audio atque intelligo, nempe de rei exitu omnia bona tunc temporis animo concipiens: Nonnullos enim usu Apozematis jam præscripti, vel sine admistione Hydropi magis appropriatorum persanavi.

Veruntamen observavi, frustra esse, si quis Hydropem ex Febre intermittenti natum, medicamentis purgantibus tollere conetur, Febre illâ adhuc durante: Febris enim hoc pacto radices profundiùs agere deprehendetur, non autem amovebitur Hydrops: expectandum itaque, donec Febris exulet, ac tum demum negotium prospere suscipiendum.

Verùm enimverò si tàm importunè atque acriter instet symptoma hoc, ut ejus curatio non eo usque videatur differenda, donec Febris recessus Catharticorum usum permittat, aggredienda omninò illa est Infusionibus *rad. Raphani rusticani, summitat. Absinthii, & centauri min. baccarum Juniperi, Cinerum Genistæ*, &c. in vino factis; quæ non solùm huic symptomati obsistunt, effœtas sangvinis vires de novo instaurando, sed naturæ etiam de morbo jam triumphaturæ tempori subveniunt.

Rachitis. Infantes autem post Febres Autumnales cum Continuas, tum Intermittentes, Hectici aliquando fiunt. Ventres

tres eorum inflati, tumentes, ac duri evadunt; ſæpe etiam tuſis, aliaque tabidorum ſymptomata ſubnaſcuntur, quæ *Rachitidem* plane mentiantur. Hos ego ſequenti modo tractandos conſulo. Paretur potio Cathartica, quam in Febrium continuarum fine aſſumendam præſcripſi. Hujus capiat infantulus Cochl. j. vel ij. plus minus pro ætate, mane per 9. dies, uno atque altero die, ſi opus fuerit, intermiſſo. Interim verò purgatio ita moderari debet ac regi, doſin vel augendo vel minuendo, ut ultra 5. vel 6. ſedes ſingulis diebus non procedat. Poſt finitam catharſin totus venter inungatur linimento aliquo aperitivo per aliquot dies. Sequenti uti ſoleo: ℞. *Ol. lilior & tamariſci aa.* ℥ij. *Succi rad. bryoniæ & apii aa.* ℥j. *bulliant ad ſuccorum conſumptionem, addendo unguenti de althæâ & butyri inſulſi aa.* ℥j. *gummi ammoniaci in aceto ſoluti* ℥ß *cereæ flavæ q. ſ. f. linimentum.* Sanè quamplurimi infantes, etiam vera Rachitide laborantes, hâc methodo à me liberati fuerunt.

Veruntamen (ut ante monuimus) cavendum ſedulo, ne purgationem aggrediamur, niſi Febre jam perfecte fugata; licet enim hoc pacto humoris in partes naturales amandati portio quædam evacuari non ſine cauſa videri poſſit; nihilominus ab ipſa Febre nova ſubinde pravæ materiæ copia ſuggeretur, quæ non ſolum purgationem reddat fruſtraneam, verùm & ipſum morbum diuturniorem præſtabit, ob rationes antea memoratas.

Obſervatu non indignum eſt, quòd cum Febres Autumnales teneram ætatem diu cruciarint, nulla ſpes ſit easdem abigendi, donec abdominis regio,

circa lienem præcipue, indurari atque tumefieri occœperit; iisdem enim gradibus, quibus hoc ſymptoma ſupervenerit, Febris etiam fugam meditatur. Neque forte ex meliori aliquo prognoſtico morbum hunc brevi abiturum dixeris, quam ſi ſedula animadverſione ſuboriri hoc ſymptoma perſpexeris. Idem porro in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquando ſpectantur.

Ventris tumor, qui Infantibus accidit poſt has Febres, quibus annis aëris conſtitutio Intermittentibus Autumnalibus progignendis Epidemice determinatur, tangentis digitum haud aliter ferit, ac ſi materiam aliquam continerent viſcera in Scirrhum induratam; cum qui aliis annis, ſimili licet προφάσει, contingit, tactum ita afficit, ceu Tenſio tantum foret Hypochondriorum à ſubjectis flatibus. Hinc niſi annis, quibus intermittentes Autumnales prædominium habent, veræ Rachitides rarius occurrunt, quod obſervatu dignum.

Tonſillarum dolor & inflammatio poſt Febres ſive Continuas, ſive Intermittentes, cum deglutiendi primum difficultate & moleſtia, ſupervenientibus deinceps raucedine, oculis cavis, & Hippocratica facie, mortem certo imminentem præmonſtrant, interciſa plane omni redintegrandæ ſanitatis ſpe. Funeſto huic ſymptomati producendo evacuationes juſto copioſiores in ægris vi morbi jam ferè attritis, ut & longiorem Febris moram ſociam operam ut plurimum commodaſſe obſervavi.

Maniæ ſpecies quædam.

Multa alia ſunt accidentia, quæ morbos hoſce conſequi ſolent ob purgationem vel non omnino, vel non rite cele-

celebratam, quibus impræsentiarum enumerandis superſedebimus, cum curationis eadem ferè ratio ſit utrobique, nempe ſedimenti ab efferveſcentia præcedanea depoſiti repurgatio, quippe quod ſua mora malis hujusmodi materiam præbuerit. Quanquam licet hîc loci non contemnendum ſymptomatis genus referre, quod non tantum purgationibus & evacuationibus aliis quibuscunque, Venæſectioni præſertim, cedere dedignatur, verum & ab illis vires ſibi acquirit. Illud autem peculiaris quædam eſt ac ſui generis *Mania* Intermittentes diuturniores (Quartanas præcipue) nonnunquam excipiens, quæ communem medicandi rationem aſpernatur, & poſt evacuationes fortiores adhibitas in miſeram quandam ſtultitiam degenerans, non niſi cum ipſa ægrorum vita terminatur. Miratusque ſæpenumero ſum nullam hujus rei mentionem ab Autoribus factam fuiſſe, cum non raro accidiſſe viderim. Cum reliquæ Amentiæ ſpecies copioſis evacuationibus, & Venæ-ſectione, & Catharſi ut plurimum perſanentur, hæc neutram poteſt ferre. Sed cum jam æger in ſanitatis limine eſt, ſi vel Enema ex lacte ſaccharato ſemel injeceris, ſtatim de novo recrudeſcet malum. Et ſi reiteratis Purgationibus, Venæ ſectioneque contranitamur, ejusmodi evacuationes morbi quidem ferociam poſſunt domare, ægrum vero certisſime non tantum Fatuum, ſed & incurabilem omnino reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui ſecum reputaverit, alteram Amentiæ ſpeciem à nimis exaltata & vivida ſangvinis craſi produci, hanc vero ab ejusdem debilitate, &, ut ita dicam, vapiditate à

diutina

diutina Fermentatione, quam invexit Febris, qua mediante Spiritus functionibus animalibus obeundis impares plane sunt.

Huic malo ad hunc modum mederi soleo. Ægro ter in die Cardiacum aliquod è Generosioribus exhibeo dosi paulo liberaliori, e. g. *Theriacam Andromachi, Elect. de ovo, pulverem Comitissæ. pul. Gualteri Raleigh*, vel similem in *Aq. Epidemicâ, Theriacali*, vel aliâ. Possunt etiam in alia quavis forma exhiberi Cardiaca medicamenta. Æger interim victu quidem moderato, Analeptico tamen, & Potu generosiore reficiendus est; foras ne exeat, in lecto se diu multumque contineat. Alvus sub hoc regimine justo erit astrictior, unde ut etiam à calidorum medicamentorum usu à Febre quis sibi metuat, sed vano prorsus timore; cum spiritus antecedente morbo pene exhausti novum deinceps non valeant accendere. Post aliquot septimanas paulatim in melius proficiet, quo tempore omitti possunt Cardiaca ad dies pauculos. Diæta vero Analeptica jugiter instituenda, & post brevem intermissionem repetendus est denuò Cardiacorum usus, atque in eo persistendum, donec integra sanitate fruatur.

Dicta methodus *Maniam* etiam, quæ has Febres minimè excepit, quandoque sanavit, frigidiori scil. atque infirmiori temperamento præditis. Anno nuper elapso *Sarisburiam* accersebar, ut cum Medico erudito & sagaci, mihique conjunctissimo, Domino Doctore *Thomas* fœminæ nobili consulerem, cui imaginatio haud parum fuit læsa. Verum adhibitis, etiam cum jam prægnans esset, remediis

mediis modo dictis, ad ſanam omnino mentem rediit.

Attamen *Mania communis*, quæ vegetis hominibus atque etiam nulla Febre prægreſſa, accidere ſolet, alîus ſane proſapiæ eſt, ac proinde longe diverſa, quoad evacuationes, methodo tractanda; tametſi vel in hac ſpecie, ea quæ cerebrum atque ſpiritus animales corroborant, haud omitti debent. Curationem autem ejus, etſi non ſit hujus loci, obiter tamen prædictæ ſpeciei ſubnectere non gravabor, ne quis fortè præ ſimilitudine morborum in errorem illabatur.

In Junioribus ac ſanguineo habitu præditis, mittatur ſanguis ex brachio ad uncias octo vel novem bis vel ter, diebus tribus inter ſingulas venæ-ſectiones interpoſitis: Deindè ſemel extrahatur ſanguis ex venis jugularibus. Ultra hunc modum repetitæ venæ-ſectiones ægrum potius in *ſtultitiam* ducunt, quam curationem abſolvunt. Poſtea aggrediatur uſum *Pil. ex duobus*, quarum drachmam ſemis vel ſcrupulos duos (pro ratione operationis) capiat ſemel ſingulis ſeptimanis ſtato die, ita ut ſi, verbi gratia, die lunæ primò Pilulas aſſumpſerit, præcisè eodem ipſo die, nec frequentius, ſequentibus ſeptimanis eædem repetantur per longum tempus, usque dum perfecte convaluerit. Hac methodo humores, qui in hoc morbo mentis arcem impetere ſolerent, ſenſim in inferiores ſedes dilabentur, alia quaſi ῥοπῇ eis inducta.

Diebus à purgatione liberis per totum decurſum Electuario ſequenti, vel alio medicamento eadem virtute prædito, utatur.

℞ *Conſ.*

℞ *Conſ. Abſinth. Rom. Anthos, & Theriac. Androm. aa.* ℥j. *conſ. ſtaved. Aurant. Angelic. condit. nuc. moſch. condit. aa.* ℥ß. *cum ſ. q. ſyrup. Caryophyl. f. Electuarium,* capiat ad magnitudinem nucis moſchati bis in die, ſuperbibendo hauſtulum vini Canarini, cui fuerint frigide infuſi flores *Paralyſeos.*

Febris Continua atque *Intermittentes,* quas ſupra deſcripſimus, ſoli ferme erant morbi Epidemici, qui durante illa Conſtitutione, quæ per annos 61, 62, 63, 64, regnabat, emicuere: quot retro annis eum obtinuerant principatum, non habeo dicere; id certo ſcio, quod ab anno 64. ad Annum usque 77. rariſſimæ omnino Londini comparuere.

Dicendum mihi etiam erat de *Variolis*, qualesnam ſcilicet erant iſtæ, quæ tum contingebant, reſpectu habito ad Conſtitutionem illam; quandoquidem (ut jam ſubindicavi) vario admodum ſe habent modo pro varia Conſtitutione, qua incesſunt: ſed cum non ſatis attente per id temporis animum ad eas adjecerim, miſſas jam facio: id tantum tradam illis peculiare, quod ſc. iis annis labentibus, ſub initio Maii confertisſimæ invadebant, ſupervenienti vero Epidemicorum Autumnalium cohorti (Febrem volo Continuam, atque Intermittentes) locum dare ſolebant. In puſtularum ſummitate foveolæ quædam ad inſtar capitum acicularum minorum plerumque ſubſidebant; atque in *diſcreto* genere æger octavo maxume die periclitabatur, quo tempore, abrupto derepente qui hucusque dimanaverat ſive ſudore, ſive madore, externa exareſcebant, nec revocari poterat ſudor

Car-

Cardiacis quibuscunque; æger phrenitide, atque anxietate insigni corripiebatur, cum magno dolore & ægritudine, urinam frequenter, at in parva quantitate, reddebat, ac intra paucas horas de magna spe decidens, ad plures migrabat.

SECTIO SECUNDA.

CAP. I.

Constitutio Epidemica Annorum 1665, & 1666. Londini.

PRægressa Hyeme frigidissima, & sicco gelu in veris usque tempora indesinenter perdurante, cum ex improviso solveretur, fine sc. *Martii*, ineunteque, ex Anglorum Computo, Anno 1665. *Peripneumoniæ*, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliique id genus morbi Inflammatorii magnam derepente stragem edebant: quo ipso tempore caput etiam extulit Febris quædam *Continua Epidemica*, à Febrium Continuarum genio, quæ præcedenti Constitutione vigebant, longe diversa; quarum vix ullæ ea anni tempestate solebant invadere. Dolor Capitis quam in priore illa intensior, & vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Febrem accedebant; in plerisque *Diarrhœa*, quam prius diximus assumpto Emetico præcaveri potuisse, jam ab eodem provocabatur, nec tamen cessabat Vomituritio. Externa hic pariter ac in Febribus Constitutionis præcedentis sicca reperiebantur, attamen, præmissa maxime Venæ sectione, æger in sudorem

solvi

solvi poterat, quo provocato leviora mox Symptomata; atque hoc nullo non morbi tempore fieri potuit, cum in Febre prægressa nec tuto ante diem 13. vel 14. id tentaveris, nec facile voti fueris compos. Sanguis sæpe Pleuriticorum, & Rheumatismo laborantium sanguinem colore referebat, non vero usque adeo Gelatina illa albescente, qua illorum sanguis prætexitur. Hæc primo erant Phænomena hujus morbi Διαγνωστικὰ. Anno vero surgente ipsa *Pestis* irrupit magno symptomatum Pathognomicorum numero stipata, *Carbunculis, viz. Bubonibus &c.* Hæc indies magis ac magis invalescens, circiter Æquinoctium Autumnale ἀκμὴν attigit, quo jam instante unius septimanæ decursu octo plus minus hominum millia delevit; tametsi duo ad minimum Civium trientes ob metum contagii se in rus subduxerant; à quo tempore receptui canere cœpit, & urgente Brumali Frigore tantum non evanuit, nisi quod sparsim unum atque alterum hinc inde feriret per omnem hyemem, & insequentis Veris exordium; quo appetente & ipsa omnino est deleta; mansit tamen *Febris*, quamvis non ita Epidemica, excurrente integro anno sequente, imò ad Ver usque ortum Anni 1667. De his nonnulla hîc subnectam.

CAP. II.

Febris Pestilentialis & Pestis Annorum 1665. 66.

IN superioribus obiter admonui, è febribus nonnullas in malignarum classe vulgo reponi, cum indo-

indomita ſymptomatum ſævitia, quæ huic opinioni patrocinari videtur, non à venenoſa morbi indole, ſed à therapeia perperam adminiſtrata proficiſcatur. Nam cum ad morbi ſolutionem à natura deſtinatam haud ſatis attenditur, ſed alia medendi ratio temerè inſtituitur, hinc perturbata totius corporis œconomia, ac omnibus ſusque deque converſis, non modò triſtiſſima rerum facies ultra conſuetum morbi morem inducitur, verùm morbus jam à ſeipſo alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum ſatellitio ſtipatur. Atqui *Febris verè maligna* non eſt omnium dierum morbus, utpote quæ ab aliis Febrium ſpeciebus, ob ſymptomatum anomaliam ea nomenclatura utcunque inſignitis, tota ſua idea ac ingenio diſſideat. Revera enim cum ipſiſſima Peſte ſpecie convenit, nec ab ea, niſi ob gradum remiſſiorem, diſcriminatur. Quocirca utriusque affectûs ortum ac curationem in eodem capite complectar.

Aeris maſſæ occultam ejusmodi ſive craſin ſive texturam obtingere, quæ diverſarum diverſis temporibus ægritudinum anſa atque pararia exiſtat, nemini obſcurum eſt, qui modo animadverterit, unum eundemque morbum certa aliqua tempeſtate infinitam mortalium vim corripere, ac Epidemicum fieri, aliàs tamen unum alterumve hominem afflixiſſe contentum ulteriùs non graſſari. De Variolis, ac imprimis de Peſte, hujusce capitis argugumento, res eſt ſat ſuperque manifeſta.

At verò quæ qualisque ſit illa aeris diſpoſitio, à qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter ac complura alia, circa quæ vecors ac arrogans

Philoſophantium turba nugatur, plane ignoramus; quicquid ſit, hoc ſaltem nomine Dei Opt. Max. clementiam ac bonitatem meritiſſimo jure veneramur, quod aeris conſtitutiones λοιμώδεις, id eſt, Peſtem, malorum omnium immaniſſimum, ac humano generi maxime internecinum inferentes, rarius evenire voluerit, quam quæ cæteris affectibꝰ minùs exitiabilibus ſuſcitandis inſerviant. Unde fit, quod hunc orbem noſtrum *Britannicum* Peſtis vix frequentius, quàm poſt annorum circiter triginta vel quadraginta intervalla (ſummo ſc. perniciei vigore, ac tota furiarum acie) adoriatur. Quæ per annos aliquot Peſtem inſigniorem ſubſequentes, ſparſim occurrunt peſtiferorum funera, paulatim imminui ac evaneſcere ſolita, Peſtilenti aeris diatheſi etiamnum ex parte perſeveranti, nec dum in aliam ſalubriorem penitus immutatæ attribuenda ſunt, quippe quæ antegreſſæ meſſis duntaxat ſpicilegia reputari debeant. A quibus etiam nuperæ luis reliquiis fit, ut Febres, quæ anno poſt graviorem Peſtem uno aut altero paſſim graſſantur, peſtilentes eſſe ſoleant; & licet aliquibus veræ Peſtis notis deſtitutæ, tamen ejusdem naturam ac indolem quam plurimum referant, nec non conſimilem medendi rationem ſibi vendicent, quemadmodum inferius oſtendemus.

Verum præter iſtam aeris conſtitutionem, cui cauſam communiorem, accedat oportet & alia procatarctica, nimirum μιάσματα ſive ſeminii à peſtifero aliquo corpore, vel immediate ac propiore conſortio, vel mediate ac per fomitem aliunde transmiſſi, ſuſceptio. Hoc enim ſi inſtante, qua-

lem

tem d.ximus aeris diatheſi fieri contingat, ab exigua primum ſcintilla mox horribile erumpit incendium, ac denſatis undique funeribus, univerſo aeri per iſtum terræ tractum à Peſte, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes & contagium inducitur; adeò ut ad triſtiſſimæ ægritudinis propagationem jam non ampliùs vel fomite, vel perſonali conſortio opus ſit, verum quemcunque hominem, vel ſumma cura à Peſte correptis ſemotum, ipſe aer cum ſpiritu intro ſubiens per ſe ac ſuo Marte inficere valeat, modo ille corpus habeat humoribus, ad afflatum excipiendum paratis, refertum.

Quanquam autem hic morbus, cùm duntaxat ſporadicus exiſtit, nullo tempeſtatis diſcrimine paucos aliquot, tradito quaſi per manus contagio, affligat, tamen ubi adeſt etiam Epidemica aeris conſtitutio, exoritur circa eam anni partem, quæ inter Ver ac Æſtatem ambigit, utpote quæ ad producendam ægritudinem, cujus eſſentia in humorum φλογώσει ſive inflammatione, ut poſtea oſtendemus, imprimis conſiſtit, maximè idonea atque accommodata ſit. Porrò & ſua habet Incrementi ac Declinationis tempora, non ſecus ac cæteræ rerum naturalium ſpecies. Naſcitur eo quo diximus tempore, creſcente anno adoleſcit, eodemque vergente collabaſcit, donec tandem aërem in diatheſin huic morbo adverſantem, glacialis bruma transmutet.

Quod ſi tempeſtatum anni viciſſitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verùm ſeminium Peſtilentiale, nulla aëris mutatione domabile, de alio in alium perpetua propagationis ſerie

transmitteretur, fieri non poſſet, quin ubi in frequentiorem aliquam urbem ſemel pedem intuliſſet continuatâ ſtrage funera usque & usque denſaret, donec tandem nemo ſupereſſet, in quem Peſtilentis miasmatis labes impingat. Atqui contrarium ſæpè eveniſſe animadverſum eſt numero extinctorum, quos unica menſis *Sextilis* ſeptimana ad aliquot millia extulerat, ſub *Novembris* exitum valdè imminuto ac propemodum nullo. Nec tamen diffiteor, fieri poſſe, quod & nonnulli authores factum prodiderunt, ut Peſtis aliis etiam anni tempeſtatibus caput primùm exerat; hoc autem rariùs accidit, nec ejusmodi lues in populum admodum debacchatur. Interea, aeris diſpoſitionem, quantumvis λοιμώδη, peſti ſuſcitandæ per ſe imparem eſſe, vehementer ſuſpicor; quin Peſtilentiæ morbum alicubi ſemper ſuperſtitem aut per fomitem, aut per peſtiferi alicujus appulſum, è locis infectis in alios deferri; ibidemque non niſi accedente ſimul idoneâ aeris diatheſi popularem fieri. Aliàs enim non aſſequor, quî fiat, ut in eodem cœli tractu, dum unum aliquod oppidum Peſte graviſſimè affligitur, aliud non longè diſſitum, omnem commercii neceſſitudinem cum loco contagioſo cautè inhibendo, prorſus immune ſe præſtiterit; quemadmodum non ante multos annos peſti per univerſam ferè *Italiam* immaniter graſſanti, *Magni Ducis* cura atque prudentia aditum in *Hetruriæ* fines penitùs intercluſit.

Primus inſultus rigorem ac horrorem, quemadmodum & Febrium intermittentium acceſſiones fere perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes

normes, dolor circa cordis regionem, ac si torculari premerentur, Febris ardens usitata symptomatum συνδρομῇ stipata, indesinenter ægros divexant, donec aut mors ipsa, aut benigna *Bubonis* vel *Parotidis* eruptio, quæ materiam morbificam foràs ablegat, eos ab luctuosissimo discrimine liberet. Rariùs quidem accidit, ut citra ullam Febris præsensionem ingruat, ac homines de improviso è medio tollat, *maculis purpureis*, præsentanei interitus nuntiis, etiam dum in foro versantur, erumpentibus. Quæ repentina exanimatio (quod animadversione dignum) nisi in Pestis admodum funestæ exordio vix contingit; remittente ac refracta jam lue, aut in annis, in quibus non existit popularis, nunquam observata est. Fit etiam nonnunquam, ut tumores prorumpant, nec Febre, nec graviore aliquo symptomate prægresso; quanquã suspicor rigorem, & horrorem leviusculum, ac minus perceptibilem semper præcessisse. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum est, per publicas plateas pro lubitu obambulare, ac communia vitæ munia, sanorum more, spreta omni regiminis cura, obire.

Cæterùm quod ad morbi essentiam spectat, eam enucleatè definire in me non suscipio. Nec fortasse hominibus cordatioribus rem minùs importunã ille facere videbitur, qui à me postularit, quid hanc aut illam ægritudinis speciem constituat, quam ego etiam facerem si ab illo idem de *Equo* v.c. inter animalia, vel de *Betonica* inter stirpes vicissim sciscitarer. Nimirum certissimis ubique legibus, ac artificio sibi soli intellecto rerum omnium generationes Natura parens exequitur, quæ-

que uspiam è cauſarum gremio in actum ac quaſi in lucem educit, eorum eſſentias, quidditates, ac differentias conſtitutivas altisſimis tenebris obvelat. Hinc unaquæque morborum non minus quam animalium, aut vegetabilium ſpecies, affectiones ſibi proprias, perpetuas, ac pariter univocas ab eſſentia ſua promanentes, ſortita eſt. Nèque interim magnopere urgebit iſta Quæſtio, Quî demum morborum medela adminiſtrabitur, dum cauſæ ipſorum nos latent? Quandoquidem non cauſarum, ſed methodi convenientis atque experientiâ comprobatæ cognitione, affectuum plurimorum curatio abſolvitur. Sed ut ad rem redeamus. Quoniam ſimilarium omnium morborum ortus à qualitatum vel primarum, vel ſecundarum vitio (quod ſolum in hac rerum caligine nobis licet) deducere ſolemus, propè eſt ut credam, Peſtem peculiarem ac ſui generis Febrim eſſe, quæ à particularum ſanguinis ſpirituoſiorum *inflammatione*, originem ducit, utpote cujus naturæ ſubtilisſimè, præ tenuitate ſua, maxime proportionatæ ac adæquatæ videntur. Quod ſi ſubtilitate, qua pòteſt maxima, pollet (ut in principio & ſtatu conſtitutionis Epidemicæ videre eſt) ſubitò ac quaſi ex improviſo calorem nativum diſſipat, & ægrum è medio tollit: Cadaveribus interim hujus morbi ferociâ tam ſubito extinctorum maculis purpureis undiquaque conſperſis, atque fœdatis; nempe Fibris cruoris præ inteſtini conflictus violentia diſſilientibus, & compage ipſius prorſus diſſoluta. Atque hæc tragœdia præ hujus quaſi flammæ ſubtilitate eximia, etiam ſine aliqua ſanguinis Febrili ebullitione, vel alterius

terius ægritudinis præsentione, cietur. Secus quam utplurimum accidit, ubi causa morbifica minus subtilis existit, & quasi obtusiori telo vitam impetit. Discriminis modus pinguiori exemplo sic adumbretur. Si acus vel quid aliud cuspide graciliori præditum pulvinari supponatur, ac vi adigatur, illud, æque ac ab obtusiore instrumento similiter adacto, in sublime non attollitur, sed perforatur. Verùm ejusmodi subitanea extinctio rariùs occurrit, nec nisi (ut supra innuimus) circa initium Pestis, vel incrementum. Etenim, ut in aliis Febribus, plerumque rigor atque horror primùm invadit, quem calor mox excipit, & tantisper excurrit, donec particulæ cruoris inflammatæ provido naturæ ductu ad Emunctoria amandentur, ac ibidem ad instar phlegmonum communium in pus vertantur. Jam si inflammatio adhuc remissior existat, Febres, quas pestilentes vulgò appellant, producere solet; ut in fine pestilentis constitutionis sæpenumerò accidit, ac forsitan etiam uno alterove post anno, donec ista Febrium species prorsus dispareat.

Certè, me judice, in inflammatione ista, quam Latini *Ignem Sacrum* appellant, quandam Pestis imaginem non obscuram intueri licet. Est enim morbus hic apud saniores Medicos Febris Continua, à sanguinis parte tenuiori corruptâ ac inflammatâ originem ducens, quâ ut natura se liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua Tumor, aut potius (cum tumor adeò notabilis sæpè non appareat) Macula rubra, lata, dispersa, quam *Rosam* appellant, oritur. Sol-

vitur autem iſta Febris, poſtquam uno atque altero die ægrum afflixit, criticè per hunc tumorem, & proinde aliquando in glandulis ſub alis, vel in inguinibus dolor, ut etiam in Peſte fieri conſuevit.

Vid. Sennertum lib. 2. c. 16. de febr. Sympt. contin.

Et ferè invadit hoc malum ut Peſtilentia, cum horrore & inſequenti calore Febrili, ita ut qui ipſum ante non ſunt paſſi, exiſtiment lue peſtifera ſe corripi, donec tandem in crure aut alio loco ſeſe affectus prodat. Quibus accedit, quod & maligni aliquid huic morbo ineſſe nonnulli Authores ſuſpicantur, ac proinde curationem in ſudoriferorum atque alexipharmacorum uſu conſtituunt. Hæc quidem flamma, ubi Ebullitionem commoverit, cujus ope particulæ ſanguinis leviuſculè uſtulatæ ac quaſi ſideratæ brevi ſpatio foras ablegantur, ſponte ſua, nec ulteriorem noxam molita, extinguitur.

Veruntamen Ignis noſter iſto *Sacro* longè *divinior* eſt, ut qui ſumma, qua pollet, ſubſtantiæ tenuitate, intimiores corporis receſſus ad inſtar fulgetri permeare aptus natus ſit, ſpiritibus cruoris derepente profligatis, ipſiusque compage nonnunquam citius diſſoluta, quam Natura præcipiti malo oppreſſa, Ebullitionem Febrilem (ſolennem nempe machinam, qua quicquid ſanguini infeſtum eſt, ſuis è finibus amovere ſatagit) concitare valeat.

Quod ſi quis mihi hic litem paret de eo, quòd hunc morbum ab Inflammatione oriri exiſtimem, is attendat non modo Febris præſentiam, ſed & complura alia huic ſententiæ ſuffragari; nempe ſanguinis detracti calorem, qui Pleuriticorum ac

Rheu-

Rheumatiſmo laborantum ſanguinem plane æmulatur; aduſtam *Anthracum* faciem, Pyrotici actualis impreſſioni non abſimilem; necnon *Bubones* ipſos, qui inflammationem æquè ſolenniter excipiunt, ac eandem alii cujuscunque generis tumores conſequi ſolent, uti & inflammationes pleræque omnes in abſceſſum terminantur. Quin & anni tempeſtas, qua Epidemica Peſtis ut plurimum exoritur, ad hanc rem ſymbolum ſuum conferre videtur: Eodem enim tempore, nimirum quod inter vernum æſtivumque medium eſt, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliæque inflammati ſanguinis affectiones populariter ingruere conſueverunt: quemadmodum etiam nunquam frequentiores mihi viſæ ſunt, quàm per aliquot ſeptimanas, quæ nuperæ *Peſtis Londinenſis* exortum anteceſſerunt. Nec vero nullius eſt momenti, illum ipſum annum tot millium ſtrage funeſtum, alioquin mitiſſimum ac ſaluberrimum extitiſſe; omnesque, qui à Peſte immunes perſtiterunt, nunquã meliori valetudine uſos fuiſſe; quin & eos, qui ab eadê convaluiſſent, cachexiæ aliisque affectibus, à reſiduâ priorum morborum labe provenire ſolitis, non magis obnoxios deinceps vixiſſe. Quibus accedit, quod & quantæcunque latitudinis *Apoſtemata & Carbunculi*, poſtquam inflammatæ particulæ unà cum ſanie deceſſiſſent, Chirurgicis auxiliis, iisque non admodum conquiſitis, facilè ſanata fuerint.

Verum perquirat hîe fortaſſe aliquis, ſi Peſtis in inflammatione quadam conſiſtat, quî fiat, ut medicamenta calidioris cenſus, qualia ſunt *Alexipharmaca* propè omnia, tàm ad hujusce affectus Therapeiam,

rapeiam, quam Prophylaxin tanto cum fructu uſurpentur. Cui reſpondeo, illa duntaxat per accidens auxilium præſtare, nempe Diaphoreſeos, quam ſuſcitant, beneficio, quo particulæ ſanguinis inflammatæ difflantur, atq; exterminantur. Quòd ſi fortè exhibita ſudores commovere non valeant (ut perſæpè accidit) mox ſanguinis incendium ab addititio calore magis efferatum, eorum noxam palàm proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non ſum neſciuſetiam, ad illam *Antidotalium* calidorum uſum paſim deprædicari, at quo emolumento, adhuc probandum reſtat. Imò vinum liberius ingurgitatum, aliaque fortiora præſervativa ſtatis horis dietim aſſumpta, complures, qui aliàs ſalvi intactique veriſimiliter permanſiſſent, in hunc affectum conjecerunt.

Quod ad harum Febrium *Therapeiam* attinet, erunt fortaſsè, qui me temeritatis atque arrogantiæ eo nomine inſimulabunt, quod ab Urbe dum nupera Peſtis graſſaretur, maximam partem complurium milliarium intervallo ſemotus, adeoq; obſervationum copiâ minus inſtructus, de hac re tamen diſſerere ſuſtineam. Verùm cùm Medicis illis longè peritioribus, quibus per totum calamitoſæ luis decurſum inter media pericula & mille mortis imagines commorandi animus ac fiducia non defuiſſet, tamen ea, quæ crebrioſi uſu de hujusce morbi ingenio annotaſſent, in lucem edendi voluntas hactenus defuit, mitiorem, uti ſpero, de conſilio meo ſententiam laturi ſunt omnes boni, quod meâ de truculentiſsimo affectu ſententiam paucis quidem, ſed propriis obſervationibus ſuperſtructam, in mediũ expromam.

Ac

Ac primus quidem locus *Indicationibus curativis* debetur, quæ eò in universum dirigendæ sunt, aut ut naturæ ductum in exterminando morbo accuratè sequentes, eidem subsidiariam porrigamus manum; aut ut methodo, quâ natura in intestino hoc hoste debellando uti solet, minimè fidentes, diversam ac tutiorem ex nostro penu atque artificio vice illius substituamus. Nisi fortè hic aliquis regerat, rem etiam satis feliciter per pestifuga Alexiteria geri posse, quorum ingentem apud Practicos copiam reperire est. Verùm enim verò annon auxilium, quod præstant hujusmodi medicamenta, potius manifestæ ipsorum facultati, quâ sudores affatim proliciendo simul materiæ morbificæ exitum aperiant, quàm occultæ cuidam indoli, qua à Natura ad Pestilentis malignitatis labem delendam donata fuerint, referri debeat, magnam atq; ancipitem habet disceptationem. Nec de hisce tantummodo, sed & de aliorum morborum Alexiteriis dubitare fas est, utrum evacuationem aliquam sollicitando potiùs, quam virtute quadam specifica ægrotantibus non succurrant. Qui enim, v. gr. in *lue Venerea*, vel *Mercurium* vel *sarsaparillam*, veneni in isto morbo reperiri alexipharmaca objiciat, adducenda sunt ei curationum exempla, in quibus ille sine sputo aut secessu, hæc verò sine sudoris suscitatione sanitatem aliquando restituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem verisimile est, peculiare Pestis remedium, propriumque ipsius perniciei alexiterium adhuc in naturæ sinu abditum delitescere, nec eandem nisi ratione quadam mechanica tolli posse.

Quo-

Quocirca ut intentionem illam priorem paulò plenius expendamus, quæ eò ſpectat, ut Naturæ in materiæ morbificæ exterminatione ſuo more & modo auxilium ſuppeditetur; advertendum venit, quòd in vera Peſte Natura, dum neque ſponte ſua aberrat, neque vi aliqua transverſim agitur, per *abſceſſum* aliquem in Emunctoriis erumpentem, unde materiæ exitus pateſcit, negotium ſuum exequitur. Atqui in Febre, quam Peſtilentem nuncupamus, mediante diaphoreſi per univerſam corporis ſuperficiem idem efficitur. Unde colligere eſt, pro diverſa, quam natura in utroque morbo præmonſtrat, via ac ordine, etiam diverſam medendi rationem inſtitui debere. Nimirum ſi quis materiam veræ Peſtis ope ſudoris amoliri ſatagat, is diverſa à natura via inſiſtit, utpote quæ id per apoſtemata molitur. Contra vero qui aliàs quàm per ſudores Febris Peſtilentis materiam eliminare tentat, is curſum inſtituit cum naturæ ductu ac ῥοπῇ nequaquam convenientem. Cæterum in Peſte vera, quonam idoneo ac certo remediorum genere naturalis morbificæ materiæ ejectio, id eſt, apoſtematum eruptio promoveri poſſit, nondum conſtat; niſi quis fortè victum corroborantem atque Cardiaca ad illud conferre poſſe exiſtimet; quæ tamen multum dubitarem, ne ægrum, jamjam plus æquo caleſcentem, in majorem æſtum conjiciant. Certe ſudores in hoc caſu fruſtra eſſe compertiſimum habeo; quanquam haud inficior, poſt magnos ſudores ad trium quatorve horarum ſpatium productos, ac deinde abruptos, tumorem ſe in conſpectum dare, quem ego a ſudore proficiſci minimè arbitror; ut-

pote

pote quo vigente, nullum appareat eruptionis indicium, finito quidem veluti per accidens consequatur, nimirum cum jam aliquam sarcinæ partem, quæ naturam plus satis gravabat, sudores abstulerint, ac corpus à Cardiacis ad Diaphoresin suscitandam propinatis vehementius incalescat. Verum quam fallax & infida sit hæc peccantis materiæ per apostemata à sudoribus foras evocatæ exterminatio, testor funestos eorum exitus, qui hoc modo tractati fuerunt, è quibus vix tertius quisque (ut modestissimè dicam) medicationis ac morbi periculum evasit. E contra vero multi, quibus laudabili ritu tumores eruperunt, etiam dum negotiis sus is intenti versarentur, nec ullius sive naturalis sive vitalis, sive denique animalis facultatis læsione percepta, sanitatem brevi recuperarunt; nisi qui malo suo fato in medicastrum aliquem incidentes, ejusque monitu, quantumvis corpore pariter ac animo optime valentes, ad sudandum in cubilibus compositi, ab eo ipso tempore deterius se habere inceperint, ac demum ingravescente ægritudine, inauspicati consilii noxam suo interitu comprobarunt. Verùm lubricam atque aleæ plenam in se esse hujusce morbi per tumores judicationem, ex eo manifestum est, quod interdum *Bubo*, qui primum laudabiliter ac cum symptomatum remissione protuberavit, postea ex improviso dispareat, ejusque loco *Maculæ purpureæ*, certissimi mortis indices, succedant; cujus retrocessionis causa magnis illis sudoribus, ad eruptionem promovendam destinatis, jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiæ partem, quæ tumoris molem infercire ac sustentare debue-

debuerat, alio verſum per ambitum corporis distrahendo ac diſſipando leves in auras difflaverint. Ut ut ſit, hoc ſaltem planiſſime conſtat, cæteris affectibus, à Dei Opt. Max. benignitate, certam amoliendæ cauſæ morbificæ rationem, huic autem enormium delictorum flagello, non niſi lubricam admodum & verſatilem adjunctam eſſe. Atque hinc fortaſſe non minus commode, quam à *malignitate*, ut loqui amant, eximiæ perniciei cauſa atque origo peti poſſit. Nam & in *Arthritide* aliisque morbis, qui exiguam habent malignitatis ſuſpicionem, materiæ morbificæ recurſus non minori certitudine fatum accerſit. Ex quibus omnibus manifeſtò conſequitur, Medicum, qui in aliorum morborum medicatione, naturæ ductum ac propenſionem preſſim ac paſſibus æquis ſequi tenetur, hîc ejusdem auſpiciis renunciare debere. Cujus effati veritatem, quia pauciſſimi hactenus perſpexerunt, hinc numerus eorum, quos tumulo Peſtis intulit, haud paulo auctior evaſit.

Quare cum minime ſecurum ſit, in exterminando hoc morbo naturæ veſtigiis inſiſtere, proximo loco diſpiciendum venit, quâ demum arte ſecundæ quam diximus Intenſioni ſatisfiat, nempe aliam atque à Naturali diverſam, hujusce morbi ſolutionem aggrediendi. Hoc autem dupliciter omnino fieri poſſe exiſtimo; ſcilicet vel per ſanguinis miſſionem, vel per ſudores. Priorem quod attinet, non ſum neſcius, ſacram apud plerosque audire in hoc morbo Venæ-ſectionem. Verùm vulgi præjudicia parùm moratus, rationum in hac quæſtione momenta, quâ par eſt æquitate atque candore, pauliſper

liper expendam. Ac primùm quidem Medicorum, qui graſſante nupera lue in Urbe præſtiterunt, fidem appello, numquis eorum, Phlebotomiam largâ manu ac repetitis vicibus, nec non tumore nullo adhuc protuberante celebratam, Peſte laborantibus funeſtam eſſe animadverterit? Parcam quidem, vel tumore jam conſpicuo, ſanguinis detractionem ſemper damnoſam eſſe, neutiquam mirandum eſt; Siquidem cùm mediocris tantùm quantitas cruoris adimitur, hinc Naturæ, quæ tumori protrudendo totas intendit vires, rei adminiſtratio è manibus eripitur, nec interea alia ſatis efficax materiam morbificam evacuandi, ratio ſubſtituitur. Apparente autem jam tumore, celebrata Venæ-ſectio, cùm à peripheria ad centrum trahat, motui naturæ, qui fit à centro ad circumferentiam, inducit motum planè adverſantem. Nihilominus vix quicquam frequentiùs factitatum videas, quàm Phlebotomiæ, perverſo hoc ritu adminiſtratæ, noxam, à contrariæ ſententiæ patronis univerſim ac in genere adverſus ſanguinis in hoc morbo detractionem validiſſimi argumenti loco torqueri; uti in *Diemerbroeckio* aliisque Obſervationum ſcriptoribus paſſim videre eſt. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi aſſentiri non poſſum, donec intellexero, quid Quæſtioni ſuperiùs propoſitæ reſpondeant. Sanè Venæ-ſectionem in Peſte convenire, complures, iique graviſſimi ſcriptores jampridem ſenſerunt; quorum præcipui ſunt *Ludovicus Mercatus*, *Joannes Coſtæus*, *Nicolaus Maſſa*, *Ludovicus Septalius*, *Trincavellius*, *Foreſtus*, *Mercurialis*, *Altomarus*, *Paſchalius*, *Andernachus*, *Pereda*, *Zacutus Luſianus*, *Fonſeca*, aliique. Verùm

qui

qui totum curationis negotium in copiosa, qualem nos poſtulamus, ſanguinis detractione collocaverit, unus, quod ſciam, repertus eſt *Leonardus Botallus*, medicus ſuperioris ſeculi celeberrimus, quem, ne ſolus in hac palæſtra verſari videar, Lector accipiet ſuis ipſius verbis de hac re differentem.

Cap. 7. de curatione per venæſectionem.

Ego (inquit) *ut uno verbo dicam, nullam Peſtem eſſe puto, cui hæc non poſſit eſſe ſalutaris ſupra omnia remedia; modo opportunè & quantitate convenienti uſurpata ſit; ratus eam aliquando inutilem inventam fuiſſe, propterea quòd aut tardius aut parcius, quam opus eſſet, aut quòd utroque modo circa eam uſurpandum peccatum ſit.* Et paulò poſt hæc ſubjungit: *At in tanta timiditate & parca detractione quì fieri poteſt, ut quis rectè poſſit judicare, quantum ea in Peſtilenti morbo prodeſſe valeat, aut obeſſe? Non enim morbus, pro cujus curatione requirebatur detractio librarum quatuor ſanguinis, in quo una tantum detrahitur, ſi hominem interficiat, ideo interficit, quia ſanguis eſt miſſus, ſed quia non juſto modo miſſus eſt, nec fortè etiam opportunè. Verùm nebulones nequiſſimi & ignaviſſimi in id ſemper culpam convertere ſatagunt, non quod vocuit, ſed quod per nefas à cunctis vituperari exoptant. Aut ſi id nequitia non faciant, ignorantiâ tamen pravæ diſpoſitionis efficiunt: utraque certe perniciosa, ſed illa magis.* Quæ omnia experientia confirmaturus, paulò inferius ſic pergit: *His obſervatis nemo rationis capax jure in his morbis vituperare miſſionem ſanguinis poteſt, ſed mirificè & tanquam divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter uſur-*

usurpare; quod ipse profectò ab annis quindecim facio. Ideo in morbis Pestilentibus, in obsidione Rupellarum, & Montibus Hannoniæ abhinc quadriennium & Parisiis toto hoc biennio, & Cameraci anno proximè acto, in omnibus meis ægrotis (qui innumeri fuerunt) nullum præsentius ac salutarius reperi ipsa largâ & tempestivâ sanguinis missione.

Deinde ad curationum exempla descendit, quæ brevitati studens, huc transferre supersedeo. Libet tamen rei in hac nostra *Britannia* ante aliquot annos gestæ historiam oppido raram ac à proposito nostro non alienam, hîc loci apponere.

Cùm inter cæteras belli civilis calamitates, quæ hanc patriam nostram miserrimè afflixerunt, Pestis etiam multis in locis grassaretur, ac forte in Castrum *Dunstar*, quod in provincia *Sommertonensi* situm est, aliunde invecta, aliquot præsidiariis cum macularum efflorescentia derepente exanimatis, complures etiam alios corripuisset, Chirurgus quidam, qui à longa in regionibo exteris peregrinatione redux tunc temporis stipendia inter alios faciebat, à præsidii præfecto enixe rogat, ut sibi liceret commilitonibus suis truculento morbo correptis pro virili succurrere, quo annuente singulis ægris statim à primo morbi insultu, atque nullo adhuc tumore conspicuo, sanguinem ingenti copia detraxit, donec pedibus deficere inciperent, nam stantibus ac sub dio vena pertusa est, nec aderant vascula, quæ cruoris in terram effluentis mensuram definirent. Hoc facto eos in tuguriola sua ad decumbendum dimisit. Et quanquam à Phlebotomia nullum omninò remedium adhibuit, tamen ex com-

plurimis iis, quos hoc modo tractaſſet, mirum dictu, ne unus quidem deſideratus eſt. Vir Nobiliſſimus juxta ac morum probitate atque fide ſpectabilis *D. Franciscus VVindham*, militum Tribunus, ac prædicti caſtri tunc temporis Præfectus, mihi hæc retulit, & etiamnum in vivis eſt, pro eâ quâ eſt humanitate rei geſtæ veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihimet ipſi circa hanc rem ſingulare ac memoratu dignum aliquando obſervare contigit, Lector inferiùs accipiet, ubi pauca ea, quæ deſæviente nupera Peſte *Londinenſi* à me uſu atque experientiâ annotata fuerunt, inferius oſtendam.

Hujusce autem praxeos utilitatem etſi non mente tantùm ac judicio aſſequor, verùm etiam reipsâ atque editis experimentis dudum exploravi, tamen Peſtilentis fermenti per diaphoreſin diſſipatio, præ ejusdem per Venæ ſectionem evacuatione mihi multis nominibus arridet; utpote quæ nec ægrorum vires æquè proſternat, nec medicum infamiæ periculo objiciat. Atqui & hæc difficultatibus ſuis non vacat; primò enim, multis, ac præſertim calidioris temperamenti juvenibus, ſudores ægriùs proliciuntur; cujusmodi ægrotos, quò hydroticis fortioribus, ac cumulatiori tegumentorum pondere diaphoreſin conciere ſatagas, eò in manifeſtius Phrenitidis periculum adduces; aut quod triſtioris adhuc ominis eſt, vanâ ſpe aliquantiſper lactatus tandem pro ſudoribus *Exanthemata Peſtilentialia* elicies. Cùm enim præcipua hujusce mali labes in ſpirituoſiori maſſæ ſanguineæ parte reſideat, unde craſſiorum particularum exagitatio nonnihil

hil languidior, quam in aliis inflammationibus plerumque exiſtat, tenuior illa portio novi caloris acceſſione in majorem rabiem acta, impetu demum facto omnes cruoris fibras ultra texturæ modum diſtenſas prorſus frangit ac comminuit. A qua fibrarum ſanguinearum diſſolutione macularum Peſtilentialium cauſam petendam eſſe cenſeo; quippe non ſecus ac *vibices*, à plaga fortiore in partem aliquam corporis muſculoſam inflictâ, primò intenſius rubicundæ in cute efflorescunt, ac brevi pòſt tempore livorem quendam aut nigredinem induunt.

Deinde verò in corporibus, quæ ſatis promptè in ſudorem ſolvuntur, ſi diaphoreſis juſto præmaturiùs (nempe totâ materiâ morbosâ nondum penitus diſſipatâ) abrumpatur, bubonum, qui laudabiliter quidem ſub finem ſudoris prodire inceperant, poſtea deterior evadit conditio. Nam ſubductâ, quæ eos in molem attollere deberet, materiæ parte, aut de facili intrò remeant, aut ſaltem ad legitimos abſceſſus nunquam perducuntur, (quemadmodum etiam in Variolis accidere ſolet, quoties æger per primos dies impenſiùs ſudavit,) recepto autem denuò intra muros hoſte ferali, in ſanguine commotio excitatur, cujus operâ eo, quo ſuperius innuimus, modo ſæpè ecthymata imminentis lethi indicia foràs propelluntur.

Verùm quibusnam modis his aliisque difficultatibus obviam iri poſſit, ut luculentius pateſcat, quid in hoc morbo à me pro modulo meo factum obſervatumque fuerit, initio à nuperæ luis primordiis ducto, ſummâ fide ediſſerere lubet.

Nobilem fœminam ineunte *Majo* anno 1665, ætatis circiter 21. annorum, ac temperamento ſanguineo prædítam inviſi. Præter Febrem ardentem, quæ paulò ante invaſerat, vomitiones importunæ, aliaque ſymptomata febrilia ægram excruciabant. Curationem à Venæ ſectione auſpicatus, poſterò die ad præcavendam Diarrhœam, (quæ, ut in hujusce Tractatu initio monuimus, ob omiſſam, quod poſtulabat in principio morbi vomendi propenſio, Emetici exhibitionem, deferveſcente Febre ſupervenire conſuevit) Vomitorium imperavi, quod ſatis commodè ventriculi ſaburram elicuit. Poſtero mane, cùm ægram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quæ res ab aliquot annorum uſu inſolentior viſa, mihi non levem ſollicitudinem injecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis eſſe judicavi, (quemadmodum etiam eventus docuit) proindeque aliam ab ea, quæ ſuperiùs tradita eſt, quæque conſtanti ſucceſsûs ſerie hactenus à me uſurpata fuiſſet, medendi rationem ſibi vindicare. Quocirca adſcito in negotii ſocietatem medico alio ſeniore, Venæ Sectio, quam ægrotantis ætas, temperamentum, ac inordinata ſanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex communi noſtroc onſilio iterum celebrata eſt; etiam cardiaca moderatè refrigerantia propinata, ac denique clyſmata alternis diebus injecta ſunt. Sub finem ægritudinis, quoniam ſymptomata valdè anomala ac inconſueta (malignitatis egregiæ indicia vulgò habita) ingruebant, ex Alexipharmacorum claſſe fortiora aliquot præſcripſimus. Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus, ægra circa diem decimum

mum quartum è vivis excesſit. Inſolitum hujuſce Febris ingenium per aliquot poſt dies animum meum varie exagitabat; ac tandem in memoriam revocans ſummum ardorem, etiam poſt reiteratam Venæ-ſectionem in prædicta ægra perſeveraſſe; ruborem genarum adfuiſſe; cruoris aliquot guttulas paulò ante mortem è naribus fluxiſſe; nec non ſanguinem ipſius in acetabulis refrigeratum, ei qui à Pleuriticis detrahitur, non abſimilem fuiſſe; quin & tuſim aliquam & obſcuros quosdam in partibus vitalibus dolores emicuiſſe; porrò & eam anni tempeſtatem incubuiſſe, quæ finem veris ac initium æſtatis complectitur, quæque Febribus continuis producendis minus eſſet idonea, (illæ enim hoc tempore ſua ſponte quaſi diſſiliunt & in intermittentium claſſem ſe reponunt, vel in Pleuritides atque id genus alias inflammationes præcipites ruunt) denique Pleuritides eo ipſo tempore admodum populares fuiſſe: His, inquam, omnibus ritè perpenſis, in eam deveni ſententiam, ut Febrim hanc, etſi pathognomicis Pleuritidis, aut etiam Peripneumoniæ ſignis deſtitutam, tamen ſymptomatis rationem habuiſſe judicarem, inflammationis cujusdam reſpectu circa partes ſpiritales deliteſcentis, etiamſi nullus aderat lateris dolor, nulla inſignis ſpirandi difficultas. Ut rem contraham, eò tandem deveni, ut eadem omninò mihi methodo procedendum fuiſſe in prædicto caſu arbitrarer, qua in Pleuritide ſæpius cum ſucceſſu ſingulari uſus fueram. Quæ ſententia deinceps feliciter atque ex voto ceſſit. Vocatus enim non multò poſt ad hominem conſimili prorſus modo ægrotantem, re-

iteratis Venæ-ſectionibus, quales ad Pleuritidem ſupra laudantur, curationem commiſi & abſolvi. Circa menſis modò memorati exitum atque initium *Junii*, complures operam meam implorantes ab eadem Febre (quæ jam valdè populariter graſſabatur) prædictæ praxeos beneficio convaluerunt. Ab hoc tempore immaniter debacchari cœpit calamitoſa illa Peſtis, quæ eò tandem truculentiæ devenit, ut ſeptem dierum ſpatio totidem animarum millia in hac una urbe extinxerit.

Febri autem illi, de qua modò loquebar, an peſtis appellatio attribui mereatur, non auſim definitò pronunciare. Hoc tamen exploratè cognitum habeo, omnibus, quos illo & aliquanto poſt tempore ipſiſſima Peſtis cum univerſo ſymptomatum ſibi peculiarium apparatu, in mea vicinia afflixit, eandem tàm in primo morbi inſultu, quàm in decurſu, accidentium *συνδρομὴν* adfuiſſe. Cæterùm cùm proximo pariete ardente propiùs ædibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum ſuaſu numeroſiſſimis fugientium turbis me adjunxi, familiâ etiam meâ ad aliquot ab Urbe lapides ſubductâ. Eò tamen vicinis meis maturiùs redii, ac dum calamitoſæ illius luis in tantum perſeveraret ſævitia, ut fieri non potuerit, quin meliorum medicorum penuriâ ad Peſtiferorum auxilium advocarer. Nec multo poſt complures Febricitantes inviſi, quorum Febrem illius, quæ ante deceſſum meum tàm proſperis ægrorum rebus à me tractata fuiſſet, morem atque genium æmulari non ſine magna admiratione deprehendi. Ideoque propriâ experientia fretus ceu duce, quibuscunque præceptis umbra-

bratilibus anteponendo, Phlebotomiam similiter administrare non dubitavi.

Hunc autem ritum imminuendi liberalius sanguinem (cui etiam Ptisanæ ac diætæ id genus refrigerantis usus accersit) in multis ægris miro profectu continuavi, donec tandem in nonnullorum tractatione solito successu destitutos præ adstantium protervia, qui præjudiciis inanibus occupati debitam sanguinis quantitatem auferri non patiebantur, (magno ægrotantium malo, quibus, saltem dum in hoc cardine curandi scopus versaretur, sanguis aut sufficienti quantitate, aut non omninò detrahendus fuerat,) insignem obicem conatibus meis oppositum sensi, ac proinde alium à Venæ sectione huic morbo occurrendi modũ reperiri, magnopere ex usu futurum judicavi. Nocumenti quod aliquando insons dedi, non ex eo, quòd sanguinem ademerim, sed quòd ex voto eundem adimere impeditus fuerim, exemplum hic adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento sanguineo ac habitu athletico præditum, quem Febris vehementior cum doloribus capitis vertiginosis, vomitu enormi, aliisque id genus symptomatibus à biduo corripuerat, cum nullum adesse tumoris signum interrogatus responderet, statim liberali manu sanguinem emitti imperavi, cujus refrigerati superficies puriformem Pleuriticorum sanguinem referebat, præscriptâ etiam ptisanâ cum jusculis ac Julapiis refrigerantibus. A meridie pro secunda vice parem sanguinis jacturam subiit, quâ etiam sequente aurorâ similiter mulctatus est. Sub hujus autem diei exitu ægrum meum invisens, eum quidem multò

melius ſe habere, & nihilominus amicos ejus adverſus ulteriorem Venæ-ſectionem animis vehementer obſtinaſſe deprehendo ; quam tamen ego denuò celebrandam eſſe enixè contendi, ſupereſſe alteram duntaxat Venæ-ſectionem dictitans, quæ ægrum in ſicco collocaret; ſin contrà niti pergerent, ſatius fuiſſe, ut nullo omninò ſanguine detracto curatio per ſudores inſtituta fuiſſet; uno verbo, ægrum certò certius interiturum. Præſagium eventus confirmavit; nam dum hæc altercatio rei agendæ occaſionem corrupiſſet, maculæ purpureæ poſtridiè eruperunt; nimirum materiæ peccantis reliquiis, quas radicitus evacuari oportuit, cùm jam omnem abſceſſûs ſpem Phlebotomia toties repetita abſtuliſſet, morâ ſuâ univerſam cruoris maſſam pervertentibus, ejusdemq; compagem ſubtilitate eximia disrumpentibus, Æger autem poſt aliquot horas fatis concesſit. Cùm ergò frequentior hujusmodi obſtaculorum occurſus mihi moleſtiam faceſſeret, magna cogitandi ſollicitudine mecum agitavi, ecquis demum reperiri posſit medendi modus, qui morbum non minus efficaciter abigeret, nec hominum offenſionem æquè incurreret. Re diu multumque apud animum meum deliberata, tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuam, ac omnibus numeris abſolutam deinceps expertus ſum.

Curatio.

Primò, ſiquidem tumor nondum protuberaret, ſanguinem pro ægrotantis viribus ac temperamento, moderatè detraxi, quo facto, Diaphoreſis, cujus aliàs ſollicitatio in nonnullis corporibus non modò ſummam habe-

habebat difficultatem, verùm etiam majoris incendii, proindeque ecthymatum purpureorum periculum minitabatur, facilis erat atque expedita. Atque hanc sanguinis jacturam, quæ utut exigua aliàs gravissimum incommodum attulisset, diaphoreseos immediatè insequentis beneficium abunde compensavit. Post Venæ-sectionem (quam in lecto celebrandam curavi, cum jam omnia ad sudores proliciendos in promptu essent) ne vel minima interposita mora stragulis ægrum obrui, ac laciniam laneam sincipiti alligari jussi; quæ quidem capitis obtectio ad sudorem ciendum plus proficit, quam quis facile crediderit. Deinde, si vomitus non adessent, hæc & similia hydrotica exhibui: ℞ *Theriac. Androm.* ʒ ss. *Elect. de ovo* ʒ j. *pul. è chel. cancror. comp. gr.* xij. *cochinell. gr.* viij. *croci gr.* iiij. *cum s.q. succi kermes. f. bolus, quem sumat 6â quâque horâ, superbibendo Cochl.* vj. *seq. Julapii:*

℞ *Aq. Card. benedicti & scord. comp. an.* ʒ iij. *aq. theriac. still.* ʒ ij. *syr. caryophyll.* ʒ j. *misc. f. Jul.*

Quod si vomitio interpellaret, ut in Peste ac Febribus Pestilentialibus sæpissimè accidit, medicamentum sudoriferum tantisper propinare distuli, donec solo tegumentorum pondere (nisi quod linteaminis pars subindè ad colligendos halitus vultui superinduceretur) sudor promanare inciperet. Nam (quod quidem observatu summe dignum est) cum materiæ morbificæ radii versus ambitum corporis sese exporrigant, illico alvi ambitum & vomitiones, ab eisdem introrsum reflexis, ac in ventriculum & intestina decumbentibus provenientes, ultro sedantur: Adeo ut quantacunque stomachi

ſuoverſio præcederit, aſſumpta deinceps medicamenta probè retineantur, ac ad ſudores ex voto proliciendos conducant.

Memini, cum me aliquando Pharmacopola quidam ad fratrem ſuum ex Febre Peſtilentiali graviter ægrotantem vocaſſet, atque ego de medicamento ad ſudorem ſuſcitandum exhibendo, ſermonem injicerem, retulit ſe jamjam varia eaque fortiora ſudorifera incaſſum propinaſſe, ſiquidem æger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, ex omnibus iis, quæ antea exhibuiſſet vel ingratiſſimum ac ſumme faſtidioſum, me facile effecturum, ne illud deinceps evomeretur. Promiſi fidem eventus liberavit; quippe æger, ubi à ſola ſtragulorum mole paululum maduiſſet, largiorem *Theriacæ Venetæ* bolum deglutivit ac retinuit, cujus beneficio in copioſiorem ſudorem conjectus incolumitatem recuperavit.

Sed ut ad inſtitutum redeam, inceptam jam diaphoreſin hauſtibus *Zythogalæ ſalviâ alteratæ*, vel *cereviſiæ, cui malis aliquantulum incoxerit*, ſubinde repetitis, ad naturalis diei ſpatium continuari præcepi, abſterſione interim omni religioſe interdictâ; imò nec infra quatuor ac viginti horas à ſudoribus finitis induſium utcunque madidum ac immundum mutari permitto; Id quod ſumma cautela obſervari velim. Quod ſi ſudatio anguſtiori temporis limite circumſcribatur, recrudeſcit illico ſymptomatum ſævitia, atque ægroti ſalus, quam prolixior diaphoreſis extra aleam conſtituiſſet, in acie novaculæ relinquitur.

Et profecto *Diemerbroeckium* aliosque nequeo ſatis

satis mirari, quoties adverto, eos tam levi prætextu ad diaphoresin interpolandam adduci, ut scilicet ægrotantium viribus consulatur. Primo enim ægrum sudore diffluentem viribus melius quam antea constare, nemini in hujus morbi medicatione vel tantillum versato non potest esse animadversum. Quid me in hac re usus atque experientia docuit, palam eloqui ac etiam propugnare non verebor. Multi me authore in 24. horarum diaphoresin conjecti, tantum abest, ut se exinde debiliores factos quererentur, quin potius quantum supervacanei humoris sudando decessisset, tantundem novi roboris sibi accreviſſe profiterentur. Circa horas autem aliquot posteriores sæpe non sine stupore observavi erumpere sudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expresserat, magis naturalem, genuinum, copiosum, quique multo plus levaminis afferret, plane ac si vere criticus foret ac totius morbi eradicativus. Porrò in summo sudoris vigore jusculis ac sorbilibus confortativis ægrum reficere, quid secum trahat incommodi non video, ideoque ad nihilum recidit illa objectio de virium ad longos sudores perferendos impotentia. Si qua igitur defectio sub finem imminere videatur, jusculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his similia sorberi permitto; quæ cum cardiacis & hauſtibus ad sudorem continuandum ex more destinatis, virium labefactationi abunde succurrunt. Cæterum in re adeò manifesta non opus est, ut plura argumenta adducam: Etenim, quod hujus praxeos utilitatem palam proclamat, videre est, quod quamdiu æger sudore diffluit, benè

se

ſe habere exiſtimet, neque minus ex aſtantium judicio res tota in vado conſtituta videatur; Atqui quamprimum corpus areſcere incipit ac ſudor abrumpitur, omnia in pejus ruant, morbo quaſi poſtliminio redeuute.

Per horas à finito ſudore viginti quatuor, moneo, ut frigus caute vitetur, induſium ſponte ſua in corpore areſcere permittatur, potulenta omnia calidiuſculè hauriantur, & Zythogalæ ſalvia alteratæ uſus etiamnum continuetur. In ſequenti luce commune Catharticum exhibeo, *ex infuſione ſcil. thamarind. fol. ſennæ, rhabarb. cum mannâ, & ſyr. roſar. ſol.* Atque hac medendi ratione, anno à Peſte proximo, complurimis Febre Peſtilentiali correptis ſanitatem reſtitui, adeo ut ne unus quidem ex eo morbo mihi deſideratus ſit, poſtquam eandem exercere inceperam.

Verum ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad ſudandum quantumvis inhabili, hactenus non ſuſtinui, veritus ne materia morbifica in depleta vaſa confertim remeante, ſubitaneus ægri interitus deſtinatam diaphoreſin anteverteret. Nihilominus fortaſſe ſatis tutò adminiſtrari poterit Phlebotomia, modò confeſtim ab ea peracta, ac nulla mora interjecta eliciantur ſudores, qui ad ſpacium ſuperius requiſitum producti, omnem tumoris molem paulatim abſumere ac diſſipare valeant; idque longè minori ſalutis periculo, quam ſi legitima apoſtematis maturatio, quæ in præcipiti affectu admodùm incerta ac fallax exiſtit, ſeriùs expectaretur.

Denique, ut ad calcem tandem perveniam, ſicubi circa

circa Theoriam me hallucinatum fuiſſe Lector deprehendat, errori veniam peto; verum quod ad Praxin attinet, profiteor me omnia ex vero tradidiſſe, nihilque uspiam propoſuiſſe, niſi quod probe exploratum habeam. Sanè cum ſupremus vitæ meæ inſtabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordiis teſtem, me non ſolum ægrorum omnium, cujuscunque demum ſortis, qui ſeſe curæ meæ concrediderant, ſummâ fide ac diligentia ſalutem procuraſſe, (quoruminterim nemo à me aliàs tractatus eſt, quam ego memet tractari cuperem, ſi mihi ex iisdem morbis ægrotare contingeret) verùm etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendiſſe, ut ſi quo modo fieri poſſit, morborum medela poſt cineres meos majori cum certitudine adminiſtraretur; ratus quantulamcunque in hoc ſcientiæ genere acceſſionem, etſi nihil magnificentius, quam *odontalgiæ*, aut *clavorum pedibus* innaſcentium curationem edoceat, longè maximi faciendam eſſe, præ inani ſubtilium ſpeculationum pompa, ac levicularum rerum notitia, quæ fortaſſe Medico ad abigendos morbos non magis ex uſu futura eſt, quam *Architecto* ad conſtruendas ædes *Muſicæ* artis peritia.

Unicam hanc annotatiunculam, ne quis fortè ſiniſtrâ interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam ſaltem non ſatis aſſequatur, poſtremo loco ſubjungam. In præcedenti nempe Diatriba, *Naturæ* nomine ſæpius utor, illique varios effectus attribuo, perinde quaſi rem aliquam ſingularem & ſeorſim ſubſiſtentem, ſed per totam hanc mundi machinam ubique diffuſam ſub hoc titulo mihi re-

præ-

præsentarem, quæ ratione aliqua & consilio ducta corpora quævis regeret ac moderaretur; quale quippiam de *Mundi Anima* nonnulli Philosophorum cogitasse videntur. Verum ad me quod attinet, uti nec rerum, ita nec verborum novitatem, affecto; adeoque antiquam quidem vocem, sed sensu (ni fallor) & sobrio, & à sanis omnibus non intellecto solum, verum etiam usitato, in hisce pagellis usurpavi. Ego enim, quoties *Naturam* nomino, toties *causarum naturalium complexum* quendam significari volo; quæ quidem causæ brutæ licet, atque omni consilio destitutæ, non tamen sine summo consilio reguntur, dum suas quæque operationes edunt, suosque effectus exequuntur. Nimirum supremum illud Numen, cujus vi producta sunt omnia, & à cujus nutu dependent, infinita sua sapientia sic disponit omnia, ut ad opera destinata se certo quodam ordine atque methodo accingant, neque frustra quicquam molita, neque nisi quod optimum est, ac toti Rerum Fabricæ, suisque privatis naturis maximè accommodum, exequentia perinde atque *automata* non pro suo, sed artificis consilio moventur.

SECTIO TERTIA.

CAP. I.

Constitutio Epidemica Annorum 1667, 1668. partim etiam Anni 1669, Londini.

ANno 1667, appetente Æquinoctio Verno, *Variolæ*, quæ durante illa, quæ proximè est præ-

prægressa, constitutione Pestilentiali, vel prorsus delituerant, vel rarissimè comparuerant, caput cœperunt attollere, jamque indies latius grassantes, sub Autumno ἐπιδημικώτατοι factæ sunt; à quo tempore paulatim imminuta vi, superveniente brumali frigore parcius lacessebant; at proximo Vere adolescente, postlimino invaluit hic morbus viguitque, donec ab insequentis hyemis gelu, uti prius, retuse impetu coerceretur. Posthæc tertio demum cum Vere surgente increbuit, at jam languidior, & succiso quasi poplite, minus late dominabatur, quam duabus, quæ præcesserant æstatibus; Mense verò Augusto 1669. penitus intercidit, Dysenteriæ Epidemicæ locum cedens. Labente primo illo biennio, quo hæc constitutio regnabat, Variolæ plures in urbe aggrediebantur, quam unquam alias, quantum ego memini, seu prorsum spectes, seu retro: Quo non obstante, cum genuinæ per id temporis fuerint, neque mali moris paucos jugulabant, si ingentem laborantium numerum reputemus.

Quo primum tempore Variolæ incessabant, & novum quoddam Febris genus exortum est, à Variolis, quales se tum gerebant, non multum abhorrens, si pustularum eruptionem demas, & quæ ab illa pendent, de qua in sequentibus speciatim agemus. *Febris* hæc, licet multo pauciores invaderet quàm Variolæ, easdem tamen durationè æquabat: Hyeme verò cum jam illæ minuerentur, invaluit, atque, illis Vere novo invalescentibus, recessit, prædominium Epidemicorum hujus constitutionis hoc pacto illis relinquens; Nihilominus per

hæc

hæc tempora non planè desiit unquam, donec tandem cum Variolis mense Augusto 1669. omnino disparuit.

Binos hosce morbos Epidemicos & tertius comitabatur, ultima præsertim æstate, quam dicta Constitutio defamabat, *Diarrhœa* scilicet, aëris Constitutione jamtum ad subsequentem *Dysenteriam* vergente: Utut vero hæc se res habuerit, id saltem constabat, morbum hunc Febrem, quæ tunc regnabat, ita proxime attingere, ut nihil aliud esse videretur, quàm ipsa Febris introversa, & visceribus incumbens.

De tribus hisce morbis, qui soli in hac *Constitutione* Epidemicorum nomen sibi jure vendicabant, sigillatim jam agam, à *Variolis* initium faciens; quas idcirco paulo fusius tractabo, quoniam quæ per hos annos regnabant, mihi genuinæ præ cæteris & *regulares* maximè videbantur, utpote eadem prorsus exhibentes Φαινόμενα, & parili symptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur, ubique impetentes, & à quibus proinde, tanquam in suo genere perfectissimis, tum vera morbi Historia, tum etiam medendi methodus est desumenda. Notandum enim est, non tantùm Febrim quandam propriam & peculiarem cuilibet peculiari constitutioni competere, sed peculiare etiam Variolarum genus, quæ hanc quidem speciem referunt durante hac annorum serie, aliam verò annis sequentibus, quantumlibet inter se convenire videantur, quoad certa Φαινόμενα omnibus communia. Ita ludit natura in morborum Epidemicorum generatione! Sed ut ad rem redeam; Variolarum hujus generis

Histo-

Historiam ante omnia perscribam; quas ideò *Regulares* mihi licebit indigitare, ut ab *Anomalis* subsequentium annorum valeam dispescere: Tum etiam methodum adjiciam, quæ mihi in earundem θεραπείᾳ ex animo votoque maxumè cessit.

CAP. II.

Variolæ Regulares An. 1667. 68. & partis 69.

VAriolæ, quibus annis Epidemicè grassantur, si *Regulares* etiam sint atque mitiores, circa *Æquinoctium Vernum* (uti hæ, de quibus sermo nobis est) ingrediuntur; quibus verò annis non tantùm grassantur Epidemicè, sed & *irregulares* atque periculosioris sunt generis, maturiùs nonnunquam, mense puta *Januario*, invadunt. Integras familias contagio suo afflantes, nemini parcunt, cujuscunque demum ætatis is fuerit, nisi prius hoc morbo laboraverit; Neque tamen eximuntur illi, quos adulterinum Variolarum genus aliquod, ad hunc morbum nihil attinentium, priùs obsederit. Duplex est harum species, (ut & Variolarum, quæ quibuslibet annis infestant;) vel sunt enim *Distinctæ*, vel *Confluentes*; quæ licet essentialiter, ut ajunt, non differant, per illustriora tamen quædam symptomata, quæ *hanc* comitantur speciem, *illam* verò non item, haud difficulter ab invicem discriminantur.

1. *Interstinctæ* vel Discretæ cum rigore atque horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intensus admodum, Capitis & dorsi vehemens dolor, vomituritio, ingens in sudores propensio (quod de

Adultis dictum volo, neque enim in infantibus hujusmodi διάθεσιν mihi unquam obſervare contigit, vel ante puſtularum eruptionem, vel etiam poſt,) doloris ſenſus in partibus, quæ ſcrobiculo cordis ſubjacent, ſi manu premantur, ſtupor etiam & ſomnolentia, in infantibus præſertim, nonnunquam & Paroxyſmi Epileptici : Qui ſi infantes Dentitione jam perfunctos corripuerit, ſuſpicor ego ubique Variolas in procinctu ſtare, quæ intrà pauculas horas ſe exerentes Prognoſtico utplurimum fidem conciliant, & authoritatem ; ita ut ſi fortè infans inſultum Epilepticum ſub veſperam, quod fieri ſolet, patiatur, Variolæ ſequente auroràâ in conſpectum ſe dederint; & (quod ſæpè ſæpiùs obſervavi) quæ Variolæ infantes ſtatim ab hujusmodi paroxyſmis aggrediuntur, puſtulas emittunt magnitudinis conſpicuæ, mites etiam ſunt, atque boni moris, & rariſſimè confluunt. Atque hæc ferè ſunt illa ſymptomata, quibus hic morbus ſub initio ſtipatur, quæque eruptionem puſtularum utplurimum antecedunt. Quamvis interim hic loci conſentaneum fuerit ſubindicaſſe, in ſanguine laxiori atque ἐυμεταβλήτῳ nonnunquam accidere, ut ſeparationis periodus ſenſim atque gradatim ſine inſigni aliqua ægritudine tranſigatur, priusquam expulſio materiæ, puſtularum eruptione ſe prodat.

Variolæ diſcretæ quarto utplurimum die, (ſi primum etiam incluſeris) ab invaſione erumpunt, nonnunquam ſeriùs aliquantò, ante illum verò rariſſimè ; quo quidem tempore vel minuuntur admodum ſymptomata, quod plerumq; fit, vel etiam penitus

penitus evaneſcunt; ac proinde iis affectus ſatis pulchrè ſibi videtur valere, niſi quod adulti in ſudores propenſi vix ab illis poſſint cohiberi, utut leviter tegantur; quæ quidem διάθεσις non niſi puſtulis jam maturationem attingentibus ægrum deſerit, idque ſuâ demum ſponte. Eruptionem quod ſpectat, hoc ſe ferè habet modo: Primò puſtulæ ſubrubræ, tenuiſſimarum acicularum puncta æquantes magnitudine, ſparſim ſe produnt, faciem imprimis occupantes, vel etiam collum & pectus, dein corpus univerſum. Per id temporis & fauces dolor infeſtat, qui unà cum puſtulis ſurgentibus augetur, quæ indies grandeſcentes, & in majus faſtigium elevatæ cutem carnesque vicinas rubore afficiunt atque inflammatione.

Circiter enim *octavum* à primo inſultu diem (quam in hoc morbo Epocham ubique ſervo) intervalla, quæ prius ſubalbebant, pro puſtularum, quibus obſidentur, numero, rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non ſine partium dictarum dolore tenſivo & lancinante, qui in horas auctus inflammationi & tumori prædictis viam ſternit; ita ut progrediente morbo palpebræ usque adeò impleantur extendanturque, ut æger luce quandoque privetur; qui quidem palpebrarum tumor veſicam inflatam ac reſplendeſcentem per easdem extenſam non malè refert. Et etiam ubi temporiùs oculis capiuntur ægri, ſi nempe major puſtularum vis à prima eruptione ſe in illos effuderit. Proximè à facie intumeſcunt manus, digitique pro puſtularum numero diſtenduntur. Usque ad hunc diem puſtulæ, quæ faciem obſederant, læves ad

tactum fuere atque rubræ, jam verò aſperiores evadunt (quod quidem primum eſt incipientis maturationis indicium) & ſubalbidæ; paulatim inſuper ſuccum quendam luteum, colore à favo non abludentem, evomunt. Faciei interim & manuum inflammatio ad ſummum evecta apicem, colorem exhibet in puſtularum interſtitiis ſatis floridum, & Roſarum Damaſcenarum æmulum. Et ſanè quo mitiores ſunt Variolæ & genuinæ magis, eo etiam magis tum ipſæ puſtulæ, tum & cutis in earundem interſtitiis dictum colorem ad vivum exprimunt, qualem jam deſcripſi. Uti verò quæ faciem occuparunt puſtulæ, aſperiores quotidiè ac magis flavæ pro maturationis ratione; ita è contra, quæ manus & reliquum corpus, minus aſperæ, albæque magis conſpiciuntur indies.

Die *undecimo* faciei tumor atque inflammatio ſatis aperte recedunt, & puſtulæ tàm faciei quam reliqui corporis jam maturitatem, & juſtam magnitudinem adeptæ, (quæ his annis ad piſum grandiuſculum aſcendebat) exareſcunt deciduntque; atque in hac variolarum ſpecie, die *decimo quarto* vel *decimo quinto* ut plurimum funditùs pereunt. Veruntamen manuum puſtulæ, cæterarum partium puſtulis pertinaciores plerumque, recentes adhuc albæque, diei unius aut alterius morâ illas vincunt. Faciei & reliqui corporis puſtulæ deſquamatione, at verò manuum quæ ſunt, diruptione abitum ſibi parant. Puſtulis faciei ſuccedunt ſquamulæ furfuraceæ, quas aliquando excipiunt foveæ cutis. Etenim ubi primùm decidunt puſtulæ, nulla adhuc in cute cernitur inæqualitas; at verò hujusmodi ſquamulis

mulis exurgentibus recedentibusque vicissim, tandem excavantur foveæ istæ, quæ sæpenumero in convalescentibus ab hoc morbo diu visuntur; quamvis rarò admodum *Variolæ interstinctæ* ulla sui linquant vestigia; atque illæ fermè solæ, quæ sex postremis anni mensibus invasere; cum quæ hos præverterint, nullas cuti notas imprimant, nisi fortè confluxerint, ut posteâ dicetur. Decurrente morbo omni, æger vel constipatam prorsùs habet alvum, vel saltem rarissime dejicit. Atque hæc de Variolis *Discretis* dicta sunto.

2. Symptomata cum Discretis communia habet & illa Variolarum species, quas *Confluentes* appellavimus, nisi quòd hîc atrociora sint omnia: Febris scilicet, anxietas, atque ægritudo, vomituritio, &c. immaniùs affligunt, quibus signis Medico sagaci etiam ante eruptionem *Confluentes* se produnt. Nihilominus non ita promptè hîc in sudores dissolvitur æger ac in alio genere jam suprà descripto, ubi magna, ut fit, in eosdem propensio utplurimum prænunciat variolas, quæ mox erumpent, minimè confluxuras: Diarrhœa insuper nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum alterumve post illam protrahitur; quod quidem in *Discreto* Variolarum genere nondum mihi contigit observare.

Tertio utplurimum die erumpit species hæc, *ante* illum aliquando, vix unquam *post* illum; cum *Discretæ* vel ipso die *quarto* inclusive à primo insultu morbi, vel postea, ante illum rarò admodum se monstrent. Quantoque magis quartum illum diem præverterint Variolæ, tanto etiam confluent

magis. Quamvis autem, ut generaliter loquamur, *Confluentes* diem quartum vix præstolentur unquam; fit tamen, licet oppido rarò, ut ob atrocius aliquod Symptoma, ad quartum vel quintum usque diem differatur eruptio; Verbi gratiâ, acutissimus dolor nunc in regione lumborum, Paroxysmi Nephritici æmulus, nunc in latere, qualis Pleuriticos vexat, nunc in artubus, ut in Rheumatismo, nunc denique in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu enormi ante eruptionem ægrum fatigat angitque. Hisce in casibus, licet infrequentes sint, Variolas solito serius erumpere animadverti, utpote ab immani symptomatum dictorum violentiâ constrictas atque impeditas: Quæ quidem symptomata solitis vehementiora, cum agmen ducant, mihi satis apertè indicant, secuturas Variolas & è *Confluentium* genere esse, & periculo minimè vacare.

At vero (quod jam proximè dicendum) licet in *Discretis*, mox ab eruptione (uti dictum est) quæ morbi insultum comitabantur symptomata, nullum jam amplius faceſſant negotium, in *Confluentibus* longe aliter se res habet; cùm tàm Febris, quam alia symptomata etiam ad multos dies à pustularum eruptione ægrum discrucient.

Variolæ dictæ nunc Erysipelatis ritu, nunc Morbillorum, erumpunt, à quibus non nisi à Medico in his morbis versatissimo distinguuntur, saltem quoad faciem externam: Nam qui ad dispar in utroque morbo eruptionis tempus, aliasque circumstantias, quas utriusque historia longe ab invicem discrepantes exhibet, sedulo animum adverterit,

terit, haud difficulter hunc ab illo discriminaverit. Crescente morbo, non in molem aliquam spectabilem, uti *Discretæ*, attolluntur, quæ faciem præsertim occupavêre; at sibi invicem implicitæ primò se habent instar vesiculæ rubræ vultum omnem contegentis, quem maturiùs etiam in tumorem elevant, quàm solent *Discretæ*; dein ad instar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ, solitam cutis superficiem non multùm superantes. Præterlapso die *octavo*, pellicula alba quotidie paulatim magis exasperatur judice digito, & ad colorem fuscum, non verò flavum, ut in *Discretis* accidit; intenduntur indies tum asperitas, tum etiam cutis color, donec tandem pellicula dicta latioribus laminis desquamatur, quod in quibusdam faciei partibus, si morbus truculentior fuerit, non nisi post vicesimum diem solet contingere. Quantò atrociores fuerint Variolæ, tantò magis pustulæ matureſcentes ad colorem subfuscum vergunt, tantò etiam lentiùs, si suo utantur genio, abscedunt; ut è contra quantò minus confluxerint, tantò magis & flaveſcunt, & se ocyus propipiunt. Pellicula hæc seu scabies omnia pervadens, ubi primùm deciderit, nullâ quidem scabritie vultum affieit, at vero mox illam excipiunt squamulæ furfuraceæ indolis perquam corrosivæ, quæ non modo patentiores excavant foveas, quam solent Variolæ distinctæ, sed etiam faciem cicatricibus fœdè deturpant. In *Confluentium* genere, si admodum sævierit morbus, humerorum etiam & dorsi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis partibus subjectis expositisque.

Animadvertendum est autem, Morbum hunc magnum æstimari, non pro Variolarum frequentia, quæ reliquum corpus, sed pro earum numero tantum, quæ faciem obsedêre; quæ si his tanquam injectâ arenâ ubique contegatur, utut paucæ atque Discretæ sint eæ, quæ in reliquo corpore cernuntur, haud minus periclitatur æger, quàm si membra omnia denso agmine pervaserint: Atque ex adverso quantumlibet spissè truncum & artus occupaverint, si in facie rariores comparuerint, magis in vado res est. Quod de numero diximus, & de Variolarum more potest affirmari, malusne scilicet is fuerit, an secus, vultus apertè indicat.

In *Confluentium* genere ubique observavi Pustulas manuum atque pedum majores fuisse, quàm reliqui corporis; & quò altiùs ab artuum extremitate truncum versus ascenditur, eò sensim minores & contractiores semper extitisse. Atque hæc de *Pustulis* censui dicenda.

Sunt verò & alia symptomata duo, quæ Variolis *Confluentibus* accidunt, haud minoris momenti, quam vel Pustulæ ipsæ, vel tumor, vel aliud quodlibet è prædictis; *Salivatio* nempe in adultis, atque in infantibus *Diarrhœa*. Horum prius ita perpetuum se comitem adjungit, ut unicum tantùm viderim Variolis *Confluentibus* laborantem, nulla superveniente Salivatione: Posterius autem, nempe Diarrhœa, Infantes hac specie laborantes non ita certò discruciat. Utrum providens natura has evacuationes ideirco substituerit, quod in pusillo hoc ac humili genere materia morbifica ita penitus nequeat exterminari, ac in pustulis istis majoribus

bus ac magis fastigiatis generis *Discreti*, nullus definio, cum Historiam tantùm scribam, non solvam Problemata. Hoc certò scio, quod non solum Variolas *Confluentes* plerumque comitantur, sed etiam quod quæ per illas fit evacuatio, tam est necessaria, quam sunt vel pustulæ, vel faciei & manuum intumescentia.

Dicta *Salivatio* nonnunquam sub primum eruptionis tempus se prodit, nonnunquam non nisi postridie, biduove præterlapso. Materia primo tenuis excernitur, ac facile ad tempus aliquod rejicitur, ægro interim multa lintea eadem nocte conspurcante. Neque sanè multum cedit Ptyalismus hic alteri illi, qui ope *Mercurii* excitatur, nisi quod non ita male oleat. Die autem fere *undecimo* saliva viscidior jam facta, ægerrime excreatur; sticulosus est æger, tussit subinde inter bibendum & potus per nares revertitur, atque ab hoc die cessat ut plurimum Salivatio; licet aliquando, (rarius tamen id accidit,) ubi per diem unum alterumve omnino cessaverit, tandem postliminio recrudescat. Dicto autem die, undecimo scilicet, tumor faciei una cum Salivatione imminui incipit, ac tunc primum ejus loco manus intumescere solent, aut debent.

Diarrhœa non ita mature infantes solet invadere, atque adultos *Ptyalismus*; quocunque vero tempore ingruerit, nisi arte sistatur, singula morbi stadia decurrit.

In utraque Variolarum specie Febris à primo statim insultu ad eruptionem usque præcipuè dominatur; qua peracta inducias ferè dat usque ad

pustularum maturationem, & tempus, in quo pus conficitur, quo demum elapso prorsus desinit.

Observavi semper in morbo vehementiori ægrum sub vesperam quasi Paroxysmo laborasse, & funestiora symptomata vespertinis præsertim horis se ostendere, atque exacerbari.

En justam Variolarum hujus generis Historiam, vera ac genuina hujusce morbi Phænomena, prout scilicet naturaliter se habent, complectentem: De *Accidentibus Anomalis*, quæ eidem, ubi minus recte tractetur, superveniunt, jam proximè disseremus.

Animadvertendum est itaque, ista quæ die *octavo* in genere *Distincto* occurrunt Symptomata Anomala, & quæ *undecimo* die in *Confluente*, (facto semper à primo morbi insultu computandi initio) maximum ad ægri sive vitam, sive interitum pondus habere, magisque ad amussim expendi debere, cum liquido constet, maximam eorum partem, qui utrolibet morbi (scil. *jam descripti*) genere intercunt, præfatis singulatim diebus defungi. Primò enim qui *Discretis* Variolis laborat æger, cum satis promptè sudoribus diffluat, (quod hîc in adultis fieri solere jam diximus,) ac sibi omnia bona promittat, si morbi, ut sperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo insistit, tum remediis Cardiacis intro assumptis, tum regimine calidiore, ut par est, adhibito; (atque hæc eo facit lubentius, quod tum ab hac Methodo in principio sibi meliùs videatur habere, tum etiam ad male fundatam Astantium opinionem propiùs accedat.) Tandem vero eliminatis per διαφόρησιν partieulis istis, quæ ad pustularum elevatio-

vationem, atque intumescentiam faciei debuerant facere, die *octavo* quæ turgescere, & per interstitia pustulis interjecta inflammati debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albescunt interstitia, licet interim rubescant pustulæ atque eleventur, etiam post ægri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat sudor, jam subito suaque sponte evanescit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidissimis, revocari potest. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; urinam parcè reddit, ac frequenter; ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, & ad plures migrat. Veruntamen hic est notandum, quod, si paucæ compareant Variolæ, hyems si fuerit, æger ætate provectior, aut venæ-sectio fuerit celebrata, regimen illud calidius, in quod jam animadvertimus, non ita certò faciei turgescentiam impedit, & proinde mortem accersit, atque ubi confertæ Variolæ, Veræstasve fuerit, æger ætate florens, neque sanguis detractus.

At vero in *Confluentibus* maxime periclitantur ægri, & plerique etiam moriuntur die *undecimo*; nam cum hoc fere tempore *Salivatio*, quæ ægrum hactenus in tuto posuit, soleat desinere sponte suâ, nisi faciei intumescentia adhuc aliquantulum persistens, ac manuum insigniter jam incipiens ejus vicem subeat, necesse est, ut pereat æger: Id enim est perpendendum, quod in hoc Variolarum genere, ubi pustulæ tam sunt exiguæ, non Salivatio tantùm, sed faciei insuper & manuum intumescentia ad materiam morbificam rite eliminandam omnino requi-

quiruntur, quarum utralibet, si vel non adsit, vel ante justum tempus recedat, ægro protinus moriendum est. Jam vero nimio sæpius evenit in hoc morbo calidiori, ut sanguinis crasi à regimine præfervido disjecta fractaque, atque eo usque accensa, ut particularum inflammatarum exterminationi sensim faciendæ non amplius competat, (ut, quæ sudoribus importune extortis debentur mala, jam taceamus,) hinc vel non omninò intumuerint facies manusque, vel tumor ille una cum salivatione evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipso hoc die aliquantisper debeat remitti, non debet tamen nisi post diem unum alterumve omnino recedere, manuum interim tumore persistente vigenteque; quo quidem vix aliud est minus fallax Convalescentiæ προγνωστικὸν, uti neque contrario certum magis imminentis periculi indicium.

Sed utut id sit; materia Ptyalismi, quæ ad hunc usque diem cruda fuit, tenuis, & facilè excreabilis, viscida jam facta & tenax, ægro suffocationem intentat; Potus, quem assumit, in pulmones ferè dilabitur, unde cum Tussi violenta per nares rejicitur, voce est rauca, somnolentia & stupore corripitur ingentibus, oppressus undique vi morbi, atque in hujusmodi agone ut plurimum extinguitur eo, quem jam diximus, die.

Sunt & alia adhuc symptomata, quæ in quolibet morbi statu occurrunt, tam *Discreto* Variolarum generi, quam *Confluenti* pariter communia.

Phrenitis, v.g. à nimia sanguinis ebullitione non nunquam ægrum corripit, & caloris tam parum est patiens, ut magnis viribus ac furibundo ni-

su

ſu injectas prehendentium & lecto incarcerantium manus eludere conetur.

Aliquando eadem cauſa effectum longe diverſum, ſeu contrarium, ut videtur, producit, Affectum ſc. *Comatoſum*; ita ut æger nunquam fermè evigilet, niſi continuo pulſu excitatus.

Eſt etiam ubi in hoc morbo, perinde atque in Peſte, laxata, inflammationis vi, ſanguinis compage, *maculæ purpureæ* ſe oſtentant Puſtulis interſperſæ, mortis ferè ſemper prænunciæ. Frequentius hoc evenit, ubi aeris Conſtitutio morbo iſti Epidemice graſſanti præ cæteris favet. Aliquando in puſtularum ſummitate maculæ nigræ exiguæ, acicularum capita vix æquantes, in medio vero ſubſidentes, ſe produnt variis in locis; quæ cum nimio fervori ortum debeant ſuum, tandem beneficio regiminis magis temperati fuſcum colorem acquirunt, poſteaque pedetentim ſubflavum illum, qui variolis genuinis, ac ſuum morem obtinentibus, naturaliter competit; quod ſatis liquido cernitur in illa, quæ circa morbum hunc verſatur, praxi, in quo omnia Symptomata eo ſunt mitiora, quo magis puſtulæ maturitatem adeptæ ad dictum colorem accedunt, atque è contra.

Adoleſcentum porrò, & ætatis flore vigentium, (præcipuè ſi vino, aut alio quovis liquore ſpirituoſo ſe nimium impleverint,) usque adeo in hoc morbo nonnunquam ſanguis accenditur furitque, ut per Arterias & veſicam viam ſibi faciat, & qua data porta ruat; quo quidem *mictu ſanguineo* vix aliud ſymptoma pejoris notæ atque ominis invenire licet, per omnem hujus morbi tragœdiam.

Ab

Ab eadem insuper causa nonnunquam, licet rarius, sanguis è pulmonibus ejicitur. Utraque vero Hæmorrhagia hæc sub morbi initio plerumque contingit, pustulis nondum erumpentibus, vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atque ejus sunt, generis, quæ in maxime *Confluentes* adolescerent, nisi jam dictum symptoma ægri morte morbum finierit.

Aliquando etiam *Urinæ suppressio* totalis ad malorum cumulum accedit, in juvenibus præsertim, idque in statu, vel etiam declinatione *Discreti* generis.

Sunt & alia symptomata, quæ à προφάσει aliqua jam dictis contraria interdum oriuntur, si nempe æger à frigore nimis intenso fuerit læsus, vel si præter jus fasque vena fuerit pertusa ad ingentem vim sanguinis amissionem, aut alvus nimia Catharsi subducta; unde pustulæ nonnunquam fastigiis cedunt & derepente considunt, superveniente insuper *Diarrhœâ*, à qua ægro, (adultus si fuerit, ut supra innuimus,) ingens est discrimen, & anceps morbi exitus, materia sc. Varioloſa intrò versa, ita ut natura eidem per cutis poros debite exterminando impar porsus inveniatur. Huc accedit, quòd faciei manuumque tumor ab his retunditur, qui non minus in bonis ægri rebus est censendus, quam ipsa pustularum eruptio, nisi eæ fuerint *perpaucæ*.

Quæ verò a susceptо frigore pendent symptomata, rarò admodum occurrunt, si cum illis conferantur, quæ è contrario, calidiori nempe regimine,

ne, naſcuntur; Cum enim morbus hicce inter calidiſimos jure optimo habeatur, longe minus ab hac parte peccatur, quam ab altera.

Qualis vero ſit hujus morbi eſſentia ob naturalem & communem mihi cum reliquis hominibus Intellectus defectum, neſcire plane me fateor; veruntamen prædicta ſymptomata penſiculatim trutinata mihi videntur ſubindicare, *Inflammationem* eam eſſe (à cæteris tamen Inflammationibus ſpecie diverſam) tum ſanguinis, tum reliquorum humorum, in qua amolienda per dies priores duos tresve id agit natura, ut particulas inflammatas digerat coquatque, quas poſtea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc, & ſub Abſceſſulorum forma ſuis demum finibus expellit. Quapropter ut fundamento alicui medendi methodus ſuperſtruatur, notandum eſt, duo eſſe hujus morbi tempora, quorum primum *ſeparationis* eſt, ſecundum *expulſionis*. Atque primum quidem illud tempus plerumque cum Febrili ebullitione tranſigitur, quod tribus vel quatuor primis diebus peragi ſolet, quorum decurſu natura id ſatagit, ut partes ejusmodi inflammatas ſeligat congregetque, quæ ſanguinem laceſſunt, atque etiam ut illas in carnoſas corporis partes relegatas ibidem deponat, quo facto priſtina quiete fruitur, ſedato jam tumultu, qui, dum hoc ageretur, in ſanguine ciebatur. *Separatione* ſic ope ebullitionis, in ſanguine peracta, *Expulſio* jam locum obtinet, quæ per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis illis *abſceſſibus*, in carne perficitur. Sicut enim à natura abſceſſuum ſua ſpecie non abludunt, ita parem cum aliis, cruditatis,

tis, maturationis, atque exarescentiæ ſtatum percurrere ſolent; quæ omnia ſi ritè atque laudabili modo abſolvant & exequantur, in tuto res eſt, cum exinde curationis ſumma dependeat; ſin minus, omnia peſſum ruitura ſunt. Et quidem poſtremum hoc negotium priori illo *ſeparationis* opere, tanto plus temporis ſibi vendicat, quod prius illud in tenui fluidoque corpore tranſigatur, atque ipſo (ut ſic dicam) naturæ foco; poſterius autem denſo ſpiſſoque theatro, atque à vitæ fonte paulo remotiori, partes ſuas exequi cogatur.

His ita præmiſſis, Indicationes exurgunt: 1. Ut æquabilis ille tenor ebullitionis in ſanguine conſervetur, qui neque nimis properè ſeparationem nimia ſua vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu eandem remoretur, vel non ſatis idoneam præſtet. 2. Ut abſceſſuli, puſtulæve ſumma cura ſuſtineantur, quo debita tempora percurrentes, tandem contentam in ſe materiam omnino avehant, ipſæque etiam evaneſcant.

Ut itaque paucis de *primo* agamus; ſollicitè inprimis cavendum eſt, hoc tempore præſertim, ne nimium aſſurgat ebullitio, ſive id fiat ex congeſtis ſtragulis, ſive ex aere loci, in quo decumbit æger, igne nimium excalefacto, ſive ex calidorum medicamentorum & cardiacorum uſu; præcipue vero ab his cavere oportet, ſi æger in ætatis flore conſtitutus fuerit, vel ſanguinem habeat generoſiori potu nimis exaltatum, vel anni tempeſtas aut Verna ſit, aut ſaltem ultra æſtatis initium non proceſſerit. Hinc enim fiet, ut ſeparatio, quæ ſenſim lentisque gradibus peragi debebat, ut ad univerſa-

lem

lem quandam deſpumationem opportunius pergat, præcipiti curſu feratur; atque ita vel non ſatis idoneus partium numerus congregetur, vel (quod fortè contingat) nonnullæ partes ad ſecretionem damnentur, quas alias Natura illam ſubire noluiſſet, niſi quod ultra debitos limites excurrere coacta, noxam hanc ſibi creet: ſecretis enim illis, quæ ad ſeparationem minus opportunæ ſunt, aliorum illuc propendentium motus, eorum commixtione impeditur, adeoque redduntur expulſioni minus accommodæ. Mihi quidem rationi conſentaneum videtur, ut quo diutius natura *ſeparationem* molitur, ac perficit, dummodo ebullitio non omnino torpeat, eo certius atque univerſalius eadē *ſeparatio* abſolvatur. Atque ex illa ſic abſoluta, curationis inſequentis ſucceſſus potiſſimum ut dependeat neceſſe eſt, ut ex methodo contraria, contrarius plane rei exitus: ex calido enim iſto regimine nihil boni naſcitur, ſicut ex præcoci fructu nihil frugi; cum frequenter uſu veniat, ut vel in Phrenitidem æger prono lapſu ruat; vel (quod pejoris notæ eſt) ſudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non ſecerni aptæ, neque *puris* naturæ reſpondentes (quod ipſum tamen pus genuina ſoboles eſt hujusce excretionis) eliminentur; vel ex cardiacis illis adminiſtratis, calidaque cuſtodia, Variolæ nimis protruſæ, in unum confluant, fœdo certè ſpectaculo, triſtemque eventum interminanti.

Atque hæc & hujusmodi ſymptomata ex his erroribus progigni ſolent, cum ex altera illa methodo nihil unquam mali obſervaverim. Natura enim ſibi permiſſa negotium ſuum ſuo tempore exequi-

tur, materiamque debito ordine ac via tum ſecernit, tum etiam expellit, ut (in Junioribus præſertim vegetisque temperamentis) noſtra ope, noſtris artificiis, atque auxiliis non indigeat, ſuis viribus optimè inſtructa, ſuis opibus locuples, ſuo denique ingenio ſatis edocta. Neque ſanè vel ipſe vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periiſſe, quòd Variolæ primò non eruperint, etſi nimis multi perierint, quorum Variolæ primùm laudabiliter, & cum ſumma ſpe erumpentes, poſtea recedentibus puſtulis præmaturè detumuerunt.

Quemadmodum autem inconſultum eſt atque periculoſum, calidioris regiminis vel Cardiacorum ope cœptam ebullitionem nimis evehere; ita è contrario non minùs vacat periculo mediantibus Venæ-ſectione, clyſteribus, emeticis, catharticis, aut id genus aliis eandem minuere, cum hoc pacto partium ſeparabilium commoda ſecretio plurimùm impediatur. Licet enim vulgare illud atque tralatitium argumentum, quo adverſus Phlebotoniam, aliasque evacuationes utuntur (nempe quòd non liceat à circumferentia ad centrum movere humores, cùm natura in hoc morbo contrarium affectare videatur,) nullarum planè virium ſit; eo quòd ex earundem uſu contrarius omnino effectus, ſubitanea ſcilicet variolarum eruptio, ſæpiſſimè conſequi deprehendatur; aliæ nihilominus rationes in promptu ſunt, quæ vehementer ſvadent, ut, ſiquidem nullo modo vitari poſſit, ab hac praxi manus abſtineamus. Namque (ut earum præcipuas paucis attingamus) per haſce evacuationes, non tantum ebullitio nimis imminuitur,

cujus

cujus interim ope partes deipumandæ accuratè, secerni debuerant, verum etiam illud ipsum subducitur, quod cœptæ secretioni quasi pabulum continenter suppeditaret; unde sæpenumero contingit, ut variolæ primum laudabili impetu erumpentes (eoque fortasse melius, quòd evacuationes jam dictæ præcesserant) paulò post ex improviso quasi repercussæ detumescunt, idque ob eam potissimum causam, quòd materia desit, quæ quasi à tergo præeuntem insequeretur, atque agmen clauderet. His verò non obstantibus, si vel minimum suspicari liceat, variolas mox erumpentes è Confluentium genere futuras esse, utile prorsus erit, ut non solum sanguis quamprimum mittatur, sed & Emeticum propinetur, ob rationes alio in loco fusè dicendas.

Tandem ut ad secundam illam Indicationem pedem promoveamus ad tempus *expulsionis* accommodatam; quo tempore materia separata, parvorum abscessuum sive pustularum ope, amandatur atque expellitur, nempe illud hic agendum est, ut pustulæ debito modo sustineantur, quo ritè atq; ordine destinatam periodum assequantur.

Sicut itaque supra satis, ut opinor, ostensum est, inprimis periculosum esse, si æger præsenti Febre, at pustulis vix dum apparentibus, in ipso *secretionis* tempore nimium calefiat; ita etiam non minori periculo plena res est, si idem quovis morbi tempore fiat, atque illo præsertim, quod ad expulsionis initium vergit, crudis adhuc existentibus pustulis. Quamvis enim sanguis, peracta jam *separatione*, atque relegata ad carnosas partes ma-

teria, ab inteſtino tumultu magnam partem immunis ſit, interim tamen tener adhuc, recensque, ac vix novo ſtatu & quaſi textura indutus, εὐπαθὴς eſt, facileque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur, atque adeo leviſſimo momento irritatus flammam concipit, & in novam ebullitionem proclivis eſt; quæ quidem nova ebullitio, non, uti prior illa, *ſeparationem* jam molitur (illam quippe peractam ſupponimus) verum illius loco non tantum ſymptomata ſuperius memorata excitat, ſed & cœptam per puſtulas *expulſionem* interturbat, & contentam materiam exagitando noxam parit. Vel itaque partes jam ſecretæ, atque in corporis ἕξιν depoſitæ, vehementi illo rapidoque ſanguinis ebullientis curſu abreptæ in ejusdem maſſam reſorbentur; vel partes carnoſæ ultra gradum ſuppurationi debitum excalefactæ, minus commodè illā exequuntur; vel denique fortaſſis oborta hâc nova ægritudine, ſanguinis œconomia, ipſarumque carnium tonus pervertitur, usque adeo ut materiam illam expulſam vincere, eamque ſolenni more abſceſſuum coquere nequeat.

Interim non usque adeo nos illuc intentos eſſe oportet, quo ebullitionem nimiam in ſanguine prævertamus, ut ægrum frigoris injuriis exponendo, puſtularum eruptio impediatur. Gradus ille caloris ad harum expulſionem promovendam accommodatiſſimus, naturalis ſit oportet, atque ejusmodi, quæ carnoſarum partium temperiei conveniat; quique hunc excedit, aut ab eodem deficit, utrinque periculoſus eſt.

Ex dictis itaque ſatis manifeſtum videtur, in quàm

quam incerto lubricoque ſit loco tum morbus ille, de quo loquimur, tum praxis medica, quæ eidem accommodanda eſt. Atque etiam exinde pronuntiare auſim, illius famam, qui in medicando hoc morbo frequenter ſeſe exercet, in anguſto verſari; quandoquidem non vulgus ſolummodo mortis cauſam ſatagenti nimis Medico tranſcribere paratum ſit, verum etiam ejusdem artis profeſſores calumniandi anſam inde cupide arripiant, atque coram iniquis judicibus cauſam dicentes, ſeveriſſimam ſententiam facilè eliciant; eo ſcilicet conſilio, ut ipſi pluris æſtimentur, & ſuper aliorum ruinis viam ſibi ſternant ad famam: id quod viris literatis indignum prorſus eſt, imo & vilioribus Artificibus, modo probitatem colant. Hinc porro cernere eſt, quod minus mirum ſit, ſi Nutricibus, per ſe nimium plerumque officioſis & ſatagentibus, res male ſæpenumero ſuccedat; Nempe res ardua eſt, & quæ muliercularum ingenium atque judicium ſuperat, gradum caloris huc requiſiti definire, præſertim cum anni tempeſtas, ægrorum ætas, & vitæ ratio, aliaque huc ſpectantia ſimul penſanda veniant, id quod prudentem profecto atque ſagacem Medicum omnino poſtulat.

Si contigerit, ut vel Phlebotomia minus opportune celebrata, vel admiſſo frigore puſtulæ recederint, vel facies ac manus detumuerint, Cardiacis utendum eſt. Sed cavendum tamen, ne in his exhibendis nimii ſimus: Quamvis enim ſanguinem ademeris, fieri tamen poteſt, ut virium inde jacturam metuens, adeoque Cardiacis aut fortioribus aut ſæpe repetitis utens, novam ebullitionem ex im-

proviſo ſuſcites. Nimirum ſanguis adhuc tenerior eſt, & vim calidioris ſtimuli facilè ſentit; unde fit, ut ſæpe repetitæ ebullitiones in eodem excitentur, quibus ægrorum mors majori jure tribuenda eſt, quàm prægreſſæ Venæ-ſectioni. Atque hæc generatim de iis, quæ primariis Intentionibus ſatisfacere poſſunt, dicta ſunto.

Curatio. Jam ut calcata veſtigia repetam, ac ad Praxin propiùs accedam: Quamprimùm manifeſta hujus morbi indicia ſe produnt, ægro aura liberiore, vino, ac carnium eſu interdico, cereviſiam verò tenuiorem pane toſto leviter tepefactam pro potu ordinario, ac ſubinde pro arbitrio hauriendam concedo; pro victu etiam juſcula avenacea, hordeacea, poma cocta, aliaque, quæ neque frigoris neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocturo moleſtiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam ruſticamque diætam admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto & contuſo veſcatur, modò cautum ſit, ut eo per vices utatur, & modicè, dempto etiam lactis frigore. A regimine calidiore protinùs inhibeo, ut & ab uſu medicamentorum Cardiacorum quorumcunque, quibus variolas in cutem ante diem *quartum*, qui eruptioni proprius eſt ac naturalis, temere propellere nonnulli ſatagunt: Cùm pro certo habeam, eò magis univerſalem fore materiæ Varioloſæ ſeparationem, quo tardiùs iſtæ prorumpunt, proinde & ſecuriores poſſumus eſſe, ne ſe denuò intrò condant, & rectius matureſcent; cùm, ſi ante tempus extrudantur, præcipitatur materia cruda adhuc atque in-

con-

concocta, quæ adinſtar fructuum præcocium inani ſpe lactat. Adde, quòd ab hac nimium feſtinata diligentia periculum eſt (in calidioribus præſertim temperamentis ac vegetioribus, quorum principia Activa plus ſatis Cardiacorum ſupplent vicem) ne natura nimis incitata coactaque, univerſam pene corporis ſubſtantiam in variolas effundat; ita ut jam *confluant* illæ, quæ, niſi plus æquo properaſſes, in *diſtinctarum* ordine lætiori omine ſubſtitiſſent. Porrò non ideò ſtatim foras propellendæ ſunt Variolæ, ubi primum aliqua morbi hujus ſuſpicio oritur, quia ſc. æger ante eruptionem vehementer ut plurimum laborat angiturque; cùm ne vel una quidem inſtantia poſſit oſtendi, quempiam ideo interiiſſe, utut graviter ægrotaverit, quod non mox prodirent Variolæ, vel naturam iisdem ſerius ocyus extrudendis defuiſſe, niſi ſicubi regimine calidiore & remediis Cardiacis, præmaturè ingeſtis, fuerit impedita. Etenim non ſemel obſervavi in junioribus & temperamento ſanguineo præditis, regimem calidius & Cardiaca eo animo exhibita, ut Variolas ante juſtum tempus exturbent, ita parum eruptionem acceleraſſe, ut eidem è contra obicem ponerent: Sanguine enim his modis excalefacto, & in motum violentiorem, quàm qui materiæ Varioloſæ ſeparationi rite peragendæ par eſſet, concitato, certa tantùm quædam morbi indicia ſe prodidere, latentibus intra cutim puſtulis, neque ſe ultra efferentibus, quibuscunque demum Cardiacis ſolicitarentur, donec tandem ſanguine ad moderatam debitamque temperiem redacto, conceſſa ſcil. Cereviſia tenuiori, demptoque

partim ſtragulorum, quibus torrebatur, onere, puſtulis exiturientibus commodam viam ſtravi, atque ægrum in tuto, favente Numine, collocavi. Neque magis, ſi quid ego judicando valeo, ab illis ſtat Ratio, qui ægrum ita pertinaciter ante diem *quartum* lecto addicunt, modo cubiculi ambitu ſe contineat, quam ab his, qui adeo præmaturè atque intempeſtive Cardiaca ingerunt; Etenim *Sanguinis mictus*, *maculæ purpureæ*, & reliqua ſymptomata lethalia, (de quibus ſupra,) eo tantum nomine, præſertim ætate florentibus, ſuperveniunt, quod nempe lectulo præpropere nimis affigantur. *Quarto* vero die lectulo ægrum adjudico, ac tum temporis, ſi eruptio parum pro votis ſuccedat, recte exhiberi poteſt Cardiacum aliquod blandius, unica ſaltem vice, quo exigantur puſtulæ. Inter iſta, quæ huc faciunt medicamenta, *Paregorica* dicta, qualia ſunt *Laudanum Liquidum*, *Diaſcordium*, *&c.* ſi in pauca quantitate Aquis Cardiacis appropriatis admiſceantur, cæteris præluceut: Hæc enim cum ſanguini æſtuanti frænum injiciant, Natura materiam morbificam opportunius atque liberius ejicit, atque amolitur. Neque etiam conſulerem, Cardiacum ante hunc diem propinare vel urgente *Diarrhœâ*, atq; illud, ut videtur, indicante. Licèt enim, quod antea innuimus, nonnunquam Variolarum *Confluentium* eruptionem præcedat *Diarrhœa* (quæ oritur ab halitibus inflammatoriis, vel humoribus è maſſa ſanguinis per primos dies exagitati atque æſtuantis, in inteſtina exoneratis) non tamen hîc magis deerit natura dictis materiæ varioloſæ halitibus in corporis habitum propellendis, (quo facto,

ſua

ſua jam ſponte ſiſtetur Diarrhœa) quam ſola in halitibus iſtis extrovertendis eliminandisque, qui in ventriculum inverſi ſub initio morbi vomitum provocant.

Animadvertendum verò eſt, quòd ſi ad adoleſcentem vegetiorem accerſor, & qui inſuper liberaliore ſive vini ſive liquoris cujuscunque ſpirituoſi compotatione morbo anſam dedit, non ſatis habeo ad frænandam ſanguinis ebullitionem, ut tam Lectulo, quàm Cardiacis abſtineat, niſi ad hæc ſanguis è brachio mittatur: Quod ſi non concedatur, obtinente vulgi præjudicio, miſſionem mihi ſaltem eſſe petendam exiſtimo. Superinducta enim Inflammatione iſta, quam ſanguini impreſſit liquorum ſpirituoſorum Fervor, intenſo illi calori, quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita furit ſanguis, ut non raro in veſicam vaſorum ductu irruat; vel maculas pariat purpureas, aliaque ejusmodi ſymptomata, quæ per omnem morbi decurſum crucem figunt Medico, atque ægrum è medio tollunt. Atque hæc de illis, quæ ante puſtularum eruptionem ſunt peragenda.

Ubi primum eruperint puſtulæ, jam proximò diligenter mecum perpendo, an *Diſcreti* fuerint generis, an verò *Confluentium*; cum longo hæc intervallo ab invicem diſtent, quantumlibet conveniant quoad ſymptomata quædam utrisq; communia. Si itaque ex puſtularum magnitudine, & paucitate, tardioreq; eruptione, tum etiam Ægritudinis, aliorumque ſymptomatum graviſimorum, quæ in *Confluentibus* etiam poſt eruptionem fatigant, evaneſcentia, de genere *Diſcreto* mihi conſtet;

ægrum Cereviſiâ tenuiori, juſculis avenaceis, hordeaceis, &c. reficiendum curo, modo quem ſuprà deſcripſimus. Atque ſi tempore æſtivo eoque caliditſimo Variolæ non ita multæ obtingant, quorſum attineat ægrum in lecto jugiter ſtratum obrutumque detinere, ego quidem non video. Quin potius ſingulis diebus, per aliquot horas de toro ſurgat, eâ lege, ut tam loco, quàm veſtitu, frigoris pariter ac caloris nimii incommoda præcaveantur. Quid quod ægroto â cubili quandoque abſtinente, morbus minori cum moleſtia, ac etiam breviori ſpatio tempora ſua peragat, quam ſi eidem continenter affigatur, quod non modò ægritudinis tædium adauget, verùm etiam Febrilem æſtuationem fovet, & prodeuntibus veſiculis dolorificam inflammationem conciliat. Quòd ſi aut frigidior anni tempeſtas, aut copioſior Exanthematum eruptio perpetuò decumbendi neceſsitatem ægrotanti imponat, proſpicio, ut non intenſiore caloris gradu, vel adjectis pluribus ſtragulis in lecto decumbat, quàm quibus in proſpera valetudine uti ſolebat, accenſo interim non niſi hyeme incumbente, manè & ſerò foco mediocri. Neque etiam exigo, ut in eodem loco ſemper jaceat, nempe ne ſudores erumpant, quos ego tum rationibus ſupra allatis, tum ipsâ experientiâ fretus, fidenter affirmo non absque ingenti periculo promoveri poſſe.

Determinante morbo, cùm halituum à materia jam in pus converſa prodeuntium eruptio liberior à puſtulis tandē cruſtoſis ac duriuſculis impediatur, abs re non erit, *Vini Canarini ſemi-cocti cochl. 5. vel* 6, vel

6, vel aliud medicamentum Cardiacum temperatum exhibere, ne ſcilicet halitus illi putridi in ſanguinis maſſam poſtliminio revertantur. Et ſanè jam nunc, neque prius, Cardiacis locus eſt. Eodem parirer tempore Diæta paulò calidior & Cardiaca magis poteſt concedi; juſcula v. gr. ex pane & cereviſia ſaccharata, è farina avenacea cum cereviſia & ſaccharato, &c. Neque aliis omnino erit opus, in genere ſcil. *Diſcreto* ac leniori, ſi æger hâc Methodo ac Diæta, utrisque moderatis, tractari ſe patiatur; niſi fortean inquietudo, vigiliæ, aut alia ſymptomata Phrenitidem minitantia, Paregorici uſum ſubinde ſvadeant.

Hæc ſanè, reclamante licet immani iſto ac malè fundato hominum præjudicio, quod ex adverſo militat, vera eſt ac genuina Methodus huic Variolarum generi medendi, & obtinebit demum, me vitâ functo. Et licet non negem, multos regimine admodum oppoſito tractatos nihilominus convaleſcere, fatendum eſt tamen, (& ſanè dolendum etiam, ſi nobiscum reputemus, quàm omni prorſus periculo vacat ex ſua natura hoc *Diſcretum* genus) plurimos etiam interire; quin & alii complures fatis pariter concederent, niſi vel à frigidiore tempeſtate, in quam incidit morbus, vel à Phlebotomia (aliter ſupervacanea atque inutili) nuper celebrata ſervarentur. Quo nomine, ſi vel obſtinatio amicorum, vel ægri diffidentia prædicto regimini interceſſerit, tutius mihi videbatur ſanguinem detrahere; quod quidem, licet in hac ſpecie per ſe officiat (quantenus ſcil. & ſeparationem perturbat confunditque, & pabulum inſuper tum

puſtu-

pustulis, tum tumori elevandis destinatum subducit) aliquantisper tamen secuturum regimen calidius pensat, ac proinde hanc, quam non nisi coacti usurpamus, Methodum, non usque adeò periculosam atque ancipitem reddit.

Ex dictis (ut obiter attingam) facile erit, vulgare illud Problema solvere: qui fiat scil. ut perpauci adeò è plebe hoc morbo pereant, si ad eos comparentur, qui inter divites eodem trucidantur; quod quidem vix ad aliam causam potest referri, quam quòd ob rem domi angustiorem, & agreste vivendi genus, vix illis fiat copia sibi nocendi regimine magis accurato ac delicatiori. Quinimo & plures inter vulgus jugulavit hic morbus, ex quo *Mithridatii, Diascordii, Decocti C. C. &c.* usum didicere, quàm in seculis *indoctioribus* quidem, at magis *sapientibus*; cùm in singulis ferme ædibus reperiatur stolida aliqua ac sciola muliercula, quæ in hominum perniciem, quam non didicit, Artem exerceat. Atque hæc de Variolarum, quas *Interstinctas* appellavimus, curatione.

At si *confluant* Variolæ, periculosæ plena res aleæ est; arbitror enim ego, genus hoc non minus ab altero illo discrepare, quàm ab hoc ipsa pestis, licet apud hominum vulgus, quibus nomina & verba pro rebus sunt, utriuslibet Curatio ex æquo prædicetur. In hac morbi specie, cùm intensioris sanguinis inflammationis proles sit, major pariter adhibenda est cura, ne calefiat æger, ut in prioris Curatione jam dictum est. Quamvis autem species hæc ex sua natura majorem sibi vendicet refrigerationem, quàm altera ista; ad promovendam tamen

faciei

faciei ac manùm intumeſcentiam, (ſine qua de ægro actum eſt) & puſtularum elevationem atque augmentum, tum etiam, qūia æger ob exulcerationes dolorificas lecto abſtinere nequeat, expedit, ut in eodem contineat & ſe, & manus etiam ſuas, modò ſtragulis modicè contectus ſit, & conceſſa fuerit venia ab hac in illam lecti partem corpus pro arbitrio ſuo transferendi, ut in genere *Diſcreto* innuim⁹. Præſertim verò morbo exeunte, cùm jam appetat *Febris Maturationis*, non tantùm hac libertate privandus eſt æger, ſed monendus etiam, ut eâ utatur, quin & verſandus perſæpe nocte atque interdiu, ut ingens calor contemperetur, & evitentur ſudores, quibus amandatur lenis iſte humor, quo diluendæ ſunt Variolæ, ut miteſcant.

Quandoquidem verò, ut diximus, *Ptyalismus* hanc ſpeciem jugiter comitatur, qui cùm è præcipuis ſit Naturæ evacuationibus, atque hìc in ejus locum, quæ per puſtulas fieri debuit, ſubſtituatur, (quæ quidem per puſtulas evacuatio in hac ſpecie humili ac depreſſiore non æquè atque in altera procedit) ſummoperè annitendum eſt, ut dicta Salivatio in vigore perſtet & conſervetur, nec ante diem ſuum ſiſtatur, vel remediorum calidorum uſu, vel à cereviſia tenui aut ſimili alio liquore liberaliter hauriendo, ægrum arcendo. Jam cùm Ptyaliſmi mos ſit naturaliter ſe habentis, ut cum prima eruptione incipiat, & die *undecimo* minuatur, neque tamen niſi poſt diem adhuc unum aut alterum omninò deſinat, ſi ante diem illum penitus ceſſet, in lubrico ſunt ægri res. Nam cùm faciei tumor (per quem nonnihil materiæ morbificæ evacuatur)

nun-

nunquam non eo ipso die dispareat, si Salivatio eodem pariter tempore se subducat, æger materiâ variolosâ jam putrescente, ceu veneno, inficitur; cumque nulla amplius detur porta, per quam evacuari possit, in busti limine constituitur; nisi fortè (quod fit nonnunquam) manuum intumescentia, quæ ut serius quàm illa faciei se ostendit, ita tardius recedit, ejus sit molis ac momenti, ut ab Orci faucibus illum eripiat. *Salivatio*, quæ tanti hîc est, tamque necessaria, admodum promovetur, si ægro affatim propinetur Cerevisia tenuis, vel liquor alius quilibet, qui nec illum calefaciat, nec ad sudores provocet.

Præter hæc verò, ut consopiatur vehemens illa sanguinis ebullitio, quâ hæc Variolarum species alteram illam longè superat, & sustentetur *Ptyalismus*, (necessaria nempe hujusce morbi evacuatio) conveniunt medicamenta *Narcotica* præ aliis quibuscunque; quæ, licet ob vim, quâ donantur, incrassantem, educendæ Salivæ videantur officere, jamdiu tamen ego me isto liberavi præjudicio, atq; eadem in hoc morbo adhibui, astipulante ubique rerum eventu, modò æger pubertatem excesserit. Sanguis enim Infantium Puerorumque (qui per integrum morbi stadium plerumq; satis benè dormiunt) cum mitius ferveat, minus hujusmodi eget sufflamine; atque insuper horum usu *Diarrhœa*, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationem natura instituit, cum ægri damno sistitur. Adultis verò *Paregorica* Medicamenta, si frequenter usurpentur, hæc adferunt commoda: Primò, somnum modetarè conciliando, efferâm nimis sanguinis

guinis ebullitionem ac proinde Phreneſin cohibent, præcaventque. Dein, ab eorum uſu Faciei & Manuum intumeſcentia, quam inſignem in hoc morbo natura habet evacuationem, rectiùs procedit. Quinetiam, quod non parum facit ad ægri ſecuritatem, cum non rarò juſto citius detumeſcat facies cum malis ægri rebus, tumor Narcoticorum ope ad debitum usq; naturæ terminum ſuffulcitur & protrahitur; mitigato enim ſanguinis fervore, radii inflammati opportunè ad manus, faciem atque omnem corporis ſuperficiem pro morbi ingenio feruntur. *Ptyalismus* denique hiſce propagatur, qui, licet vi medicamenti ita fortiter incraſſantis ad horas aliquot ſiſtitur in quibusdam, mox tamen aucto novis hiſce ſuppetiis robore, inſurgit denuò natura, & cœptum opus feliciter peragit. Quin etiam animadverti, *Salivationem*, quæ circa diem *undecimum*, aliquando etiam citius, cum ingenti ægri periculo minui ſolet, exhibitis plus ſemel *Paregoricis* de novo fuiſſe redintegratam, nec ante diem *decimum quartum*, alicubi etiam & poſt illum, deſiiſſe. Propino ego utplurimum vel *Laudani liquidi* guttas 14, aut circiter, vel *Syr. de Meconio* ʒj. in *Aq. flor. Paralyſ.* vel ſimili ſtillatitiâ ſolutam: quæ ſi Adultis poſt plenam eruptionem ad morbi usque finem ſingulis noctibus propinentur, non modo incommodi nihil, ſed & magnum inde emolumentum capient, quod frequenti experientiâ didici. Expedit verò, ut cenſeo, paulò temporius quàm aliter fieri ſolet, *Paregóricum* exhibere; facilè enim obſervatu eſt in Variolis peſſimi moris, *caloris*, ut ita dicam, *Paroxyſmum*

xyſmum veſperi plerumque ægrum inquietudine, anxietate, aliisque ſymptomatis laceſſere, quæ ſi *Paregoricum* horâ ſextâ ſeptimâve veſpertinâ ſumatur, aliquatenus præcaveri poſſint.

Proximo loco, cùm in Variolis *Confluentibus* haud minus certò *Infantes Diarrhœa* comitetur, quàm *Adultos Ptyaliſmus*, naturâ, ut ſuprà oſtendimus, alterutram harum evacuationum materiæ morbificæ eliminandæ ubique conſtituente; ut nec hìc *Ptyalismo*, ita neque iſtic *Diarrhœæ* frænum injicio, cùm utrumque ex æquo ſit abſurdum: Malè locata interim imprudentium aliquot mulierculârum opera in ſiſtenda hujusmodi Diarrhœa, multa infantium millia letho dedit, dum falsò ſecum reputant, Diarrhœam par in *hac* Variolarum ſpecie atque in *Diſtinctâ* diſcrimen apportare; neſciæ ſcilicet, *illic* tantùm officere Diarrhœam, ubi per puſtulas fit evacuatio, *hic* verò naturæ opus illam eſſe, morbo effugium quærentis. Miſsâ itaque Diarrhœâ, Ἑ τῇ Φύσι ex præcepto Divini ſenis συμπεάτ]ων, quo cœpi pede pergo; in cunis ut nunc jaceant infantes, ut nunc iſtinc auferantur, conſulo; & ſi fuerint ablactati, eandem, quàm ſuperiùs Adultis, Diætam iſtis concedo.

Ultimis morbi diebus, cum facies ob puſtulas cruſtoſas, duras aridasque fermè riget, eandem *oleo Amygdal. dulc.* inungo perſæpe, tùm ad mitigandum dolorem à rigiditate ortum, tum ut effluvia calidiora liberiùs exhalent.

Facies ne cicatricibus deturpetur, nihil quicquam molior; cùm *Olea, Linimenta, &c.* id tantùm agunt, quo tardius evaneſcant albi iſti furfures, quibus

bus se invicem pellentibus excipientibusque, postquam æger jam lecto surrexit ac mediocriter valet, paulatim succedunt fœdæ illæ cicatrices. Sed ab his non valdè metuendum est ægro, ubi ob regimen moderatius pustulæ minus exacerbatæ nullam qualitatem Causticam contraxêre.

Curatio Symptomatum.

Jam verò, licet Methodus hæc (si cautè scil. ac prudenter circumstantiis particularibus accommodetur) prædicta illa à natura abhorrentia atque periculosa symptomata præoccupet, & securum atque perbenignum morbum reddat; â quacunque tamen causa exorta sint hæc, me nondum accersito, necesse habeo in aliquibus, quæ hîc subnectam, aliâ viâ insistere, eadem ut submoveam atque debellem.

Inprimis igitur, si in *Discreto* genere ob regimen justo calidius, & continuos sudores, ægri facies die *octavo* non intumescat, (pustulis interim satis dense se exerentibus) sed flaccida sit, & palleant pustularum interstitia; in casu posito, ultra quod ad temperatum magis regimen, & compescendum sanguinis ὀργασμὸν velis remisque contendo, *Paregoricum* aliquod medicamentum è vestigio hauriendum præcipio; quod quidem somnum blandè conciliando (nisi plus nimio cerebrum incaluerit) & mitigando proinde effrænem sanguinis ferociam, sanguinem unà cum colore ad faciem, prout morbi ratio postulat, tempestivè determinat. Quod si eò usque processit malum hâc προφάσι ortum, ut sudor, qui huc usque copiosè manavit, sponte suâ defecerit, æger Phrenitide corripiatur, de vehe-

menti queratur ægritudine, urinam paucam at frequenter reddat; jam non aliis auxiliis (cum in propinquo mors sit) ægro subveniri posse autumo, quàm vel Narcotica affatim exhibendo, vel sanguinem liberaliter extrahendo, corpusque auræ exponendo. Et profectò haud ita temerarium atque ἄτοπον videbitur, quod jam proposui, si ad illos animum advertamus, qui ob copiosas nariumHæmorrhagias subitò ingruentes, ferreas imminentis lethi manus salvi evasére. Illud insuper est perpendendum, quòd in extremo hoc agone non idcirco instat mors, quod pustulæ intrò recedant, (extant enim hæ eminentque cum insigni rubore, etiam animam agente ægro) sed quòd facies non turgescat; ad promovendam verò hanc faciei intumescentiam, quicquid id demum est, quod ad sanguinem contemperandum facit (Venæ-sectionem autem & modicam refrigerationem eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit) necessariò æquè ac Paregoricorum usus, atque ob easdem planè rationes, debet conferre.

Non hæc ita velim intelligi, ac si in qualibet *Phrenitide*, Variolis superveniente, (cùm nullum hic symptoma frequentius occurrat) Venæ-sectionem statim svaderem, sed in illa tantùm, quæ ideo accidit, quia facies non turgescit, in *distincto* sc. genere, & pustulis copiâ satis magna comparentibus; vel ubi ob regimen admodum calidum, & Cardiacorum usum, sanguis adeo efferus est, atque ultra omnem modum evectus, ut inducias ferre nequeat, donec medicamentis *Paregoricis*, & reliquis eodem facientibus, ad debitam temperiem reduci possit.

Cum

Cùm enim ita ſe res habet, Medicus ad conſcientiam ſuam potius, quam ad incertam famam ſe componens, vel ſanguinem, ut ante dictum, detrahere debet, vel ut æger aëre liberiori refocilletur, præcipere : Quod ut ſatis efficeretur, ſæpe mihi viſum eſt in tali agone phrenetico, ut æger lecto aliquantiſper exſurgeret, quo facto plures à morte liberavi. Præter iſta verò, quæ oculis ipſus uſurpavi, innumera ſunt illorum exempla, qui his modis quaſi Orci faucibus erepti ſunt. *Phreneticorum* enim nonnulli Nutricum curam fallentes (miris ſc. artibus utuntur homines ita affecti) atque è lecto dilapſi aeris frigori ſemetipſos etiam noctu expoſuerunt : Alii frigidam vel furtim, vel raptim nacti, vel etiam precibus à nutrice emendicatam hauſerunt, adeoque felici errore ſalutem jam plane deſperatam conſequuti ſunt.

Unicam hîc loci hiſtoriam adſcribere non gravabor, quam ab eo ipſo accepi, cujus res agebatur. Is nempe *Briſtolium* profectus, juvenis adhuc, inque ipſo ætatis flore, circa mediam æſtatem Variolis correptus eſt, iisque paulo poſt Phrenitis acceſſit : Nutrix in urbem ingreſſa, interim ægrum ſuum aliorum curæ commiſit, mox nempe reditura. Verùm dum paulo diutius moratur, ægrotus (ut aſtantibus viſum eſt) interea moritur. Aſtantes & anni tempeſtatis, & habitûs ægri, craſſi ſcil. atque corpulenti, rationem habentes, ne oleret cadaver, è lecto ſublatum ac nudum menſæ imponunt, linteo ſuperſtrato ; Nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat triſtiſſimo ſpectaculo interfutura ; mox amoto linteo, vultuque conſpecto,

ſubobſcura quædam vitæ indicia conſpicari ſibi viſa eſt, ac proinde ſtatim projectum corpus in lectum repoſuit, adeoque ſub manu conſilium capiens, ac neſcio quid ſatagens, ægrum ſuum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpoſitis ſanum conſpexit.

Sed ut ad propoſitum revertar; Proximo loco, ſi in Variolis *Confluentibus* Saliva eo usque excocta ſit & viſcida ob calorem præcedentem, ut tantum non ſuffocetur æger, (quod *undecimo*, ut ſuprà diximus, die non inſolens eſt,) *Gargariſma* neceſſariò in uſum trahatur, & ut ſæpe die nocteque ſyringâ in fauces ſedulò injiciatur, ſeriò imperandum. Componatur verò illud è Cereviſia tenui, vel aquâ Hordei, cum melle Roſarum. Vel ſequens uſurpari poterit: ℞ *Cort. Ulmi* ʒvj. *Rad. glycyrrhiz.* ʒß. *Paſſular. enucleat. n.* xx. *roſ. rubr. p.* ij. *coq. ſ. q. aq. ad* ℔i ſs. *colaturâ diſſolv. Oxymel. ſimp. & mel roſar. aa.* ʒij. *Miſ. f. Gargariſma.* Quod ſi æger rite fuerit tractatus, *Ptyaliſmus*, etiam cùm jam cœperit imminui, ita pulchre ſuo fungetur munere, ut hoc remedio opus non fuerit. Et profectò ubi eò res rediit, ut æger ſingulis momentis à ſuffocatione periclitetur, ſtupore obrutus, & ſpiritu fere undiquaque præcluſo, non ſatis tutò huic remedio fiditur: Ægro ita ad incitas redacto *Emeticum* peropportune ac feliciter nonnunquam exhibui ex *Infuſione Croci Metallorum*, ſed doſi paulò majori, ſc. *ad* ʒj ſs; quando, ob eximiam, quâ laborat æger, ſtupiditatem, minor doſis haud quaquam operabitur, atque interim eos exagitando humores, quos nequeat educere, ægrum in magnum vitæ diſcrimen conjiciet.

ciet. Sed neque huic remedio satis fidere possumus, atqui (quod vere dolendum) aliud adhuc certius desideratur ad truculentissimum hoc symptoma debellandum, quod solum ac suo marte eos ferè omnes jugulat, quotquot in hac Variolarum specie *die undecimo* intereunt.

Cætera quæ in hoc morbo accidunt symptomata, ut *præcaventur* ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam *tolluntur*; e. gr. ut *Phrenesis* ante dicta, à nimia cerebri excalefactione prognata, sanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eâdem Methodo & *Comati*, (quod alteri contrarium prorsus, videtur symptoma, & ab obstructione corticis cerebri fit, dum halitus calidiores à sanguine regiminis ac medicamentorum calidorum usu attenuato, magnâ copiâ ac vi illic impelluntur) facilè occurritur.

Eâdem hâc sanguinis contemperatione & *Maculas Purpureas* vidi sublatas: Sed neque hac neque alia Methodo quacunque, vel *mictum sanguinis*, vel violentam ejusdem è pulmonibus eruptionem adhuc sufflamminare potui; utraque verò Hæmorrhagia hæc, quatenus mihi hactenus observare licuit, indubiè mortem prænunciat.

In *Urinæ suppressione*, quæ juniores ac vegetos nonnunquam incessit (à confusione scil. magna & spirituum ἀταξία, ejusdem excretioni subservientium, ob sanguinem & humores nimio fervore agitatos) omnes *Diureticorum* tribus in auxilium accersivi; sed nihil æqua feliciter hîe mihi cessit atque è lecto eximere ægrum, qui postquam adstantium manibus suffultus cubiculum bis terve cir-

cumambulaverit, mox urinam satis copiose reddet, haud parvo cum levamine. Testes hîc possum compellare Medicos quosdam è familiaribus meis qui in hoc casu ex meo consilio idem fieri præceperunt, neque eos fefellit eventus.

At verò quæ à materiæ Varioloſæ repercusſione ob frigus extremum, vel evacuationes indebitè factas, proveniunt ſymptomata, uſu Cardiacorum & conformi regimine ſunt tollenda; qui tamen non ultra ſpatium, quo iſta perſtant, continuandus. Horum præcipua ſunt Puſtularum depreſſio ſeu procidentia, & *Diarrhœa* in Variolis *Diſcretis*. Neque enim in *Confluentibus*, vel Puſtularum depreſſio maliquidquam ominatur, cùm ea ſit morbi natura; neque *Diarrhœa* infantium iisdem laborantium, cùm ſalutem iſta adferat, non periculum. In utroque hoc caſu potio Cardiaca ex *Aquis ſtillatitiis* appropriatis, cum *Diaſcordio*, *Laudano liquido*, *&c.* jure optimo concedetur, idque non tantùm ad dicta ſymptomata ſubmovenda, ſed quolibet morbi tempore, ſi æger de cordis dolore atque ægritudine conqueratur. Sed ut verum loquamur, ſymptomata hujus generis oppidò rara ſunt, ſi cum illis conferantur, quæ extremorum alteri, exitiabili magis, licet minus culpato, debentur. Et quidem opinor, rumorem illum, qui de crebra puſtularum retroceſſione invaluit, ex eo natum eſſe, quod qui earundem depreſſionem in genere *Confluentium* obſervaverint, illam pro materiæ Varioloſæ ob ſuſceptum frigus receſſu habuerint, cùm nihil ſit hîc præter morbi morem; Atque in genere *Diſtincto* idem ſuſpicantur, quia ſcil. puſtularum

eru-

eruptionem atque augmentum ante diem expectant, cùm non ſatis attenderint ad tempus illud, quo natura fructum hunc ad maturitatem ſolet perducere.

Ægro jam convaleſcente puſtulisque deciduis, ubi per dies aliquot carnes idem deguſtaverit, circa diem nempe *primum & viceſimum*, ſanguinem e brachio extrahendum cenſeo, ſi morbus fuerit vehementior; cùm inflammatio, quam ſanguini impreſſerunt Variolæ, ſive adultus fuerit æger, ſive infans, non minus Venæ-ſectionem indicet, quàm colluvies, quæ eidem accrevit, Catharſin: quod ſatis liquet, *tum* à ſanguinis colore, qui poſt atrociorem morbum educitur, Pleuriticorum ſanguini omninò ſimilis, *tum* etiam à magnis iſtis inflammationibus, quæ poſt morbum hunc in oculos decumbunt, aliisque diris ſanguinis excalefacti & à morbo depravati effectibus; unde etiam, qui antea pancratice valebant, poſtea cum humoribus calidis acribusque in pulmones, aut aliam aliquam partem depluentibus, per reliquam vitam omnem confligunt. At ſi pauciores extiterint puſtulæ, Phlebotomiâ non opus erit. Poſt Venæ-ſectionem Catharticum exhibeo ad tres vel quatuor vices.

Adhæc, ægro a *Confluentibus* Variolis jam diu liberato, & e lecto quotidie ſurgenti nonnunquam accidit *Crurum tumor* ferus ac moleſtus; qui tamen vel ſponte faceſſit poſt Venæ-ſectionem & Catharſin, vel uſu Herbarum Emollientium ac Diſcutientium, (quales ſunt *Malvæ, fol. Verbaſci, Sambuci, Lauri.* cum *flor. Chamomillæ & Meliloti,*) in lacte coctarum, facile fugatur. Atque hæc de Hiſto-

ria & Curatione Variolarum, quæ per duos hosce annos graſſatæ ſunt, quas, ut ab aliis ſpeciebus, quæ inſecutæ ſunt, dirimam, *Legitimas* appellare libuit.

CAP. III.

Febris Continua Annorum 1667, 68, & partis 1669.

JAm ut de *Febre* illa dicam, quæ durante *Variolosâ* hac *Conſtitutione* dominabatur, & cum Variolis ingreſſa, ſtetit cum iisdem, ceciditque; Ita ſe hic res habuit: Doluit æger in regione, quæ cordis ſcrobiculo ſubjicitur, nec ſuſtinuit, ut manu illa premeretur; quod quidem ſymptoma non memini me obſervaſſe in alio morbo præter hanc Febrem, & hanc ſpeciem Variolarum. Capitis dolor, & calor totius corporis, ut etiam Peteshiæ, ſatis manifeſto indicio ſe prodebant. Sitis interim non urgebat. Lingua ſanorum ſimilis non rarò comparuit, niſi quod quandoque albida, ſicca rariſſime, nunquam vero nigra. Æger in ſpontaneos eosque effuſiſſimos ſudores ab initio morbi ſolvebatur, ſed cum nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medicamentis & regimine provocabantur iſti, periculum erat, ne mox Phrenitide corriperetur. Petechiarum inſuper numerus augebatur, atque alia ſymptomata adhuc efferebantur omnia. Urinæ ſeparatio, quæ ſatis videbatur laudabilis, *vel* ab initio, ſpem faciebat ſalutis; neque tamen æger magis exinde in melius proficiebat, quàm poſt διαφόρησιν, de qua prius diximus. Si minus recte tractaretur hic morbus, diutiſſime protrahebatur plerumque;

rumque; neque Crisi aliqua facta, nec sponte more aliarum Febrium desinens; sed vehementibus symptomatis miserum excrucians ad septimanas sex vel octo, nisi mors intercederet. *Ptyalismus* quandoque satis copiosus sub finem accedebat, si nempe nulla insignior præcesserat evacuatio, atque ægro Julapia refrigerantia imperata fuerant, quo quidem, si neque evacuationibus, neque usu Medicamentorum calidorum fuerit interceptus, morbus ultra spem omnem fugam sibi quærebat.

Ut verò Febris hæc ab ista aeris Constitutione Epidemica pendebat, quæ eodem tempore Variolas producebat, ita profecto dicta Febris, si non eadem plane esset, ejusdem ferè cum illis naturæ atque indolis per omnia videbatur, demptis solummodo symptomatis istis, quæ eruptionis vel consequentiæ, vel effecta erant necessaria: Nam eodem modo uterque morbus aggrediebatur, dolor idem in partibus, quæ cordis scrobiculo subjacent, si manus admoveretur, linguæ item color, urinæ consistentia, &c. Sudores spontanei copiosi ab initio oborti ubique respondebant. Propensio itidem, quam habebat hic morbus, quoties in flammam vehementiorem assurgeret, se per *Ptyalismum* exonerandi, eadem prorsus erat atque in Variolis hisce, quoties scilicet *confluebant*. Cùm insuper hæc Febris eo præcipuè tempore sæviret, quo latiùs quàm unquam aliàs, quantum ego observavi, hîc locorum grassabantur Variolæ, nemini dubium esse potest, quin ejusdem omnino sint prosapiæ. Id certò scio, Phænomena practica omnia, quæ Curationem respiciebant, eadem planè fuisse in utro-

que morbo; exceptis istis, quæ Variolarum eruptio, ejusque effecta in isto morbo indicabant, quæ, cùm nulla essent in hac Febre, indicari proinde non potuere; quod quidem mihi abundè constabat ex accuratissimis illis observationibus, quas feci; dum utroque morbo laborantes tractarem. Quapropter danda mihi est venia (non quod nova rerum nomina affectem, quæ perinde mihi sunt invisa atque illi cui maxime, sed ut hanc Febrim à cæteris distinguam) ut istam a similitudine quam cum hac Variolarum specie habet, *Febrem Varioloſam* insigniam.

Utut verò Febris dicta Variolas referebat, nemo tamen sanus eâdem illam methodo debere curari facilè sibi persvaserit, cùm in his mediantibus Abscessulis particulæ inflammatæ in habitum corporis amandentur eliminenturque; in hac Febre autem non nisi per Salivationem ejiciantur. Qui enim in morbi principio manabant *sudores* profusi, *Symptomatici* erant, non *Critici*; cùm natura non aliam hîc evacuationem videretur designavisse, quam *Salivationem*, quam tamen ipsa eadem natura pervertit ut plurimum, vel *Diarrhœa*, quæ sæpissimè à radiis inflammatoriis per arterias mesentericas in intestina delatis, atque eadem ad excretionem solicitantibus, exoritur, (quod etiam in *Pleuritide* usu venit, aliisque Febribus Inflammatoriis, ob sanguinis particularumque fervidarum orgasmum, ut eventilentur satagentium,) vel immensis etiam *sudoribus*, qui morbum hunc pariter cum Variolis ex naturæ præscripto ubique comitabantur; quibus, cum symptomatici essent ipsi,

ipſi, *Salivatio*, quæ Critica alias erat futura, aliò derivabatur; ita ut niſi evacuationem aliam ſuggereret Ars, ad ſeptimanas aliquot perſeveraret morbus, nec aliarum Febrium more Concoctionem ſubiret.

Sed ut paulò ulteriùs progrediamur, quò & Febris hujus naturam rectiùs capiamus, & ea pariter ſubſternamus, quibus *Indicationes Curativæ*, tanquam immobili fundamento, ſuperſtrui poſſint; omnino animadvertendum eſt, quod in *Febre* illâ, quæ in *Conſtitutione Intermittentibus Epidemicâ*, vigebat, materia, quæ à ſangvine erat ſejungenda, tantæ erat craſſitudinis, ut ſeparari nequiret ſine præviâ Digeſtione, quâ ad debitam evacuationem diſponeretur, (determinato ſcil. ad hoc tempore,) idque vel διαπνοῇ paulò pleniori, vel Dejectionibus Criticis; ita ut id tantùm negotii Medico daretur, ſic ſe ad morbi genium accommodare, ne ex una parte in ſymptomata periculoſa aſſurgeret atque ebulliret, neque ex altera ita parum efferveſceret, ut materiæ inimicæ exterminandæ impar prorſus eſſet, cùm Febris Naturæ inſtrumentum fuerit ad hujus ſecretionis opus dedita opera fabricatum. Quin & in *Peſte* materia aliqua reperiebatur à ſanguine ſegreganda; ſed cùm ſubtiliſſimarum fuerit partium & maximè inflammabilium, (ita ut quandoque, ubi ſummè exacuerentur, ſanguinem, fulguris inſtar, pervaderent, nec ebullitionem quidem in eodem ciere valerent) ictu oculi per eum trajiciebat, nec niſi in glandula aut parte aliqua externa ſiſtebatur; ubi irretita carnes circumjacentes primò in inflammationem, poſtea

in

in Apoſtema, pertraxit. Eſt autem *Apoſtema* Naturæ machina, qua iſta, quæ carnibus infeſta ſunt, amolitur, ſicut *Febris* ejusdem eſt machina, ad diffflanda ea, quæ ſanguinem male habent. Quo in caſu Medicorum eſt, evacuationem materiæ Peſtilentialis, quam per hos abſceſſus natura molitur, prout decet, regere; niſi forte quis magis couſultum eſſe putaverit, aliam aliquam evacuationem ſubſtituere, quæ magis penes illum fuerit, ejusque arbitrio certius obtemperaverit, quàm illa Naturæ. Eodem etiam modo procedit Natura in expellenda *Variolarum* materia, licet ea ſpecies ſit inflammationis pinguioris ac magis craſſæ, quæ per puſtulas ubique ſparſas ejicitur, *Carbunculorum* loco ac *Bubonum* &c. Atque in hoc etiam caſu Indicationes Curativæ eò ſunt dirigendæ, ut naturalis per puſtulas evacuatio ritè adminiſtretur. Jam verò cum in hoc *Febris Inflammatoriæ* genere, de quo nunc agimus, non inveniatur crasſior illa materia, non niſi prævia Digeſtione egerenda, ſicut in Febre ſuperiùs deſcripta, incaſſum Ebullitioni obſecundamus ad obtinendam hujusmodi Digeſtionem; quinimo è contra, haud leve eſt periculum, ne huic viæ inſiſtentes, ſtimulos addamus morbo, cujus *eſſe* in inflammatione plus ſatis violenta conſiſtit: atque porrò, cùm natura nullam huic Febri evacuationem per modum eruptionis conſtituerit, quod in Febre Peſtilentiali & Variolis fieri cernimus, (utut rebus aliis poſteriori huic morbo reſpondeat,) neceſſariò in hoc ſtabit rei ſumma, ut ſedetur *inflammatio* evacuationibus & medicamentis contemperantibus. Hunc mihi pro-

proponens ſcopum, hujusce Febris Curationem aggreſſus ſum, quæ methodo hâc haud difficulter expugnata fuit.

Ad ægrum accerſitus, mox ſanguinem è brachio educendum curavi, modò ni- *Curatio.* mia debilitas, præſertim verò provectior ætas, non contra indicaret; & Venæ-ſectionem inſuper alternis diebus ad duas adhuc vices repetendam juſſi, niſi redeuntis ſanitatis ſigna aliter ſvaderent. Diebus interjectis *Enema* è lacte & ſaccharo, vel ſimile injiciendum præcepi; præſcripſi & Julapium ſequens vel aliud ejusmodi, frequenter per omnem morbi decurſum aſſumendum; ℞ *Aq. Portul. lactuc, fl. Paralyſ. an.* ℥iiij. *Syr. de Limon.* ℥j *ß. Syr. Violacei* ℥j. *Capiat* ℥iij. quater vel quinquies in die, & ad libitum; ſerum lactis, Aquam hordei, & ſimilia ejus farinæ pro Potu ordinario concesſi; pro victu juſcula etiam Hordeacea, Avenacea, Panatellam, Poma cocta, *&c.* juſculis vero è carne pullorum, vel aliâ quacunque interdixi.

Præ reliquis omnibus edixi, ne ſe in lecto aſſidue contineret, ſed illo abſtineret bonam diei partem, idque quotidie; quando obſervaverim in hâc Febre, (uti etiam in *Pleuritide*, *Rheumatiſmo*, aliisque omnibus morbis Inflammatoriis, in quibus abigendis Venæ-ſectio & refrigeratio primas obtinent,) medicamenta ſummè Refrigerantia, & repetitam ſæpiſsime Phlebotomiam nihilum prodeſſe, dum interim æger lecto indeſinenter affixus, ejus calore torreatur, æſtate præſertim. Quocirca nec ſudores, quibus ſubinde diffluebat æger, ab hac me-

methodo refrigerandi, tum medicamentis exhibitis, tum jugem lecti uſum vetando, me deterrebant: Etſi enim, ſumpta à plerumque juvantibus *Indicatione*, magnum ſibi quis inde emolumentum haud injuria pollicitaretur, refragabatur tamen ubique experientia, qua magiſtra didici, ægrum non modò nihil exinde commodi capere, ſed è contra vehementius incaleſcere; ita ut non rarò *Phreneſis*, *Petechiæ*, cæteraque peſſimi ominis ſymptomata mox hujusmodi ſudores exciperent, quæ non tàm a morbi *malignitate* quàm *ſiniſtro regimine* oriri videbantur.

Si è contra dicatur, jam laudatam Febrium curandarum Methodum Authorum Theoriæ omnimode adverſari, qui omnes uno ore pronunciant, Febrim per διαφόρησιν rectisſime ac maxime naturaliter expediri; hæc habeo quæ pro me militant, præter certisſimæ ac conſtantis Experientiæ teſtimonium, mihi in hujus particularis Febris curatione nunquam non ſuffragantis. Suppono ante omnia, viros doctos, qui ſudorum provocationem ad tollendam Febrem efflagitant, eos velle ſudores, qui à prævia Digeſtione humoris alicujus in ſanguine ſtabulantis excernuntur, in quo humore elaborando præparandoq; ut per διαφόρησιν eliminetur, natura certo aliquo ac determinato tempore fuerit occupata. Verum enim verò longe aliter hîc ſe res habet; æger enim à primo ſtatim morbi impetu in ſudores uberrimos ſolvitur, qui ſoli morbi hujus pars magna ſunt, & ſi Phænomenis omninò omnibus ſit habenda fides, morbus hicce à nudo potius calore & ſanguinis æſtu, quam ab humore

humore aliquo delitescente, & post debitam Concoctionem e sanguine per sudores expellendo, pendere videtur. Quod si demus, hujusmodi humorem Digestione maturandum in hac Febre, pariter atque in multis aliis reperiri, quorsum attinet, Naturæ (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opis est nostræ) plus nimio satageti morem gerere, hujusmodi sudores vel Cardiacis provehendo, vel regimine calidiore, cùm non minus sudores respiciat quàm Dejectiones tritum illud Axioma, *Cocta, non cruda, sunt medicanda?*

Stante hâc Constitutione, accersebar ad virum doctissimum D. D. *Morrice* (qui tum temporis *Londini*, jam *Petvvorthiæ* Medicinam cum laude facit,) hâc Febre, cum effusissimis sudoribus & frequentibus Petechiis laborantem; Consentientibus aliis aliquot medicis, utrique nostrûm familiaribus, Vena secta fuit, surrexit e lecto, absterso primum sudore, Medicamentis & Diætâ Refrigerantibus usus est, præsentissimo cum levamine, multis malis atque periculosis symptomatis mox difflatis; &, cùm eidem methodo insisteret, intra paucos dies sanitati restitutus est.

Sed ad rem: Neque etiam *Diarrhœa*, quæ Febrim hanc sæpissime comitabatur, me à dicta Methodo vel latum unguem dimovit; quinimò expertus sum (cùm sc. ab halitibus inflammatoriis e sanguinis massa per Arterias Mesentericas in intestina excretis, atque eadem vellicantibus, illa nascceretur) nihil huic profluvio sistendo æque conducere atque Venæ sectionem, & sanguinis contem-

temperationem, *aquâ Hordei, ſero lactis* atque aliis ſupra nominatis procurandam.

Hæc ſane Methodus optime mihi ceſſit in hujus morbi curatione, ad quam quidem apta nata præ cæteris mihi videtur. Non quod ego nunquam via longe contraria incedentibus ſpectator interfuerim, adhibitis ſc. Cardiacis & calido regimine, ægro nihilominus à morbo ſæpe liberato, ita tamen, ut mihi ſemper videretur is non mediocre diſcrimen adiiſſe, nulla id ſvadente neceſsitate : Etenim *Petechiæ*, quæ aliter perpaucæ erant, his modis numeroſisſimæ ſcatebant ; ſitis, quæ ut plurimum vix moleſtabat, jam intenſius urgebat ; Lingua, quæ alias humida ſolebat eſſe, neque à ſanorum linguâ, niſi quòd, ut diximus, ſubalberet aliquantiſper, multum abhorrens, ſicca in hoc regimine arefactaque, quin & nigra ſæpe comparebat. Poſtremò illi ipſi ſudores, quos Cardiacorum uſu extorquere ſatagebant, tandem eorundem ope penitus intercidêre : Exacta enim per corporis habitum nimis larga ſeri copiâ, ſanguis humori iſtiusmodi ulterius ſuppeditando par non erat, cumque iſta qua dilui debuerat humiditate in ſolidum jam ſpoliaretur, exareſcebat protinus æger ; atque in externis partibus conſtringebatur, omnino præter naturæ morem, quem in hac Febre obſervare ſolet ; donec tandem ſanguis humiditate ab abſumptis mutuata denuò repletus, partim Medicamentorum, partim etiam Febris vi, ſerum hoc recens ingeſtum, ac cum illo Febrem, à finibus ſuis pelleret. Quæ quidem Criſis erat coacta nimis, & nimis periculoſa, & (quod adhuc pejus) rarius etiam contingebat.

Jam

Jam verò ſupra monuimus, Febris hujus ſolutio, ut etiam Variolarum, (quæ ſoror ejus germana meritò audiunt,) per *Salivationem* non rarò fiebat; quæ quidem nunquam non ſalutaris fuit, ita ut eadem liberaliùs procedente tam maculas revera purpureas, quàm Febrim ipſam evaneſcere oculis vidi meis. Oborta itaque *Salivatione*, nulla omnino Evacuatio convenit, nec quæ venâ pertuſa, nec injecto quæ fit Enemate; cum ab utraque periculum ſit, ne humor alio divertatur. At ſerum lactis, atque alia refrigerandi vi pollentia neceſſariam in *Salivatione* eliciendâ operam navabant, ut è contra Cardiaca, & quæcunque alia calefaciebant, materiam inſpiſſando ejusdem eductioni officiebant.

Superſtite adhuc Febre hac, necdum extincta penitus, anno maximè 1668, *Diarrhœa.* *Diarrhœa*, ſine manifeſto aliquo Febris indicio, Epidemicè graſſabatur: Jam enim *Conſtitutio* ad *Dyſentericam* illam accedebat, quæ inſequenti anno invaluit, ut jam proximè dicemus. Hanc nihilominus eandem ego cenſui Febrem eſſe cum *Variolosâ* adhuc regnante, forma tantùm diverſa, atque alio ſe ſymptomate efferentem. Cum enim mihi conſtaret, rigorem atque horrorem hanc etiam *Diarrhœam* præcedere ſolere, atque illam inſuper ut plurimum ex eadem προφάσει invadere, ex qua ſolebat iſta quæ tùm depopulabatur Febris, veriſimile mihi eſt viſum, Febrem hanc ortum ſuum debere radiis inflammatoriis in inteſtina inverſis, atque eadem ad expulſionem hanc ſolicitantibus; cum interim ſanguinis maſſa, ope

hujus diverticuli a malis, quos aliter radii illi attuliſſent, effectibus integra maneat atque illæſa, nullo Febris viſibili ſigno exterius ſe prodente. Adhæc æger partes cordis ſcrobiculo accumbentens manu premi non tulit (quod quidem ſymptoma & *Variolis* & *Febri* hujus *Conſtitutionis* accidiſſe jam pridem oſtendimus.)Idem etiam dolor, atque eadem carnium teneritudo ſæpenumero externe in Epigaſtrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quæ in Apoſtemate, atque ægri morte demum terminabatur. Quæ omnia luce clarius indicabant, *Diarrhœam* hanc ejusdem omnino naturæ fuiſſe atque eſſentiæ cum illa, quæ tum dominabatur, Febri. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus, quem Venæ-ſectio, & Medicamentorum, Diætæ, atque Regiminis refrigerantium uſus, quæ in *Febris Varioloſæ* curatione uſurpaſſe nos ſæpe diximus, in ſananda etiam hac *Diarrhœa* perpetim habuere, utpote quæ huic Methodo prompte ceſſit: Cum vero aquæ huic Methodo prompte ceſſit: Cum vero alia longe diverſa tractaretur, ſive exhibitis *Rhabarbaro* aliisque *Catharticis lenitivis* (ad deturbandos ſc. mordaces iſtos ſuccos, qui inteſtina ad hujusmodi Excretiones putabantur irritaſſe) ſive etiam Aſtringentibus; ex levi, ſua natura, morbo in exitialem ſæpiſſime evaſit; ut, qui eo anno concinnabantur *Diem obeuntium Indices*, plus ſatis teſtantur. Atque hæc dicta ſunto de *Morbis Epidemicis*, qui ab hac *Conſtitutione* pendebant.

SECTIO

SECTIO QVARTA.

CAPVT I.

Conſtitutio Epidemica partis Anni 1669, atque integrorum 1670, 1671, 1672, Londini.

INeunte *Auguſto* An. 1669. *Cholera Morbus*, immania *Ventris tormina ſine Dejectionibus*, uti etiam *Dyſenteria*, quæ per decennium jam parciùs comparuerat, graſſari cœperunt. *Cholera morbus*, quem nunquam antehac ita fuiſſe Epidemicum animadverteram, hoc non obſtante, eo etiam anno, uti ſemper, intra *Auguſti* cancellos ſtetit, vix in priores *Septembris* Hebdomadas. evagatus. Ventris autem *Tormina absque dejectionibus* ad *Autumni* exitum usque perſeverabant, & *Dyſenterias* comitabantur, quibus etiam latiùs ſpargebantur *illa*: Superveniente verò hyeme tormina iſta ſine dejectionibus penitus diſparebant, nec deinceps infeſtabant per ſequentes Annos, quibus vigebat hæc *Conſtitutio*, qua nihilominus Dyſenteriæ ἐπιδημικώτατως ſæviebant. Cujus rei hanc ego cauſam fuiſſe arbitror, quod ſcilicet *Conſtitutio* iſta nondum ita perfectè in *Dyſentericam* tranſierat, ut ſymptomata illa omnia quæ Dyſentericos affligunt, in ſingulis valeret producere. Etenim inſequente Autumno cum jam redirent tormina, nullo non ſymptomate Pathognomonico ſtipatus inceſſit morbus. Inter *Tormina* hæc dejectionibus caſſa, & *Dyſenterias* jam memoratas, quæ ubiq; populabantur, exoriebatur & novum *Febris* genus, utrique

1669.

morbo comes, quæ non eos tantùm invadebat, qui priorum alterutro laborabant, ſed etiam illos, qui ab utroque adhuc immunes perſtabant; niſi quod nonnunquam (at rariùs id quidem) ventris tormina admodum levia accederent, nunc ſoluta alvo, nunc verò aſtricta; quæ cum illam Febrem quadantenus referret, quæ morbis præfatis non infrequenter adhærebat, *Febris Dyſentericæ* nomine ab aliis diſtinguenda eſt; maxime cùm, ut mox docebimus, à *Dyſenteriæ* genio atque indole in eo tantùm recederet, quòd *Dejectionibus* iſtis caruerit, quæ in *Dyſenteria* indeſinenter moleſtabant, cæterisque iis effectibus, quæ huic evacuationi neceſſario debebantur. Appetente jam Brumali frigore *Dyſenteria* ad tempus ſe ſubduxit; *Febris* autem *Dyſenterica* magis graſſabatur; *Variolæ* etiam, at mitiores, & fractis admodum viribus quibusdam in locis impetebant.

Anno verò ſubſequente vix dum ingreſſo, ipſo nempe *Januario*, ſucceſsêre *Morbilli*, qui indies auctiores facti, nullam ferè familiam, nullos ſaltem infantes intactos ſinebant, atque ad *Vernum* usque *Æquinoctium* ſenſim invaleſcentes, ab illo tempore iisdem ferme quibus inſurrexerant gradibus paulatim referebant pedem, & *Julio* menſe evanuêre, non ampliùs viſi per eos annos omnes, quibus dominabatur *Conſtitutio* hæc: niſi quòd proximo anno ea ipſa tempeſtate, qua in præcedente eruperant, rari hac illac diſſiparentur. 1670.

Morbilli iſti *Variolarum* generi, mihi hactenus non cognito, viam ſternebant, quas ut à cæteris diſtin-

distinguam, ob Phænomena irregularia inulitataque à me obſervata (quæ poſteà in earundem Hiſtoria tradentur) à præcedentis *Conſtitutionis* Variolis longè diſtantia, *Variolas Anomalas Conſtitutionis Dyſentericæ* compellare lubet. *Variolæ* hæ, licet morbillis longe infrequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante menſe *Julio*, *Febres Dyſentericæ* prævalerent, Epidemice incurſantes ; approximante verò Autumno. *Auguſto* ſcilicet, *Dyſenteriæ* poſtliminio revertebantur atque omnia pervaſtabant, etiam inclementius quàm prægreſſo anno deſævientes. Hyberno tamen frigori terga dederunt, ut priùs. Verum enimverò his fugatis *Dyſenterica Febris & Variolæ* hyemem omnem funeſtabant.

At circa initium *Februarii* Anni inſequentis, ſubſtitutis *Tertianis Intermittentibus*, uterque morbus rarior prodibat. 1671.

Dictæ *Intermittentes*, licet non admodum Epidemicæ, frequentiores tamen erant, quàm quovis alio tempore obſervaſſe me memini, à quo ſcil. expiravit *Conſtitutio* iſta, quam ſibi adeò faventem illas habuiſſe ſupra notavimus. Atque hæ, pro more *Intermittentium Vernalium*, Solſtitio æſtivo vix præterlapſo omnino evanuêre. Incipiente menſe *Julio Dyſentericæ Febres*, quam præcedentibus annis obtinuerant ſtationem, de novo repetebant ; Autumno verò aliquantum provectiore, *Dyſenteria* jam tertiò regreſſa eſt, ſed contractior quàm anno ultimo elapſo, quo ad ἀκμὴν perveniſſe videbatur ; ſupervenienti autem Hyemi tertium etiam ceſſit, *Febre Dyſentericâ*, & *Vario-*

lis reliquam eam tempeſtatem iterum contriſtantibus.

Cum verò, ut jam monuimus, ſub ingreſſu utriusque anni præcedentis morbus aliquis valdè Epidemicus invaleſceret, *Morbilli* ſc. exoriente Anno 1670. *Intermittentes* autem *Tertianæ* Anno 1671. inchoato, quorum prædominio ita intercidebantur *Variolarum* copiæ, ut fines ſuos, prædictis annis ineuntibus, longè lateque propagare nequirent: Hac inquam de cauſa remoto jam obice, (nempe initio Anni 1672) cùm ſolæ dominarentur Variolæ, *Epidemicè* admodum ex conſequenti graſſabantur, donec ſubintrante rurſus *Julio*, *Febres Dyſentericæ* denuò invaderent, quæ redeuntibus jam quartò *Auguſto Dyſenteriis* mox faceſſebant; *Dyſenteriæ* verò non pauciores tantùm quàm prioribus annis fuerant, ſed mitiora inſuper apportabant ſymptomata. Porrò *Variolis* hinc indeque ſimul ſparſis, haud facile erat dictu, quis morbus præpolleret. Exiſtimo quidem ego, *Conſtitutionem* aeris ad *Dyſenterias* progignendas minùs facientem, Variolis eam ſubminiſtraſſe facultatem, qua pari paſſu procedere valerent, ſecus atque iis annis, quibus *Dyſenteriæ Auguſto* menſe confertim magis trucidabant. *Hyems*, ut ſolebat, *Dyſenterias* ablegavit, ſed neque *Febrem*, nec *Variolas*: Variolæ hìc etiam pro more ſuo, exulantibus *Dyſenteriis*, rerum denuo potiebantur, & per omnem reliquam brumam regnabant. Quinimo ſubſequente *Vere*, ut etiam *æſtatis* initio, huc atque illuc deferebantur, longe tamen mitiores quàm pro hoc genere.

1672.

Verum

Verum enimvero quando affero, *Epidemicorum* alterum ab altero, ut clavum à clavo, pelli, non ſtatim dico, eum, qui pellitur accedit, morbum in ſolidum evaneſcere, at verò rarius invadere. Durante enim hac *Conſtitutione* uterque morbus reperiebatur etiam illa tempeſtate, qua cum minùs ei conveniebat: e. gr. *Dyſenteriæ*, etſi morbus *Autumno* maximè proprius, unum fortaſſe aut alium, licet raro admodum, *Vere* inceſſabat.

Satis itaque evicimus, quod per integram hanc *Conſtitutionem*, ſubintrante *Julio* (qui menſis certisſima eſt *Februm Autumnalium Epocha*, uti *Vernalium Februarius*) *Febres Dyſentericæ* graſſabantur; Autumno vero jam ſe propiùs admovente, *Dyſenteriæ* (morbus, ſi accuratius loqui velimus, verè Autumnalis) iisdem ſuccedebant, quas ab hyeme difflatas excipiebant *Febris Dyſenterica* & *Variolæ*; quæ quidem Variolæ non eam tantùm hyemem, ſed & ſubſequens etiam Ver, nec non æſtatem illi conjunctam peragrabant, donec reverſo *Julio à Febribus Dyſentericis* Epidemicè prædantibus ejicerentur: Atque hæ rerum erant vices, dum vigeret prædicta *Conſtitutio*.

Obſervare inſuper eſt, quod ſicuti Epidemicorum quilibet in ſubjecto particulari ſuas habet periodos, *Augmenti ſc. ſtatus, & Declinationis*; ita etiam *Conſtitutio Generalis* quæcunque, quæ huic alterive morbo Epidemicè producendo favet, pro ratione temporis, quo dominatur, ſuas etiam periodos habet, quatenus ſc. indies magis ac magis Epidemicè graſſatur, donec ἀκμὴν attigerit ſuam, atque exinde iisdem fere gradibus decreſcat, donec

tandem penitus exoluerit, alteri *Conſtitutioni* locum cedens. Symptomatum enim quod attinet vehementiam, atrociora ſunt omnia, ubi primùm ſe oſtendit: quæ quidem paulatim miteſcunt, & in Conſtitutionis Cataſtrophe tam ſunt benigna atque εὐφόρητα, quam patitur morbi natura, in quo fundantur; quod ſatis demonſtrant *Dyſenteriæ*, & *Variolæ* hujus *Conſtitutionis*, ut mox fuſiùs declarabimus. Hujus *Conſtitutionis* morbos particulariter tractandos aggredior, eo quem ipſi ſervarunt ordine.

CAP. II.

Cholera Morbus An. 1669.

MOrbus hic, qui, ut antea diximus, Anno 1669, ſe latiùs diffuderat, quam alio quovis anno, quantum ego obſervaveram, eam anni partem, quæ Æſtatem fugientem atque Autumnum imminentem complectitur, unice ac eadem prorſus fide, qua veris primordia Hirundines, aut inſequentis tempeſtatis fervorem Cuculus, amare conſvevit: Qui ab ingluvie ac crapula nullo temporis diſcrimine paſim excitatur affectus, ratione ſymptomatum non abſimilis, nec eandem curationis methodum reſpuens, tamen alterius eſt ſubſellii. Malum ipſum facile cognoſcitur; adſunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate & anguſtia per alvum dejectio; Ventris ac inteſtinorum dolor vehemens; inflatio & diſtentio; Cardialgia, ſitis, Pulſus celer ac frequens, cum æſtu & anxietate, non raro etiam

parvus

parvus & inæqualis; insuper & nausea molestissima, sudor interdum diaphoreticus, crurum & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, cum aliis consimilis notæ symptomatis, quæ astantes magnoperè perterrefaciant, atque etiam angusto viginti quatuor horarum spatio ægrum interimant. Est etiam & *Cholera sicca* à spiritu flatuoso supra & infra erumpente, idque sine vomitu vel secessu; cujus unicum duntaxat exemplum me vidisse memini ineunte hujus anni Autumno, quo tempore prior illa species mihi creberrime & facto quasi agmine sese obtulit.

Curatio.

Sedula mentis applicatione, & multiplici etiam experientia edoctus, quod si hinc acres istos humores, fomitem morbi, Catharticis expellere conarer, idem agerem, atque is, qui ignem oleo extinguere satagit, cùm Cathartici vel lenissimi operatio omnia magis perturbaret, & novos insuper excitaret tumultus: Et si ex adverso medicamentis Narcoticis aliisque astringentibus in ipso statim limine primum humoris impetum compescerem, dum naturali evacuationi obsisterem, & invitum humorem detinerem, æger, inimico visceribus incluso, bello intestino indubie conficeretur. Has, inquam, ob causas, media mihi via insistendum esse duxi, ut partim scilicet humorem evacuarem, partim etiam diluerem: morbum itaque hac arte mihi à multis retrò annis comperta ac comprobata, toties quoties in ordinem coëgi.

Pullus tenerior in tribus circiter aquæ fontanæ congiis elixatur, adeo, ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat; hujus decocti (vel defectu

ejus, liquoris poſſetici) capaciores aliquot cyathos æger tepide exhaurire jabetur; eodemque tempore bona ejusdem quantitas pluribus *Enematis* ſucceſſive injiciendis inſervit, donec que per ſuperiora, quâ per inferiora, tandem omne juſculum abſumptum, ac denuo rejectum fuerit. Hiſce hauſtibus, pariter ac Clyſteribus, Syruporum *Lactucæ, Violarum, Portulacæ, Nymphææ*, eorumve alicujus, Uncia ſubinde admiſceri poterit: quanquam & citra ejusmodi additamenta juſculum ipſum per ſe rem ſatis commode exequatur. Ita ventriculo inſigni liquoris quantitate ſæpiùs onerato, atque, ut ſic dicam, ſubverſo, ac reiteratâ Enematum injectione, humores acres vel foràs eliminantur, vel retusâ acrimonia ad debitam temperiem revocantur. Exantlato hoc eluvionis penſo, quod tres vel quatuor horas ſibi vendicat, medicamentum aliquod *Paregoricum* curationi coronidem imponit: Mihi hoc crebro in uſu eſt: ℞. *Aq. Paralyſ.* ℥j. *Mirab.* ʒ ij. *Laudani liquidi gutt.* xvj. cujus loco Narcoticum quodvis officinale ſuccenturiari poterit. Atque hæc, quam propoſui diluendi humores via, multo tutius ac expeditiùs, quam quæ vel per evacuantia, vel per aſtringentia vulgo inſtituitur, periculoſisſimo affectui occurrit, quippe cum ab *illis* tumultus concitatior & ferocior evadat, ac omnia ſuſque deque vertantur; hæc è contrà hoſtem in mediis viſceribus detineant, ac ex advena reddant plane inquilinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo præter periculum ex ejusmodi mora, quâ in maſſam ſanguinis tandem humores vitioſi irrepunt, atque mali moris febrim facile

cile accendunt, etiam ægris graviſſimi mali tædium procreari.

At vero diligenter eſt animadvertendum, quod ſi non acceſſerit Medicus, niſi poſtquam æger vomitu ac dejectionibus ad horas aliquam multas continuatis, puta 10. vel 12. fuerit exhauſtus,& jam frigeſcant extrema membrorum; hoc, inquam, caſu, omisſis aliis quibuscunque auxiliis recto curſu ad ſacram hujus morbi anchoram, *Laudanum* intelligo, confugiendum eſt; quod non tantum exhibendum eſt urgentibus ſymptomatis, ſed etiam ceſſantibus Vomitu ac Diarrhœâ mane & ſero quotidie repetendum, donec priſtinas vires æger, ac ſanitatem tandem receperit.

Hic morbus quantumlibet Epidemicus,rariſime tamen (quod ſuprà dictum eſt) *Auguſti*, quo primum cœpit menſe, terminos excesſit; ex quo mihi ſubeſt contemplari elegantiſimum illud ſubtiliſimumque artificium, quo utitur natura in Epidemicorum natalibus atque ortu. Licet enim eædem prorſus maneant cauſæ, unde plures ſub finem *Septembris* æque ac menſe præcedente, hoc morbo poſſunt corripi, nimia ſcil. Fructuum Horariorum ingeſtio; eundem tamen non ſequi videmus effectum. Quisquis autem *Choleræ morbi legitimi*, quô cum ſolo nobis impræſentiarum res eſt, Phænomena ſtudioſe collegerit, fatebitur morbum iſtum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eadem occaſione prognatum, atq; eorundem ſymptomatum nonnullis ſtipatum, ab hoc noſtro toto cœlo diſtare; haud aliter acſi in aere peculiaris menſis hujus lateat reconditum ac peculiare quiddam,

dam, quod ſpecificam hujusmodi alterationem ſoli huic morbo adaptatam, vel cruori vel Ventriculi fermento valeat imprimere.

CAP. III.

Dyſenteria partis Anni 1669. atque integrorum 1670, 71, 72.

VEntris *tormina ſine dejectionibus* initio *Auguſti 1669.* ut ſuprà innuimus, invadere cœperunt; & excurrente eo Autumno, *Dyſenterias*, quæ cum iisdem ingrediebantur, æquabant numero, ne dicam, exuperabant. Febris nunc iis accesſit, nunc aberat. Dyſenteriarum per id tempus graſſantium torminibus dicta Ventris tormina omnino reſpondebant; atrociſſima nempe hæc erant, & per intervalla cruciabant; nullæ vero ſequebantur Dejectiones vel *Stercoroſæ*, vel *Mucoſæ*. Pari paſſu cum *Dyſenteriis* per *Autumnum* hunc omnem procedebant, ſed, ut jam docuimus, non cum iisdem per Annos ſequentes hujus *Conſtitutionis* Epidemicè amplius invadebant. Cùm vero tormina hæc ſine dejectionibus neque naturâ ſuâ, neque illâ, quâ promptiſimè ſopiebantur methodo, à *Dyſenteriis* multum diſideant, ad has me confero.

Animadverti, morbum hunc uti nunc, ita ferè ſemper, *Autumni* initio invadere ſolere, & appropinquanti hyemi pro tempore cedere; cum vero annorum ſeries eidem Epidemicê producendo nimium faveat, unum alterumve, etiam quovis alio tempore poteſt ferire; quin & circa *Veris* ingreſſum, fortè etiam maturius, (ſi nempe aura calidior intem-

intemperantiori gelu derepente ſoluto mox ſupervenerit) plures aliquot inceſſere. Unde, perpauci licet fuerint, qui hoc corripiantur morbo, cum tamen id tempore ita alieno contingat, ſatis ſcio illã *Conſtitutionem* haud mediocriter huic morbo ſuffragari. Atque ita ſe res habuit per eos annos, quibus *Dyſenteriæ* ita latè depopulabantur; quandoq; enim circa finem hyemis aut Veris initium, ut dictum, hic morbus hunc illumve vexabat.

Nunc cum rigore horroreque aggreditur hic morbus, quos ſequitur totius corporis calor, (ut in Febribus ſolenne eſt,) atque hunc brevi poſt ventris tormina; iſta vero dejectiones: Sæpè vero nulla antecedit Febris præſenſio, agmen autem ducunt tormina, dejectiones ſubſequuntur: Semper tamen ádeſt ingens cruciatus, & inteſtinorum depreſſio cum dolore, quoties exoneratur alvus, cum crebris itidem dejectionibus, & moleſtiſſimo viſcerum omnium quaſi deſcenſu. Dejectiones *mucoſæ* ſunt omnes, non *ſtercoroſæ*, niſi quod nonnunquam ſtercoroſa interponitur, idque ſine dolore inſigni. Mucoſis hisce dejectionibus intertexuntur ſanguinis quædam lineamenta; quandoque tamen ne minimum quidem ſanguinis per omnem morbi decurſum iisdem admiſcetur; quo non obſtante, (modo frequentes ſint dejectiones, cum ventris torminibus & colluvie mucosâ,) morbus haud minus rectè *Dyſenteria* vocabitur, quàm ſi unà manaret ſanguis. Interea temporis æger, ſi vel ætate floreat, vel Cardiacorum ope incaleſcat, febricitat, lingua ſubalbida quadam mucilagine dense obſita, &, ſi vehementiùs fuerit excalefactus, nigra etiam atque ſicca:

Pro-

Proſternuntur admodum vires, diſſipantur ſpiritus, nullum non adeſt Febris malè moratæ indicium. Non dolores tantùm ſummos atque ægritudinem adfert hoc malum, ſed, niſi peritè tractetur, ingens etiam in vitæ diſcrimen ægrum perducit; cùm enim jam imminutæ caloris Vitalis ſpirituum copiæ à crebris hiſce dejectionibus ante exhauriantur, quam peccans materia poſſit è ſanguine exturbari, manuum ac pedum frigore ſuperveniente, à morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos oppetendâ; quod ſi intentatas *Parcarum* manus hac vice eluſerit, plura tamen diverſi generis ſymptomata miſerum expectant: v. gr. nonnunquam progreſſo morbo, loco filamentorum ſanguineorum, quæ eodem incipiente dejectionibus permiſta conſpici ſolebant, *ſanguis ſincerus*, ne muco quidem intermixto, largiori quantitate ſingulis conatibus egeritur, quod, cum corroſionis majorum aliquot vaſorum, quæ inteſtina perreptant, argumentum ſit, ægro interitum minatur. Nonnunquam etiam inteſtina à magno illo incendio, quod excitavit materiæ calidæ atque aeris ad partes læſas affluxus copioſior, *Gangrænâ* inſanabili afficiuntur. *Aphthæ* inſuper exeunte morbo oris interna faucesque ſæpenumerò obſident; imprimis ubi corpus diu fuerit excalefactum, & materiæ peccantis evacuatio medicamentis aſtringentibus impedita, non exacto priùs per Cathartica morbi fomite. Atque hæ quidem mortem imminentem ut plurimum denunciant. Quòd ſi prædicta ſymptomata ſuperaverit æger, & morbus in longum trahatur, tandem inteſtina ordine quæ-

que

que ſuo deorſum verſus affici videntur, donec in *rectum inteſtinum* malum omne detrudatur, & in *Teneſmum* deſinat; quo facto, longe ſecus atque in Dyſenteriis Dejectiones *ſtercoroſæ* vehementiſſimum inteſtinis dolorem inferunt, alvi ſc. fecibus teneriora adhuc inteſtina inter deſcendendum radentibus; cùm Dejectiones *Mucoſæ* eo tantum tempore inferiori inteſtino, *Recto* nempe, moleſtias creent, quo materia in eo ſolo conficitur atque inde excernitur. Hic autem morbus licet *adultis*, maximè *grandævis*, haud raro exitialis, *Infantibus* nihilominus perbenignus reperitur, qui ad menſes aliquot ab eodem quandoque afficiuntur ſine quovis incommodo, modo res naturæ permittatur.

Quantam cum hac, quam deſcripſimus, affinitatem habeat *Endemia* iſta *Hybernorum Dyſenteria*, non ſatis ſcio, cum nondum ea mihi innotuerit; quin & in his, quas incolimus, regionibus quomodo ſe habeat *Dyſenteria*, quam jam depinximus, ſi ad illas referatur, quæ aliis annis infeſtabant, mihi pariter incompertum eſt; cum fieri quidem poſſit, ut variæ naſcantur *Dyſenteriarum* ſpecies, ut ſunt *Variolarum*, & Epidemicorum aliorum, diverſis *Conſtitutionibus* propriæ,& quæ proinde medendi methodum in aliquibus diverſam ſibi ſuo jure vendicent. Neque eſt, cur hos Naturæ luſus hac in re tantopere demiremur; cum in confeſſo apud omnes ſit, quòd quo profundius in quæcunq; Naturæ opera penetremus, eo luculentius nobis affulgeat ingens illa varietas & divinum pene artificium operationum ejus, quæ captum noſtrum

lon-

longisſimè ſuperant. Adeò ut quisquis ille fuerit, qui in ſe receperit hæc omnia mente aſſequi, & multifarias Naturæ operationes κατὰ πόδας indagare, partim magnis auſis excidet, neque voti per omnia compos reddetur : Convitia interim, (ſi quid judicando valet,) pro repertorum vel utilisſimorum quam fecit ſemente, certò certius ſibi metenda proponet, idque eam tantùm ob cauſam, quod primus invenit.

Porrò obſervandum eſt, quod *Epidemici* omnes, ubi primum è Naturæ ſinu emergunt exiliuntque, quantum ex eorum Phænomenis licet conjicere, principio magis ſpirituoſo ac ſubtili videntur inhæreſcere, quam ubi jam magis adoleverint, quoque magis ad occaſum vergunt, eò magis indies craſſi atque humorales fiunt : Etenim quales quales demum fuerint inimicæ iſtæ particulæ, quas aeri intimè permixtas *Conſtitutionem Epidemicam* formare opinabimur, omninò par eſt, ut easdem majori agendi potentia per ea tempora pollere exiſtimemꝰ, quibus primum eruperint, quam poſtquam earum vires fuerint refractæ. Ita primis menſibus, quibus graſſabatur *Peſtis*, nullo fere non die ejus contagio afflati, dum in triviis verſarentur, inopinantes extincti ſunt, nihil prorſus mali præſentientes, cùm, ubi morbus magis adoleverat, neminem, niſi Febre atque aliis ſymptomatis præcedentibus, unquam proſtravit : Ex quo abunde conficitur, morbum hunc in ipſis incunabulis magis efferatum atque acutum fuiſſe, quam poſt principia, licet pauciores prima acie jugulaverit, aucto jam ſc. quem habebat in humana corpora influxu. In *Dyſenteriis*

riis pariter, de quibus jam agimus, omnia universim ſymptomata atrociora ſub primo morbi ingreſſu comparebant, & licet, ſi ad ægrorum numerum reſpexeris, latius indies malum ſerperet, donec tandem ad ſtatum perveniſſet, in quo ex conſequenti plures interibant, quàm ineunte morbo; ſymptomata tamen ſub initio ſæviebant magis quam in *ſtatu*, ac multo adhuc magis quàm in *Declinatione*, & cæteris paribus plures pro ægrorum numero Ἔλαβε πορφύρᾳ θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή. Adde quòd quo diutius perſeverabat morbus, eo magis Humoralis etiam videbatur; v. gr. primo quo invaſit Autumno, quamplurimi nullis omnino Dejectionibus moleſtabantur; Torminum verò quod ſpectat atrocitatem, Febris intenſionem, ſubitam virum proſtrationem, aliaque ſymptomata, inſequentium annorum Dyſenterias longo intervallo poſt ſe reliquit. Quinimò Dyſenteriæ cum Dejectionibus, quæ primæ inceſſebant, principio magis ſpirituoſo ac ſubtili videbantur inhærere, quàm quæ illas ſequebantur. Etenim in primis Dyſenteriis & conatus & ad deſidendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipſæ verò Dejectiones, ſtercoroſæ præſertim, & minores, & magis inſolentes: Quibus autem gradibus morbus in genere ſe promovit, iisdem etiam imminuebantur Tormina; Dejectiones verò magis ſtercoroſæ erant, donec tandem fatiſcente *Epidemicâ* hâc *Conſtitutione* Tormina vix perciperentur, Dejectionesque *ſtercoroſæ* magis eſſent quàm *mucoſæ*.

Curatio. Ut ad curativas Indicationes tandem procedamus; cùm varia quæ huic morbo accidunt ſymptomata, diligenter ac maturè mecum penſitaſſem, *Febrem* eum eſſe (ſui ſc. generis) in inteſtina introverſam deprehendi, cujus ope humores calidi atque acres in maſſa ſanguinea contenti atque eandem exagitantes, per Arterias Meſaraicas in dictas partes deponuntur; unde à vehementiori ſanguinis atque humorum eo contendentium impetu patefactis vaſorum orificiis, ſanguis per ſedem effunditur. Interea temporis importuno inteſtinorum niſu, quæ omnem adhibent operam, ut humores acres continuò infeſtanſtes expellant, mucus iſte, quo naturaliter obducuntur, ſingulis ſedibus, nunc parciùs, nunc copioſius, unà egeritur. Proinde ultrò ſe *Indicationes* offerre videbantur, neque mihi aliud quippiam incumbere exiſtimavi, quàm ut primùm acres iſtos humores ſecta vena immediate revellerem, quo facto inſuper reliquam maſſam contemperarem, tum etiam dictos humores per Cathartica ſubducerem.

Hac itaque Methodo ſum uſus: Quo primùm accerſebar die, venam cubiti tundendam ſvaſi, eadem nocte & *Paregoricum* propinavi, & ſequenti aurora Potionem hanc Catharticam Lenitivam, mihi familiarem, ℞. *Tamarind.* ℥ß. *fol. Sennæ* ʒ ii. *Rhei* ʒ j ß. *Coq. s. q. Aquæ, Colaturæ* ℥iij. *diſſolve Mann. & Syr. Roſ. ſolut. an* ℥j. *m. f.* Potio ſumenda ſummo mane. Hanc ego Potionem Electuario cuilibet cum Rhei pauca quantitate parato, ſoleo præponere; licet enim *Rhabarbarum* Choleræ atq: acrioribus quibusque humoribus evacuandis ſit dicatum,

cutim, attamen nisi *Mannæ* aliquid, aut *Syrupi Rosacei*, vel aliud ejusmodi, ea quantitate admiscea-tur, ut ad pleniorem Catharsin assurgat, in Dysenteriis *curandis* non admodum conducit. Quandoquidem verò satis est obvium, Medicamenta Cathartica etiam leniſſima, & tantum ἐκκοπρωτικὰ, ventris tormina intendere, spirituum etiam dejectionem, atque ἀταξίαν universalem ægro inferre, adventitio nempe illo tumultu, quo sangninem ac humores commovent inter operandum; ea-propter solenne mihi est *Paregoricum* temporius aliquanto subjicere, quàm post Cathartica consuevimus, hora sc. promeridiana quacunque, modò Catharticum suo defunctum munere videatur; quo sc. quem concitavi motum denuò sufflamina-re valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum Catharticum præscribo, alternis sc. diebus hauriendum; Paregoricum etiam post singulas Purgationes, quo supra monuimus tempore. Hoc insuper diebus à Purgatione vacuis tam mane quam serò exhibendum curo, quo sc. symptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem, dum cum humore peccante exterminando mihi res est. *Anodyno* autem utebar maxumè *Laudano liquido*, guttis nempe 16. vel 18. in Aqua qualibet Cardiaca, pro dosi una.

Post Venæ-sectionem & Catharsin semel celebratam per totum morbi decursum Cardiacum quodvis è temperatioribus, ut *aq. epidem. aq. scord. comp.* & his similibus, subinde degustandum concessi: *Ex. gr.* ℞. *aq. cerasor. nigr. & fragor. an.* ℥iij. *aq. epidem. scordii comp. & cinnamomi hordeat. an.* ℥j.

margarit. præparat. ℥j. ß. *Sacchari Cryſtalliniq. ſ. adde aq. roſarum Damaſc.* ℥ß. (ad guſtum ſc. gratiorem) *miſc. f. Jul. dequo cap. coch.* iiij. *vel* v. *in languoribus, vel ad libitum.* Hæc autem imprimis in ſenioribus ac Phlegmaticis uſurpavi, quo nempe ſpiritus magna Dejectionum vi, quod in hoc morbo uſu venit, proſtratos erigerem quadantenus, & reſarcirem: Potus erat Lac coctum cum Aquæ triplo; aut *Decoctum album* (quod appellant) *ex C. C. C. & micæ panis albiſs. an.* ʒij. *coctis in aq. font.* ℔ iij. *ad* ℔ ij. *& poſtea & ſ. q. ſacchari albiſſ. edulcoratum*; aliquando etiam lac Cereviſiatum; vel, ubi dejectio virium id poſtulaverit, *Aq. font.* ℔ ij. *cum Vini Canarini* ℔ *ſs. ſimul coctæ*, pro potu ordinario frigidè aſſumebantur. Panatella item nonnunquam veſcebatur, nonnunquam juſculo è carnibus ovinis macilentioribus. Grandæviores lectulo magis addixi; Aquam item Cardiacam illis familiarem liberalius indulſi, quam infantibus aut junioribus par erat. Laudata Methodus omnibus, qui mihi hactenus innotuêre, in hoc morbo vincendo facilè palmam præripuit, qui perrarò ultra tertiam Purgationem duravit.

Quod ſi morbus præfractior his non cederet, dictum *Paregoricum* ægro exhibui ſingulis dieb9 mane, & hora ſomni, donec omnino convaleſceret; imò quo certius adhuc hic affectus debellari potuerat, Laudanum prædictum octava quaque hora, *i. e.* ter ſpatio diei naturalis, propinare non dubitavi; idque in majore doſi quàm ſupra recenſui, nempe ad gutt. xxv, ſi prior doſis fluxui cohibendo haud par fuerat. Inſuper *Enema ex lactis vacc.*

librâ

librâ dimidiâ, & Theriac. Androm. ſesquiuncia ſing. diebus injiciendum curavi, quod quidem in quibuscunque alvi dejectionibus mirè confert. Nec vel minimum quidem incommodi à tam frequenti Medicamenti Narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit (quantamlibet noxam inde ſequuturam comminiſcantur inexperti,) licet plures noverim, quî in morbo contumaciori idem ad ſeptimanas aliquot continuas quotidie uſurpaverint. Hîc autem admonendum, quòd cùm alvi fluxus ad *Diarrhœam* tantum aſſurgat, ſatis erit ut (Phlebotomiâ ac Catharſi fortiori omiſſa) *Rhabarbarum* ſolum ſingulis matutinis exhibeatur, nempe ejusdem *pulv.* ʒ ſs. (plus minus pro ægri virium ratione) *in Bolum ſ. q. Diaſcordii concinnata, addendo ol. Chym. cinnamomi gutt.* ij; noctibus autem inſequentibus *Paregoricum ex aq. Cinnamomi hordeatæ* ℥ j, *& laudan. liquid. gutt.* xiiij. Diætam interim obſervando, qualem in curatione Dyſenteriæ ſuprà deſcripſi, atque etiam ſingulis diebus ſi opus fuerit, clyſterem injiciendo ibidem laudatum. Sed hoc obiter.

Ut unica inſtantia (neque enim pluribus Convaleſcentium exemplis, nulla cogente neceſsitate, Lectori tædium creabo) Methodum jam a me propoſitam commendatam faciam; Vir pietate atque Eruditione inſignis *Tho. Belke* S. T. P. & *Comiti Sancti Albani* à Sacris domeſticis, durante hâc Conſtitutione *Dyſenteria* acutisſima laborans, me in ſubſidium accito, ipſisſima hac methodo reſtitutus eſt.

Infantes hoc morbo correpti eodem planè modo

erant tractandi; ſanguinis tamen extrahendi quantitate, tum etiam Medicamentorum, tam Cathartici, quàm Anodyni viribus pro annorum ratione imminutis; ita ut v. g. Narcotici guttæ duæ infanti unius anni ſuffecerint.

Laudanum Liquidum, quod in quotidiano, ut dictum, uſu mihi erat, hanc ad normam ſimpliciorem præparavi: ℞ *Vini Hiſpanici* ℔ j. *Opii* ʒij. *Croci* ʒj. *pulv. Cinnamomi, & Caryphyllorum an.* ʒ j. *infundantur ſimul in B. M. per duos vel tres dies, donec liquor debitam conſiſtentiam acquirat; Colatura ſervetur pro uſu.* Hanc noſtram præparationem *Laudano* Officinarum *ſolido* anteferendam virtutibus quidem non cenſeo, ſed ob formam ſaltem commodiorem, & majorem Doſis certitudinem, eidem anteponò; cùm ſcil. Vino, Aquæ Diſtillatæ, aut liquori alii cuicunque inſtillari poſſit. Et profectò non hîc mihi tempero, quin gratulabundus animadvertam, DEUM Omnipotentem *πάντων δωτῆρα ἐάων* non aliud remedium, quod vel pluribus malis debellandis par ſit, vel eadem efficaciùs extirpet, humano generi, in miſeriarum ſolamen, concesſiſſe, quàm ſunt *Opiata*, Medicamenta ſcil. ab aliqua *Papaverum* ſpecie deſumpta. Et quamlibet ſint nonnulli, qui credulis perſvadere velint, omnem fere Narcoticorum, *Opii* præſertim ipſius, virtutem ab artificioſa ac debita, quam ſoli adhibent, præparatione pendere; qui tamen experientia judice certaverit, & tàm ſimplicem ſuccum à natura oblatum, quàm ejus præparata cum diligenti obſervatione in uſum frequenter revocaverit, nullum fere diſcrimen intercedere

cedere comperiet,& mirandos illos effectus, quos edit, nativæ ipsius plantæ bonitati atque excellentiæ, non verò artificis polydædali solertiæ deberi certò sciet. Quinimò ita necessarium est in hominis periti manu organum, jam laudatum Medicamentum, ut sine illo manca sit ac claudicet Medicina; qui verò eodem instructus fuerit, majora præstabit,quàm quis ab uno Remedio facilè speraverit. Rudis enim sit oportet, & parum compertam habeat hujus medicamenti vim,qui idem sopori conciliando, demulcendis doloribus, & Diarrhœæ sistendæ applicare tantùm novit, cùm ad alia plurima,gladii instar *Delphici*, accommodari possit, & præstantissimum sit Remedium, Cardiacum unicum penè dixerim,quod in rerum natura hactenus est repertum.

Hâc Methodo erant tractandæ *Dysenteriæ* in genere. Observandum est autem,quòd cùm primo quæ ingrediebantur anno, indolis magis subtilis, uti dictum,ac spirituosæ essent,quàm quæ sequentibus annis infestabant, idcircò non ita promptè Catharticis parebant Medicamentis,atque illis,quæ tàm sanguinem diluebant comtemperabantque, quàm acres istos humores,qui ex eodem in fistulam intestinalem excernebantur. Quamobrem primo autumno,quo *Tormina sicca* & *Dysenteriæ* invadebant,Methodum sequentem constanter ad utrumque morbum abigendum adhibui, eventu ubique astipulante: donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minus efficacem esse sentirem, atque annis sequentibus, cùm jam magis à subtilitate recederet morbus, prorsus inutilem.

Ita verò proceſſi : ſi æger ætate florens febricitaret, cubiti venam tundendam præcepi, atque elapſa hora una aut altera, eundem ingeſto affatim liquore diluendam, ut in *Cholera morbo*, factitâram ; non verò, ut illic, juſculo è carnibus pullorum, aut Lacte Cereviſiato, at Lactis ipſius ſero, quod eâdem qua illic copia frigide propinandum, tepidè verò inferiùs injiciendum curavi, nec Saccharo adjecto, nec alia re quacunque. Tormina, & Dejectiones ſanguine permiſtas, rejecto jam quarto Enemate ſemper evaneſcere animadvertebam. Hoc labore exantlato, & transmiſſo ſero lactis omni (quod duarum triumve horarum ſpatio fiet, ſi diligenter operam navaverit æger) lectulo protinus eum commiſi, ubi brevi ſponte ſua in madorem ſolvebatur (a ſero lactis ſanguini immixto,) quem ad horas 24. continuari, minimè provocari jubebam ; nihil interim concedens præter Lac crudum paulò tepefactum, quo etiam utebatur ſolo ad dies tres vel quatuor, poſtquam e lecto ſurrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis uſum nimis præmaturè intermiſſum, recidivam pateretur æger, eadem veſtigia denuò repetenda erant. Hæc Methodus, ſi certa atque expedita fuerit, non ideo à viro quolibet prudente repudiabitur, quòd faſtoſo Remediorum apparatu non ſe venditet.

Hujusmodi *Febrem* ſymptomatis, qualia ſupra deſcripſimus, ſtipatam iis in locis & temporibus reperiri, quibus *Dyſenteria* Epidemicè regnat, & Methodum hanc, quam delineavimus, eidem omnino deberi, teſtimonio viri probi atque eruditi Doctoris *Butler* ampliùs confirmabitur, qui Nobiliſſi-

lissimum D. D. *Henricum Hovvard*, a S. Maj. Regia *Britannicâ* ad *Moroccensem* in *Africa* Legatum comitabatur; quibus in regionibus, ut mihi ipsus retulit, observavit *Dysenteriam* per ea tempora, uti semper, Epidemicè grassari, & *Febrem*, quæ cum illa jungebatur, omnino illi similem, quam depinximus; quibus ille medebatur tam in urbe *Tingitanâ*, quam aliis in locis, sive *Nostrates* essent ægri, sive *Mauri*, dicta Methodo, felici semper exitu. Quam quidem neuter alteri debemus, sed pari fortuna in eandem dissitissimi incidimus. Profitebatur autem, optimè istic sibi cessisse in illius morbi Curatione Methodum illam, qua liquoris diluvio submerguntur *Dysenteriæ*. Atque existimo ego, omnino par esse, ut in calidiori isto Climate longè rariùs successu careat hæc Methodus, quàm in nostra *Britannia*.

Primo illo Autumno, quo vigebat hæc *Constitutio*, *Daniel Coxe* M. D. vir ingenio & eruditione ornatissimus, *Dysenteria* acutissima laborans, me quem consuluit ivadente, ope Methodi jam laudatæ, Citò, Tutò, & Jucundè sanatus est; post tertium scil. quartumve Enema, dum lecto assiderem, & Tormina & Dejectiones sanguineæ evanuêre; nec qualibet re alia præter lecti ad dictum spatium patientiam, & Lacteam Diætam, ad sanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem planè modo & idem postea alios quamplurimos hoc malo affectos restituit exeunte eo Autumno. Anno autem proximo, illum etiam idem molientem spes fefellit.

Jam olim diximus, quod sæpenumerò hic mor-

bus, ſi diutius excurrat, inteſtina ſeriatim omnia deorſum verſus afficiat, donec tandem omnis ejus vis in *Rectum* decumbat cum aſſidua deſidendi cupiditate, qua nihil præter Mucoſum quiddam & ſubcruentum excernitur. Hoc ſi fiat, fruſtra erit, me judice, qui medicari ſataget vel quavis Methodo prædicta, vel Clyſteribus, Abſtergentibus, Glutinantibus atque Aſtringentibus, quæ pro variis ulceris, quod ſupponitur, temporibus injici ſolent; vel etiam Fotu, Inſeſſu, Suffumigiis, ac Suppoſitoriis dictos ſcopos reſpicientibus. Liquet enim, hoc ab ulcere *Recti* non procedere, ſed ex illo potiùs, quod *Inteſtina* quibus gradibus vires reſumpſerint, iisdem etiam materiæ morbificæ reliquias in *Rectum* deturbaverint; quod quidem indeſinenter proritatum ſingulis ſcdibus mucoſam illam materiam, qua ex naturæ providentia inteſtina duplicantur, elidit. Corroboranda eſt itaque pars affecta, quò poſſit, aliorum inteſtinorum exemplo, jam fatiſcentes mali reliquias funditus eliminare. Hoc autem ea ſola præſtabunt, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata ſunt. *Topicum* enim, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cum Alienum quid ſit, contactu moleſto debilitatem magis adferet, quam robur ſubminiſtrabit. Tolerandum itaque eſt ægro, donec Diæta Analeptica & liquore aliquo Cardiaco, qui palato arridet maximè, pro libitu ingeſto, revocari poſſint vires; quibus redeuntibus, pari paſſu ſuaque ſponte proripiet ſe hoc *Teneſmi* ſymptoma.

Accidit etiam nonnunquam, licèt rarò admodum,

dum, ut *Dyſenteria* ſub initio non rite curata, particulare ſubjectum ad annos aliquot diſcruciet, integra ſanguinis maſſa Craſin quaſi Dyſentericam jam indepta, unde acres calidique humores inteſtinis continuò ſuppeditantur, ægro interim ſingula vitæ munia mediocriter bene obeunte. Hujus ſpecimen ſe mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis ædibus vicina, quæ per tres annos hujus *Conſtitutionis* poſtremos hoc malo continenter exercebatur. Cùm remedia quamplurima eſſet experta, antequam ad me accederet, Venæſectionem tantùm, miſis cæteris præſidiis quibusque, celebrandam cenſui; quam ut ſæpiùs repeterem, longioribus tamen intervallis, tum ſanguinis color, Pleuriticorum ſanguinis æmulus, tum inſigne illud, quod poſt ſingulas vices magis ac magis auctum ſentiebat levamen, mihi addebant animos; cujus ope tandem priſtinam ſanitatem conſequuta eſt.

Antequam finiam, hoc eſt notandum, quòd tametſi in his annis, quibus Dyſenteriæ adeò Epidemice graſſarentur, evacuationes priùs memoratæ prorſus neceſſariæ erant, antequam ad uſum Laudani deventum fuiſſet; attamen in *Conſtitutione* quavis huic morbo minùs faventi, iſtæ tutò omitti poſſint, ac curatio compendioſiori viâ, ſolo nempe uſu Laudani, abſolvi, eo quem deſcripſimus modo. Atque hæc de *Dyſenteriis* dicta ſunto.

CAP.

CAP. IV.

Febris Continua partis An. 1669, atque integrorum 1670, 71, 72.

EO ipso tempore, quo sæviebat *Dysenteria*, & *Febris* quædam illi simillima, quæ Dysentericis accidere sæpè solebat, unà exorta est; quæ quidem non eos tantùm, quos jam sauciaverat Dysenteria, sed ab illa prorsus immunes, (nisi quod subinde, at raro, tormina haud quidem atrocia, nunc *cum* Dejectionibus, nunc sine illis, paterentur ægri) pariter incessit: Easdem enim ubique προφάσεις seu causas manifestas & apparentes habuit, quas *Dysenteria*; eadem etiam per omnia symptomata, quæ Dysentericorum Febrem comitabantur. Ita ut, si evacuationes per alvum Dysenteriâ laborantium excipias, & quæ ab istis necessariò pendebant symptomata, dicta Febris ejusdem prorsus naturæ cum ipsis Dysenteriis videretur; & deinceps per hujus *Constitutionis* decursum omnem, parem cum illis subiit symptomatum quorumlibet alterationem, eisdem scilicet differentiis, quoad Augmentum, Statum & Declinationem, affecta, quibus afficiebantur in genere *Dysenteriæ*. Hæc itaque *Febris Dysenterica* mihi audiebat.

Memorata *Febris* nonnunquam, uti dictum, cum alvi Torminibus, sed mitioribus, ingrediebatur (prioribus annis maximè, quibus invasit,) vel ista ad eam post accedebant, sæpiùs verò nulla erant. Sudores, qui in Febre *Constitutionis* prægressæ copiosissimi erant, ut supra notavimus, in hac rari ac parci, sed Capitis dolor in hac quàm in illa specie imma-

immanior: Linguæ ægrorum, licet humidæ atque albæ, ut in altera ſpecie, craſsâ inſuper pelliculâ oblinebantur. Rariùs hæc per *Ptyalismum* ſibi fugam quærebat, quod in alia non erat infrequens. Ad *Aphthas*, cùm jam diſceſſum meditaretur, erat propenſior, quàm vel prior iſta, vel alia quævis Febris ſpecies, quam mihi hactenus contigit videre; huic etenim perquam familiare fuit (uti & Febri etiam illi, quæ Dyſenteriis ſupervenit) cùm jam ferè deſineret, materiam fœdam atque acrem è ſanguine in os atque gulam deponere, unde naſcebatur dictum ſymptoma, in iis præſertim, quos contumacior morbus diutius maceraverat, & regimen juſto calidius amplius infirmârat.

Eodem etiam morbo generabantur *Aphthæ* iſtæ, quæ *Dyſenteriis* pervicacioribus cum Febre conjunctis nullo non die accidebant; præſertim ſi præter regimen calidius evacuationes etiam per alvum medicamentis aſtringentibus priùs fuerint coërcitæ, quàm morbi fomes è venis Phlebotomiâ & Catharſi exigeretur.

Hæc erant certiſſima hujusce Febris κριτήρια; reliqua ſymptomata variabant quotannis, & pro manifeſtis aëris qualitatibus certis quibusdam temporibus, & pro Dyſenteriæ in genere progreſſu, tum etiam vario ejusdem ſtatu. Sed ut hæc clarius intelligantur, cùm hoc præſertim artificio in *Epidemicorum* productione triumphet natura, rem paulò altiùs repetam. Notandum eſt itaque, quòd, licet aëris *qualitates manifeſtæ* non eam vim cuilibet *Conſtitutioni* imprimant, ut cauſæ ſint Epidemicorum, qui ad illam proprie referuntur, Productivæ,

væ, (cùm a recondita atque inexplicabili ejusdem conditione fluant isti,) pro tempore tamen in eos habent potestatem, & proinde intromittuntur *Epidemici*, aut etiam excluduntur, prout illis favent qualitates manifestæ, vel adversantur; *Universalis* autem *Constitutio* eadem prorsus manet, sive eam promoverint istæ, sive quadantenus retardarint. Unde etiam est, quòd, cùm varii Epidemici in eandem incidant *Constitutionem*, hic aut ille morbus particularis ea potissimùm tempestate se exerat, ad quam sensibiles aëris qualitates eundem destinaverint, atque alteri demum *Epidemico* locum cedat, quem sc. diversæ subsequentis temporis qualitates advocaverint. Ex quo fit, ut Febris *Stationaria*, quæcunque demum illa sit, quæ ad *Epidemicum* eo anno regnantem attinet, *Julio* mense potissimùm sæviat, cujus initio plures hominum catervas simul aggreditur; *Autumno* verò appropinquante, magno illi Epidemico, à quo annus insignitur, rursus invalescenti decedit, & parcius infestat, ut quilibet semper annus satis docet. Excalefacta enim â prægressa æstate hominum corpora Febres, *Constitutioni Generali* propriæ quæ sunt, promptissimè eo tempore invadunt; appetente verò *Autumno*, quo qui prædominatur *Epidemicus*, fasces resumit, istis omninò recedendum est.

Sicuti verò nominatæ *Febres* sensibili aëris Qualitati acceptum referre debent, quòd jam hoc mense exoriantur; ita etiam symptomata varia, à sua natura, quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali pendent, prorsus aliena, à manifestarum qualitatum, quæ in illum incidunt *mensem*, peculio

sumunt

ſumunt mutuo. Hinc eſt, quod quibus annis dictæ Febres hoc menſe turmatim ingrediuntur, variis ſymptomatis novis ſtipantur, præter illa, quæ eis ſunt propria, quatenus ab ejusmodi *Conſtitutione* Generali procreantur; eædem tamen ipſæ maneant, licet apud vulgus ob φαινομένων diverſitatem *Novæ* quotannis *Febres* audiant. Ad paucas verò tantùm ſeptimanas perſeverant ſymptomata hæc magis peculiaria, quibus elapſis propria ſolummodo ſymptomata, quæ eis accidunt, quatenus Febres ſunt *Stationariæ* talis *Conſtitutionis*, reperiuntur per reliquum annum.

Hoc tum in aliis liquebat Febribus, tum magis peculiariter in *Dyſentericis* menſis *Julii* 71, & 72, in quarum *priore* vehemens ægritudo, & Bilis æruginoſa, cum magna in Diarrhœam propenſitate ſub morbi finem, continuò obſervabantur: In *poſteriore*, doloris ſenſus in partibus corporis muſculoſis, Artubus maximè, ad Rheumaticorum ferè dolores accedens: Faucium inſuper inflammatio, mitior tamen quàm in Angina laborantibus. Utraque tamen hæc in eadem *Febre ſpecifica* coibant, & eadem planè medendi ratione utraque profligabantur; differebant autem reſpectu tantùm qualitatum ſenſibilium, quibus donabantur tempora illa, in quæ incidebant. Improviſa verò ſubitaneaque harum Febrium circa dicti menſis initium eruptio, & nova ad tempus aliquod peculiarium ſymptomatum facies (licet neque ſpecie diſtarent, neque methodo medendi, quam poſtulabant, à Febre illa, quæ integrum percurrebat annum:) Hæc, inquam, plus ſatis evincunt, quàm ſit difficile, certam

tam Febris ſpeciem omni tempore è Phænomenis elicere; licet eam ſatis rectè poſſit dignoſcere, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter attenderit, & propria inſuper Febris ſymptomata, quæ ad hunc vel illum *Evacuationis* modum ſpectant, ritè obſervaverit. Nec parùm facit ad inveſtigandam Febris ſpeciem conſideratio, ſive Methodi, ſive Medicamenti, à quibus eadem minimo cum negotio expugnatur.

Quod ad reliquas ſymptomatum, Febres *Stationarias* comitantium, differentias ſpectat, *varia* Conſtitutionis tempora eæ tantùm reſpiciunt, atque eo nomine vel ſunt intenſiora, vel remiſſiora, illa prout intenduntur, vel etiam remittuntur ſymptomata aliorum Epidemicorum, ad quos ipſa pertinet.

Sed ut ad rem revertamur. *Febris* hæc, quæ cum *Dyſenteriis*, ut ſupra dictum, eſt ingreſſa, parem cum iis paſſum tenuit, niſi quòd ſe paululùm ſubduceret, dum alii horum annorum Epidemici prævalerent; perſiſtebat tamen illa, nunc plures, nunc pauciores petens, durante hâc *Conſtitutione*.

Curatio. Pro hujusce *Febris Curatione*; cùm obſervaſſem, uti priùs dictum, Phænomena *Febris Dyſentericorum* quamplurium eadem planè eſſe cum illis, quæ hujus anni *Febres ſolitarias* comitabantur, conſentaneum mihi videbatur, ſanatos iri ægros meos, ſi evacuationem illam quadantenus imitarer, qua natura materiam illam corroſivam atque acrem, quæ & ipſius Dyſenteriæ, & ſupervenientis Febris cauſa *Continens* eſt, ſolet ablegare. Ac proinde eâdem ipsâ Methodo, tum quoad

quoad Venæ-sectionem, tum repetitas Purgationes, Febrem hanc aggressus sum, quam in Dysenteriæ curatione supra fusius deduximus; Nisi quod *Paregorica* Purgationibus interjecta non tantùm non hic juvare, sed & obesse deprehenderim, (secus atque in *Dysenteria*) cum ab his detineretur materia illa, quæ Catharsi eliminari debuerat. Pulticulâ Avenaceâ, Hordeaceâ, Panatellâ, & similibus sub primis morbi diebus victitabat æger; potus erat Cerevisia tenuis parum tepefacta: Post celebratam verò semel iterum ve Catharsin, nulla suadebat necessitas pullorum carnibus, aut similibus Eupeptis ægro interdicere; cùm hæc per Purgationem Medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi, si alii viæ insisteretur. Tertia ut plurimum Purgatio, interposito semper die morbum absolvit; neque tamē perpetuum id fuit, sed aliæ insuper nonnunquam instituendæ erant. Si Febre jam pulsâ, fractiores adhuc essent ac magis effœtæ ægri vires, atque is tardius convalescceret (quod *Hysterici*s frequentissimè accidebat,) *Laudano* in parva dosi exhibito easdem restaurare, & spiritus transfugos ac dissipatos in desertas stationes revocare conabar; rarò autem remedium illud repetebam, neque unquam præscripsi, nisi biduo triduove à postrema Catharsi. Nihil verò æquè ad renovandas vires refocillandosque spiritus faciebat, atque auræ liberior usus mox ut Febris recesserit.

Ansam autem ad praxin hanc instituendam hinc primùm arripui; quod nempe, nascente fermè *Constitutione* hâc, dum irrequieto solicitoque animo novæ hujus Febris naturam volutarem, ad ju-

venculam mihi vicinam advocabar, Febricitantem quidem illam atque acerbissimo sincipitis dolore ferè enectam, aliisque symptomatis, quibus *Febrem Dysentericam* onerari jam diximus: Hæc cùm à me interrogaretur, & de modo, quo Febris primùm invadebat, & de ejusdem duratione, fassa est se à *Dysenteria*, quæ tum ubique ferè grassabatur, à quatuordecim retrò diebus fuisse liberatam; cui sive suâ sponte discedenti, sive medicamenti ope depulsæ protinùs successit dicta Febris cum dolore capitis: Quibus ego me rectissimè occurrere posse conjectabam, si *Dysenteriæ* loco aliam evacuationem substituerem, ejus simillimam, quâ præclusâ Febris oborta est; ac proinde methodo suprá laudatâ eandem restitui; Atque huic quidem se promptissimè dedebant hujus *Constitutionis* Febres. Semper enim rebar, non sufficere ad comprobandam in *Acutis* Medendi rationem, ut feliciter ea cederet, [cùm ab imperitissimarum mulierculârum temeritate sanentur nonnulli,] sed requiri adhuc, ut morbus nullo negotio victus quasi suopte genio cedat, atque abitum affectet, quantum ejus fert natura. Sed hæc obiter.

Ineunte *Junio* 1672 Vir Nobilissimus, ac Prudentissimus Dominus Comes *Salisburiensis* hâc Febre laborans cum torminibus, alvo tamen non solutâ, accersiri me jussit, & Methodo propositâ sanitati redditus est, neque alia mihi ulla fuit opus, dum hæc staret Febris.

In Adolescentibus, aliquando & in paulò provectioribus, Febris hæc caput nonnunquam petebat, unde delirabant, non quidem ut in aliis Febribus

bribus Phreneticorum more, sed quasi stupore, ad *Carum* proximè accedente, perculsi. Hoc illis præ cæteris accidebat, qui sub morbi principio in sudoribus quoquo modo extorquendis operam inauspicatò collocârant. Non id mihi contingebat Felicitatis, ut his sublevandis par tunc temporis essem, licet nullum non moverem lapidem, nullumque non è remediis hactenus notis in suppetias advocarem. Atque hæc de Febre hujus *Constitutionis* possunt sufficere.

CAP. V.

Morbilli Anni 1670.

SUb initio *Januarii* $167\frac{0}{1}$ [ita ut solent præmaturè] *Morbilli* sunt ingressi, atque indies magis invalescebant, donec instante *Verno Æquinoctio* ἀκμὴν adepti, exinde iisdem gradibus imminuti tandem *Julio* sequenti penitus extinguerentur. Horum jam ego historiam [cùm omnium, quos hactenus vidi in suo genere perfectissimi illi mihi videantur,] certam atque exquisitam, quatenus mihi tum observare licuit, literis consignabo.

Ortum habet hic morbus, atque occasum temporibus supra notatis. *Infantes plerumque* aggreditur, omnesque adeò ex illis, iisdem mœniis concluso. A rigore atque horrore, calorisque & frigoris, quæ se mutuo *primo* die expellunt, inæqualitate tragœdiam orditur; tandem effulgente *secundo* die in Febrem consummatam desinit, vehementi ægritudine, siti, inappetentia, lingua albâ, [non verò siccâ] tussiculâ, capitis atque ocu-

orum gravedine, & somnolentia perpetuâ stipatam. Plerumque etiam è naribus atque oculis stillat humor; atque hujusmodi lacrymarum in oculos effusio certissimum est signum morbillorum ingruentium. Cui & hoc addendum haud minùs certum, quòd etsi in facie, exanthematum specie hic affectus ut plurimùm se prodit, in pectore tamen non tam exanthemata, quàm maculæ latæ & rubræ superficiem cutis non superantes, conspiciuntur; sternutat æger tanquam à suscepto frigore, intumescunt palpebræ (paulò sc. ante eruptionem,) vomit, sæpius tamen laborat *Diarrhœâ* cum Dejectionibus coloris subviridis, Dentientibus autem maximè id convenit. Infantes etiam per hunc morbum solito sunt morosiores. Ingravescunt ut plurimùm symptomata ad *quartum* usque diem, quo tempore plerumque (licèt ad diem *quintum* aliquando differantur) circa frontem & reliquam faciem maculæ parvæ rubræ, pulicum morsibus persimiles, prodire incipiunt, quæ tam numero quàm magnitudine auctæ, racematim convalescunt, & faciem maculis rubris majusculis variæ figuræ, interstinguunt. Quæ quidem maculæ rubræ è parvulis quibusdam papulis rubris haud longè abinvicem dissitis, supra cutis superficiem paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantia, digito leviter admoto, tactu potest deprehendi, licet oculorum longiùs remotorum aciem ferè effugiat. A facie, quam primò solam occupant, sensim ad pectus ventremque, crura deinde ac tibias se diffundunt hæ maculæ, licèt truncum atque artus rubore inficiant tantùm, nulla

nulla eminentia ſenſibili cutis æquabilitatem transgreſſæ. Eruptione *Morbillorum* non perinde deliniuntur ſymptomata, atque *Variolarum*; Vomitum tamen poſt eruptionem nunquam obſervavi; Tuſſicula nihilominus, Febrisque intenduntur, cum ſpirandi difficultate, oculorum debilitate defluxioneque in eosdem decumbente ſomnolentiâ perpetuâ, atque inappetentiâ, uti priùs adhuc perſeverantibus. Die *ſexto*, aut circiter, frons & facies aſpereſcunt, emorientibus poſtulis, ruptâque cuticula, & per id temporis maculæ per reliquum corpus & latisſimæ fiunt, & maximè rubeſcunt. *Octavo* circiter die maculæ in facie evaneſcunt, & vix in reliquo corpore cernuntur; *nono* verò nullæ ſunt prorſus, facie atque artubus, quandoque & toto corpore quaſi farina conſperſis; particulis ſcilicet diſruptæ cuticulæ paulum elevatis & vix cohærentibus, quæ morbo jam abituriente in fruſta diſtrahitur, & poſtea à toto corpore ſquamularum forma decidit. Evaneſcunt itaque *Morbilli* die ferè *octavo*, quo tempore vulgus (a ſpacio, quo perdurare ſolent Variolæ, deceptum) eosdem introverti affirmat, licèt revera illum curſum a natura deſtinatum abſolverint, & ſymptomata, quæ iisdem recedentibus ſuperveniunt, ex eo nata autumat, quod juſto citius ſe intrò *Morbilli* receperint. Obſervare enim eſt, Febrem atque ſpirandi difficultatem tunc temporis augeri, importuniùs urgere Tuſſiculam, ita ut nec interdiu, nec etiam noctu ferè ſomnus poſſit obrepere. Infantes præſertim ſub regimine calidiori, aut qui calidioribus uſi ſunt medicamentis ad promoven-

dam Morbillorum eruptionem, huic malo sunt obnoxii, quod Morbillis jam facessentibus se ostendit, unde in *Peripneumoniam* conjiciuntur, quæ plures jugulat, quam aut Variolæ ipsæ, aut symptoma quodcunque ad eum spectans morbum; licet omni prorsus periculo vacent *Morbilli*, si modò peritè tractentur. His etiam non rarò accidit *Diarrhœa*, quæ vel morbum statim excipit, vel etiam ad plures septimanas excurrit post morbi, omniumque ejus symptomatum fugam; haud sine magno ægri discrimine, in quo abhinc ortâ spirituum profusione continuâ, versatur. Aliquando etiam post regimen intensè calidum Exanthemata livescunt primò, mox nigrescunt; id verò *Adultis* tàntùm contingit, de quibus conclamatum est, ubi primùm nigredo ista conspicitur, nisi Phlebotomiâ & temperatioris regiminis refrigerio iis actutum subveniatur.

Curatio. *Morbillis* ut naturâ, ita & medendi, quam sibi poscit hic morbus, ratione, cũ *Variolis* satis convenit: Medicamenta & regimen calidiora periculi plenissima sunt, utut frequenter in usum revocentur ab ignaris ægrorum Curatricibus, eo animo ut morbus à corde procul submoveatur. Feliciter præ aliis mihi cessit methodus illa, qua æger ad dies binos solùm ternosve ab eruptione lecto adstringebatur, quo sanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facile separabiles, à quibꝰ offendebatur, per cutis spiracula diffiaret, nec lodicibus, nec igne, præter modum, quem sanus tenebat, adjectis: A carnibus quibuscunque arcebam, juscula avenacea, hordeacea, & similia, nonnunquam & pomum coctum concedebam; Potus

tus vel erat Cerevisia tenuis, vel Lac cum Aquæ triplo coctum. Tussim, quæ huic morbo ferè assidua est, decocto aliquo Pectorali subinde hausto delinitam volui; ut etiam eclegmate aliquo eundem scopum attingente. At præ reliquis *Diacodium* omni nocte ab ipso morbi insultu per totum ejus decursum exhibendum curavi. E. gr. ℞. *Decoct. pectoral.* ℔ jss. *syr. violac. & capill. Veneris an.* ʒjss. *mist. f. Apozema. Capiat* ʒiij. *vel* iiij. *ter vel quater in die.* ℞. *ol. amygdal. dulc.* ʒij. *syr. violac. & capill. Ven. an.* ʒj. *sacchari cand. albi q. s. mist. f. eclegma, de quo sæpius lambat, præcipue quando tussis urget.* ℞. *aq. cerasor. nigr.* ʒiij. *syr. de meconio* ʒj. *mist. f. haustus, sumendus sing. noctibus.* Si verò infans fuerat æger, minuenda erat tam Pectoralium quàm Narcotici dosis, pro ratione sc. ætatis.

Rarissimè perit, qui hoc utitur regimine; nec præter necessaria atque inevitabilia morbi symptomata novis insuper malis atteritur. Tussis præ reliquis fatigat; à qua tamen nihil est periculi, nisi morbo jam prætergresso; cumque adhuc per septimanam unam aut alteram persistat, auræ liberioris usu, ac remediis Pectori dicatis, haud difficulter fugatur; quinimo sponte sua & paulatim decrescit & tandem fatiscit.

Si autem æger à Cardiacorum, vel Regiminis justo Calidiorum usu, post eorum discessum (quod valde est familiare) Febre vehementi atque *Dyspnœa* aliisque Accidentibus, qualia *Peripneumonicos* solent affligere, in vitæ discrimen adducatur, felicissimo semper eventu *vel* tenerrimorum infantum venas in brachio secui, eductâ ea san-

guinis quantitate, quam ætas viresque indicarent. Quandoque etiam, urgente morbo, Phlebotomiam iterare haud ſum veritus. Profectò haud paucos Infantes hoc ſtatim ſymptomate enecandos, benedicente ſummo Numine, miſſo ſanguine eripui. Infantibus autem accidit illud poſt *Morbillorum* receſſum, quibus ita eſt exitiale, ut inter præcipuos *Parcarum* miniſtros jure habeatur, plures jugulans quàm vel ipſæ Variolæ; nec dum mihi viſus eſt, qui certa alia methodo eidem potuit occurrere. Quìn & *Diarrhœa*, quam *Morbillos* excipere diximus, Venæ-ſectione pariter ſanatur; cùm enim halitibus inflammati ſanguinis in inteſtina ruentibus ortum ſuum debeat (quod etiam in *Pleuritide*, *Peripneumoniâ*, aliisque, qui ab *inflammatione* creantur, morbis uſu venit) à quibus illa ad excretionem ſtimulantur, ſola Venæ-ſectio levamen adferet, à qua tum revelluntur acres iſti humores, tùm etiam ſanguis ad debitam redigitur temperiem.

Neque eſt cur quis miretur me in teneris infantibus Venæ-ſectionem inſtituendam ſuadere, cùm ſanguis, quantum ego hactenùs potuerim obſervare, haud minùs tutò ex eorum venis quam ex adultorum extrahatur. Et profecto ita eſt illa neceſſaria, ut nec ſymptomati memorato, nec aliis quibusdam, quæ infantibus accidere ſolent, omiſſa Phlebotomia certò mederi valeamus. Exempli gratia, quo pacto Puerorum *Dentientium Convulſionibus*, quæ *nono decimoque* menſe ſuperveniunt, (cum Gingivarum intumeſcentia doloreque, à quibus comprimuntur nervi atque irritantur, unde

etiam

etiam Paroxysmi isti nascuntur) sine Venæ-sectione opem feremus? Quæ sola in dicto Affectu *specificis* quibuscunque *vel* decantatissimis, quæ hactenus innotuere, longè est anteferenda; quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam, & dum occulta aliqua proprietate morbo adversari creduntur, manifesto calore eidem militant, atque ægrum ad plures deducunt. Prætereo impræsentiarum ingens illud solatium, quod adfert Venæ sectio Infantum *Pertussi*, (quam Nostrates vocant *Hooping Cough*) in qua Remedia quælibet pectori dicata longo post se linquit intervallo.

Quod de horum symptomatum *Morbillis* decedentibus supervenientium curatione jam diximus, nonnunquam etiam eisdem florentibus potest competere, si nimirum artificiali, si fas est dicere, atque adscititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670. famulam Dominæ *Annæ Barington* hoc morbo laborantem, unà cum *Febre*, *Dyspnœa*, *Maculisque purpureis* corpus omne deturpantibus, aliisque symptomatis quamplurimis periculosissimis, Medicus invisebam; cùm regimini & Medicamentis, quæ satis multa usurpaverat, calidioribus ista omnia tribuerem, sanguinem è brachio extrahendum curavi, & Ptisanam Pectoralem atque Refrigerantem sæpe assumendam præscripsi, quorum ope, & regiminis simul temperatioris, & maculæ atque alia omnia symptomata pedetentim evanescebant.

Hicce Morbus, mense *Januario*, ut dictum est, natus, ad *Æquinoctium* usque *Vernum* crescebat indies; à quo tempore imminuata paulatim vi, se-

quenti *Julio* planedesiit; nec est reversus per omnes annos, quibus hæc *Constitutio* dominabatur, nisi quod insequenti Vere, nonnullibi, licet rariùs, se ostenderet. De *Morbillis* hæc dicta sunto.

CAP. VI.

Variolæ Anomalæ Annorum 1670, 71, 72.

Morbilli prædicti, (quod jam supra innuimus,) *Variolarum* speciem ab illa, quam propagaverat *Constitutio* præcedens, diversam introducebant, eodem fere cum illis tempore ingredientem, initio scil. *Januarii* $16\frac{69}{70}$; quæ licet non usque adeo Epidemica atque ipsi Morbilli, eosdem tamen comitabatur per omne illud tempus, quo dominabantur, atque iis etiam fatiscentibus, per residuos hujus Constitutionis annos perseverabat. *Dysenteriis* nihilominus primas concedebat, sub auspiciis *Autumni* iisdem faventis atque amicissimi, grassantibus; *Hyeme* verò, *Dysenteriis* aliena tempestate pressis, denuo recrudescebat hæc de qua agimus species. Atque hunc servabant ordinem per singulos hujus *Constitutionis* annos, nisi quòd postremo, quo illa vigebat, *Autumno* Anno scil. 72, (languescente jam ista *Constitutione*, & Dysenterias jam exolescentes segnius promovente) *Variolæ* præter solitum hoc quoque tempore grassabantur, atque ita pares *Dysenteriis* concurrebant, ut haud facile esset dictu, quis morbus plures occuparet; licet, quantum ego conjectando valui, prævalere *Dysenteria* adhuc videretur. Quin &

hæ

hæ etiam *Variolæ*, ad exemplum Epidemicorum aliorum quorumlibet, primo ſtatim inſultu atrociores erant, atque indies increbreſcebant, donec ad ſtatum perveniſſent, quem ſemel transgreſſæ, tum quoad ſymptomatum vehementiam, tum ægrorum numerum, ſenſim imminuebantur.

Sed ut particularia earum Phænomena referamus: haud parum præter opinionem mihi primum comparebat hoc *Variolarum* genus, cùm animadverterem iſtud quam-plurimis Phænomenis inſignioribus ab eo differre, quod produxerat *Conſtitutio* præcedens, & in quibus obſervandis me operam ſatis ſedulam olim collocaſſe rebar. Hæc tantùm *earum* Phænomena ab alterius generis Phænomenis diſſidentia, impræſentiarum tractabo, prætermiſſis iis, quæ cum Variolis ita prolixè ſupra deſcriptis habebant communia.

Diſcretum Variolarum genus *his* tantum à genere *Diſcreto communi* alterius *Conſtitutionis*, diſterminabatur: Primò, quod cùm in iis, quoties erant *interſtinctæ*, Eruptio diem *quartum* prævertere non ſoleret, hîc in tertium plerumque incidebat; quod *Confluentibus* ſolenne quidem eſt. Deinde non ad eam magnitudinem, procedente morbo, hîc aſſurgebant puſtulæ atque in alio genere; magis autem exaſperabantur in minori mole, & ſub diebus ultimis, ubi jam maturuerant, *nigræ* frequentius viſebantur. Illud etiam addam, quod nonnunquam, licèt rarius, ægrum etiam paucisſimis notatum puſtulis, *Ptyalismus*, haud ſecus atque in *Confluentibus*, exerceret. Ex quibus conficitur, *Diſtinctas* hujus *Conſtitutionis* Variolas ad *Confluentium* natu-

naturam propius accedere, atque *inflammationis* magis intensæ esse participes, quam quæ in *Distincto* Genere usu venire solet.

Confluentes verò ab aliis, quas per alios annos ego observaveram, *Confluentibus*, in multis, quæ jam recensebo, discrepabant. Nunc *secundo*, nunc *tertio* die se primùm monstrabant, specie tumoris subrubri, atque uniformis, vultum omnem contegentis, *Erysipelate* quidem densioris, nullo ferè visibili pustularum discrimine; reliquum corpus congeries quædam (ceu panni latiores) ex infinitis propemodum pustulis rubris efferatis in unam conflatæ variegabant, inter quas sparsæ, in femoribus præcipuè, vesiculæ quædam satis conspicuæ, ambustorum ad instar, sero limpidiore distentæ eminebant; quod quidem disrupta subinde pellicula copiosè effluebat, subjecta carne nigredine & Sphacelo quasi affecta. Rarius autem occurrebat hoc tam dirum symptoma, idque primo tantum mense, quo hæc species regnabat: Quo tempore inter alios ita male multatos, ineunte *Januario* $16\frac{69}{70}$ accersiri me curavit vir probus, nomine *Collins*, Zythepsa in Parochia S. *Ægidii*, cujus filius adhuc infans vesiculas habuit in femoribus Juglandem nucem exæquantes, sero limpidiore repletas; quibus disruptis substrata caro quasi mortificata omnino comparebat, atque non ita diu post æger fatis concesit; quæ & eorum omnium fors fuit, quos hoc tam funesto symptomate correptos vidi unquam. Die *undecimo* circiter, pellicula alba resplendens, tumori subrubro, variis faciei partibus, & paulatim vultui omni obducta est. Pellicula

hæc

hæc alba brevi post materiam quandam crustosam splendescentem eructabat, colore quidem neque flavo, neque fusco, (qui duo in aliis Variolarum speciebus reperiuntur,) sed rubro saturato, concretum sanguinem imitante, qui matureſcente pustula ad nigrorem indies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino æmula, tingeretur: Cumque in alia Variolarum *Confluentium* specie dies *undecimus* in maximum vitæ discrimen ægros adduceret, & plerisque emorientium supremus esset; in hac specie æger, nisi regimine immoderatè calido oppressus mortis refrigerium maturius præoccupasset, *decimum quartum* ut plurimum diem, aliquando etiam *decimum septimum* expectabat, quo demum elapso salva res erat. Notandum est tamen, quod qui lethalibus istis vesiculis ac mortificatione, quæ nonnullis primo menſe, quo hæc species invadebat, accidisse memoravimus, Libitinæ destinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

Et Febris, & symptomata alia omnia, quæ vel præcedebant, vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant, quam in præcedente, & Inflammationis adhuc majoris manifesta dabant indicia. Ægri ad Salivationem erant procliviores: Pustulæ & efferatiores, & mole longè minores, ita ut non facilè, ubi primum apparebant, ab *Erysipelate* quis eas discreverit, vel etiam à *Morbillis*, nisi quod hi ex die Eruptionis, & aliis signis in historia morbillorum supra recensitis, certo innotescant. Pustulis decidentibus furfures diutiùs hærebant, fœdioraque stigmata inurebant cuti.

Operæ

Operæ pretium est & illud adjungere, quòd durante hâc anni *Constitutione*, quâ tàm Epidemicè sæviebant Dysenteriæ, *Variolæ* regimine justo calidiori provocatæ per Dysenteriam nonnunquam viam sibi facerent, quod ne semel accidisse hactenus quidem animadverteram.

Observare autem convenit, *Variolas* hasce non ita diris symptomatis per omnia sua tempora fuisse stipatas; postquam enim binos exegerant annos, tertio, sc. 1672, mitescere cœperunt, & exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum & *favorum* similem accedebant, qui *Variolis Legitimis* maturescentibus est proprius; ita ut postremo hujus *Constitutionis* anno benignæ plane essent & boni moris, habita generis ratione. Quo non obstante satis liquebat, illas ad aliam prorsus Classem relegandas esse, ex pustularum nimirum exiguitate, tam eximia ad salivationem dispositione, atque aliis.

Curatio. Quamlibet ob causarum Differentiæ cujuslibet specificæ, qua immergimur, ignorantiam, impossibile fuerit *rationem* harum Variolarum *formalem* comprehendere, quatenus ab illis, quas alia promit *Constitutio*, contradistinguuntur; mihi tamen liquido constabat ex singulis Phænomenis, *inflammationem* in his quàm in illis longè immaniorem fuisse, ac proinde omnem medendi rationem in eo stare, ut pluribus adhuc repagulis sisteretur effrænata sanguinis Ebullitio. Id autem maximè efficiebatur (post *Hypnotica* dicto modo exhibita) regimine temperato, indulgendo sc. ægro usum liberaliorem liquoris

quoris alicujus, qui non eum excaletaceret, ſed potius fervidiſſimum illum æſtum [quo hic morbus, puſtulis maximè ad maturitatem jam pervenientibus, miſeros præ cæteris quibusque morbis fatigat atque exurit] illico commitigaret. *Decoctum Album* dictum, ex *pane ſc. & C. C. C.* exigua quantitate in multa aqua factum, & Saccharo dulcoratum hîc juvabat; at Hydrogala è tribus Aquæ partibus & Lactis una ſimul coctis, & ægri palato & votis magis ut plurimum, refrigerando reſpondit; nec eo tantum profecit ingeſti liquoris copia, quo inſignem calorem, cum *Maturationis* Febre præcipuè vigentem, reſtingueret, ſed quatenus Ptyaliſmum etiam promoveret, atque eundem diutiùs protraheret, quàm poterat fieri, ſi æger nimio æſtuaret calore. Præter hæc omnia, ſæpenumero ita bene ceſſiſſe liquores hoſce affatim hauſtos obſervavi, ut eorum uſu *Variolæ*, quæ cum peſſimis *Confluentiæ* ſignis exibant, progrediente morbo *Diſtinctæ* ſint factæ; puſtulæ quæ matureſcentes rubram primò, mox nigram materiam aliter evomuiſſent, flaviſſimæ comparerent; pro efferatis inſuper atque minutulis, *benignæ* atque optimi moris haberentur.

Neque etiam *Fluxus Menſium*, qui fœminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum uſum quicquam prohibet; imo vero & ſuadet, ſi nempe tempore non ſolito iſti fluant. Etenim non jam alia de cauſa periclitantur fœminæ, niſi quod ſanguis ab immodico morbi calore plus juſto attenuatus, qua data porta ruat, naturæ ductus ſequens; præſertim ubi noxia

Cura-

Curatricum temeritas, regimine calidiori, & *Decocto C. C. cum floribus Calendulæ, &c.* adhibitis oleum igni affuderit. Quicquid autem sanguinem potenter diluit contemperatque, licet non immediatè, in quantum tamen ejusdem fluxum cohibet, tum pustulis, tum faciei manuumque tumori in statu conservandis necessariò conferet; cum ex adverso remedia calidiora, licet ad hunc scopum rectius videantur collimare, cum tamen jugem hunc sanguinis fluxum promoveant, longissimè aberrent. Quinimò nec dubium mihi est, quam plurimas mulieres hoc errore periisse, dum sc. Assistentes, ne pustulæ ob sanguinis fluxum concíderent, veriti, malo huic Cardiacis medicamentis, & regimine adhuc calidiori adhibitis occurrere niterentur, quo facto miserias certiùs pessundederunt; quantumlibet *adstringentia* varia Cardiacis admiscentes, Hæmorrhagiam sistere, atque pustularum unà tumorisque debitam elevationem tueri sategerint.

Haud ita pridem *Dominam* tam virtutibus quàm stirpe prænobilem, *Variolis nigris* & mali moris laborantem, tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram, à quibus sanguis exagitari poterat, cùm tamen temperamento esset admodum sanguineo, viridi juventâ vegetaque, fervida etiam anni tempestas accederet, derepente, tertio scilicet die ab eruptione, ita largo *Mensium profluvio*, tempore illis non debito, correpta est, ut astantes mulieres eam jam abortivisse suspicarentur. Licèt hoc symptoma ad dies multos importune urgeret, non tamen idcirco existimavi

Lactis

Lactis & Aquæ usum à me præscriptorum, intermitti deberi: quid quod magis jam necessarium illum esse, & liberalius adhuc indulgendum censuerim? quod etiam per omnem morbi decursum factitavimus, præsertim cum appeteret *Febris Maturationis*. Quo quidem tempore Medicus Doctissimus, Candidissimusque, Dominus *D. Millington*, ejusdem mecum olim *Collegii Socius*, jam amicissimus, ad sociam operam invitabatur; qui cùm omnia satis bene respondere pro hujus morbi genio animadverteret, mihi lubens assensit, ut pergeret ægra dictos liquores affatim haurire, quos ipsa sibi gratissimos, & tàm ad salivam facere, quam ad refrigerium & refectionem sæpè affirmabat. Cum verò jam indurari facies cœperit, & crustâ obduci, ab halitibus putridis à materia purulenta, quæ in hoc pessimo *Variolarum* genere malè olebat, intromittendis ægræ nostræ metuentes, vini Canarini semicocti cochlearia paucula, semel in die assumenda, vel quoties in ventriculo ægritudinem aliquam persentisceret, concessimus. Pauculis hisce, nisi quod haustulum etiam *Paregoricum* horâ somni quotidiè imperavimus, convaluit; neque delirio, neque alio quovis symptomate, præter dictam Hæmorrhagiam, grave aliquod periculum minitante. Facies manusque satis intumescebant; pustulæ, quantum tulit morbi species, satis magnæ erant; Salivatio copiosa & facilis ad metas usque; postremò, quantumlibet pustulæ, quæ faciem obsidebant, cum matureścerent, nigredinem affectare viderentur, in plerisque tamen ejus partibus flavescebant.

Quibuscunque verò caloris atque inflammationis gradibus *Variolarum* ſpecies, huic *Conſtitutioni* peculiaris, alias aliarum *Conſtitutionum* ſpecies ſuperaverit, cum tamen *Diſcretæ* eſſent Puſtulæ, vel ſaltem *paucæ*, docuit experientia, non opus eſſe tantâ prædictorum liquorum quantitate ingerenda; ſatis autem fuit, ut æger pro ſitis modo atque imperio cereviſiam tenuem potaret, juſculis Avenaceis, Panatellâ, & pomo cocto ſubinde veſceretur; & ſi ex Ephebis exceſſerat, *Paregoricum ex Syrupo de meconio*, cum vel ægrotaret, vel ob nimias vigilias delirare inciperet, aſſumeret. Neque aliud quicquam tentabam (niſi quòd ægros lecto addicerem) ubi puſtulæ *raræ* comparebant. Atque hâc ſola Methodo Chariſſimus mihi filius, *William Sydenham*, diſtincto hujuſcemodi Variolarum genere laborans menſe *Decembri* 1670, favente Numine reſtitutus eſt.

De Variolis hujus *Conſtitutionis* nihil ſuperaddam, cum jam aliam ſpeciem fuſius tractaverim, à quibus hæ in eo tantum diſcrepant, quod naturæ ſc. calidioris fuerint, & magis *inflammatoriæ*; unde ſequitur, diligentiorem adhuc operam fuiſſe navandam, ut reſtingueretur intenſior iſte calor, qui tam iis naturalis erat, & ægro ita certum minitabatur incendium.

CAPUT VII.

Colicæ Bilioſæ An. 1670, 71, 72.

PEr omnes hujus *Conſtitutionis* annos, cum ſanguis ad humores cholericos fervidósque in viſce-

viscera deponendos propensior esset, *Colica Biliosa* præter solitum plures invasit; qui morbus licèt *Chronicis* annumerari debeat, ac proinde extra oleas mihi sit, cum tamen ab eadem sanguinis indispositione penderet hoc tempore, à qua & *Epidemici* plerique, qui tum grassabantur, vel eo nomine hîc mihi venit tractandus, præcipuè verò quia animadverti, morbum huncce eadem plane præcessisse symptomata Febrilia, quæ *Dysenteriam* per illa tempora regnantem præcedere solebant; atque eundem etiam aliquando (quod supra notavi) *Dysenteriam*, quæ post diuturnos cruciatus ægro tandem valedixisse videretur, fuisse insecutum. Ubi vero *Dysenteriam* diutinam non excipiebat, plerumque à Febre ordiebatur, quæ per horas aliquot tantum affligens, in hunc morbum solebat desinere. Juvenes ut plurimum temperamento calido ac bilioso præditos, æstate præsertim adoritur. Intestinorum dolor atrociissimus est, & præ cæteris omnibus, quibuscum mortalium calamitosissimi committuntur, maximè intolerabilis. Intestina nonnunquam quasi injectâ fascia constringit, nunc in punctum contractus quasi terebello perforat: subinde remittitur dolor, mox recrudescit Paroxysmo, quem æger præsentiens, vultu miserabili atque ejulatu ceu præsentem exhorret, & aversatur. Sub initio hujus morbi non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur dolor atque in ejusdem progressu; neque tam crebra est vomituritio, neque alvus ita pertinaciter *Catharticorum* vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eò obstinatius in puncto figitur, vomituritio succedit frequentior,

& major alvi Adstrictio; donec tandem ab ineluctabili horum symptomatum vi *totalis Peristaltici intestinorum motûs inversio* (nisi maturius quis tulerit suppetias) atque *Iliaca Passio* procurantur; in quo morbo *Cathartica* Medicamenta omnia in *Emetica* statim transeunt: Enemata etiam injecta, unà cum alvi fecibus, per omnem intestinorum ductum sursum lata, vomitu ejiciuntur. Quæ hoc modo excernitur materia, sincera si fuerit atque ἀμυγὴς, viridis aliquando, aliquando etiam flava, aut insoliti cujusdam coloris spectatur.

Cum singula hujus affectûs Phænomena, eum ab acri aliquo sive humore, sive halitu, è massa sanguinea in intestina excusso, nasci apertè doceant, Indicatio Curativa primaria mihi hæc est, ut sc. evacuetur dictus humor, tàm *Antecedens* in venis, quam *Continens* in visceribus conclusus; altera verò ab hac, ut Anodynorum usu & compescatur humorum eò tendentium impetus, & mitigetur immitissimus dolor.

Curatio. Sanguinem itaq; è brachii venis paulò liberalius educi (si nempe id fuerit hactenus intentatum) & post horas 3. vel 4. Anodynum exhiberi curo. Postero die Catharticum aliquod Lenitivum præscribo, interposito die uno repetendum, ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquiæ plures mihi videntur, aut pauciores. Observandum est autem, quòd si malum hoc sive Fructibus Horariis nimis avidè ingestis, sive alii cibo cuicunque δυσπέπτῳ originem suam debeat, unde scil. succi pravi corruptique primum in sanguinem transmittebantur, atque

ex

ex eodem postliminio in viscera; rebus, inquam, sic stantibus ventriculus ante omnia eluendus est Lacte Cerevisiato affatim hausto, & per vomitum rejecto, quo exantlato, Anodynum propinandum est; sequenti autem die primum vena secanda, & in cæteris eo, quem jam docuimus, ordine procedendum.

At verò cum & doloris vehementia, & vomituritio, ob quam intestina ad inversionem quasi feruntur, Catharticorum operationi obsistant, intendendæ sunt eorundem vires, neque Leo subere excipiendus; frustra enim mitius Catharticum exhibueris, nisi fortè æger alvo sit facilè solubili, quod diligenter inquirendum est: Cùm enim hujusmodi medicamen viam sibi facere per intestinorum canales non valeat, æger ab eo lædítur magis, dum scilicet ab ejusdem inefficaci agitatione & vomitus & dolor augentur. Potio Cathartica Lenitiva ex infusione *Tamarind. fol. Senn. & Rhei*, in qua dissolvi possunt *Manna*, *& Syr. Rosaceus*, Catharticis aliis anteferenda, cùm humores minus exagitet & commoveat: Cum tamen sive ob ægri aversationem medicamenti formæ liquidioris, sive vomituritionem, in ventriculo retineri vix queat, Pilulæ necessariò in subsidium vocandæ; inter quas *Cochiæ* mihi præ cæteris semper placuere, utpote certissimo pede quam cœperunt viam insistentes, tum in hoc casu, tum in aliis plerisque. Ubi verò tanta est sive Ventriculi debilitas, sive etiam Vomituritio, ut nec Pilulæ possint detineri, ibi remedium primò *Anodynum* impero, & paucis horis elapsis *Catharticum*, eo temporis spatio interjecto, ut *Cathartí-*

cum à Narcotico tanto distet intervallo, ut ab eo non vincatur & pereat, eas autem in ventriculo moras trahat, quæ ad virtutem Purgativam eidem communicandam sufficiant, ut suam demum exerat operationem, cessante altero. Licet *Catharticum*, modo id possit fieri, diu post *Anodynum* restissimè propinatur, cùm etiam ad horas duodecim ab hoc assumpto, alvus isti ægrius respondeat, atque non nisi operosiùs solvatur.

Cum autem hîc, uti in aliis plerisque morbis, in quibus indicantur *Narcotica*, *Catharticum* semper dolorem intendat (saltem finititâ jam operatione, quà quidem vigente minùs nonnunquam cum ægro agitur,) idcirco solenne mihi est *Anodynum* ingerere, ubi primùm expiravit *Cathartici* ἐνέργεια. Quale quidem mane etiam & serò quotidiè hauriendum impero, spatio sc. omni inter Purgationes medio, quo certius dolorem consopiam, donec Catharsis debitè fuerit celebrata.

Peractâ *Catharsi* humorum ὀργασμὸν compescere (quod jam solum restat agendum) *Anodyno* mane & vesperi jugiter exhibito, contendo; quod etiam sæpius aliquando est repetendum; nec unquam mihi contigit, dolores vehementiores sedare posse nisi Dosi largiori & reiteratâ; quæ enim alteri malo debellando par esset, ob hoc vincitur, violentiâ doloris remedii vires frangente. Tutissimè autem repetuntur *Narcotica* urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit. Quamobrem doloris indicium secutus, *Narcoticum* repeto, donec vel cessaverit ille, vel admodum fuerit mitigatus; eo nihilominus interjecto temporis spatio, ut com-

per-

pertum mihi sit, quid à dosi præcedente sperari debeat antequam alteram superaddam. Plerumque verò, nisi ubi summe viget dolor, *Paregoricum* manè & serò exhibitum sufficiet. *Anodynum* mihi familiare *Laudanum* istud *Liquidum* est suprà descriptum, cujus *guttæ* XVI in Aqua Cardiaca stillatitia solvuntur; vel augetur dosis pro doloris magnitudine.

Simplicissima hæc methodus, qua primùm Humor peccans Venæ-sectione & Purgatione evacuatur, deindè *Narcoticorum* ope conciliatur quies, semper mihi felicissime cessit præ aliis, quæ mihi hactenus innotuêre omnibus. Cùm *Enemata* Carminantia, eo fine injecta, ut humores acres exterminent, crabrones irritent tantùm, & concitato humorum tumultu diuturniorem reddant morbum. Hic autem imprimis animadverti volo, quod licet tam Phlebotomiam quam Catharsin huic sedandi Methodo necessario esse præmittendam affirmavero, nonnunquam tamen, re ita postulante, ea utraque omissa à *Paregoricis* ordienda tela est. Exempli gratia, ubi ob prægressam ægritudinem aliquam Evacuationes copiosiores non ita diu ante *Colicæ* adventum institutæ fuerint; (non rarò enim ob viscerum debilitatem, maxime si accedat major caloris gradus a vino, vel spirituoso liquore alio immodice hausto, qui nuper ab alio convaluêre morbo in hunc præcipitantur) hoc, inquam, in casu non modò non necessarium, sed & noxium esse censeo, alia insuper adjiciendo Cathartica novos excitare tumultus, atque omnia denuò perturbare. Illud jam taceo, quod in hoc

Affectu æger ut plurimum, prius quàm conſulatur Medicus, repetito *Enematum* uſu inteſtina ſatis proluit, ita ut partim hac de cauſa, partim ob diuturniorem morbi moram *Narcotica* ferè ſola in uſum videantur revocanda.

Menſe *Auguſto* 1671. Nobilisſimus Dominus Baro *Annesly Colicâ Bilioſa* laborans cum cruciatu intolerabili, & frequenti vomituritione, jam ab aliquot diebus ad Caſtellum de *Belvoir* accerſiri me juſſit; nullum non Enematum genus, atque alia inſuper remedia à Medicis Doctisſimis experientisſimisque eo locorum degentibus præſcripta jam tentaverat. Ego nullis uſus ambagibus, repetitum Narcoticorum uſum ad normam jam traditam ſvaſi, quorum ope propediem convaluit, & mecum ad urbem ſanus rediit.

Quandoquidem autem dolor hic præ cæteris quibusque ex ſua natura reciduus ſit, omnis ei revertendi anſa *Anodyno* bis quotidiè ad aliquot dies exhibito præſcindenda eſt. Quod ſi, quoties intermittitur Narcoticum, dolor ſubinde recrudeſcat, (ut nonnunquam fit) nihil à me hactenus excogitari potuit, quod ad perſanandum ægrum ita certo faceret atque *Equitatio*, vel in curru vectio, quo longiora itinera confici debuere; Anodyno interim mane & ſero indeſinenter propinato. Hujusmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, & ſanguis perpetuâ agitatione comminutus de novo quaſi depuratur; ipſaque demum inteſtina caloris nativi excitatione haud parum corroborantur ac refocillantur. Nec pudet fateri, me dicto exercitio

in

in partes adscito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus semel penitus expulisse. Neque verò illud tentandum est, nisi post evacuationes debitas sufficienter celebratas, neque ab eo nisi post dies aliquam multos desistendum.

Pauper quidam mihi vicinus, qui & adhuc est superstes, *Colicâ Biliosâ* vehementissimâ per hos annos laboravit, quam *Catharticis, Clysteribus, Globulisque plumbeis* devoratis expugnare diu, sed frustra erat conatus: Hîc *Ego* ad frequentem Narcoticorum usum confugi, neque pœnitendâ operâ; quamdiu enim ista repeterentur, satis recte habuit; sed cùm his palliaretur tantùm malum, non extirparetur, (revertebatur enim, ut primum erat exhausta Narcoticorum vis.) Ego hominis misertus, & gravi morbo, & re angustâ afflictissimi, Equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggrederetur; eoque ad dies paucos continuato, viscera eas vires recepere, ut morbi reliquiis excutiendis paria jam essent, & sine Anodynorum præsidio omnino convalesceret.

Et ut, quod res est, loquar, non in hoc tantum casu, sed in morbis aliis *Chronicis* quàm pluribus hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu usurpatum memini, modò quis in illo improbius perseveraret. Si enim nobiscum reputemus ventrem inferiorem, in quo disponuntur organa secretoria, hoc maximè exercitio vibrari, eaque succussationibus aliquot mille uno in die exagitari solere, facile credemus, eadem succum quemlibet

recrementitium ibi impactum ope dicti exercitii posse excutere, & (quod majoris adhuc est momenti) validiori ista caloris nativi excitatione ita corroborari, ut munere, quod iis mandavit natura, in sanguine depurando recte defungantur.

Diætam, si junior fuerit æger & calidioris temperamenti, refrigerantem atque incrassantem impero, puta Hordei cremorem, Panatellam, &c. & tertio quoque die, si latret adhuc stomachus, pullum teneriorem, merulamve piscem coctum; Potum non alium concedo, quàm cerevisiam tenuem mitemque, vel lac cum Aqua coctum; neque ulteriùs quicquam indulgeo, nisi Equitatio ad redintegrandam sanitatem necessaria, pleniorem victum & generosiorem postulet liquorem, quibus rependantur spirituum exercitio exhauriendorum damna.

Quinimo observatione constat, quod ubi hic morbus minùs perite tractatus diutissime fatigaverit, ita ut viscera elangueścerent, atque æger extrema jam macie atque debilitate tantùm non esset confectus, in hoc, inquam, casu liberalior sive *Aquæ Epidemicæ*, sive *Mirabilis*, sive alius demum cujuscunque, qua sanus maxime delectabatur, usus, hoc tempore eundem ultra spem omnem juverit; hujus enim ope paucissimæ istæ caloris nativi spirituumque reliquiæ excitabantur, & fermentum præternaturale visceribus adhærens, & novis paroxysmis fomitem subinde ministrans, à liquoribus magis spirituosis extinguebatur.

Porro ut in morbi curatione, ita etiam & eodem jam depulso, Diæta illa tenuis, de qua diximus, adhuc

adhuc aliquandiu est observanda. Cum enim morbus hic recidivam præ aliis omnibus affectet, atque insuper sedem sibi delegerit præcipua Cóctionis instrumeuta (*viscera* intelligo jam ab eodem infirmata) vel levissimus hujus generis error malum haud leve confestim apportabit. Quocirca tam in hoc, quàm in cæteris omnibus viscerum Affectibus, cibi δύσπεπτοι, cane pejus & angve sunt vitandi; & qui conceduntur εὔπεπτοι, eà tantum quantitate sumendi, qui ad vitam sustinendam possit sufficere.

Fœminarum nonnullas vexat *Affectûs Hysterici* species quædam, *Colicam Biliosam* ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate, quàm situ, tum etiam humoribus coloris flavi viridisque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne à quopiam pro jam dicto morbo hæc habeatur. *Colica Hysterica.*

Quæ habitu corporis laxo crudoque sunt mulieres, cum hoc malo præ cæteris conflictantur, quæque alio aliquo Affectu Hysterico jam pridem laboravere; aut (quod sæpenumero fieri solet) quæ à partu difficili ac laborioso ob natum infantem grandiusculum, qui vires & naturam maternas nimis exhausit, vix evasêre. Regionem ventriculi, nonnunquam & paulo inferiorem, dolor haud mitior quam in Passione Colicâ Iliacave primùm obsidet, quem vomitiones sequuntur enormes, nunc viridis materiæ, nunc verò flavæ. His accedit (quod sæpe observavi) major animi dejectio desperatioque, quam in morbo alio quocunque. Post diem unum alterumve facesit dolor, qui

post

post paucas septimanas revertitur, nihilo lenius sæviens quàm antequam solveretur Paroxysmus. *Ictterum* quandoque satis spectabilem, comitem sibi adsciscit, intrà dies pauculos sponte evanescentem. Cessantibus jam symptomatis omnibus, ubi ægra sibi satis valere videatur, levissima animi commotio, sive ab ira sive a dolore ea fuerit excitata (quibus hoc in casu promptissimè afficiuntur fœminæ,) dolorem ferè revocat; quod etiam & de Ambulatione, & de alio exercitio quolibet præmaturè nimis suscepto dicendum est; cum ab hujusmodi causis elevantur vapores in habitu corporis laxo atque imbecilliori. *Vapores* cum vulgò dico, cùm sive istiusmodi sint, sive *Convulsiones* particularum partium, utrovis pariter modo solventur *Φαινόμενα*. Hi vapores, sive Convulsiones hæ, ubi hanc illamve corporis regionem invaserint, pariunt symptomata, ei, quam invasere, parti accommoda; ac proinde licèt unum atque eundem ubique morbum faciant, plerosque tamen, quibus miseri cruciantur, affabre simulant; quod vel ex hoc liquet Affectu, qui cùm partes *Colo* adjacentes insederit, *Colicam Biliosam* ad amussim imitatur. Neque minus id patet in multis aliis corporis partibus eodem morbo tactis; e. gr. nonnunquam *Renum* alterum vehementissimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per ureteris ductum persæpe delatus, *calculum* simulat, & cum ab Enematis aliisque medicamentis Lithontripticis & calculo exturbando dicatis exasperatur, uno eodemque tenore diutissimè affligit, subinde etiam, (præter morem suum, cùm per se omni vacet

peri-

periculo) ægrum ad plures deducit. Vidi insuper & symptomata ab eodem prognata, quæ *vesicæ calculum* omnino referebant. Non ita diu est, à quo noctu excitabar, ut Comitissæ mihi vicinæ dolore in vesicæ regione admodum violento & urinæ suppressione derepente correptæ consulerem: Cum ego illam Affectibus Hystericis variis obnoxiam certò scirem, atque ex eo augurarer, non isto eam quem putabat, laborare morbo, Enemata, quæ parabat ancilla, injici non patiebar, ne ab iis cresceret morbus; at horum loco, atque Emollientium, v. gr. *Syr. de Althæâ, &c.* quæ adferebat Pharmacopola, *Narcoticum* exhibui, quod symptoma illud subitò compescuit. Neque sanè *vel* una aliqua pars corporis ab hujus mali insultibus penitus eximitur, sive interna ea fuerit, sive externa, ut sunt Fauces, Coxæ, Crura, in quibus omnibus dolorem excitat intolerabilem, atque ubi discesserit, teneritudinem quandam, quæ tangi recusat, relinquit; perinde ac si carnes multo verbere fuerint emollitæ

Quemadmodum autem quædam ad *Colicæ Hystericæ* historiam pertinentia obiter tradidi, ne sc. illa pro *Biliosa* falso haberetur; ita & quædam etiam alia ἐν παροδῳ attingam, ad *symptomatis* doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: *Curatio* enim *radicalis*, quæ *morbum* sublatâ causa tollit, alterius omnino est & speculationis, & loci.

Venæ-sectio & repetitæ purgationes, quæ in *Colica Biliosa* incipiente apertissimè indicantur, hic locum non habent, nisi in casu infrà dicendo. Docet enim experientia, & exasperari dolorem, &

inva-

invaleſcere ſymptomata alia omnia, & tumultu, quem iſta cient, adjuta; atque adeò plus ſemel animadverti, *Enematum*, vel leniſſimorum, repetitionem continuam ſymptomatum ſeriem invexiſſe. Experientiæ ratio etiam aſtipulabitur, quæ morbum hunc à ſpirituum potius ἀταξίᾳ atque inordinato motu, quam humorum vitio aliquo produci dictabit, ſi expendamus nempe circumſtantias illas, quibus ut plurimum originem ſuam debet: Hujusmodi ſunt, magnæ atque indebitæ ſanguinis profuſiones, motus animi uti etiam & corporis violentiores, & alia id genus. Quæ omnia, remedia illa ſvadent proſcribenda, à quibus major ſpirituum perturbatio poſſit excitari, atque eorum loco *Anodyna* eſſe uſurpanda, licet *viridis* ac pravus materiæ vomitu rejectæ color contrarium indicare videatur: Subtilior enim eſt atque minutior colorum ſpeculatio, quam ut evacuationibus, quas ipſo facto nocentes deprehendimus, authoritatem conciliare valeat. Nullusque dubito, morbum hunc (qui licèt acerbiſimum dolorem, nullum tamen vitæ diſcrimen apportat) ob errores hoc nomine commiſſos, lethalem ſæpenumerò evadere. Adde, quod ſi quis *Emeticum* vel fortiſſimum hodie propinaverit, ut ſc. eam, quam putat, morbi mineram exhauriat, ægra poſtero die materiam æquè viridem aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Obſervandum eſt tamen, eam quandoque ſanguinis atque humorum copiam reperiri, quæ *Narcotici* operationi eò usque obſiſtat, ut, quamlibet ſæpiſſimè repetatur, orgaſmum tamen cohibere ne-

queat,

queat, nisi secta prius ægræ vena aut alvo subducta; quod in fœminis temperamenti magis sanguinei atque viraginibus mihi subiit notare. Si ita se res habeat, vel Phlebotomia, vel Catharsi, fortè etiam utraque, *Anodyno* via aperienda est. Celebrata enim harum utravis, *Narcoticum*, quod prius summâ licet dosi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri dosi, effectum obtinebit, cui destinabatur. Rarò autem hoc contingit, neque tum reiteranda sunt hæc remedia. Quibus præmissis, ubi opus iis fuerit, in *Anodynis* eâ methodo, quam in *Colica Biliosa* proposuimus, exhibendis progrediendum est, quæ crebrius parciusve sunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quæ quidem Methodus præsens atque instans vehementissimi doloris *symptoma* tantùm respicit; cum non hîc loci illam, qua morbi *causæ* occurritur, tractandam in me receperim.

Cum vero hic morbus tam in Hypochondriacis, quam Hystericis (nam utrobique, ut alio loco dicetur, par est ratio) sæpissimè in *Ictero* desinere soleat, atque iisdem passibus quibus hic ingreditur, iste se proripiat; observandum occurrit, quòd in hac Icteri specie curanda Cathartica omnia, vel omnino omittenda, vel si adhibenda fuerint, *Rhabarbaro* solum, vel leni quovis Medicamento utendum. Etenim metuendum, ne à Catharsi novi tumultus cieantur, ac proinde Symptomata omnia postliminio recurrant. In hoc itaque casu nihil omnino agendum, cum Icterus huic occasioni originem debens, sensim sponte sua facessat, ac tandem brevi temporis spatio penitus evanescat: Sin

autem

autem Icterus longas moras nectat, atque non nisi ægre discedere videatur, ad Remedia confugiendum. Hoc uti soleo: ℞ *Rad. Rub. Tinctor. & Curcumæ an.* ℥ j. *Chelidon. maj. cum toto, & summitat. Centaur. min. an. M. 1. coq. in æqualibus partibus vini Rhenani & aquæ font. ad* ℔ ij. *Colatura dissolve syrup. de quinque Radicibus* ℥ ij. *M. f. Apozema, capiat* ℔ *ß.* calidè mane & sero usque dum convaluerit. At ubi Icterus per se invadit, Colicâ neutiquam prægressa, omnino oportet, ut præter alterantia jam dicta, etiam *Cholagoga, i. e.* quæ per alvum bilem subducunt, ægro exhibeantur, nempe semel vel bis antequam aggrediatur usum præscripti Apozematis, & postea semel singulis septimanis durante ejusdem usu. Ut ℞. *Electuar. è succo rosar.* ʒ ij. *Rhabarb. subtiliss. pulv.* ʒ *ß. Cremor. tartari* ℈ j. *cum s. q. syr. Cichor. cum Rheo f. Bolus. Sumat summo mane, superbibendo vini Rhenani haustulum.* At si vel his diu continuatis morbus adhuc obstiterit, ad *Aquas ferreas*, quales sunt istæ *Tunbrigenses*, adeundum, quæ ex ipso fonte bibendæ sunt singulis matutinis, dum convaluerit. Atque hæc de morbis hujus *Constitutionis.*

SECTIO

SECTIO QUINTA.

CAP. I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1673. atque integrorum 1674, 1675.

CIrca initium mensis *Julii* 1673 alia quædam *Febris* species est ingressa 1673
Constitutione verò necdum ita ad eam unicè dispositа, ut penitus excluderentur *Constitutionis præcedentis* morbi, non admodum fuit Epidemica. Nondum enim desierat ista *Variolarum* species, quæ Anno 1670. primum cœpit invadere, licèt jam & rariùs occurreret, & mitiora essent symptomata; ita ut bini hi morbi pari ferè passu procederent, neuter verò multùm grassaretur: *Priori* Constitutione nondum ita prorsus evanescente, ut nullos proferret morbos veteris prosapiæ, (*Dysenteriæ* enim per paucæ adhuc reperiebantur,) neque *Novâ* ita adhuc confirmatâ, ut eos produceret, qui alios exterminarent omnes.

Et per Autumnum hunc & Hyemem omnem *Variolæ* pari cum hac *Febre* incedebant passu, neutro tamen morbo admodum grassante, atque interim tantùm non extinguebantur *Dysenteriæ*. *Novembri* autem tum currente, post acerrimum Gelu ad dies aliquot perdurans, succedente insperatò tempestate calidiori, quàm ego me per istud anni tempus unquam observasse memini, pauculæ Dysenteriæ & paulò ante, & circiter Festum *Nativitatis Domini* hìc illìc spargebantur: Hæ autem

extremum morientis Lucernæ conatum referebant, mox enim morbus hicce (ista saltem ejus species) omnino intercidit.

Præmaturè admodum sequente Anno 1674. mense sc. *Januario*, invadebant *Morbilli*, haud minùs Epidemici atque erant isti, qui eodem fermè tempore Anni 1670 fuerant ingressi. Etenim in nullam non ferè familiam se insinuabant, infantes præ ceteris omnes adorti. Non autem perinde Regulares erant, neque Typum ita ad amussim servabant, atque isti, qui prædicto anno infestabant. De hac autem illorum ab invicem discrepantiâ plura dicam, ubi de illis agam particularius. Hi magis indies magisque grassabantur ad *Æquinoctium* usque *Verenale*, à quo tempore iisdem gradibus decrescebant, donec paulò post elapsum *Solstitium Æstivum* tandem evanescerent.

Sicut autem *Morbilli Epidemici*, qui invadebant initio anni 1670, *Variolas nigras* ibidem descriptas introducebant, hi pariter haud minùs Epidemici, qui initio hujus anni comparebant, *Variolarum* speciem introduxêre isti persimilem. Cùm enim (quod priùs est notatum,) *Variolæ* præcedentis *Constitutionis* post priores annos duos pustulas emitterent minus ac minus nigricantes, majores insuper sensim & majores, donec sub finem anni 1673, pro speciei ratione, mites essent & benignæ, jam receptâ pristinâ feritate, & pessimis symptomatis stipatæ revertebantur. Invaluit hæc Variolarum species Autumno proximo, longiùs etiam in Hyemem excurrens, quæ, cum solitis calidior multo esset, morbo favebat; appetente verò tempestate frigidio-

gidiore imminuta est, Febri jam grassanti mox locum cedens.

Febris hæc, quæ per annum perseverarat omnem, initio *Julii* 75. longè lateque de- 1675.
populata est; sed *Autumno* jam appropinquante in viscera cœpit converti, nunc *Dysenteriæ* symptomatis, nunc *Diarrhœa* se prodens, licèt quandoque neque hanc haberet comitem, neque illam, sed caput magis tentabat, stupidiores reddens ægros. *Variolæ* interea, quæ jam pauculos hinc inde affecerant, sub *Æquinoctium Autumnale* penitus disparebant, vix unum alterumve jugulantes. Jam enim *Febris* alios vincens Epidemicos anni prædominio potiebatur. Observandum est nihilominus, quòd cùm proclivior esset Febris hæc materiam morbificam in viscera deponere, quæ Dysenteriam quandoque, sæpius autem Diarrhœam excitabat, ex hac occasione Ventris Tormina eam edidisse stragem vulgò putabantur, quæ Febri huic revera fuerat imputanda; licet nemo, qui ægrotos hoc Autumno tractaverit, nescius sit, quantum invaluerit hæc Febris; ut nec etiam, *Dysenteriam* dictam & *Diarrhœam* pro *symptomatis* magis quàm *morbis* Essentialibus ac *Primariis* haberi debuisse.

Hunc Febris ista cursum tenuit per omnem Autumnum, nunc caput petens, nunc viscera, ubique sæviens sub persona symptomatum iis partibus accidentium, ad finem usque *Octobris*: Quo tempore quæ eo usque tepida atque adinstar æstatis placida fuerat tempestas, derepente in frigidam humidamque est mutata; unde etiam *Catarrhi* & *Tusses* in-

crebuére magis quàm alio ullo, quod memini, tempore. Quod autem maxime erat momenti, Tuſſibus hiſce ſupervenire ſolebat *Febris* hujus Conſtitutionis *Stationaria*, quæ anſa hinc arreptâ & magis graſſabatur, & quædam etiam ſymptomata variabat. Cùm enim paulò ante, inſultus, ut jam dictum, in præfatas partes plerumque fieret, nunc in pulmones & Pleuram præ cæteris detorquebatur, unde ſymptomata naſcebantur *Peripneumonica & pleuritica*: licèt eadem omnino Febris eſſet, quæ *Julio* 1673. ingreſſa ſine quavis ſymptomatum alteratione progrediebatur, donec *Catarrhi* iſti accederent.

Hi *Catarrhi & Tuſſes* usque ad exitum *Novembris* perſeverabant, quo elapſo derepente minuebantur. Febris autem eadem planè manſit, atque erat, antequam Catarrhi ſe oſtenderent; licèt nec ita prorſus Epidemica, neque iisdem ſymptomatis ſtipata, cum horum utrumque per Accidens à Catarrhis penderet. Quinetiam recedentibs Catarrhis *Variolæ* hinc inde ſpargi cœperunt, ejusdem planè generis cum *Variolis* anni præcedentis; ſed cùm jam ſecundum ferme annum expleviſſent, non ita atrocia erant ſymptomata, ac ubi primùm invaderent. Quamdiu adhuc ſtabit hæc *Conſtitutio*, dicere non habeo; id certò ſcio, illam perquam *Anomalam* atque irregularem hactenus fuiſſe, atque morbos omnes per eam natos ejusdem omninò indolis.

De hujus *Conſtitutionis* Epidemicis, eo quo ſe invicem ordine excipiebant, jam agam.

CAP.

CAP. II.

Febris Continua Annorum 1673,74,75.

HÆc, perinde atque alii Epidemici, mox ab ingreſſu ſocia habebat ſymptomata, quæ indicia haud obſcura dabant, majorem & ſpirituoſam magis tunc eſſe inflammationem, quam ubi morbus magis adoleverat. Etenim primo qua invadebat anno, uti & *Vere* inſequente, ſymptomata Pleuritica Febri ſuperveniebant, & ſanguis è venis extractus (ſaltem pro prima & ſecunda vice) *Pleuriticorum* referebat ſanguinem; at morbo jam provectiori ceſſabant ea ſigna inflammationis intenſioris.

Præter ſymptomata Febribus *univerſis* communia *hanc* Febrem iſta ſequebantur: Ut plurimum afficiebatur æger dolore Capitis & Dorſi ſatis atroci, ſtupore item, & dolore Articulorum, Artuumque tenſivo, imò & totius corporis, at mitiori aliquando quàm Rheumatiſmo laborantes. Primis diebus calor & frigus ſibi invicem ſuccedebant, quandoque etiam ineunte morbo æger in ſudatiunculas erat propenſior. Lingua, ubi Febris ſuo genio erat permiſſa, nec ſicca, nec a colore naturali multum recedens, niſi quod magis alberet, neque ſitis multum urgebat: Quòdſi excalefieret æger ultra ordinariam Febris ſortem, lingua aridiſſima erat cum flavedine ſubfuſca, ſitis etiam intendebatur; Urinaque, quæ aliter colorem ferè naturalem ſervare ſolebat, intensè rubebat.

Febris his tantùm gravata ſymptomatis, ſi peritè

ritè tractaretur, die *decimo quarto* ægro valedicebat; pertinaciſſima, *primo poſt viceſimum.*

Inter hujusce Febris ſymptomata eminebat affectus quidam *Comati* haud diſſimilis, quo correptus æger obſtupebat delirabatque, imò ad ſeptimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec niſi valido clamore expergiſcebatur; à quo ægrè excitatus oculos aperiebat tantùm, & poſt ingeſtum ſive medicamentum, ſive potum, cui aſſueverat, mox in ſtuporem dilabebatur, ita quandoque profundum, ut in Aphonia deſineret abſolutiſima.

Qui ſic ſuerat affectus æger ubi ad ſe rediit, die *viceſimo octavo* vel *trigeſimo* cœpit convaleſcere, cujus primum ſignum erat, quòd cibi aut potûs genus aliquod inſvetum aut abſurdum deperiret. Convaleſcentis caput ad dies aliquot debile atque infirmum, nunc verſus hanc partem, nunc illam nutabat; aliaque aderant ſigna, quæ caput plurima fuiſſe paſſum oſtenderent. At quo paſſu vires reſtituebantur, eo ipſo diſceſſit dictum ſymptoma.

Quandoque non tam dormitabat æger, quàm tranquille delirabat, incongrua tamen ſubinde effutiens, ceu iratus, ac mente motus; at non eò excandeſcentiæ & furoris aſcendebat, quo ſolent ii, qui à Variolis atque aliis Febribus Phrenetici fiunt; à quibus hic in eo etiam diſcriminabatur, quod per intervalla abrupte dormiebat, ſtertebat, etiam profundiùs. Adhæc non ita erat acutum hoc ſymptoma atque illud, ſed erat diuturnius. *Pueris* etiam hoc plerumque accidebat, aut iis, qui nondum adoleverunt, illud *Adultis* maxime. In utrisque

que verò si ingererentur Calidiora remedia & solicitarentur sudores, malum in caput facile transferebatur, & dictis symptomatis ansam præbebat.

Ubi verò symptoma hoc nec sponte sua accessit, nec medicamentorum vi coactum, morbus intra diem *decimum quartum* terminabatur utplurimum, nonnunquam etiam intra tertiam quartumve, quod factum vidi.

Autumno 1675, ut supra innuimus, Febris hæc per Dysenteriam sibi fugam quærere, nonnunquam & per Diarrhœam affectabat: Harum posterior præcipuè sæpe excurrebat, stupore adhuc manente. Utraque verò, quantum diligenti observatione assequi poteram, nihil erat aliud, quam Febris symptoma.

Curationem hujus Febris quod attinet; sub primum introitum, nempe *Julio* 1673, tum ex variis Phænomenis ab istis. *Curatio.*
longè diversis, quæ præcedentem comitabantur, tum ex eo, quòd Catharticis minus pareret, quibus felicissimè Febres omnes Constitutionis prægressæ deviceram, statim dedici, Febrem hanc esse alterius plane familiæ, & ditiùs, quàm solebam aliàs, in ejus specie investiganda hærebam, & ex consequenti anxius dubitabam, quem mihi Curationis scopum proponerem. Quo enim tempore primùm erupit hæc Febris, nullum habuit alium Epidemicum sibi σύγχρονον, cujus perspecto genio de hujus natura verisimile aliquid conjectare possem; cùm Variolæ, uti dixi, quæ illam comitabantur, nigrarum istarum, quæ anno 1670. invaserant, re-

liquias omnino referrent, jamque & mitissimæ essent & tantùm non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam restabat, nisi ut in hunc morbum nudum & ab aliis sepositum accuratissimo examine inquirerem, atque oculo ad *Juvantia & Lædentia* quàm diligenter maximè potui semper intento, viam pro virili, Exploratoris instar, prætentarem. Atrox capitis dolor, propensioque quam habebat hic morbus ad dolores lateribus infigendos, tum etiam sanguis Pleuriticorum similis, me statim edocebant, inflammationem haud mediocrem huic Febri subesse, nec tamen eam posse ferre largiorem istam evacuationem, quæ Pleuritidi convenit: Sanguis enim post primam aut secundam saltem vicem detractus Glutinis colorem, quo tegebatur superficies, protinus amisit, nec repetita adhuc Venæsectione levabatur æger, nisi fortè morbus in Pleuritidem veram transiret; quod nonnunquam accidebat post regimen justo calidius, præsertim primo *Vere*, quo invadebat, scil. Anno 1664; quo tempore à solis accessu occasionem nactus (cum etiam nondum adolescceret morbus, & principio magis spirituoso inniteretur quàm postea) ad genus Peripneumonicum videbatur accedere. Cùm verò & experientia & exemplo a repetita Phlebotomia deterrerer, licet luce clariùs esset Febrem hanc, præcipue sub primum ingressum, haud parum inflammatoriam fuisse, nihil jam restabat, quo ejus calor restingui posset, præter *Enemata* sæpius repetenda, & medicamenta Refrigerantia. At præter hos Affectus Inflammationem aperte prodentes, illud *stuporis* Phænomenon, Febri huic

quam

quam alii cuilibet familiarius, omnino indicabat, continuò repetenda esse Enemata, quibus materia Febrilis, quæ ita prompte caput petebat, ab eo divertetur; quin & Venæ-sectioni repetitæ, quam ægre tulit propria hujus morbi natura, substituebantur illa, atque ejus pensabant defectum, sanguinis fervorem placide ac sensim contemperantia, & causam eliminantia morbificam. Porro judicabam Emplastra *Epispastica* satis ampla cervici posteriori applicita in hac Febre potiùs ex usu fore quam in aliis, quibus materia Febrilis haud ex æquo caput tentabat; Etenim à cruciatu & fervore vehementibus, quos dicta Epispastica parti, cui imponuntur, solent imprimere, materia, quæ secus in caput ascenderet, in locum affectum corrivatur. His, & regimini ad eundem refrigerandi sanguinis scopum facienti, tandem morbus quasi naturaliter sponteque suâ cedebat; quantumlibet sæviret, si methodo ab hac diversa eum quis aggrederetur; quod mihi ab experimentis plus satis frequentibus abundè liquebat.

Hunc itaque cursum instituì: Sanguinem è brachii venis mittendum, eâ quantitate, quæ ægri viribus, ætati, aliisque circumstantiis convenire mihi visa ast, ante omnia curabam, atque eodem ferè tempore Emplastrum Epispasticum bene largum Nuchæ applicandum. Die proximo Clysterem Lenitivum in tempore injiciendum præcepi, ut ante noctum sedari posset tumultus, qui ab eo inter operandum excitaretur, hora scilicet secunda tertiave post meridiem. Repetebatur Enema illud singulis diebus, donec imminueretur morbi vis.

Quo quidem tempore ab eo ceſſandum eſſe duxi, imò & maturiùs, ſi nempe Febris diem quartum & decimum exceſſiſſet, jamque inveteraſceret; quo caſu licet ab Enematis præcedentibus debellata non fuerit, eadem tamen poſt elapſos hos dies ſupervacanea eſſe comperi: Morbi enim acie per Ebullitionem prægreſſam jam retuſa, atque ægro ἕξω βέλος conſtituto, à ſymptomatis violentioribus, quæ ab eo pendebant, ſecuro, nihil prius erat, quàm ut morbum ſuo uti Genio, & quaſi ſenſim deflagrare, ac ſuis viribus ruere ſineremus. Quod mihi ſemper ceſſit melius quàm evacuationem qualemcunque violentiorem hoc tempore moliri. Ægro interim carnibus interdixi, cereviſiam verò tenuem ad arbitrium conceſſi.

Reſtat & aliud, quod, quia multiplici experientia adſtipulante ægris optime ſolebat vertere, in deſcribendo hujusce morbi regimine mihi minime prætereundum fuit, nempe ut æger quotidiè lecto abſtineret, ſaltem ad horas aliquot; vel ſi id vetaret major ejus debilitas, veſtes ſaltem indueret, & ſupra lectum cubaret, capite paulò elatiori: Etenim cùm magnum illum impetum, quo Febris in caput ferebatur, & inflammatoriam ſimul ſanguinis Diatheſin contemplarer, ſubiit mihi in mentem, ægrum à corporis poſitura nonnihil emolumenti capere poſſe, ſi nempe ea talis fuerit, ut à circumambiente nullatenus augeſceret calor (quod omninò fieri neceſſe eſt, ſi in lecto ſe jugiter contineat) neque ſanguinis in capitis arcem tendentis impetus promoveretur; cùm illinc cerebri fervor intendatur, proindeque ſpiritus animales calefiant atque

atque exagitentur, à quibus & vehementior cordis vibratio & Febris augmentum.

Quantumlibet autem ægris conducat in Febribus omnibus, quæ inflammationis intensioris sunt participes, ut non semper lecto incarcerentur, animadvertendum est tamen, eosdem, si diutiùs, quàm par erat, pro una vice a lecto abfuerint, declinante præsertim morbo, in dolores vagos, qui in *Rheumatismum* desinere possint, nonnunquam de facili incidere; nonnunquam etiam superficiem corporis *Ictero* deturpari; quæ si cui contingant, lecto addicendus est, quo apertis cutis spiraculis commodè difflari possint istiusmodi particulæ, quæ malorum alterutri fomitem præbent; hoc verò ad diem unum aut alterum tantùm, sudore non provocato; Hujusmodi autem Accidentia oppidò rara sunt, nec nisi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore cùm jam morbus mitior est, longè tutius ægro permittes, ut in lecto assiduè decumbat, quàm vel initio, vel in statu; quinimò per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam, quæ, si æger maturiùs lecto affigatur, efferatur magis atque incenditur.

Hic si quis objecerit, dictam Methodum, licet ad sanguinis impetum à capite amoliendum reficiendumque ægrum, satis commodam, minus tamen expedire, eò quòd evacuationi per sudores, quâ materia Febrilis jam concocta eliminanda omninò erat, officiat: Respondeo, nihil agere contrà sentientem, nisi prius argumentis confecerit, hujusmodi evacuationem omni Febri deberi, quod haud ita in proclivi atque facile est. Docet enim

Expe-

Experientia, non autem Ratio, quænam Febrium ſpecies per Diaphoreſin, & quæ per Catharſin ſit exterminanda,&c. Quinimo eſt, cur arbitremur, dari quasdam Febrium ſpecies, quas Natura methodo ſibi peculari, ſine viſibili aliqua Evacuatione, ablegat, reducendo ſcil. in ſanguinis maſſam eique aſſimilando materiam illam morbificam, quæ cum eodem minus quadrabat. Qua ego nixus ratione, ſæpenumero tam in hac Febrium ſpecie, quam aliis, modò Intermittentes non eſſent, mox a primo inſultu, totoque ſanguine nondum inquinato, easdem in ordinem redegi, imperato tantùm Cereviſiæ tenuiſſimæ, quoties ac quantùm deſiderarent, potu, eſuque tam juſculorum, quam aliorum, cujuscunque generis ſint, ægris interdicto; Permiſſis interim & exercitii conſueti uſu, & aura liberiore, nullaque prorſus evacuatione vel ſemel inſtituta. Sanè omnimoda ſolùm hujusmodi per biduum triduumve abſtinentia liberos meos, ac amicitia mihi conjunctiſſimos curavi: Verùm hoc remedio nonniſi in junioribus ac temperamento ſanguineo præditis eſt utendum.

Quod ſi demus, Naturam non aliâ methodo quam per Diaphoreſin morbum vincere poſſe, an non eos volumus ſudores, qui morbo jam fatiſcente prorumpuut & prævia Digeſtione fluunt, non verò iſtos, qui primis morbi diebus protruſi, ab interrupta furentis naturæ œconomiâ naſcuntur? Hujusmodi, opinor, ſudores non erunt promovendi, at compeſcendus potius tumultus ille, cui ortum ſuum debent. Iſtiusmodi autem ſudores multas Febrium ſpecies, licet non omnes, ſolent comi-

comitari. Neque enim ſum neſcius, quasdam Febrium ſpecies ejus eſſe indolis, ut in παροξυσμῷ ſudorem hunc Criticum ſibi poſtulent: Tales ſunt particulares Intermittentium paroxyſmi; magna item & frequentiſſima Naturæ Febris ab illa pendens Conſtitutione, quæ ad Intermittentes Epidemicè producendas unicè facit. In his enim, ſi cui methodo inſiſtatur, quæ non eò tendit, ut materia morbifica digeratur primùm, dein perſudores eliminetur, augebitur morbus: Quo circa nullæ hîc evacuationes locum habere debent, niſi quatenus morbi impetum primis diebus, quibus aggreditur, ſufflaminare valent, ne inter medentium operas æger fato ſuccumbat. Quin & Febris Peſtilentialis cauſa, cùm tenuiſſima ſit & perquam ſubtilis, vel primis morbi diebus, ſudoribus diffiari poteſt, ſuffragante ubique experientiâ.

Iſtis autem in Febribus, in quibus ordinario ſymptomatum ductu, & ſi ſuo genio uti permittantur, nusquam videmus naturam materiam morbificam jam præparatam tempore præfinito evacuare ſolere; neſcio, annon plus ſatis temerarius is fuerit, qui ſudore provocando vim morbo inferre cogitet, atque ægrum ea ſola methodo reſtituere, (cùm, ut docet divinus ſenex, τῆς Φύσεως ἀνθρωπείσης κενεὰ πάντα.) Atque illud quidem uſu venire autumo in Febre hac particulari, de qua hìc agimus, quam, multiplici experientia edoctus, ſatis ſcio ſine ſudoribus fugari poſſe; ægrum etiam, dum eosdem importuniùs ſolicitamus, ſæpenumerò nulla cogente neceſſitate in manifeſtum vitæ diſcrimen conjici, à materia morbifica in caput ſurſum lata:

ta: Attamen neque in hac Febre, neque in alia qualibet, vel ex eis, quæ ſudore Critico ſolvi non ſolent, ſi fortè hujuscemodi ſudor morbo jam imminuto ſponte ſupervenerit, quem ex ſymptomatum omnium remiſſione debitæ concoctionis ſobolem eſſe arbitremur, medicorum prudentiſſimus quisque eum contemnet; ubi verò non ita ſponte exit, quî certò ſcire poſſumus, annon hominem è medio tollamus, dum humores regimine & cardiacis calidioribus ad ejusmodi ſudores diſponere nitimur? Si quis fortè in Theſaurum inciderit, niſi deſipiat, humo tollet; ſtultus autem ſit oportet, qui hâc fretus fortunâ omnem adhibet operam, ut alium ejusmodi cum vitæ periculo adipiſcatur. Quo verò cunque modo hæc ſe res habeat, mihi abundè conſtat, ſolam Febrem calorem eum ſecum adferre, qui materiæ Febrili ad Coctionem præparandæ poſſit ſufficere, neque eo intenſiorem à regimine fervido forinſecùs accerſendum.

Præfatam Methodum per Venæ-ſectionem atque Enemata in hujusce Febris curatione quàm feliciſſimè ſuccedere comperiebam; eam verò quoties à Diaphoreticis laceſſeretur, non ſolùm Anomala malique moris ſymptomata, ſed etiam dubium ſemper exitum habuiſſe; Inter ſymptomata eminebat tacitum illud delirium, quod non tàm inſanâ loquacitate ſe prodebat, quâm *ſtupore* Coma æmulante, quod, uti diximus, huic Febri frequens ſolebat accidere. Hoc ſymptoma, (licet nonnunquam ſponte ſuâ ortum illud viderim,) à nimia tamen Curatricum diligentia, in provocandis ſudoribut malè poſita, ut plurimum invitabatur: Hoc

enim

enim ; acto materia morbifica, quæ in hac Febris ſpecie ſudoribus morem gerere recuſabat, vehementer exagitata in caput tandem elevabatur cum ingenti ægrorum diſcrimine.

Jampridem animadverti in Curatione Febris Conſtitutionis alterius, quod per ultimos annos hujusmodi *Stupor* Pueros maximè, atque eos, qui ex ephebis vix exceſſerant, ſubinde invadebat, ſed nec ita profundus, nec perinde Epidemicus, atque erat is, qui hanc Febrem comitabatur. Neque tamen illum, licet huic inferiorem, multò minùs hunc, ubi primùm ingrederetur morbus, edomare potui; licet nullum non lapidem moverem, repetitis Venæſectionibus, non in brachiis tantùm, ſed cervice etiam & pedibus, Emplaſtris, Veſicatoriis, Cucurbitulis, Enematis, Diaphoreticis omnis generis, &c. in partes adſcitis. Tandem ſtatui, poſt ſanguinem è brachio eductum, Epiſpaſticum Cervici applicatum, atque Enemata duo vel tria è Lacte & Saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam amplius moliri, niſi quod ægrum & à carnibus, & à liquoribus ſpirituoſis quibuscunque arcerem: Ad naturæ methodum interim attendebam, cujus ego veſtigiis inhærens ſymptoma hoc ſuperare tandem diſcerem. Morbus interim cui invigilabam, tutò, licet tardè recedens, tandem evanuit. Huic itaque methodo inſiſtendum mihi eſſe duxi in Febribus, quas deinceps tractavi, univerſis; quod quidem, ſi & ſymptomatis magnitudinem & eventum ubique votis reſpondentem ſpectamus, haud parvi momenti mihi videtur.

Et ſanè mihi nonnunquam ſubiit cogitare, [illegible]s

in

in morbis depellendis haud satis lentè festinare, tardiùs verò nobis esse procedendum, & plus Naturæ sæpenumero committendum, quàm mos hodie obtinuit. Errat enim, sed neque errore erudito, qui Naturam Artis adminiculo ubique indigere existimat. Namque id si fieret, parciùs humano Generi ea prospexisset, quàm postulat speciei Conservatio: cùm ne minima sit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, & facultates, quibus pollent homines ad eosdem fugandos, *vel* iis seculis, quibus medendi Ars maximè caput extulit, & à quampluribus exculta est. Aliis in morbis quid hoc profecerit, nescio. Illud satis scio ex diligenti observatione mihi astipulante, quòd in Febre, de quâ jam agimus, dictum symptoma post usurpatas evacuationes generales, Venæ-sectionem dico, & Enemata, solo tempore feliciter solebat vinci.

Anteà diximus, Convalescentiæ prænuncia Signa ut plurimum ad diem usque *Tricesimum* differri solere, (in *stupore* scilicet paulò confirmatiori) ægro nonnunquam etiam *Aphoniâ* correpto: quibus elapsis, incongruum aliquod atque absurdum sive cibi, sive potus genus importunè flagitabat, Ventriculi fermento à morbo diuturniore impensè vitiato. Hoc in casu, quandoquidem jam exhaustæ corporis vires refectione omnino indigerent, lubens ea etiã concessi, quæ minùs ægro convenire viderentur, modò palato magis arriderent.

Mense Septembri 1674. filium novennem Librarii cujusdam ædibus meis vicini, nomine *Not*, hâc Febre unà cum symptomate jam sæpe memorato

rato laborantem tractabam: Extracto è brachio sanguine, & Clysteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importunissimæ Matri obstabam, quæ rem ocyùs expedire acriter urgebat, quàm ego cum salute filii stare posse arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato præter Julapium aliquod è vulgaribus, quod pacandæ quidem matri potiùs destinabatur, quàm filio restituendo, trigesimum circiter diem melius habere cœpit; edulia varia etiam absurda miserè discupiens, quorum pars aliqua concedebatur, licèt nullo alio nomine concedi debuisset; atque ita tandem prorsus convaluit.

Quamvis autem *Stupor* hic ad *Comatis* accedens naturam huic Febri, aliis symptomatis frequentiùs, superveniebat, quandoque tamen, at rariùs, *Phrenesis* absque stupore nonnullos invadebat, in quâ æger insomnes dies noctesque agebat, nullâ ratione poterat regi, aliàque patiebatur symptomata, iis similia, quæ vel ab aliis Febribus, vel à variolis in Phrenesin actos infestabant. Inducias non tulit symptoma hoc, ut solebat affectus Comatosus jam memoratus, donec fieret digestio, ægrum verò intra dies paucos tollebat, nisi inflammatio cohiberetur. Atque hîc mihi suppetitas præ cæteris tulit *Vitrioli spiritus*, quem post Venæ-sectionem atque Enematis unius alteriusve injectionem cerevisiæ tenui instillatũ pro potu ordinario concessi: Qui intra dies paucos & somnum conciliabat, & sanitatem, superatis symptomatis, ægro reddebat: quod quidem nullâ aliâ methodo efficere valebam. Atque hoc reiteratâ sæpe Experientia mihi benè constabat.

Febri huic, Autumno 1675. & *Dejectiones Dyſentericæ* ſupervenibant, quandoque & *Diarrhœa.* Iſtas ego ſtatim perſpexi *Symptomaticas* fuiſſe huic Febri, non vero, ut in Conſtitutione præcedenti, *originales* & primò ortas. Quo non obſtante, cum morbi cauſa in ſanguinis maſſa clauderetur, Venæſectionem ea indicabat; quæ quidem propinato etiam poſt Narcotico ad duas vices, ſymptomati huic debellando par erat.

Septembri 1675 Domina *Conysby* juxta Equilia Regia habitans me accerſivit; laboraverat ea hac Febre, ventris torminibus derepente jam correpta, quæ deinceps excipiebant Dejectiones ſanguineæ ac mucoſæ: licèt protritæ jam ab aliquot diebus ob morbum diutinum vires eſſent, maximè verò à Dejectionum frequentia, quæ nocte prægreſſa multùm fatigaverant, ſanguinem tamen è brachio ſtatim educendum curàvi, & paulo poſt Narcoticum exhibendum, quibus peractis ea ipſa nocte Dejectiones ſtercoroſæ conſpiciebantur. Mane & veſperi ſequentibus Narcoticum repetebam prædictum, imperato etiam medicamento Cardiaco moderatiori, quo ſpiritus refocillarentur: atque ab his ſtatim convaluit.

Diarrhœam quod attinet, quæ eodem ferè anni tempore huic Febri haud rarò accidebat, minùs adhuc iſta faceſſebat negotii; cùmque ea neque ægro prodeſſet, neque etiam officeret, quantùm mihi obſervare licuit (ſive adeſſet ſtupor, ſive etiam abeſſet) nullam ab illa Indicationem Curativam elicere valebam, modo intra eos ſtaret limites, ut æger ab ea de vita non periclitaretur: quo

in

in casu Narcoticum sine dubio indicabatur, atque in eo solo probandus Anodynorum usus per omnem morbi hujus decursum: ingens enim illa propensio, quâ hâc Febre laborantes in stuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde nisi urgente necessitate in usum nunquam erant revocanda.

Notandum est, haùd ratò accidere tam ab hâc Febre quàm Febribus aliis convalescentibus, iis maximè, quos illæ diutiùs maceraverant, nec nisi post longas magnasque evacuationes tandem demiserant, (præsertim si invalidiori essent corporis habitu,) ut noctu in lecto cubantes incalescerent primùm, mox sudore diffluerent, àquibus vehementer infirmabantur, & vires tardiùs recipiebant, nonnulli etiam præcipitabantur in tabem. Cùm symptoma hoc non aliunde nasci existimarem, quàm à sanguine ob morbum contumaciorem eo usq; depauperato debilitatoque, ut succos, quos recenter advectos nequiret assimilare, per sudores ejicere moliretur; ita affectis author semper fui ut singulis auroris noctibusque cochlearia quinque vel sex Vini Malacensis annosioris haurirent, cujus usu ægris vires crescebant jugiter, & evanescebant sudores. Atque hæc de Febre hujus Constitutionis continuâ, quam ob insignem stuporem eam ferè semper comitantem lubet *Comatosam* appellare.

CAP. III.

Morbilli Anni 1674.

ORiente anno, mense sc. *Januario* 1673/4 ingressa est *Morbillorum* species quædam ab eà di-

versa, quæ eodem mense Anno $16\frac{69}{70}$ invaserat; neque tamen minùs Epidemicè sæviebant hi atq; isti, sed non perinde erant regulares, neque ita constanter Typum observabant: Nunc enim citiùs, nunc seriùs erumpebant: cùm in alia specie, eruptio in diem ab invasione *quartum* semper incideret. Ad hæc humeros, & cæteras trunci partes primùm occupabant; cùm isti alteri faciem primùm peterent, & in reliquum corpus paulatim spargerentur. Nec hac in specie observare licuit, nisi rarissimè, eas cuticulæ desquammationes adinstar farinæ insperſæ, quoties recederent Morbilli; quæ in alia specie haud minùs certò conspiciebantur, quàm post Febris Scarlatinæ decessum conspici solent. Plures insuper è medio tollebant, quoties imperitè tractarentur, quàm priores illi. *Febris* enim & *Dyspnœa*, quæ Morbillis abiturientibus solebant accidere, vehementiores erant, & *Peripneumoniam* hîc propriq referebant, quàm in altero genere. Quantumlibet autem fuerint *Anomali* atq; irregulares hi *Morbilli* quoad jam memorata symptomata, in præcipuis tamen satis iis competebat Historia, quam de Morbillis tradidi, cùm morbos An. 1670. Epidemicos describerem, quæ idcirco impræsentiarum repetenda non erit. Hi, uti etiam priores isti, ad Vernum usque Æquinoctium invalescebant, à quo tempore decrescentes, appetente Solstitio æstivo, aut non diu post, evanuere.

Curatio. Curatio, cùm nulla ferme re ab illa differat, quam in Morbillorum historia jam fusè tradidi, exinde petenda est. Unicam

Unicam tantùm hîc, pro meo more, inſtantiam adferam Methodi, qua illos aggrediebar.

Februario 1674. Domina virtutibus ornatiſſima atque in exemplum nata, Comitiſſa *Sariſburienſis* me accerſivit: Infantium unus tantùm tum temporis ægrotabat, mox reliqui (5. autem vel 6. erant) quos omnes eadem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos ternosve ante eruptionem, ut ſanguis, pro ſuo genio, particulas facile ſeparabiles morbum committentes, per cutis poros eliminaret. Neque autem vel ſtragulis, vel igni, quibus ſani aſſveverant, quidquam adjici patiebar; ab eſu carnium arcebam, juſcula Avenacea, Hocdeacea, ac ſubinde pomum coctum concedens, cereviſiam tenuem inſuper, vel lac cum aquæ triplo coctum pro potu. Urgenteque pro more Tuſi, Ptiſanam Pectoralem ſæpe aſſumendam præſcripſi. His peractis omninò convaluere, brevi illo ſpatio, quod hic morbus ſolet percurrere; neque vel per ejus decurſum, vel eodem fatiſcente, ſymptomate quovis morbo huic non familiari, tentabantur.

Duobus primis menſibus, quibus hæc morbillorum ſpecies ſe prodebat, intercurrebat & *Febris* quædam *Morbilloſa* hic illic ſparſa, in qua ἐκθύματα nonnulla per truncum corporis, colli præſertim poſteriora, atque humeros erumpebant, Ecthymata Morbillorum imitantia; à quibus in illo ſaltem diſterminabantur, quod non univerſum corpus pariter occuparent, quas diximus partibus contenta: Febris etiam (licet ejusdem planè generis) immanior erat, & ad dies 14. nonnunquam etiam plures, protrahebatur. Nec Venæ-ſectionem tu-

lit hæc Febris, nec Enemata, ab utrisque irritata; at Methodo, quæ Morbillis ſuperiùs dicata eſt, lubens concesſit. Atque hæc de Morbillis fuerunt dicenda.

CAP. IV.

Variolæ Anomalæ An. 1674,75.

QUemadmodum Morbilli Epidemici initio anni 1670. incurſantes, *Variolas nigras* ibidem delineatas introduxere, ita etiam hi, qui haud minus Epidemicè graſſabantur initio Anni 1674, Variolarum ſpeciem introducebant tam earum ſimilem, ut eædem iſtæ revixiſſe omnino viderentur, non aliæ ſubnaſci: cùm enim (uti jam diximus) in priore illâ variolarum ſpecie poſt elapſos priores annos duos, puſtulæ minus indies nigræ comparerent, & grandiores etiam pedetentim conſpicerentur, donec exeunte an. 1663. morbus jam mitis, habitâ generis ratione, ac benignus eſſet; jam priſtinâ ferociâ, & infauſto malorum ſymptomatum agmine ſtipatus dennò revertebatur. Etenim puſtulæ fuliginem nigridine æquabant, ubi nempe confluxerint, & æger non prius extingeretur, quàm ad maturitatem iſtæ pervenerint; immaturæ enim fuſcæ tantùm erant colore. Puſtulæ quinetiam perpuſillæ erant, ſi numeroſæ; (paucæ enim ubi fuerant tantùm, haud erant minores, quam in aliis Variolarum generibus, nigræ verò rariſſimè.) Verbo dicam, iſtas, quas an. 1670. deſcripſimus, ſatis referebant; licet non in omnibus cum iis quadrarent, diſtarent autem pauculis quibusdam, quæ quidem majorem ſub his quàm illis aliis putredinem latere, natu-

naturæque eas esse magis crassæ & incoctilis ostendebant: Maturæ enim pejus olebant, ita ut eisdem graviter laborantes præ fœtore vix quirem accedere. Tardiùs etiam periodum absolvebant, hærebantque diutiùs, quàm ulla species alia, quam mihi adhuc videre contigit.

Notatu interim est perdignum, quòd quantò mitior est morbi species, tantò citius pustulæ ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in specie ista regulari Variolarum Confluentium, quæ anno 1667. ingressa est, Dies *Undecimus* maximum adferebat vitæ discrimen, quo semel elapso, non amplius ut plurimum ægro metuendum erat. In proximè sequenti specie anomala Confluentium, quæ initio anni 1670, cœperunt invadere, æger die *Decimo quarto* vel ad extremum *Decimo septimo* maximè periclitabatur, quos si æger superaverit, salvus omnino erat, nec quenquam post hunc diem ab hoc morbo interemptum hactenus observavi. At verò in hac specie Confluentium, æger etiam post diem *Vicesimum* contrucidabatur; nonnunquam & si convalesceret, quæ paucorum sors erat, non tantùm tibiæ intumescebant, (quod quidem in Variolis Confluentibus quibusque familiare est,) sed brachia insuper, humeri, crura, partesque aliæ; qui quidem tumores ab intolerabili dolore *Rheumaticorum* per omnia æmulo, tragœdiam ordiebantur; postea haud rarò suppurabantur, & in sinus ingentes & partium musculosarum apostemata desinebant, ægro in vitæ periculo etiam ad multos dies à discessu Variolarum adhuc versante. Adeò ut mihi luculenter constaret de gradibus, qui-

bus hic se Epidemicus promovet per tres hasce Constitutiones, quarum posterior priorem semper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minùs coctilem.

Videntur autem mihi hæ, quas jam tracto *Variolæ*, nova quædam Variolarum species, è priore jam inveteraſcente suborta. Quamvis pro aeris diathesi eum producente Epidemicum, Variolæ nigræ, quæ initio anni 1670. primum se ostendebant, ad παρακμὴν suam usque progrederentur, tamen ad instar recidivi alicujus morbi a materia pristinâ denuò fermenteſcente, aer rursus ad Variolarum productionem faciens, ex veteri penu easdem deprompsit; qui quidem morbus redintegratus sumptisque de novo viribus, reviviſcere planè & quasi rejuveneſcere videbatur. Tanto autem magis anomalæ hæ erant, tantoque magis intensam redolebant putrefactionem, quanto materia, è quâ generabantur, istâ crassior erat atque fæculentior, ad quam præcedentes primum ortum referebant. Quod ut magis eluceſcat, existimandum omnino est, nullam ejusmodi diathesin in ipso aere supponi debere, quæ hunc hoc in loco Epidemicum propaget, alium verò longe diversum in alio non ita multùm distante; hoc enim si fieret (fit autem subinde) quilibet ventorum motus Constitutionem difflare valeret; vero autem similius mihi videtur, hunc vel illum particularem aeris tractum effluviis repleri à minerali aliqua fermentatione, quæ aerem, per quem feruntur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contamninantia, morbos variis

terræ

terræ Affectibus appropriatos eò usque propagant, donec expiraverit subterranea illa halituum minera; quæ pariter in novam dennò fermentationem agi possit, ex reliquiis nempe materiæ exolescentis, uti in casu jam memorato. Mihi verò, qui non ultra quàm res ipsa loquitur, sapere audeo, perinde est, an hæc, an alia aliqua Hypothesis Phænomena rectiùs solvat. Id saltem pro comperto habeo, quas jam tractavi Variolas, præcedentis Constitutionis Variolis fuisse simillimas, nisi quòd & crassiorem naturam, & putredinem longe intensiorem redolere viderentur. Quibus etiam de causis duabus, ubi admodum *confluerent*, plures orco dabant, quàm species alia quælibet, quam mihi hactenus videre contigit; &, si quid meo judicio tribuendum sit, Pestem ipsam, pro numero sc. ægrorum, pernicie æquabant; licet, ubi *Discretæ* invaderent, haud certius intentarent periculum, quàm alia quævis species, & tàm pustularum magnitudine, quàm colore, aliisque circumstantiis boni se moris esse faterentur.

Curationem quod attinet; Jam à multis annis miratus sùm Indicationes planè contrarias, quas hic mihi morbus subinnuere videbatur. *Hinc* enim luce clarius fuit, à calidiori regimine symptomata, quæ à nimia inflammatione pendent, statim produci, Febrim scil. Phrenesin, maculas purpureas, & similia, quibus hic morbus præ cæteris quibusque est obnoxius; *inde* vero regimen justò frigidius faciei manuumque intumescentiæ, quæ hic apprimè est necessaria, officere, & pustulas flaccidiores reddere. Post- *Curatio.*

quam hæc diu multumque apud me ſatis anxiè revolveram, intellexi tandem, utrique huic incommodo eodem ſimul tempore poſſe occurri. Uſum enim Aquæ cum Lacte coctæ, Cereviſiæ tenuis, aut liquoris alterius ſimilis liberaliorem concedendo, penis me erat internum ſanguinis ὀργασμὸν frænare; Atque ex adverſo ægrum in lectulo jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore puſtularum elevationem & faciei manuumque intumeſcentiam valebam promovere. Neque hæc ſecum Methodus pugnare videtur; ſanguis enim, eruptione jam finita, particulas inflammatas in corporis habitum eructaſſe putandus eſt, neque jam ſtimulis ad ulteriorem materiæ ſecretionem indigere: Itaut, cum jam in habitu corporis, maturandisque Abſceſſulis rei cardo verſetur, id tantum ſit agendum *ſanguinis* nomine, ut ſcil. ſanguis ab halilibus calidis, à carne puſtulis obſeſſa retrò agendus, ſartus tectus conſervetur; *Puſtularum* verò, ut blando partium externarum calore ad maturitatem illæ perducantur. Jam verò, utut feliciter mihi ceſſerit hæc Methodus, uti prius docui, in variolis aliis *Confluentibus*, in iſtis tamen hujusce Conſtitutionis illa me fefellit; ita ut eorum pleriq; qui vehementius laborabant, interirent, ſive methodo jam à me laudata, ſive regimine & Cardiacis calidioribus uterentur. Omnino itaque intellexi, deſiderari adhuc aliquid præter iſta, quæ vel ad compeſcendam ſanguinis ebullitionem, vel ad puſtularum elevationem, manuumque atque faciei intumeſcentiam facerent; deſiderari ſcil. aliquid, quod Putrefactioni magis intenſæ, quam in his

his variolis præ cæteris quibusque obſervaram, vincendæ par eſſet. In mentem mihi tandem venit *Vitrioli Spiritus*, quem exiſtimabam utrique intentioni, tum Putredinis oppugnandæ, tum perdomandæ caloris ferociæ, ſatisfacere poſſe. Quamobrem Ægro ſibi relicto, donec & dolor & vomiturition, quæ eruptionem præcedere ſolent, jam deſinerent, & Variolæ conferto agmine prodirent omnes, tandem die *quinto ſextove* dictum *ſpiritum* cereviſiæ tenui ad levem aciditatem inſtillatum, pro potu ordinario conceſſi ad libitum ſumendum, liberaliùs verò, cùm appeteret Febris maturationis; quem Potum, donec perfectè convaleſceret, imperavi uſurpandum quotidie.

Hic ſpiritus, ceu morbo reverâ ſpecificus, ſymptomata omnia ad miraculum ferè compeſcebat: Facies & maturiùs, & longè altiùs intumeſcebat: Variolarum interſtitia, ad calorem magis rubrum, & Roſæ Damaſcenæ æmulum magis accedebant: Puſtulæ quoq; minutiſimæ grandeſcebant, ſaltem quantum ea ſpecies pateretur: Puſtulæ etiam, quæ aliter nigræ comparuiſſent, hîc materiam quandam flavam & colore favum referentem eructabant. Facies deinceps, pro nigrâ, colore flavo ſaturato ubique tincta conſpiciebatur; Celeriùs matureſcebant, atque tempora alia omnia diei unius aut alterius ſpatio, citiùs percurrebant. Hæc autem accidebant omnia, ſi liquorem nempe laudatum liberalius haurirent: Quapropter, quoties ægrum copiam ſubjugandis ſymptomatis debitam reſpuere animadverterem, ſpiritum iſtum, vel Syrupo aliquo in cochleari permiſtum, vel Aquæ Deſtillatæ

cùm

cum Syrupo junctæ additum, subinde ingesti, quo penlaretur sc. liquoris parcior usus.

Varia hujus Medicamenti commoda recensui, incommodi ne minimum quidem ex eo natum hactenus potui deprehendere: Licet enim Salivatio die undecimo decimove ferè ab eo sistatur, cujus vicem per id temporis Dejectiones aliquot subire solent; tamen ab his minus ægro erit periculi, quàm ab ista fuit; Quandoquidem, quòd plus semel diximus, qui Variolis *Confluentibus* laborant, eo præcipuè urgentur discrimine, quod saliva his diebus viscidior reddita fauces præcludat, cui quidem symptomati hoc in casu Diarrhœa succurrit, quæ vel sponte sua desinet, vel saltem, ubi nullum amplius à variolis periculum est, Lacte & Aqua mistis, & Narcotico assumptis facilè compescetur.

Ægro interim in lecto jacenti, inclusis quoque brachiis stragula præter solita adjici non patiebar; concessi etiam, ut ab hac in illam lecti partem se pro arbitrio transferret, ad sudores arcendos, in quos proclivissimus erat, hoc non obstante remedio. Jusculis interim avenaceis atque hordeaceis victitabat, nonnunquam & pomo cocto. Ulti mis diebus, si vel langueret æger, vel ægrotaret stomacho, Vini Canarini cochlearia tria quatuorve indulsi. Haustum verò Paregoricum jam à quinto sextove die singulis vesperis temporiùs propinandum Adulto (Infantibus enim eo non erat opus,) præscripsi; *Laudani Liquidi* sc. *guttas 14. in Aq. fl. Paralys.*

Die decimo quarto ægrum è lecto surgere permisi; vicesimo primo sanguinem è brachio educendum

dum curavi; Catharticum deinde ad duas vel tres vices exhibui; quibus peractis ægri facies coloratior ac magis vivida conſpiciebatur, quàm ſolebat eorum, quos hic morbus ita malè mulctaverat: Adde, quòd Methodus laudata vix patitur faciem cicatricibus deturpari, quæ ab humoribus calidis efferatisque proveniunt cuticulam rodentibus.

Die *Julii* 26. 1675. Vir nobilis mihique Amicus Dominus *Elliot*, Regi à cubiculo, Domeſticum è ſuis meæ curæ commiſit, fera hac Variolarum *Confluentium Nigrarum* ſpecie propediem laboraturum: Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum ſanguineo, & in hunc morbum a nimia Compotatione recens inciderat: Confluebant puſtulæ denſiore agmine quàm alias vidi unquam, ita ut nulla ferè inter eas intercapedo linqueretur, qua diſtingui poſſent. Remedii hujus δραστικωτάτου confiſus viribus venam nullus ſecui, licet tempus, quo accerſebar, id mihi liberum faceret, atque etiam ſecare debuiſſem, cùm à nimia Vini ingurgitatione invitaretur morbus. Poſt Eruptionem finitam, die viz. quinto vel ſexto, *Spiritum Vitrioli* in lagenas aliquot cereviſia tenui repletas juſſi inſtillari, atque hunc Potum ordinarium conceſſi pro arbitrio ſumendum. Die octavo ea ſanguinis quantitas è naribus fluxit, ut Noſocoma hoc ſymptomate territa, me ocyùs accerſendum putaret: Adveniens ego, cùm ab immodico ſanguinis calore & impetu inuſitato illud oriri animadverterem, Cereviſiam tenuem dicto ſpiritu imprægnatam uberiùs adhuc hauriendam imperavi, quo facto Hæmorrhagia dicto citius eſt coercita.

Saliva.

Salivatione satis copiosâ, faciei & manuum intumescentiâ, pustularumque augmento ritè procedentibus, morbus se satis feliciter expedivit; nisi quod ultimis diebus Dejectiones aliquot mucosæ sanguineæque interpellarent, quæ forte nullum facessissent negotium, si venam eo, quo diximus nomine, mox accersitus aperuissem. Nihilominus nullo alio præsidio Dysenteriam adoriebar, quàm Narcotico illo, quod alias etiam, si hoc symptoma non ursisset, singulis noctibus fuisset assumendum, quo vis ejus retusa erat, donec evanescerent pustulæ; posteaq; extractâ è brachio sanguinis quantitate satis largâ, Lactéque atque Aquâ affatim haustis, subitò convaluit.

Eodem ferè tempore quidam è meis vicinis Dominus *Clench* duos mihi liberos sanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum sextum mensem attigerat. Pustulæ utrisque perpusillæ erant, *Confluxiles* admodum, & ad Erysipelatis modum prodibant, generisque nigri dicti. *Vitrioli spiritum* utrisque in potu omni instillandum curavi, quem non obstante ætate, Junioris præsertim, tenellula, nehilum aversabantur; quin & nullo symptomate graviori affecti convaluêre illico. Amicissimus mihi Vir Dominus Doctor *Mapletoft* utrosque mecum invisens, ætate majorem jam convalescentem reperit, minorem verò in cunis adhuc laborantem.

Animadvertendum est autem, quod sicuti Variolæ hujus Constitutionis, quæ non confluebant, satis erant benignæ, ita neque remedio jam præscripto opus habebant; satis verò erat ista eas

Me-

Methodo tractare, quam generi *Distincto* jam suprà deberi docuimus.

Habes jam, Lector, quæ de *Variolis* mihi erant dicenda omnia; quæ licet non nemo fortasse parvi penderit pro seculi genio, scio tamē ego, haud parvo mihi labore, curâ atque industriâ per multos annos continuos ea stetisse; neque jam à me fuisse evulganda, nisi vicisset charitas in proximum, & studium aliis benefaciendi, vel pretio existimationis propriæ, quam satis intelligo à subjecti novitate gravandam fore. Neque tamen video, cur aliquem male habeat nova Methodus ei morbo medendi, cujus nec apud *Hippocratem* vestigium ullum, nec apud *Galenum* invenitur, (nisi quis fortē locus difficillimâ ratiocinatione torqueatur,) cùm quæ à Modernis adaptantur Curationes, à magnis illis reiMedicæ luminibus non institutæ, æquo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni fiunt.

Quin & pari ratione nemini mirum debet videri, si quid immutavero in ea Methodo, quâ expugnandæ sunt istæ Febres, quæ ab iis pendent Constitutionibus, quæ Variolis Epidemicæ sunt; Etenim si in prioribus illis mundi seculis Variolæ nusqnam gentium comparuerint, sequitur, neque istiusmodi Febres uspiam locorum extitisse unquā. Vero autem simillimum est, ne quid dicam audacius, Variolas nondum tunc temporis in rerum naturâ fuisse repertas: si enim per antiquiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluisset, sagacissimum *Hippocratem*, opinor, is nunquam latuisset; qui cùm morborum Historias & clariùs intellexerit, & descripserit accuratiùs,

quàm

quàm Poſt-natorum quiſpiam, & hujus etiam deſcriptionem genuinam, atque ſimplicem pro ſuo more nobis reliquiſſet. Quocirca opinari mihi fas ſit, morbos certas habere periodos pro occultis illis atque adhuc incompertis Alterationibus, quæ ipſius terræ accidunt viſceribus, pro varia ſc. ejusdem ætate ac duratione; quodque, ſicut alii morbi jam olim extitére, qui vel jam occiderunt penitus, vel ætate ſaltem penè confecti exolevêre, & rariſſimè comparent (cujusmodi ſunt *Lepra* atque alii fortaſſe nonnulli;) ita qui nunc regnant, morbi, aliquando demùm intercident, novis cedentes ſpeciebus, de quibus nos ne minimum quidem hariolari valemus. Hæc ſe ita res habere poteſt, quicquid de ea videatur nobis βραχυβίοις, qui heri tantùm nati ſumus, cras forte interituri, neque quas de morbis Authores, vel antiquiſſimi, congeſſerunt rationes, ævi multò productioris, ſi cum antiquiſſima mundi Epocha eæ conferantur.

CAP. V.

Tuſſes Epidemicæ Anni 1675, cum Pleuritide & Peripneumoniâ ſupervenientibus.

CUm tempeſtas placida ac tepens, immò verò æſtatis ſimilla ma, præter ſolitum ad poſtremos usque *Octobris* dies perſeveraret, Anno 1675, eam verò mox excipereret alia multum diverſa, frigida ſcilicet atque humida ſubitò ingruens, *Tuſſes* ubique numeroſiores graſſabantur, quàm alio quovis, quod

juscunque is fuerit ſive ætatis, ſive temperamenti, integras verò ſimul familias pervadentes. Neque numero tantum erant ſpectabiles (cum quælibet hyems haud paucas nobis generet) ſed etiam ob anceps illud periculum, in quod eos, quos affecerant, per accidens conjiciebant. Cum enim *Conſtitutio*, & jam, & per Autumnum omnem modò elapſum, in producenda Febre Epidemica ſupra deſcripta omnes nervos intenderet, cumque jam nullus exiſteret morbus alius Epidemicus, cujus contraniſu hujus vires aliquantiſper poſſint refringi, Tuſſes iſtæ Febri ſternebant viam, atque in eam quam libentiſimè commigrabant. Interea, quemadmodum Tuſis Conſtitutioni opitulabatur in Febre producenda, ita etiam Febris occaſionem ex Tuſi natam arripiens, jam Pleuram ac Pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaſerat vel ſeptimanâ illâ, quæ harum Tuſium exortum fuerat prægreſſa; quæ tam improviſa ſymptomatum mutatio nonnullis, qui minus diligenter adverterant animum, anſam præbuit, Febrem hanc pro *Pleuritide Eſſentiali*, aut *Eſſentiali Peripneumoniâ* habendi, licet eadem omninò illa maneret atque fuerat per integram hanc Conſtitutionem. Nunc enim, uti prius ſemper, cum dolore Capitis, Dorſi, atque Artuum quoslibet aggrediebatur; quæ ſymptomata omni ubique hujusce Conſtitutionis Febri conveniebant. Materia tantum Febrilis, cum ſtimulante Tuſi in Pleuram ac Pulmones uberius deponeretur, ſymptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen Febris, quantum mihi licuit obſervare, eadem prorſus cum illa fuit, quæ ad eum us-

que diem fuerat depopulata, quo hæ Tusses primùm comparebant; quin & remedia, quibus promptissimè parebat, idem planè demonstrabant. Et quantumlibet lateris dolor punctorio, spirandi difficultas, color detracti sanguinis & reliqua signa Pleuritidi familiaria, *Essentialem Pleuresin* subesse innuerent, non aliam tamen medendi methodum postulavit hic morbus, quam quæ Febri hujus *Constitutionis* quadrabat; ab illa verò, quæ *Veræ* Pleuritidi conveniebat, abhorrebat admodum, ut ex infra dicendis liquebit. Addo, quod cùm Pleuritis, quoties est morbus primarius, eo plerumque anni tempore soleat invadere, quod inter Ver atque Æstatem ambigens, utriusque quasi fibula est; hic morbus alieno prorsus sidere natus, pro symptomate tantùm febris, quæ isti anno propria fuit, ducendus est atque accidentalis Tussis sobole.

Curatio. Ut ad eam methodum ritè procedam, quam hujus Anni Tussibus, (tum etiam istis, quæ aliis annis contingunt, modò ab iisdem causis nascantur) deberi monuit experientia; animadvertendum est, effluvia ista, quæ à sanguinis massâ per insensilem transpirationem ablegari solent, à frigore cutis spiracula subitò contrahente intrò verti, & in Pulmones deponi, quos irritando, Tussim mox excitant. Cùmque hoc pacto detineantur calidæ istæ & recrementitiæ sanguinis exhalationes, quo minus per cutis poros exeant, Febris in sanguinis massâ facile accenditur; ubi scilicet vel tanta est halituum copia, ut pulmones iis eliminandis haud sufficiant, vel calore adventi-

ventitio sive Remediorum, sive Regiminis justo calidiorum quasi adjecto oleo ignis augetur, & qui in Febrim jam plus satis erat proclivis, in eandem præceps agitur. Verumenimverò, qualiscunque fuerit Febris *Stationaria*, quæ illum annum funestat, atque per id temporis dominatur, Nova hæc Febris statim in ejus nomen ac familiam adoptatur, ejusdem ubiq; genio obsequens, licet symptomata quædam adhuc retineat, à Tussi, quam habuit parentem, pendentia; Ac proinde satis constat in Tussi qualibet ex hac προφάσι natâ, non tantùm ipsi morbo, sed & Febri, quæ Tussi huic paratissima accedit, occurrendum esse.

Hac innixus basi iis, qui meam implorabant opem, hoc modo succurrere conabar: Si Tussis nondum Febrim, atque alia symptomata, quæ ut plurimum se adjungere solere diximus, accersiverat, satis esse arbitrabar, ægrum à carnibus & liquoribus spirituosis quibuscunque arcere, hortabar item, ut exercitiis uteretur moderatis, & frueretur aura liberiore, Ptisanam Pectoralem refrigerantem subinde hauriens. Sufficiebant nimirum paucula hæc & ad Tussim perdomandam, & Febrim, aliaque symptomata, quæ illam comitari solebant, prævenienda. Sicut enim abstinentiâ à carnibus, & liquoribus spirituosis, tum etiam refrigerantium usu ita contemperabatur sanguis, ut impressioni Febrili ineptior esset; ita etiam excercitii ope fervida illa sanguinis effluvia, quæ, quoties corporis Pori à repentino frigore occluderentur, intro acta Tussim excitabant, via sibi naturali ac genuina exhalabant opportunius, & cum bonis ægri rebus diffiabantur.

Tuſſim quod ſpectabat ſedandam, haud vacabat Periculo Narcoticis atque Anodynis illum aggredi; nec minus periclitabatur, ſi quis liquoribus ſpirituoſis calidisque medicamentis idem moliretur, cum utroque modo inviſcatâ, atque indurata Tuſſis materiâ, halitus iſti, qui à ſanguine placide ac ſenſim diſcedentes tuſſiendo in auras evaneſcerent, jam exitu negato, in cruoris maſſa præcluſi Febrim ibidem ciebant. Atque hoc ſæpenumero non paucis e vulgo inconſultioribus peſſime ceſſit, qui cum ſpiritu vini uſtulato aliisque calidis liquoribus Tuſi obicem ponere niterentur, Affectus Pleuriticos & Peripneumonicos invitabant, atque inſanâ hac ſapientia morbum ſua natura leviſſimum & facile ſanabilem, in periculoſum ac ſæpe lethalem transformabant. Nec minus hallucinabantur, (licet magis cum ratione inſanire viderentur) qui provocatis ſudoribus morbi cauſam exterminare volebant: Quamvis enim non diffiteamur, ſudores ſponte prorumpentes haud rarò præ cæteris quibuscunque præſidiis cauſam morbificam expellere, liquet tamen, nos, dum in iis extorquendis ſumus, ſanguinem incendere, & quem ſervare volumus ægrum, letho dare poſſe.

Quandoque verò non tantum, ubi minus rite tractaretur morbus, quo ſcil. ſupra deſcripſimus modo, ſed etiam nonnunquam ſua ſponte (maxime in delicatioribus ac tenellulis) nunc ſtatim ab initio, nunc poſt diem unum aut alterum, Tuſi ſuperveniebat caloris ac frigoris viciſſitudo quædam, capitis, dorſi, atque artuum dolor, ad ſudores nonnunquam propenſio, noctu maxime (quæ omnia pariter

pariter Symptomata Febrim hujus *Conſtitutionis* plerumque ſequebantur ;) quibus ſæpè adjungebatur lateris dolor, nonnunquam etiam Pulmonum quaſi conſtrictio coarctatioque, unde difficulter ſpirabat æger, inhibebatur Tuſis, excitabatur Febris vehementior.

Febri, & pesſimis ejus ſymptomatis rectisſimè, (quantum accuratè facta obſervatione mihi conſtitit) occurrebatur Venæ-ſectione in brachio, & Epiſpaſtico Nuchæ applicato ; Clyſtere item quotidiè injiciendo. Ægrum interim monebam, ut ſingulis diebus ad horas aliquot lecto abſiſteret, abſtineret à carnibus, nunc Cereviſiam tenuem, nunc Lac Aquæ permiſtum, nunc Ptiſanam aliquam Refrigerantem ac Lenientem ſorberet. Elapſo jam biduo triduove, ſi nondum minueretur dolor lateris, ſed adhuc vehementer urgeret, ſanguinem ſecundò detraxi, & ut in uſu Enematum perſiſteret adhuc, ſvaſi. Enemata autem quod attinet, diligenter advertendum eſt (tàm in hac, quàm in aliis Febribus) ea, jam fractis morbi viribus, & retusâ acie, non diu & continuò repetenda eſſe, maximè in Fœminis Paſioni Hyſtericæ obnoxiis, aut Viris Hypochondriacis ; cùm taliùm ſanguis atque humores ἐυμεταβλητοι ſint, ac nullo fere negotio exagitentur atque æſtuent, unde perturbatur corporis œconomia, & ſymptomata Febrilia etiam ultra ſolitam periodum ægros diſcruciant.

Sed ut ad rem revertamur, dum hoc pacto ſpatium morbo concederemus, quo ſanguis calidas illas particulas, quæ in Pleuram ac Pulmones impegerant, ſenſim excuteret, ſymptomata univer-

ta placidè solebant evanescere; cum qui morbum ferocius atque hostili manu aggrediebantur, ingenti remediorum molimine bellum inferentes, vel suos Ægros amitterent, vel saltem Phlebotomia sæpius repetita quàm vel postulabat morbi genius, vel etiam tutò ferebat, eorundem vitam redimere cogerentur. Cum enim in vera Pleuritide Venæsectio repetita omnem numerum absolvat, solaque ad Curationem sufficiat, (modò non obstiterint medicamenta & regimen calidiora, quæ contra militant) ex adverso in hoc symptomate satis erat semel vel utplurimum bis venam secasse, modò ægro concederetur, ut è lecto exurgeret, & potu refrigeranti uteretur. Nulla autem cogebat necessitas, si bene observaverim, sanguinem sæpius educere, nisi ubi à calore foris accedente admodum intenderetur dictum symptoma; neque etiam in hoc casu periculo id omnino vacabat.

Hanc jam nactus ansam, paucula de eo dicam, quod omnium ore tritissimum est, *Pleuresin* scilicet quandoque ita *Malignam* reperiri, ut per eos annos Phlebotomiam ferre nesciat, saltem toties repetitam, quoties hic morbus communiter deposcit Censeo quidem *Pleuresin* Veram atque *Essentialem*, quæ ut posthac dicetur, omnibus annorum omniam Constitutionibus indifferenter infestat, omnib9 indifferenter annis Venæ-sectionem pariter repetitam indicare; aliquando tamen accidere, ut Febris ejus anni propriè Epidemica, à repentina aliqua manifestarum aeris qualitatum alteratione, materiam morbificam in Pleuram aut Pulmones libenter deponat, ipsaque Febris nihilominus eadem prorsus

ſus maneat. In hoc caſu, etſi Venæ-ſectio poſſit concedi, ut huic ſymptomati, ſi multùm ſæviat, occurratur; generaliter tamen ſi loquamur, non multò plus ſanguinis ſymptomatis ratione educendus eſt, quam Febris nomine debuerat educi, â qua pendet illud ſymptoma: Namque ſi hæc ejus ſit indolis, ut à repetitâ Venæ-ſectione non adhorreat, poteſt ea repeti in Pleuritide, quæ ejusdem ſymptoma eſt; at vero ſi Febris repetitam Venæ-ſectionem reſpuat, neque juvabit iſta, imò & nocebit in Pleuritide, quæ cum Febre ſtabit cadetve. Hoc autem modo ſe res habuit, me ſaltem judice, in *Pleuritide ſymptomatica*, quæ Febrem comitabatur hoc in loco graſſantem, quo tempore ſubingrediebantur *Tuſſes*, hâc nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideò reticendum non erat, quod exiſtimem, dubio illum tramite errare, atque incerto duci filo, qui in Febrium Curatione non continenter ob oculos habet anni *Conſtitutionem*, quatenus huic aut alteri morbo Epidemice producendo favet, cæterisque morbis omnibus unà concurrentibus in ejus ſimilitudinem ac formam detorquendis.

Novembri anni præfati, Dominum *Thomam Windham*, Domini *Franciſci Windham* Æquitis filium natu maximum, hâc Febre laborantem tractabam. Querebatur is de lateris dolore, aliisque ſymptomatis, de quibus cæteri hoc morbo affecti. Venam haud plus ſemel tundendam curavi, Epiſpaſticum Nuchæ apponi, Enemata quotidie injici; nunc Ptiſanas atque Emulſiones refrigerantes, nunc Lac Aquæ immiſtum, nunc Cereviſiam tenuem

propinavi; suasi, ut lecto adhiteret et quotidie ad horas pauculas; qua methodo intra paucos dies restitutus est, & celebrata Catharsi omnino convaluit.

Notandum autem est, quòd tametsi symptomata hæc, quæ tussi supervenire solerent, ea prope essent, quæ hanc hyemem funestabant; attamen tussis ipsa sine illis sola invadens, ea tempestate magis dominabatur. Hujus autem medela neque Venæ-sectionem, neque Clysteres sibi vendicabat, modò febris à regimine vel medicamentis calidioribus non excitaretur. Cum satis erat ad eam compescendam ægro liberioris aeris foras usum concedere, & carnis esum, ut & vinum ac id genus liquores spirituosos, qui Febri ansam præbeant, omnino interdicere. Porrò *Tabellas* sequentes sæpiuscule devorandas imperavi; quæ quidem ad tusses à frigore susceptas coercendas omnibus aliis, quæ mihi adhuc innotescunt, longe præcellunt: ℞. *Sacchar. Cand.* ℔ij. ß. *Coq. s. q. aq. communis, usque dum adhæreſcat extremis digitorum; tum adde pulv. Liquirit. Enul. Campan. sem. anisi & sem. Angelic. aa.* ʒß. *pulv. Irid. & flor. Sulphur. aa.* ʒ ij. *ol. chym. sem. anisi* ʒij. *f. s. a. tabellæ, quas secum continuò portet, ac earum unam frequenter assumat.*

At priusquam his, quæ de morbis Epidemicis disserui, ultimam imponam manum, Objectioni, quam contra eorum nonnulla adferendam prævideo, occurrendum mihi est; quod nempe non satis cum *malignitate* ista pugnare videantur, quæ pluribus horum morborum adhæret. Non is sum, qui receptam à Viris doctissimis, sive hujus seculi sive antiquioribus, de malignitate opinionem convellere

vellere aut possim, aut etiam velim, cùm ista indiciis plus satis se prodat manifestis, in Epidemicis plerisque. Liceat mihi tantùm quæ de ejus natura sentio in medium proferre, quo hæc nostra Praxis minùs à ratione abhorrere videatur. Ipse enim cùm eruditissimo *Scaligero*,

Non mihi, sed Rationi, aut quæ Ratio esse videtur
Milito; securus quid mordicus hic tenet, aut hic.

Censeo itaque ego *malignitatem* eam omnem, quæ Epidemicis competit, (qualiscunque tandem fuerit specifica ejus natura,) particulis calidissimis ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ plus minûsve adversantibus, consistere ac terminari; quia solæ istiusmodi particulæ humores ita subitò alterare valent, atque in morbis malignis fieri videmus. Censeo item, calidas illas & spirituosas particulas asimilando maximè agere; cum ex naturæ lege quodlibet Principium Activum sui simile procreare satagat, & quæ ei cunque obsistunt, ad propriam indolem inflectere atque accommodare; Ita ignis ignem generat, & maligno infectus morbo socium inficit, spirituum scil. emissione, qui humores mox inficiendos sibi asimilant, & in naturam suam perducunt trahuntve.

His præmissis, omnino sequitur, nihil esse prius, quàm ut dictæ particulæ sudore eliminentur; hoc enim modo morbus confestim funditus extirparetur: At hîc reclamat experientia, docetque hoc in omni *malignitatis* specie fieri non posse. Quamvis enim in ipsa *Peste* particulæ pestilentiales, tum

quòd admodum fuerint ſubtiles, tum etiam quòd ſanguinis partibus maximè ſpirituoſis inſideant, diſſipabiles ſint, atque excitato ſudore non interrumpendo ejici queant; in aliis tamen Febribus, ubi particulæ aſſimilantes non in eam ſubtilitatem ſunt evectæ, atque etiam humoribus magis crasſis incorporantur, minera illa maligna non tantùm ſudoribus difflari non poteſt, ſed ſæpenumero etiam augetur, quibus iſti ſollicitantur, Diaphoreticis. Quantò enim magis uſu calefacientium actuantur particulæ hæ calidæ ac ſpirituoſæ, tantò magis intenditur ea, quam habent, aſſimilandi facultas: quantoque etiam magis excalefiunt humores iſti, in quos agunt, tantò libentiùs in aſſimilantium caſtra migrant, earundem impreſſionibus cedentes. Cum ex adverſo ratio dictare videatur, medicamenta illa, quæ contrariæ ſunt naturæ, non tantum particularum calidarum atque acrium vim inhibere, ſed etiam humores condenſare obfirmareque, quò ſpirituum morbificorum fortiùs ſuſtineant impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hic mihi venit Experientia, qua magiſtra edoctus ſum, & Purpureas Febrium maculas, & Variolarum puſtulas nigras eò promptiùs ſumpſiſſe incrementum, quò magis calefieret æger, easdem verò pro ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino debetur, decreſcere ſolere ac minui.

Jam ſi quis me roget, qui fiat, ut, cùm *malignitas* in ejusmodi particulis calidis ac ſpiriutoſis conſiſtat, haud rarò ita parca Febris ſigna conſpiciantur, etiam in morbis ſummè malignis; reſponderem percontanti: Primò in præcipua illa, & maxime

maximè inſigni malignitatis inſtantia, ipſa *Peſte*, abunde conſtat, particulas *νοσηρὰς* ita ſupra modum ſubtiles eſſe atque aculeatas, (præſertim ubi primum incipit graſſari) ut auræ adinſtar ſanguinem pervadant, ac ſideratis quaſi ejus ſpiritibus, ne in Ebullitionem quidem illum attollant, unde æger ſine Febre perit.

At verò in minori iſto malignitatis gradu, qui in aliis Epidemicis reperitur, ſymptomata Febrilia ita parum conſpicua redduntur, nonnunquam à confuſione in ſanguine atque humoribus excitatâ a particulis inimicis eorum in gremio concluſis; unde natura quaſi oppreſſa non potis eſt ſymptomata illa magis regularia exerere, quæ morbo competunt, at anomala ſunt *Φαινόμενα* fere omnia ob *οἰκονομίαν* penitus everſam dirutamque; quo in caſu deprimitur ſæpe Febris, quæ, obtinente genuino naturæ ductu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora ſe oſtendunt Febris indicia, quam pro morbi genio, ob metaſtaſin mineræ malignæ vel in Genus Nervoſum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra ſanguinis pomœria, dum turgeret adhuc materia morbum committens.

Quicquid verò id fuerit, ne hariolari quidem poſſum, quænam alia Medendi Methodus *malignitati* qualicunque adhibenda ſit, præter eam, quæ Epidemico, cui inhæret, debetur. Ita ut ſive Epidemicus de eorum numero ſit, qui primò concoctionem materiæ Febrilis, mox ejusdem ritè diſpoſitæ eliminationem per ſudores ſibi vendicant, vel eorum, qui per eruptionem aliquam fugam ſibi quærunt; vel etiam eorum, qui ab artis præſidio viam

ſibi

sibi aperiendam præstolantur; in singulis his, inquam, generibus, *Malignitas* morbi comes, cum ipso morbo stabit cadetque, pari usa fortuna, & pari etiam passu recedens; atque ex consequenti, quæcunque evacuatio Febri in genere competit, eadem & malignitati debetur: quantumlibet evacuationes istæ sibi invicem fuerint contrariæ. *Malignitati* itaque isti, quæ *Febres Autumnales Intermittentes* comitatur, uti & *Febrem Continuam*, quæ ejusdem est indolis, medebitur Diaphoresis, quæ concoctionem subsequitur ceu ejus effectum. *Variolarum malignitati* subveniet tempestiva Abscessulorum maturatio, atque ita de reliquis; in quibus omnibus, peculiaris *malignitatis* species istis præsertim modis ac methodo illa optimè superatur, quibus libentissimè cedunt peculiares isti morbi, ad quos illa spectat, sive hac methodo procedendum fuerit, sive altera. Hoc mihi dictat ratio, nisi pro Junone nubes, atque huic etiam Experientia jugiter suffragatur.

CAP. VI.

Anacephalæosis.

ATque ita demum animadvertimus, spatium illud annorum, quo finiuntur prægressæ observationes, genera *Constitutionum* omnino *Quinque* peperisse; Quinque nimirum peculiares aeris Diatheses, totidem *Epidemicorum* species peculiares, Febrium nominatim, producentes: Febrium autem harum prima, quæ iis annis infestabat, quibus *Intermittentes Autumnales* maxumè grassaban-

bantur, unica mihi videtur, (quantum obſervatione diligenti fidâque hactenus aſſequi potuero) in qua Natura ita omnia ſymptomata moderabatur, ut materiam Febrilem debitâ Coctione præparatam certo ſuo tempore ad exitum diſponeret, vel per juſtam διαφόρησιν vel διαπνοὴν paulo liberaliorem, (quæ idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit.) Et profecto facilè adducor, ut credam, præcipuam hanc eſſe atque *Primariam* Naturæ *Febrem*, tum ob regularem illam methodum, quâ utitur in promovendâ materia morbifica eademque præfinito tempore digerenda; tum etiam quia hæc Febribus aliis quibuslibet frequentior occurrit; cum credibile ſit, *Febres Intermittentes* Epidemicè ſæpius graſſari, quam alios morbos quoscunque, ſi illis nempe habenda ſit fides, qui de earum frequentiâ in ſeculis jam elapſis tot & tanta ſcripſerunt; quicquid demum in cauſa fuerit, quod ita raræ comparuerint, à quo *Peſtis* hanc urbem eſt depopulata: Enimverò *Febris* hæc *Peſtilentialis Inflammatoriis* iis omnibus, quæ poſt invaſere, ſe ducem præbebat ac πρόδρομον. *Febri* autem iſti *Primariæ*, de qua ſupra, adaptantur, ni fallor, illuſtria illa, atque neceſſaria Axiomata, quæ tradiderunt *Hippocrates*, aliique medici antiqui; quorum ope ita illa eſt regenda, ut præparetur materia Febrilis ad Criſin per ſudores ritè faciendam: Neque enim ſatis video, quî poſſint accomodari dicti Aphoriſmi ſubſequentibus iſtis Febrium ſpeciebus, quæ diverſam longè habent indolem, & rarò ejusmodi Methodo aliquâ ſolvi ſolent, qua nos adjuti, ſi ad eam accedamus ſcilicet, eamque perficiamus,

mor-

morbos hosce subjugare possimus. Utut verò hæc se res habeat, notatu dignum esse autumo, quod cum Febris hæc, quæ ab illa *Constitutione* pendebat, qua Intermittentes cæteris prædominabantur, (si vel diutius persisteret, vel æger nimis evacuationibus fuerit exhaustus) subinde Intermittentium castra de facili transiret; Istæ Febres, quæ sequentes funestabant annos, etiamsi diutissimè cruciarent, rarissimè tamen Intermittentes fierent; indicio satis manifesto, eam *Febrem Continuam* atque *Intermittentes* istas, vel natura quadantenus convenire, vel non multum ab invicem abhorrere.

Jam si quis à me percontetur, quo demum pacto *Febris Continuæ* speciem ex notis in Febrium descriptionibus à me traditis queat expiscari, cum plerumque singulæ iis implicentur symptomatis, quæ omnibus in genere competunt Febribus, (cujusmodi sunt calor, sitis, inquietudo, *&c.*) Huic ego responderem, difficile id quidem esse, at non planè impossibile, modò quis seriò atque ad amussim exegerit circumstantias eas omnes, quas in Historia præcedenti indigitavimus; maximè si in urbe aliqua, aut loco alio hominibus referto, examen instituat. Ponamus enim Medicum ad Febre Continua laborantem accersiri, id primò habet adminiculi ad judicium ritè formandum, quòd vel ex observatione propria, vel aliis indicantibus facile rescisçat, quinam alii morbi præter hanc Febrem, & cujus demum generis, eo locorum Epidemicè grassantur; quo cognito non amplius dubitabit, cujus generis esse debeat Febris ista, quæ huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim

fieri

feri, possit, ut Febris iis tantum se prodat symptomatis, quæ omnibus omnino Febribus sunt communia, (præsertim si in ἀταξίαν & confusionem agatur à Methodo, quæ ab ejus curatione prorsus aliena est) alii tamen Epidemici characteres naturæ atque indoli suæ proprios ac peculiares apertissimè agnoscent. Verbi gratiâ, qui *Variolas* inspexerit, facilè conjectabit, (modò ejus morbi Historiam probè calleat) vel à die, quo primum erumpunt Pustulæ, vel ab carum magnitudine, atque colore, *&c.* ad quodnam Variolarum genus species illa particularis fuerit referenda: atque ubi semel cognoverit, quænam sit illa Variolarum species, quæ eo anno atque per loca ista increbrescit, satis illi constabit de specie Febris cujusvis per id temporis, atque eo locorum grassantis. Et sane si morborum Historias ad unguem perdidicissem (quam ego mihi laudem minimè sumo) sicuti Epidemico quovis conspecto non dubitarem, de Febris tum regnantis genere pronunciare, licet ne unam viderim quidem; ita *Febris* quælibet conspecta, quisnam ei jungeretur Morbus Epidemicus, me satis doceret, an *Variolæ* scilicet, vel *Morbilli*, vel *Dysenteria*, *&c.* Cùm tam peculiare aliquod horum genus, quàm Febris peculiaris, particularem quamlibet Constitutionem jugiter comitetur.

Secundò autem præter indicia illa, quæ Epidemicorum unà invadentium consideratio nobis suggeret, & ipsa cujuslibet Febris symptomata ad ejusdem speciem dignoscendam haud obscuram lucem fœnerantur. Quamlibet enim, ut supra innuimus,

nuimus, Febres in universum omnes quædam habent symptomata omnibus communia, sunt tamen & certæ aliquæ Distinctionis notæ, quas singulis speciebus sigillatim impressit Natura; quæ cum subtiliores sint ac magis reconditæ, non nisi à cautissimis, & minutissima quæque pensiculatim trutinantibus erui solent, aut investigari. Inter hæc signa distinguentia semper existimavi ego, ægri sive sudationem, sive siccitatem in hoc vel illo morbi tempore, Febris speciem præcipuè & præ cæteris demonstrare, modò illa à statu naturali ac suo, Methodo minus congrua non fuerit dejecta. Atque hoc ipsum liquidò mihi constabat in Febribus omnibus Epidemicis, quotquot observationes hæ nostræ hactenus complectuntur. Exempli gratiâ, iis in Febribus, quæ vigebant exolescente *Intermittentium Autumnalium* prædominio, ægri externa arescebant, nec vel minima sudoris præsignatio ante materiæ Febrilis concoctionem, quæ die decimo quarto plerumque perficiebatur, in conspectum se dabat. Neque etiam cieri hîc poterat sudor sine ingenti ægrorum discrimine, qui in Phrenesin, aliaq; symptomata periculosissima mox à coacto sudore præcipitabantur. In *Febri Pestilentiali*, quæ hanc quidem subsecuta est, (*Inflammatoriarum* autem omnium, quæ ab illo tempore invasêre, chorum duxit) nulli sudores sponte suâ prorumpebant, at à sudorificis excitari poterant vel primis morbi diebus, atq; iis semel obortis æger nullo non symptomate levabatur. Febre proximè succedente, quæ *Variolas*

las iis annis comitabatur, quibus illæ *Regulares* erant, æger sua sponte effusissimis sudoribus totus dimanavit, vel à morbi initio; at qui istis indulgebat æger, intendebat illicò symptomata omnia, haud mitigabat. In binis illis Febribus, quæ duabus *Variolarum Anomalarum* speciebus, atque *Dysenteriis* se comites adjungebant, & sudores Anomali etiam fuere; at plerumque solis primis diebus exeuntes. Licèt qui primam Febrem comitabatur sudor, quàm qui posteriorem, aliquantisper esset copiosior; sed in neutra emolumento fuit ægro, cùm non a prævia Concoctione, sed à confuso particularum noxiarum motu is eliceretur.

Arduum verò id mihi imprimis videtur, Novæ Febris speciem, vertente primùm anni *Constitutione*, indagare, cùm necdum specimen ejus aliquod quis oculis usurpaverit, nec dum resciverit, qualesnam demum sint futuri morbi Epidemici, quos ut plurimùm Febris prævertit. Molestum esset singula enumerare, quæ iis annis, de quibus egi, occurrebant, quo liqueret ansas haud obscuras à natura nobis suggeri, quibus adjuti hoc præstare valeamus; ac proinde Cognitio hæc à perdiligenti atq; accuratissima Circumstantiarum omnium observatione necessariò pendebit. Quantumlibet autem difficile id fuerit, imò si & impossibile planè supponamus, Novæ Febris, ubi primum ingreditur, speciem certò distinguere; tamen ad Curationem quod attinet, Indicatio â *Juvantibus* & *Lædentibus* sumenda, nobis saltem relinquitur; cujus ope viam paulatim prætentantes ægrum in tuto possimus collocare, modò ne plus satis properemus;

mus; qua quidem *festinatione* nihil ego quicquam exitialius esse autumno, nec re ulla alia Febricitantium plures vita spoliari. Neque pudet fateri, me non semel in curandis Febribus, ubi nondum constaret, quid mihi agendum esset, nihil prorsus agendo & mihi & ægro consuluisse optimè; dum enim morbo invigilarem, quo eum opportunius confodere valerem, Febris vel sponte sua sensim evanuit, vel in eum se Typum redegit, ut jam mihi innotescceret, quibus armis esset debellanda. Sed quod dolendum omnino est, ægrorum quamplurimi, haud satis gnari, quòd perinde sit Medici periti, quandoque nihil agere, atque alio tempore efficaciissima adhibere remedia, probitatis atque fidei fructum hunc capere nolunt, sed vel negligentiæ vel ignorantiæ id imputant; cum Empiricorum insulsissimus quilibet medicamenta medicamentis adjicere æquè novit, ac solet magis, quàm Medicorum prudentissimus.

Hæc sunt ferè, quæ hactenus observavi, saltem quæ ad normam aliquam reduci potuerint, de *Morborum Epidemicorum* speciebus, atque ordine illo, quo invasêre ab anno 1661. ad finem usque anni 1675. Quo quidem tempore *Variolæ*, & *Febres Continuæ* earum Comites, quæ fermè à biennio dominatæ sunt, mitiores jam factæ videntur exolescere. Qui post sequentur morbi, solus novit, qui novit omnia.

SECTIO

SECTIO SEXTA.

CAP. I.

Febres Intercurrentes.

OBservationes annorum, quos jam descripsi, satis arguunt Febrium alias *Stationarias* meritò audire; ejusmodi Febres intelligo, quæ cùm à particulari quadam, at nondum satis cognita hujus aut alterius anni *Constitutione* pendeant, singulæ suo ordine invalescunt, grassantur admodum, & quasi cæteris dominantur per continuam illam annorum seriem. An dentur etiam aliæ species præter jam dictas, an etiam exacto quodam annorum curriculo, aliæ alias certo ac constanti ordine excipiant, an secus se res habeat, nondum mihi licuit deprehendere. Sunt verò & aliæ *Febres Continuæ*, quæ licèt jam parciùs, jam inclementiùs sæviant & depopulentur, tamen cum Stationariarum quibuslibet, ut etiam & secum invicem eodem anno indifferenter commiscentur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas censeo. Quid tam de illarum ingenio, quàm de Methodo Medendi eisdem adhibenda, hactenus observando didici, in sequentibus tradam. Sunt verò, *Febris Scarlatina. Pleuritis. Peripneumonia Notha. Rheumatismus. Febris Erysipelatosa. Angina.* Et fortè aliæ quædam.

Jam verò cùm universos hosce morbos vel adhuc comitetur Febris, vel saltem fuerit comitata, donec exonerata in partes sive has sive illas, pro

morbi ratione, materia Febrili ſibi exitum invenerit; nullus dubito, Febrem ipſam pro morbo primario habendam, reliquosque affectus, à quibus ut plurimum morbi iſti nomen mutuantur, ſymptomata eſſe, quæ vel peculiarem κρίσεως modum, vel partem, in quam ruit morbi vis, præcipuè ſpectant. Verùm modò de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc vel illo nomine deſignare pro arbitrio meo.

Animadvertendum eſt, quòd ſicuti *Febres Stationariæ*, de quibus ſupra egimus, magis minusve Epidemicè infeſtant, quod jam diximus, prout annorum Conſtitutio in ſecreta atque inexplicabili aeris temperie fundata eisdem favet, ita etiam *Intercurrentes* hæ nonnunquā, licèt non ita frequente ratque iſtæ, Epidemicè graſſantur. Quamvis enim plerumque oriantur ab hac vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλίᾳ, qua ſanguis atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent ſuam mediatè quidem cauſæ alicui Generali in aere, manifeſtis qualitatibus hominum corpora ita diſponente, ut exinde tales talesve ſanguinis atque humorum dyſcraſiæ generentur, quæ *Intercurrentium* ejusmodi *Epidemicarum* cauſæ fuerint immediatæ. Uti cùm Gelu acrius diu perſevaverit, ſe in Veris usque pomœria longiùs extendens, derepente autem calidior tempeſtas ſuccedat, *Pleuritides*, *Anginæ* ſimilesque morbi alii ſolent invadere, qualiscunque demum fuerit *Conſtitutio* annorum *Generalis*. Et quoniam hi nonnunquam Epidemicè graſſantur, perinde atque

que alii itti, idciro ut hos ab illis Febribus diſpeſcam, quæ ad certam annorum ſeriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Quanto autem à ſe invicem intervallo diſſideant duo hæc Febrium Genera, quantum ad cauſas ab aere ſubminiſtratas, quod alias tamen cauſas externas ac Procatarcticas ſpectat, ſæpenumerò conveniunt. Ut enim jam mittamus Contagium, quod quidem nonnunquam Febrium Stationariarum aliquibus anſam exporrigit, & crapulam taceamus, qua matre proſeminantur tum iſtæ Febres, tum hæ etiam, de quibus jam ago; cauſa evidens externa Febrium quamplurimarum inde petenda eſt, quod quis ſcilicet vel præmaturiùs veſtes abjecerit, vel ab exercitio incaleſcens ſe frigori incautiùs expoſuerit; unde Poris ſubitò occluſis, retentisque iis halitibus, quibus aliàs per cutis ſpiracula patebat exitus, hæc vel illa Febris ſpecies in ſanguine ſuccenditur, prout vel Generalis Conſtitutio, quæ tum temporis obtinet, vel particulares humorum dyſcraſiæ in hanc vel illam Febris ſpeciem potentiùs determinaverint. Et ſanè exiſtimo plures modo jam deſignato, quàm *Peſte*, *Gladio*, atque *Fame* ſimul omnibus perire: Etenim ſi quis ægrum Medicus de prima morbi occaſione paulò minutiùs interrogaverit, (modò ex Acutorum iſtorum numero ſit, quos ſuprà tractavimus) audiet quaſi ſemper, vel eum veſtem aliquam temerè depoſuiſſe, cui pridem aſſueverat, vel corpus motu excalefactum ſubitò frigori permiſiſſe, atque ex alterutra harum προφάσει incidiſſe in morbum.

Quam ob causam familiares meos semper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam vestium, quibus assuevere, sibi detrahant, nisi mense uno ante *Solstitium Æstivum*: Nec minori cum studio eosdem hortor, ut ab exercitio calescentes frigus sedulò evitent.

At verò diligenter hîc loci notandum est, quòd licèt morbi isti, qui sub Intercurrentium titulo jam mihi tractandi veniunt, plerique, si non omnes, *Essentiales* fuerint morbi, sæpenumerò tamen Affectus quidam, tum eos quoad Phænomena referentes, tum eodem etiam insigniti nomine, istis Febribus superveniunt, quas *Stationarias* appello, & sunt nuda earum *symptomata*: Quo in casu non jam illa Methodus adhibenda est, quæ iis debetur, quoties morbi sunt Essentiales, at ista potius, quam sibi postulat Febris, cujus nunc sunt symptomata, ad quorum quidem curationem ea leviter tantùm inflectenda est: In genere autem ad Anni Febrim seriò attendendum est, investigandumque, quo illa pacto facillimè expugnari possit, Venæ sectione, an sudoribus, vel aliâ methodo qualibet. Hoc si susque deque habeatur, cum ingenti ægrorum discrimine persæpe errabimus. Si quis objecerit, hos ipsos Affectus, quos ego Essentiales voco, & de quibus jam ago, reverà symptomata tantùm esse; respondeo, symptomata ea fortè esse respectu Febris, ad quam proprie spectant, at symptomata sunt saltem Febrium, quæ illa semper ac necessariò producunt. V. gr. in *Pleuritide* Essentiali Febris ejus est indolis, ut semper materiam morbificam in Pleuram deponat; in *Angina* Essentiali ejus indolis

lis eſt, ut eandem ad fauces ſemper amandet, atque ita ſe res habet in cæteris: Cum ubi Affectuum memoratorum utervis Febri ſuperveniat, quæ ad hanc illamve annorum Conſtitutionem ſpectat, atque ab ea pendet, idem per accidens tantum, neutiquam verò neceſſariò producitur. Quo nomine haud parum à ſe invicem diſterminantur.

Jam autem, ut Affectus *Eſſentiales* mihi dictos ab iis, qui *Symptomatici* tantùm ſunt, ritè diſtinguamus, multum conferet nobiscum perpendiſſe, quòd qualia ſunt ſymptomata, quæ invaſionem Febris hujus alteriusve *Stationariæ* comitantur, talia omnino erunt ſymptomata, quæ inſultum ſive *Pleuritidis*, ſive *Anginæ* ſequuntur, quoties ejusmodi Febris Accidentia ſunt tantùm. Quod quidem cernere erat in *Pleuritide ſymptomaticâ* prædictâ, quæ Febri per hyemem graſſanti, anno 16,5. ſuperveniebat. Quotquot enim hac laborabant Pleuritide, ubi primum corripiebantur, Capitis, Dorſi, & Artuum patiebantur dolorem; quæ certiſſima erant & maximè vulgaria Febrium earum omnium ſymptomata, quæ & antequam ingrederentur Pleuritides, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant. Cùm quoties uterlibet horum Intercurrentium morbus *Eſſentialis* eſt, omnibus indifferenter annis pari modo aggreditur, nihil prorſus habens commune cum Febre Stationaria per id tempus regnante. Adhæc, ſymptomata omnia quæ poſt emergunt magis perſpicua ſunt, cùm non obſcurentur ac confundantur ab aliorum Φαινομένων, quæ naturæ ſunt diverſæ, & ad aliam ſpectant Febrem, admixtione. Præter hæc Anni tempus

quo eſſentiales intercurrentes plerique, non tamen omnes, ſolent infeſtare, haud rarò ſubinnuit, ad quam claſſem hujusmodi Affectus referendi ſint. At verò ad Morbum tum horum, tum aliorum etiam omnium Diagnoſin, is demum inſtructiſſimus accedet, qui obſervatione aſſiduâ ac diligenti ita initimè eorum Phænomena rimando perſcrutatus fuerit, ut ubi eos inſpexerit, genus ſtatim norit diſtinguere; licèt Differentiarum characteriſticarum aliæ ita ſint fortaſſe ſubtiles ac delicatæ, ut easdem alteri verbis nequeat exprimere.

Quandoquidem autem variæ hæ Febrium ſpecies (quantum quidem aſſequi poſſum ex Phænomenis, quæ tum morbos ipſos, tum medendi rationes attinent, ſedulo penſitatis) peculiari, ac cuilibet morbo propriæ ſanguinis inflammationi ortum debent ſuum; in eodem refrigerando contemperandoque omnis mihi ferè Curationis vertitur cardo: Methodo interim pro morbi genio variata, & cui, experientia jugiter ſuffragante, ea ſpecies libentiſimè concedit, materiæ morbificæ eliminandæ ubique ſatago. Et profectò in Febrium quarumlibet curatione omne punctum tulerit, qua porta excludenda veniat materia Febrilis, qui certo nôrit; Venæ-ſectione v. gr. Sudoribus, Catharſi, aut ſi qua eſt alia magis appoſita.

CAP. II.

Febris Scarlatina.

S*Carlatina Febris*, licet nullo non tempore poſſit incidere, ut plurimum tamen exeunte æſtivo ſe

vo se prodit, quo quidem integras Familias, Infantes vero præ cæteris infestat. Rigent, horrentque sub initio, ut in aliis Febribus, qui hâc afficiuntur, neque vehementer admodum ægrotant: postea cutis universa maculis parvis rubris interstinguitur, crebrioribus certe & multo latioribus, magisque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac sunt illæ, quæ *Morbillos* constituunt. Ad duos tresve dies persistunt hæ maculæ, quibus demum evanescentibus, decedenteq; subjecta cuticula, restant furfuraceæ quædam squammulæ adinstar farinæ corpori insperſæ, quæ ad secundam aut tertiam vicem se promunt, conduntque vicissim.

Curatio.

Cum hic morbus nihil aliud mihi videatur, quàm mediocris sanguinis efferveſcentia à prægressæ Æstatis calore, aut alio aliquo modo excitata, nihil quicquam molior, quò minus sanguis sibi despumando vacet, & materiæ peccanti, quæ satis promptè abjungitur, per cutis poros ablegandæ. Quamobrem tum hinc & à Venæ-sectione, & ab Enematum usu mihi temperans (quibus remediorum formis facta revulsione particulas sanguini infestas cum eodem intimius permisceri, & motum Naturæ magis congruum sufflaminari autumo;) tum ex altera parte ab exhibendis Cardiacis, quorum æstu impetuosius fortè exagitabitur sanguis, quàm pro pacata & leni illa separatione, in qua jam totus est; (Quid quòd & vehementior Febris hoc fomite possit accendi?) satis habeo, ut æger à carnibus in solidum abstineat, & à liquoribus spirituosis quibuscunque, tum ut neque usquam foràs prodeat, neque se per-

petim lecto affigat. Cute jam penitus desquammatâ, & cessantibus symptomatis, e re fore existimo, ut purgetur æger leni aliquo medicamento, ætati atq; viribus accommodo. Simplici hâc & naturali planè methodo hoc morbi *nomen* (vix enim altius assurgit,) sine molestia aut periculo quovis facillimè abigitur. Cùm e contra si plus negotii ægris facessamus, vel lectulis continenter incarcerando, vel Cardiacis aliisque remediis supervacaneis nimis doctè, & (ut vulgo videtur) secundùm artem supra modum ingestis, morbus statim intenditur, & æger non rarò nulla alia de causa quàm nimiâ Medici diligentiâ ad plures migrat.

Veruntamen hoc animadvertendum volo. Si *Convulsiones Epilepticæ*, vel etiam *Coma* huic morbo sub initium eruptionis supervenerint (quod quandoque accidit in pueris ac junioribus hoc morbo laborantibus) omninò oportet, ut *Epispasticum* amplum ac forte posteriori cervici applicetur, atque porrò ut *Paregoricum* è Syrupo de Meconio statim exhibeatur, repetendum singulis noctibus usque dum convaluerit; imperando interim, ut æger bibat pro potu ordinario lac cum triplo aquæ coctum, & à carnis esu abstineat.

CAP. III.

Pleuritis.

HIc morbus, quo nec alius frequentior, nullo non tempore infestat, potissimùm verò anno inter Ver & Æstatem ambigente. Nam per id temporis sanguis à nova solis vicinia excalefactus in

in effervescentias & inordinatos motus effrænatius ruit. Temperamento sanguineo prædítos præ reliquis aggreditur, sæpe etiam rusticos, & *duro jam fractos membra labore.* A rigore plerumque atque horrore orditur, quos excipiunt calor, sitis, inquietudo, & cætera Febrium symptomata plus satis nota. Elapsis pauculis horis, (licet aliquando multò serius ingruat symptoma hoc) æger vehementi dolore eoque Punctorio, in laterum alterutro circa costas corrigitur, qui nunc versus Omoplatas, nunc Spinam, nunc ex adverso versus anteriora pectoris se propagat. Tussi etiam crebrâ affligitur, quæ magnum adfert cruciatum, à partium inflammatarum contentione ortum, unde spiritum subinde reprimit, ut prima tussiendi molimina coërceat. Quæ singulis vicibus *Anacatharsi* rejicitur materia, sub initio morbi pauca & tenuis conspicitur, & sæpe sanguinis particulis intermista; sed procedente morbo copiosior est & magis concocta sanguine etiamnum permixto. Febris interea pari passu incedit, quin & vires sumit à symptomatis illis, quæ ab ipsa nascuntur. Atque dicta Febris cum funesto comitatu omni, (*Tussi* scilicet, *sputo sanguinis, dolore, &c.*) pro ratione liberioris materiæ morbificæ expectorationis, sensim minuitur. At verò materia hunc morbum committens non semper, eodem procedente, concoctionem expectorationi debitam attingit: fit enim non rarò ut materia paucula adhuc & tenuis, sicut in principio morbi, tussiendo educatur, & consequenter Febris cum reliquis symptomatis ne hilum remittat, donec ægrum jugulaverit. Æger interea

nunc

nunc alvo eſt nimis adſtricta, nunc ſoluta nimis, dejectionibus crebris & liquidisſimis. Eſt, ubi morbo admodum invaleſcente, & Venæ-ſectione non celebrata, æger ne tuſſire quidem valeat, ſed immani diſpnœa laborans, tantum non ſuffocetur inflammationis vi; quæ tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad ſpatium quidem reſpirationi debitum ſine exquiſitisſimo dolore queat expandi. Eſt etiam ubi poſt ingentem inflammationem, & omiſſam Phlebotomiam, quæ naſcente morbo fuerat imperanda, mox ad Apoſtema res redit, *pure* in thoracis cavitatem ſubinde depleto; quo in caſu, quamvis Primaria Febris vel omnino ceſſat, vel mitiùs ſaltem urget, attamen in vado non eſt æger, ſed *Empyemate*, atque *Febre Hecticâ* ſuccedentibus, miſer *Tabe* extinguitur.

Jam verò licèt *Pleuritis* propriæ illi atque ſpecificæ ſanguinis inflammationi, quæ eam, quando affectus primarius exiſtit, producere ſolet, originem ſuam debeat; per accidens tamen aliis Febribus quandoque ſupervenit, cujuscunque demum generis eæ ſint; ex præcipitatione ſcilicet materiæ Febrilis in pleuram, vel muſculos intercoſtales. Atque illud quidem in ipſo ferè Febris initio accidit, cruda adhuc exiſtente materia Febrili, nondumque per idoneam ebullitionem ſubacta, adeoque nec ad ſeparationem debitam per loca magis conferentia præparata. Hoc autem incommodi ſæpisſimè ex intempeſtivo ac præpoſtero calidorum medicamentorum uſu infertur, qualia à nobilibus quibusdam fœminis exhiberi ſolent; quarum interim benevolentia charitasque multo meliùs in paſcen-

pascendis pauperibus, quam in iisdem medicandis, collocaretur. Atque illæ quidem eo consilio (si tamen ullo utantur) id faciunt, ut in primo statim Febris insultu provocetur sudor; parum cogitantes, quàm inconsultò atq; infeliciter idem tentent. Natura enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos existentes expellere, qua data porta cogitur; atque adeò nunc in cerebri Meninges impetu fertur materia Febrilis, indeque *Phrenitis* nascitur; nunc ad membranam costas succingentem idem malum appellit, ex quo *Pleuritis* oboriri solet; præsertim ubi ægrorum ætas ac temperamentum, annique tempestas inter Ver atque Æstatem ambigens, sua etiam symbola ad hanc rem contulerint: Certe enim tempestate illa Febres in Pleuritidem transire proclives sunt.

Pleuritidem autem, ejusmodi quam diximus præcipitationi ortum suum debere, evacuati per Venæ-sectionem cruoris color subindicare videtur. Nimirum sanguis (saltem ille, qui post primam vicem extrahitur) ubi refrixerit, sevi liquati præ se fert speciem ad crasitiem satis conspicuam, ac superficiem habet veri *puris* æmulam, & tamen ab eo longè diversam, utpote quæ fibris, instar reliqui sanguinis, arctè contexitur, nec ad modum puris diffluit, quin a reliquo divulsa discolor illa pars, formam cuticulæ tenacis & fibris refertæ exhibet; & fortassè nihil aliud est, quàm Fibræ sanguineæ, quæ rubicundo ac naturali suo integumento per præcipitationem exutæ, ambientis aeris frigore in membranam hujusmodi subalbidam concrevere. At verò (ut id obiter attingam) animadvertendum

est,

eſt, quòd ſi ſanguis è ſecta vena non recto flumine versus Horizontem proſiliat, ſed per cutim repens perpendiculariter dimanet, utut celeri ſe proripiat gradu, ſæpe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me cauſam neſcire fateor: Neque æger ab iſtiusmodi ſanguinis miſſione perinde levatur, ac ſi modo primùm deſcripto fluat. Quinimo cùm hoc ipſo modo extrahitur, ſi orificium anguſtius, ſive quid aliud obſtiterit, quò minùs pleniori exeat gurgite, neque hic ſanguis Pleuriticorum ſanguinem colore æmulatur, neque æger par exinde commodum capit. Obſervavi etiam, quòd ſi ſanguis recens extractus, quocunque demum modo fluxerit, immiſſo digito agitetur, ſuperficie rubenti ac florida, ut in aliis morbis quibuslibet, ſpectabitur.

Utut verò ſanguis ſe habet; Morbus hic tametſi infamis, & plerisque aliis ſuapte natura periculoſior, tamen ſi peritè tractetur, facilè vincitur; & quidem non minùs certò & conſtanter, quàm alii Medicorum conatus ad homines ab orci faucibus liberandos, morbosque averruncandos, perduci ad exitum felicem ſolent.

Variis hujusce morbi Phænomenis diligenter perpenſis, nihil aliud illum eſſe arbitror, quàm Febrem à propria & peculiari ſanguinis inflammatione ortam, qua natura materiam peccantem in Pleuram deponit, nonnunquam & in Pulmones, unde *Peripneumonia* ſuboritur; quam à priore, gradu tantùm, & pro majore ejusdem cauſæ intentione, extentuque latiori differre autumo.

Hunc

Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi ſcopum propono, ut ſcilicet ſanguinis inflammationem reprimam, & particulas ejusdem accenſas, quæ in membranam coſtas ſuccingentem vim fecerunt, & incendio collabefactarunt omnia, per evacuationes debitas revellam. *Curatio.*

Quamobrem in Venæ-ſectione ſpem ponens maximam, ut primum accerſor, ſanguinem è brachio lateris affecti ad *uncias decem* aut circiter mittendum curo. Potionem deinde ſequentem ſtatim à Venæ-ſectione primum celebrata ſumendam præſcribo:

℞. *Aq. Papav. Rhœad.* ℥iiij. *Sal. Prunell.* ʒj. *Syr. Violar.* ℥j. M. F. Hauſtus. Eodem tempore ſequentem Emulſionem præſcribo:

℞. *Amygd. dulc. N.* vij. *Sem. Melon & Pepou. an.* ℥ß. *Sem. Papav. alb.* ℥ij. *contundantur ſimul in mortario marmoreo, ſenſim affundendo Aq. Hord.* ℔ jß. *Aq. Roſar.* ʒij. *Sacchar. cand.* ℥ß. *M. F. Emulſio; Cap.* ℥iiij. *quartâ quâque horâ.* Pectoralia etiam impero frequenter uſurpanda, e. gr.

℞. *decoct. Pectoral.* ℔ ij. *Syr. Violar. & Capillor. Ven. an.* ℥jß. *M. F. Apozema; Cap.* ℔ß. *ter in die.*

℞. *Olei Amygdal. dulc.* ℥ij *Syr. Violar. & Capill. Ven. an.* ℥j *Sacch. cand.* ʒß. *M. F. ſ. a. Eclegma, de quo lambat ſæpius in die. Oleum* etiam *Amygd. dulc.* per ſe, vel *Oleum Sem. Lini* recenter extractum magno ſæpe cum fructu aſſumuntur.

Diætam quod ſpectat, carnibus omnino interdico, atque inſuper earundem decocto quamlibet limpidiſſimo. Conſulo, ut juſculis veſcatur Hordea-

deaceis, Avenaceis, & Panatella, & pro Potu utatur Ptiſana ex decocto Hordei cum rad. Acetoſæ, Liquirit. &c. ac nonnunquam Cereviſia lupulata tenui.

Porrò, ſequens Unguentum præſcribo. ℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ij. *Ung. Pomati, & Dialthææ an.* ℥j. *M. F.* Linimentum, quo inungatur latus affectum manè & ſerò, ſuperimponendo folium braſſicæ. Jubeo item, ut in dictorum remediorum uſu perſiſtat per omnem morbi decurſum.

Eodem ipſo die, quo primùm accerſor, ſi dolor vehementer urgeat, ſanguinis eandem quantitatem rurſus detrahi præcipio, vel nihilominus die ſequenti, ut etiam tertio die; atque hoc modo ad quartam usque vicem, continuis quatuor diebus, (niſi prius æger convaluerit) Venæ ſectionem repeto, ubi ſcilicet dolor, atque alia ſymptomata admodum ſæviunt: At vero, ſi vel morbus remiſſior & minoris periculi patiatur, ut lentiori pede progrediar, vel etiam dejectæ ægri vires non facilè ferant Venæ ſectionem poſt tàm brevia intervalla repetitam; Phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto, niſi interjecto die uno aut altero inter ſingulas vices. Qua quidem in re normam mihi ſtatuo Contraindicantia; hinc nempe morbi violentiam, inde verò imminutas fractasque ægri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi eſſe volo, ut plus minusve ſanguinis pro rei ratione demendum præcipiam, rarò tamen obſervavi *Pleureſin* confirmatam in Adultis minori quàm 40. circiter *unciarum* ſanguinis impenſa ſanatam: licet in Pueris ſemel tantùm

tùm aut bis ſecuiſſe venam ut plurimum ſuffecerit. Neque, quæ nonnunquam ſupervenit, *Diarrhœa*, repetendis jam dictis Venæ-ſectionibus obicem ponit, quæ quidem ipſa hac Methodo brevi ſiſtetur, etiam, non adhibitis medicamentis reſtringentibus.

Enemata vel in ſolidum omitto, vel maximâ, qua fieri poteſt, inter repetitas Venæ-ſectiones intercapedine curo injicienda, eaque non niſi ſimplicisſima illa è Saccharo in lacte ſoluto.

Durante morbo id ago, ne æger nimis exæſtuet, ac proinde liberum illi facio, ut lecto quotidiè eximatur, idque ad horas aliquot, prout vires ſuaſerint; quod quidem tanti eſt in hoc morbi genere, ut ſi æger lecto jugiter affigatur, neque hæc tàm larga ſanguinis evacuatio, neque remedia alia utcunque refrigerantia, ad dicta ſymptomata perdomanda vel minimum aliquando proficiant.

Mox ab ultima Venæ-ſectione, niſi forte prius id contingat, ſymptomata omnia miteſcent, & æger (qui per aliquot adhuc dies & à liquoribus ſpirituoſis quibuscunque, & à crasſioribus cibis arcendus eſt) priſtinas vires non ita diu pòſt reſumet: quo quidem tempore non abs re erit, ut alvus tenuiori aliquo Cathartico ſolicitetur.

Jam vero ſi quem moveat, quod huic viæ inſiſtentes, *Expectorationem* vix quidem attingamus, nedum quibus illa rationibus per varia morbi tempora ſit promovenda, operoſius diſſeramus; ſciat ille, hæc non per incuriam nobis excidiſſe, ſed dedita opera diuque ſatis cogitata, neglecta tandem fuiſſe & præterita: Cum ſemper exiſtimaverim, in ſummo diſcrimine verſari illos, qui morbum hunc

expectorationi eliminandum committerent. Nam ut tædium hujus methodi, qua natura materiæ morbificæ ejiciendæ ſatagit, omittamus, nimium periculoſæ inſuper res eſt aleæ; cum non rarò eveniat, parte aliqua materiæ jam concocta, forte etiam per ἀναχάθαρσιν rejecta, reliquam adhuc crudam manere, idque ſucceſſive, præſtantiſſimis quibusque remediis maturantibus expectorantibusq; incaſſum uſurpatis, cum expectoratio nunc quidem ſatis auſpicato procedat, nunc penitus ſupprimatur; ægro interim usquequaque periclitante, atque pro meo in expectorationem imperio (quod ſane nullum prorſus eſt) ſive vivis, ſive etiam mortuis adjudicando. Cum è diverſo, mediante Venæ-ſectione, morbifica materia penes meum ſit arbitrium, & orificium à Phlebotomo inciſum tracheæ vices ſubire cogatur. Quinimò conſtanter aſſero, huncce morbum, qui, ſi juxta præcepta a nobis damnata tractetur, inter patentiſſimas orci januas meritò recenſetur, æque certo ac tutò Methodo jam à me præſcriptâ (ut de breviſſimo, quo profligatur, tempore nihil jam dicam) ac alium quemlibet morbum debellari. Nec dum mihi innotuit vel minimum damni à tàm larga ſanguinis (ut imperitis videri poteſt) detractione cuiquam fuiſſe illatum.

Sæpè quidem aggreſſus ſum in tractando hoc affectu, θεραπείας rationem aliquam ſtabilire, quæ citra ingentem hanc ſanguinis jacturam ſubſiſteret: nempe vel humorem reſolvendo, vel expectorationis promotione illum evacuando: Sed nondum ea ſors mihi contigit, ut huic ipſi, ſupra memoratæ praxi, parem aliquam reperire potuerim; cujus

cujus beneficio (non obstante tristi illa apud Hippocratem de *Pleuritide sicca* prognosi) ægrum etiam non moratus expectorationem ab insultu morbi vindico; per ipsum sectæ venæ orificium & Pleuritidi fugam parans, & sanitati reditum.

Quandoquidem verò hujus morbi curatio in repetita Venæ-sectione ferè tota stat, quæ tamen ab imperitis Chirurgis, & nescio quibus Medicastris in locis ab oppidis populosioribus longe disfitis celebrata, miseros à *punctura Tendinum* in artûs amittendi, atque adeo in vitæ magnum discrimen sæpissimè conjicit; non è re fore duxi, rationem huic malo succurrendi, si fortè fortuna impingatur, hic subnectere. Qui verò punctura hujusmodi plectuntur, dolorem non statim sentiunt, sed duodecim horis post Phlebotomiam se eodem affici conqueruntur, non tam in orificio nuper facto, quam in partibus ad axillam tendentibus, ubi tandem dolor se figit, & tunc maxime percipitur, cum brachium extendatur; attamen læsa pars tumore admodum insigni non afficitur, eodem avelanæ magnitudinem vix superanti, sed ex orificio humor aqueus vel ichor quidam jugiter destillat, quod quidem præcipuum puncturæ tendinis diagnosticum est habendum. Ita curatur, ut & propriis oculis ipsus observavi.

℞. *Rad. lilior. albor.* ℥iiij. *Coq. ad teneritudinem in lactis vaccini* ℔ i j. *Deinde* ℞. *farin. lini & avenac. an.* ℥iij. *Coquantur farinæ ad Cataplasmatis consistentiam in s. q. lactis a radicibus prædictis colati, & radicibus contusis misceantur. f. Cataplasma, parti affectæ calide applicandum mane & vesperi.*

CAP. IV.

Peripneumonia Notha.

HYeme ingruente, at ſæpius ſub ejusdem exitum, Vereque adhuc naſcente, quotannis emergit Febris *Symptomatis Peripneumonicis* haud paucis conſpicua. Paulò habitiores ac craſſos ea præ cæteris aggreditur ; virilem ætatem vel aſſequutos, vel etiam (quod ſæpius accidit) prætergreſſos; liquoribus ſpirituoſis (vini maximè ſpirituí) plus æquo addictos. Cùm enim in hujusmodi hominibus ſanguis humoribus pituitoſis, brumæ tempore congeſtis, fuerit oneratus, atque idem ab ineunte Vere in novum motum cieatur, Tuſis hanc nacta occaſionem, mox ſubingreditur, qua miniſtra dicti humores pituitoſi in pulmones irruunt : quo tempore ſi fortè æger nullo vivens conſilio, liquores ejusmodi ſpirituoſos adhuc liberaliùs hauriat, craſſeſcente jam ferè quæ tuſim excitabat, materia, & ab ea præcluduntur Pulmonum aditus, & Febris omnem ſanguinis maſſam depaſcitur. Primo Febris inſultu nunc incaleſcit æger, nunc friget: Vertiginoſus eſt, de capitis dolore queritur lancinante, quoties Tuſis importunius fatigat. Potulenta omnia vomitu rejicit, nunc ſine Tuſi, nunc illa vexatus. Urina turbida cernitur, & rubens intenſe. Sanguis detractus Pleuriticorum ſanguinem refert ; Anhelus ſæpenumero ſpiritum crebro ac celeriter ducit. Si moneatur, ut Tuſim provocet, haud aliter dolet caput, ac ſi in partes mox diſſiliret (qua loquendi formula ægri ut plurimum utuntur,) dolet & Thorax omnis, vel ſaltem

saltem pulmonum coarctatio adstantium auribus percipitur, quoties tussit æger, pulmone non se satis dilatante, præclusis adeò ab intumescentia, ut videtur, meatibus Vitalibus; unde intercepta circulatione, sanguineque quasi præfocato, nulla ferè, præsertim in habitioribus, Febris indicia sunt; licet hoc accidere etiam possit ob materiæ Pituitosæ copiam, qua horum sanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit assurgere.

In curanda hac Febre id mihi negotii dari sentio, ut sanguinem istum, qui ad Pulmonum & suffocationem & incendium facit, Phlebotomia revellam; ipsos pulmones remediis Pectoralibus deobstruam atque eventilem; & diætæ refrigerantis ope, totius corporis calorem compescam. Cum verò *hinc* materiæ Pituitosæ saburra in venis contenta, Pulmonum inflammationi fomitem quotidie subministrans, Venæ-sectionem sæpe repetitam videretur indicare; *illine* verò observatio, quam facere potui diligentissima, me doceret, Phlebotomiam sæpe repetitam Febricitantium iis, qui crassiore essent corporis habitu, (præsertim ætatis florem prætergressis,) pessime cessisse, atque adeò ab ejusmodi repetitione haud minùs absterreret; *Catharsin* ego crebriorem Venæ-sectioni succenturiabam, quæ ei satis recte substituitur, in illis, qui à largiori & iterata sæpius Phlebotomia abhorrent, *Curatio.*

Ad hunc itaque modum processi; sanguinem è brachio in lecto jacentis extrahendum præcepi, nec passus sum, ut ex eo surgeret ad duas tresve horas; cum omnis sanguinis eductio, quæ univer-

ſam corporis compagem labefactat quadantenus concutitque, hoc pacto facilius toleretur; ita ut mitius cum ægro agatur, cum in lecto cubanti unciæ decem fuerint detractæ, quam ſi ſex ſeptemve tantum amiſerit, poſtquam è cubili ſurrexerit. Die ſequenti Potionem ſequentem mane ſumendam propino:

℞. *Caſſiæ extract.* ʒ j. *Glycyrrhizæ* ʒ ij. *Ficus pingues N.* iiij. *fol. Senn.* ʒijß. *Agarici trochiſcat.* ʒ j. *Coq. ſ. q. aq. Colat.* ℥ iiij. *diſſolve Mannæ* ℥ j. *Syr. Roſ. ſolut.* ʒß. *Mſ. f. potio.*

Poſtridiè ſanguinem ſecunda vice mittere ſoleo, atque interjecto die uno Potionem Catharticam, modo præſcriptam iterum exhibeo, diebus alternis jugiter repetendam, donec omnino convaluerit æger. Diebus à purgatione vacuis, *Decocto Pectorali*, *Oleo Amygdal. dulc.* ac id genus aliis, ut utatur conſulo,

A Carnibus & earum juſculo, maxime vero à liquoribus ſpirituoſis quibuscunque, ægrum interim inhibeo; quorum loco Ptiſanam ex hordeo & liquiritia, (Cereviſiam item tenuem, ſi eam efflagitet) pro potu ordinario concedo.

Atque iſta quidem methodo vincenda eſt *Peripneumonia* hæc *Notha*, orta ab exundanti colluvie Pituitoſa in ſanguine aggeſta ob Hyemis analogiam, & in pulmones exploſa; in qua non tantùm iterata Venæ-ſectio, ſed & Catharſis etiam indicabatur, ſecus atque in *Vera Peripneumoniâ*; quam ego ejusdem plane indolis cum *Pleuritide* eſſe arbitror, atque ab illa in eo tantum differre, quod *Peripneumonia* Pulmones univerſalius afficiat. Quin & utrique

utrique morbo pari omnino methodo medemur, Venæ sectione scil. præ cæteris, & medicamentis Refrigerantibus.

Notha hæc *Peripneumonia*, licet ad *Asthma siccum* aliquantulum accedat, tum quoad spirandi difficultatem, tum etiam alia quædam symptomata, ab illo tamen satis dignoscitur, cùm in ista manifesta Febris atque inflammationis signa se prodant, quæ in hoc nusquam comparent; quamlibet in hac specie minora sint longè ac obscuriora illis, quibus insignitur *Vera Peripneumonia*.

Diligenter autem animadvertendum, quòd ubi Vini spiritui aut aliis id genus liquoribus, cum hoc morbo conflictantes se olim addixerint, minimè tutum erit, eos statim ac derepente ab iis depellere; sed sensim id agendum, quo minus *Hydropi* tam repentina mutatio ac abrupta viam sternat. Quod etiam in morbis quibuscunque ab hac προφάσει oriundis, observari debet. Cum verò de *Spiritu Vini* mentio fuerit facta, hìc obiter dicam. Optandum sane esset, quod aut idem omnino exulet, aut saltem spiritibus reficiendis, non verò iisdem extinguendis usurpetur: nisi quis internum ejus usum prorsus abdicandam maluerit, proindeque à Chirurgis solum ad *Ulcera digerenda* fotubus immiscendum, aut *Ambustis* extus admovendum; quo postremo casu omnibus remediis, quotquot adhuc inventa fuere, hic liquor facile palmam præripit, cum cutem subjacentem ab omni putrefactione tueatur ac vendicet, atque eo nomine curationem quam cito absolvat, *digestionem*, quæ non nisi admodum tarde sua tem-

pora percurrit, etiam non moratus: nempe ſi lintea ſpiritu vini imbuta partibus ab aqua ferventi, pulvere pyrio, vel ſimili læſis, quam primum hoc infligitur malum, applicentur, eademque ſpiritu dicto madefacta, ſubinde repetantur, donec dolor ab igne penitus evanuerit, & poſtea ſolùm bis in die.

CAP. V.

Rheumatiſmus.

NUllo non tempore incesſit hic morbus, maximè *Autumno*, & præ cæteris annis florentes & ὅις γόνυ χλωρόν. Hac ut plurimùm occaſione naſcitur; æger ſc. ſive exercitio aliquo vehementiori, ſive alio modo excalefactus mox repentinùm frigus admiſit. A rigore atque horrore orditur tragœdiam, quos ſtatim excipiunt calor, inquietudo, ſitis, & reliqua illa infelix ſymptomatum caterva, quibus ſtipantur Febres. Elapſo die uno alterove, (eſt & ubi citius) æger atroci dolore, nunc in hoc, nunc in illo artu infeſtatur, in carpis, humeris, genubus præſertim; qui locum ſubinde mutans, vicisſim illos occupat, rubore quodam & tumore in parte, quam poſtremùm affecit, adhuc reſiduis. Primis aliquot diebus, Febris & ſymptomata jam memorata quandoque coincidunt; Febris autem ſenſim evaneſcit, manente dolore, quin & nonnunquam immanius ſæviente, materia ſc. febrili in artus translata; quod ſatis arguit Febris ipſa ſæpiùs recrudeſcens ob materiam morbificam ab intempeſtivo Externorum uſu repercuſſam. Morbus hic quoties à Febre ſejungitur, *Arthritis* ſæpe audit; quam-

quamvis eſſentialiter ab illa diſtinguatur, prout cuivis facilè conſtabit, cui uterque morbus intimius fuerit perſpectus: unde forſan petenda eſt ratio, cur tam ſicco illum pede tranſiverint ſcriptores Medici: Niſi forte arbitremur, hanc morbi ſpeciem ad reliquam malorum Iliada de novo accesſiſſe. Utut ſe res habeat, jam plus ſatis graſſatur hic morbus; & licet rariſimè hominem è medio tollat, Febre ſemel depulſa, tamen & vehementia doloris & diuturnitas eum prorſus contemni non ſinunt. Etenim ſi minus peritè tractetur, non ad menſes tantùm, ſed ad annos etiam aliquot, imò per omnem adeò vitam miſerum haud infrequenter discruciat; quamvis in hoc caſu, non eodem ſemper vigore, ſed Paroxyſmis quibusdam periodice repetitis, adinſtar Arthritidis, ſubinde lacesſit: imò vero poteſt fieri, ut ubi diu multumque vexaverint dicti dolores, tandem ſponte deſiſtant; atque interim æger omni membrorum motu ad mortem usque privetur, digitorum articulis quaſi inverſis, & protuberantiis, ut in Arthritide, nodoſis in interna magis quam externa digitorum parte ſe prodentibus: ſtomacho nihilominus valeat, & cætera ſanus vitam toleret.

Eſt & alia hujus morbi ſpecies, licet non hujus eſſe proſapiæ vulgò credatur, quæ *Lumbago Rheumatica* aptiſime dicetur: immanis dolor ſc. idemque fixus circa lumborum regionem, ipſumque aliquando ad os ſacrum ſe demittens, *Paroxyſmum Nephriticum* mentitur; niſi quod æger non vomituriat; nam præter dolorem atrociſimum & vix ferendum circa ipſos renes, aliquando & ureteres

per omnem eorum ductum ad veſicam usque, eodem licet mitiori, tentantur. Qui & mihi olim impoſuit, tanquam à materia aliqua ſabuloſa in iis partibus hærente penderet; cùm revera materiæ *Rheumatiſmi* peccanti & inflammatæ ortum ſuum debeat, quæ quidem partes illas jam ſolas urit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor, niſi abigatur eodem modo, quo prior ſpecies pariter etiam perdurat, pari ſævitiâ excrucians; adeo ut miſer nequeat procumbere, ſed vel è lecto exiliat, vel ſuper eodem erectus ſedeat, corpore interim perpetuâ agitatione nunc verſus anteriora, nunc poſteriora inclinato, reductoque.

Curatio. Cùm utraque hæc morbi ſpecies ab inflammatione videatur oriri, quod tum jam dicta arguunt Phænomena, tum præſertim ſanguinis Venæ-ſectione educti color, utpote qui Pleuriticorum ſanguini tàm eſt ſimilis, quàm ovum ovo, neque quisquam reperiatur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit; his, inquam, ita ſe habentibus, cenſeo ego, Curationem non aliunde quàm à Phlebotomia debere ſumi, ſanguine interim contemperato, ejusque nimio fervore repreſſo, tum medicamentis refrigerantibus atque incraſſantibus, tum etiam conveniente regimine.

Ac proinde ut primùm accerſor, ſtatim ſanguinis ℥x è brachio lateris affecti mitti jubeo, & Julapium refrigerans incraſſansque ad hanc ferè normam præſcribo: ℞. *Aq. Nymph. Portulac. & Lactuc. aa.* ℥iiij. *Syr. è limonibus* ℥jß. *Syr. Viol.* ℥j. *M. f. Julap. de quo bibat ad lubitum*; vel etiam Emul-

Emulſionem in curatione morbi lateralis jam deſcriptam. Ad dolorem ſedandum, *Cataplaſma è mica Panis ſiliginei, & lacte croco tincto*, vel *fol. braſſicæ* parti affectæ applicandum, & ſæpè renovandum curo. *Diætam* quod ſpectat, carnibus prorſus interdico, quin & eorum juſculo, quantumlibet tenui limpidoque; quibus ſubſtituo juſcula Hordeacea, Avenacea, Panatellam, & ejusmodi. Cereviſiam tenuem mitemque pro potu tantùm concedo, vel etiam (quæ magis ad rem facit) Ptiſanam ex hordeo, rad. Liquirit. Acetoſæ, &c. in aqua fontanâ incoctis. Volo interim, ut per aliquot horas ſingulis diebus lecto ſe abſtineat, cùm calor, qui à jugi decubitu naſcitur, morbum promoveat intendatque.

Die ſequente ſanguinis tantundem detrahi præcipio, atque intercalato die uno alterove, pro ægri viribus, tertiò; dein interjecto trium quatuòrve dierum intervallo (prout ægri vires, ætas, conſtitutio, aliæque circumſtantiæ ſvadent monentque) quartò, atque ultimò ut plurimum, Venæ ſectionem repeto; rarò enim uſu venit, ut ultra quartam vicem venam incidamus, niſi vel regimen juſtô calidiùs præceſſerit, vel medicamina calidiora ægro præter neceſsitatem fuerint ingeſta. Quin & Anodyna ſive Paregorica dicta Remedia effuſiorem ſanguinis miſſionem poſtulant: Quamobrem utut ſæviat dolor, per omnem hujus morbi decurſum, religiosè mihi ab his temperandum exiſtimo, modò mihi animo ſit curationem à ſanguinis miſſione ſolùm petere, cum illorum uſu figatur morbus, neque tàm facilè Venæ ſectioni cedat; quæ ideò ob

hæc

hæc ipſa medicamenta officiosè nimis exhibita, ſæpius quàm erat opus, celebranda eſt. Quid quod & in morbi ſtatu, neque eam, quam titulo pollicentur, ἀναλγησίαν valeant præſtare.

Interim dum prædicta remedia, diætaque ſedulo uſurpantur; *Enema* è Lacte ſaccharato ſubinde injici curo, diebus ſcilicet à Phlebotomia vacuis. Porrò ut hæc omnia ad dies minimùm octo ab ultima Venæ ſectione diligenter obſerventur, ſeriò hortor moneoque; quibus elapſis, *Potionem Cathartícam* è Lenitivis præſcribo mane hauriendam, & inſequenti veſperi doſin paulò liberaliorem *Syr. de Meconio in Aqua ſl. Paralyſ.* quo ſc. ſanguinis orgaſmus, unde & recidivæ periculum aliter intentari poterit, penitus reprimatur. Quibus ritè peractis, ut in priſtinum vitæ genus (quoad victum, exercitia, atque aerem) pedetentim ſe recipiat, lubens patior; ita tamen, ut neque vinum, neque liquorem ſpirituoſum quemlibet, neque etiam cibos, ſive ſale, ſive aromatis conditos, ſive etiam δύσπεπτα quæcunque, niſi diu poſteà, deguſtare liceat.

Poſt venam, quoties ſupra innuimus, pertuſam ægri dolores admodum imminuentur, neq; tamen adhuc prorſus evaneſcent; at verò reſarcita, quam fecerat ſanguinis detractio, virium jactura (ſuperveniente maxime proximo illo anni tempore, quod magis faciet ad redintegrandum corporis robur, quam id, quo primùm decubuit æger) ſymptomata ad unum omnia ceſſabunt, atque æger pancratice impoſterum valebit.

Jam verò, tametſi prædicta Methdo, aut aliâ huic ſimili, tempeſtive atque ſub ipſo morbi ingreſſu

greſſu adhibitâ, eum, quem jam dixi, finem utplurimum ſortiatur; non rarò tamen accidit, ut ubi æger per errorem contrario planè modo fuerit tractatus, doloribus vagis, nunc quidem mitioribus, nunc verò atrocioribus, per omnem vitam miſerè diſcrucietur: qui quidem minus cautis nullo negotio imponunt, & pro *Scorbuti* ſymptomatis vulgò habentur. Hîc enim obiter, ſed & liberè tamen dicam, quod, licet nullus dubitem, quin *Scorbutus* in his Plagis Borealibus reverà inveniatur, tamen eum morbum non tam frequentem, quam fert vulgi opinio, occurrere perſuaſum mihi habeo; multos autem ex iis Affectibus, (ne pluribus dicam) quorum nomine *Scorbutum* incuſamus, vel morborum *Fientium*, nondum verò *Factorum*, quique nullum adhuc certum induerunt Typum, effecta eſſe; vel etiam infelices *reliquias* morbi alicujus nondum penitus devicti, à quibus ſanguis cæterique humores contaminantur: Verbi gratia, quibus in corporibus materia aliqua *Arthritidi* producendæ apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia ſe oſtendent ſymptomata, quæ *Scorbuti* ſuſpicionem facient, donec *Arthritis* jam formata, atque actu ſe exerens, nullum amplius dubitandi locum relinquat. Neque ignoramus, non pauciora ſymptomata, *Scorbutum* mentientia, *Podagricos* jam à Paroxyſmo liberatos infeſtare; dum ſcilicet vel intempeſtivus evacuantium uſus, vel ægri effœta ætas, vel alia aliqua cauſa naturam interpellaverit, quò minus materiam omnem Arthriticam in artus exonerare valuerit; quæ adhuc retenta, cùm τὸ ἀνεπιλήθευον exiſtat, totam ſanguinis

maſſam

maſſam inquinat, & confertiſimo peſimorum ſymptomatum agmine hominem lacesſit. Quod quidem non de *Arthritide* tantum, ſed & de *Hydrope* adhuc incipiente dictum volo; de quo morbo licet vulgo jactetur, *Ubi deſinit Scorbutus, ibi incipit Hydrops*, hæc tamen regula ſæpe ſæpius non aliter eſt accipienda, quam quod, ubi primum ſe *Hydrops* manifeſtis prodit indiciis, præconcepta de *Scorbuto* opinio ſtatim collabaſcit. Poteſt & idem hoc affirmari de quamplurimis aliis morbis Chronicis, vel adhuc in corpore humano naſcentibus, quique proinde nondum certum aliquem ſibi cuderunt Typum; vel etiam de illis, qui, licet partim fugati ſint, nondum tamen penitus debellati exterminatique videntur. Et ſane niſi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodie fit, in immenſum creſcet, & omnem fere morborum numerum abſolvet. Cum, ſi id ſedulò agamus, ut abdita cujusque morbi penetralia perſcrutemur, eumque poſt irregularium ſymptomatum vela latentem eruamus, ſua ſe mox ſpecie ſit proditurus, & ad illam, ad quam attinet, familiam haud difficulter relegandus. Quin & Methodus, qua hujuscemodi morbi ſunt abigendi, non adulterinis illis ſymptomatis, ſed ipſi morbo, qualisnam is demum fuerit, ceu perfecte formato, jamque actu exiſtenti accommodanda.

Sed hic notandum, non adeo conſultum eſſe, quando *Rheumatiſmus* aliquot annorum Diuturnitate altas radices egit, ſanguinem tam brevibus, ac ſub ejusdem primordiis fiebat, intervallis mittere; quin præſtare, ſeptimanarum aliquot intercapedine repetitas illas Venæ-ſectiones diſtermi-

nare;

nare; quæ tandem vel penitus materiam morbificam, averruncabunt, vel ſaltem eo conducent, ut Fontanella in crurum alterutro excitata, & Spiritu quovis Volatili in vino Canarino mane & ſero exhibito, reliquiæ ejus extirpentur.

Jam verò quantumcunque diſcriminis inter verum Rheumatiſmum, ut ſupra innui, & Scorbutum intercedat, aliam tamen ſpeciem eſſe Rheumatiſmi, quæ ad Scorbutum quamproximè accedit, omnino confitendum eſt, utpote quæ inſigniora hujus morbi ſymptomata æmulatur, & pariter eadem ferme remedia ſibi vendicat, ideoque mihi *Rheumatiſmus Scorbuticus* audit. Dolor nunc hanc, nunc illam partem obſidet, ſed eandem in tumorem ac in alia ſpecie raro attollit, neque febrim ſibi comitem adjungit. Inſuper non adeò fixus manet, ſed indolem magis vagam ac incertam refert, cum anomalis inconditisque ſymptomatis ſtipatus. Nunc hunc vel illum artum diſcruciat, mox internas ſolum partes afficit, proindeque ægritudinem parit, quæ redeunte externarum partium dolore iterum ſe proripit; ita ægrum alternatim divexans, ac in diuturnitatem longam ſe protrahens, adinſtar morborum, qui vel maxime Chronici habentur. Fœminas præ reliquis adoritur, ut & viros, qui imbecilliori natura ſunt; adeoque ad affectuum hyſtericorum claſſem referri debere plane ſuſpicarer, niſi quòd iterata experientia comprobaſſem, eum remediis hyſtericis minime ceſſiſſe. Illi etiam, qui longum & repetitum *Corticis Peruviani* uſum experti ſunt, huic malo ſunt obnoxii; quod quidem (ut obiter attingam) unicum eſt incommodum,

quod

quod ex hoc remedio illatum novi unquam. Sed utut id ſit, hic affectus ſive ex hac occaſione, ſive ex alia quacunque cauſa originem ducit, quam facillimè debellatur vinciturque uſu ſequentium, quæ niſi privato commodo publicum prætuliſſem, prorſus mihi reticenda eſſent. Etenim his ſolis quam multos, eo quo deſcripſimus modo laborantes, ſanavi, quibus Venæ-ſectiones, quantumlibet repetitæ, Cathartica, Diæta lactea, Pulveres teſtacei, &c. ne hilum profecerunt. Atque hæc ſunt:

℞. *Conſerv. Cochlear. hortenſ. rec.* ℥ij. *lujul.* ℥j. *pulv. Ari Comp.* ʒvj. *cum ſ. q. ſyr. Aurant. f. Electuar. Capiat.* ʒij. *ter in die per menſem integrum, ſuperbibendo aquæ ſequentis* ℥iij.

℞. *Cochlear. hortenſ. M.* viij. *Bercabung. Naſturt. aquat. ſalviæ, menthæ, an. M.* iiij. *Cort. Aurant. n.* vj. *nuc. Moſchat. contuſ.* ℥ß. *Infundantur in Cereviſiæ Brunſvicenſis* ℔ xij. *ac diſtillentur organis communibus, & eliciantur tantummodo Aquæ* ℔ vj. *pro uſu.* Atqui præciſa doſis *pulv. Ari comp.* obſervetur, aut ſaltem eadem non minuatur.

CAP. VI.

Febris Eryſipelatoſa.

NUllam non corporis partem, idque nullo non tempore inceſit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præſertim æſtate; quo tempore ſæpe dum ſub dio verſatur, corripitur æger. Facies ſiquidem ex improviſo in tumorem attollitur, qui ſubitò exorſus cum dolore ruboreque ſummis, denſo minimarum puſtularum ordine diſtinguitur, quæ

aucta

aucta magis inflammatione in veſiculas ſubinde faceſſunt: hinc per frontem ipſumque caput latiùs ſerpit, oculis interim tumoris magnitudine planè obrutis (ruſticis *Syderatio* audit;) neque multum profectò abludit, niſi quod adſunt puſtulæ, ab iis ſymptomatis, quæ inflicta ab apum veſparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc ſe habet modo *Eryſipelatis* notiſſima ſpecies ac vulgaris,

At verò quamcunque corporis partem hoc vitium obſederit, ut etiam quocunque anni tempore rigor atque horror, niſi præceſſerint (quod nonnunquam pridie, aut nudius-tertius ſolet contingere,) huic ſe inflammationi ut plurimum adjungunt, ſitis inſuper, inquietudo, ac reliqua Febrium indicia. Procedente morbo, uti primùm Febris dolorem, tumorem, atque alia peperit ſymptomata, (quæ indies ingraveſcentia nonnunquam in *Gangræna* terminantur,) ita hæc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque reſtinguantur.

Eſt & alia hujusce morbi ſpecies, licet rarius occurrens: Hæc quolibet anni tempore invadit, idque hac ut plurimum προφάσει, quod ſcilicet æger vinorum ſubtilium magis magisque attenuantium potationi paulò liberalius indulſerit, aut liquoris ſimilis ſpirituoſi. Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit puſtularum per univerſum ferè corpus eruptio, quæ urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in veſiculas attolluntur, mox recedentes tuberculorum more ſub cute ſe condunt

cum pruritu mordaciſſimo & vix tolerando, ac quoties leviſſimam ſcalpturam ſubeunt, rurſum apparent.

Curatio. Hic ego materiam peccantem ſanguini permixtam ritè evacuandam, ejusdemque ſanguinis ebullitionem remediis illum contemperantibus ſufflaminandam cenſeo; eam denique, quæ jam partibus impacta eſt, materiam evocandam, diſcutiendamque.

Hæc ut fiant, ubi primùm accedo, ſatis largam ſanguinis quantitatem è brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum ſanguinem ferè ſemper æmulatur. Die ſequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & horâ ſomni (ſi paulò frequentiùs dejecerit æger) hauſtum aliquem Paregoricum. e.gr. *Syr. de Meconio in Aq. fl. Paralyſ.* vel alium ejusmodi. Peractâ Catharſi, partem affectam ſequenti decocto foveri jubeo: ℞. *Rad. Alth. & Lil. an* ℥j. *fol. Malv. Sambuc. Verbaſc. an M.* ij. *flor. Melilot. ſummit. Hyper. & Centaur. min. an. M.* j. *Sem. Lini & Fœnugr. an* ℥ß. *Coq. in ſ. aq. q. ad* ℔iij. Coletur liquor & tempore uſus adde ſingulis libris Decocti, *Spir. Vin.* ℥ij. Stuphæ è panno laneo levis texturæ hoc decocto immerſæ ac expreſſæ, calidè admoveantur parti bis in die, quæ poſt fotum quotidie illinatur ſeq. mixturâ: *R. Spir. Vin.* ℔. ß. *Theriac. Androm.* ℥ii. *pulv. Piperis longi, Caryophyl. an.* ℥ij. *M.* Charta emporetica hâc mixturâ madefacta parti circumvolvatur.

Æger inſuper ut juſculis tantùm hordeaceis atq; avena-

avenaceis, cum pomis aſſatis veſcatur, volo; tum etiam cereviſiâ natura tenuiſſimâ, & per horas aliquot ſingulis diebus à lecto ſibi temperet. Hâc methodo tum Febris, tum alia ſymptomata citiſſimè ut plurimùm fugantur. Sin aliter, rurſus venam ſeco; quod & tertiùm nonnunquam fieri debet, interpoſito ſemper die uno, ſi prava nempe adſit ſanguinis diatheſis, & Febris intenſior. Diebus à Venæ-ſectione liberis *Enema* Lacte cum Syr. Violaceo, & Julap refrigerentia ex Aq. Nymph. &c. in *Rheumatiſmi* curatione jam dicta, quâlibet horâ diei uſurpanda præſcribo. Ut plurimum verò unica Venæ-ſectio & ſubſequens Catharſis, ſi tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum puncturas cum pruritu refert ſpecies, pari modo eſt amolienda, niſi quod hæc remediis ab extra applicandis minus egeat.

Hic obiter dicam, quod licet non ſolùm hic affectus, de quo jam loquimur, ſed & plerique eorum, qui cutim impetunt, & eruptionem aliqualem comitem ſibi adjungunt (modò Chronici iſi ſint) facilè huic methodo cedant, ac proinde ſanguinis miſſione & catharſi iteratis brevi ſe proripiant; eorum tamen aliqui viâ planè diverſa tractandi ſunt, nec evacuationes modò dictæ quantumlibet repetitæ, nec *pulveres teſtacei* ſanguini edulcorando deſtinati quicquam proficiunt; cùm recrementa quædam pravam diatheſin adepta intimiùs cuti impingantur, non niſi remediis, quæ ſanguini robur ac vim conciliant, proindeque cutis ſpiraculis deobſtruendis apta nata ſunt, ullatenus

amovenda debellandaque: Cum ſucceſſu itaque non vulgari ſequentem methodum aggreſſus ſum in *Pruritu ferino*, atque inveteratis id genus cutis eruptionibus. Ut

℞. *Theriac. Andromach.* ʒß. *electuar. de ovo* ℈j. *rad. ſerpentar. Virgin. ſubtiliſſ. pulverat. gr.* xv. *lapid. Bezoard. Oriental. gr.* v. *cum ſ. q. ſyr. è Conditurâ Citri, f. Bolus, ſumendus mane & horâ ſomni per dies* 21, *ſuperbibendo Cohl.* vj. *ſeq. Julapii:*

℞. *Aq. Card. Benedict.* ℥vj. *aq. epidem. & theriacal. ſtillat. an* ℥ij. *ſyr. Caryophyll.* ʒj. *Mſ. f. Julapium.*

Singulis matutinis poſt aſſumptum medicamentum ſudet horæ unius vel alterius ſpatio, vel potius pluribus ſtragulis, quàm ſoleret coopertus in lectulo levi madori indulgeat per dictum tempus. His finitis ſi puſtulæ adhuc non evanuerint, ſequenti linimento partes affectæ inungantur. ℞. *Unguent. ex oxylapatho* ℥ ij. *unguent. pomati* ℥ j. *flor. ſulphuris* ʒ iij. *ol. Rhodii* ℈ß. *f. liniment.* Veruntamen medicamenta præſcripta haud uſurpentur, niſi Venæ-ſectione atque catharſi ritè præmiſſis; quæ tametſi ſolum adhibitæ curationem non abſolvant, ægrum tamen contra Febrim præmuniunt, ob uſum medicaminum calidorum aliàs occurſuram.

Eſt & alia *Eruptionis* ſpecies, etſi minùs frequens, ad cujus medelam nullæ prorſus evacuationes conferunt. Hæc tametſi in aliis quandoque partibus, ut plurimum tamen in pectore apparet, ac loco aliquo determinato ſe figit, vix cutim ſuper-

pereminens, atque latiorem maculam præ ſe ferens, niſi quod aliquantulum porriginoſa, ac quaſi furfuracea, cum ſquamulis colore ad flavum vergente tinctis, cernitur. Hac ſive *macula*, ſive *impetigine* vigente, æger bene ſe habet, eadem vero evaneſcente, ut ſæpe fit, leviculam ægritudinem patitur, atque urina ejus turbidior, & rubicundior, ſed ad flavedinem accedens, redditur. In hujus etiam affectus curatione eadem via, atque iisdem poſt evacuationes univerſales plane remediis inſiſtendum ac in Pruritu ferino modo dicto; ac proinde, quod non omittendum, vini, ut & carnium ἐυπεπτων uſus omnino concedendus, cùm refrigerantia omnina magis officiant quàm proſint. Atque ita hæc poſtrema Eruptionis ſpecies curatur, quæ tamen aliquando non niſi *Aquis Ferreis* diu epotis cedet.

CAP. VII.

Angina.

QUolibet anni tempore aggreditur, maximè tamen illo, quod Ver atque Æſtatem interjacet, juvenes præ ceteris, & temperamento ſanguineo præditos; Rufos etiam, quod non ſemel obſervavi, præ reliquis omnibus. Rigent horrentque mox à primo morbi inſultu, ſequitur Febris, & paulò poſt dolor, & Faucium inflammatio; cui niſi mature ſuccurratur, æger ſtatim nec deglutire valet amplius, nec ſpiritum per nares ducere, ſed cum ſenſu quodam ſtrangulationis præcludun-

turFauces ab inflammatione & tumore Uvulæ, tonsillarum, laryngis, ita ut tantum non suffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis hominem jugulat; quoties scilicet magna vis materiæ Febrilis in prædictas partes conjicitur, neque satis tempestivè convenientium remediorum usu ingruenti occurritur procellæ.

Curatio. Opem laturus, sanguinem cum primis è brachio copiosè detraho, mox ex ranula utraque; dein, ut partes inflammatæ *melle Rosaceo spiritu sulphuris* ad summum acorem permixto tangantur, author sum: mox *Gargarisma* sequens præscribo, non vulgari modo usurpandum, sed ita ut in ore sine ulla agitatione contineatur, donec incalescat, dein expuatur, & repetatur subinde. ℞. *Aq. Plantag. Ros. rubr. & Sperm. Ranar. an.* ℥iiij. *Album. ovorum in aquam agitando redact. N.* iij. *Sacch. cand. Alb.* ʒiij. F. Gargarisma. Jubeo etiam, ut de Emulsione in cura *Morbi lateralis* præscripta vel simili indies sumat.

Sequenti mane, nisi Febris & dolor inter deglutiendum perceptus aliquantulum, remiserint, venam in brachio rursum ferio, Catharsi in diem posterum rejecta. At si utraque hæc minuantur, *Catharticum* Lenitivum statim exhibeo; quod quidem post sanguinis missionem præ omnibus aliis perutile, ac apprime necessarium esse multiplici experientia comperii. Si fortean, quod quidem oppidò rarum est, Febris aliaque symptomata, etiam post Catharsin, bellum minentur, iterata, ut prius,

Venæ-

Venæ ſectione perdomanda ſunt, ut & *Epiſpaſtico* amplo ac forti, poſteriori cervici applicando. Per integrum hujusce morbi decurſum, Enema Refrigerans Emolliensque omni mane, dempto illo, quo Catharſi vacat, injiciendum, atque ægrum hoc pacto reficiendum quotidie præcipio. Carnes, cujuscunque demum generis, ut & juſcula ex iis parata, ſacra ſunto; juſculis verò hordeaceis, avenaceis, pomis coctis ac id genus aliis veſcitor; ptiſana ex hordeo, vel cereviſia tenuiſſima utitor. Lectulo interim per horas aliquot quotidie abſiſtat; cùm hujus tepor tum Febri, tum reliquis ſymtomatis, quæ hac methodo expugnare ſatago, vires addat. Animadvertendum eſt autem, quòd iſtiusmodi *Angina*, quæ Febris, mihi *Stationariæ* dictæ, ſymptoma tantùm eſt, illa ipſa methodo curari amat, quam Febris ea ſibi vendicat, ac proinde vel per διαφόρησιν & cutis ſpiracula exterminanda eſt, vel per aliam qualemcunque medendi methodum, quæ Febri primariæ, cui inhæret, debetur; quod ſedula obſervatione dignum.

Sunt & aliæ Febres *Intercurrentibus* jure merito annumerandæ, quæ, quoniam alio aliquo modo immediatè abitum ſibi parant, & in hoc vel illo ſymptomate deſinunt, vulgò Febres non habentur; licèt tales ab origine verè fuerint, atque Affectus ille, à quo morbus nomen mutuatur, Febris tantùm ſit *ſymptoma*, quæ in illo demum terminatur. Impræſentiarum duas tantùm *Hæmorrhagiam* ſcilicet *Narium*, ac *Hæmoptoen*, leviter perſtringam.

Hæmorrhagia Narium quâvis anni tempeſtate infeſtat, præcipuè ſanguine præfervido, temperamento verò debiliore præditos; idque magis ætate ingraveſcente, quam adoleſcente. Primo ut plurimum appulſu Febris præ ſe fert indicia, quâ derepente ſibi per nares, qua data porta, faciente viam, dolor & calor ſinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu ſiſtitur, mox denuò erumpit, atque hæc viciſſim: donec tandem vel remediorum uſu, vel ſponte ſua ob imminutam copiam deperditamque cohibitus, omnino ceſſat; ita tamen, ut ægro ſingulis annis à recidiva metuendum ſit, ſi vel à liquoribus ſpirituoſis, vel alia occaſione qualibet æſtuare contingat.

Hæmorrhagia Narium.

Eum hîc mihi ſcopum propono, ut ſanguinis fervor nimius atque ebullitio, unde oritur dicta præter naturæ modum extravaſatio, frænis omnibus compeſcatur, ejusque impetus aliò vertatur. Ea propter frequenter brachii venas tundo, & ſanguinem liberaliter extraho, *Pleuriticorum* ſanguini colore ſemper reſpondentem. Victûs rationem refrigerantem atque incraſſantem injungo. Ut Aq. fontan. partes tres, Lactis unam ſimul coctas, & frigidè hauriendas; poma cocta, juſcula hordeacea, & ſimilia à carnibus abhorrentia. Julapia inſuper refrigerantia atque incraſſantia, unà cum Emulſionibus in morbis Inflammatoriis ſuprà deſcriptis. Lectulo item ut abſiſtat per aliquod ſpatium quotidiè moneo; tum ut nullo non

die

die injiciatur Enema leniens refrigeransque, nec vel semel quidem omittatur: Haustu quin etiam horâ somni Paregorico è Diacodio, ceu catenâ, constrictus sanguinis furor coërceatur. At verò quando hujusmodi Hæmorrhagias non rarò comitetur lympha acrior, quæ sanguini permista ejus motum adjuvat, venarum orificia reserando, præter revulsionem & refrigerationem, solenne mihi est Catharticum blandius, vel in ipsius morbi ἀκμῇ propinare, cujus operatione finitâ, Anodynum exhibeo præter solitum viribus auctum; & ubi symptoma penitus evanuerit, aliud demum Catharticum.

Quoad externas applicationes. Lintea quadruplicata immersa aquæ frigidæ, in qua *Sal prunellæ* dissolvatur, & postea leviter expressa admoveantur Nuchæ ac utrinque Cervici sæpius in die. Item post universas evacuationes peractas liquor sequens applicetur: ℞. *Vitriol. Hungar. & Alumin. an.* ℥j. *Phlegmatis Vitriol.* ℔ß. *Coq. tamdiu, donec omnia fuerint dissoluta. Liquorem frigefactum filtra, & à Crystallis subinde natis separa. Liquori residuo adde Ol. Vitriol. duodecimam partem. Turunda ex linteo raso liquore hoc probè humectata, nari ex quâ sanguis stillat, indatur per dies duos isthic relinquenda.* Quo etiam liquore linteamina imbuta & applicata sanguinem sistunt ex quacunque demum parte externa idem defluat.

Hæmoptoe etiam, quæ in æstatis ac veris confinio homines calidioris temperamenti, at minus robusti adoritur, *Hæmoptoe.*

& quorum pulmones minus rectè valent, præ lenibus item juniores, ejusdem ferè indolis cùm Hæmorrhagia jam tractata mihi est; cùm & hæc quoque Febris sit, quæ tam nomen, quàm essentiam exuit suam illa qua soluta est Crisi; hoc ferè tantum discrimine, quòd in morbo *priori* sanguis nimiùm agitatus in narium venulas, in *hoc* verò in pulmones impetum facit; utque in illo, durante fluxu dolor & calor sinciput jugiter lancinant, ita in hoc pectus uterque obsidet cum debilitate quadam. Quin & hoc vitium eandem ferè quam Hæmorrhagia methodum medendi sibi vendicat, nisi quod Catharsin minus ferat, à qua, præsertim repetita, æger facilè in tabem conjicitur. At Phlebotomia crebrò celebrata, Enema quotidiè injectum, Diacodium hora somni propinatum, Diæta insuper, & medicamenta, tàm incrassantia, quàm refrigerantia, opus pro voto absolvent.

Atque hæc sunt, quæ hactenus observavi de numerosa ista Morborum Tribu in varias familias dispertita, qui *Febrium* sub nomine censentur, atque de iis symptomatis, quæ ab illa pendent, in quibus id seriò egi, ut nullas Putationes meas, nulla imaginaria Cerebri commenta orbi venderem; animo verò sincero candidoque, nullique adeò Hypothesi adstricto, eorum Historiam & naturalia Phænomena aliis traderem; Curationes etiam pari fide, & cautela pati subnecterem. Quòd si vehemens desiderium Methodum certiorem minusque lubricam in utilissimo tuendæ mortalium vitæ negotio expiscandi constabiliendique, me

me in ſemitas nullo anteà pede calcatas pertraxerit, nemo eruditorum, uti ſpero, mihi imputabit; quòd vel ſpretis aliorum judiciis meo nimium fidam, vel rebus ſtudeam novis; cùm & non ſpernendus rerum eventus mihi hæc inveſtiganti ingentes hucusque animos addiderit, & poſterorum experimenta ſine dubio meam fidem ſint liberatura. Et profectò haud oſcitanter impugnandum eſt hoc morborum tam peſtiferum agmen, quod nullo non die cum genere humano bellum gerit internecinum atque ἄσπονδον; & cujus telis duo ad minimum hominum trientes, ſi eos demas, qui violenta morte perimuntur, confoſſi quotannis occumbunt. Indeſinentes horum morborum impetus, & quotidianæ, quas etiam de viris robuſtiſſimis & ætate maximè florentibus reportabant, Victoriæ, (non obſtantibus ſuppetiis iis omnibus, quas nobis hactenus attulere ſpecioſæ iſtæ Methodi in ſpeculativorum libris ſatis fidenter deſcriptæ) animo meo hæc primùm agitanti minus ſatisfaciebant; cùm reapſe cernerem, ludrica iſta Cerebroſorum commenta ita parum ad redintegrandam ægrorum ſanitatem conferre, ut qui ad Aſyla hæc confugerant, quicquid pollicitarentur Thraſones Dogmatici, haud meliori in loco eſſent, quàm qui neglecta Arte ſe totos naturæ permiſerant. Si quid ego hîc egero, quo vel periculi, vel etiam difficultatis, quæ in his morbis perſanandis plerumque occurrunt, pars aliqua levetur, [quod ſalva verecundia, me mihi polliceri poſſe ſaltem ſpero] ſcopum quadantenus aſſequutus ſum,

lium, & dulciſſimum improbi laboris, in bono Proximi quærendo rectè collocati, fructum fero. Hæc præcipua ferè ſunt, quæ jam habeo comperta [vel ſaltem ad methodum aliquam novi reducere,] circa *Febres* & *ſymptomata*, quæ ab eisdem pendent, ad hunc usque 30. Decembris diem, An. 1675. quo hæc conſcribo.

EPI-

EPISTOLÆ RESPONSORIÆ DUÆ

à

THOMA SYDENHAM, M.D.

PRIMA

De MORBIS EPIDEMICIS

ab Anno 1675. ad Annum 1680.

ad

ROBERTUM BRADY M.D.

SECUNDA

De LVIS VENEREÆ

HISTORIA ET CVRATIONE

ad

HENRICVM PAMAN. M. D.

Clarissimo Viro,

THOMÆ SYDENHAM, M.D.

NEmo uspiam Medicorum, *Vir eruditissime, adhuc vim aeris & influentiam in humana corpora attentè perpendit, nec in vita nostra perennanda, quas agit partes, eorum quispiam consideravit satis, viresque quas exerit in fermentando, alterando, & circumducendo sanguinem, aut in motibus animali-*

nimalibus quibuscunque peragendis cujus sit energiæ, & efficaciæ, horum non aliquis notavit; neque ejusdem temperiem naturalem, alterationes multiplices & mutationes, quas Constitutiones haud perperam indigitas, ne leviter quidem, vel Medici, vel Historiæ Naturalis Scriptores attigerunt, multo minùs perscrutari sategerunt. Fieri sanè nequit, cùm in omnes corporis partes, etiam reconditissimas, aer sese insinuet, quinquas subit alterationes & mutationes à rebus, quibus impregnatur, easdem sanguini & succis communicet, & imprimat; unde ut plurimum ab hac vel illa prava aeris constitutione oritur hujus vel illius indolis prava sanguinis Diathesis. Optimô itaque consilio Observationes Medicas circa morborum acutorum historiam & curationem juxta varias annorum & eorundem partium constitutiones instituisti, cùm in iisdem aeris actiones in sanguinem, succos, & spiritus præsertim (si ipse non sit spirituum materia) conspiciantur. Et nullus dubito, quin Febrium indoles ab annorum temperie, in quibus grassabantur, observata utilissimam, si non unicam, methodum constituit ad praxin stabiliendam. Perge itaque, & si quæ adhuc restant observationes Febrium annorum nuperrimè elapsorum, fac ut palam fiant, quâ in re quam maximè humani generis saluti prospicies.

In Sectione prima, Cap. quinto libri tui paucis egisti de usu Corticis Indici, & ejusdem exhibendi methodo. Equidem scio, quosdam haut infimi subsellii Medicos, qui in magnâ quantitate & dosi

sæpius

sæpius repetitâ eum exhibent; alios item, qui ex eodem extracta, infusiones, & ex infusionibus julapia, & emulsiones conficiunt, quibus modis se non tantum Intermittentes, sed & continuas quasdam certò curare affirmant: Magnum procul omni dubio in curandis Intermittentibus est remedium. Ego quidem per 20 plus minus annos dictum corticem variâ forma & multiplici præparatione maximo cum successu exhibendum curavi. Si verò peculiare quippiam de usu hujusce Corticis nosti, vel quid melius progrediente experientia fueris edoctus; id ne graveris precor in lucem proferre.

In curatione Rheumatismi frequentem Phlebotomiam, & larga manu celebratam tanquam necessariam proposuisti. Quærerem Ego, annon rejectâ tam severâ & crudeli methodo, alia non humani sanguinis adeò prodiga, nec minùs certa inveniri possit? Dum hæc agis, Dignissime Vir, malevolorum jurgia, & invidorum stigmata atque calumnias sat superq; persenties; neq; nunc minùs, quàm olim nomini tuo aut famæ parcent, licèt ingenuis ferè omnibus displiceant, & candidioribus, apud quos solenne est istiusmodi detractores despicere. Isti verò, si Febrium historiam longo usu comprobatam, vel earundem essentias, causas, & differentias, vel veram tandem Medendi Methodum expiscari volunt, Te Ducem & viam præmonstrantem sequi necesse habent; cùm vix, aut ne vix quidem, alia, vel earum naturam investigandi, vel curandi ratio possit assignari. Macte itaque esto, & sperne sciolorum dicteria; sincerorum hominum ingenia excita; tu methodum mon-

monstrasti; & si tua non placet, qui carpunt, dent politiorem & magis firmam. Vale, Vir Integerrime, qui hisce per agendis totam Medicorum turbam meritò devincies, inter reliquos verò,

Tibi jure meritoque amicissimum,

Cantabrigiæ,
Decembr. 30. 1679.

R. BRADY.

Amplissimo Doctissimoque Viro,

ROBERTO BRADY, M.D.

Collegii Cajo-Gonevillensis Custodi, nec non Regio in Medicinâ apud Cantabrigienses Professori longè celeberrimo.

ME certè, Vir Humanissime, si quid in morborum curatione profecero, ad omne id cuivis efflagitani impertiendum præ cæteris, qui nunc sunt homines, facillimum esse omnino par est: si enim ea tantùm mihi innotescant, quæ & reliquis mortalibus, (quod mihi plus satis constat) nullo pacto mihi obfuerit levidensia ista & è triviis desumpta evulgare; sin autem assecutus sim aliquid, quòd è re Medica sit, & ad certiorem morborum Therapeian faciat, non tam mihi laudi dabitur, quam aliis daretur quibuslibet, ea in lucem expromere; Qui & à Podagra jam ab annis plus

plus minus triginta, & calculo diu malè multatus, facile mecum reputo, quam serio gauderem, si quod meis malis levamen aliorum indicio posset afferri. Cum autem pauciſſimis ingens illud privilegium à Deo Opt. Max. concedatur, ut publico commodo hâc in re inservire queant, iisq; tantum, quibus *è meliore luto*, quam mihi, *finxit præcordia Titã*, votis agendum est, quod reapse effectum dare non satis est virium: Semper enim existimavi, neque id sine ratione, majoris esse felicitatis, certam vel leviſſimi alicujus morbi debellandi methodum ægris mortalibus prodidiſſe, quam vel *Tantali*, quod ajunt, vel *Crœsi* thesauros accumulasse. Feliciorem hoc illum dixi; dicam & meliorem, sapientioremque: quod enim uberius & sapientiæ & bonitatis suæ specimen quis potest edere, quam cum se è communi generis humani natura deciſum animadvertat, ea, quæ molitur, omnia ad publicam magis omnium utilitatem, quam ad suam ipsius, qui tam exilis totius particula & contempta res est, jugiter referre? *Ut enim* (loquor cum maximo illo dicendi sentiendique magistro *Cicerone* meo, sui seculi, ne dicam universæ hominum naturæ Genio) *leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt, sic Vir bonus & sapiens & legibus parens & civilis officii non ignarus utilitati hominum, plusquam unius alicujus, aut suæ consulit. Cicero de fin. bon. & mal.* Quinimo satis liquet, quod cum facinorosi sit, hominem jugulare, boni viri erit eundem vel conservare, vel alios iis instruere præsidiis, quibus adjuti eum ab interitu vindicent, etiam authore vitâ jam functo. Et vox illa planè inhumana

& scelerata audit eorum, qui negant se recusare, quo minus ipsis mortuis terrarum omnium deflagratio consequatur.

His autem impræsentiarum missis factis, fatendum est, debere me ea, quæ de his morbis, de quibus percontari libuit, animo volutavi, utut exilia, tibi planè aperire, Tibi, inquam, Eximio Viro, & *Sparta* quam ornas dignissimo; cujus ego & eruditioni & probitati, animique candori ea tribuo encomia, quæ reliqua Togatorum Gens, inter quos nites. Prætereo etiam, quantum tibi debeo gratiarum, quod te tam male habeant immerita illa, quibus à nonnullis proscindor, convitia; de quibus hoc habeo dicendum, quod si vita innocua hominis, qui neminem neque facto neq; dicto læserat, me ab illis sartum tectum reddere valuisset, nunquam in me detonuerant. Cum autem nullo id meo crimine evenerit, neque, ut spero, eveniet unquam, stat sententia non me ideo plectere, quod alii deliquerint; id tantum ratus ad me attinere, ut viri probi scilicet officio defungar, & boni Medici, quantum patitur tenuitas nostra.

Morem itaque geram in tradendis observationibus, quæ mihi in morbis, de quibus scisciteris, occurrebant. Primum autem agam de *Febribus Intermittentibus* nunc apud nostros Epidemicis. Quo nomine non absre fore arbitror, annos istos ordine sed breviter percurrere, qui illum excipiebant, quo claudebatur *Historia Acutorum Morborum* (qualis qualis illa demum fuerit) qui per præterlapsos annos 15. grassabantur, & quædam obiter perstringere in eorundem curatione a me pridem notata.

notata. Quo facto melius innotescet, quo tempore & quibus gradibus, quæ jam obtinet Febrium *constitutio*, nobis obrepserit.

Annus 1676. eosdem peperit morbos, quos genuerat Constitutio postremo loco commemorata in dictis Observationibus, *viz.* Annor. 1673, (in cujus Autumno ea se primum exeruit) 1674, & 1675. At vero exolescente ferme hac crasi, mitiores erant, quam pro suo genio, qui subpullulabant morbi, & minus insuper Epidemici; non obstante peculiari ejus anni indole, quantum ad manifestas aëris qualitates, quibus ab annis præcedentibus perquam abludebat; cum & æstatis fervor, & frigus hyemis omnes ferme annos, quorum memoriam habemus, longo intervallo superaverint. Et cum tam ingens tempestatum discrepantia similes tamen morbos produceret, satis hinc liquet, non tam manifestam quam occultam aëris temperiem Epidemicis morbis favere. At verò fatendum est, morbos eosdem quoad symptomata quædam aliquando à manifesta aëris diathesi pendere, quod & *Morbilli* & *Cholera Morbus* hoc anno invadentes testatum faciunt; de quibus breviter agam. *Annus 1676.*

Morbilli enim nascenti anno coorti, licet non admodum Epidemici, id tamen eximii habebant, quod solito longius procurrerent: nam cum pro more suo mense primùm Januario comparentes, ad Æquinoctium usque vernum ingravescerent, dein paulatim imminuti cum Solstitio æstivo ferè expirarent, hoc anno ad Æquinoctium fermè Autumnale pertingebant, ab æstatis calore, nisi fallor,

auctì viribus, quo diutius obsisterent. Neque tamen Methodum Medendi ab usitata illa diversam postulabant.

Exeunte æstate *Cholera Morbus* epidemice jam sæviebat, & insueto tempestatis calore evectus atrociora Convulsionum symptomata, eaque diuturniora secum trahebat, quam mihi prius unquam videre contigerat. Neque enim solum abdomen, uti alias in hoc malo, sed universi jam corporis musculi, brachiorum crurumque præ reliquis, spasmis tentabantur dirissimis, ita ut æger è lecto subinde exiliret, si forte extenso quaquaversum corpore eorum vim posset eludere.

Quamlibet autem hic morbus non aliam à jam recepta medendi rationem sibi vendicabat, *Anodyna* tamen fortiora, eaque sæpius ingerenda quam aliàs solebam, omnino indicabantur. Ex. gr. Ad quendam vocatus per id temporis truculentissimo illo, quod modo descripsi, symptomate tantùm non enectum, (me autem comitabatur *Carolus Goodall* M. D. cujus animi Candor, Probitas illibata, summus in me amor, labor improbus in morbis dignoscendis curandisq; una cum nomine mihi semper occurrunt) & enormi vomitione, spasmorumque violentia animam agentem, cum sudore frigido, & pulsu vix micante, guttas 25. *Laudani liquidi*, à me jam olim publicati, in cochl. 1. *Aq. Cinnamomi fortis* exhibendas curavi, veritus sc. ne vehiculum paulo copiosius medicamento rejiciendo (quod in vomendi tam impenso conamine persæpè fit) ansam daret: dein lecto assidens quasi ad semihoram, & expertus Remedii vires nec Vomitu-

mituritioni compescendæ, nec sedandis Convulsionibus adhuc pares esse, toties illud ipsum repetere, & dosin in tantum augere cogebar (interposito tamen spatio, ut quid à jam ingesto mihi foret sperandum, prius ediscerem, quam novas adferrem suppetias) donec tandem pervicacissima illa symptomata sub jugum victoris mitterentur, quod tamen vel minimo corporis motu excitata denuò excutere satagebant. Serio itaque imperavi, ut & corporis quieti modis omnibus indulgeret ad paucos dies, & Medicamentum jam dictum, sed in minori dosi, subinde assumeret, etiam postquam convaluerit, ad ἐυεξίαν scil. confirmandam; quod nobis ex animo cessit.

Neque est, cur me quispiam justo audaciorem pronunciet, eo scil. nomine, quòd tantam Laudani Liquidi vim ægro infundere non dubitaverim; cùm judice experientiâ certò constabit, quod in quibus affectibus ex *Opio* paratâ indicantur (sunt autem tres, *vehemens dolor, vomitus vel dejectio enormior, & insigniores spirituum animalium* ἀταξίαι) in iis & Remedii Dosis & repetendi vices cum symptomatis magnitudine omnino sunt conferendæ. Quæ enim dosis remissiori symptomati coercendo par est, ea ab alio fortiore superabitur; & quæ aliàs ægrum in manifestum vitæ discrimen conjiciet, eundem impræsentiarum ab orci faucibus liberabit.

Atque hi sunt morbi isti, qui hoc anno populabantur, iidem sc. ut jam innui, cum morbis trium annorum præcedentium. *Annus 1677.* Quales autem fuerint, qui annum sequentem *viz.* 1677. funestaverint, non habeo dicere.

Cùm enim molestissimo sanguinis mictu, à motu vel levissimo, sub anni initio malè multarer, neque ita diu posteà Podagrâ etiam, quæ non jam tàm artus, quàm viscera sævissimo dolore excruciabat, accedentibus insuper virium & appetitûs prostratione, crurum tumore, aliisque symptomatis non minus periculosis (quem si tùm fuerim extinctus, mors certè non tàm à bonis quàm à malis abstraxisset, haud equidem repugnantem) me domi meæ ad menses tres continere, deinde redintegrandæ sanitatis causa per idem ferè spatium rusticari cogebar: *Autumno* reversus ad meos, Febres Intermittentes hinc inde sparsas esse (quarum tamen pars maxima ægros non in urbe primùm invaserat) ab amicis didici; cùm autem mihi per valetudinem non liceret ægros invisere, de hoc anno nihil melius silentio possum adferre.

Annus 1678.

Proximi anni (*viz.* 1678.) *Constitutio* prorsus immutata *Febribus Intermittentibus* (quæ jam ab anno 1664. ad tredecim sc. annos urbe ferè exulaverant, nisi quod nonnullos sporadicè occuparent, vel ex agris fortè comitarentur) usque adeò favebat, ut Epidemicæ rursus audirent, neque eum tamen gradum hodiè tuentur, quin & fines latiùs proferent, donec hæc, à qua pendent, aëris διάθεσις suam ἀκμὴν attigerit. Quantumlibet autem dictæ intermittentes pauciores aliquot etiam tempore Verno fuerint adortæ, eo usque tamen exeunte Æstate & Autumno subeunte præ cæteris sæviebant, ut nulli amplius morbo Epidemici nomen relinquerent. Hyeme verò paululùm fatiscentes *Variolis* locum cedebant, atque

que aliis insuper Epidemicis, qui per omnia dominabantur, donec Intermittentibus apta tempestas in orbem rediret.

Sed ut jam edisseram, quæ de harum Febrium & natura & causis sedula observatione assecutus sum: imprimis notandum est, quòd licet olim *Quartanæ* frequentius occurrerent, nunc dierum aut *Tertianæ* erant, aut *Quotidianæ*, (nisi quis postremas has *Duplices Tertianas* malit appellare) & pariter quod licet Tertianæ Quotidianæque aliquando cum rigore atque horrore invadentes, subsequente primùm calore, mox etiam sudore, tandem in omnimoda ἀπυρεξίᾳ desinerent, atque post statam periodum ægros de novo lacesserent; ne hunc quidem jam morem servabant ultra tertium quartumve Paroxysmum; maximè si æger lecto addiceretur, & assumptis Cardiacis calidioribus oleum camino, quod ajunt, addiderit. Postea verò Febris hæc eo usque etiam præter indolem suam increscebat, ut *Intermissionis* loco *Remissionem* tantùm ægro concederet; & magis indies ad *Continuarum* speciem accedens, tacto Cerebro tandem haud paucos extingueret.

Curationem quod spectat, jam à multis annis mihi innotuit, quàm sit periculosum eam in Tertianis & Quotidianis (quæ cum recentes sint, nullumque typum indutæ in continuitatis vicinia adhuc hærent) per sudorifica moliri: quamvis enim notissimum sit, simul cum sudore prorumpente inquietudinem atque alia symptomata statim evanescere, & ἀπυρεξίαν succedere, & ex consequenti huic paululum esse indulgendum, saltem non esse obsisten-

dum Paroxysmo fatiscente, tamen est compertissimum, quod si justo copiosiùs eliciatur sudor, quæ intermittebat, Febris jam sit Continua, ægerque tanquam incerto aleæ casu in vitæ discrimine versatur, hic servatur, perit ille. Ratio est hæc, nisi mea me fallit conjectura, quòd scil. istiusmodi profusus sudor, cùm materiæ febrilis, paroxysmi calore eo usque evectæ, ut jam per despumationem ejici possit, modum exuperet, exterminatâ eâ parte, quæ unico paroxysmo respondet, de reliquo sanguini incendendo impenditur. Hujus itaque methodi inefficaciam, & aliarum evacuationum, Venæ-sectionis v. gr. & Catharseos incommoda (quarum utræque relaxando tonum sanguinis morbum protrahunt) dum mecum perpenderem, *Peruvianus Cortex* certissimam mihi spem fecit, de quo vere affirmare possim, non obstante tàm vulgi, quàm perpaucorum è doctis præjudicio, me, nihil mali ægris accidisse ab ejus usu, vidisse unquam, vel cùm ratione suspicari potuisse, nisi quod illi, qui longum & repetitum corticis Peruviani usum experti sunt (ut in *Capite de Rheumatismo* præmonstraverim) in speciem quandam *Rheumatismi Scorbutici* nonnunquam incidunt. Hoc autem malum perquam raro ex hac occasione nascitur, & quando accidit, facillime Remediis ibidem descriptis cedit.

Et profecto si tàm effectorum durationem, quàm Corticis hujus innocentiam exploratam haberem, principem illi locum inter omnia, quotquot sunt, remedia deferre nullus dubitarem; cùm non tantùm in hoc morbo insignium esse virium deprehendatur, sed & in Uteri & Ventriculi etiam affectibus;

bus ; Tantum abest, ut de ejus insalubritate meritò quis conqueratur.

His autem potissimùm de causis, nisi fallor, dictus Cortex malè audit. Primò quia plurima illa horrendaq; symptomata, quæ Febres Intermittentes jam diutiùs ægrum cruciantes comitantur, etiam ubi ne minimum quidem Corticis degustaverit, Cortici vel semel assumpto, imputantur. Secundò quia cum occulta vi & non per sensibilem aliquam evacuationem morbum averruncet, statuunt plerique, materiam morbum committentem, quæ propelli debuerat, tanquam hostem intra mœnia vi Corticis astringente inclusam latere, novos daturam tumultus, atque ægrum non penitus evasisse, cùm adhuc catenam trahat. Ast hi non satis attendunt, Sudores paroxysmum finientes id omne, quod in lucido sanitatis intervallo accumulabatur, prorsus eliminasse, manere tantum morbi seminium tempore maturandum, quodque Cortex fugientem Paroxysmum à tergo urgens, & intercepto, qui debuerat subministrari, morbi commeatu sive fomite, non potest in sanguine retinere, quod jam in illo non nisi tanquam in embryo reperitur; ac proinde neque strangulationum neque obstructionum, quæ vulgò objiciuntur, reus est peragendus.

Quo autem pacto deprehendemus Corticem vi sua astrictoria Febres fugare? Qui id probare velit, necesse erit, ut prius alia astringentia pari virtute prædita in medium afferat; mihi certè vel eorum fortissima adhibenti in experimentum nondum ê voto cessit. Quid quod illos etiam sanat, qui ab ejus usu tanquam â Cathartico assumpto (quod

nonnullis accidit,) frequenter alvum deponunt? Id verò demum est rectè sapere, suo se quemque pede ac modulo metiri. At si quis fucum sibi faciens, aliis se præditum esse facultatibus existimaverit, quàm quæ inserviunt percipiendæ vel *Naturali Theologiæ* (ut Deo scil. rerum omnium Architecto & Moderatori debita veneratio cum profundissima animi prostratione jure merito exhibeatur;) vel *Philosophiæ Morali*, (ut virtutem exerceat, & mores tàm ad privatum quàm publicum Societatis Humanæ bonum accommodet;) vel denique *Arti Medicæ, Mathematicæ, & Mechanicæ*: (quibus vita communis adjuvatur.) Hic primùm Hypothesin aliquam è schola *Naturalis Philosophiæ* depromat, qua vel unicam differentiam specificam rerum in natura possit enodare; ex. gr. rationem reddat, quare *Gramen* omne viridi ubicunque colore nusquam alio cernitur infectum, &c. Hoc si effecerit, in ejus castra haud invitus transeam; sin aliter, non verebor dicere, quòd Medici cura omnis atque industria in expiscanda Morborum Historia, iisque remediis adhibendis, quæ Experientia Indice ac Magistra eosdem valent depellere, debent collocari; observata tamen ista medendi Methodo, quam recta ratio (non speculationum commentis, sed trito & naturali Cogitandi modo innixa) ei dictaverit. Dicam itaque paucis, quod usu didici de Methodo, qua Cortex nobis usurpandus venit.

Cortex Peruvianus, cujus *Pulvis Patrum* vulgò nomine insignitur, annis abhinc quinque & viginti (si benè memini) apud Londinenses nostros in-

ex-

exterminandis Febribus Intermittentibus, maximè Quartanis, primùm cœpit inclareſcere. Idque optimo ſane jure, cùm hujuscemodi morbi rariſimè ab ullo alio ſive Remedio ſive Methodo Medendi antea expugnarentur, unde etiam opprobria Medicorum & erant & audiebant. At verò non ita multo tempore elapſo duabus de cauſis, non quidem levibus, damnatus in deſuetudinem prorſus abiit. Primò quia paucis horis ante adventum Paroxyſmi pro recepto id temporis more exhibitus ægrum nonnunquam è medio tolleret; quod & civi cuidam Londinenſi eidemque Senatori Urbano, *Undervvood* nomine, & Capitaneo nomine *Potter* in vico vulgò dicto *Black Fryars* Pharmacopolæ memini accidiſſe. Funeſtior hic pulveris exitus, quamvis oppido rarus, Medicos tamen paulò cordatiores ab ejus uſu meritò retraxit. Secundò quia æger ope pulveris à Paroxyſmo aliàs invaſuro liberatus, quod plerumque eveniebat, tamen inter dies 14. recidivam ut plurimum pateretur, in morbo ſcilicet recenti, necdum temporis curſu ſuoque Marte commitigato. Maxima pars hominum his permota rationibus ſpem de hoc pulvere jam pridem conceptam protinus abjiciebat: Neque enim tanti æſtimabant Paroxyſmum ad paucos dies protelare, ut ſe eo nomine in vitæ diſcrimen à pulvere intentatum induci paterentur. Ego verò jam ab aliquot retro annis haud vulgarem hujus Corticis vim ſeriò perpendens, animoque revolvens, non alio magis quam hoc Herculeo medicamento Febres intermittentes debellatas iri confidebam, ſi qua par erat cura accederet, & dili-

diligentia. Diu itaque multumque apud me agebam, ut & *Periculo* à pulveris usu impendenti, & *Recidivæ* intra paucos dies subsecuturæ (quæ duo erant amolienda incommoda) possem occurrere, atque ægrum hujus ope ad perfectæ sanitatis gradum promovere.

Primò *Periculum* quod minitabatur, non tam ex ipso Cortice natum arbitrabar, quàm ex eo, quòd minus opportunè ægro ingereretur: cùm enim vis ingens materiæ febrilis diebus à Paroxysmo vacuis in corpore fuerit aggesta, pulvis prædictus, si immediatè ante Paroxysmum degluriatur, facit, quo minùs materia morbifica ipsâ naturæ methodo, Paroxysmi scilicet impetu, possit eliminari, quæ proinde præter fas ineluſa ægrum in vitæ discrimen solet conjicere. Hoc ego me malum propulsare posse existimabam, materiæque pariter febrili de novo generandæ obicem ponere, si ubi primùm Paroxysmorum unus affligere desierit, confestim pulverem exhiberem, quo insecuturus sufflaminaretur, & diebus Intermissionis statis subinde vicibus eundem repeterem, usque dum novus invaderet Paroxysmus, atque ita paulatim tutoque proinde sanguinis massam salutiferâ Corticis virtute penitus inficerem.

Secundò cùm *Recidiva* (quæ intra dies 14. plerumque accidebat) ex eo mihi videbatur nasci, quòd sanguis non satis exsaturaretur virtute Febrifugi, quod utut efficax, unâ tamen vice morbo penitus exterminando par non fuit, idcirco autumabam, nihil ad eam præcavendam æquè posse conducere, atque methodum repetendi pulveris, etiam devi-

cto ad præſens morbo, juſtis ſemper intervallis, antequam ſcilicet vires præcedentis doſis prorſus elangueſcerent.

His itaque rationum momentis innixa mens eam, quâ jam utor, mihi methodum dictabat. Ad ægrum *Quartana* Febre laborantem accerſitus (*die Lunæ* v. gr.) ſi Paroxyſmus eodem die ſit invaſurus, nihil prorſus moveo, ſed id tantum ago, ut ſpem faciam eum à proxime venturo liberatum iri. Ac proinde binis diebus Intermiſſionis (*Martis* ſc. *& Mercurii*) Corticem exhibeo hunc in modum. ℞. *Cortic. Peruv. ſubtiliſs. pulverat.* ℥j. *cum ſ. q. ſyr. Caryophyl. vel de Roſis ſiccis, f. Electuar. dividendum in 12 partes, quarum unam capiat quarta quaque hora, incipiendo immediate poſt paroxyſmum, ſuperbibendoque hauſtum vini cujuslibet.* Vel ſi *Pilulæ* magis arrideant, ℞. *Cortic. Peruv. ſubtiliſs. pulv.* ℥j. *cum ſ. q. ſyr. Caryophyl. f. Pil. mediocris magnitudinis, quarum capiat* vj. *quarta quaq; hora.* Sed minori cum moleſtia, eodem tamen fructu, hujus *Pulveris uncia una* admiſceri poterit *libris duabus Vini Clareti*, atque ejus *cochl.* viij. *vel* ix. exhiberi iisdem, quæ dicta ſunt temporis intervallis. *Die Jovis*, quo metuitur Paroxyſmus, nihil impero, cum utplurimum nullus accedat, reliquiis materiæ febrilis per ſolitos ſudores, qui præcedentem Paroxyſmum abſolvunt, deſpumatis ejectisque è ſanguine, atque interciſa novæ mineræ vel fomitis accumulatione repetito pulveris uſu, diebus Paroxyſmos diſterminantibus adhibiti.

Verum enim verò ne morbus de nuò recrudeſcat (quod è prædictis incommodis erat alterum) *die*

octavo

octavo præcisè à quo postremam dosin æger assumpsit eandem præfati pulveris quantitatem, (*Unciam sc. in partes 12. divisam*) eadem, qua prius methodo, certo certius exhibeo. Quamvis autem repetita hoc modo semel Medicatio persæpe morbum conficit, non tamen prorsus in tuto collocatur æger, nisi Medico tertio quartove eandem methodum eodem temporis intervallo iteranti parere non gravetur; maximè ubi sanguis à prægressa aliqua evacuatione fuerit debilitatus, aut se æger incautius auræ frigidiori feriendum exposuerit.

Verum etsi hoc remedium nullâ purgandi vi polleat, tamen ob peculiarem quorundam corporum temperiem atque idiosyncrasiam persæpe accidit, ut ab ejus usu tanquam à Cathartico fortiori assumpto æger violenter expurgetur: In hoc casu omnino oportet, ut *Laudanum* cum eo exhibeatur, quo minus hanc operationem, tam suæ naturæ quam morbo plane contrariam, ciere valeat, neque pulvis justo citius per alvum expulsus disperdatur, antequam suo fungeretur munere. In hoc itaque casu *Laudani* ejusdem *gut.* x. Vino instillari jubeo, & post alternam pulveris dosin assumi, modò Diarrhœa perstiterit.

Dicta Methodus usu mihi venit in cæteris Intermittentibus sive *Tertianis*, sive *Quotidianis*; utrasque enim statim à finito Paroxysmo aggredior, & repetito per jam commemorata Paroxysmorum interstitia medicamine (quantum scilicet earum fert indoles) urgeo atque à tergo premo; hoc tamen discrimine, quod cum Quartana rarissime nisi *Unciâ una* in doses dispertita, reliquæ *sex Drachmis*

possint

possint ita expugnari, ut inducias saltem concedant.

At verò Tertianæ, quotidianæque, etsi post unum alterumve Paroxysmum omnino videantur intermittere, tamen non ita rarò (quod & à me ante est notatum) postea ad Continuarum fere speciem vergunt, & ad *Remissionem* tantum, etiam diebus, quæ *Intermissionem* pollicebantur, accedunt; præsertim ubi æger lecto defixus regimine justo calidiore, aut medicamentis Febri per sudores ejiciendæ dicatis fuerit multatus. Hoc in casu à remissione quantumlibet exigua (id enim mihi unum supereſt) ansam arripiens, pulverem quam proximè a Paroxysmo (quantum conjectura valeo) ingerendum propino, nempe quarta quaque hora, ut modo dixi, ne quidem ipsum morans Paroxysmum, cum aliter in spatio interjecto plus satis brevi alexiteria Corticis vis sanguini impertiri nequeat.

Cum autem Febres, quæ jam apud nos grassantur, etsi post secundum tertiumve paroxysmum reponere se in classem Continuarum nitantur, tamen ad Intermittentes debeant referri; nulla mihi est religio *Corticem* vel in maxime *Continuis* hujus speciei sumendum proponere, qui dicto more iteratus ad apyrexiam certò ægrum perducet, modo assiduus Lectuli calor, & intempestivus Cardiacorum usus continuitatem Febri non conciliaverint; quo in casu Peruvianum corticem nihil quicquam profeciſſe plus semel observavi. Neque mihi unquam contigit, ut viderem Vinum, in quo propinatur Cortex (quod jure quis possit suspicari) febrici-

bricitanti obfuiſſe; è contra vero calor, ſitis, cæteraque Febris Symptomata, ut plurimum poſt aſſumptam hujus remedii quantitatem ſufficientem, mox evaneſcent, vino haud obſtante. Hic autem obſervandum, quod quo magis Febris ſive ſponte ſua, ſive regimine calidiori ad Continuitatem accedat, eo major Corticis quantitas exhibenda; ita ut nonnunquam viderim, morbum hunc non niſi ſesqui unciæ, vel unciis ejusdem duabus ceſſiſſe.

Cum vero ſint aliqui, qui Corticem hunc nec in Pulveris forma, nec Electuarii, nec tandem Pilularum ferre queant, his ejusdem infuſum in frigido factum propino; ℥ ij. *ſc. Corticis groſſe pulveriſati in Vini Rhenani* ℔ ij. aliquandiù macero. Liquor hic per manicam Hippocratis ſæpiusculè trajectus, colore limpidus adeò non officit, ut vel delicatulorum palato arrideat; ac dictæ infuſionis Unciæ quatuor ad dies aliquot factæ, virtutem Drachmæ unius Corticis in pulvere exhibiti videntur continere. Quæ cum nec ingrata ſit, nec ventriculum premat, duplo frequentiùs uſurpari poterit, quam reliquæ ejusdem remedii formulæ, nempe donec paroxyſmi terga dederint.

Quandoque accidit, ut in hoc morbo malè formato, necdum in typum regularem evecto, æger ob vomituritionem fere continuam Corticem deglutitum, quacunque demum forma exhibeatur, retinere nequeat: In hoc caſu vomitio prius eſt compeſcenda, quam Cortex propinetur. Ad quem ſcopum collimans jubeo, ut ſexies vel octies ſpatio duarum horarum *ſucci limonum recens expreſſi Cochl.* j. *cum ſalis Abſint.* ℈ j. *aſſumat*: Deinde *Laudan.*

dan. liquid. gutt. xvj. *cum aq. Cinnamom. fort. Cochl.* j. Ac brevi post, si vomitus cessaverit, usum Pulv. Peruv. aggrediatur.

Pro Infantibus, quorum ætas tenella vix feret, ut alia forma hoc remedium assumatur (saltem ea quantitate, qua devincatur morbus,) sequens Julapium præscribere soleo: ℞. *aq. Ceras. nigr. & Vini Rhenani an.* ʒij. *Cort. Peruv subtilissime pulv.* ʒiij. *syr. Caryophyl.* ʒj. *m. f. Julap. Cap. Cochleare unum alterumve pro ratione ætatis, quartâ quâque horâ, donec paroxysmi non amplius discrucient; instillando alternis dosibus si Diarrhœa adfuerit, Laudani liquidi gutt.* i. *vel* ij.

Observandum est insuper, quòd cum breviora Paroxysmorum interstitia in Tertianis & Quotidianis Intermittentibus non satis temporis concedant ad sanguinem febrifuga Corticis virtute plenè exaturandum, fieri non potest, ut æger proximum à prima medicatione Paroxysmum, uti in Quartana solet evenire, certò effugere valeat, sed in his medicamentum sæpe non nisi post biduum promissam curationem absolvet.

Animadvertendum autem, quod si æger, non obstante abundanti cautela superius tradita, nihilominus recidivam patiatur (quæ in Quartana ipsa rarius accidit, quam in Tertianis, vel Quotidianis) tamen prudentis Medici erit, non nimium pertinaciter insistere methodo Corticis per dicta intervalla exhibendi, sed pro suo judicio aliis modis curationem aggredi; cui præ cæteris *Decoctum amarum*, quod appellant, magnopere conducere vulgò creditur.

Diætam quod spectat cæterumque regimen, nec à cibo nec â potu arcendus est æger, qualis qualis is demùm fuerit, qui ad stomachum facit; Fructibus tamen horariis & liquoribus frigidis (utpote & infirmandæ sanguinis massæ, & Febri postliminiò reducendæ admodum conferentibus) semper exceptis. Vescatur itaq; carnibus eupeptis & euchymis, & vino modicè utatur pro potu ordinario; quâ re solâ ægros nonnunquam restitui, etiam eos, quorum corpora ob frequentem Febris recursum contra Corticem quasi communita, salutiferam ejus vim perpetim eludebant.

Neque verò se temerè auræ frigidiori committere debet æger, donec sanguis pristinum vigorem de novo obtinuerit.

Hic autem advertendum, quod cùm de Febribus Intermittentibus olim agens, ægrum sublato morbo sedulo purgatum iri admonuerim, hoc intelligi velim de iis solum Febribus, quæ vel sponte suâ, vel alio sive medicamento sive methodo præter Corticem Peruvianum erant debellatæ. Etenim Curatio, cùm huic Remedio, de quo jam loquor, innitatur, purgatione nec æget, nec eandem planè fert. Ita potenter dictus Cortex sine ope Catharticorum non solùm *Paroxysmis*, sed & *Dyscrasiæ*, quam corpori iidem inflixerunt, subvenit. Vitandæ itaque ante omnia Evacuationes qualescunque, cùm vel blandissima Catharsis, quinimò Enema è lacte Saccharato in morbi discrimen certissimè, fortè in morbum ipsum denuò ægrum conjiciet.

Hîc autem commemorare libet, quod sub primos hujus Constitutionis annos symptoma quoddam

dam insigne Febribus Intermittentibns quandoque supervenerit. Nempe earum Paroxysmi non cum rigore & horrore, quas postea Febris excipit, invadebant, sed æger iisdem planè symptomatis tentabatur, ac si *Apoplexiâ* verâ laborasset, quæ tamen nihil aliud esset, utcunque hunc affectum æmularetur, quàm ipsa Febris caput impetens; ut ex aliis signis, ita ex colore urinæ satis liquebat: quæ in Intermittentibus ut plurimùm rubore saturato extat, qualis cernitur in urina eorum, qui Ictero laborant, etsi non adeò intense rubet, & pariter sedimentum deponit pulverem laterum ferè referens. Hoc autem in casu quantumlibet evacuationes omnes, cujuscunque demum generis sint, indicari videntur, ad revellendos scilicet ex cerebro humores, ut in Apoplexia primaria fieri solet; eædem tamen omnino omittendæ sunt, utpote quæ originariæ hujus symptomatis causæ, Febri nempe Intermittenti prorsus adversentur, ac proinde mortem accersant; quod & ipse novi. At è contra expectandum, donec paroxysmus sponte sua evanuerit, quo tempore Cortex, modò citiùs idem ingeri non poterit, quamprimum est exhibendus, & in Intervallis ab hujusmodi accessionibus liberis idem sedulo repetendus, usque dum perfectè convaluerit æger.

Nonnunquam accidit, etsi perquam rarò, ut Senes, qui diu hoc morbo antea laborarunt, ac interea Venæ- sectionibus & Catharticis imperitè fuerint mulctati, in *Diabetem* incidant, etiam Febre jam perfectè fugata. Etenim cum sanguis eorum abhinc debilitatus assimilandis succis ei illatis

prorsus impar reddatur, iidem per vias urinarias crudi adhuc & inconcocti exitum sibi quærunt, proindeque præ ingenti urinæ copia, quoties eam reddunt, excreta, sensim vires labefactantur, & quasi substantia Corporis per hanc Cloacam exinanitur. In hoc affectu, uti in omni *Diabete*, ex quacunque προφάσει originem ducat, Curativæ Indicationes ad sanguinem invigorandum corroborandumque, ac pariter ad fluxum urinæ præternaturalem restringendum, omnino dirigendæ sunt. Ut ℞. *Theriac. Androm.* ʒiß. *conserv. flaved. Aurant.* ʒj. *Diascordii* ʒß. *Zinzib. condit. & nuc. moschat. condit. an.* ʒiij. *pulv. è chelis Cancr. compos.* ʒiß. *Cort. exterioris Granator. rad. Anglic. Hispan. Coral. rubr. præp. & trochisc. de terrâ Lemniâ an.* ʒj. *boli Arm.* ʒij. *Gum. Ar.* ʒß. *cum s.q. syr. de ros. siccis. f. Electuar. de quo sumat ad magnitudinem nuc. mosch. maj. manè, horâ quintâ pomerid. & nocte per mensem integrum, superbibendo sq. infusionis Cochl.* vj. ℞. *rad. Enul. Campan. Imperator. Angelic. & Gentian.* ʒß. *fol. absinth. Rom. marrub. alb. Centaur. min. & calaminth. an. M. j. Baccar. Juniper.* ʒj. *Incidantur minutim, & infundantur Vini Canarini* ℔ v. *stent simul in infusione frigidâ. Coletur tantummodo tempore usus.* Vescatur cibis εὐπέπτοις, *viz.* Carne vitulinâ, Vervecinâ, &c. Abstineat ab esu olerum & fructuum qualiumcunque, & singulis paltubus bibat vinum Hispanicum.

Eâdem fere methodo atq; iisdem remediis contumax iste & diuturnus affectus, *Fluor.* sc. *muliebris*, sanatur, ac *Diabetes* modò dictus: nam utrobique Indicationes curativæ eædem sunt, quantumcunque

cunque inter se hi duo morbi disidere videantur. At in *fluoris muliebris* curatione Venæ-sectio semel celebrata, ac postea Catharsis ex *Pil. Coch. maj.* ℈ ij. tribus vicibus repetita *Corroborantium* usui præmitti debent, deinde verò per totum processum omnino omittendæ; cùm quælibet evacuatio evertit, quicquid corroborans substruxerit. Sed hæc obiter.

Hæc habui de Peruviani Corticis usu summatim dicenda: Neque enim Remediorum pompæ libuit indulgere: Cùm sanè, qui aliquid Cortici adjiciunt, præter vehiculum eidem in ventriculum transmittendo necessarium, aut ex ignorantia peccant, ut mihi videtur, aut dolo malo, à quo Vir Probus ex animo abhorrebit; qui cùm pars sit ejusdem communis naturæ, ut ὁμοφύλοις fraudem faciat, nullo unquam privato suo commodo poterit adduci. Quod supereſt, si ætati placuisset ad ea animum advertere, quæ annis abhinc quatuor in Historia Acutorum Morborum tradideram (quæ & ante illud tempus mihi innotuisse omnino est credibile) quo pacto sc. Cortex in interjectis Paroxysmorum spatiis debuerit ministrari, tum postea repeti ægro jam convalescente; viverent fortasis haud pauci eorum, quos jam terra tegit, utut homines vilipendant tenues sanè illos conatus nostros communi omnium bono dicatos, & monita spreverint ibidem dictata verbis insequentibus, quibus ea breviter continentur, quæ hic fusius explicare visum est, *viz.*

Curandum est ante omnia, ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante sc. quàm morbus suo se Marti aliquantisper protriverit (nisi collabescentes &

jam fractæ ægri vires eundem temporius sumendum esse dictaverint;) neque enim illud solum est metuendum, ne à præpopero ejus usu inefficax iste reddatur, & spem ægri fallat, sed etiam ne de ægri vitâ agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neq; Catharsi, multo minus Venæsectione, subducenda est materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex suo fungatur munere: cùm enim ab utrâque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eo promptiùs certius q; recrudescent Paroxysmi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur, ut sanguinem dicto medicamine sensim longioreque à Paroxysmis intervallo leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxysmum jam instantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur, quo suum opus plenius absolvat, & evitatur, quicquid id est periculi, quod ægro poterit oriri ex subito isto at q; intempestivo nimis sufflamine, quo Paroxysmum jam invalescentem at q; omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremo brevibus istis temporis intervallis repetendus est Pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus, antequam altera exhibeatur: crebra enim repetitione istâ ἐυεξία tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cæteris antepono. Peruviani corticis ℥j. cum syrup. Rosar. rub. ℥ij. misceatur; æger verò quantitatem Nucis moschatæ majoris mane & serò quotidie devoret diebus à genuino Paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumpserit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis semper diebus quatuordecim. Morb. Acut. Hist. Sect. I. Cap. V. Quan-

Quantumlibet autem Cortex ſupra laudatus in Febribus hiſce medendis omnibus aliis, quotquot adhuc inventa fuerunt, palmam facilè præripiat, attamen in *Tertianis Vernalibus*, ſi modò æger ſanguineo temperamento præditus eſſet, atque etiam ætate floreret, Remedia ſequentia curationem abſolviſſe obſervavi. Ex. gr. Mittatur ſanguis è brachio die à paroxyſmo libero, & poſt aliquot horas eodem die exhibeatur *Emeticum ex Infuſione Croci Metallorum*; ita tempus præfigendo, ut Vomitorium opus ſuum abſolvat ante Invaſionem paroxyſmi inſequentis, quo elapſo immediatè aggrediatur uſum ſequentium. ℞. *Extracti gentian. Abſinth. & Centaur. min. an.* ʒij. *Miſceantur ac dividantur in* ix. *doſes, quarum unam capiat quartâ quâque horâ, ſuperbibendo decocti amari ſine purgantibus & vini albi an.* ℥iij. Eſt & altera methodus curandi has Tertianas, in pauperibus ſcil., quorum facultas prolixo apparatui Medico ferendo non ſit. Ut ℞. *Serpentar. Virginian. ſubtiliſſ. pulv.* ℈j. *vin. alb.* ℥iij. *Mſ. ſumat duabus horis ante paroxyſmum, & ſtragulis bene coopertus ſudet per tres vel quatuor horas: Idem faciendo per duas alias vices paroxyſmo ingruente.*

Sequenti anno (nempe 1679.) ſub initio Julii eædem Febres de novo vires redintegrabant, & quotidie increbreſcentes menſe Auguſto quàm immaniſſime debacchabantur, ac magnam ſtragem edebant. Cùm autem de his jam fuſiùs egi, nil ampliùs adjiciam, niſi quòd *Novo Epidemico* à manifeſta aeris *Annus 1679.*

craſi pendenti ſub menſe Novembris prorſus locum cedebant.

Etenim unà cum *Novembri* ſubingrediebantur *Tuſſes* cæteris, quos mihi contigit obſervare, annis ἐπιδημικώτεραι, cùm in ſingulis ferè familiis univerſi laborarent. Harum aliæ opem medicam non magnopere deſiderabant; aliæ verò pulmones ita vehementer agitabant, ut æger ventriculi contenta per os ejicere ſubinde cogeretur, vertigine inſuper correptus à niſu violentiori & laborioſo. Primis ferè diebus Tuſis, ſiccam æmulans, nullam materiam ſpectabilem exantlavit, mox ætate auctior nonnihil; atque ut verbo expediam, tum in eo, quòd parcius expectorarent ægri, tum etiam conatu vehementiori, & paroxyſmorum duratione ad *Tuſſim puerorum Convulſivam* mihi propius accedere videbatur, niſi quod mitiùs aliquantum ſæviret. In hoc ſaltem Convulſivam ſuperabat, quòd & Febre, & ſolitis ejus ſymptomatis ſtipata ægrum invaderet, quæ in Tuſi puerorum nondum me vidiſſe memini.

Solenne ſit licèt, Tuſſes ſub Hyemis adventum affligere, mirabantur tamen omnes, eos hoc anno ita præter ſolitum increbreſcere: quod quidem hâc præcipuè de cauſa arbitror contigiſſe. Quum menſis *Octobris* crebrioribus quam ſolebat, & ferme continuis permaduiſſet imbribus, & ſanguis hominum tempeſtati conſentiens particulas crudas atque aquoſas affatim imbibiſſet, tranſpiratione per cutis ſpiracula à primo frigoris inſultu prohibita, Natura colluviem hanc ſeroſam vel per ramos Venæ Arterioſæ, vel, quod alii volunt, Aſperæ

Arte-

Arteriæ glandulas eliminare ſategit, & tuſis ope explodere.

Curatio ritè ut inſtitueretur, quoties ſc. Medico fuit opus, tàm per Venæ-ſectionem, quàm Catharſin evacuandum eſſe nullus dubitavi: Neque enim aliâ aliquâ methodo æquè commodè ejiciuntur redundantes ſeri particulæ, ac per Phlebotomiam & Cathartica, quæ tam inſigniter vaſa emulgent. Remedia *Pectoralia* quod attinet, (præterquam quòd eorum uſu gratificamur ægris) non intelligo, quo pacto amoliendæ Tuſis cauſæ queant conferre, cùm omnis eorum actio vel in incraſſandâ materia, quoties juſto tenuior vim expultricis facultatis eludit, vel in eadem attenuanda, quoties ob viſciditatem ægriùs expuitur, poni videatur. Id certo ſcio, inutiliter in his tantùm temporis impendi; nonnunquam etiam ſanguinis maſſam eò usque debilitari à retentis particulis ſeri naturæ inimicis, pulmonesq; inſuper Tuſſi irritatos ita conquaſſari motu violento ac ferè continuo, ut non rarò via ſternatur ad *Tabem*; à cujus inſidiis celeritate Curationis æger vindicari debuerat. Neq; multò tutius adhibentur Sudorifica, à quorum uſu æger nonnunquam in Febrem incidit, nonnunquam etiam particulæ ſanguinis facilè inflammabiles ita Pleuræ impinguntur, ut accendatur *Pleureſis*, quod per decurſum dictæ Tuſſis Epidemicæ ingenti vi hominum cum ſuo magno periculo contigit.

Sanguinis itaque è brachio eduxi quantitatem moderatam; *Epiſpaſticum* ſatis amplum ac forte poſteriori cervici applicandum curavi; quo materiæ peccantis pars aliqua aliò derivari poſſit. Poſt

hæc *Catharticum* è Lenioribus, Infusionem ic. *Sennæ, Rhei,* cum *Manna, & Syrup. Ros. Sol.* quotidiè exhibui, donec vel prorsus convalesceret æger, vel admodum imminuerentur Symptomata. Vel, si Potio minus ægro arrideret, *Pil. Coch. Major.* ℈ij. quotidiè devorandos imperavi, hora scilicet quinta matutina superdormiendo.

Hac etiam Methodo, Phlebotomia scilicet & repetita Catharsi, eaque sola expugnatur *Tussis Puerorum Convulsiva*; malum aliàs pertinacissimum & benè insuperabile. Alii quid valeant hic præstare, planè nescio, me in variis atque omnis ferè generis remediis operam non semel perdidisse, satis scio. Sed leniora tantùm Cathartica hîc conveniunt, eaque cochleatim sunt ingerenda pro ratione ætatis. Quæ quidem *κατ' ἐπίκρασιν* evacuatio eo nomine, ut arbitror, dictæ Tussi medetur, quod scilicet, licet non multum humoris serosi in pulmonibus inveniatur: fervidiores tamen & spirituosi Halitus è massa sanguinis in pulmones statis temporibus transmissi atrociores illos tussiendi Paroxysmos in tenellis excitent; horum autem in pulmones impetus haud alia methodo æquè sisti posse videtur & præcaveri, atque hac, qua motus priori contrarius (per viscera scilicet) morbi causæ conciliatur.

Verùm in Morbis *Epidemicis* cujuscunque demum generis sint, (si modò recens adhuc ægrum corripuerint) summopere cavendum, ne alvus ei ducatur, nisi misso prius sanguine. Qui enim Morbi à Constitutione aëris Epidemica pendent, aut jam Febres sunt, aut in earum classem levissima de causa

causa transeunt; cùm ex tumultu in sanguine & humoribus à Catharsi vel lenissima excitato, & subsequente calore facilè accendatur Febris, quam aliàs Natura propulsasset consvetis materiæ morbificæ evacuationibus; *Gravedine* ex. gr. aut *Tussi* in hoc, de quo jam agimus, Epidemico; aut *Diarrhœâ*, quoties Febris cum illa faciens epidemicè grassatur. Idem potest dici de quacunque alia aeris Constitutione, qua corpus ad certum aliquod Febris genus determinatur; quæ quidem non semper actu invadit, sed benignioris naturæ ductu morbi fomes è sanguine, mediante evacuatione aliqua ejus Genio accommodata, exturbatur. Hoc constanter assero, quantumlibet mos jam obtineat exhibendi Cathartica ante celebratam Vænæ-sectionem, vel, quod adhuc est periculosius, ea penitus omissa. Licet enim objiciatur, fæculentias in primis viis stabulantes toties in vacuas venas propelli, quoties detrahitur sanguinis, alvo non prius subducta; certissimum tamen est, evacuationem, quam isti præmitti volunt, nullo modo resarcire posse injuriam sanguini illatam à tumultuante Catharticо Phlebotomiæ permisso. Atque negari non potest, Catharticum mox à dempto sanguine assumptum longè mitius vim suam exerere, neque perinde sanguinem vel calefacere vel exagitare, atque idem solet, si Phlebotomiam præcedat. Neque paucos, ex Infantibus maximè, vel ob ignoratam hanc rem, vel neglectam periisse existimo.

Atque hoc mihi suffragante experientia multiplici compertissimum est. *Experientiâ*, inquam, optima duce & magistra: ad cujus leges & normam

nisi exerceatur Medicina, eam prorsus exulare satiùs esset. Luditur enim, quod ajunt, de corio humano plus satis, cùm hinc Empirici, neque morborum historiam, nec Methodum medendi callentes, & Receptis tantùm freti; isthinc Sciolorum vanissimi spem omnem in affectato Artis ambitu & speculationibus utrinque pari ferè momento disceptatis ponentes, quasi junctis viribus majorem edunt stragem, quàm ederent morbi eorum destituti auxilio. Ea demum Praxis, eaque sola ægris mortalibus opem feret, quæ Indicationes curativas ex ipsis morborum Phænomenis elicit, dein firmat experientiâ: Quibus gradibus magnus *Hippocrates* ad cœlum ascendit. Et si dicta Methodo Ars Medica à quoquam traderetur, licet, morbi unius aut alterius Curatio cuilibet è vulgo possit innotescere, integra tamen Ars, quaqua patet, homines prudentes & peritos etiam magis exquireret, quam in statu hodierno neque vel minimum Artis honori exinde decederet: Cum enim subtilitas longè accuratior in Naturæ operationibus (in quarum observatione vera Praxis Medica fundatur) quàm in Arte aliqua, Hypothesibus etiam luculentissimis suffulta, inveniatur, medendi Ars, quam præcipit Natura, rude vulgi ingenium longiori intervallo superabit, quam ista, quæ à Philosophia docetur. Fidem hic mihi facient *Febres*, quæ duas è tribus in Medicina facienda partes occupant, & quemvis mihi arbitrum constituo, vel mediocriter cogitationibus indulgere solitum, vera dicam, necne. Quis enim vel ex insulsissimis Empiricis est, qui se huic morbo curando imparem fate-

fatebitur, si id tantum agendum est, ut duabus istis Indicationibus Curativis, quæ vulgò obtinent, fiat satis? Nempe ut sudoriferorum ope exterminetur materia morbum committens, & symptomatis eatur obviam, quæ ejusmodi evacuationibus superveniunt. Certissimus enim est, *Theriacâ Andromachi, Pulv. è chelis Cancr. comp. Aq. Epidem. &c.* intrò assumptis, una cum regimine calidiori sudores posse propelli; quem sibi scopum unicè propositit in hujus morbi curatione, maximè si fortè *Malignitatis* nomen auribus usurpaverit. Et ad mitiganda quod attinet symptomata, *Diacodium* in promptu est, quo somnus invitetur, quoties urgeant vigiliæ; *Enema*, quoties alvus non respondeat, & sic de cæteris. At nec ipsus valet comprehendere suo Marte, nec è Medicorum præscriptis edisscere, quæ demum illa sit Febris species, quam debellare satagit; si modò credamus (credent saltem fortè Posteri) varias dari Febrium species, quarum singulæ suam sibi methodum medendi à reliquis diversam ferè postulant; Unam insuper eandemque Febrem, cujuscunque sit generis, uno modo ubi primùm aggreditur, atque alio paululum diverso per singulos gradus, quousque grassabitur, tractandam esse. Quo pacto Iudicationes Curativas ab hoc vel illo Phænomeno minus insigni mutuabitur naturalem morbi Historiam ignorans, (quæ sola veram medendi rationem indigitare poterit,) cùm nequeat dijudicare, an hoc vel aliud Phænomenon à Curandi, quam adhibet, Methodo, an ab ipso nascatur morbo? Dies deficeret enumerantem varia & subtiliora illa minutioraque, quæ in hoc atque in aliis mor-

morbis curandis observanda occurrunt: quæ cùm tot sint & tanti momenti ad liberandos à morte homines, semper licebit Posteris & seris Nepotibus aliquid adjicere iis Observationibus, quibus traditur varietas penè infinita operationum naturæ in Morborum productione, & Curativæ Indicationes ex eo fonte depromendæ enumerantur. Non itaque vilescet Ars, si quid hujusmodi lucem aspiciat, quin potius illustrabitur, & difficilior reddita nonnisi sapientes & subacti judicii viros in filiorum numerum cooptari sinet. Sed hæc obiter.

Tusses modò dictæ, si imperitè tractarentur, *Febrem* accendere solebant ei haud absimilem, quæ Hyeme Anni 1675. adeo epidemicè grassabatur, & cujus historiam tradidi *Sect. quintâ Cap. quinto* libri nostri de *Morbis Acutis*. Sed cùm Febris hæc soboles tantùm esset ac effectus Tussis Epidemicæ, eâdem ipsâ methodo Febrem felici semper cum successu aggressus sum, quam in Tussis curatione supra descripsi; nempe *Venæ-sectione*, *Epispastico* cervici apposito, & *Cathartico* deinde tribus aut oris exhibito. Quamlibet enim in Tussi sine Febre nullum præfiniebatur tempus, quamdiu æger purgandus esset, (utpote quæ continuari deberet, ut supra notavi, donec vel prorsus convalesceret, vel admodum imminuerentur symptomata) in Febre tamen, quæ à Tussi pendebat, purgatio per tres dies instituta ei prorsus debellandæ par erat; quod in Constitutione, de qua jam agimus, sæpiusculè observavi.

Hìc autem notandum occurrit, licet hanc Febrem, quando se primum exerebat, comitarentur

deflu-

defluxiones in Pulmones molestissimæ, pòst mensem tamen unum vel alterum, cùm colluvies ista seri sensim è sanguine eliminaretur, Febris ejusdem planè indolis hinc inde sine Tussi aliqua infestabat, (non penitus deleta, sed manente adhuc in sanguine malæ Crasis impressione) ac proinde haud diversam Curationem ab ea, quam Tussis comitabatur, sibi vendicabat.

Verùm eodem, quem dixi, modo hæc Febris se extendebat usque ad initium Anni 1680. quo hæc conscripserim; quo tempore etiam cum anno surgente *Febres Intermittentes* modò dictæ apparere incipiebant. Exinde verò ad initium
usque Anni 1685. quo *secundam* *Anni 1680.*
hanc nostram *Editionem* jam conficio, *81,*
eædem adhuc perdurarunt. Etenim *82,*
tametsi in hac urbe non adeò Epide- *83,*
micè nunc temporis invadunt ac in *84.*
quatuor primis Annis, & mitiores
etiam sunt; in aliis tamen locis, nunc his, nunc illis non minus grassantur ac sæviunt. Atque etiamnum generalis Constitutio Intermittentibus producendis adeò favet, ut ad hunc usque diem affirmare possim, me ne unicam quidem Febrim per hos dies verè *Continuam* vidisse unquam, nisi fortè re malè gestâ in earum classem fuerit evecta; vel una esset *Intercurrentium* mihi dictarum, quod scilicet omni ferè anno invaderent. Ita pertinaciter hæc Constitutio hujusmodi Intermittentibus conducit; cujus certè acies prius est retundenda, quam *Continuæ depuratoriæ* mihi dictæ epidemicè grassari fuerit integrum. Etenim in Intermittentium specio

natu-

natura plus satis festinare videtur, & agendi vehementia justo citius tempora materiæ morbificæ subigendæ, mox etiam despumandæ, debita percurrere: Quod in Depuratoria secus accidit, in qua non nisi post dies 13. vel 14. apparent signa materiæ febrilis tandem concoctæ, per sudores subinde, vel potius per διαπνοὴν paulo pleniorem eliminandæ. His rite perpensis nullus dubito, quin Febres istæ *Depuratoriæ*, quæ annis 61, 62, 63, 64. regnabant, quasi fæces fuerint *Intermittentium* quarundam, quæ ante id tempus per seriem Annorum certam sæviissent; (quanto autem tempore hæ invaluissent, haud equidem scio.) Cum enim Constitutio, quæ ad Intermittentes faciebat, sævitiem suam deponens jam fermè exoleviſſet, Febres, quas postea parturiebat, magis humorales erant ac terreæ, unde non nisi lentè ac pedetentim sanguinem depurare sategerint, quæ in primis Constitutionis Annis subtilioribus principiis innixæ, atque adeo Intermittentium typo indutæ, celeri passu suis temporibus defungi solerent. Quod si res ita se habeat, verisimile mihi videtur, hanc Febrem (*Depuratoriam* volo) postliminio reversuram, quam primum præsens Constitutio aliquantulum remiserit, eandemque serie quadam Annorum permansuram, antequam *Pestis* eam exceperit. Per annos autem omnes, quotquot demum ii fuerint, quibus Febris hæc grassabitur, *Intermittentes* etiam subinde se exerent, ac fortean nonnunquam pro brevi tempore Epidemicæ evadent; quando scilicet manifesta aliqua aeris temperies ad id symbolum suum conferet. An huic Febri *Cortex Peruvianus* æquè

mede-

medebitur, ac nunc dierum Febribus intermittentibus solet, non habeo certò dicere. At in *Peste* atque *Epidemicis Continuis*, quæ eandem ordine excipient, debellandis, non alios effectus ex ejus usu expectare licet, quam eos, quos hodiè in *Pleuritide*, *Peripneumonia*, *Angina* ac id genus *Febribus inflammatoriis* videmus, quibus non tantum non prodest, sed & plane obest. Sed ut ut id fuerit, eo quem diximus modo in posterum Epidemicorum alii alios excipient, siquidem natura eundem ordinem, ac per 24 annos ultimò præterlapsos, observaverit.

Atque hæc fere sunt omnia, Vir plurimum Honorande, quæ de morbis Epidemicis Annorum nuperrimè elapsorum observavi. In *Rheumatismi* verò curatione (nam & de illo etiam morbo quærebas) sæpenumero mihi subiit tecum dolere, quod non nisi ingenti sanguinis vi repetitis Venæ-sectionibus educta ea possit perfici; unde non tantum ægri vires pro tempore franguntur, sed si paulo fuerit natura debilior, aliis etiam morbis ad annos aliquot obnoxior fere redditur; cum post illos elapsos materia Rheumatismum prius committens jam in pulmones depluat, ægro scilicet frigore perculso, vel alia aliqua προφάσει leviori diathesis latens in sanguine jam foras in actum protrudatur. His de causis experiri statui, an nulla alia methodus daretur à reiterata toties Phlebotomia diversa, qua hic morbus possit debellari. Serio itaque perpendens, quod affectus iste (uti jampridem in *Acutorum Historia* subinnui) ab inflammatione videatur oriri, quod tum cætera arguunt Phænomena, tum

præſertim ſanguinis è pertuſa vena color, utpote qui *Pleuriticorum* ſanguini per omnia ſimilis eſt; tandem vero ſimile eſſe judicabam, morbum hunc Diæta ſimplici, admodum refrigerante, & mediocriter nutriente, ægro imperata, æque feliciter atque repetitis Venæſectionibus profligari poſſe; etiam evitatis, quæ alteri methodo adjungebantur, incommodis: neque me fefellit *Diæta è ſero lactis* Phlebotomiæ loco ſubſtituta.

Prægreſsâ æſtate Pharmacopola mihi in vicinia nomine *Malthus* (Vir probus, & ingenio non vulgari) me accerſebat. Rheumatiſmo autem miſere cruciabatur his ſymptomatis ſtipato: Coxendice primo ad biduum claudicabat, exinde Pulmones dolore tentabantur gravativo cum dyſpnœâ, quæ poſt aliud ferme biduum evaneſcebat; dein caput vehementer cœpit dolere, mox etiam coxendix dextri lateris, quæ omnium primo laborabat; poſteaque pro morbi indole omnes fere tam brachiorum quam crurum articuli per vices moleſtabantur. Cum debiliori eſſet & ſicco corporis habitu, veritus, ne minus firmas jamdiu vires & labaſcentes dempto copioſius ſanguine prorſus exſolverem, (maxime cum æſtas eo usque adoleverit, ut jam metus eſſet, ne ſuperveniens hyems redintegrandis viribus frequenti venæ ſectione attritis intercederet) imperavi, ut ſolo *lactis ſero* ad dies quatuor veſceretur æger, quibus elapſis præter ſerum lactis pro victu ordinario panem ſimilagineum conceſſi loco prandii, ſemel nempe in die, donec penitus convaleſceret. Tenui hac diæta contentus ad dies octodecim perſeverabat, niſi quod poſtre-

postremis eorum alium in super panem pro cœna indulgerem. *Serum* autem *è Lactis libris octo* domi paratum quotidiè insumebat, quo satis bene nutriebatur. Post hos dies cum non amplius urgerent symptomata, & jam sub dio versaretur, carnes etiam permisi, Pullorum scilicet elixorum, cæteraque εὐκρασίαν. Tertio autem quoque die solo lactis sero victitabat, donec tandem pancraticè valeret; incommodis, quæ supra memoravi, hac methodo elusis, quibus decimo ab hinc anno pessime excipiebatur, Venæ sectione ex meo præscripto in curationis subsidium tunc adhibita ac sæpe repetita.

Si quis hanc Methodum tanquam rudiorem & Artis laude carentem contempserit, sciat is velim, primo leviora tantum ingenia res quaslibet vilipendere, quod simplices fuerint & apertæ; dein me, vel imminutæ existimationis pretio, publico hominum bono inservire paratissimum. Quibus edico, quod nisi obstarent præjudicia vulgi, nullus dubitarem, methodum jam dictam aliis etiam morbis, quorum impræsentiarum nomen reticere libet, accommodare. Quod sane magis ægris prodesset, quam solennior illa remediorum pompa, quæ in jam moribundis, tanquam bestiis, ut mox immolentur, coronatis male collocatur.

Quod vero etiam ista, quæ pro vilissimis habentur, & nullius sunt pretii, accedente ea, quæ in Medico quæritur solerita & ἀγχινοία, hominibus ab orci faucibus liberandis queant inservire, exemplo docebo: quod licet ad morbum, de quo jam agimus, nihil pertineat, non tamen prorsus est

ἀπροσδιόνυσον, nec ab eo, quem mihi propoſui, ſcopo alienum. Duobus abhinc menſibus quidam in vicinia me rogabat, ut ſervum inviſerem, qui haud modicam *Mercurii Sublimati Corroſivi* quantitatem deglutiverat, ſive, ut poſtea audivi, ex amore μελαγχολῶν. Hora ferè elapſa erat, à qua venenum hauſerat, cum ad eum accederem, jamque os & labia valde intumeſcebant, vehementer ægrotabat, ardente ventriculi dolore, caloreque tantum non confectus. Ego tres *Aquæ tepidæ Congios* repetitis hauſtibus ſumma, qua potui, celeritate & diligentia ebibendos imperavi; atque ut toties nova ingereretur copia, quoties ventriculus jam ingeſtam per vomitum ejecerat: volui etiam, ut eluerentur inteſtina aqua tepida ſine ullo additamento copiosè per ſedem injecta, ubi primum ventris tormina admonerent, venenum jam per inferiora exitum quærere. Paruit miſer, jam vitæ avidus, & plures etiam aquæ libras, quam præſcripſerim, abſorpſit. Amici, qui ægro, utpote in caſu inſolito, aſſiderent, ab eo didicerunt, quas primum evomuit aquas guſtu perquam acres fuiſſe, ſale ſcilicet venenato plenius exaturatas; ſingulis autem vicibus rejectas aliquam ſemper acredinis partem amittere, donec tandem nihil prorſus ſaperent. Quæ mox urgebant tormina, ſola aqua injecta ad modum Enematis leniebantur. Hoc tam nullo rerum apparatu, benedicente numine, intra paucas horas convaluit æger, niſi quod labia non ſtatim detumeſcerent; ore etiam a veneni particulis, quæ aquam, quam evomuerat, penitius infecerant, adhuc exulcerato. Quæ ſymptomata *Diæta è lacte* ſolo ad quatriduum

triduum adhibita mox evanuere, Aquam *Oleo* (quod hîc unà cum opera ignari solent perdere) atque aliis omnibus liquoribus ideo prætuli, quòd cùm ea magis esuriret, exinde magis idonea mihi videretur devorandis salinis hujus veneni particulis, quam alius quilibet liquor, qui vel crassior esset, vel particulis alieni corporis jamdiu prægnantior.

Sed ut ad *Rheumatismum* revertar. Utut è sero lactis Diæta conveniat Juvenibus, atque iis, qui temperatè & cùm consilio vixerunt, tamen inconsultum fuerit, virilem ætatem prætergressos, vel vino ac aliis liquoribus spirituosis jam â longò tempore plus æquo addictos hac methodo tractare; utpote quæ in hujusmodi hominibus ventriculum labefactet, & pariter præ inusitato frigore sanguini inducto viam sternat ad Hydropem. In hoc igitor casu omnino par est, ut eo fere modo, quem Libri nostri *de Morb. Acut. Sect. VI. Cap. V.* tradidi, curetur æger: Tametsi, ex quo eum scripsi, experientia didicerim, satius esse, post secundam vel ad plurimum post tertiam Venæ-sectionem *Cathartica* sæpe sæpius exhibere atq, repetere, donec symptomata omnia penitus cessaverint, quam Phlebotomiæ rem totam committere. Etenim ob Catharsin suppetias ad everruncandum morbum Phlebotomiæ ferentem, citra ingentem istam sanguinis jacturam subsistere fas erit: atque porrò locus relinquetur *Paregoricis*, à quibus aliàs, utut sæviret dolor, ægro temperandum esset, cum illorum usu figatur morbus, neque tam facile Venæ-sectioni cedat. Purgativa verò ista è *Lenitivis* solum consient, ut *Tamarindis, Sennâ, Rheo, Mannâ & Syr.*

Ros. Sol. cum alia, quæ ex *Scammonio*, *Zalapio*, &c. parantur, tumultum cieant & dolorem exasperent. At singulis vespertinis post peractam Catharsin *Syr. de meconio* ℥j. aliquantulum temporius, quàm id fieri solet, propinetur.

Hîc autem commemorare libet, me per constitutionem instantem observasse affectum quendam modò *Rheumatismum* æmulantem, modò etiam à *Nephritico dolore* quoad sævissimum lumborum eruciatum non multùm abludentem, qui cùm Febres Intermittentes excipere soleret, translationi materiæ febrilis in musculosas corporis partes originem suam debebat. Hoc symptoma haud diversam medendi methodum postulabat ab illa, quam morbus ipse, cui adhæreret, Febris nempe Intermittens, sibi vendicabat; cùm à frequenti Phlebotomia & quibuscunque aliis evacuationibus exasperetur illud, atque æger in vitæ discrimen conjiceretur. Quod ut nemini imponat, id attingere volui.

Atque hæc sunt, Spectatissime Vir, quæ in his Affectibus, de quibus sciscitari libuit, sedulâ observatione habeo comperta: quæ si aut tibi placuerint, aut profuerint aliis, mihi cedent ex animi sententia; me saltem pro tenuitate mea debitum tuæ Claritati observantiæ specimen exhibere conatum mihi seriò gratulabor

Tibi semper Addictissimus

THOM. SYDENHAM.

Doctissi-

Doctissimo Amicissimoque Viro
THOMÆ SYDENHAM, M. D.

MAgnum rei medicæ exortum est & lumen, & commodum, Vir Clarissime, ex consummatâ tuâ de Morbis Acutis historiâ, eâque sedulâ observatione, & fidâ experientiâ stabilitâ, non lucri aut famæ aucupio scriptâ, sed sincera fide, & mente honestâ; Cùm tibi amplum satis theatrum sit officium feciſſe, & præsenti sæculo quovis modo profuisse. Ipse hactenus celavi penitus, quod volui, at fortasse quid jam parem tibi è longinquo subolet. Qui laudat quod facis, urget, ut facias quod adhuc laudetur. De morbis Acutis scribere summa difficultas est, utpote quos tam rapida volvit rota, ut nisi opportuno sistatur sufflamine, in præceps ruat vita, nullis in posterum auxiliis, nullis suppetiis redimenda. Tu singula eorum momenta notas, & quid quovis temporis articulo fieri necesse sit. Opus quidem perfectum, & absolutum, cui nihil addi poterat, nisi majus promiseras, De Morbis scilicet Chronicis. Hi inducias ferent, & tutiores examinandi, & judicandi moras.

Sæpe nobis incidit sermo de propudio illo Morbi Venerei, cujus ignominiosam originem Gentes Europeæ à se invicem sedulò satagunt propellere, & ut ejus magis adhuc occultentur vestigia, ad ipsos Indos remotissimos amandant. Scortatorum audit flagellum, furiosæ, & indomitæ libidini aptissimè respondens pœna, eo fortasse fine tardiùs remota, ut tanti constet pœnitere. Et humanitatis, & peccati simul sensu tactus videbatur, qui palam optavit impurissi-

mam hanc luem semel tantùm curari posse. Cùm jam autem ad Agyrtas, Tonsores, & infimos quosque sciolos ejus sæpè devoluta sit curatio, illi aut fraude aut imperitiâ magno eam sumptu, majori etiam molestiâ tamdiu differunt, & protollunt, ut vitæ planè tædeat inter carnificum tormenta, & longissimas Medicinæ moras protractæ, & ferè levius sit ægrotasse, quàm sanari. Jus igitur promissi, amicè tamen, exigo; præmittas oro in arrhabonem reliquorum, si quid habes hâc in re confectum. Humaniter, & sincere explices, quâ methodo, quibus auxiliis hoc morbo captus se redimat, quàm queat minimo. Satis est ut æger sub DEO, non etiam pejùs sub Medico vapulet. Hoc gratum pluribus fiet, & ad me aliqualis saltem pars gloriæ redibit, utpote cujus precibus desideratissimum hoc opus in lucem dederis.

Tibi omni officio addictissimus,

Ex Ædib. Lambeth.
Feb. 12. $16\frac{79}{80}$.

H. PAMAN.

Ornatissimo Eruditissimoque Viro

HENRICO PAMAN, M. D.

Divi Johannis Cantabrigiensis Socio, Academiæ Oratori Publico, & in Collegio Greshamensi apud Londinenses in Medicina Professori.

QUanquam eum, quem de *Acutis Morbis*, Vir Spectatissime, nuper edidi Tractatum, quæ est

tua

tua tàm humanitas, quàm animi in me propensio, ceu opus undique consummatum deprædicare digneris; usque adeò tamen tenuitatis tùm meæ, tùm istius opellæ mihi sum conscius, ut me nihil aliud egisse existimem, quàm viam præmonstrasse, quâ qui ingenio magis valent, dictorum Morborum & Historiam & Curationem queant investigare.

- - - Fungor vice Cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi.

Et profectò ita multiplex, incerta, & delicata, ut ita dicam, est natura, atque ita ludit in his morbis producendis, ut unius non sit hominis, utut vivacis, varia eorum Φαινόμενα, & curationes iisdem accommodatas graphicè depingere. Unum hominem dixi? quid quod vel decem quidem homines per tot secula sibi invicem succenturiati, atque iidem tum maximâ ingenii vi, tum indefessâ industria prædíti, tum etiam in Praxi, quæ numerosas observationes suppeditaret, versatissimi, perpulchrè hîc operam suam collocare possint? Tantum abest, ut ad Artem Medicam vel pervenerim ipse, vel me putem pervenisse.

Mecum habito, & novi, quàm sit mihi curta
supellex.

Morbos istos *Chronicos* quod attinet, quorum Historiæ perscribendæ spem tibi feceram, ita penitus animo meo insedit ejus rei studium, ut non tam aliâ de causâ, si bene me novi, vitam mihi prorogari exoptem, quàm ut istiusmodi aliquo conamine communi hominum utilitati inserviam: At verò singuli me dies docent, quam sit arduum cœptum id, & quàm periculosæ plenum aleæ (mihi

præ cæteris, qui isto ingenii acumine atque solertia, quibus hic est opus, non satis valeo,) cum apud Scriptores rei Medicæ (Divinum *Hippocratem* si demas, atque alios paucissimos numero) vix ulla deprehendi queant vestigia, quibus adjutus per rerum avia spinis & sentibus impedita iter faciam; cùm quæ promittunt subsidia Authores & lumina ostentant, magis Ignes Fatui sint, quam veræ faces, & in salebras potius ac præcipitia sequentem agant, quam mentem fideliter & recta dirigant in genuina naturæ Methodo indaganda atque invenienda: utpote quorum scripta ferè omnia *Hypothesibus* innituntur, quas peperit lascivientis ingenii & Phantasiæ luxuria; ipsaque adeò Morborum Phænomena, (in quibus eorundem Historia vertitur) prout ab iis describuntur, ex eadem Hypotheseos officina prodeunt; quin & ipsa Praxis, qua Morbos aggrediuntur (quod humani generis Pestis est certissima & pernicies) ad hujusmodi Postulata componitur, non ad rei veritatem. Usque adeò grassantur, & regnant ferè in singulis paginis Cerebrosorum hominum commenta, jacent interim naturæ judicia. Quibus non obstantibus, si vitam Deus atque otium concesserit, experiar fortassis aliquando, quid valeant humeri. Impræsentiarum, ut animum agnoscas in tui obsequia paratissimum, en tibi offero, ceu ejus, quod molior, operis specimen, dissertationem hanc, brevem illam quidem de *Lue Venerea*, & quam solam adhuc prælo adornavi.

Primùm autem id attingere volo, me haud paucos convenisse, qui sive præ studio honesto quidem

dem eo, incontinentiores a peccato coercendi metu insecuturæ pœnæ, sive ut Castimoniæ laudem sibi arrogarent, non dubitabant asserere *Luis Venereæ* Curationem docendam non esse. His ego non assentior; utpote qui existimem, nullum ferè locum Charitati atque operæ mutuæ relictum iri, nisi ea, quæ sibi sua ipsorum culpa improvidi accersunt mala, humaniorum officiis sarciantur. Omnipotentis Dei est sontes castigare, nostrum verò miseris pro virili succurrere, atque ægris opem ferre; non autem curiosâ causarum indagatione illos acriùs urgere, aut censorio vexare fastu. Tradam itaque, quæ in hoc morbo observavi atque expertus sum: non quo hominum animos deteriores efficiam, sed ut corpora (quod mihi negotii datum est) reddam saniora.

Luis Venerea Historia.

Lues Venerea ex *India* primùm *Occidentali* An. Dom. 1493. *Europam* appulit; cùm ante id tempus ne quidem nomine tenus, quantum scire licet, nostro orbi innotuerit; Unde etiam Morbus vulgò censetur iis tractibus *Americæ Endemius*, in quos nos primi Colonias deduximus. Mihi verò potius è regione aliqua *Nigritarum Guineæ* conterminorum originem traxisse videtur; cùm à plurimis nostratium, iisque fide dignis, qui *Insulas Caribes* dictas incolunt, didicerim, mancipia recens à *Guineâ* allata, etiam antequam in terram descenderint, tum alia ibidem degentia hoc morbo tentari, nullâ copulâ impurâ prægressâ; ita ut non rarò universam aliquam eorum familiam, viros scilicet, mulieres, liberosque malè mulctet.

Neque

Neque ista Lues, quæ afflictissimos hosce sæpe sæpius invadit, vel hilum à *Venereâ* nobis dictâ, quantum ego quidem intelligo, quoad symptomata, *Dolores* scilicet, *Ulcera, &c.* habita nempè diversorum Climatum ratione, videtur discrepare, licet nomine prorsus abludat, cum *The Yavvs* ab illis dicatur. At nec medendi methodus, quâ utuntur illi, à nostrâ abhorret, utrobique enim *Salivatio* ex *Hydrargyro* utramque facit paginam: non obstante eo, quod hîc apud nos dicitur de eximia *Guaiaci & Sarsaparillæ* vi, quam in natali solo exerant, quæ ex longo ad nos itinere tantum non exhausta putatur. Probabile itaque mihi videtur, *Hispanos*, qui in Europam primi hunc morbum traduxere, eodem infectos fuisse ex contagio *Nigrorum* emptorum in *Africa*, quorum genti alicui (multi enim sunt populi *Guineæ* confines, apud quos invaluit mos ille barbarus homines Europæis mercibus permutandi) *Endemius* esse potest. Utut sit, contagiosa ista Lues paulatim serpens, has orbis terrarum partes eo usque inquinavit, ut si ea celeritate grassaretur adhuc, qua primum invasit, intra secula aliquot actum esset de genere humano, vel saltem Nosocomiis de cætero addictum, prorsus impar esset iis rebus gerendis, quibus continetur hominum societas: nisi quòd, Vegetabilium instar, in alienum à patrio solum quasi transplantata, Europæo nostro non perinde lætatur, sed languet indies, & mitioribus Phænomenis fatiscit Novus apud nos hospes cùm esset, si quem arripuerat, mox omnem sanguinis massam contaminabat, & diris capitis atq; artuum doloribus, tum etiam ulceribus variis

in

in partibus se prodebat. At vero Centum retro annis *Gonorrhœæ Virulentæ* specie se primum ostendebat, ostenditq; adhuc, hac sibi porta exitum quærens; nullo alio manifesto symptomate, nisi quod in perpaucis ulcusculum in pudendo (vulgò *a Shanker*) primum morbi est indicium, cujus virus cum per Gonorrhœam non ejiciatur, sanguinis massam dicto citius pervadit inficitque.

Propagatur autem Venerea hæc Lues vel per *generationem*, unde miserellus Infans ab inquinato parentum altero mala ducit stamina vitæ; vel per *contactum mollioris alicujus partis*, quo virulentia atque inflammatio corpori insinuantur ex occasionibus hoc in loco dicendis. Primo in lactatione v. gr. vel *Infans* Nutricem per rariores mammillarum poros, vel *Nutrix* Infantem per os tenerum inficere potest. Secundò Infantes si nudi cum inquinatis in eodem lecto dormiant. Licet enim Adulti, quorum caro jam firmior ætate obduruit, vix nisi intercedente impuro coitu, quamvis simul dormiant, possint infici; Infantium tamen laxior caro & texturæ rarioris venenum facile excipit, quod non semel observavi, Infantibus à genitoribus, quibuscum dormiebant, infectis contigisse. Tertiò autem, partis mollioris contactus maximè in Coitu impuro fit, ac proinde eo præ cæteris modo serpit Lues; cum scilicet penis Spiritibus Generationi dicatis turgidus, à Venereo sive ulcere, sive etiam pustula in uteri vagina stabulante noxam de facili haurit, quorum alterutro intus latente Mulier nihilominus sana videri potest; veneno nempe vel istarum partium illuvie ita detento, ut segnius

inva-

invadat sanguinem, vel per menstruas purgationes diluto sæpius,& quadantenus exterminato. Contagio hæc carnosam virgæ substantiam,quantum ego judico, primum adoritur, quam quidem corrumpens, eidemque primo inflammationem, mox ulcerosam διάθεσιν sensim inducens, efficit, ut sanies, qualem in *Gonorrhœa* cernimus, in urethram lentè extillet:quod ut credam,hac ratione permoveor; ipse scilicet vidi virulentam hujusmodi materiam per substantiam glandis porosam exudare, non per urethram ejectam, nulloq; ulcere vel glandem occupante, vel præputium. Tandem vero altius penetrans,glandulas *Prostatas* efferato ulcere solet depascere; quod haud raro cernitur in eorum cadaveribus, quos hic morbus è medio sustulit.

Gradibus mox dicendis procedit hic morbus. Æger, (ocyus aut serius, prout mulier quâ cum consuevit,magis minusve fuerit inquinata, pro ratione etiam temperaturæ μιάσματι excipiendo magis minusve idoneæ) primum dolore genitalium insolito cruciatur cum quadam rotatione quasi testiculorum; postea, si recutitus non sit, macula primo Morbillum jam erumpentem magnitudine & colore æmulans glandis partem aliquam invadit.Statim ab hujus maculæ exortu, liquor quidam lentè extillat, seminis instar, qui quotidie à seminis tam colore, quam consistentia recedens, flavescit tandem aliquanto dilutius ovi vitello; & in Lue virulentiore intensioreque non modo virescit, sed & aqueo humori permiscetur sanguine affatim tincto. Pustula jam dicta *ulcus* tandem fit, primò haud absimile *Aphthis* Infantium ora obsidentibus, quod

quod indies latius & profundius depascatur, supervenientibus orificii callo & duritie. Animadvertendum est autem, quod memorata pustula raro Gonorrhœam comitem habet in iis, qui aut jam pridem Gonorrhœâ laborarunt, aut recutiti sunt; utpote quorum Glans tum ab aere, cui exposita est, tum à frequenti linteorum attritu indurescens, noxam non ita facile suscipit. Hujusmodi Verpi igitur glandis ulcere fere non tentantur, sola *Gonorrhœa* dicto modo nascitur. Hanc alia mox symptomata excipiunt, ut primo magnus doloris sensus in pene, quoties erigitur, perinde ac si valida manu transversus fortiter constringeretur, qui noctu præcipue urget, quoties in lecto æger cœpit incalescere; quam quidem constrictionem penis dolorificam morbi hujus in hoc statu existentis signum παθογνωμονικώτατον existimo. Incurvatur etiam veretrum à fræno jam contractiore, quod cum in erectione extenditur pro natura sua acutissimum dolorem adfert. Accedit etiam *ardor urinæ*, qui plerumque inter mingendum vix percipitur, at vero æger jam à mictu cessans per omnem urethræ ductum acriter admodum uritur, maxime qua in glandem desinit. Nonnunquam etiam erosâ atque excoriatâ urethra jugi puris acrioris fluxu, natura in carne nova vice jam deperditæ justo occupatior laxam quandam & spongiosam substituit, quæ mole quotidie aucta & sensim indurata *Caruncularum* excrescentiis ita meatum urinarium infercit, ut tandem lotio non detur exitus; quæ quidem caruncula nihilominus ex ulceribus sibi adnatis ichorem quendam evomunt,

&

& tum Medico crucem figunt inter curandum, tum ægro magis ipsa morte timendum malum. Quinimo ſæpe accidit, ut ſanies, quæ per Gonorrhœam deplenda erat, vel à metu violentiori, vel Aſtringentium uſu in Scrotum depoſita, atrociſſimum dolorem & Scroti inflammationem accerſat, nunc alterutro, nunc utroque ejus latere in molem ingentem elato; Gonorrhœa interim progreditur tardius, at vero urinæ ardor non mitius urget. Atque hæc ſunt communiora morbi hujus ſymptomata, manente hoc ejus ſtatu.

At verò quoties ſive Morbi diuturnitate & in dictis partibus mora contagio ſurſum fertur, & ſenſim ſanguini labem imprimit, aut materia virulenta indebito Adſtringentium uſu in corpore retenta humores putreſcunt, *vera Lues* exoritur, in qua Tumores ſive *Bubones* ſæpe in inguine comparentes primum ejus gradum conſtituunt. *Dolores* tum caput, tum artus in articulorum interſtitiis, humeros ſcilicet, brachia, & talos crudeliter laniant, nullo ordine invadentes, & per intervalla, licet noctu ægrum lectuli calore perfuſum rariſſimè deſtituant, nec niſi ſub auroram libenter evaneſcant. Cruſtulæ etiam & *porrigines* varias corporis partes deturpant. Flaveſcunt hæ ferme ad inſtar favi, quo ſigno à cæteris omnibus queant internoſci. Quandoque ſuperficie latiore varia occupant corporis ſpatia ad eum modum, quo *Lepra* in Medicorum ſcriptis depingitur. Quanto autem magis ſcabies hæc diffunditur, tanto minus æger diſcruciatur. Univerſa ſymptomata pedetentim incrudeſcunt, dolor præ reliquis, qui tandem eo usque exa-

exacerbatur, ut se nequeat miser diutius in lecto continere, sed protinus exiliens, huc illuc in cubiculo cursitet irrequietus fermè, donec illucescat. Adde quod præ doloris vehementia Cranium atq; ossa tibiarum brachiorumque hinc inde attolluntur in perdura tubera, *Exostoses* dicta, excrescentiæ osseæ in equorum tibiis (vulgò *a Spavin*) haud absimilia: quæ quidem ossa tuberculis obsessa jugi dolore ac inflammatione tandem cariosa redduntur & putrescunt. *Ulcera* etiam *Phagedænica* varias corporis partes depopulantur, quæ fauces utplurimum primò aggredientia, sensim per palatum in nasi cartilaginem propagantur, quam mox absumunt, ita ut is jam fulcro destitutus planè concidat. Crescentibus indies ulceribus, & dolore aucto, æger partim in desinenti carnificina enectus, partim ulceribus confectus & putredine, vitam trahit cruciatu, fœtore, carie, opprobrio molestissimam, & quavis morte longo intervallo miseriorem, donec tandem, pereuntibus per vices membris lacerum cadaver, & jam superis grave, humo condatur.

Intrinsecam hujus morbi naturam, Essentialem quam vocant, nisi quatenus ea ex istis, quæ jam depinximus, symptomatis elucescat, non mihi magis perspectam esse arbitror, quàm est Essentia sive Plantæ cujuslibet, sive Animalis: Quicquid verò de ea sit, certò mihi constat, humorem hunc committentem inflammationis haud medicoris participem esse, unde hæc tot malorum Ilias: constat etiam dictum humorem evacuandum esse, idque iis mediis, quorum efficaciæ Experientia, medicorum

Magistra, suffragatur. Cùm nondum inveniatur immediatum aliquod *Specificum*, cujus ope sine evacuatione prægressa Lues debellari queat. Neque enim vel *Mercurius*, vel *Ligna Exiccantia* dicta, Specificorum titulo sunt donanda, nisi exemplis in medium allatis probare quis possit, vel Mercurium absque Salivatione, vel lignorum Decoctum nullo subsequente sudore Luis Venereæ curationem quandoque absolvisse. Utque experientiâ didici, sudorifica vulgaria haud minùs profeciſſe in hoc morbo, quàm Lignorum decoctum; ita nullus dubito, quin si reperiri possit aliud quid, sive in Regno Vegetabili, sive Animali, quod in excitandâ Salivatione pares cum Mercurio vires haberet, pariter etiam ad sanandam Luem valeret. Quandoquidem autem hic morbus adhuc intra Gonorrhœæ limites subsistens, longè ab eadem distat, cùm jam omnem sanguinis massam contaminaverit, & Venereæ Luis nomen præcisè mereatur, ita etiam Evacuatio, qua Gonorrhœæ materia ejicitur, alia prorsus est atque illa, quâ Lues jam formata eliminanda est.

Gonorrhœæ virulentæ Curatio.

Gonorrhœam itaque quod attinet, de qua primo agemus, in remediis *Cathartici*, quantum huc usque usu comperimus, Curationis omnis cardo vertitur; quorum auxilio vel educitur humor peccans, vel procuratur diversio succorum corporis naturalium, qui aliter hosti in pabulum cederent. Quamvis autem tum ratio, tum experientia mihi dictant, hunc morbum à quolibet demum Cathartico sæpe diuque exhibito sanatum

iri, ea tamen cæteris δραστικώτερα mihi videntur, quæ bilem, maximè verò, quæ ichorem serosum fortiter è sanguine expurgant & subducunt. Ac proinde sola *Julapii radice* pauperibus aliquoties subveni, quorum tenuitati & rebus domi angustis consulendum erat. Cùm verò & morbus conspicuam secum trahat inflammationem, & medicamenta purgantia, quibus expugnandus is est, calida etiam sint, *Diæta Refrigerans* omninò est imperanda à carceribus, quod dicitur, at metas.

Sic itaque soleo præscribere: ℞. *mass. Pilul. cochiar. maj.* ʒiij. *Extract. Rudii* ʒj. *resin. Jalap. & diagryd. an.* ʒß. *cum s. q. Opobalsami. f. Pil. è singulis Drach.* vj. Quatuor ex his singulis auroris deglutiendæ sunt hora quarta vel quinta (ita ut æger superdormiat) ad dies 12, vel 14, vel etiam plures, donec scil. urinæ ardor & materiæ seminiformis color flavus admodum imminuantur; quæ cum pro voto successerint, satis esse autumo, si æger interjecto semper die uno, easdem repetat ad septimanas adhuc duas; quo tempore elapso, sufficit, ut bis in septimana sumantur Pilulæ, donec humor ex urethra stillare solitus prorsus evanescat, quod ut plurimum non nisi post multos dies contingit. Quamvis enim vulgò affirmetur, quòd ejusmodi ichor, qui ardore urinæ & flavo materiæ extillantis colore disparentibus, manè præsertim, in summitate colis digitis compressi ad guttulam unam alteramve cernitur, a debilitate tantùm & à laxitate partium ob diutinam virosi fomitis in eis moram oriatur; miseri tamē experiuntur magno suo malo, reliquias has esse contagii non penitus deleti; quod licet qua-

dantenus subactum, ex levissima quaque occasione (à potu scilicet nimio, aut exercitio quolibet vehementiori aut simili aliâ) novas excitat tragœdias, Gonorrhæâ postliminiò recrudescente, si nempe æger catharseos molestiam defugerit, nondum extirpato radicitùs morbo.

Si post hujusmodi purgationem Gonorrhœa nondum cedat, ex usu erit loco pillularum, maximè in iis, qui difficilius purgantur, potentius aliquod medicamentum subinde intercalare, cujusmodi est Potio sequens, quæ semel tantùm hausta magis aliquando fecit ad sistendam Gonorrhœam, quàm leniora Cathartica sæpenumero ingesta. ℞. *Tamarind.* ℥ß. *fol. sen.* ʒij. *Rhei* ʒiß. *Coq. s. q. aq. Colaturæ* ℥iiij. *dissolv. Mannæ, & syr. Rosar. solut. an.* ℥j. *syr. de spinâ Cervin. & Electuar. è succo Rosar. an.* ʒij. *Mis. f. potio.* Vel curatione tardiùs procedente detur *Turbith minerale ad gr.* viii. tantùm bis vel ter, (idq; interposito debito temporis spatio, ne fortè oboriatur Ptyalism;) quod quidem remedium in eradicanda Gonorrhœa pervicaciori facilè primas fert. Vel bis in septimana pil. sequentes exhiberi poterunt: ℞. *pil. ex duobus* ʒß. *Mercur. dulc.* ʒj. *cum s. q. Opobalsami. f. pil.* iiij. *sumendæ summo mane.*

Est autem, ubi æger à Catharsi dicto modo repetitâ usque adeò abhorret, ut ne conspectum quidem vel odorem solum remediorum ferre queat. Est etiam, ubi corpus ex ἰδιοσυγκρασίᾳ quadam ita pertinaciter purgantibus refragatur, ut debita peccantis humoris quantitas nequeat educi; atque ita dum impensiùs in hoc laboratur nullo cum fructu,

ctu, Lues tandem obrepit, quæ eos ſæpiſſime ægros adoritur, quorum corpora catharticis fortiùs obſiſtunt: cùm ita ſe res habeat, *Enematis* agendum eſt, quibus injectis utrique indicationi, humoris ſcilicet tum expurgandi, tum ab affecta parte derivandi ſatis fieri poteſt. Quin etiam hæc Methodus expeditior eſt nonnunquam præmemoratâ iſtâ, at non æque tuta, me judice; cùm prior illa licèt diuturnitate moleſtior, minùs tamen habeat periculi, ne qua contagioſi fomitis particula in viſceribus hæreat, novos datura tumultus; Hoc verò incommodum facillimè evitatur, ſi Cathartica per os aſſumpta diebus ab uſu Clyſterum liberis mutuam iis operam commodent.

Hac itaque via incedo, *Pilulas* jam prædictas, aut alias ejusmodi duab⁹ tribusve auroris continuuis exhibendas curo; poſteà *Enema* ſequens manè, & hora quinta pomeridiana quotidie injiciendum, donec penitùs ceſſaverint ſymptomata; niſi quod ſemel aut bis in hebdomade Catharticum impero, miſſo die iſto Clyſtere: ℞. *Electuar. è ſucco Roſar.* ʒvj. *Terebinth. Venet. vitello ovi ſolut.* ʒß. *diſſolvantur in aq. Hordei* ℔j. *Colaturæ adde El. Diacathol.* ʒij. *m. f. Enema.* Singulis etiam noctibus *Opobalſami* vel *Balſami è Mecha gut.* xxv. ſacchari fruſtulo exceptas concedo, ſub lecti ingreſſu; quod quidem medicamentum, cum *Terebinthinæ* quoddam genus ſit liquidum ac purum, iisdem quibus illa, facultatibus pollet, & ulceroſæ genitalium diatheſi apprimè ſuccurrit; hujus itaque defectu *Terebinthina Cypria* ad quantitatem avellanæ dictis temporibus devoranda ſubſtituti poſſit.

Procedente Curatione, quacunque ea demum methodo tentetur, ægro cibis omnibus ſale conditis, vel aliàs dyſpeptis (quales ſunt carnes Bovinæ, Porcinæ, Piſces, Caſeus, Radices, Olera,) & fructibus horariis quibuscunque interdico; quibus ſubſtituo carnem Vervecinam, Vitulinam, Pullorum, Cuniculorum, & cætera εὔπεπτα. Volo etiam ut vel his parciſſimè utatur, tantum ut ægri vires non labaſcant. *Potus*, vino in genere abdicato, ut & liquore omni ſive ſpirituoſo, ſive aceſcente, *Hydrogala* eſto, ex tribus aquæ coctæ partibus & lactis una, niſi quòd in prandio & cœna Cereviſia tenuis in parva quantitate poſſit indulgeri. Ad contemperandam inſuper inflammationem, & mitigandum ardorem urinæ, refrigerantem aliquam *Emulſionem* ad ſequentis normam compono, in Purgationum interſtitio frequenter potandam. *R. Sem. Melon. & Pepon. an.* ℥ß. *ſem. Papav. albi* ʒij. *Amygdal. dulc. excorticat. n.* viij. *cont. ſimul in mortario marmoreo, ſenſim affundendo aq. Hord.* ℔. iß. *Colaturæ adde ſachari Cryſtallini q. ſ. m. f. ſ. a. Emulſio.*

In temperamento admodum ſanguineo, & affectu pertinaciore, poſt menſem catharſi datum, aut circiter, ut plurimum *ſanguinis Uncias octo vel novem* è brachio dextro detrahendas ſuadeo; ut maturiùs celebretur Venæ-ſectio autor non ſum, ne hac προφάσει contagium penitiùs inſeratur. *Injectiones* in urethram non magni facio, utpote quæ ſive acrimonia ſua mordaci, ſive ſtipticitate non raro magis officere ſoleant, quàm prodeſſe: veruntamen ſub morbi exitu *Aqua Roſacea* in pauca quantitate poteſt injici.

Hac

Hac methodo, quæ mihi semper pro voto cessit in Gonorrhœa sananda, meliorem nondum comperi, maximè in iis, qui facile purgantur. In iis enim, qui purgantur ægriùs, curatio licet nunquam fallax, tamen non nisi post longum temporis spatium perficitur. In his itaque sanguis iterum mittendus, & acuenda sunt Cathartica, tum etiam repetenda sæpius, atque in eorum usu diutius est perseverandum, aut Clysteres modo jam signato usurpandi. Etenim *Catharsis* hîc ad instar omnium est. Atque in hoc affectu, si in alio quopiam, vere asseritur, quod qui mundificat bene, bene sanat: modò ab *Aquis Mineralibus* sibi temperet, quas certo mihi constat morbi reliquias è corpore eliminandas vi astringente & plus satis sanativa arctius constringere, & quasi clavo figere trabali; unde, quod sæpius observavi, *Scroti tumores* enascebantur, quoties in morbi principio, vel statu, pejoraque adhuc symptomata, ut *Caruncula*, si quando sub ejus exitu potarentur. Quod quidem ego fidenter assero, quantumlibet ex more hodie recepto Aquæ Minerales in dicto casu haud rarò præscribantur.

Neque sum nescius, quantum se venditent Practicorum nonnulli in hujus symptomatis curatione, qua breviore temporis spatio, qua remediis magni nominis & tituli absolvenda; interim observatione plus satis frequenti certo deprehendi, materiam quæ eliminanda fuit, astringentiũ vi in corpore detentam maximum ægris dedisse malum, ex quo persæpe sanguinis massam de novo subiens ipsam demum Luem parit. Nec majore cum fructu,

ctu, licèt periculo minore, decoctum *Lignorum exiccantium* usurpatum comperi; quo scilicet, sub prætextu *Specificorum*, tum universum ægri corpus, tum præ cæteris affecta pars jampridem nimis incalescentia ulterius adhuc inflammabantur; nonnunquam etiam *Gonorrhœa*, quæ paulò antè evanuerat, quod me observasse memini, denuò in conspectum prodiit.

Animadvertendum est autem, quòd si ægri glans Præputio undiquaque contegatur, atque ejusdem ora præ inflammatione usque adeò tumida, dura, ac callosa reddatur, ut nullo modo queat reduci; laterem lavat, quisquis Gonorrhœam remediis purgantibus, fortissimis licèt, & quotidiè ad nauseam repetitis, aggreditur, nisi eodem tempore id agatur, ut pars ita affecta ad statum sibi naturalem redeat, sublatis & duritie & tumore, undè Gonorrhœæ novus utique fomes subministratur: Quod quidem ego admolior *Fotu* sequente: ℞. *Rad. Altheæ, & liliorum an.* ℥iß. *fol. Malv. Verbasc. Sambuc. Hyoscyam. flor. Chamæmel. & Melilot. an. M.* i. *sem. lini & Fœnugræci an.* ℥ß. *Coq. s. q. aq. font. ut s. Fotus parti affectæ admovendus, per horæ unius spatium bis vel ter in die.* Peracta fomentatione partem affectam *Oleo è semine lini* recenter extracto perungendam curo, deinde *Emplastrum è Mucilaginibus* [alutæ agninæ inductum labiis præputii tumidis circumponendum. Quòd si *Ulcus* vel in ipsius præputii labiis, vel in subjecta glande hærens sua callositate facit, ut illud non nisi ægrè possit retrahi, præter fotum jam dictum sequens etiam *Linimentum* præscribo. ℞. *Unguent. Basilici* ℥vj. *Unguent.*

guent. è Nicotianâ ℥ij. *Præcipitat. aq. Ros. lot. & optimè lævigat.* ʒß. *m. f. Linimentum, quo lintei rasura imbuatur, & ulcusculo admoveatur semper post Fotus præscripti usum.*

Ubi verò, sive quòd justò maturius Gonorrhœa sistatur, sive ab exercitio vehementiori, aut alia quacunque de causa, Scrotum jam morbi sedes ab eadem in tumorem insigniorem attollitur, prædictum *Fotum* bis in die parti affectæ admoveo, modò non imminuantur & dolor & tumor *Cataplasmate* vulgò noto *ex Oxycrato & farinâ Fabarum.* Hæc dum foras peraguntur, non desino remediis & Catharticis, & Refrigerantibus, quæ modò præscripsimus, introsumptis, tum etiam Diæta supradicta hostem urgere; neque mihi religio est, quovis hujusce mali tempore sanguinis ℥ix, vel x è brachio isto detrahere, quod testiculo tumefacto respondet, si tumoris magnitudo & vehementia doloris id mihi svadeant. Atquæ hæc hactenus de *Gonorrhœa.*

Luis confirmatæ Curatio.

Cùm verò eousque invaluerit morbus, ut jam *Venerea Lues*, vel *Lues confirmata* præcisè dici mereatur, alia omnino porta quærenda est, & duriori huic nodo cuneus itidem durior est adhibendus: quandoquidem nullum adhuc experimentum, quod sciam, adferri possit extirpati hujusce morbi, nisi per *Salivationem* ab *Hydrargyro* excitatam: quicquid tam doctorum nonnulli, quàm indoctorum de aliis sanandi modis satis temerè & audacter effutiverint. Cùm itaque *Salivatio* omnem hîc numerum absolvat, id tantum mihi incumbit, ut quæ in ea excitanda, tum etiam regenda, & ratio

(qualis qualis ea demum fuerit,) & observatio rationis suffragata mihi dictaverint, edisseram.

In principio autem ne conjectura quidem assequi possum, quid sibi velint crebra ista monita, quibus de corpore remediis *Catharticis* & *Digerentibus* Balneo puta & cæteris id genus, ritè præparando, ita seriò cavetur; Ut de Venæ-sectione jam taceam, cui nonnulli hîc loci primas deferunt. Quum enim, si veritati sit litandum, eo res redigatur, ut *Veneno* Salivatio procuranda sit, , (neque enim adhuc innotescit salubre aliquod medicamentum, quo possit excitari, neque æger sine ejus ope in tuto collocari potest,) quæritur, utrum corpori constantibus adhuc viribus vegeto & valenti, ac proinde frangendis inimici conatibus haud impari; an eidem missione sanguinis & tenui diæta jam debilitato rectius committatur Venenum? Haud dubiè satius esse duxerit æquus rerum æstimator, nihil agere, quàm ita importune satagendo nocere. Quid quod experientia testatur, nullis evacuationibus, aut alio modo infirmatos Salivationis impetum multo melius sustinere, quam eos, quorum quasi ante prælium incisi sunt nervi.

Misso itaque damnoso omni hujusmodi præludio, statim atque accersor *Unguentum* præscribo *ex Axungiæ Porcinæ* ℥ij. *& Mercurii crudi* ℥j. Neque oleum aliquod è calidioribus, neque aliud quid admisceo; cum deterius fiat Unguentum, si quod adjecta ista frænum injiciaut, & nihilo efficacius, si nihil prorsus agant: Et fortasse additamenta ejusmodi sub nomine *Correctivorum* idem hîc præstant, (si quid tamen præstant) quod *Catharticis* adjun-

adjuncta judice experientia solent præstare; tormina nempe excitant, & catharsin reddunt laboriosiorem, à lucta scilicet inter Antidotum & Catharticum, cujusvis omnis purgans in eo posita est, quod naturæ hominis inimicetur. Verùm ut *tertia parte* dicti *Unguenti* brachia, crura, & tibias ad tres noctes continuas (primam qua accersor ineludendo) manibus suis æger perungat injungo; ita tamen, ut neque axillas, neque inguina attingat uspiam, & abdomen panno laneo tenuiore circumposito & posterius consuto, a linimenti contactu diligenter muniat. Post tertiam inunctionem gingivæ ut plurimum intumescunt, & *Ptyalismus* suboritur. Si verò intra tres dies post ultimam inunctionem idem haud procedat, tùm gr. viij. *Turbith. Mineral. in Conserv. ros. rubr.* exhibeantur ægro, qui post singulas vomitiones aut sedes sumat haustum liquoris possetici calidè. Cùm expuere inceperit, id jam medico negotii tantum est, ut gradum Salivationis scrupulosè expendat, ne invocatis temerè suppetiis, Salivationem eo usque evehat, ut æger de vita periclitetur. Ubi jam Ptyalismus statum debitum fuerit adeptus (in quo expuuntur ut plurimùm libræ quatuor spatio Nycthemeri,) vel symptomata, etiamsi parcius expuat æger, evanuerint (quod plerumque contingit post quartam diem à statu Salivationis,) & indusium & tori lintea aliis, quæ à quo ultimò lavabantur usurpata aliquandiu fuere, sunt permutanda: cùm priora ista unguento infecta Salivationem & magis quàm erat opus intendere, & longius protrahere, quàm ægro expediat, apta nata sint. Quod

si

si fortè priùs, elangescat salivatio, quàm symptomata penitus disparuerint, extimulanda subinde est *Mercurio dulci ad* ʒi. pro dosi exhibito.

Nonnunquam accidit, præsertim in corporibus εὐμεταβλήτοις, quòd post unam vel alteram inunctionem (nempe simul ac Hydrargyro sanguis affici inceperit) natura illicò per intestina hunc hostem expellere satagat, undè non solùm dejectiones mucosæ & tormina ventris, ut in iis, qui dysenteria laborant, eveniunt, verum etiam curatio morbi impeditur, utpote qui salivationi tantummodò cedere soleat. In hoc casu à Mercurio sive extra applicito, sivè intra assumpto, prorsus absistendum, donec hæc symptomata penitus evanuerint; atque porrò dictus alvi fluxus (qui plerumque accidit, antequam salivatio bene assurgat) sistendus est usu *Laudani liquidi*, ita dosim augendo atque repetendo, prout urgeat symptoma; aut *Diascordii sesquidrachmâ*, aliquoties prout opus fuerit, devorata. Diarrhœa tandem cohibita, salivatio debito modo procedere solet, quæ antea vix appareret.

Convalescente de cæteris ægro, nisi quod os adhuc exulceretur, (qui genuinus est ptyalismi fructus) salivatio, quæ jam indies imminuitur, nec purgatione nec alio modo quocunque sistenda est: fieri enim potest, ut etiam post consopitum dolorem, atque exiccata ulcera aliquid de morbi fomite adhuc in corpore deliteſcat, bella denuò moturum, nisi sibi permittatur sputatio illa moderata, quæ postquam redintegrata sanitate homo se auræ liberiori aliquandiu exposuerit, desitura est. Periculosum itaque esse arbitror, Ptyalismi jam abiurien-

tis

tis& mox evanituri reliquias vel *Catharſi* deducere, vel *Lignorum decocto* exiccare velle; à quâ Praxi, quæ vulgò obtinet ſpecie vel Mercurii è corpore eliminandi, vel corrigendæ ejus malignitatis, naſcuntur ſine dubio frequentes iſtæ *Recidivæ*, quæ miſeris accidunt, ſanitatem tandem aliquando poſt tantum impenſarum, tot exantlatos labores, tantum tædii devoratum anhelantibus; ad quam etiam certò perveniſſent, ſi Salivatio non niſi ſuo tempore determinaretur. Longè itaque conſultius eſſet, Ptyalismum promovere *Mercurio dulci* ſemel in hebdomade exhibito, etiam poſtquam omninò convaluerit, & jam ſub dio verſetur, (quod & ego per menſes aliquot fieri aliquando juſſi,) quàm eundem præmaturiùs inhibere.

Quantumlibet autem à catharſi in Salivationis declinatione ob jam dictas cauſas abhorream, fieri tamen poteſt, ut in ejusdem ſtatu ea nec prætermitti poſſit, nec debeat, quoties ſcilicet re malè geſta eousque fuerit evecta Salivatio, ut jam ægri vitæ metuatur: quo in caſu non tutum modo eſt, ſed & neceſſarium etiam Cathartico ingeſto Ptyalismum ad eum gradum deprimere, ut cum ægri εὐφοείᾳ procedat, qui deinde ſuo juri relinquendus.

Si quis jam quærat, an nudâ Salivatione contenti eſſe debeamus, nec Catharticis, nec aliis remediis ſolennibus in uſum, poſt eam peractam, revocatis? Reſpondeo, præter jam dicta, quibus & ratio aſtipulatur, & experientia, me velle doceri, quam ob cauſam magis ſit neceſſarium purgare poſt Salivationem, quàm Salivationem excitare poſt Catharſin, cum remedia purgantia (*Scammoniata* maximè

mè & id genus acria) malignitatis quidpiam in corpore relinquant, quod naturæ tamen committimus, cujus vi tandem ſubjugatur iſtud, quicquid eſt veneni, eo ſcilicet, qui purgatus fuit, ad regimen conſuetum, exercitium & liberiorem aëris uſum ſe recipiente. Atque id porrò libenter ſcire velim, quâ demum arte freti Mercurii reliquias per Catharſin expellere conemur, cùm genuinam illam ac propè unicam methodum, (per Salivationem ſcilicet) qua natura id efficere ſolet ac debet, non ſolùm negligamus, ſed etiam impediamus? Hujusmodi autem hallucinationes minimis iſtis rationis ſcintillulis imputandæ ſunt, quibus nos miſeri mortales tantùm prædiți, ad veritatem in profundo demerſam non penetrantes, quamlibet ejus umbram & ſpeciem amplectimur, pro Junone, quod ajunt, captantes nubem; mox colloquia miſcentes, præjudicia malè fundata ita penitus nobis invicem infigimus, ut tandem phantaſmata noſtra & delirantium inſomnia pro principiis apodicticis haberi velimus; cujus ſpecimen, ni fallor, præ manibus nobis eſt.

Quamvis autem in plerisque Curatio modo jam dicto abſolvatur, *viz.* *Inunctione* per tres noctes continuas, & exhibito *Turbith Minerali* Ptyalismo haud ritè procedente, *Mercurio* item *dulci* ad vices aliquot, eodem juſto citius fatiſcente; ſeriò tamen animadvertendum eſt, in quibusdam reperiri idioſyncraſiam ſive temperamentum quoddam peculiare tàm Salivationis reſpectu, quàm purgationis (atque eadem plerumque in iisdem, ut qui ægrè purgantur, ægrè etiam ad Ptyalismum perducun-

cuntur,)ita ut in nonnullis Methodus laudata vix gingivarum exulcerationem queat efficere, multò minus Salivationem eam procurare, quæ malo eradicando par sit. In hujusmodi ægri Medico summopere cavendum est, ne animo nimium obstinato Salivationem importuni9 urgeat, recalcirtante natura, atque ab isto evacuationis genere prorsus abhorrente; quòd qui minus intellexere, ægros haud paucos letho dederunt: Etenim in corporibus ita factis, quotiescunque medicamenta, sive externa illa fuerint, sive interna, pertinaciter ingeminaveris, loco Salivationis perfectæ nil præter ventris tormina, & dejectiones dysentericas obtinebis, natura per hanc portam Hydrargyri virus amoliente; vel dolores ventriculi & ægritudines, sudores frigidos, horrendaque alia symptomata accersis, ita ut æger tantum non agat animam, fortè etiam mox eam evomat. In his licèt Medico concedi possit, ut postquam ad dies quatuor vel quinque â postrema inunctione Salivationem frustrà præstolatus fuerit, inunctionem jam sæpè dictam, & *Turbith Minerale* denuò repetat; (interjectis inter singulas inunctionum vices diebus aliquot;) religiosè tamen cavere debet, ne cum tanto conamine salivationem incassum sollicitaverit, eam per vim invitæ naturæ extorquere pergat. Hic itaque modus, quantum ego judicio valeo, Medico tenendus est, ut ubi primum vel ægritudo ventriculi, vel ventris tormina succedant, statim sibi temperet à remediis adhibendis, donec ea penitus evanuerint symptomata; pluribus enim & fortioribus remediis ad cogendam Φύσεως ἀντιπραξὶν

πρατ]άσης salivationem accumulatis, *Dysenteria* certò certiùs tormina ventris, & ventriculi ægritudinem Mors excipiet. Cùm ex adverso si lentè festinet, & moras trahat, *Mercuri dulcis* ʒi. semel aut bis in septimana exhibendo, vel per se, vel cum ʒi. *Diascordii*, si æger in Diarrhœam propensior sit, tandem aliquando cum bonis ægri rebus optata potietur arena. Quantumvis enim Ptyalismus ad plenum nunquam assurget, æger tamen copiosiùs quàm pro more solito expuet, & fœtor justæ salivationis comes neque imminutiorem hanc destituet: unde evincitur, sanguinem & humores eam sive putrefactionem, sive alterationem, quæcunque ea demum sit, attigisse, quæ vel parit salivationem, vel cum ea nascitur. Atque hac Methodo universa hujus morbi symptomata tandem expugnabis, concesso utique debito temporis spatio.

Observandum est autem, quòd licèt salivatio remedia alia, qualiacunque ea fuerint; in extirpandâ *Lue confirmatâ* longè exuperet, *Gonorrhœam* tamen cum Lue concurrentem neutiquam valet sanare; nec sistetur illa, hac jam penitus devicta: unde rectè colligitur, nullam vim specificam Mercurio inesse, qua Venerea Lues immediatè debellari possit; quamlibet *Specificum mediatum* fortè dici mereatur, in quantum mediante ptyalismo morbum expellat; pari fermè κα]αχρήσει (quod aliàs subinnui) atque scalpellum Chirurgicum Laterali morbo Specificum queat appellari. Sed ut ad rem redeam. Quoties *Lues* & *Gonorrhœa* unà stabulantur, vel ante Salivationem, vel ea jam peracta, Gonorrhœæ curatio tentanda est; quod & tutiùs fit,

fit, me judice, & facilius etiam post finitā Salivationem, cùm Luem habens comitem Gonorrhœa ægrius dometur; quæ verò à prægressa Salivatione quadantenus subacta fuit, minori negotio expugnari soleat. At verò Catharticis religiosè abstinendum est, quousque vel minimæ Salivationis reliquiæ supersint; Quamobrem *Turbith Minerali* semel aut bis in hebdomade exhibito securius rem committemus, quàm aliis Purgantibus quibuslibet, cujus vi promovebitur aliquantulum ptyalismus, dum interim materia Gonorrhœam committens paulatim excernatur.

Porrò observandum est, si tumor ossi alicui, *Exostosis* vulgò dictus, insideat, qui etiam tamdiu permanserit, ut os jam carie afficiatur, incassum prorsus erit sive Salivatione, sive alia aliqua methodo curationem aggredi, nisi etiam huic malo obviam eatur; ac proinde os ope *Caustici* denudandum, & quamprimum idem, quod ajunt, *exfoliandum*, usu scilicet remediorum, quæ intentionem hanc implere solent.

In *Ore exulcerato*, quod Salivationem pasis ita familiare, si vel æger dolori ferendo par non sit, vel eo usque illud excorietur, ut sanguine diffluat, idem nocte dieque vel *aqua Rosarum Damascenarum*, vel *lacte aquæ permisto*, vel *hordei, radic. Althææ, & semin Cydoniorum decocto* sæpissimè proluendum est. Unicum hoc symptoma memorabile, quod scio, Salivationi accidit, saltem quoties ea more debito administratur; & sane si *dolor* & *oris exulceratio* arte aliqua protelari potuerint, haud multò esset molestior morbi hujus curatio, quàm

est aliorum aliquot longè minus famigeratorum.

Dietam quod spectat & reliquum ægri regimen, eadem prorsus in *Salivatione*, saltem donec ad finem jam ferè vergat, ac in *Catharsi* imperanda censeo: Cùmque ei, qui medicamentum aliquod purgans assumpsit, id tantum incumbat, ut se in cubiculo à vi frigoris defendat, & cibis εὐπέπτοις moderatè vescatur, nondum mihi constat, quo nomine vel lecto semper addicatur, qui Ptyalismum subit, vel à victu modico arceatur, qui scilicet naturæ cum veneno conflictanti vires animumque addat; unde etiam natura tanto oneri succumbente, haud pauci, spiritibus, atque omni vitæ robore diaphoresi, purgationibus, & jejuniis supervacuis (præter vulnus ab *Hydrargyro* inflictum) tandem penitus exhaustis, misere confecti sunt: Persæpe etiam morbo jam pulso, æger ea spirituum copia, qua erat opus ad redintegrandam sanitatem destitutus, præ imbecillitate concidit; aut si forte *Libitinam* valeat effugere, tot tantisque cruciatibus vitam redimit, ut tanti non sit vivere. De quibus Poëta è Neotericis haud ineleganter:

Graviora morbis patimur remedia;
Nec vita tanti est, vivere ut possis, mori.

Hîc autem in promptu est istam objectionem diluere, qui fit, ut nonnulli hoc morbo, (scilicet in statu ejus modò dicto) malè multati in *Galliam* commigrare cogantur, ut ab eo liberentur? Cujus rei hanc esse rationem, quantum judicare possum, existimo: Hujusmodi ægris, œconomia illorum corporum eversa ac viribus prostratis, apud nos aer

aër crassus ac humidus resarciendis minùs idoneus est, cum iste *Galliæ*, utpote qui salubrior ac magis serenus, spiritus corporis & vires deperditas instaurare aptus sit: Non quod Practici ibidem degentes, utut docti quidem, methodum, qua hic morbus devinci possit, meliùs callent, quam nos hîc in *Angliâ*. Sed ut ad Diætam revertar.

Existimo itaque, (& experientia mecum facit) quod præter jusculum Avenaceum, Panatellam, Lac cerevisiatum, & Cerevisiam tenuem tepefactam, *&c.* juscula insuper è carne Vitulina, Pullorum, atque alia ejusmodi in mediocri quantitate ægro & possint concedi, & debeant; atque ut, ubi primùm eousque subsederit gingivarum tumor, ut dentes conferere valeat, Cuniculorum, Pullorum, Agnorum carnes, atque ejusmodi teneriores, at parca mann, sint indulgendæ; ut vel in lecto se contineat, vel ad ignem sedeat, prout hoc vel illud magis allubescat animo: Cùm enim *Ptyalismo* expugnetur hic morbus, non *Diaphoresi*, hariolando non sum, quorsum æger, nulla urgente necessitate, nimio calore mactetur.

Dicta Methodus uti expeditior est, cum neque tot dies corpori ante Salivationem præparando inutiliter insumendos, nec frequentes istas purgationes, aut decocta solennia post Salivationem ægris imponat; ita certissimus sum, eandem longè faciliorem esse, minùs itidem periculosam, & minùs recidivæ obnoxiam: quod experimento suo discet, quisquis in altera praxi versatus ad hanc se demum conferet. Mihi saltem ex animi sententia succesit in quamplurimis ægris; quorum nonnulli

Salivationis tædium & laborem plus semel irrito conatu exantlaverant, recidivam semper denuo passi ex occasionibus, & propter causas, quas supra memoravimus.

Non est autem, Vir Candidissime, cur tuam fidem verborum ambagibus anxiè sollicitem, qui jam dudum de probitate mea persuasissimus, existimationi etiam nostræ favere dignaris. Plura itaque de hoc morbo non addo, cùm mihi neutiquam placeat, nec placebit unquam, longis verborum ambagibus & sermonibus ἀπροσδιονύσοις nucleum involvere, quo rei caput, ceu *Nili* fons, ægriùs innotescat. Quantulicunque autem sit hoc opusculum sive pretii, sive molis, id ut boni consulas rogo; cùm illud eo præcipuè fine elaboraverim, ut & in bonum publicum cederet, & quo in te esse animo, palam testarer: quantumlibet autem magni te faciam, major tamen adhuc tibi honos debetur & à me, & ab iis, quibus summa illa tua eruditio, morum suavitas, animique candor, cæteræque virtutes laude dignissimæ ita clarè eluceſcunt. Haud equidem tibi assentor, quoties profiteor, me tuam amicitiam, ex quo me primùm ea condecorabas, inter illa, quæ mihi comparavi, pretiosissima luculentissimaque semper habuisse. Inter alia enim in brevi vitæ curriculo à me observata eximium est istud, (quod etiã filio meo commendatissimum esse volo) hominum scil. probitate cæterisque virtutibus præcellentium consuetudinem semper mihi commodo vertisse àtque emolumento; atque ex adverso pravorum amicitiam (nisi ea potius combinatio, sive etiam conjuratio dicenda

da sit, quæ in virtute non fundatur,) quamvis nec dictu, nec vultu quidem me læserint unquam, tamen nescio, quo pacto tandem aliquando aut mihi, aut rebus meis mali, aut damni quippiam affricasse. Vale, Vir Humanissime, & amare perge

Tui semper Observantissimum

THO. SYDENHAM.

DISSERTATIO

EPISTOLARIS

AD

GUILIELMUM COLE, M. D.

DE

Observationibus nuperis circa curationem Variolarum Confluentium;

Nec-non

de

AFFECTIONE HYSTERICA.

Humanissimo Viro

THOMÆ SYDENHAM, M.D.

Miraberis fortasse, Clarissime Vir, quisnam importunus interpellator graviora tua interturbet negotia: sed veniam, confido, dabis, postquam intellexeris, eâ potissimum de causa hanc tibi molesti-

lestiam creari, ut grati animi sensa exprimat venerabundus Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratissimis tuis circa Morbos acutos commentariis, agnosco me accepisse fructus, ut ad grates authori persolvendas me prorsus obligatum tenear. Tam acurate singulas annorum, aerisque quas tractandas suscepisti Constitutiones, cœpto antehàc inaudito, observasti; tam genuinas, facileque obvias, pro singulis, qui in illis occurrebant, affectibus sanandis, indicationes excogitasti; tantoque ingenii nitore totum opus exornasti, ut meritò tantam sagacitatem, tam indefesso labori junctam, suspiciamus: unde & ægrotos & medicos tibi æternùm devincis.

Quanquam verò cuncta, quæ pertractas, accurate adeò absolvisti, ut pronum sit, de singulis in laudes tuas erumpere; præ cæteris tamen haud mihi temperare possum, quin impense tibi gratuler methodum tuam circa Variolarum curationem; cujus ope, quin feralis ille hactenus affectus terrificam suam exuat larvam, interque facillimè curabiles (nisi malignitas, vel quiddam valde insolitum accesserit) se sistat, nullus ambigerem, si per nutriculas (turbam rarò non inimicissimam hominum saluti) liceret, quæ calido suo regimine, & medicamentis omnia usque adeò pessumdant, totq; ubivis in sepulchrum ante tempus præcipitant, ut metitò Tu, Doctissime Vir, humani generis Vindex audire merearis, qui ægrotis misere, cumque extremo vitæ discrimine palantibus, te ducem fidissimum præbes, ut in salutis viam, si ductum tuum sequi volent, redeant. Ut de me loquar, quanquam meis fidere ratiociniis aliquatenus reformidarim, diu tamen credidi, Variolarum eruptionem, sicut

non

non ipsum esse morbum, sed febris crisim, sic par reliquis crisibus desiderare regimen, in quibus omnium Medicorum effatis sancitur, totum negotium naturæ committendum, si cuncta recte procedant; id quod plerumque in isto affectu cernitur, nisi plus justo priùs exagitatus fuerit sanguis. Postquam verò, perlecto aureo tuo libro, senseram tandem, panicos esse, qui me aliosq; tam diu detinuerunt, timores, aususque fueram juxta tui præcepta (reclamantibus licèt quandoq; non solum vulgo, sed etiam Medicis) ægros regere, tantum inde emolumenti iis, ubi in obtemperantes incidi, obvenisse comperi, ut, quicquid alii senserint, me felicissimum reputem, cujus in manus tantus devenit thesaurus. Porrò & ubi ad Variolis confluentibus laborantes (quòd tameu haud admodum sæpe contigit) accitus fuerim, non dubitavi, quanquam animam jam agere viderentur, ad paregorica, tuâ fretus authoritate, confugere, idque successu haud pœnitendo, imò verò stupendo. Tam multum equidem hâc in parte præstitisse mihi videris, ut nil supereſſe, quod vel aliorum, vel etiam Tui industriam exerceat, facile crederem, nisi nuperrime à doctissimo Viro, amicoque meo integerrimo, D. Kendrickio (qui humanitatem tuam plurimum celebrat) audivissem, te innuisse novas quasdam (quas & ad praxin rite exercendam perutiles fore non possum non augurari, ut pote à te factas) circa idem subjectum tibi occurrisse Observationes; quas nisi publico impertias, & in Tui famam, & in humanum genus injurius eris. Proinde (si quid apud te ignoti valeant preces) haud græveris, obsecro, Celeberrime Vir, eas in lucem emittere.

Sed nec hic subsistam: Nempe ab eodem accepi, rariora quædam tibi observata fuisse circa Affectus, Hystericos dictos; qui sane sicut doctissimorum Medicorum, ab omni memoriâ, exercuerunt, imò lassarunt ingenia, sic (proh nimis sæpe!) & medicandi traditas methodos eludunt; documentaque dant, quàm parùm tutum sit, in Philosophicis nostræ rationi nimium fidere, nisi iis in rebus, quarum certitudinem à sensuum testimonio petere valemus. Plurimum, Dignissime Vir, ulterius & à præsenti sæculo, & à posteris, haud dubiè mereberis, si & quæ circa hanc materiam meditatus es, propalare dignatus fueris. Hoc saltem à te mihi impetrare liceat, ut æqui bonique consulas, quod, non mei solum, sed publici etiam causâ, ignotus tibi licèt, petere non erubuerim; utque me inter innumeros eos habeas, qui tibi se quam maximè devotos profitentur,

Devotissimum

Vigorniæ,
Novembr. 17. 1681.

GUILIELMUM COLE.

Spectatissimo Doctissimoque Viro

GUILIELMO COLE, M. D.

SI usque adeò Philautiæ indulgerem, Ornatissime Vir, ut eas, quæ ad me nihil attinent, laudes mihi arriperem, ægre admodum me ab aliquali animi elatione continere valeam, laudatus tantopete à laudato viro, qui eruditissimis suis lucubrationibus orbi literario, mihi verò nec

de

de facie, quod sciam, innotescit. At verò quod me tanto, licet immerentem, honore dignatus fueris, id demum humanitati tuæ acceptum refero; cùm maximos quosque & præstantissimos viros ita natura comparaverit, ut non tantum leviter errantibus, ut fit, æquiores sint, sed etiam in mediocrium studiis deprædicandis, data vel qualibet ansâ, ingenuo suo candori morem lubentes gerant. Cujus quòd & in ipso me, & meis istis conatibus, utut tenuibus publico tamen commodo destinatis, præclarum edideris specimen, gratus agnosco.

Ea quod spectat, quæ à me præstolaris, sive jam editis de *Variolis* observationibus addenda, sive etiam de *Passione Hysterica* de novo tradenda, ita habe. Horum primum idcirco aggressus sum, ut quæ olim deficere viderentur, ex iis, quæ experientia jam annosior mihi suggesserat, possim sarcire. Alterum verò ideo in me recipiendum duxi, tum quoniam *Affectus Hystericos* omnium post Febres morborum frequentissimos occurrere, tum quia emolumenti aliquid è levidensibus meis observationibus capi posse existimarem. Neque tamen diffiteor, aliam quandam, præter hanc publicum juvandi spem, mihi causam subfuisse, ut otium scilicet benè locarem, & tædium brumalium noctium honestius fallerem; cùm jam ingravescente ætate non amplius Congerrones foras quæram. At quicquid id fuerit, quòd me primùm instigaverit, me non ita atq; speraveram incœptis ac votis meis parem esse sentio, cùm continua illa cogitationum series, qua mens obstinatiùs defigenda est, mihi jam à multis annis ποδαγρῶντι nunquam non officiat, maximè

verò jam appetente Senectâ. Cum itaque tâm opportunè appulerint humaniſſimæ tuæ literæ, brevi Reſponſionis limite expediam eorum ſummam, quæ prius fuſius deducenda meditabar.

Sumpto itaq; à *Variolis* exordio, illud prælibandum cenſeo, quod ſcilicet ea Febrium intermittentium ſpecies, quæ primum Anno 1677, uti alibi diximus, caput extulit, atque etiamnum regnat, Anno videlicet, quo hæc conſcribo, 1681; hæ Febres, inquam, pro more Epidemicorum omnium, iis maxime tempeſtatibus graſſabantur, quæ cum earum indole magis faciebant, per annos iſtos omnes, quibus vigebant; alienâ autem tempeſtate appetente, iis protinus epidemicis cedebant, quibus illa magis favebat. Exempli gratiâ, ingruente hyeme, nunquam non *Tuſſi* & *Febribus Peripneumonicis* ab illa pendentibus locum dabant, ut & *Variolis*. Redeunte autem Vere dicta Febris poſtliminiò reverſa eſt. Ita A. 1680, poſtquam Febris hæc per Autumnum omnia fuerat depopulata, *Variolæ* brumali tempore eam excipiebant, ubique locorum graſſantes. Anno autem vertente, 1681. ſc. Febres intermittentes denuò recreſcebant, haud usquequaque Epidemicæ, fractis jam & ſucciſis earum viribus; unde etiam Variolæ, hîc illîc ſparſæ, unà cum illis ſubpullulabant. Æſtate verò jam ingreſſa Variolæ increbeſcere quotidiè, tandemque ἐπιδημικώτατα factæ ſtragem haud vulgarem edebant.

Hoc anno, ſc. 1681. luce meridianâ, quod ajunt, clarius mihi conſtabat, quod jam olim ratio ſuadere videbatur, ægrum ſcil. lectulo noctes atque dies continuos non prius addicendum eſſe, quàm Vario-

Variolarum examen omne in conspectum se dederit: Etenim tum Veris, tum etiam Æstatis temperie ficciore diutiùs, quàm post eorum, qui nunc sunt homines, memoriam invalescente (adeò ut omnis fermè ubique locorum herba exaruerit) sanguinem fermè omnis illa humiditas, quàm aer aliàs solebat suppeditare, destituebat; ex quo Variolas jam grassantes major quàm pro morbi indole inflammatio accendebat, cæteraque exinde nata symptomata præter modum sæviebant. Atque hanc ob causam, si quid ego judico, *Maculæ Purpureæ* plenam Exanthematum eruptionē haud rarò præveniebant, & quæ eas extrudebat vehementior inflammatio, debitam sanguinis crasin interturbans atque disperdens, etiam ante justam materiæ morbificæ expulsionem, præmaturam mortem accersebat. Id verò maximè fatorum sævitiam promovebat, quòd jam exanthemata ob supra dictam causam ita facillimè confluerent, vel ipsa aeris intemperie id mali sponte sua procurante, quòd aliàs ferè solent Scioli & Medicastri, regimine & Cardiacis calidioribus in ipso morbi limine inauspicatò imperatis atque admotis. Etenim (quod diligenter animadvertendum est) post omninum vel exquitissimas observationes rei cardo in hoc vertitur, ut in Variolosis salutis spes omnis in *Exanthematum paucitate* reponatur; discrimen in eorundem *Multitudine*: & prout plura sunt hæc, vel pauciora, aut moritur, aut vivit æger. Interea fatendum est, & *sanguinis mictum* & *maculas purpureas*, quæ ita certe mortem prænunciant, quandoque accidere vix ullo ad-

adhuc comparente Variolarum indicio, vel etiam paucissimis pustulis erumpentibus; hæc vero ut Variolas denso agmine confluentes ut plurimum comitantur, ita aliquando tàm præproperè invadunt, ut ægrum ante plenam eruptionem è medio tollant, sicut jam præmonuimus.

In proclivi est autem, ut mihi videtur, rationem reddere, quare æger plus minusve periclitetur pro majore minoreve exanthematum numero; cùm enim quælibet Pustula *Phlegmone* primò sit, licet sub exigua mole, mox in *Apostema* evadat, fieri non potest, quin *Febris secundaria* à *Pure* jam in fieri pendens, magis minusve exacerbetur, pro puris excoquendi quantitate jam in morbi statu; quod in mitissimo confluentium genere, die à primo morbi insultu *undecimo*, in mediocri *decimo quarto*, in crudissima verò & ægriùs domabili specie *decimo septimo* fieri consvevit. Quemadmodum enim (quod est notandum) *Confluentium Variolarum* genus, *Distinctum* quod dicitur, ratione periculi imminentis, in tantum superat, quantum ab ipsa *Peste* superatur, ita etiam supra dictæ tres Confluentium species aliæ aliis præsentius discrimen adferunt. Quod insuper tàm in ætate quàm sexu locum habet; cum nemini non sit notissimum, Adolescentem in ipso juventutis flore multò magis periclitari ab hoc morbo, quàm vel fœminam vel impubem. Sed hæc obiter.

Neque sanè mirabitur, tam ingens discrimen à majori pustularum numero pendere, qui secum reputaverit, quod si cujuslibet sive humeros, sive brachia, sive aliam quamlibet partem *Phlegmone*

(vulgo

(vulgo *à Boyle*) fortè invaserit, idem tempore maturationis, quâ jam Pus fit, febricitabit; cum scil. sanguis à purulentis particulis, per venas ex lege circulationis in ejus massam resorptis, incitatus, Febriculæ fomitem submini stret. Quanto magis Medicus, ubi primis morbi diebus ægrum invisens, faciem ad instar pulveris è limatura acicularum undique resparsam contemplabitur, mortem prædicet uno aliquo è diebus jam memoratis involaturam, idque præ indomita vi Febris succedaneæ; quam, pro ratione quantitatis puris ex innumeris illis apostematis in sanguinem rejecti, desævire necesse est. Quæ quidem hominis funesta ruina aliquot diebus antequam ingruat, facilè prævideri potest, utut bellè se habere æger, & sibi videatur, & adstantibus etiam in hujus morbi Historia minus exercitatis.

Quocirca si non aliunde periclitetur æger, (purpureis maculis & sanguinis mictu jam sepositis) quam ex pustularum frequentia, serio mihi perpendendum est, quibus potissimum de causis ita densæ protruduntur, & si tutò fieri potest, iisdem omni ope coërcendis incumbendum. Quod quidem rei caput est, & in quo præcipuè ægro suppetias ferre queam: cùm periculosæ plenum sit aleæ quicquid moliamur, jam constituto in hac specie morbo; nec si tandem mortem æger evaserit, id tam meæ debetur solertiæ, quam vel insigni narium Hæmorrhagiæ, vel fortuitæ alicui, quæ morbo accidebat, mutationi. Profusissima autem illa crebrarum pustularum eruptio, si quid ego conjicere possum, à præcipiti nimis materiæ Varioloſæ assimilatione ortum ducit; quæ quidem præcipitatio maximè videtur

tur contingere, vel quod ægri natura medicamenti ad instar *Cardiaci*, calore & spiritu plus satis turgeat, vel quod ipse æger, sive præmaturè se lectulo includendo, sive adhibitis Cardiacis calidioribus, aut liquore quovis spirituoso, fermentum plus debito exaltaverit; quibus omnibus modis disponitur sanguis ad excipiendas & intimius admittendas morbi impressiones, ipsaque natura, seu furiis agitata, præ exuberanti materiæ Varioloſæ copia & plenitudine, omnem ferè succorum & carnium molem in exanthemata evomere satagit.

Nulla verò magis προφάσει promovetur immodica materiæ Varioloſæ assimilatio, quàm si æger intempestivè se lecto addicat, *viz.* ante diem sextum a prima invasione, vel quartum inclusivè ab eruptione, quo tempore jam omnis pustularum cohors in conspectu est, nec sunt plures expectandæ.

Et licet moderatus lecti calor etiam post elapsos dies istos Phrenesi, vigiliis, aliisque symptomatis accersendis nonnihil conferat, ea tamen ejusmodi sunt, quæ à medicamentis cum judicio propinatis vinci possit: cum ingens illud vitæ periculum, quod die undecimo instat, ab innumeris istis pustulis prognatum, omnem, medicam opem respuat & aspernetur.

Hic itaque seriò monendum est, ægrum nullo pacto se lectulo interdiu debere comittere, si sibi cavere velit à nimio pustularum confluxu, nisi sexto die jam advesperascente, unde se plurimum usq; refocillari sentiet: à quo tempore vix se continebit à jugi in lecto decubitu, si insignior fuerit pustularum συνδρομὴ, tum ob acriorem jam pustularum mole-

molestiam, tum quod ab ipso sessionis habitu in animi deliquium sit propensior; quod cùm sæpenumero animadverterem, in mentem mihi venit, ex communi hujus morbi lege naturam ipsam quasi digito mihi monstrasse, quo primum morbi tempore æger lectulo continuò adjudicandus est.

Sed ut non solum dicti Problematis veritatem adstruam, quod tanti est momenti ad minuendum à Variolis impendens periculum, verùm etiam ut in iisdem à carceribus, ut ita dicam, ad metam pertractandis, rationem nostram quasi manu ducam, non abs re fuerit, opinor, quoddam quasi Schema totius morbi animo depingere, & diligenter expendere, quæ sit ejus natura, ac qualis methodus; quo demum ex certo sensu homiunm, fidissimis observationibus utentium, non ex opinione incerto Phantasiæ fundo innixa, rem clare dijudicare valeamus.

Imprimis itaque ejus essentia (quantum nos rerum essentias conjectura assequi valemus) in peculiari quadam sanguinis *inflammatione* comprehendi videtur, in qua Natura primis aliquot diebus id negotii habet, ut particulas inflammatas præparet subigatque, quo facilius in corporis ambitum eliminentur; quo tempore, mota seditione, & perturbato jam sanguinis statu, Febris ut accedat omnino necesse est: quinimo incensæ ac jam furentes particulæ, per omnem circulantis sanguinis ditionem tumultuantes, ventriculi ægritudines, dolores capitis lancinantes, & quæcunque alia Symptomata præcedunt expulsionem, necessariò excitant, prout has vel illas partes motu agitatæ appellant.

pellant. At cum jam victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propulsaverit, ut prius in sanguine, ita deinceps in carnea mole id, quod supereſt, Tragœdiæ peragitur. Et sicuti natura non alia quidem methodo quam accensa Febre materiam in sanguine peccantem novit amoliri, ita etiam non nisi facto Apostemate massam carneam à re qualibet extranea liberat: ut si fortè sentis aut quippiam ejusmodi carni inhæserit, partes circumjacentes mox Apostemate obsidentur, nisi id quicquid est molesti protinus extrahatur. Hæ itaque particulæ in carnibus demum stabulantes, primùm *Phlegmonas* haud ita spectabiles excitant, in quibus latitant; quæ quidem augescentes in horas, atque efferatiores & inflammatiores redditæ, tandem in *pus* & vomicas desinunt; quo quidem tempore fieri non potest, quin aliquid ex illa Apostematum colluvie, in massam sanguinis, per venas circulari motu reducti, resorbeatur; quòd si sanies ista nimia copia sanguini ingeratur, non tantùm febrem accersit, cui ægri vires plane sunt impares, sed etiam omnem ejus massam putredine, ceu veneno quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput est: quin etiam ab intensiore Febris calore, postremis hisce diebus à nimia puris vi excitato, *Ptyalismus*, qui variolis confluentibus comes indivisus esse debet, præpropere sistitur, unde ægro spiritus continuò intercluditur. Quod si dicta materia purulenta parcius sanguini infundatur, insurgens Naturæ robur secundariæ hujus Febris impetum nullo negotio reprimit, & absceſſulis indies magis magisq; exarescentibus, æger brevi convalescit.

Si

Si vera sit hæc & justa hujus morbi Historia, cœcus sit oportet, qui non videat, omnem ejusdem in utramque partem eventum à Curationis fundamento recte aut secus primis in diebus jacto, pendere. Nam si calidorum, & præcipue jugi lectuli usu, calentes hæ ac spirituosæ particulæ acuantur, necesse est, ut assimilandi facultas (qua jamdiu plus satis pollent) adhuc intendatur & augéscat.

Adde quod sanguis & reliqui humores his modis excalefacti, fortiori particularũ impressioni promptius cedunt, unde plures, quam res postulabat, emergunt pustulæ, & æger nulla necessitate cogente in vitæ discrimen conjicitur. Quando oppositum huic regimen, & modice frigidiusculum, atque aëris usus liberior, non tantum fervidarum ac ferocientium particularum vim retundit, sed etiam condensat obfirmatque humores, quo se validius spiritibus morbificis opponant, atque eorundem sustineant impetum, unde non major materiæ Varioloſæ copia conflatur, quam pro genuina morbi indole.

Sed nec unico hoc incommodo, quod scil. nimia materiæ morbificæ quantitas assimiletur, & superexaltetur fermentum morbi, multatur is, qui justo citius ad lectum damnatur: at ex eodem fonte sæpissimè profluunt tum mictus sanguineus, tum etiam maculæ purpureæ, æstivo maxime tempore, atque in juventa adhuc florentibus. Utraque hæc symptomata, nisi fallor ego, ortum ducunt ab æstu & furore, in quem agitur sanguis à ferventibus & spirituosis particulis, à quibus exagitatus atque insigniter attenuatus, vasorum claustra diffringit,

nunc in mictu sanguineo, quoties in renes irruit, nunc purpureis in maculis, quoties per arteriarum extremitates in musculos & cutem terminatas, percolatur, unde totidem quasi *sphaceli* oboriuntur iis in partibus, in quibus extravasatus sanguis coagulatur. Atq; ut præcaveri facile poterant duo hæc symptomata primis morbi diebus, quibus plerumque emicant, regimine & diæta in frigidum vergentibus, ita ubi jam actu comparuerint, pariter operam ludet, qui iisdem mederi conabitur, ægrum lecto includendo & Cardiaca exhibendo, ac luderet anicula, quæ nimiam aquæ in olla ebullitionem, igni fomitem subministrando, sufflaminare satagat.

Sed ut verum fateamur, utut offendantur Dogmatici & hujus rei ignari, ac proinde iniqui judices, non solum male tutum fuerit, ægrum primis diebus lectulo jugiter affigi, verum enimvero est, ubi æger libero aeri omnino est exponendus, si æstas scilicet fuerit, atque æger ætatis florem nondum prætergressus, aut liquoribus spirituosis assuetus, præsertim si morbus nimiæ compotationi originem debeat: His, inquam, in casibus, præcipitem nimis pustularum eruptionem haud equidem arbitror satis coerceri posse, tum à lectulo abstinendo, tum etiam à Cardiacis; at sanguis etiam sine horum subsidio, spirituum præfervidorum & morbo congenerum largo penu actus, magno cum impetu, ut explodatur quasi, necesse habet; atque insuper tanta humorum congeries in exanthemata facessat, ut præ nimia puris copia in sanguinem regurgitantis sub fine morbi, æger quasi obrutus, fato omnino succumbat.

Quam-

Quamvis haud raro fermentum immodice exaltatum tantam colluviei Varioloſæ vim conficiat, ut æger incipiente adhuc morbo è medio tollatur; cum ſcil. materia morbum committens, tum præ nimia ſui copia, tum præ motu inordinato ac confuſo in ſangvinis maſſa excitato, ſe nequit extricare & foras educere, cujus loco mictus ſanguineus & purpureæ maculæ tragœdiæ cataſtrophe fiunt. Quod etiam & in Morbillis, & in Febre, Scarlatina dicta, ſæpiuscule occurrit, ubi ſcilicet intempeſtiva opera in iisdem ad eruptionem vehementius ſollicitandis infeliciter collocatur.

Neque ſanguinis miſſio, quantum mihi videtur, licet maturè celebrata, ita efficaciter præproperam materiæ Varioloſæ aſſimilationem cohibere valet, ac ſanguinis contemperatio ab aere intromiſſo, maxime ſi ſtatim ab emiſſo ſanguine æger lectulo committatur, & cardiacis calidioribus mactetur; his etenim modis ſangvis propenſior redditur excipiendis adventitii caloris impreſſionibus, quam ante Venæſectionem fuerat; Et ſancte aſſero, inſigniſimum fere omnium, quos mihi unquam videre contigit, è Confluentium genere morbum, & qui ægram undecimo de jugulavit, juvenculæ ſuperveniſſe, ubi primum à Rheumatiſmo uſitata illa methodo copioſæ & iteratæ Venæſectionis fuerat liberata. Atque hinc mihi primum innotuit, Phlebotomiam non perinde, atque ego prius arbitrabar, Variolis intra juſtos limites coercendis conducere: Tametſi ſæpenumero obſervaverim, reiteratam catharſin ſanguine nondum inquinato, ſubſequentes Variolas laudabiles & diſtinctas ut plurimum reddidiſſe.

Neque vero me fallit, permulta esse, quæ contra sententiam hanc nostram, qui ægrum interdiu lecto eximimus, possint objici; eaque haud exigui tum apud hominum vulgus momenti, tum etiam apud minus hac in palæstra exercitatos; quos Judices appellare solet vulgus medicorum, ut eorum authoritate male fundata theoremata statuminent, utpote quæ magis, & quasi ad amussim horum captui quadrent, quam quæ ab ingeniis penetrantioribus mature sunt excogitata; unde sequitur, ut cum pars hominum longe maxima exteriori tantum rerum cortici contemplando apta nata sit, paucissimi autem veritati in profundo latitanti inde extrahendæ pares sint, Scioli isti τῶν πολλῶν suffragio adjuti primas facilè ferant, hi autem perspicaciores calumniantium maledicentiâ excipiantur, Πολλοὶ γὰρ ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκχοι Qui tamen æquo id animo ferunt, veritate freti, & saniorum, paucorum licet, consensu. Primo itaque objicietur, quod lecto abesse primis morbi diebus pustularum eruptioni officiet, & ex consequenti ægritudinem, aliaque symptomata ab impedita eruptione pendentia in longum ducet. Hoc verum esse minime nego, cum experientia fere quotidiana ei suffragetur. Quærendum est autem, ubi gravius periculum, vel in sufflaminanda paulisper materia Varioloſa, atque ea de causa ægritudinem à non eruptione pendentem aliquantisper protrahendo; vel ex altera parte nimis urgendo morbi fermentum, & tam insignem materiæ Varioloſæ quantitatem assimilando, ut æger ad orci fauces sistatur à Febre secunda, die morbi undecimo. Si rem

recte

rectè expendamus, liquebit, opinor, paucisſimos ideò fato defunctos, quod exanthemata ſeriùs ocyus non efflorescerent, niſi fortè ex iis aliquot, quorum ſanguis præ nimia excalefactione, motu inordinato, quaſi œſtrò quodam, percitus, materiæ morbificæ leniter excernendæ otium non concedebat; quod à meis partibus militat, non pugnat mecum. Neq; enim, extimeſcendum eſt, quin, ſi nihil prorſus agamus, materia Varioloſa (utut primis hiſce diebus hinc illinc transvolans, quamcunque occupaverit partem, fatiget, unde vehementiora illa ſymptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, &c. enaſcuntur) tandem tamen à victrice natura debellabitur, & in corporis habitum extrudetur; præſertim cum ægri alvus hucusque utplurimum adſtricta, puſtularum eruptionem, ſeram licet, certam tamen fore ſpondeat. Aſtè contrario quot quantique letho patent aditus, quoties puſtulæ intempeſtivè & nimio opere exiguntur? Longum foret omnes percurrere: præcipuos jam indigitavimus. Sunt autem hi, 1. Nimiùm auctus exanthematum numerus, cui ex æquo reſpondet Febris ultimis diebus ſuccedentis majus minusve diſcrimen. 2. Mictus ſanguineus & maculæ purpureæ, quorum utrumque ab extravaſato ſanguine oritur, qui plus juſto attenuatus & quaſi præ æſtu ferociens, disruptis vaſorum repagulis, qua data porta, ruit. 3. Ut ſupra dictum eſt, debitæ eruptionis ſuppreſſio totalis, à nimis ſedulo in præcipitanda eruptione conamine; quo non magis ſcopus medico propoſitus attingitur, quam ſi quis

id agens, ut denſa hominum turba ſpatioſis ædibus incluſa ſeriatim & ſervato ordine inde exiret, machina chartacea pyrio pulvere referta ac in medio displosa usque adeò omnes percelleret, ut ſingulis ad portam omni ope contendentibus, proindeque conſtipato agmine in ejus faucibus hærente, exitus univerſis quaſi cuneo facto, præcluderetur.

Jam ſi quis roget, quorſum debita materiæ Varioloſæ ſeparatio non perinde primis hiſce diebus promoveri posſit, ſi æger moderato lectuli calore foveatur, ac ſi ab eodem arceatur; ſciſcitabor ego ex adverſo, an non teſtetur experientia, quemlibet lecto incluſum tempore brumali, ſtragulis modicè contectum, foco non accenſo, magis percaleſcere, quam ſi idem probè veſtitus in eodem cubiculo extra lectum verſetur. Quod ſi de differentia notabili ſatis conſtet, tunc erit quærendum, quænam ex his methodis magis apta ſit ad reprimendam exuberantem fermenti Varioloſi agitationem; ad quam metam, ſi quid noſtra mediocritas judicando valet, à Medico, incipiente morbo, præcipuè collimandum eſt; & prout ab eadem plus minusve is aberraverit, ita cum malis bonisve ægri rebus medicinam fecerit.

Incautioribus id verò præſertim hac in re impoſuit, quòd ſcil. animadverterint, ægrum ſuapte ſponte in ſudores proclivem, qui cum jugiter manarent, quoties lecto contineretur æger, æſtus febriles haud parum minuebant, ſecus ac in iis, qui non ſudabant. Primum autem perpendamus, quam ob cauſam Febri coercendæ ita impenſam navemus operam,

quum

quum ſit illa ſolennis naturæ machina, qua tum in præparanda, tum in eliminanda materia quavis inimica in ſanguine latenti, præcipuè utitur. Quis autem non videt, quòd dum ita ſedulo ſudorem provocemus ad mitigandam Febrem, eadem opera, ceu Fructum præcocem, humorem crudum & inconcoctum extrudentes, atque iis ipſis ſudoribus immaniori poſtmodum Febri anſam præbeamus; cùm hoc modo ſerum ſanguinis (quo tum ipſe ſanguis, tum etiam recens natæ fervidæ iſtæ & Varioloſæ particulæ diluuntur) foràs propellitur; his interim particulis vires ſumentibus, & ferociam, eo quod jam liberæ ſint à colluvie ſeroſa, quam ſudores exhauſerant. Verbo dicam, Febris aliorumque ſymptomatum alleviatio à provocato ſudore, & puſtulis exinde præmaturè exactis, quamplurimis malè ceſſit, qui eam ob cauſam, vitam cum morte die undecimo commutarunt.

Obſervandum eſt autem, me ægro primis morbi diebus lecto interdicere ex hypotheſi tantum Variolarum è Confluentium genere ſubſecutarum, Namque diſtinctum genus quod attinet, modò certò prævideri poſſit, ut nulla ægro imperat neceſſitas ſe in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo; cùm exanthematũ paucitas, ſive hanc, ſive illam viam incedentem in tuto collocet.

Nihilominus non usque adeò mihi aſſentor, ut ea, quæ jam tradidi, ex authoritate judicii mei (quod ſcio quàm ſit exiguum) credenda autumem. Et profecto, ita parum firmas, & nullius ferè ponderis hominum quorumcunque opiniones ſemper duxi, ut proprias etiam ubique pro ſuſpectis

habuerim, quoties cum aliorum sententiis pugnant: quod & hîc etiam mihi usu veniret, nisi Phænomena practica quasi uno ore rationis judicio suffragarentur. Secluſis enim practicis obſervationibus, id quod vel mihi, vel alii cuilibet pro ratione habetur, nihil fortaſſe erit aliud, quàm rationis umbra aut phantaſma, hoc eſt, mera opinio. Et quoties inter homines fuerim, certior inde redeo, quàm ſit periculoſum, vel acutiſſimo ingenio præditis, cerebrum in qualibet ſive Arte ſive Scientia indaganda agitari perpetim & quaſi concalefieri, niſi factum ipſum veri ac falſi judicem ac ſequeſtrum conſtituant; quodque iſtiusmodi magni Opinatores, ut cum Cicerone loquar, in controverſiis purè ſpeculativis, gradibus vel ſpatiis infinitis, quantum cuiquam posſit innoteſcere, à veritatis ſcopo aberrent. Cum qui ad illa tantùm applicuerit animum, quæ Praxis certò determinare queat, ſi quid fortè fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem probatis, quas animo conceperat, rerum Ideis. Nam in hoc noſtro negotio, an non mihi licet obſervare, à quo maxime regimine adhibito, mitius aut ſævius Variolarum genus producatur, atque adeò conformem rei evidentiæ ſententiam animo procudere? Quod ſi alii idem factitaverint, ſatis habeo. Iniquiſſimum eſt autem, cum ne ſemel quidem per omnem vitam fuerint experti, quantum ægro proſit noceatve jam ſæpè memorata è lecto interdiu immunitas, me tanquam falſarium convitiis proſcindere. Quod ſi jam olim vera, licet inopinabilia, ſentientes calumni-

lumniandi libido obtinuisset, nemo quicquam tentasset, quo invento homines juvari possint. Et sanè quorsum, ego has mihi facesserem molestias, nisi repetita sæpe & ferè quotidianâ experientia, hanc methodum vulgari, ista longè tutiorem esse, inclamaret? Non sum usque adeò delirus atque inops mentis, ut famam mihi quæram ab exagitata atque explosa eorum opinione, qui, si plausum venarer, omni obsequio mihi ambiendi erant; neque malitiæ tam deploratæ cuiquam videri possim, ut hominibus, etiam seculis aliquam multis post mea fata nascituris, ex mea, si quæ erit illa, authoritate insidias struam, & vel mortuus, quod horreo referens, perinde ac vivus, illos occidam. Utut sit, hac ego methodo meos ipsius liberos, sanguine & propinquitate conjunctissimos quosque, & quotquot se mihi liberè permiserunt, omninò curavi. Si quid deliquerim, in eo à me erratum est, quòd obstinatæ contra-sentientium pertinaciæ, ne durus ac præfractus haberer, aliquoties cessi, atque hac de re eorum fidem appello, quibus maximè familiaribus usus sum. Sed hoc ad infelicitatis meæ cumulum accessit, quod aliquoties, etiam ubi astantes, ea quæ suaseram, omnia per integrum morbi cursum fuerant aspernati, ægri tamen fatum (etiamsi à calore, quem promovebant amici & curatrices, me ad ravim usque reclamante, extincti) mihi crimini dabatur. Quà de causa, accedente insuperabili τῶν πολλῶν præjudicio, benè mecum agi putarem, si nunquam deinceps ad Variolis laborantes accerserer.

Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque

demum modo tractentur, nonnunquam tamen insigniter confluxuras, unde etiam nunquam vacant periculo, quicquid suppetiarum afferatur; id autem assero (quod mihi satis esse debet) diuturna atque iterata sæpè sæpiùs experientia innixus, eum in longè minori discrimine versari, qui à primo morbi insultu lecto interdiu, & carnibus omnino abstinuit, nec nisi potum tenuiorem sibi indulsit, quam qui statim lecto adjudicatus, medicamenta etiam Cardiaca assumpsit. Hæc enim methodus, quod supra etiam innuimus, ut plurimum densam nimis exanthematum segetem cohibebit, & ex consequenti etiam immodicam Febris secundariæ efferveſcentiam, quæ non solum suo Marte perimit, sed etiam salivam (de qua in hujus Morbi Historia fusè egimus) præproperè incrassando, ægro perniciem ultimis morbi diebus minitatur. Quid quod hoc pacto tum sanguinis mictus, tum maculæ purpureæ præcaveri possint; quæ duo symptomata primis morbis diebus invadunt, idque persæpe nullo adhuc manifesto eruptionis indicio quod etiam in Morbillis, Scarlatinâ Febre atque Acutis aliis ab intensiore inflammationis gradu ortis fieri assolet. Mitto jam jucundissimum illud refrigerium, quo se æger perfundi animadvertit ab aeris appulsu liberiore, quoties à lecto calente dimittitur; quod etiam singuli, quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, quasi vita & spiritu receptis, hac aura postliminio vescerentur) pleno ore agnoverant.

Unde mihi subiit cogitare, quanto sæpius fucum

cum nobis facit illa, quam talem eſſe opinamur, ratio, quam ſenſus iſte certisſime nobis cognitus; quodque in morborum curatione, plus dandum eſt ægrorum appetitionibus & deſideriis impenſioribus (modo perquam enormia non fuerint, & quæ vitam ipſo facto extinguant) quam magis dubiis ac fallacibus Medicæ Artis regulis. Exempli gratia: Febre ardente laborans, tenuioris potus refrigerium liberaliori manu conceſſum iri vehementer efflagitat; Artis jam Theoremata Hypotheſi alicui innixa, quæ ſibi alium ſcopum proponit, quocum pugnat liquoris frigentis indulgentia, appetitui adverſantur, & hujus loco medicamentum Cardiacum imperant. Idem æger alimenti omne genus, dempto potu tenui, maximopere faſtidit; hic Ars, maximè illa, quam profitentur Curatices & Amici adſtantes, omnino comedendum eſſe acriter contendit. Alter poſt diuturnum ab eadem causa languorem abſurdi aliquid, & quod fortè nocere poſſe videatur, obnixè petit; Ars iterum moleſta ſe opponit, & mortem intentat morem non gerenti; niſi forte ipſius Artifex ſanum illum prudentisſimi Hippocratis Aphoriſmum probè concoxerit, *Cibus & Potus paulo deterior, ſuavior tamen, melioribus quidem, ſed inſuavioribus* (hoc eſt, minus gratis) *eſt anteponendus.* In his omnibus naturæ, ut videtur, aberrationibus, quilibet in Praxi medica vel mediocriter verſatus, modo animum diligenter adverterit, facilè concedet, ægros haud paucos, ubi primum ſpreto Medici dictamine, Genio ſuo obſecundaverint, ſe meliùs habuiſſe. Neque hoc

ſanè

sane mirabitur, qui secum reputaverit, sapientissimum rerum omnium Conditorem Statoremque universa tam exquisito ordine absolvisse, ut sicuti omnia naturæ mala ad consinnandam totius operis harmoniam egregiè conspirent, ita eorum singula divino quodam artificio, propriæ essentiæ quasi intertexto, donantur, quo subjectum eadem mala à se amoliatur; quod in morborum quàm plurium Acutorum exitu naturali satis cernitur, (*Acutos* dico, qui ut plurimum Deum habent Authorem, sicut *Chronici* ipsos nos) uti etiam in propensionibus istis, quæ tales comitantur morbos, & ad ægrum ab illâ pernicie liberandum viam struunt, quam Ars adfert, quoties in fatuos cadit. Atque in hoc sanè bene cum hominibus agitur, quorum genus universum aliter se perquam malè habuisset, tum cùm Ars medica intra breves *Hellados* cancellos tota staret; quæ quidem eam ferè ad terrarum orbem proportionem habet, quam habet ignobilis aliqua Villa, ad nostram hanc *Britanniam*. Et quid vel impræsentiarum de tot tantarum regionum incolis fiet, cùm omnis *Asia*, *Africa* omnis atque omnis etiam *America* (demptis aliquot nuperis Coloniis haud ita populosis,) atque insuper magna *Europæ* pars Arte medicâ prorsus destituantur? Attamen ut eleganter Comicus, viros rationis ac virtutum usu præstantes, ab eorum grege, qui formam humanam vitâ ad instar brutorum ἀλόγων actâ conspurcant, distinguens, Ὡς χαριέν, inquit, ἐς' ἄνθρωπ☉, ἂν ἀνθρωπ☉ ᾖ, ita etiam Ars medica, si revera Ars fuerit, & non solum nominetenus, maximum est donorum omnium, quæ hanc vitam

vitam reſpiciunt, tantoque cæteris omnibus præferendum, quanto ipſa vita iis, quibus in illa gaudemus, præcellit.

Sed ut ad rem redeam: Quantumcunque conducat plerumque ægro, ut primis morbi diebus lecto non addicatur, eſt tamen (quod obſervandum) ubi etiam ante eruptionem omnino addici debeat. Exempli gratia, *Infans* de ſymptomatis Dentitionem comitantibus jam ſecurus, derepente *Spaſmo* corripitur: in hoc caſu cogitandum eſt mihi, convulſionem iſtam fortasſis à naturæ conatu, quo *Variolas*, *Scarlatinam Febrem*, aut *Morbillos* in corporis habitum protrudere ſatagit, pendere, licet hucusque lateant ſub cutis tegmine. Ut itaque tam periculoſo ſymptomati eamus obviam, *Emplaſtro Epiſpaſtico* nuchæ mox applicito, lecto quamprimum committendus eſt; exhibito inſuper medicamine aliquo *Cardiaco*, cui etiam *Paregorici* pauxillum eſt admiſcendum, quo & potentius morbi cauſam eliminet, atque etiam tumultum, à quo oritur Paroxyſmus, conſopiat: Verbi gratia, puero trienni, *gutta* v. *Laudani liquidi in Aquæ Epidemicæ cochleari uno* (aut quid ſimile) ſunt propinandæ. Et profecto ſuſpicor admodum, ne dicam, certus ſum, millenos aliquod infantes, & nonnullos etiam ætate profectiores, idcirco letho fuiſſe datos, quod non ſatis animadverterint Medici, hujuscemodi Convulſiones nihil aliud fuiſſe, quam morborum jam dictorum prænuncios: cum enim Practici paulo incautiores paroxyſmos hosce revera ſymptomaticos pro affectibus Eſſentialibus habeant, Enematis ſæpe repetitis & aliis evacuationi-

tionibus eos aggressi, Variolarum eruptioni officiunt, ac proinde permanentiores etiam reddunt paroxysmos istos, quos tanto molimine opprimere studeant, quique aliàs, ubi primum pustulæ eruperint, sua sponte certo certius evanescerent. Hîc autem, fausto lætoque omine (quod alibi diximus) Variolæ, quæ cum spasmo teneriores pueros invadunt, rarò insigniter confluunt, unde æger longe tutius lecto concreditur primis hisce diebus. Licet observaverim Variolas, quoties *affectus Comatosos* à tergo insequuntur, admodum confluere; quo in casu ipsemet Vesicatorium, & Paregoricum, quale supra descripsi, potius adhiberem, quam ut ægro jugem lecti usum ante eruptionem permitterem. Quinimo animadverti, ejusmodi *Convulsiones* quandoque (oppido tamen rarò) *Intermittentium Febrium paroxysmos* præcedere; *Affectus* vero *Comatosos* cum dictis paroxysmis unà invadentes & non nisi cum iisdem terminantes, tam in infantibus quam adultis persæpe vidi, quorum similiter nulla in curatione ratio habenda est, sola autem Febris, utpote morbus primarius & essentialis, omni ope est expugnanda. Si enim Comatosis hisce Affectibus Febrem comitantibus curandis præcipue incumberem, ac proinde Venæsectione, Catharsi, atque Enematis repetitis, sopori vincendo operam navarem. Febrem inde magis accenderem, & ex consequenti eo usque augerem Coma, (quod mihi erat tollendum) ut æger tandem ab eo æternum consopiretur; quando si in Febre debellanda totis viribus contendam, symptomata omnia ab eadem pendentia nullo negotio

gotio una faceſſent. Quod ſerio notari velim, cum in hac re tam crebro tamque fataliter errari ſoleat. De hoc vero in alio loco fuſius dixi.

Aliquando etiam (quod proxime tradam) quantumlibet ægro conferat, ut lecto interdiu abſiſtat, nihilominus non poteſt id ſolatii eidem indulgeri, *ægritudine* ſcil. *vehementiori*, *intenſiori Febre*, *Vomitu enormi*, *Vertigine*, *Artuum dolore* quaſi Rheumatiſmo laboret, & ſimilibus contra indicantibus: quæ quidem ſymptomata omnia ſæviora ſi fuerint, maxime in ſanguineis & ætate florentibus, ingentem materiæ Varioloſæ copiam intus natam, & diſcrimen haud vulgare, à puſtulis exitum certatim quærentibus ac mox valde confluxuris, præſagiunt. Cum itaque frænum fermento ita exorbitanti omni ope injiciendum ſit, attamen hinc quidem illud continuo lectuli calore adjutum ferociet magis, illinc vero præ nimia ægritudine eodem abſtinere nequeat ægrotans, niſi ſuppetias afferamus; has ob cauſas omnino neceſſe erit, rebus ſic ſtantibus, *ſanguinem* primum è brachii venis educere, & poſt aliquot horas *Emeticum* eradicativum *ex Infuſione Croci Metallorum* exhibere, quod non ſolum materiam, à qua oritur ægritudo iſta inſolentior, foras propellit, ſed etiam ægrum ita refocillat, ut jam quaſi ſanus lectulo abeſſe queat. Neque huic ſoli methodo innitendum eſt ad infringendas fermenti vires, ſed quo magis æger in tuto collocari poſſit, præter evacuationes jam memoratas percommodum erit *Vitrioli Spiritum* potui tenuiori, quoties eum haurit, liberalius immiſcere, etiam usque ad plenam puſtularum

eruptio-

eruptionem. Non obstantibus tamen hisce evacuationibus, tum etiam usu potus refrigerantis, æger nihilominus non nisi nocturno tempore lectulo permittendus est, si quidem fieri potest, quoniam hæc universa longe minus ad inhibendam præproperam materiæ Varioloſæ assimilationem faciunt, quam una sanguinis contemperatio à novo aëre per pulmones subinde reciprocato : quæ quidem sola mirum in modum ægritudinem symptomaticam, de qua supra, sublevat confestim, quod à me non uno experimento comprobatum est. Hæc autem methodus paulo insolentior non nisi in ætate florentibus, quorum quidem sanguis sive à Venere, sive à Baccho incaluit, atque in aliis, (Infantes tenellulos semper excipio) quos una cum Variolis vehementiora atque enormia ista symptomata jam dicta adoriuntur, necessario requiritur. Ubi sanguis non usque adeo accenditur, neque ita urget symptomatum violentia, uti materiæ Varioloſæ præmaturè assimilandæ longe minor est suspicio, ita ex consequenti & evacuationes præmemoratæ, & Vitrioli Spiritus omitti possunt.

Longior in his fui, quia sat scio, Curationis exitum sive lætum, sive funestum, ab ea potissimum, si non in solidum, ratione pendere, qua æger primis morbi diebus tractatur. Jam vero omni pustularum acie quasi in campum educta (quod *die* ab invasione *sexto*, quarto autem inclusive ab eruptione prima, fieri jam diximus) haud amplius interrumpendus est ægro lecti usus per reliquum morbi decursum : qui quidem ut ante hunc diem concedi non debeat, ita ut diutius differatur, vix patitur

ægri

ægri ſtatus, modò confluentibus Variolis laboret. Hoc autem eſt Genus (quod notari velim) de quo hactenus verba fecimus. Quæ enim & pauca & diſtincta emergunt Exanthemata, parum habent momenti ſive in hanc, ſive in alteram partem, ſi vel mediocriter in arte valeat is, qui medetur. Quanquam etiam in genere hoc, utut ſuopte ingenio omni periculo vacet, haud pauci (quod ſerio dolendum eſt) Libitinæ ceſſerint, quoties ſcil. malo ſuo fato in eos inciderint, qui in promovendo calore ſpem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum ægrum, licèt inſcii, conſpirabant.

Tempore ab hoc Puſtulæ augeſcere & corporis ſuperficiem undique concalefacere incipiunt, at caput imprimis, unde æger, niſi fuerit infans, ad ſomnum difficilior eſt, & inquietudine vexatur: Quod proximo loco in hoc morbo diligenter expendendum eſſe arbitror; prout enim ſedatior fuerit ſanguis, ita debitum augmentum & magnitudinem acquirent puſtulæ, atque ex adverſo, pro ratione orgaſmi, quo tumultuatur dictus ſanguis, puſtulæ marceſcent, intercepto ulteriori progreſſu, unde non ſolùm peccantis materiæ eliminatio ſufflaminatur, ſed inſuper ſingularum phlegmonum œconomia & genuina craſis interturbatur; indeque vel non omnino debito tempore ad ſeparationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, & loco flavi liquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel ſuccus alius non naturalis, & à genuinis Variolarum puſtulis alienus, egeritur. Quapropter Medicamenta *Paregorica* æquè indicari in Variolis Confluen-

tibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo; cùm hic quasi *Specifica* sint, perinde ac Cortex Peruvianus in Febribus intermittentibus: quamvis haud ignorem, Paregorica non virtute aliquâ præcisè specifica operari, sed isti solum Indicationi respondendo, qua sanguini & spiritibus consopiendis & in ordinem redigendis operam damus. Atque hic quidem sanguinis & spirituum motus inordinatior (Variolarum Confluentium in adultis comes individuus) Anodynorum usum præ cæteris deposcit; necdum ei satis innotescit hujusce morbi Genius, qui ista Vigiliis tantùm deberi existimat. Sicuti enim fieri quandoque potest, ut etiam non dorminens bene compositis ac sedatis fruatur spiritibus, (quod ab assumpto Laudano persæpe accidit) ita etiam nonnunquam fit, ut spiritus vehementius agitati laudabili pustularum eruptioni officiant, etiam ubi æger multùm dormiat, quod observatione dignum.

Ut de genere Anodynorum jam loquar. Tametsi ego à multis annis *Laudanum liquidum* satis auspicatò exhibuerim, quoties huic Indicationi satisfaciendum erat, nihilominus *Syrupum de Meconio* ipsi præferendum censeo; licèt enim utrumque ad eundem scopum dirigatur, tamen Laudanum paulò magis calefacere mihi videtur, Syrupus autem minùs. Dosin quod spectat Syrupi; ea non solum ægri ætati est adaptanda, sed & symptomatum gradui, & quæ homini, qui sedatos habet spiritus & probè compositos, nimia fortè erit, alteri, cujus spiritus ferociunt magis, vix

suffi-

sufficiet. Exempli gratia, ponamus in genere sex Drachmas plerisque convenire; jam in Varioloſis, quoties id remedii indicatur, vix intra *Unciam*, si quid præstare velimus, est subsistendum; quæ quidem quantitas singulis vicibus morbo decurrente imperanda est. De adultis egimus impræsentiarum, etenim si infantibus propinetur, dosis pro ratione ætatis erit minuenda. Et sanè Paregorica non perinde indicantur in infantibus Varioloſis, ac in adultioribus, cùm illi in somnos perdurante morbo proniores sint. Quamvis & in his, quoties à morbo periclitantur magis, à Paregorico abstinere multùm extimescerem. At, quod dicere animus mihi erat, difficile est admodum Paregoricorum dosin, quocunque in casu ista indicantur, certò determinare. Etenim sive in quocunque *Spirituum motu inordinatiori*, sive in *vomitu enormi & alvi fluxu*, sive etiam in *dolore atrociore* (in quibus affectibus tribus præsertim usum paregoricorum indicari alibi docui) ea methodo sunt exhibenda, ut si prima dosis metam non attingat, alia atq; alia debito tempore assumatur, donec tandem medicamentum Medici votis respondeat, non tam ad ingestam Anodyni quantitatem, quàm ad affectum, quod in ægro producendum erat, respectu habito, quod ubi primum successerit, nec citiùs, à Paregorici usu ita copioso ac frequenti cessandum est; interposito tamen semper inter singulas doses spatio aliquo, ut pernoscere valeamus, utrum dosis ultima id, quod quærimus, præstiterit, antequam nova ingeratur. At ubi semel finem propositum obtinuerimus, dosis

Anodyni in morbi progressu exhibendi, jam minor pro re nata definienda erit.

Exempla haud pauca in promptu mihi sunt, quibus eis, quæ hactenus tradidi, fidem adstruam, at unicum impræsentiarum adducam. Aprilis 13. Anno 1681. Quædam è nostra viciniâ, nomine *Crosse*, ad me accedens atque flens obnixè petiit, ut filium ejus decennem adirem, qui à die quarto malè habens, Variolis, ut ipsa metuebat, jam laborabat. Ego à podagra, que me tunc temporis excruciabat, detentus, Pharmacopolam, quo uti soleo, rogavi, ut ægrum inviseret, ac mihi de ejus statu referret: rediens ille mihi narravit, pueri matrem è nescio cujus mulierculæ consilio *pulverem Comitissæ* & alia calidiora remedia filio propinasse; quin & stragula adjecerat matris indulgentia, sub quibus quasi defossus latebat æger, ut horum pondere sudores (at quos ceu ad sacram anchoram in hoc morbo fœminæ confugiunt) exprimeret; ad hæc magnam *Possetì* calentis vim, *floribus Calendulæ & cornu Cervi incoctis*, ægro infuderat; unde adaucto Febris calore, tantam spiritibus confusionem induxerat, ut præter modum deliraret æger, totis adstantium viribus vix lectulo affixus, ac inconditâ quædam, furentium ad instar, submurmurans. Nondum tamen in lucem prodibant exanthemata, vel saltem obscurè, sed denso agmine cutim impetebant; inhibitâ planè eruptione ab hac methodo violentiore, quæ ad eam sollicitandam destinabatur. Jubeo ut è lecto eximatur quantò ocyùs, neque eundem nisi noctu ingrediatur ante elapsum *sextum diem*: de-

in

in ut ſyrupi de Meconio unciam dimidiam ſtatim ſumat, quo ne hilum proficiente poſt horæ ſpatium eandem doſin repeto, at nullo cum fructu; quippe quòd ſanguis tam immani furebat orgaſmo, ut non niſi unciis duabus cum dimidia (ſpatio tamen inter ſingulas ſemiuncias interjecto, quo liqueret, quid poſtrema doſis præſtiterat) introaſſumptis frænari poſſet; quo facto, unciam dimidiam tantùm ſingulis noctibus hauriendam præſcripſi usque ad finem morbi: quæ quidem illam ſpirituum requiem, quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam valebat. Unde etiam convaluit æger.

Hîc minimè reticendum eſt, quòd in quantâcunque demùm doſi & quantumlibet repetita exhibeatur primis hujus morbi diebus Narcoticum, modò ſanguinis æſtus atque enormis ſpirituum agitatio magnopere ferociant, vix ſcopum attingere poterit id, niſi æger è lectulo eximatur: Calor enim lecti calorem morbi ulterius augeſcit atque incendit; proindeque vim ita magnam Narcotici exhibere neceſſe erit, cui fortean Natura impar fuerit: Quod etiam uſu venit, etſi haud tanto vitæ diſcrimine, quando Cortex Indiccus exhibetur in Febre Intermittente, ægro per ejus uſum in lecto ſe continente. Et hoc, nî fallor, in cauſa fuit, quod curatio hujusce Febris nonnunquam protelata fuerit, quæ alias citius abſoluta eſſet, & quandoque etiam ſi Febris Remittens tantummodo, & non interſtincta erat, eadem adeò intendebatur, ut mortem ipſam æger haud effugerit.

Miſis autem caſibus extraordinariis, quibus

nullo non morbi tempore indicari potest hoc remedium, ego ista primum nocte exhibendum suaserim, quâ lecto jam in totum addicitur, *sexta* nempe à prima invasione; à quo tempore usque ad *diem decimum septimum* omni vesperi est propinandum, vel saltem donec æger ἔξω βέλων, quòd ajunt, fuerit constitutus. Sexto enim die caro Phlogosi quasi corripitur, unde caput ab humoribus exinde concalefactis turbari incipit & vacillare.

Curandum est autem sedulo, ut Anodynum temporiùs sumatur hic, quàm in aliis morbis; quoniam quidam caloris & inquietudinis quasi paroxysmus Varioloſos sub vesperam semper affligit, & quandoque accidit, quòd, nisi maturius exhibeatur sub ultimis morbi diebus, æger derepente paulò hebetior factus, mox incalescat, post de ægritudine queratur, quæ brevi in ipsa morte terminatur; attonitis haud parum amicis, qui paulò ante magnam de ægro, ceu convalituro, spem foverant. Cui tanto malo occurri fortean poterat Anodyno confestim ingesto. His itaque diebus, *undecimo* verò præ cæteris, Paregoricum temporiùs propinandũ impero, etiam hora quinta sextave pomeridiana, utque in promptu sit, si quando forte ægritudo ex improviso invaserit. Quinimo persuasissimus sum, nonnullos ex mihi notis ideò fato functos, quòd dicto medicamento, re jam postulante, destituerentur; cujus ope, si adfuisset, adhuc inter vivos numerari potuissent. Atque hoc in loco maximè, si in quo unquam alio, *Occasio præceps est.*

Quapropter cùm tam ingens discrimen impendeat, si Narcoticum vel sat citò non fuerit propinatum,

natum, vel si è diverso ita præmaturè, ut ejusdem vis paregorica & spirituum sedatrix priùs exoleverit, quàm illud repetendum veniat; ideirco cum res in lubrico sit, tutissimum omnino est, Anodynum statis horis tam manè quàm serò exhibere, ultimis scil. & periculosissimis morbi diebus. Neq; hoc tempore syrupi dicti uncia semper sufficit, cùm ea quantitas nihil magis præstet in intensiori sanguinis inflammatione & spirituum animalium exorbitantia insigniore, quam uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, *Sesquiunciam* in juvenibus & sanguineo temperamento præditis pro singula dosi, violentiæ symptomatum, quæ tunc ingruunt, & in quibus præcavendis toti sumus, frangendæ parem tantùm esse; quodque hæc ipsa dosis in talibus subjectis, atque iis temporibus manè & sero non tutò tantum, sed cum magno etiam ægrorum commodo repeti possit, donec illi convaluerint.

Neque vero hoc reticebo, quod in ultimis diebus Variolarum egregiè confluentium quandoque necesse habui etiam ter in spatio diei naturalis, *id est*, Octavâ quaque hora Narcoticum exhibere; quando scilicet vel ob violentum spirituum orgasmum, vel ob eorundem confusionem ægritudinem aliqualem inducentem longiora ab usu ejus intervalla haud concederentur. Hoc autē notandum, quòd si tam frequens Diacodii exhibitio ægro nauseam creet (quod in dictis diebus sæpe accidit) hoc in casu *Laudanum liquidum* propinandum; cujus *gutt.* xvj. idem valent, ac ʒj. *syr. de Meconio*, nempe si eodem modo præparetur,

quem in *Libro de Morbis Acutis & in Cap. de Dysenteria* ibidem descripsimus.

Objicient, sat scio, illi, quibus hæc minus placent, materiam peccantem à Narcotico toties & in tàm larga dosi repetito, fixam iri, & Ptyalismum retundi. Quibus respondeo, omnino fatendum esse, Salivationem aliquatenus imminui, nunquam tamen ita penitus cessare, ut non longissimis ab assumpto Anodyno intervallis, atque ejus vi jam fatiscente, nonnihil recrudescat, imo vero gemino hoc commodo stipetur. Primo quod æger, viribus à Narcotico instauratis, pituitam validius expectorare valeat. Dein quod Saliva, quæ excreatur, licet parcior sit, rectius tamen excocta est, quàm si Anodynum non fuerit exhibitum. Proximo loco, Ptyalismi defectus hîc partialis plusquam compensatur faciei manuumque tumore, qui ex repetito Paregorici usu & certior est & major in iis diebus, quibus hæ partes solent intumescere: facies scil. ab octavo die usque ad undecimum, (quo tempore ferè incipit subsidere) manus vero ab undecimo usque dum pustulæ eas obsidentes maturuerint. Atque fidenter asserо, neminem in hoc morbo probè versatum posse negare utriuslibet horum tumorum absentiam, quo tempore se debent ostendere, pejoris esse ominis, quàm Ptyalismum interceptum. Me quod attinet, longè tutius esse autumo, Ptyalismi compescendi discrimen subire, quàm a Narcotico abstinere: quod ita impense morbus hic efflagitat, ut in eo rudis sit oportet & parum observationi deditus, qui ægros suos subsidio tanto defraudat.

Non

Non verò ita capienda sunt, quæ hactenus diximus, ac si ego quotidianum Diacodii usum, vel eâ quæ convenit dosi, in tenellulis Infantibus, qui Variolis Confluentibus laborant, suaderem, nisi morbi periculum grave intentar, idque duabus de causis; primò, quia usque adeò non calent infantes, atque illi, quorum vitæ fax plenius accensa jam luculentius ardet; dein quod Narcoticorum jugiter assumptorum vim non ita benè ferat ætas molior, & magis infirma. Adde quòd sponte sua somno ferè perpetuo morbi tædia fallunt Infantes. Nihilominus quoties vel phrenesi illi corripiuntur, vel pustulæ mali moris sunt, Anodyna omnino indicantur; horum enim utrumque sanguinis atq; spirituum animalium motum interturbatum plus satis evincit.

Duo hæc, quæ adeo prolixè tractavimus, nempe ista methodus, qua inhiberi debet præpropera materiæ Varioloſæ primis in diebus assimilatio, tum & altera, qua motus spirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione excitatus, est præcavendus, duo sunt quasi Cardines, in quibus omnis hujus morbi Curatio vertitur, quandoquidem quæ ex eo oriuntur mala, quod utrique huic discrimini non satis occurreretur, funesta illa symptomata invitant, quibus Variolarum tragœdia absolvitur. Quocirca cum præcipuæ hæ fuerint Indicationes Curativæ, ubi iis modo jam tradito fecero satis, nihil amplius mihi restat agendum; in quantum scil. Medicus sum, non vero formularum medicarum Præscriptor: Quas ego duas, sive Artes, sive Dotes, sive etiam Provincias appellare libeat, toto cœlo à se invicem distare arbitror.

Unum

Unum adjicio, si *Epispastico* opus fuerit, id peramplum & satis acre ægri Nuchæ applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque præmaturè appositum vim epispasticam ante diem undecimum, in quo de summa rerum agitur, amiserit; neque in eum ipsum diem rejiciatur, quò jam tardiùs adveniens, illo temporis articulo obesse possit, præ calore & æstu, quem sanguini imprimit cum Febre Secundaria vix pari Marte tunc decertanti. Opportunissimè itaque applicabitur Epispasticum nocte illa, quæ magnã morbi crisin præcedit, mox ab assumpto Paregorico, quod tunc erat exhibendum. Appositio per id temporis Vesicatorio, dolor, quem ejusdem morsus adferet, desinet ante diem illum, quo æger vel agonizaturus, & materiæ peccanti eo ipso tempore dabitur exitus, quo eo est opus ad vincenda mala ista, quæ illum diem præstolantur. Hoc enim primum tempore, quod in hujus morbi Historia fusè deduxi, facies, quæ hactenus inturgescebat, jam detumescere incipit, & salivatio, quæ hucusque pleno amne fluebat, decrescere, condensato jam, & non nisi ægrè excreto, qui eam excitabat, humore. Ut verò mittamus, Epispasticum illud tum faciei detumescentiæ, tum etiam imminutæ Salivationi quadantenus substitui, Febri insuper Secundariæ perdomandæ aliquatenus conducit, quæ nunc temporis invalescit, sanguine quasi obruto & penitus infecto puris copia à totidem abscessulis resorpta; adeò ut in omnib⁹ ferè, quos unquam tractavi Variolis laborantes, observaverim, pulsum in carpo salientem ægrè percipi posse hoc tempore, utut facilè

cilè se pridiè hujus diei & postridie etiam digito exploratori se proderet.

Sed inter ea, quæ à capite sive derivant sive revellunt, nihil æque mihi videtur operari ac *Allium* pedum plantis applicitum. Quod Allium revera attrahat, manifestum est à vesiculis, quas sæpe excitat, & à dolore illo non ferendo, quem nonnunquam, licet rarò affert, etiam non excitatis vesiculis, humores scil. in partes illas invitando; unde dolor tàm vehemens quandoque exortus est, ut cataplasmate è mica panis similaginei in lacte cocti eundem sedare necesse habuerim: In adultis itaque qui Variolis Confluentibus laborant, Allium incisum & linteo involutum plantis pedum admovere soleo, à die octavo, in quo primùm facies intumescit, donec jam morbus periculo omni vacet; singulis diebus renovandum.

Neque interim istud mihi prætereundum est, ægrum scil. à carnibus, durante morbo, arcendum omninò esse, & cerevisiam lupulatam eamque tenuissimam tantùm pro potu concedendam. Jusculis avenaceis, pomis coctis, & jam dicta cerevisia commodissimè interea vitam tolerabit. At verò instante jam maturatione, ubi particulæ purulentæ in sanguinis massam regurgitantes eandem tabo suo inquinaverint, utile erit cochlearia vini aliquot, singulis auroris & noctibus ægro indulgere. Stragula quod attinet, & lodices, quibus æger in lecto est contegendus, neque plura sint illa, neque pauciora, quàm quibus sanus utebatur. Quin & liberum ei sit, quoties voluerit, se ab hac in illam lecti partem transferre, quò præpediri possint sudores

dores isti symptomatici, quos ægro nocere, satis opinor, evici. Eodem pacto etiam præcavebitur efferatior exanthematum phlogosis excita à nimio calore, quem carnes contrahunt quoties æger semper eodem in loco, ceu palo defixus, jacet. De hoc autem alias prolixius differui.

Casum nuperrimum, ceu specimen integræ hujus Praxeos, subnectam. Hâc ipsa hyeme me accersebat fœmina nobilis, Domina *Dacres*, ut quendam suum nepotem, Dominum *Thomam Cheut*, temperamento perquam sanguineo & ætate florentem Medicus curarem. Pridie cœperat febricitare vehementer; colluviem biliosam in magna copia per vomitum rejiciebat; dorsum plurimum dolebat. His malis solatium quærens & levamen, lectum petebat, & tum stragulis acervatim injectis, tum calidis assumptis liquoribus sudores per diem integrum omni ope sollicitabat, sed frustra, cùm tanta ad vomendum proclivitas, & alvi fluxus, licet modicus, omnem sudorificorum vim eluderent: Oleum interea Febris igni affuderat, quo illa multum increverat. Ego jam Variolas brevi exorituras suspicabar, easque insigniter confluxuras, tùm ob ætatis vigorem, tum etiam quod sanguinem multum excalefecerat irrito sudoris extorquendi conatu, (quo quidem, si modò æstate ægrotaverat, & mictum sanguineum & maculas purpureas certò advocaverat) tum verò maximè, quòd semper observaverim in juvenibus, immani vomitione, ægritudine, & dolore præter solitum vexatis, Variolas insequentes ultra modum confluxisse. Meum itaque esse ratus, ut nullum non lapidem moverem,

quo

quo præproperam materiæ Varioloſæ aſſimilationem obſtruerem, à lecto illum arcebam, niſi ſtatis prius horis ſomni. Die ſequenti (tertius is erat) Variolis nondum comparentibus, ſanguinis uncias octo è dextro brachio mane extrahi curabam; optimus erat ille floridusque, cùm adhuc ſpirituoſũ tantùm μίασμα exceperat, nondum verò putredinem illam, quam conciliat longior morbi mora, & in eorum ſanguine utplurimum conſpicitur, qui nuper ab hoc morbo convaluerint. Horâ quinta poſt meridiem diei ejusdem, Infuſionis Croci Metallorum unciam unam exhibui; ex qua ſatis commodè vomebat, & ægritudine levatus, longè melius habere viſus eſt, jam haud invitus à lecto abſtinens, à quo prius ægerrimè ſe divelli patiebatur, ægritudine & vertigine mactatus. Die quarto manè accedens, exanthemata, quibus præcavendis tanta fueram molitus, eo numero prodeuntia conſpexi, ut ab inſigniori, quem minitabantur, confluxu, ægri vitæ metuendum eſſet. Diligenter itaque cavebã, ne lecto interdiu committeretur, conſulebam etiam, ut cereviſiam tenuem Spiritus Vitrioli inſtillato acidulatam potaret. In his ad ſextum usque diem perſeverabat; quibus diebus licet non ægrotaret, ſed aurâ liberiùs veſcens multum reficeretur, tamen alvo ſubinde laxiore fuit. Jam ſub meridie non valebat ulterius, quod hic fieri aſſolet, ſe à lecto abſtinere; decubuit itaque usque ad finem morbi, me non reluctante, cum nunc erupiſſent puſtulæ omnes, quæ, non obſtante meo omni conamine, plus ſatis confluebant. Quamvis enim pauciora erant exanthemata iis, quæ in nonnullis obſer-

obſervavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen, quàm plerisque eorum qui ſanantur, ſolent prodire. Hâc primùm nocte Syrupi de Meconio Unciam unam in Aq. flor. paralyſ. propinabam, ſingulis deinceps noctibus repetendam; ſuadebam etiam, ut non aliis ſtragulis, quàm quibus ſanus aſſueverat, tegeretur; ut Juſculis Avenaceis, & Hordeacis, nonnunquam etiam pomo cocto veſceretur; Cereviſiam etiam tenuem hauriret. Die octavo Allium inciſum & panno lineo incluſum pedum plantis applicandum curavi, & renovandum quotidiè, donec extra aleam conſiſteret. Poſt hæc pro augeſcentium puſtularum genio omnia cedebant, usque ad decimum diem; quo tempore manè eum inviſens, licet mediocriter ſe haberet, Febris tamen Secundariæ quendam quaſi prodromum deprehendi, cum jactatione aliquali. Mox itaque procellam veritus imminuetem, Paregoricum ſuprà laudatum exhibui, à quo tranquilla omnia & pacata; eâdem nocte Syrupi de Meconio Sesquiunciam præſcripſi. Sequente aurora, dici ſcilicet undecimi, cum poſt exoleſcentem vim Anodyni, quòd heſterna nocte ſumpſerat, jam de novo eſſet irrequietior, Diacodii iterum Sesquiunciam extemplo ingeſſi, veſperi item tantundem, atque eandem doſin manè & ſerò ut aſſumeret quotidiè conſulebam, donec omnino convaleſceret. Paruit æger; neq; aliquod nos deinde ſymptoma exterruit, niſi quòd urina ei quandoque ſupprimeretur, (malum junioribus hoc in morbo familiare) quam tamen genubus innixus in lecto reddebat. Ptyalismum quod ſpectat, quantumvis ſalivæ copia

fre-

frequenti Anodynorum in tam larga dosi repetitione aliquantulum interciperetur, tamen longiore ab eorum usu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies manusque debito tempore pro votis intumescebant. Die decimo octavo è lecto surgebat, & tunc primum jusculum è pullorum carnibus indulgebam, à quo per gradus indies ad victum consuetum redibat. Die vicesimo primo sanguis mittebatur è brachio dextro ad uncias octo, qui Pleuriticorum sanguinem æmulabatur, & puris ferè instar erat. Denique ad quatuor vices, spatio interposito purgatus fuit.

Hîc subinnuam, quòd quoties in his pagellis dies ab invasione v. g. sextum, undecimum, &c. nominaverim, non ita accipi id velim, quasi Variolæ Confluentes tertio nunquam non die erumperent; cum satis sciam quandoque ita accidere, etiam in iis, qui vel maximè confluunt, ut pustulæ non nisi post aliquod à die tertio temporis spatium se exerant. Eruptio autem ut plurimum in diem tertium ab invasione incidit, & ut plurimum, qui (e.gr.) die Lunæ confluentibus Variolis primùm laborare incipit, die Mercurii sequenti pustularum primitias in cute summa deprehendet, & Jovis dies ab illo die Lunæ secundus, undecimus ille erit, periculi plenissimus, nisi interposuerit se Medicus.

Atque hîc iterum repeto, Theoremata hæc omnia ad *Confluentes* tantùm *Variolas* referri debere quæ in genere distincto nullum prorsus usum habent, nec ab illo exposcuntur. Et tam sibi quam aliis imponunt, qui attollunt cristas, quoties eos sanaverint, quibus *lixanthemata* numero pauca, ea-

que

que interstincta efflorescebant. Si tentare libeat, quantum in Arte valeant, in Variolis Confluentibus vires experiantur; maximè quoties vel florentes ætate, vel eos, qui immodica vini ingurgitatione nimium incaluerint, hic morbus invaserit. Ne in levioribus exercitati, ita toto cœlo aberrent, ut se eos servasse existiment, quos ipsi adstantes non occiderint.

Verùm dissertatiunculam hanc non priùs finiam, quàm ubi retulero, quæ mihi, dum hæc scriberem, suo ore narravit Amicissimus Dominus *Carolus Goodall*, M.D. Collegii Medicorum Socius, itque impræsentiarum Censor: quod mihi ideò faciendum duxi, quo meliùs iis fidem conciliem, quæ tum hîc, tum alibi & de Petechiis & de mictu sanguineo affirmavi: utrumque nempe hoc symptoma, quoties Acutis morbis accedit, atrociori sanguinis inflammationi omnino deberi, ac proinde Refrigerantia indicare remedia. Casus ita se habuit:

Juvenis annorum quasi 27. habitu corporis extenuato, & calido temperamento præditus, Febre violentâ & continuâ correptus est mense Junio, Anno 1681. *Lingua erat sicca & scabra, sitis vehemens, pulsus celer, dolor regionem cordis scrobiculo vicinam discruciabat, dorsum verò imprimis, (in quo jugiter desæviebat,) sanguinem subinde mejebat, tum & Petechiæ coloris subfusci collum, pectus, & carpos densè insidebant. Die sexto accersitus Medicus, & agrum de vitâ periclitari à nimia urinæ sanguinolentæ excretione comperiens, Indicationes curativas ad sanguinem refrigerandum incrassandumque, tum*

etiam

etiam ad vasorum oscula, quæ in Renibus relaxata debiscebant, obturanda dirigendas censebat.

Præmissis itaque tum Venæsectione, tum Bolo lenitivo, ægrum, ut à lecto, quantum fieri potuit, se abstineret, serio monuit, cum à continuo lectuli calore mictum sanguinis promoveri non dubitaret: suadebat etiam, ut in culcitra corio tecta æger potius dormiret, supinus non nisi rarissime jaceret, lac aquæ permistum ut potaret, Panatella, oryza lacti incocta, pomis coctis, sive solis, sive aquæ fontanæ intritis, & saccharo edulcoratis vesceretur. Medicamenta ordinabat sequentia:

℞. *Fl. ros. rub.* ℥vj. *cort. inter. Querc.* ℥ß. *Sem. Plantag. parum contus.* ʒ iij. *Aq. Font.* ℔ ij. *Sp. Vitriol. q.s. ad gratam aciditatem: infundantur in vase clauso calore leni per quatuor vel sex horas. Colat. add. aq. Cinam. hord.* ℥iij. *Sacch. albiss. q. s. ut f. Tinctura gustui grata, de qua sæpiuscule bibat die noctuque.*

Enema â lacte cum Syrupo Violaceo injiciebatur hora à meridie secunda: & hora somni sequens Haustus propinabatur:

℞. *Aq. fl. Paralys. Plantag. Cinam. hord. an.* ℥ß. *Aceti stillat.* ʒ ij. *Syr. de meconio* ʒ vj. M.

Die septimo, symptomatis vix se remittentibus, Enema jam descriptum singulis diebus injiciendum curabat, tum etiam Emulsionem, Haustumque ad hunc modum præscribebat:

℞. *Sem. Cichor. Endiv. Lactuc. Portulac. an.* ʒij. *Sem. Cydon. Papav. alb. an.* ʒiß. *Amygd. dulc. excort. n.* iiij. *contundantur simul in Mortar. marmor. sensim affundendo Aq. Hord.* ℔ iß. *colat. add. sac-*

char. Crystall. q. s. f. Emulsio, de qua bibat cochl. xij. quarta quaque hora.

℞. Aq. fl. Paralys. Nymph. germin. Querc. Plantag. an. ℥ ß. Aceti stillat. Aq. Cinam. hord. an. ʒ iij. confect. de Hyacinth. ʒ ß. syr. de meconio ℥j. M. f. Haustus hora somni sumendus.

Die octavo, cum adhuc instaret Febris, sanguis Urinæ immistus copiosius exiret, & Petechiæ in præmemoratis partibus numerosæ comparerent, omnia hæc symptomata à sanguinis calore, tenuitate & acrimonia, oriri conjectans, sanguinem secunda vice detraxit, liberaliorem cereviſiæ tenuis usum, cui Vitrioli spiritus ad gratum acorem prius instillabatur, concessit: quam cum fastidiret æger, Possetum è succo limonum & lacte ei indulsit, uti etiam limonum pulpam in taleolas divisam & saccharo involutam. Addebat & sequentia:

℞. Conf. Lujul. Cynorrhod. an. ℥ ß. confect. de Hyacinth. ʒiij. Diascord. ʒiß. corall. rub. præparat. sang. Dracon. Bol. Armen. an. ℈j. Syr. è Symphyt. & Pilosell. an. q. s. ut f. Opiata, de qua capiat quantit. Avellanæ sexta quaque hora, superbibendo haustulum seri lactis succo limonum facti & sacch. alb. edulcorati, vel Decocti Vulnerarii Spiritu Vitrioli acidulati.

Haustus hesterna nocte præscriptus repetatur cum Syr. de Mecon. ʒx.

Nono die Petechiæ paulatim evanescebant, Urina minus sanguine scatebat, quique inerat sanguis facilius separabatur, & matulæ fundum libentius petebat: hortabatur itaque ægrum, ut in Remediorum horum usu perseveraret, & diebus aliqvot elapsis sequentia adjiciebat ad eundem scopum collimantia

℞. Conf.

℞. *Conf. Ros. rub. per setaceum traject. & Vitriolat.* ℥ix. *balsam. Lucatel.* ℥ij. *Bol. Armen. Sang. Dracon. Spec. Electuar. Diacoral. an.* ℥j. *Syr. è Coral. q. s. ut f. Elect. de quo cap. quant. Nuc. Moschat. bis de Die, superbibendo haustum Emulsionis sequentis:*

℞. *Sem. Lactuc. Portulac. an.* ℥iij. *Cydon.* ℥iß. *Papav. alb.* ℥ß. *Amygd. dulc. excort. n.* v. *contund. in mortar. marmor. sensim affundendo aq. Plantag.* ℔ij. *Aq. Cinam. Hord.* ℥ij. *Colat. add. Sacch. q. s.*

His remediis, favente numine, æger intra septimanas tres à Febre & horrendis illis, quæ memoravimus symptomatis liberatus, Petechiis abolitis, atque urina tum colorem naturalem tum consistentiam recipiente, paulatim ad sanitatem & vires pristinas rediit.

Quamvis autem symptomata ista jam dicta Febri continuæ accrescerent, non vero illi morbo, de quo nos supra egimus; cum tamen quoties utrumlibet ea comitantur, à vehementi inflammatione & sanguinis nimia attenuatione, unde sanguis per oscula vasorum quasi vi exigitur, semper ortum ducant; nullus dubito, quin par Methodus in tanta causarum paritate omnino sit adhibenda, quantum scil. fert utriusque morbi Genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam, ut mihi per illum liceret hanc ejus Curationem hic subnectere. Quam quidem si quis vel mihi infensissimus (cum tamen alienos mores è propriis æstimans, nullum inimicum habere sperem) præstiterat, tamen veritate victus, præclarissimam eam fuisse omnium, quas unquam novi, curationum, lubens faterer: quum jamdiu compertum habeam, quam sit fatale Febri-

citantibus, sanguinem cum Urina excernere. Cum vero idem amicitia mihi sit conjunctissimus, quanto cum animi prolubio & Veritati & Viri Amantissimi famæ mihi litandum erat? Hic enim ille est, qui cum pauci admodum me vel minimum quid in re medica sive indaganda sive etiam excolenda profeciſſe asserere auderent, maledicorum torrenti se medium objicere sustinuit, atque me pari zelo ac fide tutabatur, quo Parentem Filius. Quantumlibet autem beneficio tam insigni devinctus, nunquam tamen nisi eas, quas commeruit laudes, prædicarem, cum perinde fere sit, improbum sive opprobrio sive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque à veritate discedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, si Virum hunc ego nemini inter eos, qui mihi hactenus innotuere, probitate secundum fidenter affirmaverim, cum in tot annorum spatio, quibus eo familiariter usus sim, nec dicto quemquam lædere, quanto minus facto, sibi permiserit. Quantum vero in ea, quam profitetur Arte præcellat, modo Deus vitam ei conceſſerit, brevi satis eluceſcet; cum Eruditioni haud vulgari qua omnes Medicinæ tam Antiquæ quam Modernæ tractus perluſtraverit, exquisitissimam in subtilioribus Praxeos minutiis indagandis solertiam (sine qua nemo unquam Medicinam merita cum laude faciet) cautus attulerit: Unde etiam Ægrorum suorum votis Bonus Felixque cum primis respondet.

Hæc demum sunt, quæ ipse de hoc morbo sentio, quæ non mihi suggesit phantasiæ imaginatricis temeritas, sed Phænomena Practica edocuere. Neque

que sanè capio, qui fieri posſit, ut fallatur is, qui cogitationes ſuas omnes mera ac nuda ejus ſive Artis ſive Facultatis Praxi limitat & determinat, quam ſibi perdiſcendam & cum laude exercendam propoſuit : aut è contrà qui posſit fieri, ut non tam in ipſo ſe, quàm in aliis decipiendis omnes vitæ annos prodigat ille, qui in iis excogitandis operam diſperdit, quæ cum praxi nihil prorſus habent commune. Et ſicuti haudquaquam fauſtus probusve *navis ad Clavum Gubernator* fuerit ille, qui non tam ad brevia & ſaxa ſubmarina agnoſcenda evitandaque, quam ad cauſas Fluxûs Refluxusque maris ſpeculandas animum adverterit (quod quidem cum Philoſopho ſit dignisſimum, ab eo tamen perquam eſt alienum, cui id tantum negotii datum eſt, ut navis non ſubmergatur,) ita neque Medicus, cui non alia, quàm curandorum morborum provincia decernitur, quantumlibet ingenio cæterisque animi dotibus valeat, in Arte verè Medica proficiet, qui non tam in occulta & tortuoſa illa Methodo, qua Natura morbos parit alitque (à qua etiam eorundem Hiſtoria pendet) indaganda, atque in remediis eidem adaptandis omnes animi vires intendat, quàm in curioſis & παρέργοις ſpeculationibus cerebrum fatiget, ad homines orco eripiendos (quod ſpondet Medicina) nehilum facientibus. Quæ quidem prævaricatio non ſolum in cauſa eſt, quod genus Humanum commodis illis & emolumentis privetur, quibus à plurimorum ingenio animique dotibus augeri potuiſſet, ſed etiam effecit tandem, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi Garriendique potius

sit Ars, quam Medendi. Atque eo tandem deventum est, ut ægris vivendum moriendumve sit, prout Philosophus vel conjectando scopum attigerit, vel ab eodem aberraverit; quod in lubrico semper est atque ancipiti, cùm primi isti speculationum repertores non minùs quàm eorum mancipia, & servum pecus, de cerebrosis illis commentis bello quasi internecino invicem digladientur, attamen nemo fortasse omnium ipsam veritatem assequatur. Quamvis enim, si mentem seriò applicuerimus, quid de facto agat Natura, & quibus in operatione suâ utatur organis deprehendere valeamus; modus tamen, quo illa operatur, mortales, aut ego falor, semper latebit. Neque hoc mirum est, cum longè (imò supra omnem humanum captum longè) credibilius sit, nos miselios homunciones ab illustri vitæ lucisque regione exulantes, methodum, quà in fabricanda machina usus est sapientissimus Artifex, capere nullatenus posse, quàm Fabrum Ferrarium rudem prorsus & imperitum nescire, quo pacto concinnetur Automaton Horarum index, cujus structura & motus exquisitissimam artis elegantiam præ se ferunt. Sicuti de facto constat, Cerebrum omnis tam Sensûs quam Motûs fontem esse, tum etiam & Cogitationũ & Memoriæ officinam, & tamen non est possibile à diligentissima ejus inspectione contemplationeve mentem usq; adeo illuminari, ut intelligere possit, quo pacto substantia ita crassa & quasi pulpa quædam, neque operis, ut videtur, usque adeò affabre elaborati, usui ita nobili & facultatibus tam præcellentibus queat sufficere; neque exinde

inde assignare quis potis est, qua ratione ex naturæ ejus vi & structura partium, sive hæc sive altera ista facultas necessariò fuerit exerenda.

Atque hæc de Variolis Confluentibus: Quibus si adduntur, quæ in Historia Morborum Acutorum de hoc affectu tradidi, summam habes eorum, quæ mihi hactenus innotuere, eaque omnia diligentissime, quod à me fieri potuit, trutinata atque expensa.

Accingo me jam (quoniam tu id postulas, Vir Eruditissime,) ad ea exponenda, quæ de *Affectionibus Hystericis* hactenus observatione comperi. Quæ quidem perobscuram & difficilem præ cæteris, qui homines vexant, morbis, diagnosin habere, tum etiam ægrius curationem admittere, lubens fateor. Attamen ut potero morem tibi geram, ea, quæ Epistolæ convenit, brevitate; quam sane à me exigit valetudo infirmior & quasi vacillans, hac præsertim anni tempestate, qua mihi verendum est, ne si pertinacius cogitationibus indulsero, Podagræ mox paroxysmum accersam. Paucis itaque expediam, quæ hic habeo dicenda, methodo, qua uti soleo, insistens; brevem scil. morbi Historiam tradens secundum vera Naturæ Phænomena; tum etiam medendi rationem subnectens, quæ mihi optimè cesit; quamque non tam librorum lectio, quam experientia propria, Magistra haudquaquam infida, jam olim suggesit.

Hic morbus, si rectè calculum pono, Chronicorum omnium frequentissime occurrit; & sicuti Febres cum Appendicibus suis duas partes Tertias, ad Chronicos morbos simul sumptos si comparentur, complent, ita Affectus Hysterici (vel isti saltem

tem, qui eo nomine insigniuntur) ad reliquæ partis Tertiæ dimidium assurgunt, hoc est, Chronicorum pars media sunt; Fœminarum enim paucissimæ (qui sexus Adultorum dimidia est pars) ab omni horum affectuum specie prorsus liberæ sunt, si istas excipias, quæ laboribus assuetæ durè vitam tolerant. Quinimo non pauci ex iis Viris, qui vitam degentes sedentariam chartis solent impallescere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retrò Antiquitas symptomata illa Affectibus Hystericis adnascentia Utero semper vitio verterit, si tamen *Affectiones Hypochondriacas* vulgo dictas, quas Splenis aut Viscerum nescio quorum obstructioni imputamus, cum mulierum Hystericarum symptomatis conferamus, vix ovum ovo similus, quàm sunt utrobique Phænomena, deprehendemus. Neque tamen reticendum est, Fœminas multò crebrius hoc morbi genere corripi, quam solent Mares, non quòd se Uterus magis malè habeat, quam alia quævis corporis regio, sed ob causas infrà explicandas.

Sed nec spectabilior est hujus morbi frequentia, quàm varietas illa multiformis, qua se ostendit, & nullos ferè non æmulatur ex iis affectibus, quibus atteruntur miseri Mortales. Quamcunque enim corporis partem insederit, symptomata, qualia ei competunt parti, statim producit: Et nisi Medicus tam sagaci quadam solertia & Δεινότητι, quam in Arte peritia valeat, fraus ei fiet, atque ista symptomata à morbo aliquo essentiali hujus vel illius partis, non verò ab affectione Hysterica, pendere arbitrabitur.

Quan-

Quandoque v. gr. *Capitis* arcem occupans, *Apoplexiam* facit, quæ similiter *Hemiplegiâ* solvitur, eam omninò referens Apoplexiam, qua tum ætate, tum mole corporis grandiores siderantur, & quæ ex eo nascitur, quòd Cerebri Cortice pituitæ copiâ refer-to ac scatente, Spirituum animalium meatus ac semitæ intercludantur: à qua quidem causa, quæ fœminis Hystericis accidit Apoplexis, oriri nullatenus videtur, cùm easdem haud infrequens adoriatur confestim à partu, magna sanguinis vi simul ejecta, & vel partui laborioſiori, vel vehementiori alicui animi commotioni debeatur.

Quandoque *Spasmos* horrendos gignit, *Epilepsiæ* persimiles, Ventre & præcordiis guttur versus intumescentibus, & nixus ita fortes edente ægra, ut licet aliàs mediocrium tantum fuerit virium, jam omni Adstantium ope vix retineri queat, incondita interim atque inarticulata quædam vociferans, & pectus feriens. Fœminæ, quibus hæc species, quæ *uteri Strangulatus* vulgò audit, familiarior est, temperamento sunt utplurimum plus quam solet sanguineo, & habitu corporis ad Virágines accedente.

Nonnunquam *exteriorem Capitis partem* occupat, Pericranium inter Craniumque, dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantùm particula, quæ transverso pollice contegi possit, jugiter defixum. Dolorem hunc etiam comitantur Vomitiones enormes. Hæc species *Clavus Hystericus* mihi est, istas præ cæteris fatigans, quæ *Chlorosi* laborant.

Nonnunquam in *partes* incidens *vitales*, ita vehementer *Cordis Palpitationem* excitat, ut quæ

eam patitur fœmina, pro indubitato habeat, sonitum Cordis in costas arietantis etiam ab adstantibus omnino debere percipi. Hæc species eas maxime infestat, quæ extenuato sunt corpore, & crasi minus firma, quæque Extabescentium pene formam præ se ferunt; tum etiam Juvenculas *Febre albâ* pallescentes.

Nonnunquam *Pulmones* obsidet, unde æger creberrimè tussit & ferè sine intermissione, nihil prorsus expectorans: & quantumlibet hæc Tussis species non ita valido nisu thoracam concutiat atque illa, qvæ Convulsiva dicitur, Explosiones tamen longè frequentiores sunt, æger præterea non ita sensu valet. Hæc autem *Tussis Hysterica*, species oppido rara est, & fœminas pituita scatentes præ cæteris exagitat.

Nonnunquam in *Colon* & regionem *Scrobiculo Cordis* subtensam impetum faciens, dolorem vix ferendum infligit, *Iliacæ Passioni* haud absimilem; ubi ægra immodicè vomit, collu viem quandam Viridem, Bili, quam *Porraceam* appellant, fere parem, nunc etiam insoliti alicujus coloris rejiciens. Sæpe etiam postquam ægra ad multos dies jam dicto dolore (qui vel Stoicorum ἀπάθειαν expugnaret) & continuo vomituritionis conatu tantùm non fuerit enecta, tandem *Ictero* intensiore omnem corporis superficiem ad instar Croci tingente, solvitur Paroxysmus. Ægra interea diris mentis angoribus pressa, omnem recuperandæ Sanitatis spem prorsus abjicit: quæ quidem animi dejectio & quasi *desperatio* quædam, non magis, quantum ego observavi, ab hac Hystericorum Affectuum specie

cie ſejungitur, quam ſive Dolor, ſive Vomitus præmemorati. Atque hoc genus in iſtis præcipue locum habet, quæ corporis habitu laxiore crudoque ſunt, tum & in iis, quæ Infantes grandiusculos cum ingenti ſui & naturalium vitæ ſtaminum diſpendio, ſunt enixæ.

Quandoque hoc malum in alterutrum ex *Renibus* incurſans, atrociſſimo, quem illic parit dolore. *Paroxyſmum Nephriticum* omninò mentitur, idque non ſolum doloris genere locoque quo ſævit, ſed & adſcitis Vomitionibus immanioribus, tum etiam nonnunqnam ex eo, quod dolor per Ureterum ductus propagetur. Ita ut ægrè admodum dignoſci queat, utrum hæc ſymptomata ab incluſo Calculo, an verò ab effectu aliquo Hyſterico enaſcantur, niſi fortè Caſus aliquis acerbior ægræ animum paulò antequam corriperetur diſcrucians, aut materiæ viridis per vomitum rejectio, ſymptomata iſta Affectioni potius Hyſtericæ, quam Calculoſæ tribuenda eſſe docuerint. Sed neque *Veſica* ab hoc Pſeudo-ſymptomate atque ementito Affectu immunis eſt, cùm non tantùm ipſa ab eo doleat, ſed & Urina ſupprimatur, perinde ac ſi Calculus eam obſtrueret, qui tamen nullus eſt. Rariſſimè autem cernitur poſtrema hæc ſpecies Veſicam attingens; quæ verò Renum calculum imitatur, non ita rarò. Utraque eas ſolet invadere fœminas, quarum vires repetitis ſæpè paroxyſmis Hyſtericis jam fractæ ſunt, & ſanitas corporis detrita.

Nunc in *Ventriculum* decumbens, continuas *Vomitiones* excitat; nunc etiam *Diarrhœam*, quoties ſcil. in Inteſtina effunditur: at neutrum horum

ſym-

symptomatum sequitur dolor, licet in utroque persæpe compareat dictus ille succus viridis. Utraque hæc species iis familiaris est, quas frequentiores paroxysmi Hysterici debilitaverunt.

Atque ut hic morbus omnes fermè partes *Internas* infestat, ita etiam nonnunqnam & *Exteriores*, carnemque musculosam occupat, *maxillas* scil. *humeros*, *manus*, *crura*, *tibias*, nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in quo genere is, qui tibias distendit, tumor præ reliquis conspicuus est. Cum enim in Hydropicorum tumoribus duo hæc semper observari possint, ut tumor scil. sub vesperam se majorem exhibeat, tum etiam ut pastæ instar madentis, vestigiũ digiti fortiùs impressi formamque referat; jam in hoc altero, tumor matutino tempore protuberantior est, nec digito cedit prementis, aut vestigium ullum manet. Plerumque etiam tibiarum alterutram tantùm inflat: de cætero sive magnitudinem spectes, sive etiam superficiem, Hydropicorum tumores ita ad amussim æmulatur, ut ægrè se haud facilè ab ea, quæ insedit sententia, dimoveri patiantur.

Sed neque ipsi *Dentes* (quod vix credas,) ab hujusce morbi insultu se possunt defendere: licet neque vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, saltem qui percipi queat, dolori sive ansam præbuerit, sive vehiculum; qui nihilo minus nec mitior est, nec contractior, aut expugnatu facilior. Isti verò tum dolores, tum tumores, quibus afficiuntur, partes exteriores, quas supra memoravimus, eas præcipuè fœminas adoriuntur, quæ longâ paroxysmorum Hystericorum serie ac impe-

tu

tu violento tantum non exanimatæ, vitam ducunt vix vitalem.

Inter omnia vero morbi hujus tormenta, nullum se tam crebro ingerit, quam *dolor* in *Dorso*; quem certo certius persentiscunt, quotquot vel levissime hoc affectu tanguntur. Quinimo id habent effectum commune dolores prædicti, quod illa, cui inhæserant, regio, etiam post eorum discessum tenera sit, & quasi fustibus probe fuerit dedolata, tactum refugiat; quæ quidem teneritudo sensim evanescit.

Hoc interim observatu dignissimum est, quod non raro notabilis quædam *externarum partium refrigeratio* symptomatis his omnibus viam quasi sternit, & plerumque non nisi paroxysmo finito dispellitur; quam quidem refrigerationem haud semel isti ferè, qua rigent cadavera, parem comperi, pulsu nihilominus recte se habente.

Addo, quod Hystericæ ferè omnes, quotquot ego hactenus tractavi, de *spirituum* dejectione sive *subsidentia* (ut cum illis loquar) conqueruntur; pulmonis regionem indigitantes, quoties locum, in quo hæc spirituum contractio seu subsidentia sentitur, volunt designare.

Demum mulieres Affectione Hysterica laborantes, nunc in *risum* effundi, nunc in *lacrymas* pariter immodicas solvi, nulla προφάσει manifesta sive illum, sive has extorquente, nemini non est notum.

Inter omnia vero, quæ in hoc morbo comparent Phænomena, illud maxime proprium est, atque ab eo fere inseparabile, quod scil. ægræ *urinam* subinde reddant plane *limpidam* ad instar aquæ è rupibus scaturientis, idque satis copiosè; quod quidem ego

sigil-

sigillatim percontando, in omnibus fere didici signum esse Pathognomonicum eorum Affectuum, quos in Fœminis *Hysfericos*, in Maribus *Hypochondriacos* appellandos censemus. Atque in Masculis nonnunquam observavi, quod mox ab excreto lotio coloris Citrini (imo vero proximo temporis momento) violentiori aliquo animi motu derepente perculsi, statim urinam, Crystallum claritate æmulantem, magna copia & impetu diu continuato ejecerint; eo usque se male habentes, donec urina pristinum colorem induerit, & paroxysmus simul evanuerit.

Quin & omnibus tam Hystericis, quam Hypochondriacis, quibus scilicet jam malum inolevit, id accidit, ut *flatus* quandoque *nidorosos* è ventriculo emittant, quoties aliquid comederint, licet moderate tantum & pro ratione appetitûs, tum etiam aliquando *acidum* eructent, acetum sapore referens, quoties in os ascenderit; læsâ nempe utrobique concoctione, & succis proinde à naturali statu interversis.

Neque hoc tantum nomine infelices sunt, quod corpus ita male affectum & quasi conquassatum ad instar ædium ruinas undiquaque minitantium, tantum non corruat & fatiscat, cum magis adhuc animo ægrotent, quam corpore: Cum enim desperatio plane insanabilis de hujusce morbi natura sit, indignantur admodum, quoties aliquis vel minima de sanitate recuperanda spem injecerit; facile interim credentes, omnia se, quæcunque in homines cadere possunt incommoda, quæque adeo fert rerum natura, perpessuros, tristissima quæque sibi ominan-

minantes, atque timorem, iram, zelotypiam, suspiciones, & si quæ atrociora sunt animi pathemata, vel ex levissima, vel etiam nulla data ansa, arripientes, & sinu foventes irrequieto anxioque; ab omni interim gaudio, spe, lætitia abhorrentes: quæ si forte occurrant, quando hæ raræ aves sunt, velocissime avolant, animum interim haud minus vehementer exagitantia, quam solent mœstiora illa πάθη; ita ut nullibi mediocritatem servent, in una levitate constantes; nunc amant præter modum, mox odio eosdem sine causa prosequuntur; nunc hoc illudve sibi agendum proponunt, mox à proposito resiliunt, & quod cum eo pugnat, aggrediuntur, sed neque hoc peragunt, ita animi pendentes, ut nunquam liceat quieta mente consistere. Quodque de Superstitiosis asserit Orator Romanus, nostris hisce Melancholicis pulchre quadrat: *Perfugium videtur omnium laborum & sollicitudinum esse somnus, at ex eo ipso plurimæ curæ, metusque nascuntur*; dum funera tantum in somniis & denatorum Amicorum umbræ repræsentantur. Ita tam animo quam corpore excarnificantur, quasi hæc vita omnis Ignis esset Expurgatorius, in quo scelera alio in statu perpetrata jam luerent atque expiarent. Neque hoc tantum Maniacis accidit & furiosis, quos dicimus, sed etiam illis, qui, si hos animi impetus excipias, prudentia ac judicio valent, quique & meditationum profunditate, & sapientia orationis longe eos superant, quorum mentes his cogitationum aculeis nunquam fuerint excitatæ. Ita ut non sine ratione observaverit Aristoteles, Melancholicos cæteris ingenio præstare.

At

At vero tam horrendus animi ſtatus, qualem ſupra delineavimus, non aliis competit, quam iis, qui diu multumque cum hoc morbo conflictati, tandemque ſubjugati: quaſi victas manus dant: maxime ſi res adverſæ, animi mœrores, ſollicitudinesve, nimia in literarum ſtudio aſſiduitas, atque animi contentio, cum prava corporis diatheſi conſpirantes, oleum camino adjecerint.

Dies me deficeret, ſi omnia, quæ affectus Hyſtericos gravant ſymptomata enumerare velim; tam diversa atque ad invicem contraria ſpecie variantia, quàm nec Proteus luſit unquam, nec coloratus ſpectatur Chamæleon. Proinde recte mihi videtur rationem ſubduxiſſe *Democritus*, (quantumlibet in morbi cauſa hallucinaretur) ubi in Epiſtola ad Hippocratem miſſa diſerte aſſerit, *Sexcentarum ærumnarum, innumerarumque calamitatum authorem eſſe Uterum.* Neque tantum multifaria ſunt illa, ſed nec regula aliqua aut Typo uniformi ſe contineri patiuntur, quod in aliis hominum Affectibus tamen uſu venit, ſed quaſi farrago ſunt quædam *φαινομένων* incompoſita atque inordinata, unde perarduum eſt hujus morbi Hiſtoriam deſcribere.

Cauſæ autem hujus morbi *Procatarcticæ* ſeu externæ vel ſunt vehementiores corporis motus, vel etiam multo ſæpius violenta quædam animi commotio à repentino aliquo, ſive iræ, ſive doloris, ſive etiam timoris, & ſimilium Pathematum inſultu. Quoties itaque me conſulunt Fœminæ de hoc illove corporis affectu, cujus ratio è vulgaribus Morborum dignoſcendorum Axiomatis nequeat reddi,

nun-

nunquam non diligenter ab eis exquiro, An non eo, de quo conqueruntur, malo tum præcipuè fatigentur, cum tristitia, ærumna, aut alia aliqua perturbatio eas malè habet; quod si annuerint, jam satis superque mihi constat, morbum in hâc, de quâ agimus, Tribu censendum; præsertim verò si diagnosin id clarius illustret, quod sc. certis aliquot temporibus urinam limpidam & Crystalli æmulam, eamque copiosam simul excernant. His verò animi motibus, qui usitatiores sunt hujus morbi προφάσεις, accedunt vel Stomachi vacuitas ab inediâ pertinaciori, vel nimiæ humorum evacuationes, sive à sanguine intemperanter effuso, sive ab Emetico aut Cathartico, cui impares erant ægræ vires.

Jam verò ab hâc totius morbi imagine, secundum vulgatissima ejus Φαινόμενα depictam, proximo loco ejus *Causæ Efficientes internæ* sive προηγούμεναι mihi veniunt pensitandæ, quantum eas ex omnibus, quas descripsimus, Circumstantiis simul junctis, expiscari valeam. Pendent ergo Affectiones istæ, quas in fœminis Hystericas, in maribus Hypochondriacas insignire libet, quantum ego judico, à spirituum Animalium ἀταξία, unde facto impetu in hanc illamve partem plus quam pro rata densi nimiique feruntur, spasmos uti & dolorem excitantes, ubi in partes sensu exquisito præditas irruunt, atque organorum, tum ejus in quod se ingerunt, tum istius, à quo abscedunt, functiones pervertentes; cum utrumque ab hac tam iniqua partitione, quæ naturæ œconomiæ penitus adversatur, haud parum detrimenti capiat.

Cujus quidem ἀταξίας origo atque *causa Antecedens* est debilior dictorum Spirituum Crasis, sive nativa ea fuerit, sive etiam adventitia, unde quavis προφάσει dissipatu faciles sunt & eorundem systema nullo fere negotio dirimitur. Quemadmodum enim *Homo* quidam *Exterior* conspicitur ex partibus sensui obviis compaginatus, ita procul dubio & *Interior* est quidam Homo è debita spirituum serie & quasi Fabrica constans, sub rationis lumine contemplandus. Hic verò cum temperie corporis intimius conjunctus & quasi unitus, tanto ægriùs faciliusve de statu suo dejicitur, quanto major est minorve ea, quam à natura sortimur, Principiorum constituentium firmitas. Quamobrem Fœminas longè plures quam Masculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet istas natura magis delicatulo rarioreque corporis habitu (ceu vitæ molliori, & hominum deliciis destinatas) blanda donavit; Mares autem torosо corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colenda, & repastinanda, & feris, quibus alantur, capiendis, aliisque similibus, apti nati sint.

Dictam autem Spirituum ἀταξίαν hujus morbi causam esse, Phænomena jam descripta satis probant; quorum præcipua tantùm attingam, à notissimo illo Affectu Hysterico, qui *Uteri Strangulatus* vulgò dicitur, initium faciens. Hîc jam Spiritus, facto quasi agmine in ventre inferiore, catervatim magnoque impetu in fauces irruentes, spasmos excitant per omnem quam transeunt regionem, ventrem inflantes ad instar Globi prægrandis, qui tamen nihil aliud est, quam partium

spasmo

spasmo tentatarum convolutio & quasi conglobatio quædam, quæ non nisi magna vi reprimi potest & coërceri. Partes interim externæ massaque carnea à spiritibus, jam aliò raptis, magna ex parte destitutæ, eo usque frigescunt persæpe, non in hac sola Affectus Hysterici specie, sed in aliis omnibus, (quod prius adnotatum) ut cadavera non frigeant magis. Pulsus interim qualis sanarum est, nec ægra ab hoc frigore de vita periclitatur, nisi illud ab evacuatione aliqua enormiori præcedente originem ducat.

Idem etiam dici potest de violentiori isto Affectu Hysterico, qui exterma facie *Colicam Biliosam*, vel etiam *Passionem Iliacam* æmulatur: in quo ægra dolore vix tolerando in regione Cordis Scrobiculo circumposita una cum immani materiæ herbam colore referentis evomitione discruciatur. Quod quidem symptoma haud aliunde nasci existimo, quam à vehementi spirituum dense conglomeratorum in dictas partes impulsu, undè & spasmus, & dolor, & earum totalis facultatum subversio.

Neque ex eo, quòd ista, quæ in hoc Affectu sive per os, sive per sedem egeruntur, colore quandoque viridi tingantur, statim conficitur, morbum hunc in humoribus residere, aut atrocissimum illum dolorem ab humoris alicujus acrimonia partem, cui inhæret, dilaniantis produci; quem idcirco pro minera morbi habeamus, ac proinde Remediis tam ἄνω quàm κάτω Catharticis radicitus extirpandum censeamus. Etenim de facto constat, ægritudinem illam, qua laborant Navigantes (à spiri-

tuum animalium agitatione ortam, in fluctuanti ac irrequieto mari) colluviem coloris planè herbacei ex hominum vel sanissimorum ventriculo exantlare, ubi primùm in mare longius sunt profecti, quibus tamen ante semihoram ultimò elapsam non inerat Bilis hæc, quam Porraceam appellare libet. Annon & Infantes in Paroxysmis Convulsivis, in quibus spirituum Animalium maximè res agitur, tam per superiora, quam per inferiora materiam ejusdem planè coloris ejiciunt? Quibus addendum est id, quod experientia fermè quotidiana docet, sc. quantumlibet ejusmodi sive fœminas sive infantes iterata Catharsi exhausserimus, attamen color jam dictus in eis, quæ vel per vomitum, vel per sedem exeunt, usque visetur. Quin etiam à Pharmacis tàm Emeticis quam Catharticis frequentiùs propinatis uberior materiæ viridis nascitur seges, cum ab utroque genere Spirituum ἀταξία provehatur: quæ vel nescio quomodo istarum partium fermentum destruit ac pervertit, vel in ventriculum intestinaque vi spasmorum succum aliquem alienæ indolis intorquet, qui humores ejusmodi coloribus inficere potis est. *Chymiæ* Sectatores, licet nondum ita bene cum illis sit, ut quæ in Organis suis πολυτέχνοις Medicamenta elaboraverint, majus aliquid in morbis debellandis præstent, quàm quæ contunduntur in Mortario, vel in Olla decoquuntur, tamen curiosorum περιεργία eousque gratificari norunt, ut duos liquores æquè limpidos clarosque ostendentes, ex iisdem invicem commistis saturatum colorem aliquem quasi præstigiantes, possint exhibere. Et profectò,

ita

ita lubrica est & evanida Colorum speculatio, ut nihil certi ex illis de corporum, in quibus apparent, naturâ queat deprehendi. Neque magis sequitur, ea, quæ colore viridi sunt, acria esse omnia, quam omnia, quæ sunt acria, viridi esse colore. Re itaque undique perpensa, satis liquet, dolorem immanissimum, qui hac Colica Hysterica laborantes penè exanimat, tum etiam materiæ viridis rejectionem à Spiritibus, nimio impetu in partes sub cordis Scrobiculo positas incursantibus, atque easdem spasmo contrahentibus, omnino excitari.

Huic etiam Spirituum enormitati tribuendum est symptoma istud, quod superius *Clavi Hysterici* nomine indigitavi, in quo Spiritus ab omni corporis ambitu in certo Pericranii quasi punctulo concentrantur, dolorem haud minus perterebrantem, quàm si Clavus ferreus in caput vi adigeretur, accersentes, unà cum insigni materiæ viridis evomitione. Quæ quidem Spirituum ab universo corpore quasi in punctum contractio non multum abludit ab ista radiorum Solis collectione, quæ fit ope Vitri Incensorii; utque hi vi unita exurunt, ita & isti ob eandem rationem dolorem infligunt, membranas quasi discerpentes lacerantesque junctis viribus.

Deinde ab hac inordinata Spirituum agitatione sanguinem perturbante exoritur Symptoma illud, tam Hystericis, quàm Hypochondriacis haud insolens, ut suprà notavimus, quòd nempe sæpenumerò *urinam* reddant *claram* limpidamque simul & copiosam: cùm enim sanguinis œconomia subinde interpellatur, quod importatur serum, satis

diu retinere nequit æger, sed illud prius dimittit, quàm istis particulis salinis, quarum ope color ad Citrinum traduci debuerat, imprægnari potuerit. Cujus rei quotidianum hactenus experimentum in iis, qui, cùm plus satis liquoris maximè tenuioris atque attenuantis, ingurgitaverint, lotium mox limpidissimum excernunt. Quo in casu sanguis ab ea seri quantitate, cui retinendo prorsus impar est, planè devictus, illud omnino limpidum amittit, necdùm à corporis succis infectum ob moram justo breviorem.

Tertius jam agitur annus, à quo Nobilis quidam me sibi Medicum volebat, qui *Colicam Hypochondriacam* pati mihi videbatur, ad *Passionem Iliacam* fere accedentem doloreque & vomitu enormiori; quo morbo diu multumque fuerat, vexatus, & tantùm non fractus. Per omnem morbi decursum sedulus animadverti, quod ubi pessimè se habuerit, urina limpida & exors coloris semper fuerit, quando verò paulo melius, ad Citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conspexi, quam tribus vicibus excreverat, in Matulis totidem reservatam, Citrino colore præditam: lætus ipse hilarisque cibum ex εὐπέπτοις aliquem jam assumere meditabatur, invitante, quod mihi dicebat, appetitu: in quo temporis articulo supervenies quidam eousque bilem commovebat, ut extemplo ægrotans Matulam deposcceret, quam urina limpidissima crystallum colore æmulante ferè implevit.

Fortè etiam à Spiritibus sanguinem ita molestantibus pendet *Ptyalismus* ille Hystericis familiaris,

ris, cùm ad multas Septimanas salivam expuant tenuem, perinde ac si Unguento ex *Mercurio* fuerint delibutæ: durante enim hoc turbido sanguinis statu, in quo excretionibus ad naturæ methodum exigendis impar is est, serum motum hunc inversum fortè sibi vendicans non jam in Renes pro lege naturæ exoneratur, sed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, & per *Ductus Salivales* salivæ forma prodit. Idem dici potest de nocturnis istis sudoribus, quibus fœminæ Hysstericæ nonnunquam perfunduntur, qui non ab alia causa fluunt, quam à seri sanguinis diathesi, qua in corporis habitum gestit effundi, ob modò memoratam sanguinis ἀταξίαν.

Frigus quod attinet, quo toties algent partes externæ in Affectibus Hysstericis, luce clarius est, illud ex eo accidere, quòd Spíritus suam in illis stationem deserentes, se nimio opere in hanc illamve partem inserant: Nec est dubitandum, quin tàm *Fletus*, quàm *Cachinnus*, quem tollunt haud rarò Hysstericæ, etiam nulla data ansa, à Spiritibus Animalibus procuretur, Organa, quæ his functionibus Animalibus inserviunt, magna vi pulsantibus.

Obiter dicam, Mares etiam, quamvis rariùs id eveniat, Fletui ex nulla προφάσει quandoque obnoxios reperiri. Accersebar aliquando ad Virum tam ingenio, quam genere nobilem, qui non nisi paucis diebus à Febre convaluerat, alterius Medici consilio usus, qui & sanguinem detraxerat, & pharmacum Catharticum ter exhibuerat, tum eitam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi vesti-

tum conspexerim, & de rebus quibuslibet cum judicio differentem audierim, rogabam, quorsum me conveniret; respondit Familiaris quidam ejus, modò expectarem paulisper, res ipsa loqueretur; considens itaque & sermones cum ægro trahens, mox observavi labrum inferius pendulum protrudi cum motitatione crebra (uti solent Infantes morbosiores fletum adornare) & exinde ægrum in tantas solvi lachrymas, quantas vix aliàs vidi unquam, cum gemitu ac suspiriis tantùm non Convulsivis. Qui tamen repentinus torrens non ita multò post detumuit prorsus. Hanc ego Affectionem à spirituum ἀταξίᾳ (partim à morbi diuturnitate, partim ab Evacuationibus, quas θεραπείᾳ necessariò exigebat, ortâ) pendere existimabam: partim etiam ab exinanitione, & abstinentiâ à carnibus, quam etiam ad dies aliquot, posteaquam convaluerat, imperaverat Medicus, quo eum à recidiva præstaret securiorem. Hinc eum pronunciavi extra omnem Febris aleam jam constituturn; symptomaque prædictum inanitioni tantùm deberi: ac proinde suadebam, ut pullum Gallinaceum assum in prandium juberet parari, & simul Vinum modicè hauriret, quo facto, & carnibus deinceps moderatè vescens, nunquam deinceps Fletum hunc Convulsivum passus est.

Ut tandem finiam, (cætera enim, quæ in hoc morbo spectantur Phænomena, jam missa facio) ab hâc ipsâ Spirituum inordinatione nascitur perturbatio illa, & varians subinde tam animi quàm corporis intemperies, quæ tum in Hystericis, tum Hypochondriacis dominatur: cùm enim utrisque

desit

desit ea spirituum firmitas, quæ in robustioribus atque iis, quorum facultates jugi spirituum vegetorum subsidio actuantur, semper invenitur, impressiones rerum minus gratarum nequeunt perferre, sed vel ira vel dolore subitò perciti, perinde sunt irritabiles, atque illi, quorum ἡγεμονικὸν mollius & debilius vel natura primò procudit, aut longior ægritudinum sive series, sive mora tandem reddidit. Etenim animi robur & constantia, quamdiu hoc corporis luto is incrustatur, à firmitudine spirituum eidem famulantium maximè pendet, qui quidem supremum in scala materiæ gradum constituunt, in ipso *Entis Immaterialis* confinio positi: Cumque Animi compages, si fas est ita dicere, longè magis affabra sit & delicata, quàm est corporis structura, utpote quæ in harmoniâ facultatum præstantissimarum & penè divinarum consistat, si hujus σύγασις quoquo modo fuerit interrupta conturbataq; major inde sequetur ruina, quanto præcellentius erat & magis exquisitum opificium, dum integrum perstaret. Et hic quidem miserorum, quos depinximus, animoque fractorum status est; cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel insolentissimi Stoici Decretum, quam ὀδονταλγίαν præcaverit is, qui firmiter statuerit, se nullo modo permissurum, ut dentes dolore pertententur.

Satis itaque jam constat, opinor, omnem hunc morbum ad spiritus animales non ritè dispositos referri debere; nec à semine aut sanguine menstruo corruptis (quod asserunt nonnulli Authores) & halitus malignos in partes affectas elevantibus, produci; nec à succorum nescio quâ perversâ de-

pravatione, sive etiam humorum acrium congestione, ut alii volunt, sed ab iis, quas modo assignavimus, causis. Quòd enim morbi fomes in materia non deliteſcat, unica hac instantia satis eluceſcet. Fœmina v.g. quæ rectisſima ſemper valetudine uti ſolet, modo delicatula ſit illa, & teniore corporis habitu, ſi forte errore aliquo, ſive Emetico, ſive Cathartico quovis fortiore nimium fuerit debilitata exhauſtaque, certò certius ſymptomate aliquo ex iis, quibus hic morbus ſtipatur, multabitur; quod tamen ejusmodi Vomitio vel Catharſis amoliretur magis quam invitaret, ſi morbi minera in humore contineretur. Idem dici poteſt de immodico ſanguinis diſpendio, ſive phlebotomia is fuerit extractus, ſive in puerperio debito copioſius manaverit, uti & de exinanitione, & juſto longiore à carnibus abſtinentia; quæ omnia ad Affectus Hyſtericos præcavendos potius facerent, quam ad eosdem accerſendos, ſi illorum fomes in materia aliqua involveretur: cùm è diverſo non alia cauſa ita conſtanter pariat hujusmodi Affectus, ac ſolent dictæ Evacuationes.

Quamvis autem ſatis pateat, originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus ſtabulari fatendum eſt tamen (quod res eſt) ſpirituum *ἀτα-ξίαν* illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cùm tam illarum partium functio, quæ vehementiori ſpirituum impulſu diſtenduntur, quàm earum, quæ illis privantur, omninò pervertatur. Cumque harum pleræque *Organa* ſint quaſi *Separatoria*, excipiendis Cruoris recrementis deſignata, ſi earum functio-

ctiones quovis modo lædantur, fieri non potest, quin ingens fæculentiæ colluvies accumuletur; quæ quidem eliminata fuisset, totaque proinde sanguinis massa depuratior facta, modò singula organa munus suum expleviſſent, cui nullo modo defuiſſent, si debita spirituum œconomia universas invigorasset. Huic ego causæ adjudico *Cachexias* insigniores, *ἀνορεξίαν* sive *Appetitus prostrationem*; in Juvenculis *Chlorosin*, sive *Febrim albam* (quam quidem *speciem* esse *Affectionis hysterica* nullus dubito,) aliamque omnem malorum Lernam, in qua immerguntur Miſellæ, quotquot hoc morbo diu elanguerunt, quæ omnia à succis putrescentibus in sanguine congestis, atq; exinde in organa varia depluentibus, succrescunt. Hujus farinæ est *Hydrops Testium* in fœminis, quæ jam diutius affectu Hysterico laboraverint, natus à succis depravatis è sanguinis massa in Organa rejectis; unde perversis eorundem facultatibus, primò steriles fiunt mulieres, & destruitur prorsus œconomia partium, indeque serum & sanies gignuntur, quæ non tantùm *Nodulos ovaque Testium* inferciunt, sed etiam in Tunicarum interstitia se insinuantia, Testes in molem ingentem elevant, quod in earum dissectionibus cernitur, quæ hoc morbo pereunt. Diathesis interim Hysterica horum aliorumque humorum similium causa est primaria, quamlibet ejusdem cum illa Prosapiæ non fuerint.

Quemadmodum in *Febre Quartana*, qua vel pancraticè valens quispiam corripietur, si modò duos tresve dies in locis paludosis ac lacustribus egerit; primò spirituosum quoddam *μίασμα* morbi hujus san-

sanguini imprimitur, quod diuturnius inhærens læsa tandem naturæ œconomia, omnes corporis succos inquinat, aliena prorsus indole eos imbuens; unde æger (maximè si ætate grandior fuerit ac in senium jam vergat) Cachexiis aliisque malis obnoxius redditur, quæ Febribus Intermittentibus diu affligentibus superveniunt. Quæ tamen Febres non sunt profligandæ remediis, quibus rectisimè expurgantur hujusmodi humores, sed *Specificis* iis, quæ abigendis istis Febribus immediatè dicantur.

Ex omnibus, quæ nos hactenus congessimus, abundè mihi constare videtur, præcipuâ in hoc morbo Indicationem Curativam eam esse, quæ sanguinis (qui spirituum fons & origo est) corroborationem indigitat; quo facto spiritus invigorati eum servare possint tenorem, qui & totius corporis, & singularum partium œconomiæ competit. Cùm verò hæc spirituum ἀταξία (quod suprà fieri posse concessimus) mora longiore humores vitiaverit, è re fuerit, eosdem jam corruptos & *Phlebotomiâ* & *Catharsi* prius imminuere, modò ægræ vires permiserint, quàm ad sanguinem corroborandum nos accingamus; quem quidem scopum vix assequi poterimus, quamdiu fæculenta humorum colluvies se mediam, quasi obicem, interposuerit. Quandoquidem autem *Dolores* atrociores, *Vomitiones*, & *Diarrhœæ* enormes ita nonnunquam efferveſcant, ut inducias non ferant, usquequo primariæ illi fortificandi sanguinis Intentioni possit satisfieri, quandoque ab effectis consopiendis (missa aliquantisper causa) Curationis tela necessariò ordienda est; Exhibito scil. Medicamine *Anodyno*: dein spiritibus, quo-

quorum crasis infirmior morbi causa est, rectificandis opera danda est, quo ejusmodi symptomatis deinceps occurratur. Cumque experientia doceat, permulta esse, quæ fœtoris exhalatione repellendis spiritibus seditionem molientibus, & in loco suo continendis apta nata sint, (quæ idcirco *Hysterica* audiunt,) neque illa sunt negligenda, quoties dictis intentionibus implendis operam navamus.

Ad hanc ego metam collimans, venam in brachio secari jubeo, dein ut purgetur ægra tribus quatuorve auroris continuis. Per hos dies, in quibus *Vena-sectio* & *Catharsis* celebrantur, ita planè nihil emolumenti capere ægra, ut in pejus ruere sibi videatur, cum dictæ Evacuationes tumultu concitato ἀταξίαν promoveant; qua de re ægram diligenter præmoneo, ne animum despondeat, suadente morbi Genio: utut fuerit, vitiosi isti humores, quos à morbo diuturniore coaggeratos supponimus, quadantenus sunt detrahendi, antequam primariæ Intentioni percommodè satisfacere queamus.

Post has Evacuationes ad sanguinem confortandum & proinde etiam spiritus ex eo prognatos *Remedium* aliquod Martiale seu *Chalybeatum* ad *dies triginta* præscribo assumendum, quo non aliud certiùs hîc votis respondet. Etenim massæ sanguineæ jam effœtæ & langueſcenti volatile quoddam Fermentũ, ceu calcaria, subdit, à quo excitantur & quasi eriguntur spiritus antea jacentes & suo pondere pressi. Cujus rei indicium est vel apertissimum, quod quoties *Chalybs* in *Chlorosi* propinatur, pulsus derepente major fit & celerior, exteriora corporis incalescere, facies non amplius pallida

&

& mortuis concolor, sed vivida cerni & sanguine purpurata. Attamen hic notandum, quod non semper Venæsectio & Cathartica Chalybis usui sint præmittenda, cum viribus admodum imbecillis & diuturnitate morbi attritis fractisque omitti ea possint ac debeant, & cum Chalybe statim incipiendum; quod diligenter advertendum.

Commodissimè verò, aut ego fallor, in *substantia* exhibetur; atque ut nec observavi unquam ipse, nec fando accepi, eum ita sumptum cuivis nocuisse, ita certiorem me fecit experientia multiplex, nudam Chalybis substantiam & felicius & breviore temporis spatio curationem absolvere, quam si is quovis ex iis, qui vulgo feruntur, modo fuerit præparatus. Cùm tàm in hoc quam in aliis melioris notæ remediis id quandoque præstiterit Chymicorum officiosa sedulitas, non tantum ut δεσιχώτερα non sint, sed etiam à perversa eorundem diligentia & opera plusquam otiosa magis evilescant. Audivi etiam, (quod, si modò verum sit, assertionem hanc nostram fortiter sustinebit) ipsam Mineram, prout à terræ visceribus effoditur, crudam efficacius in morbis subjugandis operari, quàm Ferrum ignem jam passum & fusione depuratum: cujus rei fides tamen penes Authorem sit, me nondum experto, siccine se res habeat, an verò aliter. Id certò scio, nullum remedium præclarum atque ἐξαίρετον uspiam gentium fuisse procusum, quòd non à natura præcipuas vires acceperit; unde Θεῶν χείρας, non verò Hominum præcellentiora quævis medicamina Antiquitas grata compellavit. Quod verò nativa quidpiam bonitate præstans & efficacia mi-

ran-

randos edat effectus, quacunque demum forma ingeratur, testes hîc adduco Par illud nobile, Papaveris lachrymam sive *Opium*, & *Corticem Peruvianum*. Neque enim tantum in medicamentis præparandis medica cernitur peritia, quam in iis seligendis appropriandisque, quæ natura, suo igne elaborata atque evecta, liberali manu porrigit. Id tantùm nobis agendum restat, ut Medicamenta in eam formam reducantur, qua vel eorundem substantia, vel saltem vis & efficacia melius corporibus nostris impertiri queat: cui muneri obeundo facultates nacti sumus plus quam pares. Post Chalybis substantiam ejusdem *Syrupo* lubentius & præ cæteris utor. Fit autem è ferri aut Chalybis limatura, in vino Rhenano in frigido infusa, usque dum vinum satis imprægnatum fuerit, quo facto liquor colatus cum sacchari quantitate sufficienti in Syrupi consistentiam excoquendus est.

Nec mihi solenne est, toto illo spatio, quo ægra Chalybeata sumit, Catharticum aliquod statis intervallis exhibere. Cùm tàm in genere Hysterico, quàm Hypochondriaco Chalybis vires à Cathartico intercidi atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium sit, ut spiritus in ordinem redigam, atque eorum systema redintegrem firmemque, quod toto vix Octiduo resarciveram Chalybis ope, Cathartico vel leniſſimo exhibito die unica rursus demolior; atque ita diruta extruendo, atque à me extructa subruendo, & ægros & operam ludo vanus & infelix Ardelio. Qui quidem mos cùm etiam in usu Aquarum Mineralium obtineat, quæ Ferri mineræ sunt partici-

pes,

cipes haud mihi dubium est, easdem exinde minus efficaces reddi. Non sum nescius, quosdam fuisse sanatos, Catharticis non tantùm intercalatis, sed etiam quotidiè cum Chalybe propinatis; quod tamen non tàm Medici prudentiam, quam Chalybis virtutem ἐνεργητικὴν mihi comprobat, cùm, si ea omittantur, breviori temporis spatio Curatio succedat.

Neque sanè video in aliis affectibus multis præter jam dictum, quid emolumenti, sive potius quid non incommodi tam repetita Catharticorum exhibitio ægris adferre queat. Quamvis enim haud negandum est, quin intestina ex impuritatibus liberent ea, & pariter è massa sanguinea humores noxios in ea stabulantes aliquantulum extrahant; è contra tamen haud minus certum est, quod frequenter repetita in corporibus imbecillibus (maxime verò in ætatibus tenellis) plurimùm officiant; cùm ex hac προφάσει ingens humorum colluvies in viscera eliciatur, atque iis in partibus deposita fermentationes præternaturales invitet; ex quibus deinceps *Tumores* in infimo ventre oriuntur, tanto magis indies mole augescentes, quanto sæpius æger purgetur. Atque id demum accidit, ut istæ partes præ imbecillitate & caloris nativi (jam sub humorum onere quasi obruti) defectu *tabe* facile afficiantur ac putrescant. Quandoque etiam, œconomiâ viscerum ob causas jam dictas penitus eversa, *Glandulæ* præternaturales, *Strumæ* soboles, & id genus similia Mesenterio accrescunt, & ad mortem viam sternunt. His rationibus adductus tutissimum esse judico, in *Infantibus* post evacuationes universales

les, easque perpaucas, eò Indicationem Curativam dirigere, ut confortentur ſanguis & viſcera. Quod *Vinum Hiſpanicum* vel ſolum, vel *Herbis corroborantibus* alteratum efficere potis eſt, modo mane & ſero cochlearia aliquot (pro ratione ætatis ægri) ſatis diu exhibeantur. Cum vero, quæ exterius admoventur, tenera Infantium corpora facile penetrent, proindeque ſanguinem ipſum qualicunque virtute ſua penitus afficiant, ê re erit in *Tumoribus*, qui ventrem eorum occupant, ſive *Scrophulis*, ſive *Rachitidi veræ* originem illi debeant, *Linimentis* uti, quæ ſanguinem ac viſcera corroborandi ac pariter labem aliquam morbificam iis inductam delendi vi pollent. Ut ℞. *Fol. Abſinth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamæpit. Scordii, Calaminth. vulg. Parthenii, ſaxifrag. pratenſ. Hyperic. Virgæ Aur. Serpill. Menth. Salviæ, Rutæ, Card. benedict. Puleg. Abrotan. Chamomel. Tanacet. Lilior. Convall.* (*omnium rec. collectorum & inciſorum*) *an. m. j. Axungiæ porcinæ* ℔ iiij. *ſevi ovini, & vini Clareti an.* ℔ ij. *Macerentur in olla fictili ſuper cineres calidos per horas 12. Deinde ebulliant ad humiditatis conſumptionem, & poſtea colentur, ut fiat Unguentum; quo venter ac Hypochondria illinantur mane & ſero per 30 vel 40. dies continuas, uti etiam Axillæ utræque.* Quoad *Rachitidem* autem hoc notandum, quod in tumoribus iſtis, qui ventres Infantium poſt longas *Intermittentes Febres* olim infeſtarent, veræ Rachitidi non multum abludentes, repetita Catharſis omnino videretur indicari; cum ante uſum *Corticis Peruviani* iſtæ Febres in diuturnitatem longam ſe extenderent, ac proin-

de sedimentum deponerent, hujusmodi Tumorum causam, quæ ideo non nisi purgatione repetita abigi poterat. Attamen in *Rachitide vera* Cathartica locum non habent, nisi ut semel vel bis ad plurimum æger purgandus, antequam usum Alterantium aggrediatur. Per totum autem tempus, quo partes illinuntur, intus assumat vel vinum modo dictum; vel, si fieri possit, pro potu omni bibat Cerevisiam, in qua quantitas sufficiens herbarum prædictarum, vel earum saltem aliquam multarum, una in dolio inclusa fuerit. Denique hoc, quod innui, diligenter advertendum volo, cum non paucos Infantes atque pueros à Catharticis sæpe repetitis (quæ forte ventris tumor invitaverat) interemptos fuisse satis sciam. Sed hæc obiter.

Si quis objecerit, *limaturam Chalybis*, nisi æger subinde fuerit expurgatus, in visceribus hærentem, ei, qui illam devoraverit, nocere posse; respondeo primum, me nihil unquam tale in quoquam deprehendisse: deinde longe verisimilius esse, eandem muco & excrementitiis partium humoribus involutam una cum istis tandem omnem elabi, quam medicamentis purgantibus exagitatam, quæ adstrictiones insolitas, & Viscerum torsiones contractionesque afferunt; qua quidem compressione, Chalybis particulæ viscerum tunicis impactæ in iisdem penitus defigi possunt.

Interea dum Chalybs administratur (ad confortandum scil. sanguinem & spiritus Animales) Remedia vulgo dicta *Hysterica* in usum quasi obiter revocanda sunt, idque eo modo atque ea forma, quæ maxime conveniunt ægris; quæ quidem

dem ſi in forma ſolida fuerint deglutita à minus faſtidioſis, potentius longe ſpiritus in officio & loco ſuo retinebunt, quam ſi in liquida hauriantur, hoc eſt, ſive Decocta, ſive Infuſa. Ipſa enim ſubſtantia ventriculum diutius ſapore ſuo afficit, & corpus inficit penitius.

In ſumma, indicationibus, quas ſupra attigi, univerſis ſatisfacturus, paucula hæc & vulgaria præſcribere ſoleo; quæ licet nihil magnifici præ ſe ferant, ut plurimum tamen id præſtant, quod volo.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad ℥viij.

℞. *Galban. in tinctura Caſtor. ſolut. & colat.* ℥iij. *Tacamahac.* ʒij. *f. Emplaſt. Umbilico admovendum.*

Sequenti mane aggrediatur uſum ſequentium Pilularum:

℞. *Pilul. Coch. maj.* ℈ij. *Caſtor. pulv. gr.* ij. *Balſam. Peruv. gutt.* iv. *f. Pilulæ n.* iv. *Cap. hora quintæ matutina ſuperdormiendo. Repetantur per duas vel tres alias vices, idque ſingulis vel alternis auroris pro ratione virium, aut operationis.*

℞. *Aq. Ceraſ. nigr. Rutæ, & Bryon. comp. an.* ℥iij. *Caſtor. in nodulo ligat. & in vitro ſuſpenſ.* ʒß. *Sacchar. Cryſtall. q. ſ. f. Julapium, de quo capiat cochlearia* iv. *vel* v. *in omni languore; inſtillando primæ doſi,* modo paroxyſmus urgeat, *ſpir. C. C. gutt.* xx.

Poſt Pilulas purgantes modo ſupra deſcripto ſumptas utatur & ſequentibus:

℞. *Limatur. Chalyb. gr.* viij. *cum ſ. q. extract. Abſynth. f. Pilulæ. n.* ij. *ſumat ſummo mane, repe-*

tanturque hora quinta pomeridiana, per dies xxx. *superbibendo haustum Vini Absinthitis.*

Vel pro usu quotidiano, ℞. *Limatur. Chalyb. & extract. Absinth. an.* ʒiiij. *Massa asservetur pro usu. Capiat iisdem temporibus gr.* xvj. *vel* ℈j. *in pilulas tres redact.*

Vel si forma *boli* magis arrideat, Rec. *Conserv. Absinth. Roman. & conserv flaved. Aurantior an.* ʒj. *Angelic. condit. Nucis moschat. condit. & Theriac. Andromach. an.* ʒ ß. *Zinzib. condit.* ʒij. *cum s. q. syr. Aurantior. f. Electuarium.* ℞. *Electuarii præscript.* ʒiß *Limaturæ Chalybis probe triti gr.* viij. *cum s. q. syr. Aurantior. f. bolus, sumendus mane, & hora quinta pomeridiana, superbibendo haustum vini Absinthitis.*

℞. *Myrrh. elect. & Galban. an.* ʒiß. *Castor. gr.* xv. *Asæ fœt.* ℈ß. *cum s. q. Balsami Peruv. f. Pilulæ, è singulis Drachmis* xii. *sumat* iij. *singulis noctibus. superbibendo Aq. Bryon. comp. Cochlear.* iij. *vel* iv. *per totum decursum hujus processus.*

Sin autem pilulæ ultimo præscriptæ ventrem moverint, quod in corporibus, quæ facillime purgantur, præ *Gummi*, quæ insunt, quandoque fit, tum sequentes substituantur:

℞. *Castor.* ʒj. *sal. succini volatil.* ʒß. *cum s. q. extract. Rutæ f. Pilulæ exiguæ numero* xxiv. *cap.* iij. *singulis noctibus.*

Hîc autem observandum, quod *Chalybeata* in quacunque forma aut dosi exhibeantur, fœminis quandoque magnas tum animi tum corporis perturbationes inducant, idque non solum primis diebus, (quod fere omnibus solenne est) sed etiam

per

per totum tempus, quo illis utuntur; in hoc casu non statim Chalybis usus dictis temporibus interrumpendus, sed, quo melius eundem ferre poterint, *Laudanum* aquâ aliquâ hysterica mistum singulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

At ubi symptomata mitiora sunt, & res sine Ferro introsumpto transigi posse videarur, (in minore sc. morbo) satis habeo sangvinem mittere, atque alvum solvere ad dies tres quatuorve, ut supra diximus: Dein *Pilulas Hystericas* alterantes præmemoratas *mane & serò per* x *dies* capiendas imperare. Quæ quidem methodus in affectu leviore rarò à scopo aberrat. Imò Pilulæ istæ solæ, vel omissis Phlebotomiâ & Catharsi, sæpe magnos effectus edunt.

Seriò interim animadvertendum est, nonnullas fœminas *Idiosyncrasiâ* quadam ab *Hystericis* illis medicamentis (quæ plerisque hujus morbi symptomatis levamen afferunt & solatium) ita penitus abhorrere, ut non solùm non juventur, sed etiam insigniter ab eorum usu lædantur. In his itaque omnino sunt omittenda ista: Φύσεως γὰρ ἀντιπραττόσης, ut divinus Senex, κενεὰ πάντα. *Invitâ Minerva* nihil quicquam moliendum.

Quæ quidem *Idiosyncrasia* adeò insignis ac frequens est, quod respectu ad eam non habito ægræ in discrimen vitæ conjici possint, idque non solùm quoad Hysterica, sed quoad multa Remedia alia: Cujus impræsentiarum instantiam unicam adferam. Fœminæ nonnullæ *Variolis* laborantes *Syrupi e Meconio* usum ferre non possunt, utpote à quo Vertigines, Vomituritiones, & id genus sym-

ptomata ad affectus Hysterícos pertinentia, accersantur, quibus tamen *Laudanum liquidum* apprimè conveniat. Quod &, dum hæc scriberem, in Adolescentula Nobili observavi, cui Variolis laboranti cum sextâ ac septimâ nocte syrupum dictum exhibuissem, symptomata priùs memorata singulà exhibitione ei ingruebant, neq; pustularum inflammatio debito modo procedebat; sed cùm inposterum Laudano uteretur, à Symptomatis dictis prorsus immunis erat, faciei tumore ac pustulis indies augescentibus, &, quod non minùs læti omínis erat, *anxietas* ista, cum *inquietudine* quadam tam mentis quàm corporis, (quæ quasi *paroxysmus Variolarum* solet esse) prorsus tolleretur, quoties Paregoricum hoc propinabatur, ægra mox vires atque animum exinde recipiente. Hoc obiter.

Atque ita *hysterici Affectus* quoad plurimum sanantur ut & pleræque *mulierum*, quas appellant, *obstructiones*, at præ cæteris *Chlorosis* seu *pallidi virginum colores*, uti etiam *mensium suppressiones* qualescunque. Attamen si sanguis usque adeò effœtus fuerit, tantaque proindè spirituum ἀταξία, ut Chalybs præscripta methodo usurpatus malo vincendo par non sit, adeundæ *Aquæ Minerales* aliquæ Ferri minerâ saturæ, quales sunt nostræ *Tunbrigienses*, aut aliæ nuper repertæ. Harum enim virtus Chalybeata tum ob insignem quantitatem, qua hauriuntur, tum etiam ob earundem cum natura convenientiam intimiùs sanguini permiscetur, & potentius morbos expugnat, quàm Ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt [illegible]ones imprudentiores.

Hoc

Hoc autem præ cæteris inter bibendum observandum; si ægritudo quævis ad symptomata affectionis hystericæ referenda accidat, hoc in casu per diem unum alterumve æger aquis absistat, donec symptoma illud, transitum Aquarum alias impediturum, penitus abeat. Etenim tametsi hæ Aquæ humoribus agitandis ac proinde spiritibus confusioni inducendæ minùs aptæ natæ sint, quam Cathartica vel lenissima ex officinis deprompta, aliquantulum tamen idem præstant, quatenus sc. diureticæ sunt; ut taceam, quod sæpe etiam ventrem movent. Quod si ipsæ Aquæ humores ac spiritus exagitando turbandoque aditum sibimet ipsis præcludant, quo minùs facilè transeant, videant illi, quàm importunè agunt, qui medicamenta *purgativa* per harum usum imperant, semel aut bis in septimana assumenda, vel, quod adhuc ineptius, ipsis Aquis immiscenda præcipiunt; Unde fit tam in his quam in aliis aquis mineralibus, ut non solùm non promptiùs, sed & planè tardiùs ac difficilius eædem operentur.

Hîc mihi non reticendum, quod tametsi his Aquis ferrum inesse in principiis solutis nonnullis videatur, (quod idem planè est ac si *ferrum liquidum* supponamus) nullus tamen dubito, quin eædem nonnisi simplices aquæ extant virtute mineræ, per quam transeunt, imprægnatæ ac infectæ. Quod cuipiam liquido constabit, si aquæ communis congiis aliquot satis magnam vim Clavorum veterum ex calceis equinis extractorum infuderit. Sentiet scilicet, aquam hanc, cui pulvis *Gallarum*, *fol. Thee*, vel similia fuerint immista, eodem planè colore in-

fici, ac si aqua esset fontis Mineralis. Neque sane diversos effectus hæ aquæ sive artificiales sive inartificiales (utrum enim mavult, quis appellet) epotæ edent, modò tempore æstivo, atque aere salubri assumantur.

Sed utut hoc sit, si ob contumaciam ejus hic affectus ferreis aquis minùs cedat, adeundæ sunt *aquæ calidæ Sulphureæ*, quales sunt nostræ *Bathonienses*; atque æger, postquam tribus auroris continuis eas intus assumpserit, sequenti die *Balneum* ingrediatur, & postero die iterum eas bibat; idem faciendo alternatim per duos menses integros. Etenim tam in his quam aliis, cujuscunque demum generis sint, hoc sedulò notandum, quod in earum usu eo usque ægro persistendum, donec non tantum levamen aliquale sentiat, sed, quo minus symptomata omnia brevi postliminiò revertant, donec omnino convalescat.

Theriaca Andromachi, vel sola, si crebrò diuque usurpetur, magnum est in hoc morbo Remedium. Neque vero in hoc solo, sed in aliis quamplurimis à caloris & Concoctionis sive Digestionis defectu ortis, omnium fortè potentissimum, quæ hactenus nobis innotuere, utut à plerisque fastidiatur, quod & pervulgata sit, & à tot jam sæculis cognita.

Vina Hispanica Gentianâ, *Angelicâ*, *Absinthio*, *Centaurio*, *Corticum Aurantiorum flavedine*, aliisque corroborantibus infusis medicata, si ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modò ægra tenui non fuerit biliosoque corporis habitu. Profectò vel *Vini Hispanici simplicis*

cis liberalior hauſtus horâ ſomni aliquot noctibus meo ſuaſu propinatus Hyſtericis nonnullis perquam ſalutaris fuit, cum ex eò robuſtior univerſi corporis habitus redderetur, ipſæque adeò fœminæ è Cachecticis vividæ ſimul ac vegetæ fierent.

Adhæc *Peruvianus Cortex* eximias mirandasque vires in ſanguine & ſpiritibus confortandis invigorandisque habere nonnunquam deprehenditur, cujus *Scrupulum unum manè & ſerò* ad ſeptimanas aliquot deglutitum, ſanam firmamque corporis craſin (tàm Viris *Hypochondriacis*, quàm *Hyſtericis* Fœminis diu multumque ægrotantibus, dejectaque jam quaſi corporis œconomia) reſtituiſſe, ipſe obſervavi. In nullo autem Hyſtericorum Affectuum genere felicius ſuccedit, quam in illo, quo *Spaſmis* afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortiſſimos & plusquam muliebres, pectora ſimul ferientes. Interim tamen confitendum eſt, quod hoc medicamentum non ita certò crebroque huic malo ſuccurrat, ac *Febribus Intermittentibus*. Quamvis verò (ut id obiter dicam) in harum curatione egregia præſtet, ne dicam miracula, dictus Cortex, atque eodem tum ipſi nos libenter utamur, tum Uxoribus Liberisque uſurpandum imperemus, quoties res poſtulet; ſunt tamen, quibus haud minus jam diſplicet, quòd tàm certò ſubitoque morbos expugnet, quàm olim diſplicebat, quòd non niſi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum Optimi quique Viri, tum etiam præſtantiſſima quæque ac θρασικώτατα Remedia ſemper ferè urgentur. Veruntamen ad hanc notam, ſeu Lydium Lapidem, indolem noſtram licet adductam ex-

periri, atque exindè dignoscere, Hominesne boni simus, an verò probrosi: pro gradu sc. quo vel exultamus, vel dolemus ac ringimur, quoties Publica Res hominum communi aliquo beneficio, ac Numinis favore, augetur.

Si quæ verò ex remediis supra recensitis minus conveniant, quod temperamento bilioso ac tenui præditis sæpe accidit, tunc *Dieta Lactea* possit usurpari. Etenim Mulieres aliquot (quod primâ statim fronte mirabitur quis) cum Affectibus Hystericis diu conflictatæ etiam iis, qui omnes Medicorum conatus spreverant eluserantque, tandem Lacte solo aliquandiu vescentes convaluere. Atque illæ quidem maxime, quæ ea specie laborabant, quam ego Colicam Hystericam appello, quæ non nisi à Narcoticis potuit deliniri; quibus itaque per intervalla repetendis multum assueverant hæ Fœminæ, dolore recrudescente, ut primum emarcuerit Anodyni virtus. Id verò in hâc Curandi methodo præcipuè mirandum, quòd cum Lac frigidum tantum crudumque alimentum præbeat, Spiritus nihilominus ejus usu corroborentur invigorenturque. Nec tamen hoc à ratione abhorrere illis videbitur, qui secum reputaverint, Lac, cum simplex omnino nutrimentum suppeditet, naturæ minus in coquendo negotium facessere, secus ac solent cibi ac liquores magis compositi; quodq; perfectissimam illam Concoctionem æqualis sanguinis spirituumque crasis necessariò sequatur. Illud etiam est animadvertendum, quòd non nuda Spirituum debilitas per se considerata, sed eorundem debilitas ad sanguinis statum comparatorum, ἀτα-

ξίας,

ξίας, quam patiuntur, causa sit. Fieri enim potest, ut infanti spiritus satis firmi robustique sint pro sanguinis ratione, qui tamen debitam ad sanguinem adulti hominis proportionem non teneant. Jam verò cum ex jugi Lactis usu & Diætâ, quantumvis illa sit cruda atque invalida, sanguis mollior & tenerior evadat, si spiritus ab eo nati sanguini pares tantùm sint, satis bene se res habet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet à lacte aliàs juvari potuerint, ea incommoda superare posse, quæ primis ferè diebus apportat, quod nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in statu conservandis sustentandisq; minus sufficiat.

At verò nihil ex omnibus, quæ mihi hactenus innotuere, adeo impensè sanguinem spiritusque fovet firmatque, ac diu multumque singulis ferè diebus *equo vehi.* Cum enim in hâc Gymnasticæ specie impetus fermè omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vasa Excretoria (quotquot fæculentiis, in sanguinis massa stabulantibus, educendis à naturâ instituuntur) sita sint; Quæ tanta functionum perversio, aliave organorum naturalis impotentia vel fingi potest, cui tot succussationum millia eodem die ingeminata idque sub dio, opem non attulerint? Cujus calidum innatum usque adeo deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, & denuò efferveſcat? Quæ verò sive præternaturalis substantia, sive succus depravatus in aliquo harum partium sinu recondi potest, qui non hoc corporis exercitio, vel in statum naturæ consentaneum perducatur, vel quaqua versùm disipetur elimineturque? Quid quòd sanguis perpetuo hoc motu indesinenter exagita-

gitatus ac permistus quasi renovatur ac vigescit. Quæ quidem methodus licet Fœminis vitæ desidi atque imbelli assuetis minùs accommoda sit, utpote quæ à motu, maximè in principio, possint lædi. Viris tamen est aptissima, & sanitatem præ cæteris conciliat.

Nostrorum quidam *in Sacris Antistes*, Vir prudentiâ atque eruditione celeberrimus, postquam diu studiis intemperantius incubuerat, omnesque animi, qui permagnus ei est atque excelsus, nervos seriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in *Affectum Hypochondriacum* incidit; quo diutiùs lacessente, omnia corporis Fermenta erant vitiata, Concoctionesque penitus subversæ. Medicamentorum Chalybeatorum tædium plus semel devoraverat: Aquas Minerales ferè omnes, cum Catharsi sæpè repetitâ, fuerat expertus: Uti etiam Antiscorbutica omnium generum, pulveresque Testaceos quamplurimos, sanguinis edulcorationem promittentes. Ita partim morbo, partim medicatione per tot annos continuatâ tantùm non fractus *Diarrhœâ Colliquativâ* (quæ in *Tabe*, aliisque Morbis Chronicis, ubi omnes omninò Digestiones sunt prostratæ, mortem anteire solet) demum corripiebatur. Ubi me tandem consuleret, statim mecum reputavi, Pharmacis nullum ampliùs locum relinqui, cum tot tantaque nullo cum fructu jam deglutiverat. Suadebam itaque ob causas supra memoratas, ut statim se Equo vehendum curandumque traderet; modico primùm itinere, quale ferre posset valetudo ita infirma, ut, nisi judicio valuisset rerum interiora altiùs penetrante,

nec

nec ad tentandum quidem illud exercitii genus potuiſſet adduci. Rogabam autem, ut quotidie in eo perſiſteret, donec ex animi ſententia convaleſceret; majora indies ſpatia gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria aſcenderet, quot uno die percurrunt prudentiores ac moderati Viatores, qui iter longiusculum negotii alicujus gratia ſuſceperunt: Nullo interim ſive ad cibos, ſive potum, ſive etiam aeris temperiem reſpectu habito, ſed ad inſtar Itinerantis omnia, prout fors dederit, exciperet. Ne longior ſim, hanc ille viam inceſſit, productis gradatim itinerum ſpatiis, donec tandem ad viceſimum, imo ad triceſimum usque lapidem quotidie vectaretur: cumque ſe longe melius habere poſt pauculos dies experiretur, ipſo rei eventu pene mirabili animatus in eodem curſu ad menſes aliquam multos perſeverabat; quo temporis ſpatio plura milliarium millia, quod ipſe mihi narrabat, emenſus eſt, donec tandem non convaluerit modo, ſed ſatis validum etiam vegetumque corporis habitum fuerit indeptus.

Neque magis *Hypochondriacis* prodeſt hoc exercitii genus, quam *Tabidis Phthiſicisque*, quorum nonnulli mihi ſanguine juncti multum terrarum equo vectore peragrantes ex meo conſilio, ſanitati ſunt reſtituti; cum certo ſciam, me vel Medicamentis quantivis pretii, aut alia methodo, quæcunque demum ea fuerit, nihil magis iisdem proficere potuiſſe, quam ſi multis verbis hortatus fueram, ut recte valerent. Neque in levioribus tantum malis, crebra tuſſi & macie ſtipatis, id remedium obtinuit, ſed & in *Tabe* tantum non deplorata, ubi *no-*

ctur-

Diurnis sudoribus jam etiam accesserat *Diarrhœa* ista superius dicta, quæ Phthisi confectis mortis prænuncia solet esse, atque adeo ut plurimum ultima rerum linea. Verbo dicam. Quantumcunque exitialis *Phthisis* & sit & audiat, utpote qua intereunt duo fere Trientes eorum, quos *morbi Chronici* jugulant, hoc tamen sancte assero, quod neque *Mercurius* in *Lue Venerea*, neque *Cortex Peruvianus* in *Intermittentibus* efficaciores extent, quam in *Phthisi* curanda *Exercitium* jam laudatum; modo æger curet, ut linteamina lecti probe fuerint arefacta, atque etiam ut satis longa itinera emetiatur. Attamen hoc notandum, quod vitæ ἀκμὴν prætergressis multo diutius in hoc exercitio persistendum, quam infra istam ætatem positis. Atque hoc multiplici experientia, quæ vix me fefellit unquam, didici: Et licet equo vehi Phthisicis præcipuè conferat, tamen & itinera curru facta mirandos sane effectus quandoque ediderunt.

Sed ut ad propositum revertar. Hæc est Generalis hujusce morbi curandi ratio, qua causæ originariæ, quæ est debilior sanguinis crasis, occurritur; ac proinde extra Paroxysmum tantum locum habet. Quoties vero *Paroxysmus* invaserit adjuncto quolibet ex prædictis symptomate, si tale aut tantum sit malum, ut inducias ferre nolit, donec, sanguine & spiritibus corroboratis, quasi per ambages sanari possit, confestim ad Remedia *Hysterica* ista confugiendum est, quæ odore viroso ac gravi Spiritus, ut dixi, exorbitantes ac desertores, in proprias stationes remandant, sive intra corpus sumantur, sive naribus admoveantur odoranda, sive exterius appli-

plicentur; cujusmodi sunt *Asa fœtida*, *Galbanum*, *Castoreum*, *Spiritus salis Armoniaci*, & quicquid est denique, quod odorem tetrum admodum ingratumque spirat.

Hic enim quod res est dicam. Quæcunque fœtent, ea omnia Intentioni huic apprime inserviunt, sive natura, sive etiam ars ea putido odore donavit. Atque, ni fallor, *Spiritus C. C. Sanguinis humani*, *Urinæ*, *Ossium* ac similium, inde præcipuas suas vires acquirunt, quod, dum vi ignis præparentur, Empyreuma contrahant tetrum ac male olens, quasi essentiæ eorum intimius annexum. Quod pariter cernitur in fumis à Corio, Pennis, & id genus Animalium partibus, cum exurantur, exhalantibus. Etenim id habent commune singulæ Animalium substantiæ, ut inter exurendum fumum emittant olidum & olfactui ingratum; qui si importuno igne affatim eliciatur, ac Organis excipiatur, condensatus in liquores istos abit ac convertitur, qui *Spiritum Volatiliuum* nomine insigniuntur, quique facultates eas facile reportant, quæ subjectis suis haud primitus inerant; utpote qui *Ignis* solummodo *Creaturæ* existunt, & singuli eorum eandem plane Virtutem cum cæteris nanciscuntur, ex quacunque demum substantia (modo *Animalis* ea sit) procudantur extrahanturve.

Proximo loco animadvertendum est, quod si paroxysmum comitetur *Dolor* aliquis intolerabilis in quacunque demum parte, aut *Vomitio* enormior, aut etiam *Diarrhœa*, tunc præter Hysterica jam laudata, *Laudanum* in usum revocari debet, quod solum vires habet his symptomatis cohibendis prorsus pares.

At

At vero in iis doloribus sedandis, qui Vomitiones excitant, cavendum est sedulo, ne illi sive Laudano, sive alio Paregorico mitigentur, non præmissis debitis Evacuationibus, nisi patientiam fere humanam omnem vicerint. Primum, quia tanta nonnunquam sanguinis & humorum copia est aggesta, (maxime in Fœminis sanguineo, & Masculis propriore habitu præditis) quanta Narcotici vel efficacissimi, ejusque sæpius repetiti, operationem valeat sufflaminare. Unde in talibus sanguis è brachii venis necessario est extrahendus, & Cathartico eis propinandum est, antequam ad Laudani usum accedamus; his enim rite peractis, quod prius vel in maxima dosi exhibitum, nihil proficiebat, jam in dosi mediocri scopum attinget. Deinde quia multiplici experientia edocti sum', quod quoties ægra paulatim Laudano assueverit, non præmissa evacuatione debita, necesse habuit, ob dolorem mox ab evanescente remedii virtute denuo revertentem, Paregoricum rursus ingerere, idque quotidie ad annos aliquot continuos, dosi subinde per gradus aucta; ita ut nullo modo jam à Laudano abstinere queat, licet omnes ab illo digestiones vitientur & functiones naturales debilitentur. Quamvis non sentiam Laudani usum sive Cerebro, sive Nervis, sive Facultatibus Animalibus immediate nocere. Judico itaque ego, quod expertus loquor, Evacuantia Anodynis debere præmitti: v.g. Viraginibus & fœminis, in quibus sanguis prædominatur, Vena secanda est, & alvus subducenda, præsertim si non jam à longo tempore paroxysmo fuerint correptæ. Si vero fœminæ debiliores, & quæ tempera-

peramenti a prioribus illis planè diversi sunt, hujuscemodi paroxysmo & dolore affligantur, atque eodem subinde haud ita pridem laboraverint, sufficiet eorum ventriculos Congio uno, plus minus, lactis Cerevisitati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere; dein largam dosin imperare sive *Theriacæ Andromachi*, sive *Electuarii Orvietani*, & cochlearia aliquot liquoris alicujus spirituosi & gustui non ingrati cum paucis Laudani liquidi guttulis superbibenda.

Quod si ægra jampridem vomuerit, antequam accerseretur Medicus, & metus sit, ne, si Emeticis ulterius sollicitetur, in furorem agantur spiritus, & ægre vires nimium dejiciantur, hoc in casu *Laudanum* sine mora propinari debet, eo dosis modo numeroque, quæ symptomatis magnitudinem ac durationem non tantùm exæquare possit, sed & vincere.

Duo autem hic præ cæteris diligenter sunt notanda. Primò, quòd cum semel post evacuationes justas & necessarias Laudano uti cœperimus, ea dosi, atque illa toties repetita, sumendum est istud Pharmacum, donec symptoma omnino fuerit debellatum; interjecto tantùm spatiolo inter singulas doses, ut, quid prior præstiterit, ante noscamus, quàm alteram repetamus. Sed de hoc fusiùs alibi egimus. Deinceps dum Laudano morbum aggrediamur, nihil prorsus movendum est, nihil evacuandum, cùm vel mitissimum illud Enema è lacte saccharato possit destruere, quicquid reparaverat Paregoricum, & tam dolorem quam vomitionem postliminiò revocare.

Utut verò Dolores, quod jam innuimus, supra memorati importuni sint in Anodyno efflagitando, tamen Vomitiones enormes & dosin ejusdem longè maximam & sæpissimè repetitam indicant, cum ab inverso motu ventriculi peristaltico (quo in eo contenta versus inferiora erant protrudenda) remedium Pategoricum prius eliminetur per œsophagum, quàm opis aliquid afferre queat, nisi post singulas Vomitiones Narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in forma potissimum solida; aut si in liquida detur, vehiculum ita parcum esse debet, ut ventriculum imbuat tantum, & præ materiæ inopia ab illo sursum evehi nequeat. v. gr. *Guttæ aliquot in cochleari uno Aq. Cinnamomi fortioris*, aut similis. Monenda interim est ægra, ut statim ab assumpto Laudano conquiescat, ac caput præsertim, quantum fieri potest, immotum teneat; quando & levissimus capitis motus præ ceteris omnibus Vomitionem provocet, unde medicamenti modò deglutiti jactura fit. Quinimo etiam cessante & quasi perdomita Vomituritione, expedit Anodyno ad pauculos dies mane & sero exhibito, recidivam præcavere. Quod iteidem post dolorem Hystericum Narcotico sedatum, aut Diarrhœam, omninò observari debet.

Atque ita demum methodo jam tradita & *Dolori* & *Vomitioni* symptomaticis mederi in promptu est; à quibus, cum aliorum persæpe morborum speciem præ se ferant, Medicis facilius imponitur, quàm ab aliis quibuslibet symptomatis, quotquot manum medicam deposcunt, de quo pauca subjungam. V. gr. in ista Hystericæ Affectionis specie

jam

jam descripta, quæ *Paroxysmum Nephriticum* imitatur, quis non videt, quanta sit paritas morbi utriusq; & similtudo, tùm quòd pars eadem utrobiq; doleat, tum quod in utroque affectu vomiturient ægræ, cum tamen à causis ita ab invicē variantibus pendeant, & tam impari methodo debeant sanari, ut quod in hoc lædat, in illo juvet, & è contra. Si enim sive *Calculus*, sive *Arenulæ* Renum substantiam atterentes, dolorem inferant, atq; ex partium consensu Vomitionem, nihil æque conducet ac prælarga & frequens Causæ Antecedentis per Phlebotomiā revulsio, tum ut dilatentur laxenturque meatus, per quos Calculus excludendus, Enematis Emollientibus sæpenumero repetitis, aliisque ejus generis remediis internis: Quibus Medicamenta Diuretica, & Lithontriptica addenda sunt. Jam si dicta symptomata à Calculo nullatenus oriantur, sed à spiritibus Animalibus nimia copiâ Renes impetentibus (quo in casu Paregorica tantùm indicantur, nec vel Enema è mitioribus, post primas Evacuationes, sine periculo injicitur,) in quanto vitæ discrimine versetur infelix ista, de cujus jam corio luditur, non opus est dicere. Idem potest affirmari de Affectu illo Hysterico, qui *Colicam Bilioſam*, vel *Iliacam Passionem* simulat. Hîc ubi pro concesso habeatur, Affectum istum (licèt indolis omnino sit diversæ, imò contrariæ) Colicam Bilioſam esse, & ab humore acri in viscera per Arteriarum Mesentericarum oscula excreto nasci (in quē errorem dolor intolerabilis, & viridis color, qut in materia cernitur, tam per os quàm per sedem expulsâ, Medicum incau-

tiorem & cogitationibus minus assuetum haud ægrè perducant,) quæ methodus tam commoda, quàm ut in contemperanda remediorum Refrigerantium atq; Incrassantium ope humorum acrimonia operam locemus? Atque, quo humores è visceribus exterminentur, præter Enemata quotidiana, ut Cathartica frequenter propinemus; inter cætera verò etiam Mercurium dulcem Diagrydiatis permixtum ad pleniorem materiæ morbificæ eradiationem? Quàm malè autem cum ægris agatur, quantumque eis periculum immineat, dum huic methodo insistamus, si affectus, qui Colica Biliosa censetur, re ipsa Hystericus tantùm fuerit, aut Hypochondriacus, nemini non liquet: cum clamet experientia, quòd post primas evacuationes universales (quæ humorum putrescentium, quos peperit ἀταξία jam sæpe dicta, quique Anodynis obstaculo esse possint, saburræ amoliendæ dicantur,) nihil jam restat, nisi ut tumultantes spiritus consopiamus, donec tandem symptomata evanuerint, atque iis cessantibus opportune Chalybeata imperemus, vel si quod aliud est remedium, quod sanguinem accendendo atque invigorando morbum radicitus extirpet. Meum non est, plurimas atque ingentes illas calamitates enumerare, quas Fœminis contigisse ipse novi, ubi Colica hæc Hysterica â Bile ortum ducere existimaretur. Veruntamen affirmo, Evacuationes sæpe repetitas, quæ quidem in Colicâ Biliosâ omnino indicantur, dolorem vomitumque non solum non compescere, sed irritare magis, spirituum sc. perturbationem, quæ vera horum symptomatum causa est, promovendo. Tandem-

demque malum ad menſes aliquot prolongatum metatheſi derepentè in cerebrum facta, deſinit in *Spaſmos*, à quibus ægra brevi è medio tollitur; idque vel maxime, ubi poſt alias evacuationes diutius repetitas ſuadente colore viridi eorum, quæ per os è ventriculo excernuntur, Emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam. Si quid ego obſervando didici, imprimis cavendum eſt, ne Symptomata Fœminis Hyſtericis familiaria ab aliis, quos ſæpe æmulantur, morbis diagnoſi errante putentur oriri.

Hic non eſt reticendum, quod præter errores jam recenſitos, à quibus Fœminæ Affectibus Hyſtericis obnoxiæ de vita periclitantur, permultæ inſuper errore non minus funeſto dictis Affectibus multantur ea tempeſtate, qua hic morbus, licet ſua natura non ſit lethalis, tamen vi malorum ἐπιγινομένων ac ſubſequentium haud paucas è medio tollat. Exempli gratia: Fœmina teneriori atque infirmo corporis habitu Infantem parit, cui omnia feliciter & ſecundum naturam cedunt: Obſtetrix, ſive rudis & imperita, ſive jactabunda, & quàm præclare ſuo illa munere functa ſit palam oſtentans, ſvadet, ut Puerpera paucis à partu diebus ſurgat, & ſe à lecto aliquandiu abſtineat; hæc morem gerens, ſtatim à primo corporis motu *Affectione Hyſterica* corripitur, & pro ratione, qua morbus inaugeſcit, *Lochia* primum imminuuntur, deinde ſiſtuntur penitus; quorum ſuppreſſionem præmaturam longa ſymptomatum ſeries excipit: quæ, niſi permagna tam diligentia, quam in medendo peritia intercedat, ægram brevi perimunt. Nonnunquam enim *Phreneſi* laborant ex hac occaſione,

quæ indies efferatior reddita *Spasmos* primùm, dein mortem affert: Si verò mortem evadant, mitius aliquantulùm insaniunt, quandoque ad ultimum vitæ terminum. Nonnunquam post Lochiorum suppressionem in *Febrem* incidunt, quæ vel in earum, quæ tum grassantur, Epidemicarum castra transit, vel ab ea sola pendet origine. Adde quòd iidem Affectus Hysterici, quibus Lochiorum suppressio imprimis debetur, jam magis sæviunt, tanquam ex se denuo nati. Diu est, à quo mihi subiit in mentem, quòd ex eis, quæ moriantur, Puerperis, vix Decima quæque, ut modeste computemus, vel ex eo perit, quòd vires partui necessariæ eam defecerint, vel ex doloribus partum laborioſiorem comitantibus; at eo maxime nomine, quòd debito citius lecto exurgat, excitatis à motu illo paroxysmis Hystericis, à quibus cum sistantur Lochia, mox ingens ineluctabilium symptomatum turba ingruit. Quamobrem istis, quæ me audiunt, ubique Author sum, ut ad *diem* saltem *Decimum* usque in lecto se contineant, si modo naturâ paulo debiliores sint, præcipuè si *Vaporibus*, qui vulgò dicuntur, jam pridem fuerint tentatæ. Præterquam enim, quod ista, qua in lecto fruuntur, quies à malis jam toties commemoratis eas immunes præstet, non interruptus lecti calor spiritus pariter reficit tum à pariendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc casu solennibus exhaustos fractosque; quinimo & naturæ suppetias fert, atq; omnes, quas gestationis tempore mulier congesserat, cruditates digerit & amolitur.

Verùm, si ab admisso hoc errore quodvis è dictis sym-

ſymptomatis ſupervenerit, Indicationes Curativæ eò dirigendæ ſunt, ut ſpiritus ab hoc motu jam irrequieti redditi ſedentur, & ut *Lochia* rurſus fluant, quandoquidem eorundem ſuppreſſio horum ſymptomatum cauſa ſit proxima atq; immediata. Neq; tamen huic methodo pertinacius inſiſtendum, ſed exhibitis aliquandiu remediis, quæ in hoc caſu cum ſucceſſu uſurpari ſolent, ſi votis ea non reſpondeant, ab iis temperandum eſt; cum neq; fortiora hic locum habeant, neq; in mitiorum uſu perſeverare debeamus, propter attritas & ferè poſtratatas Puerperarum ita affectarum vires. Exempli gratia, ubi primum Lochia jam ſupprimi conſtat, è re fuerit, fœminā è veſtigio lecto addicere, mox *Emplaſtrum Hyſtericum* umbilico admovere, atq; quamprimū *Electuarium* ſequens propinandum imperare. Ut ℞. *Conſerv. abſinth. Roman. & rutæ an.* ℥j. *trochiſc. è myrrha* ℥ij. *caſtor. croci Angl ſal. volatil. ſalis Armoniaci, & aſæ fœtidæ an.* ℨß. *cum ſ. q. ſyr. de 5. radicibus. f. Electuar. Cap. ad magnitudinem nucis moſchat. majoris tertia quaq; hora, ſuperbibendo ſeq. Julapii cochl.* iiij. *vel* v. ℞. *aq. rutæ, bryon comp. an.* ℥iij *ſacchari Cand. q. ſ. m. ſ. f. Julap.* Atque hæc, ſi ſtatim â primo ſupreſſionis indicio exhibeantur, hoc malum plerumque devincent. Sin autem dictis remediis eousque continuatis, donec tota quantitas aſſumpta fuerit, Lochia adhuc ſupprimantur, hoc in caſu *Laudanum*, una ſaltem vice, tentandum. Quod quantumlibet ſuapte indole aſtringat, cùm tamen ſpirituum perturbationem, à qua ſolennis Lochiorum evacuatio fuerat interrupta, compeſcat, quandoque plurimum juvare, & *Emmena-*

gogis nihil proficientibus, Lochiorum fluxum post-limino revocare possit. Commodissimè verò Narcotica unà cum *Hystericis* & *Emmenagogis* propinantur; v. g. *Laudani liquidi guttæ* XIV. *in Aquâ Bryoniæ compositâ*; vel *Laudani in formâ solida granum unum semis cum scrupulo dimidio Asæ fœtidæ in Pilulas duas redactum.* Sedulo interim animadvertendum est, quod si telo hoc semel misso scopum non attingamus, nec sequantur Lochia, *Opium* nullo modo est repetendum, ut in aliis casibus fieri solet ac debet: Etenim si reiteretur hic Paregoricum, Lochia ita potenter sistet, ut ea nulla deinceps arte provocari queant. Verum enim vero si & hoc minus succedat (interjecto aliquo temporis spatio, quo certiores simus, quid istud præstiterit) ad medicamenta iterum Ἐμμηναγωγὰ Hystericis permixta redeundum est, & dein ad *Enematis ex Lacte sacharato* injectionem. Verum quòd de *Opio* supra, hic de *Enematis* dicendum est; nisi enim primo injectum Lochia educat, nihil prorsus à pluribus est sperandum: cum unum humores leniter sollicitando, ut fluant Lochia efficere possit, plura vero eadem aliò divertant. His itaque peractis, (quæ tamen leviter tangenda sunt) tutissimum est, & Prudentis Medici officium, temporis συμμαχίαν præstolari; cum singulo quoque die curationis negotium magis magisque extra aleam ponatur, & si ægra *Vicesimum diem* superaverit, jam ferè in vado est. Etenim cum à morbo, quisquis is fuerit, jam diuturniori fœmina aliquantisper respiraverit, viresque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre, quæ aptissima videbitur

tur iſti malo averruncando, quod à Lochiorum ſuppreſſione accreverat: quando remedia obſtinatius ingeſta, primis ne hilum promoventibus, tum etiam ſpirituum perturbationem, à qua morbus oritur, augere poſſint; quod ſedulo advertendum velim.

Nuper Matrona, tam natalibus quàm moribus honeſtis ac probis, me ſibi Medicum volebat: huic ex modo dicta occaſione ſtatim à partu paroxyſmis Hyſtericis affectæ, Lochia penitus defecerant. Conabar medicamentis ſupra memoratis eadem proritare; at fruſtra, Affectione Hyſterica vehementiore omnem opem medicam reſpuente. Unde, cum ita demum eam ſalvam fore præviderem, ſi nihil prorſus molirer, rem omnem Tempori, Medicorum facilè Principi ac Coryphæo, committendam cenſui. Hoc meum conſilium ad diem usque Decimum quartum optimè illi ceſſit; quotidie enim illam inviſens, nullo die eam in pejore loco, quam pridie fuerat, deprehendi: Poſt hunc mulierculæ adſtantes, quas hactenus à noxa illi ſub officii ſpecie inferenda ægre arcueram, Maritum impellebant, ut ſine mora ſanguinem è pede uxoris extrahi curaret: quo facto, Paroxysmi Hyſterici adeo invaleſcebant, ut intra paucas horas Spaſmi accederent, & non ita diu poſtea, ærumnarum requies, Mors.

Et ſi fas mihi ſit, libere quæ ſentio effari, jamdiu in ea Hæreſi fui, ut arbitrarer, me, non tantum in dictis puerperarum morbis, ſed etiam in Acutis omnibus, ubi curationem ab hac illave, qua uti placet, methodo certo inſecuturam polliceri ne-

queam, & Viri & Medici Boni Probique pulchrè defungi munere, quoties nihil omnino tento, modò ægrum invisens illum non se pejus habere hoc die quam heri habuit, comperiam, nec cras habiturum quàm hodiè conjectura assequi possum. Cùm si in ægro curando ea methodo incedam, de cujus efficacia nondum mihi certò constet, tam ab experimento, quod ex eo capturus sum, quàm ab ipso morbo is periclitabitur: Neque ita facilè geminum discrimen effugiet, ac simplex erat evasurus. Quamvis enim impræsentiarum nullum vel incipientis Convalescentiæ signum manifestum se prodat, certissimus tamen sum, morbi Acuti cujuslibet naturam non ferre, ut quis eo semper laboret: ac proinde dies quilibet res ægri magis magisque in tuto collocat, vel saltem Medico ansam præbet, ex qua opportunius ac certius morbum feriat confodiatq; quàm in præcedentibus liceret. Quod quidem uti de Acutorum plerisque verè affirmatur, ita præcipuè de Puerperarum morbis; quibus error vel leviusculus fatalis esse possit; & in quibus ita parùm valeamus naturalem illam Evacuationem regere, à cujus suppressione mala, de quibus diximus, proveniunt.

Cùm verò *Affectus Hysterici* non semper primariæ causæ, spirituum nempe debilitati nativæ, sed adventitiæ aliquando originem suam debeant, hujusmodi itaque causam, antequam finiam, hic recensere libet, quæ frequentissimè *Vaporum*, quos appellant, pararia existit. Atque ea est *Fluxus mensium immodicus*, sive in *Puerperio*, sive extra idē invadat. Quoad primam speciem, ea primis diebus

post

post partū laboriosorem maximè infestat, & longâ symptomatum hysthericorum caterva stipatur. Et sicuti in primis hisce diebus solum ingruit ac urget, ita etiam brevi se propipere solet. Etenim si victus paulò incrassans instituatur, facilè abigitur; cui & sequens potus addi poterit.

Assumatur *aq. plantag. & vini rubri an.* ℔j. *Coq. simul ad tertias, & deinde edulcoretur s. q. sacchari albiß. Cujus, cum frigescat, capiat.* ℔ß. *bis vel ter in die.* Interim *Julapium* aliquod *Hystericum* at satis mite, subinde propinetur, & *nodulus* seq. naribus admoveatur: ℞. *Galbani & Asæ fœtid. an.* ʒij. *Castor.* ʒiß *sal. succini volatilis* ʒß. *m. f. nodulus.* Vel ℞. *spir. salis Armoniac* ʒij. quem sæpius olfaciat.

Quod verò ad hujusmodi *extra Puerperium fluxum* attinet, licèt idem omni tempore fœminis accidere soleat, eas tamen paulo ante tempus illud, quo sponte sua omnino menses cessaturi, sæpissimè invadit; circa ætatis scil. annum 45. si modo temporiùs fluere inceperant, circa autem 50. si serius in vita prius porumpebant. His, uti dictum, paulò ante totalem eorundem discessum (instar Candelæ jam fere absumptæ deflagratæque, quæ subito flammam edit insigniorem, mox penitus disparituram) cum magno impetu affatim excidunt, & ob copiam sanguinis ingentem, qui continuo excernitur, in paroxysmos hystericos ferè continuos miseras dejiciunt. Hic licet *Hysterica* tam interna quàm externa obiter usurpanda, (fortiora devitando, ne fluxum ulterius ea provocent,) omnis tamen curationis cardo in menstruis

cohi-

cohibendis vertitur, quæ hunc in modum quam primum sistenda.

Mittatur sanguis è brachio ad ℥viij. Seq. manè exhibeatur *potio purgativa communis*, quæ repetenda est tertia quaque die per duas alias vices; & singulis noctibus per totum morbi decursum sumat *Paregoricum ex syr. de meconio* ℥j.

℞. *Conserv. rosar. siccar.* ℥ij. *trochisc. de terra Lemn.* ℥iß. *Cort. granator. & Coral. rubr. præp. an.* ℈ij. *lapid. hæmatit. sang. dracon. & bol. Armen. an.* ℈j. *cum s. q. syr. è Coral. simpl. f. Electuar. de quo sumat ad magnitud. nuc. Moschat. maj. mane & quinta pomerid. superbibendo seq. Julapii Cochl.* vj.

℞. *Aq. germin. quercus & plantag. an.* ℥iij. *aq. Cinnamom hord. & syr. de rosis siccis an.* ℥j. *spir. Vitriol. q. s. ad gratam aciditatem.*

℞. *Fol. plantag. & urticæ an. q. s. contundantur simul in mortario marmor. & succo exprimatur, qui postea clarificetur. Cap. cochl.* vj. *frigidè ter vel quater in die.* Post primam purgationem applicetur *Emplastr.* sq. regioni lumborum. ℞. *Emplastr. Diapalm. & ad Herniam an. part. æqual. m. s. extendatur super. Alutam, & f. Emplastr.*

Diæta refrigerans incrassansque imperanda, nisi quod è re erit, semel vel bis in die Vini clareti haustulum Ægræ indulgere, quod etsi minus conveniat, in quantum ebullitionem ciere aptum natum sit, ad vires tamen refocillandas concedi possit. Atque hæc quidem methodus ut fœminis hoc modo affectis apprime proficua sit, ita eadem iis, quibus *Abortus* periculum imminet, non

minus

minùs confert. Atque Cathartica & Sueci hic omittantur.

Est & alia, etsi minus frequens, affectuum hystericorum causa. Nempè post partum laborioſiorem *Uteri procidentia*, magnam hujusmodi malorum Iliada secum trahens, quæ tamen citò ac facilè hoc modo sanatur, ℞. *Cort. quercus* ʒij. *Coq. aq. font.* ℔iiij. *ad* ℔ij. *sub finem addendo Cort. granator. contuſ.* ʒj. *roſar. rubr. flor. granator. an. M.* ij. *deinde adde Vini rubri* ℔ß. *Colatura ſit pro Fotu, qui cum pannis laneis parti affectæ admoveatur manè horis duabus antequam è lecto aſſurgat, & nocte poſt decubitum, donec ſymptomata penitus evanuerint.* Sed de his plus satis.

Habes tandem, Humaniſſime Vir, eorum summam, quæ à me in hujuſce morbi ſive Hiſtoria, ſive Curatione hactenus fuerint obſervata. Reſtat, ut ſi quid fortè peccaverim, iſta minus quàm oportuit accuratè deſcribens, veniam à te petam; tum ut opellam hanc, eo animo exaratam, ut gratias tibi referrem, quòd alia noſtra conamina, qualia qualia illa fuerint, tuo calculo probare haud dedigneris, æqui bonique conſulas. Quæ quidem Gratulatio mihi ita rarò obvenit, ut vel nihil prorſus ab hominibus ſim promeritus, vel candidi ingenuique iſti, quos ea mentis præſtantiâ natura effinxit, ut grati eſſe norint, perpauci ſunt; Vix totidem quot *Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.* Quo non obſtante pergo adhuc, imò & pergam, in ediſcenda promovendaque quoad potero Methodo Curandorum morborum, atque iis, qui me minus in Praxi valent (ſi qui ſunt ejusmodi)

di)instruendis. Famæ meæ interim arbitrium penes alios sit. Æqua enim lance & scrupulosè expendens, Hominesne juvare præstet, aut ab iisdem celebrari, prius illud præponderare comperio, & maximi sanè momenti esse ad Animi Tranquillitatem; Famam vero populique halitum pluma leviorem aut bulla, atq; umbra insomnii magis evanidum. Quod si opes ejusmodi nominis celebritate partæ majus aliquod pondus habere videantur, fruantur illis per me licet, qui jam corraserint; Meminerint tamen Mechanicorum nonnullos, artes vel sordidissimas exercentium, uberiorem quotidie quæstum facere, & majorem Auri Argentiq; vim posteris legare; neque tamen in hoc Brutis Animalibus superiores evadere, qui sibi suisq; pro sua indole prospiciunt; &, si recta ex animi arbitrio & virtute nata excipiam⁹, hos (quorum non est capax Brutorum natura) planè exæquant Belluæ, imò & alios, qui non eum sibi vitæ scopũ proponunt, ut prosint quam plurimis. Commendatum me habeas rogo, Viro sagaci & eruditissimo Domino D. *Kendrick*, tibi mihiq; amicissimo; utpote cui debeam, quod tuum in me ita propensum animum resciverim, eamq; qua me complecteris amicitiam, eo internuncio, didicerim. Conabor, quantum in me est, mutuas officiorum vices reddere, & par pari referre, utpote qui sim jure meritoque, Vir Dignissime,

Tibi Devinctissimus, Tuique semper Studiosissimus

Lon ni,
Jan. 20. 168½.

THO. SYDENHAM.

TRA-

TRACTATUS De PODAGRA & HYDROPE,

Per

THOMAM SYDENHAM, M.D.

*****

Non fingendum, & excogitandum, sed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat. *Bacon.*

Doctissimo Viro

THOMÆ SHORT. M.D.
Coll.Med.Lond.Soc.

En tibi, Humanissime Vir, Tractatulum de Podagra & Hydrope, loco spissioris voluminis, quod animo destinaveram; Historiam intelligo Morborum Chronicorum, eorum maxime circa quos mea Praxis potissimum versata est. Cum verò omnem cogitandi vim atque omnes nervos his reb9 plus satis intendendo atrociorem podagræ paroxysmum mihi accersiverim, quàmquo aliàs, ut puto, fueram mulctandus; res ipsa monebat, ut has lucubratio-

brationes vel invitus ponerem, & mihi tandem ipse consulerem, hos tantum morbos duos quadantenus expediviſſe contentus. Quoties enim ad hæc ſtudia me recipiebam, toties & Podagra recurrebat. Hoc itaque operis, quale quale demùm id eſt, accipere digneris, quod Tibi duabus potiſſimum de cauſis dicandum cenſeo. Primum quod earum, quas jam olim in publicum dedi, Obſervationum, â quibusdam deſpectarum, utilitatem aliquam, non tantùm me coram atque in os, ſed etiam coram aliis agnoſcere atque aſſerere nullus dubitaveris. Deinde quod ex aliqua conſuetudine, quam mutuam habuimus, Conſilia in commune pro Ægrorum commodis conferentes, Ego tuum Genium deprehenderim ad Praxin Medicam apprimè factum: quodque tametſi doctrina omnis generis inclareſcas, Te tamen natura ad eas potius ſubtilitates determinaverit, quæ è praxi naſcuntur, quàm ad inanes ſpeculationes: quæ duo haud minori intervallo à ſe invicem diſtant, quam Sapientum res ſeriæ ac maximi momenti à puerulorum ludo ac crepundiis diſterminantur: Et fortaſſe (niſi me fallit obſervatio mea) perraro in eodem ſubjecto conveniunt. Quæ tua ſagacitas juncta opportunitati, quam tibi ſuppeditavit ingens Medicandorum copia ad Experimenta ſtabilianda, Te ad Artis noſtræ faſtigium evexit: Et morum comitas verſus omnes haud vulgaris exiſtimationem, quam nactus es, facilè tuebitur. Si, quæ heic diſſerui, neque tibi, cui iſta inſcribo, nec paucis illis, at ſpectatæ probitatis viris, quos amicos habeo, vitio darì poſſint, haud multùm alios morabor, qui nulla alia de cauſa mihi infenſiſſimi ſunt, niſi quod aliter tàm

de

de ipsis morbis, quam de eorum Curationibus sentiam, atque illi sentiant. Quod ut ita non fieret penes me nullo modo fuit, quando sic â natura factus atque dispositus sim, ut quod temporis alii libris legendis, id ego omne meditationi impendere soleam; neque tam quæram, an alii eadem mecum asserant, quam utrum, quæ ego trado, cum veritate consentiant: utpote qui rumores & vulgi plausum haud magni faciam. Et sane quid tanti est, si officio Civis Boni strenue perfunctus, & publico commodo etiam cum privato damno inserviens, nullam tamen exinde gloriam reportem? Cum, si rem recte perpendam, consulere Existimationi meæ, qui jam senex sim, brevi perinde erit, ac si Non-enti consuluissem. Quid enim mihi post obitum prodesse queat, ut octo Elementa Alphabetica in istum ordinem redacta, ut nomen meum componant, eorum linguis jactentur, qui non magis aliquam mei Ideam animo possint effingere, quam ego jam queam concipere, qualesnam tandem illi futuri sunt, qui omnes & mortuos prioris seculi ignorabunt, & aliis tùm dialectis tùm moribus utentur, pro rerum humanarum omnium inconstantia ac vicissitudine. At quorsum ego de aliorum judicio sollicitus sim? Si meo aliquo conatu in promovenda & morborum & eorundem Curationum scientia aliquantulum promeritus fuerim, haud diu ista laude fruar: Atque è diverso, si cui minùs placuerint mea scripta, vix puto me alia additurum; cùm non patiatur ratio sanitatis meæ, ut mundo ulteriores, rem medicam tractando, molestias facessam. Et profectò vel in hoc Tractatulo, quem jam edo, cùm manus tremula calamum regere nequiret, operam mi-

hi commodatam ab Amicissimo viro D. Johanne Drake, *Baccalaureo in Medicina ex Æde Christi apud* Cantabrigienses, *gratus agnoscere debeo: Quem quidem virum & nativus morum Candor & vitæ Integritas amicum perquam exoptabilem; Animi vero dotes tam à natura submini*strat*æ, quam studio excultæ Humano generi utilem admodum reddent & beneficum, ubi eam Artem exercere placuerit, quam ita probe callet. De cætero rogandus es, Vir Spectatissime, ut huic meo in te officio, si permolestior fuerim, veniam concedas: quod tamen non aliunde nasci existimes velim, quàm ex illo honore & obsequio, quibus de meritò atque ex animo prosequitur*

Tibi addictissimus

Tuique observantissimus

Londini,
Maji 21. 1683.

THO. SYDENHAM.

De

PODAGRA.

PRocul dubio æstimabunt homines, vel morbi, de quo agimus, naturam δυσνόητον, ac fere incomprehensibilem esse, vel me, quē jam ab annis triginta quatuor vexavit, ingenii tardissimi ac prorsus hebetis, cum meæ tam de ipso morbo, quam de ejus curatione observationes ita parum

parum votis respondeant. Utut tamen se res habeat, ego bona saltem fide tradam, quæ hactenus rescivi omnia; difficultates salebrasque, sive rationem morbi ipsius, sive curationis methodum spectantes, Tempori, Duci veritatis, evincendas complanandasque relinquens.

Podagra eos plerumque senes invadit, qui postquam meliores vitæ dies mollius ac delicatius transegerint, Epulis lautioribus, vino, aliisque liquoribus spirituosis liberalius indulgentes, tandem ob pigritiam ætatis ingravescentis semper comitem, ea corporis exercitia penitus omisere, quibus juvenes assveverant. Ad hæc isti, qui huic morbo sunt obnoxii, Crania habent grandiuscula, Habitu corporis ut plurimum sunt pleniori, humido, & laxo; & Constitutionem habent omnes luxuriantem virosamque, ditissima atque optima vitæ stamina.

Non quod Podagra eos solùm adoriatur, qui crasso & corpulento habitu donantur, cum aliquando etiam, etsi rarius, graciles ac macilentos invadat; neque quod hic morbus in omnibus senium præstoletur: quandoque enim etiam ætate florentes corripit, quoties scilicet infelicia morbi semina à parentibus quasi ex traduce acceperint; vel si hoc non fuerit, immodicæ Veneri præmaturius indulserint, aut exercitiis omnino valedixerint, quibus prius etiam vehementioribus utebantur; edaciores insuper fuerint & liquores spirituosos immoderatius hauserint, postea derepente ad liquores tenues & refrigerantes se contulerint.

Si quem non niſi jam ſenio confectum primum adoriatur, nunquam poſtea vel tam ſtatas habet periodos, vel tam immaniter ſævit, quam ſi juniorem occupaverit; tùm quod vita ut plurimum elabitur, antequam morbus naturalibus Symptomatis ſtipatus ad ἀκμὴν pervenerit, tum etiam quia Calore nativo & vigore corporis imminutis, nec ita jugiter, nec vehementer in Articulos diſplodi poteſt. At ſi quem maturius laceſſat, quamvis nec ſedem adhuc figat, nec eum ita male tractet, ſed incerta periodo pro data anſa ingruat, leviter ad paucos dies torquens, & nulla methodo invadens recedensque; ſenſim tamen caſtra metatur, legem ſibi ponens, typumque præformans, tam quoad anni tempus, quo arma quotannis movebit, quam quoad paroxyſmi durationem: ad hæc, ferocius quam primo inſultu debacchatur.

De hoc morbo, dum ita regulam typumque ſervat, libet primo diſſerere: poſtea de ejusdem Phænomenis Anomalis atque incertioribus, quoties ſcilicet vel præpoſtero inidoneorum Medicamentorum uſu de ſtatu ſuo dejectus fuit, vel ob ſubjecti debilitatem & languorem ad propria & genuina Symptomata nequit aſſurgere. Quoties itaque *Regularis* eſt *Podagra*, hoc fere modo Ægrum aggreditur. *Januario* exeunte, aut incipiente *Februario* derepente & nulla fere præſentione antecedente ingruit, niſi quod ventriculi eruditate atque ἀπεψία ad ſeptimanas aliquot æger laboraverit; corporis inſuper intumeſcentia quaſi ventosâ & gravitate, quæ indies augetur, donec tandem detonet Paroxyſmus; quem paucis diebus præit tor-

por

por & quasi flatuum delcensus per femorum carnes, cum affectione σπασμοειδεῖ, tum etiam pridie Paroxysmi Appetitus voracior, non tamen naturalis. Sanus lecto somnoque committitur, Hora vero secunda post mediam noctem excitatur à dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque vero Calcaneum, Suram, aut Talum: Hic dolor eum refert, qui ossium dictorum dissociationem comitatur, cum sensu quasi aquæ tantum non frigidæ partis affectæ membranis affusæ. Mox sequitur Rigor cum Horrore, & Febricitatione aliquali. Dolor autem hic primò remissior gradatim intenditur, (& pari passu Rigor atque Horror recedunt) idque in singulas horas, donec tandem sub noctem ad apicem pervenerit, sed ad varietatem ossiculorum Tarsi & Metatarsi, quorum ligamenta obsidet, perbelle accommodans; nunc tensionem violentam, vel ligamentorum istorum dilacerationem, nunc morsum canis rodentis, quandoque pressuram & coarctationem exprimens: adhæc, ita vivum exquisitumque habet sensum pars affecta, ut nec linteorum super-incumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatione concussionem ferre valeat. Atque hinc fit, ut nox non tantum in cruciatu transigatur, sed etiam cum irrequieta partis affectæ hac illac rotatione, & mutatione sitûs quasi perpetua. Neque minor est totius corporis jactatio incessans, quæ semper Paroxysmum, maxime vero accedentem, comitatur, quam torti membri agitatio & dolor. Hinc etiam mille conamina, situs tum ipsius corporis, tum membri affecti mutatione assidua, doloris se-

dationem incassum exambiunt : quæ tamen non contingit ante horam secundam tertiamve matutinam, (decurso scilicet Nycthemeri spatio à primo appulsu Paroxysmi) quo tempore æger post materiæ peccantis modicam digestionem & difflationem aliqualem, subito à dolore respirat; licet hanc ille liberationem isti membri affecti posituræ, qua postremo usus erat, immerito acceptam referat. Jam leni madore perfusus somno concedit; à quo evigilans, dolore multum imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit; cum solum antehac (quod in omnibus Podagricorum Paroxysmis solenne est) insignior intumescentia venarum membro vexato intertexturum se in conspectum dederat. Sequente die, forte etiam ad biduum triduumve, si materia Podagræ generandæ apta fuerit copiosior, dolet nonnihil pars affecta, idque vehementius die jam adveſperascente, levatur autem sub Galli cantu. Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur, quo is, qui prior doluit, vel si prior iste jam dolere desierit, debilitas, quæ eum infirmaverat, mox evanescit, tam viribus quam integra sanitate isti pedi statim restitutis, perinde ac nunquam laboraverat, si modo dolor pedem nuper tentatum ferocius lancinet. Nihilominus easdem hîc excitat Tragœdias, quas prius in altero pede, tam quoad doloris vehementiam, quam durationem. Quandoque etiam primis morbi diebus cum materia peccans adeo exuberat, ut ei capiendæ pes unus impar sit, utrosque simul pari vehementia fatigat: sed ut plurimum pedes successive, uti diximus, aggre-

greditur. Postquam utrumque pedem exercuerit, qui sequuntur Paroxysmi abnormes sunt, tum quoad tempus invasionis, tum etiam quoad durationem; hoc tamen ubiq; servant, quod dolor noctu recrudescat, mane vero remittatur. Atque ex serie horum *Paroxysmulorum* (sit verbo venia) constat Paroxysmus, qui dicitur Podagræ, diuturnior breviorve pro ægri ætate. Neque enim censendum est, quoties quis cum hoc morbo ad menses duos vel tres fuerit conflictatus, unum illum Paroxysmum fuisse, sed seriem potius & catenam Paroxysmulorum, quorum posterior quilibet priore & mitior fuit & contractior, donec tandem materia peccante prorsus absumpta æger pristinam obtinuerit sanitatem: quod in vegetioribus, & iis, quos Podagra rarius invisit, diebus sæpe quatuordecim fit; in senioribus, atque iis, quos sæpius afflixit, duobus mensibus; iis vero, qui vel annis, vel diuturniore morbi mora fractiores jam sunt, non prius valedicit, quam æstas jam adultior eam fugaverit. Ad quatuordecim primos dies Urina coloratior est, quæ post separationem sedimentum rubrum & quasi arenulis refertum deponit; nec æger ut plurimum nisi tertiam Potulentorum, quæ assumpsit, partem per Vesicam reddit; Alvus item ad dictos primos fere dies constipata est. Appetitus prostratio, Rigor totius corporis sub vesperam, partium etiam non affectarum gravitas & molesta sensatio integrum Paroxysmum comitantur. Recedentem Paroxysmum excipit pedis affecti pruritus vix ferendus, maxime inter digitos, unde decidunt furfures, & pedes ipsi quasi ab epoto Vene-

no delquamantur. Morbo jam diſcuſſo, ægri tum ἐυεξία, tum Appetitus redeunt pro rata doloris, quo ſæviebat Paroxyſmus nuper elapſus, & in eadem proportione ſervata vel acceleratur vel differtur ſequens Paroxyſmus. Nam ſi hic ultimus ægrum pesſime multaverit, ſequens Paroxyſmus non niſi anno ad idem punctum revertente denuo accedet.

Atque hoc ſe habet modo Podagra Regularis Phænomenis genuinis propriisque ſe oſtendens. Cum vero vel ab indebita medicatione turbatur, vel ob diuturniorem morbi pertinaciam, corporis ſubſtantia quaſi in morbi fomitem pervertitur, neque par eſt natura eidem, methodo conſveta, eliminando, Phænomena multum ſunt diverſa à jam deſcriptis. Nam cum hactenus dolor pedibus tantum fuerit infeſtus, (qui peccantis materiæ ſedes ſunt genuina, quæ cum alias quaslibet partes occupat, certisſimum eſt vel morbi methodum inverſam eſſe, vel corporis vigorem paulatim jam imminutum,) jam itaque manus, carpos, cubitos, genua aliasque regiones occupat, ea jam, ſicut pedes olim ſolebat, diſcrucians. Quandoque enim unum pluresve digitos diſtorquens, faſciculo *radicum Paſtinacæ* ſimiles eos reddit, motu paulatim privans, tandemque concretiones circa Articulorum ligamenta tophaceas generans, quæ Articulorum cuticulam ipſamque cutem deſtruens, nudos *tophos*, *cretam* vel *oculos Cancrorum* æmulantes, acicula eruendos, exhibet conſpectui. Nonnunquam materia morbum committens Cubitis impacta tumorem ſubalbum excitat fere ad ovi magnitudinem,

nem, quæ ſenſim inflammatur cum rubore. Eſt, ubi Femur occupans ſenſum exhibet quaſi ingentis ponderis appenſi, ſine dolore tamen notabili; at genu exinde petens id acrius urget, motum omnem inhibens, ut quaſi clavo transacto lectulo affixum ne latum pilum à loco, in quo eſt, ſe queat dimovere. Et quando vel propter totius corporis inquietudinem huic morbo ita familiarem, vel urgente neceſſario aliquo vitæ officio, æger aliorum opera eſt movendus, omni cautela opus eſt, ne forte vel minima motûs contrarietas dolorem accerſat, qui eo tantum nomine poteſt tolerari, quod confeſtim evaneſcat. Quæ quidem corporis latio ita caute & delicate peragenda haud exigua pars eſt ærumnarum, quibus Podagra oneratur: Dolor enim vehementior non per omnem Paroxyſmum extenditur, ſi modo pars affecta omnino quieſcat.

Cum Podagra antehac non niſi exeunte hyeme ſoleret invadere, poſt duos tresve menſes pro more receſſura; jam per annum integrum vexat ægrum, demptis duobus vel tribus menſibus calidioribus atque æſtivis. Et quod inſuper eſt obſervandum quemadmodum *Paroxyſmus* major ſive *Generalis* jam protractior quam olim fuerat, inveniatur, ita etiam *Paroxyſmi* iſti *particulares*, ex quibus Generalior componitur, ſinguli diutius ſæviunt: cum enim antehac particulares iſti non ultra unum alterumve diem excruciarent; jam ubicunque ſedem figant, maxime ſi pedes vel genua occupaverint, non ante diem decimum quartum caſtra movent: Primo ad hæc, aut ſecundo poſt appulſum die, æger præter dolorem aliqualem etiam ægritudinem

patitur, atque simul omnimodam Appetitus prostrationem.

Postremo cum, antequam malum usque adeo increduerat, æger non solum longioribus frueretur Paroxysmorum intervallis, sed etiam durante ista intermissione recte valeret tam artubus, quam reliquo corpore, facultatibus singulis naturalibus officio suo debite fungentibus; jam artus habet fere undiquaque contractos atque impeditos, ita ut quamlibet stare possit, forte etiam aliquantisper procedere, gressu tamen ita claudicante ac permoleste prorepit, ut etiam, cum ambulet, quiescere videatur: & si ultra vires ambulare perstiterit, quo pedibus rectius valeat, quanto magis ipsos ambulando confirmat, & dolori excipiendo minus obnoxios reddit, tanto morbi fomes, nunquam per hoc omne intervallum perfecte dissipatus, viscеribus periculosius imminet, cum in pedes ita libere nequeat effundi; qui hoc morbi tempore vix unquam doloris sunt expertes, sed sensatione aliqua plus minusve molesta perpetuo tentantur.

Quinetiam multis aliis symptomatis infestatur æger, ut venarum Hæmorrhoidalium dolore, Ructu nidoroso cibi jam manducati & in Ventriculo putrescentis gustum referente, quoties vel aliquid è Dyspeptis assumpserit, vel eam tantum cibi quantitatem, quæ sano competit. Appetitus langvet, uti & totum corpus præ inopia spirituum. Denique ideo tantum vivit, ut calamitosus sit & miser, non ut vitæ dulcedine vel minimum fruatur. Urina, quam prius coloratiorem maxime in Paroxysmis & in pauca quantitate solebat reddere, jam illam

tam

tam colore imitatur, quam copia, quæ in *Diabete* excernitur. Dorſum aliæque partes moleſte pruriunt, maxime ſub horam ſomni.

Id etiam in hoc morbo, quoties jam confirmatior eſt, incommodi accidit, quod ab Oſcitatione, imprimis vero matutina, ligamenta oſſium Metatarſi vehementer convelluntur, cũ ſenſu quaſi coarctationis vel compreſſionis fortiſſimæ à manu valida. Quandoque etiam nulla Oſcitatione præcedente, æger jam ſe ſomno committens ictum quaſi clavæ Metatarſum confringentis derepente perſentiſcit, unde cum ejulatu expergiſcitur. Tendines Muſculorum, quæ tibias ſuffulciunt, ſubinde ſpaſmo corripiuntur ita acri & violento, ut dolor, quem excitat, ſi vel tantiſper duraret, omnem humanam patientiam dejiceret vinceretque.

Poſt multos dirosque cruciatus & carnificinam diuturniorem, ceu pignus miſſionis, quam mors jam in propinquo ſtans mox eſt datura, Paroxyſmi ſubſequentes ægrum quoad dolorem clementius tractant, (natura partim ab onere materiæ peccantis oppreſſa, partim ob ſenium, eandem in corporis extremitates jugiter ac ſtrenue relegare non amplius valente) at loco doloris conſveti ægritudo quædam cum dolore ventris, laſſitudo ſpontanea, quandoque etiam propenſio ad Diarrhœam ſuperveniunt. Hæc ſymptomata dum vigent, artuum dolorem leniunt, quæ pariter eveneſcunt, quoties articulos dolor fatigat: atque ita nunc dolore, nunc ægritudine quaſi alternatim laceſſente, Paroxyſmus longas moras nectit. Animadvertendum eſt enim, quod ubi quis ad multos annos

nos Podagra laboraverit, dolor ſingulis Paroxyſmis gradatim imminuitur, tandemque ægritudine potius conficitur, quam dolore. Quem enim in his patitur dolor, quamlibet ſint productiores, vix ad decimam partem ejus aſſurgit doloris, quem pati ſolebat, cum viribus eſſet magis integris. Nihilominus hæc ipſa morbi inclementia penſabatur ut plurimum longiore intercapedine, quæ paroxyſmos intercedebat, tum ſanitate, qua interea ſatis commoda utebatur. Namq; hoc in morbo dolor amariſſimum eſt naturæ pharmacum, qui quo vehementior eſt, eo citius præterlabitur Paroxyſmus, atque inſuper & longior erit intermiſſio & magis perfecta; & vice verſa.

Neque tamen dolor, claudicatio atque impeditus partium affectarum motus, ægritudo, aliaque ſymptomata jam deſcripta, hujuſce morbi tragœdiam abſolvunt: *Calculum* inſuper *Renum* in quamplurimis parit hic affectus, tum ex eo, quod æger diu ſupinus recumbat, tum etiam quod ferientur Organa ſecretoria à debitis ſibi functionibus; ſive etiam quod Calculus ejusdem materiæ morbificæ in genere portio quædam ſit, quam ego litem non dijudico. Quæcunque vero ſit hujus mali origo, nonnunquam ægri animum mœſtiſſima interpellit contemplatio, Calculusne an Podagra immitior ſit. Quandoque etiam Calculus lotii per meatus urinarios in Veſicam tranſitum impediens ægrum de medio tollit, lentas Podagræ moras haud amplius expectantem.

Nec ſatis eſt ægrum ita miſeris modis dilaniari, ut

ut nec sui jam fuerit compos, alienæ opis prorsus indigens; sed & hic accedit miseriarum cumulus, quod durante Paroxysmo, animus etiam ceu contagio afflatus, eo usque corpori compatitur, ut haud facile sit dictu, utro horum æger calamitosius doleat Non enim rectius Podagræ, quam iracundiæ, Paroxysmus omnis dici potest; cum mens & ratio usque adeo ab infirmato corpore enerventur, ut vel levissimo affectuum motu impellantur & vacillent: unde non magis ipsi sibi quã aliis gravis est. Quid quod & cæteris quoque passionibus est obnoxius, timori videlicet, sollicitudinique, atque aliis id genus. A quibus pariter torquetur, donec morbo evanescente, animus quoque pristina tranquillitate recepta una convalescet.

Tandem æger (ut funestissimi hujus morbi Catastrophen semel expediam) viscеribus à Materiæ peccantis incubatu complexuque ita læsis, ut Secretionis organa non amplius suo munere fungi queant, unde & sanguis quasi limo & fæculentiis refertus stagnat, & materia peccans non jam, ut olim solebat, in corporis extremitates disploditur atque rejicitur; tandem, inquam, ὁ τρὶς-ἄθλιος vitam afflictissimam & jam diu non vitalem cum morte, ærumnarum requie, feliciter commutat.

At vero (quod mihi aliisque, licet tam fortunæ quam ingenii dotibus mediocriter instructis, hoc morbo laborantibus solatio esse possit) ita vixerunt atque ita tandem mortem obierunt magni Reges, Dynastæ, Exercituum Classiumque Duces, Philosophi, aliique his similes haud pauci. Verbo dicam, Articularis hicce morbus (quod vix de quovis alio

alio affirmaveris) Divites plures interemit quam pauperes, plures ſapientes quam fatuos; Natura quaſi digito monſtrante, quam parum iniqua ſit omnium Parens & Arbitra, quam Partibus non ſtudeat; cum eos, quibus alicubi defuit, alio aliquo bonorum genere cumulatius ditare ſoleat: profuſiorem vero erga alios munificentiam æqua malorum parte admixta diluat & contemperet. Adeo ut ubique gentium rata ſit lex atque inviolabilis, nullum hominem vel ex omni parte beatum, vel per omnia miſerum ac calamitoſum poſſe inveniri, ſingulos autem utramque experiri ſortem. Quæ Boni atque Mali contemperatio fragilitati noſtræ & mortalitati ita propria, nobis fortaſſe apprime conducit.

Podagra Fœminas perraro infeſtat, easque non niſi jam Vetulas & Viragines ſeu corpore maſculorum habitum æmulantes. Graciliores, quæ vel in adoleſcentia vel conſtanti ætate ſymptomata patiuntur Podagram mentientia, ea ipſa vel affectibus Hyſtericis, vel Rheumatiſmo, quo jam olim laborarunt, & cujus fomes non ſatis initio fuerat eliminatus, accepta referunt.

Neque Pueros, neque Juvenibus minores Podagra vera atque genuina vexatos hactenus obſervavi: Nonnulli tamen mihi noti ſunt, qui priusquam eam ætatem attigiſſent, leviculam aliquam quaſi velitationem præſenſerant; quorum nempe Patres etiam tunc hoc morbo tenerentur, cum iis generandis operam darent. Atque hîc explicit morbi hujus Hiſtoria.

Omnes animi nervos variis hujuſce morbi Phænome-

nomenis contemplandis acriter intendens, illum Ἀπεψία seu labefactatæ, tam in partibus quam succis corporis universi Concoctioni ortum debere existimo. In istis enim, qui huic morbo sunt obnoxii, cum jam vel ætate fuerint confecti, vel effrænata morum licentia senectutem præmaturius accersiverint, Spiritus Animales per totum corpus deficiunt, immodico functionum in Juventutis calore vegetisimarum exercitio consumpti; verbi gratia, præpropero nimioque Veneris usu, insanis improbisimisque laboribus, quibus ardenter atque indefesse voluptatibus inserviunt, & his similibus. Accesit etiam sive ab annis, sive ab inertia, exercitiorum corporis, quibus olim assveverant, intermisio vel cessatio repentina (quorum usu tum sanguis invigoratior, tum partim tonus firmior & constantior solebat reddi,) unde jam corpus flaccescit, & Concoctiones non amplius recte promoventur; è contra vero, succorum corporis recrementa, quæ talium exercitiorum ope prius excernebantur, dehinc in Vasis, ceu morbi seminium, reconduntur. Nonnunquam, & studium seu Meditatio de re quapiam seria ac diuturna malum auxit, quo scilicet spiritus defæcatiores & magis volatiles à concoctionum penso, quod debuerant absolvere, nimium avocantur. Adde quod huic morbo obnoxii non solum ciborum in genere fere sunt appetentiores, sed & eorum maxime, qui difficillime ventriculo cedunt; quos cum haud parcius devorent, quam tum solerent, cum exercitiis uterentur, non jam iis digerendis pares sunt. Neque tamen dicta voracitas & liberalior ciborum ingestio ita

fre-

frequenter (licet id haud raro contigerit) Podagræ viam ſtravit, ac veſana & immoderatior vini Compotatio; unde Fermenta Coctionibus variis dicata penitus proſternuntur, præcipitantur ipſæ Coctiones, & Spiritus naturales ab halituum adventitiorum copia ſubjugantur diſperguntur que. Jam vero cum uno eodemque tempore & Spirituum (qui Coctionis inſtrumenta ſunt) vigor imminuatur, atque inſuper ingens humorum colluvies ſanguinem opprimat, omnino neceſſe eſt, ut ſingulæ Coctiones haud ritè peragantur, dum ita obruuntur ſingula Viſcera, unde Spiritus jamdiu fatiſcentes nunc etiam ſuffocantur: Nam ſi à ſola ſpirituum debilitate penderet hic morbus, Infantes, Fœminas, atque eos, quos ægritudo diuturnior maceravit, pariter invaderet; cum fere viroſiſſimos quosque adoriatur, & robuſtiſſimis naturæ principiis præditos; quos tamen non aggreditur, donec caloris & Spirituum Naturalium defectum ſive declinationem humorum quoque congeſtio excipiat, à quibus ſimul junctis Concoctiones vitiatæ pervertuntur.

Porro ut Cauſarum, quas enumeravimus, ſingulæ Indigeſtionem promoverant, ita earum pleræque laxitati Habitus & Muſculorum corporis procurandæ non nihil contulerant, unde porta crudis indigeſtisque humoribus intromittendis panditur; quoties iſti ad exteriora protruduntur. Quoties enim in ſanguine diutius ſtabulantes tam mole quam prava diatheſi macti fuerint, tandem calorem putreſcentem acquirunt; & cum non amplius à natura regi poſſint, prorumpunt in ſpeciem, &

in

in Articulos depluunt, calore atque acredine dolores exquisitisimos in ligamentis membranisq; ossa contegentibus excitantes; quæ vel à senio, vel luxu atque intemperantia labefactata laxataque facilè humoribus impetum facientibus locum concedunt. Hic verò humorum Podagram generantium prolapsus, qui Paroxysmum constituit, serius ocyusve contingit, prout ansa hujusmodi humoribus in motum ciendis data fuerit.

Jam verò *Curationem* quod spectat; (ut primò, quæ sunt omittenda subinnuam) licèt, si humores respiciamus atque indigestionem, unde isti trahunt originem, prima fronte videri possit Indicationes Curativas imprimis ad humores jam factos evacuandos, dein ad Coctiones roborandas, (unde aliorum humorum succrescentium aggestio possit præcaveri) collimare debere, quandoquidem hæ sunt Indicationes magis generales, quibus in plerisque aliis morbis Humoralibus satisfaciendum est: in Podagra nihilominus Naturæ quasi prærogativa est materiam peccantem suo modo exterminare, & in Articulos deponere, per insensilem transpirationem difflandam. Namque haud plures tribus proponuntur modi, quibus causam Podagræ continentem ejicere valemus; Venæ-sectio scil. Catharsis, ac Diaphoresis per sudorem: nulla verò ex his methodus scopum attinget unquam.

Imprimis Venæ-sectio, quantumvis magna polliceatur tum in humoribus, qui in procinctu stant, & quasi descensum meditantes, tum in istis, qui jamjam Articulos obsederunt, evacuandis; manifestò tamen pugnat cum indicatione illa, quam

Cauſa Antecedens, quæ eſt Indigeſtio à ſpirituum (quos ſanguinis detractio magis imminuit opprimitque) depravatione ac defectu orta, ſibi vendicat. Non eſt itaque adhibenda Phlebotomia, vel ad præcavendum Paroxyſmum, qui timetur, vel ad iſtum, qui jam adeſt, mitigandum, in iis nempe, qui ætate jam ſunt provectiores. Quamvis enim, qui educitur ſanguis Pleuriticorum & Rheumatiſmo laborantium ſanguinem utplurimum referat, attamen Venæ-ſectio haud minus inſigniter in hoc morbo officere ægro, quam in duobus prædictis prodeſſe cernitur. Etenim ſi ſanguis in intermiſſione, quantumlibet diu poſt Paroxyſmum, fuerit extractus, periculum eſt, ne à ſanguinis & humorum agitatione novus ſuccreſcat Paroxyſmus, qui & priore diuturnior futurus eſt, & ſymptomatis enormibus ſtipandus, ſanguinis robore & vigore, quibus adjutoribus morbi fomitem ſtrenuè ac conſtanter excutere debuerat, exinde retuſis. Atque hoc incommodi toties etiam accerſitur, quoties ineunte Paroxyſmo vena pertunditur. Si mox à Paroxyſmo feriatur vena, ingens periculum eſt, ne natura, dum ſanguis adhuc languidior eſt, & nondum priſtinas vires à morbo ſucciſas redintegraverit, ejusmodi vulnere importune inflicto usque adeò infirmetur & ſuccumbat ut Hydropi aditus aperiatur. Veruntamen ſi æger adhuc Juvenis fuerit, & ab immodica potatione excalefactus, ſanguis initio Paroxyſmi poteſt detrahi; ſin autem in Paroxyſmis ſubſequentibus Phlebotomiâ jugiter utatur, Podagra quàm citiſſimè etiam in juvenibus inveteraſcet, & intra paucos annos latius imperium

ſeu

seu potius tyrannidem propagabit, quam alias in multis extendere valuisset.

Deinde Catharsin quod attinet, sive ἄνω sive κάτω, animadvertendum est, cum naturæ lex sit inviolabilis atque ipsi hujusce morbi essentiæ intertexta innexaque, morbi fomitem semper in Articulos rejici debere; nihil prorsus aliud præstabunt Remedia sive Emetica, sive Cathartica propriè dicta, nisi ut materia peccans, quam natura in corporis extremitates protruserat, in sanguinis massam denuo revocetur; unde accidit, ut quæ in Articulos eliminari debuerat, in aliquod è viscеribus fortè irruat, atque ita æger, qui in nullo prius discrimine versabatur, jam de vita periclitetur. Quod iis fatale esse haud raro observatur, qui medicamentis purgantibus vel ad Podagram præcavendam, vel (quod adhuc pejus est) ad leniendum Paroxysmum assueverant. Etenim cùm natura à methodo sibi familiari exturbata fuerit, qua, utpote securissima optimaque, materiam morbificam in articulos ablegat, dum humores intro versus intestina sollicitentur, loco doloris in juncturis, quem vel nullum habent vel certè perexiguum; ventriculi ægritudine, alvi torminibus, Lipothymia, & longo Anomalorum Symptomatum agmine miseri quasi enecantur.

Ego certè persvasissimus sum, à jugi & sæpè iterata experientia edoctus, Catharsin omnem tam per Lenientia, quam per Fortiora Medicamenta, qualia pro more Articulis expurgandis destinantur, plurimum nocere; sive in Paroxysmo ad minuendam materiam peccantem, sive in fine ad

dissipandas morbi reliquias, sive in perfecta intermissione & rectâ valetudine, ut venturo Paroxysmo occurratur, Purgatio in usum revocetur. Etenim tam mei ipsius, quam aliorum periculo compertissimum habeo, Catharsin quovis horum temporum administratam, ita parum votis respondisse, ut malum, quod debuerat averruncare atque avertere, accerseret. Primum itaque Purgatio sæviente adhuc Praroxysmo adhibita naturæ in materia morbifica separanda & in Articulos deponenda occupatæ negotium facessens, magnum spirituum ἀταξίαν nonnunquam excitavit, unde non tantùm Paroxysmus magis invalescebat, sed & æger in vitæ discrimen haud obscurè conjiciebatur. Deinde Cathartica in fine Paroxysmi usurpata, cùm morbi reliquias amoliri debuerint, id tantùm egere, ut recens Paroysmus de novo suppullularet, haud mitior priori isto; atq; ita æger spe falsa lactatus ea sibi fabricat mala, quæ non fuerat perpessus, nisi humores denuò in rabiem agerentur. Quod genus incommodi ipsemet plus semel expertus sum artis medicæ opem præpostere implorans ad exturbandas, ut mihi videbatur, reliquias morbi. Postremò quod Purgationem attinet, certis intervallis & integra sanitate repetendam, ut Paroxysmo eatur obviam, atque ei aditus præcludatur, etsi, quod est fatendum, non ita præsens periculum est, ne nova accessio invitetur, atque fuit in casu jam dicto, cùm æger nondum ἔξω βέλος omninò fuerit; tamen etiam hoc tempore Paroxysmum parit, idque ob causas supra memoratas; quo malo si fortè ægrum non statim multaverit, nullatenus tamen eum à morbo liberat,

berat, quantumlibut constanter & debitis intervallis Cathartica hæc illa ve assumpserit. Quinimò nonnullos novi huic morbo obnoxios, qui Catharsi non solùm Vere & Autumno, sed & singulis mensibus, imò & septimanis continuis, celebratâ, sanitati litabant, neque tamen horum quisquam Podagram effugit: quæ exhinc crudelius plerumque & immanioribus symptomatis eos impetebat, quàm si ab omni medicatione sibi temperassent. Licet enim jam dicta Purgatio causæ continentis partem aliquam possit educere, cùm tamen concoctioni roborandæ (à quo tantum abest, ut eam debilitet, recenti vulnere naturam subruens ac dejiciens) ne hilum conferat, uni tantummodò causæ opponitur, & morbi curationi impares prorsus habet vires.

Ad hæc annotandum est, ab eodem illo spirituum defectu, quo Coctiones in iis vitiantur, qui Podagra solent laborare, eorundem Spirituum Animalium σύγασιν minus firmam vegetamque reddi, unde mox disjicitur & interturbatur à quavis causa, quæ vel animum vel corpus paulò violentius concutit exagitatque; ac proinde jam fugax ac dissipabilis est admodum, prout iis, qui Affectioni vel Hypochondriacæ vel Hystericæ obnoxii vivunt, persæpè accidit. A qua etiam Spirituum ad ἀταξίαν propensione fit, ut Podagra vel levissimam quamlibet evacuationem ferè subsequatur. Dissoluto enim corporis tono, quem Spirituum firmitas, dum in vigore suo persistunt, rite compactum vegetumque servat, materia peccans quasi disruptis repagulis jam sui juris est, atque ab hac plaga corpori inflicta Paroxysmus statim exoritur.

At verò hæc ipsa Methodus utut perniciosa ac nocens, nihilominus Empiricis quibusdam, qui Catharticum, quo utebantur, medicamentum astutè omnes celarunt, haud mediocrem existimationem conciliavit. Observandum est enim, quod Purgatione currente, æger vel non omnino vel remissè admodum dolet; & si Catharsis ad plures dies produci queat, nullo superveniente Paroxysmo recenti, æger confestim ab eo, quo jam tenetur, convalescet: verum enimvero pœnas imposterum pendet dirissimas ab ἀταξία, in quam dicta humorum exagitatio naturam præcipitem egit.

Denique materiæ peccantis per Sudores evacutio, licet prædictis evacuationibus minus officiat, liquido tamen officere cernitur. Quamvis enim morbi fomitem non retrahat in viscera, sed è contra in corporis habitum propellat, attamen his saltem nominibus obest. Primò quidem quod extra Paroxysmum humores adhuc crudos & nondum ita subactos, ut ritè separari debeant, quasi vi quadam protrudit in Artus, atque eo pacto cunctantem Paroxysmum ante diem, & vel invita natura sollicitat. Deinde quod sudoris provocatio in ipso Paroxysmo materiam morbificam nimis violenter in affectum membrum impingat adigatque, dolorem simul adducens haud tolerandum; & si major sit materiæ peccantis copia, quam ut pars affecta eam queat admittere, illam mox in artus alios deturbat, unde orgasmus interea atque ingens tam sanguinis quam cæterorum humorum ebullitio sive exæstuatio; si verò corpus colluvie serosa Podagræ generandæ apta admodum scateat, metu-

metuendum est, ne Apoplexia ingruat. Quamobrem in hoc affectu, perinde ac in cæteris omnibus, in quibus sudores Artis ope sollicitantur ad eliminandam materiam morbificam, non verò naturæ ductu profluunt, periculosissimum est eosdem nimis violenter atque ultra eum Coctionis gradum, ad quem humores evacuandi sua sponte pervenerint, elicere. Et celeberrimus iste Hippocratis Aphorismus, *Cocta non Cruda sunt medicanda*, tam in Sudoribus provocandis, quàm in subducenda Alvo locum habet. Quod quidem liquidò constat ex sudore illo, quo paroxysmus Febrium Intermittentium claudi solet, qui, si modicus fuerit & materiæ Febris à præcedente Paroxysmo concoctæ quantitati apte respondens, ægrum insigniter juvat levatque; si verò ultra naturæ modum sudatio promoveatur, ex eo, quòd æger lectulo jugiter affigatur, jam Febris continua subnascitur, & recens focus succenditur, cum ille, qui prius efflagrabat, fuerat extinguendus. Pari ratione in Podagra etiam lenis ille mador, qui utplurimum manè sua sponte oritur post minorum Paroxysmorum, è quibus majorem Paroxysmum constare docui, singulos, tam dolorem quam inquietudinem, quibuscum æger tota nocte conflictabatur, mitigat; è contra verò, si quando levis hicce mador & suapte natura fugax diutius & vehementius proritetur, quàm fert proportio materiæ peccantis jam ab ultimo Paroxysmo concoctæ, morbus inde exacerbatur. Tam itaque in hoc quam in aliis morbis quibuscunque, quos mihi videre contigit, dempta sola Peste, sudores prolicere non tam Medici,

quàm Naturæ provincia eſt: cùm nullo modo aſſequi poſsimus, quanta materiæ pars ejuscemodi ſeparationi obeundæ jamjam ſit parata, nec per conſequens, quem in provocando ſudore modum tenere debeamus.

Ex jam dictis cùm ſatis liqueat, non ſolum Podagræ Curationem à Medicamentis evacuantibus incaſſum peti, ſed & eadem *ποδαγρικοῖσι* noxam adferre, reſtat ut exquiramus, ad quem alium ſcopum Curativæ indicationes ſint dirigendæ. Ego quidem ex accurata *Φαινομένων* prædictorum omnium penſitatione & diligenti examine colligo, duabus potisſimum cauſis in hujuſce morbi curatione obviam iri debere. Prima eſt cauſa Antecedens, ſive humorum indigeſtio à caloris & ſpirituum Naturalium defectu orta. Altera eſt cauſa Continens, ſive eorundem humorum calor & exæſtuatio, ubi jam tum putredinem, tum etiam acredinem nacti ſunt â mora in corpore, quàm oportuerat diuturniore; quæ mora ab inconcoctione ſuprà memorata pendet. Hæ cauſæ ita toto cœlo, quod ajunt, à ſe invicem diſcrepant, ut, quæ huic proſunt remedia, alteri obſint; unde hic affectus ita curatu perdifficilis eſt. Etenim dum Medicamentis calefacientibus Indigeſtionem vincere ſatagimus, periculum eſt, ne ex altera parte humorum calor intendatur: atque è diverſo, dum ſive Diæta, ſive remediis refrigerantibus calorem & acredinem humorum commitigare volumus, *ἀπεψίαν* accerſimus, labefactato ſcil. calore naturali. At verò hic Cauſam Continentem non eam tantùm intelligo, quæ jam actu Articulos

los obsidens Paroxysmum format, sed eam insuper, quæ adhuc in sanguine delitescens separationi hactenus est inepta. Perrarò enim materia morbifica omnis à Paroxysmo quantumlibet diuturno & crudeli, ita plenè egeritur, ut nullæ prorsus in corpore reliquiæ sint, eodem jam elapso. Ac proinde utriusque hujus causæ tam extra Paroxysmum quam eo vigente ratio habenda est. Quandoquidem verò materiæ continentis eliminatio Naturæ omnino opus est, sua ipsius methodo peragendum; cumque nihil interea temporis, ad humores calidos acresque leniendos, absque damno digestionibus illato, possit tentari, nisi ut exulent ac evitentur victus medicamentaque calidiora, à quibus inflammantur humores: maxima certè & præcipua Curandi intentio in eo verti debet, ut Coctioni, indigestionibus sublatis, consulatur, de qua jam agam: ita tamen ut in Dissertationis serie ea etiam attingam Remedia, prout ansa data fuerit, quæ ad leniendum humorum calorem, & acredinem retundendam facere possint.

Quæcunque igitur naturæ opem ferunt in muneribus suis ritè fungendis, sive Ventriculum confortando, ut alimenta rectè coquat, sive sanguinem, ad debitam chyli in illum invecti assimilationem, sive partes solidas corroborando, quo melius succos earundem nutritioni atque augmento destinatos in propriam substantiam convertant; quæcunque denique varia excretionis Organa atque emunctoria corporis in eo statu conservant, ut singularum partium recrementa debito tempore atque ordine valeant amandare; hæc & hujusmodi omnia

huic intentioni adimplendæ conferunt ac propriè *Digestiva* appellantur, sive Pharmaca ea fuerint, sive ratio victûs, sive exercitatio, sive alia ex istis quælibet, quæ *sex res non-naturales* indigitantur.

Hujusmodi Medicamenta sunt in genere, quæ moderatè excalefaciunt, & vel amaricant, vel linguam leniter feriunt, utpote quæ ventriculo sunt pergrata, sanguini medentur, & cæteras partes fovent confortantque; qualia sunt, verbi gratia, Radices Angelicæ, Enulæ, Folia Absinthii, Centauri minoris, Chamædryos, Chamæpityos, *&c.* Addi possunt etiam Anti-scorbutica vulgò dicta, ut Radices Raphani rusticani, Folia Cochleariæ hortensis, Nasturtii aquatici, *&c.* Cùm autem herbæ istæ acres ac pungentes, utut stomacho arrideant atque eidem conferant in Coctione juvanda, morbi tamen fomiti jamdiu formato aculeos subdant & augeant calorem, parcius usurpandæ veniunt, præ aliis istis, quæ miti calore atque amaritudine & Ventriculum corroborant, & sanguinis massam vegetiorem reddunt ac magis vitalem.

Eorum species aliquot affabrè permistæ humoribus concoquendis rectius, ut mihi videtur, quam simplex quodlibet ex eorum tribu desumptum. Quamlibet enim, quoties specifica medicamenti cujuslibet virtute opus est nobis, Regula tenet, *Quo simplicius eo melius*; tamen cum id habemus propositi, ut huic illive indicationi satisfaciendo ægrum sanemus, singula ingredientia symbolum pro morbo curando quasi conferunt: atque in hoc casu, quanto major est simplicium numerus, tanto poten-

tentius medicamentum operabitur. E prædictis itaque & reliqua ejusdem farinæ materia medica, variæ Remediorum formulæ ad hunc scopum tendentes concinnari possint. Ego formam Electuarii ad exemplum Theriacæ Andromachi cæteris præfero, ceu viribus præstantissimum, eò quod mutua simplicium confermentatio omnium virtutem adaugeat, quasi *aliquid tertium* progignens, quod in ita conjunctis majorum est virium in pari quantitate, quam in eorum quolibet. Verum tam delectum ejusmodi ingredientium quam formulas, quibus exhibenda sunt, prudenti Medico lubens relinquo; cùm nunquam mei officii esse duxerim Receptulas, ut vocant, conscribere, at potius veras indicationes notare, ad quas Curationes sunt dirigendæ: Quod cùm minus observetur, exhinc, ut alibi dixi, Empiricis ansa data est, ut se Artis medicæ Principes jactent.

Verùntamen Tyronum gratia, remedium, quo ego uti soleo, in medium proferam, quod ad hunc modum componitur: ℞. *Rad. Angelic. Calam. Aromat. Imperator. Enul. campan. Fol. Absinth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamæpit. Scord. Calaminth. vulgar. Parthen. Saxifrag. pratens. Hyperic. Virg. aur. Serpil. Mentæ, Salviæ, Rutæ, Card. Ben. Puleg. Abrotan. Flor. Chamæmel. Tanacet. Lil. Conval. Croci Anglican. Sem. Thlasp. Cochlear. hortens. Carui, Bacc. Junip. singulorum quantitatem sufficientem. Legantur singulæ Herbæ, Flores, & Radices quo tempore viribus pollent maximis. Siccentur ac in papyraceis sacculis asserventur, dum in pulverem tenuissimum redigantur. Singulo-*

gulorum Unciæ ſex ſimul probè miſtæ excipiantur ſ. q. mellis opt. deſpumati, & Vini Canarini, & in Electuarium debitæ conſiſtentiæ conficiantur ſ. a. Sumat Drachmas duas manè & ſerò. Vel hujus defectu, ſequenti utatur: ℞. *Conſ. Cochlear. hortenſ.* ℥iß. *Abſinth. Roman. & Flaved. Aurantior. an.* ℥j. *Angelic. condit. Nuc. Moſchat. condit. an.* ℥ß. *Theriac. Androm.* ℥iij. *Pulv. Ari. comp.* ℥ij. *cum ſ. q. Syrupi Aurantiorum, fiat Electuarium.* Capiat Drachmas duas bis in die, ſuperbibendo ſequent. Aquæ cochlear. v. vel vj. ℞. *Rad. Raphan. ruſt. inciſ.* ℥iij. *Cochlear. hortenſ. manip.* xij. *Naſturt. aquatic. Beccabung. Salv. Menth. ana manip.* iiij. *Cortic. Aurantior. no.* vj. *Nuc. Muſchat. contuſ. no.* ij. *Cereviſiæ Brunsvvic.* ℔xij. *Deſtillentur organis communibus, donec ſolummodo libræ ſex Aquæ eliciantur pro uſu.*

E Medicamentis vulgò cognitis *Theriaca Andromachi* Concoctionibus roborandis præ cæteris confert: Cum tamen plures in ſe ſpecies contineat, quæ plus ſatis calefaciant, atque inſuper Opio abundet, Electuarium ſupradictum commodius parari poteſt è Vegetabilibus præcipuis excalefacientibus & corroborantibus. Curandum eſt interim, ut ea ſimplicia eligantur, quæ ad ægri guſtum magis faciant; cum enim diu admodum, ſcil. ad omnem ferè ætatem, in ejus uſu perſeverandum ſit, omnino convenit, ut palato minus ſit ingratum. Inter ſimplicia *Cortex Peruvianus* primas obtinet, cum ſanguinem corroboret vegetumque reddat, ſi ejus grana aliquot manè & ſerò aſſumantur.

Et ſanè uti in hoc Affectu, de quo jam agimus, ita

ita & in aliis Chronicis plerisque, hæc & huic similia remedia, quæ sanguinem corroborant, vegetumque reddunt, (si modo eorundem calor, propter causas postea adferendas, in spiritibus vinosis non consistat) præ cæteris juvant; quandoquidem singuli hujus generis morbi ad unam eandemque causam universalem, humorum scilicet *Indigestionem*, si rectè conjicio, referri debeant.

Nihil est autem, ex quo hoc certius evinci poterit ac probari, quam si ob oculos ponamus differentiam, quæ inter morbos *Acutos* & *Chronicos* intercedit; quam ob causam æquus Lector boni consulet, si paulisper ab eo, quod jam præ manibus est, negotio digrediar. Prout itaque morbi *Acuti* ii ferè habentur, qui citò vel perimunt, vel ad Concoctionem perducuntur: ita *Chronici* appellantur isti, qui vel omnino vel tardè admodum & longa temporis mora ad eandem Coctionem pertingunt. Atque hoc quidem tam ipsa rei natura, quam verba, quibus illa exprimitur, apertè loquuntur; at verò causa hujus differentiæ, quæ inter hæc duo morborum genera deprehenditur, altius latet, haud ita facilè eruenda: cujus indagationi si aliquantisper immoremur, operæ, ut puto, vix nos pœnitebit, cùm harum rerum notitia clara ac distincta, ad inveniendas veras Indicationes horum Morborum Curationi accommodas, magnum momentum adferre queat.

Sive interiora Terræ viscera, si ita loqui fas est, varias subeant mutationes, unde à Vaporum inde exhalantium interventu aer inquinetur, quod mihi maximè probatur: sive inficiatur Atmosphæra omnis,

omnis, ab alteratione, quam eidem inducit peculiaris aliqua corporum Cœleſtium quorumlibet Conjunctio: res ita ſe habet, ut ad hoc illudve tempus aer particulis referciatur, quæ humani corporis œconomiæ adverſentur; ut etiam alio tempore iſtiusmodi particulis imprægnatur, quæ cum corporibus ſpeciei alicujus Brutorum minus conveniunt. His jam temporibus, quoties nos hujusmodi noxia & naturæ inimica μιάσματα in nudum ſanguinem inſpiratione attrahimus, & in illos morbos Epidemicos incidimus, quos illa parere apta nata ſunt, Natura *Febrim* accerſit, ſolennem nempe ſibi Machinam ad ſanguinem à materia aliqua hoſtili & contraria intus ſtabulante vindicandum. Et tales morbi *Epidemici* vulgo audiunt, & ideò Acuti ſunt & Breves, quia motum habent ita celerem & violentum. At vero præter hos morbos à cauſa externa excitatos ſunt & alii perinde Acuti, ab hac vel illa peculiari ſanguinis inflammatione nati, quæ non à cauſa aliqua generaliori ab aere pendente, ſed à particulari particularium corporum Anomalia vel intemperie producuntur. Quod quidem Febrium genus ego *Intercurrens* & ſporadicum idcirco vocito, quod annis ferè quibuslibet occurrant.

At verò Morbi *Chronici* genium habent longè ab his diverſum: quamvis enim aer minus ſalubris hujus vel illius generis ad hos morbos generandos multum conferat; non tamen aeri ita immediatè originem debent ſuum, ſed ut plurimum communi omnium horum Parenti, Humorum ſcilicet *Indigeſtioni*. Ubi enim quis naturæ principia jam habue-

buerit infirmata ac protrita, sive à senecta, sive à magnis & continuis circa *Sex res non-naturales* erroribus, præcipuè in Cibo Potuque; vel si Organa Secretoria eo usque fuerint debilitata, ut jam functionibus suis ad defæcandum sanguinem & ejus superfluitates eliminandas destinatis, prorsus fuerint imparia: his in casibus uberiori humorum proventu jam coagmentato, quàm cui dirigendo hominis vires sufficiant, dicti humores mora diuturniore varias fermentationes ac putrefactiones patiuntur, tandemque in *speciem* erumpunt, & varias morborum species edunt pro depravationum varietate. Et prout hi succi depravati variam habent indolem, ita variè in hanc illamve partem dilabuntur, quæ eisdem excipiendis aptissima est; atque ibi sensim longam illam symptomatum seriem explicant, quæ partim à totalium succorum natura, partim ab ἀταξία istis partibus illata, solent exoriri: quæ duo simul juncta istam naturæ ἀνωμαλίαν constituunt, quæ morbi alicujus nomine insignitur.

Jam quod ejusmodi impotentia naturæ ad coquendos humores plerorumque Morborum Chronicorum causa sit præcipua, facilè liquebit, si animadvertamus, Senes, quorum Coctiones sunt læsæ, & spiritus, earum instrumenta, absumpti à repetitis vitæ longioris functionibus, hisce Affectibus magis esse obnoxios, quam sunt Juniores, quorum vitæ flamma magis accensa recrementa ista coacervata dissipat; & quorum Organa Secretoria jugi isto caloris naturalis subsidio instruuntur, ut functionibus in totius sanguinis massa depuranda per-

agen-

agendis neutiquam deficiant, nisi insuper premantur, & quasi suffocentur à nimia humorum copia. Adhæc talem humorum indigestionem plurium Morborum Chronicorum causam esse, ex eo constat, quòd Hyems ad istiusmodi morbos gignendos longe magis faciat, quam Æstas. Licèt nonnulli ex his morbis non actu exerantur, nisi sub Brumæ exitum; attamen iste humorum proventus, à quo illi pendent, per omnem Hyemis decursum succrescens, auctior factus est ab ejus tempestatis frigore & effœto languore naturam debilitante, quo minus valeat in administranda corporis œconomia. Unde fit, ut qui in Æstate satis bene habeant, rarò tamen Hyeme eos morbos effugiant, ad quos magis sunt proclives, *Podagram*, verbi gratia, *Asthma*, *Tusses*, *&c.* Atque hinc etiam ratio deducenda est, quare Peregrinatio in Regiones magis Australes ita efficaciter eos morbos expugnet, quorum curatio in frigidioribus incassum tentabatur. Eorum, quæ de generali morborum Chronicorum causa jam dixi, veritas magis adhuc patebit ab ingenti & quasi stupendo ac incredibili emolumento, quod ii, qui morbis Chronicis plerisque, præcipuè verò *Phthisi*, laborant, ab Equitatione percipiunt, quod genus Exercitii Digestiones singulas invigorat firmatque, dum a continua corporis succussione calor naturalis re-accenditur, & Organa secretioni destinata in munere depurandi sanguinis ritè fungendo promoventur: unde necesse est, ut sequatur Digestionum derperditarum, quasi renovatio quædam, & è consequenti totius corporis Crasis optima.

Quo-

Quocirca è rationibus jam allegatis satis elucescit, non in Podagra tantùm, sed & in aliis quoque Chronicis morbis, ubi nullum Symptoma manifestum contra-indicat, *Herbas* ejusmodi *excalefacientes* magnum omnino commodum adferre, cum sanguini æstatis calorem vel media hyeme concilient: quamvis si æstivo tempore earum usui assvescamus, melius præcavebunt mala ista, quæ adversa tempestas solet apportare. Et profecto si ad hyemis usque appulsum deferantur, quo tempore ingens humorum saburra accumulatur, periculum est, ne serò nimis ad hoc Asylum confugiamus, &, quod dici solet, Μετὰ πόλεμον συμμαχία. Quamvis autem, ut supra fusius disserui, Podagra id sibi habeat peculiare, ut non tantum non juvetur, sed & lædatur à Catharticis; tamen in aliis Chronicis plerisque & Venæ-sectio, quoties opus fuerit, repetita, & Purgatio ante sunt imperanda, quam Remediis corroborantibus & Digestivis hîc à me laudatis opera danda est: ubi verò se æger his addixerit, in iis perseverandum est, nullis intercalatis Evacuationibus. Etenim hoc est firmiter retinendum, quòd, quoties cujuscunque morbi curatio Remediis corroborantibus innititur, Evacuationes, qualescunque eæ fuerint, officiunt prorsus. Denique non is sum, qui asseram, Medicamenta Digestiva jam memorata cæteris quibuscunque præstare: at verò dico, eum, qui Remedium ad hanc intentionem satisfaciendam potentissimum invenire potuerit, longè majora in sanandis Morbis Chronicis præstare posse, quàm ipse se posse existimaverit.

Istud vero iis omnibus, quæ de Podagra sananda dicturus sum, præmittendum & maximopere præ cæteris observandum, nempe quòd *Digestiva* Remedia quæcunque, sive Medicamentorum apparatu, sive Diæta, sive exercitatione ea constant, haud obiter instituenda sint, verùm constanter atque omni adhibita diligentia assidue usurpanda. Cùm enim in hoc morbo, uti etiam in Chronicorum quamplurimis, causa ejus in habitum, & novam quasi naturam transiverit, nemo sanus existimaverit, leviculam aliquam ac momentaneam alterationem sanguini atque humoribus à quolibet sive remedii sive victus genere superinductam, curationis scopum posse attingere; at verò corporis habitus omnis aliò traducendus est, atque homo integer deinceps quasi nova incude refingendus. Neque enim hic ita se res habet atque in morbo Acuto aliquo, ubi is, qui modo athleticè ac pancraticè valebat, derepente Febre correptus, ab optimo sanitatis statu in morbum periculosissimum, quasi rupto ponte, præceps ruit. Podagræ dispar admodum ratio: ubi quis per multos annos continuos Comessationibus, Compotationibusque intemperantiùs indulgendo solita exercitia intermittendo, desidia atque pigritia intabescendo, vel etiam nimio studio atque irremissa animi intentione aliisque vitæ erroribus id egit, tandem quasi dedita opera, ut varia corporis fermenta pervertantur, atque opprimantur spiritus animales, (qui Coctionis instrumenta sunt primaria,) unde humores præter-naturales coacervati erumpunt tandem, cum jam ad summum gradum exaltati fuerint,

ac

ac ſtragem edunt; Carnibus denique emollitis, & effœminatis Articulis, unde humores illabentes promptiùs excipiunt. Atque ita demum alia quaſi natura ſenſim ſuper-inducitur, priſtina & naturali corporis œconomia eversâ funditus & deletâ: Cùm iſti Paroxyſmi, qui hominum incautorum ac minus perſpicacium oculos animosque ſoli ferè perſtringunt & occupant, nihil prorſus aliud ſint, quàm ſeries & ordo ſymptomatum ab illa methodo pendentium, qua uti ſolet Natura in materia morbum committente foras pellendâ. Quamobrem operam ludit quisquis hoc illove ſive medicamento, ſive etiam regimine ſubinde in uſum revocato, hunc morbum protelare ſatagit. Cùm verò hic habitus tum in Digeſtionum omnium labefactatione, tum & in amiſſione firmitudinis naturalis partium ſingularum præcipuè fundetur ac conſtet, utrique malo occurrendum eſt; & tam Coctionum robur, quàm firmitudo partium pedetentim reduci debet ac reſtaurari, pro modulo ſcil. priſtinæ ac conſvetæ corporis œconomiæ. Quantumlibet verò iſtud plene perfecteque fieri non poſſe videatur, non eo ſolùm nomine, quòd Habitus quicunque non niſi ægerrimè in ſibi contrarios transmutantur; ſed etiam, quòd ætas ſenilis, quæ huic morbo ut plurimùm comes eſt & ſocia, vehementer refragatur: tamen quantum vires annique ſinent, tentanda eſt curatio, & prout æger propius ad hanc metam accedet, vel recedet longius, Podagræ tyrannidem magis minusve effugiet.

Atque porrò animadvertendum eſt, quod Re-

media πεπτικὰ vel Digeſtiva, ſive partem Medicam ea ſpectant, ſive Diæteticam, in Paroxyſmorum præcipuè intervallis in uſum revocanda ſunt; idque quàm longiſſimè fieri poteſt à Paroxyſmo inſecuturo. Neque enim ſine magna temporis mora & pertinaci Remediorum uſu Concoctionum omnium corroboratio, fermentorum corporis jam imminutorum reſtauratio, tantaque firmitas, quantam expetunt tum ſanguis, tum viſcera, ſenio adverſante poſſunt acquiri.

Quantumlibet verò proſint hæc aliaque ejuſmodi remedia, attamen hiſce ſolis hæc corroborandi intentio ſatisfieri nequit; ſed & earum etiam rerum habenda eſt ratio, quæ ad artem propriè medicam non ſpectant. Et certiſſime voto fruſtrabitur is, qui in hoc aliove morbo Chronico omnem curationem Medicamentis ſolis abſolvi poſſe autumat. Primum itaque ea in *Cibo Potuque* mediocritas eſt obſervanda, ut neque plus alimenti ingeratur, quam ventriculus concoquere valeat, ac proinde morbo fomes ſubminiſtretur; neque è contra nimia abſtinentia partes ea proportione defraudentur, qua earundem robur & vigor debuerat ſuſtineri, unde etiam magis debilitentur; quorum utrumque ex æquo nocet, prout tam in meipſo quàm in aliis haud ſemel expertus ſum. Ad hæc ciborum qualitatem quod ſpectat, licet Εὔπεπτα per ſe conſiderata δυσπέπτοις præferenda ſint, attamen ægri palato eſt conſulendum: quandoquidem obſervandum eſt, quod ſæpenumero id, quod ventriculus vehementer appetit, licet difficilius coquatur, citius tamen à natura vincitur,

quàm

quàm quod facilioris concoctionis habetur, si ventriculo nauseam creet: at verò quæ δύσπεπτα habentur, idcirco parcius sunt comedenda. Unica etiam ciborum specie singulis pastibus vescendum arbitror, cum varia carnium genera simul ingesta plus ventriculo molestiæ faceſſunt, quàm unicum, quod omnia ista quantitate exæquet. Dæ cæteris, dempta carne, pro libitu comedat, modo nec acria, nec sale condita sint, nec aromatis; quæ licet coctionem non lædant, nocent tamen, quatenus morbi fomitem exagitant.

Tempora quot attinet, Prandere tantùm expedit; cùm enim lectus humoribus digerendis propiè dicetur, id temporis in cibis concoquendis non est insumendum. Non cœnent itaque, qui Podagræ sunt obnoxii; hauſtum tamen Cereviſiæ alicujus tenuioris liberaliorem sibi indulgeant, quandoquidem etiam Renum Calculo generando proclives fere sint tales; cujus concretio à liquore ejusmodi hoc tempore hausto multum impeditur, refrigeratis scil. ab eo Renibus prolutisque.

Γαλακτοποσία, seu Diæta è solo lacte sive crudo, sive cocto, exulantibus cæteris omnibus, nisi quod panis aliquid semel forte in die adjiciatur, ab Annis retrò viginti obtinuit. Profuit hæc quamplurimis præ cæteris hujusce morbi præsidiis, quamdiu ne latum unguem ab ea discesserint. Quamprimum vero ad sanorum diætam, utut lenem mitemque, sese receperit, qui huic insueverat, Podagra confestim reversa ægrum pejus longe quam antehac vexavit: labefactatis enim hac methodo naturæ principiis, æger jam morbo pellendo ma-

gis impar redditur, unde & periculosius infestat & diuturnius. Qui igitur huic se methodo tradere cogitat, primum seriò secum perpendat, num valeat per omnem vitam in eâdem persistere: quod tamen fortassis penes eum non erit, utut propositi tenax fuerit: Novi enim Nobilem quendam, qui postquam per annum integrum solo lacte victitaverat; non tantùm sine offensione, sed & cum summa voluptate; (quo tempore quotidiè semel aut pluries dejecerat) sistente derepente alvo ac mutatâ corporis temperie, manente vero adhuc animi propensione, & ventriculo tandem ad lac nauseante, abstistere coactus est. Nonnulli verò Hypochondriaci, crasso corporis habitu, vel qui alias liquoribus spirituosis diu multumque assuevere, lactis usum nullatenus ferre possunt. Interea emolumentum illud perbreve ac fugax, quod ex hac diæta percipiunt illi, quibus cum lacte convenit, hinc oritur, videlicet quod non tantùm diæta sit simplicissima (unde nullus dubito, quin jusculum Avenaceum, modo ventriculus illud ferat, idem præstare possit,) sed etiam sanguinem dulciorem mitioremque reddat, particulas in eo acriores contemperando: atque insuper, quod ego palmarium judico, cùm lac alimenti genus sit Adultis prorsus impar, istam humorum turgescentiam sive virositatem reprimit, cui Podagra ortum debet, atque eo nomine paucos istos, quibus congruit, tamdiu à Podagra immunes præstat, quamdiu eo solo vescuntur, nec juvat ulterius. Cum enim Podagræ causæ originali ac primariæ nempe Concoctionum ac Fermentorũ debilitati omnino contrarietur, longè magis

magis hâc ratione obeſt, quàm altera prodeſt. Quod cùm minus perſpectum fuerit, nonnulli cautiores in erores permagnos & planè exitiabiles inciderunt; dum morbi cauſæ continenti, humorum ſcil. calori & acredini, obviam ire ſatagentes, Concoctiones peſſundederunt, & Functiones naturales proſtravernnt omnes.

Liquores quod ſpectat; ii, me judice, optimi ſunt, qui neque ad Vini generoſitatem aſcendunt, nec ad Aquæ debilitatem deprimuntur, cujuſmodi ſunt Cereviſia tenuis *Londinenſis*, ſive lupulata, ſivo non lupulata; cùm extrema ab utraque parte noceant. Primũ de vino, licet Proverbio jactetur, Vinum potans Podagra laborabis, & Vinum non potans laborabis Podagra; extra controverſiam tamen eſt, & variis ποδαγριώντων experimentis confirmatiſſimum, *Vinum* de facto officere. Licet enim prodeſſe credatur juvandis Coctionibns, quarum vitia cauſam Podagræ Antecedentem jamdudum ſtatui; ratione tamẽ Cauſæ Continentis omnino obeſſe cenſendum eſt, humores ſcilicet, fomitem morbi, jam in procinctu ſtantes, accendendo exagitandoque. Sed neque damus, Vinum pro potu ordinario uſurpatum Coctiones promovere, at potius ſubvertere dicimus, niſi in diu Vino aſſuetis. Quamvis enim calorem aliqualem in tranſitu impertiat, certiſſimum eſt tamen, fermenta corporis ab eo ſubjugari, & avocari ſpiritus naturales atque fugari: unde eſt, ſi bene conjicio, quod Bibaces atque Nepotes iſti malè feriati, *Podagrâ*, *Paralyſi*, *Hydrope* aliiſque morbis frigidis ferè perimuntur. Adde, quòd jugis & immodica Vini ingurgitatio corpus

ad instar corporum Fœminarum emollit laxatque; cum liquores temperati partium omnium tonum roborent ac firment: unde qui liquoribus tenuioribus semper assuevere, Podagram fere nesciunt. Notandum est insuper, quòd huic morbo maximè obnoxii Viri sunt, qui licet imminutam habent concoctionem naturalem, tamen ex quadam sanguinis luxuria plus satis nutriunt, & incrementum sumunt ex materia quadam indigesta loco substantiæ sanioris & ritè compactæ. Hanc sanguinis luxuriam Οἰνοποσία adauget magis, ac proinde tum novam materiæ saburram accumulat, tum etiam fomitem jamdiu repositum quasi subdita face actu in morbum provocat. Huic accedat strui, quod cum Podagricorum sanguis isti, qui è Pleuriticorum, aliorumque morbis inflammatoriis laborantium pertusis venis extrahitur, persimilis sit, insanorum esset sanguinem jam ὀεγιῶντα ulterius spirituosis liquoribus, ceu ignem oleo, proritare. Neque tutius ex adverso liquores nimium refrigerantes in usum revocantur, cùm hi Concoctiones prorsus dejiciendo, & extinguendo calorem naturalem, majorem adhuc noxam inferant; non dolorem scilicet ut Vinum, sed ipsam adeò mortem: prout experientia docet in iis, qui ad senium usque vino liberalius indulgentes, aquam aut tenuiores liquores derepente cum Vino, & non ita diu post vitam cum morte commutarunt.

Hic itaque Podagræ obnoxiis in potu modus statuatur, ut iis utantur liquoribus, qui neque vel in maxima copia assumpti inebriare possunt, neque

neque frigore ſuo ventriculum lædere. Hujusmodi eſt, ut dixi, Cereviſia tenuis noſtras, & in aliis regionibus confici poterit ex multa aqua cum pauco vino permixta. Aquam puram crudamque & periculoſam exiſtimo, & expertus ſum meo damno. Attamen ſatis commode ab ineunte ætate potatur Aqua; qua hodieque longe major hominum pars ſitim levat: inopia ſua feliciores ſunt illi, quam nos noſtra copia & luxu. Teſtes appello ingens morborum agmen, quo corpora noſtra hoc nomine diſcruciantur, Podagram ſc. Calculum, Apoplexiam, Paralyſin, &c. Tum & vim animis illatam, qua à nativa rectitudine tranſvorſum aguntur, dum adventitii talium liquorum ſpiritus, cum ſpiritibus Animalibus cogitationi formandæ inſervientibus complicati, mentem nimium volatiliſando perturbant, vana ac futilia loco rerum ſolidarum atque alicujus momenti ſubingerentes: atque ita demum ingenioſe Lepidos ac Dicaces, pro Sapientibus nos reddentes; inter quos eadem fermè differentia intercedit, atque eſt inter Subſtantiam & prorſus Nihil. Sed de his ſatis.

Jam verò quamvis ſufficiat ei, qui Podagra mitius at tantùm per intervalla laborat, vel Cereviſia tenui uti, vel Vino dilutiori, cum is morbi gradus tanti non ſit, ut ſeveriori regimini ſe ſubjiciat; attamen cum univerſa corporis ſubſtantia in Podagram quaſi degeneraverit, minus quam exoptet, in profligando morbo promovebit, qui non à liquore fermentato quocunque, quantumvis leni & tenui, in totum abſtinet: cum hi omnes ſpiritus pungentes, & aliquem acredinis gradum in

se contineant; & quod pejus est, quatenus fermento imbuti (perinde ac flores Cerevisiæ liquoribus inditi vim suam fermentativam toti massæ communicant,) humores fermentationi perpetuæ addicunt. *Potus* itaque *Diæteticus* ex ingredientibus vulgò notis & huic usui dicatis pro tali potu ordinario præscribendus est: modo non sit justo fortior, quo haud multo minus periculose accendentur humores quàm ipso vino; nec è contrà aquosior justo, naturales functiones nimia refrigeratione prosternens. Hujuscemodi Potus si ritè paretur selectis Ingredientibus istis, quæ ægro minus sunt ingrata, licèt ad septimanam unam alteramve non sine aliquali fastidio ita jugiter assumatur, postea tamen perinde gratus & acceptus est, ac sunt alii liquores, quibus quis maximè assueverit. Atque ab hoc potus genere non tantùm non imminuetur Appetitus, sed & augebitur; magis insuper naturalis & genuinus evadet, quàm cum liquoribus fermentatis uti soleret. Hoc insuper commodi accedet, quod qui hujusmodi Potum Diæteticum loco ordinarii hauriunt, liberius in cætero victu sibi possint indulgere, quam cum Cerevisiam biberent, aut Vinum: cum errores in victu, (quos omnes penitus evitare pene supra humanam sortem est) hoc pacto aliquatenus corrigantur compensenturque. Quod verò omnium primum est, æger hoc modo sibi à Calculo præcavebit, qui Podagræ ferè individuus est comes; cùm liquores acres ac attenuantes quilibet, uti ad Calculum jam factum proritandum, ita ad eundem generandum etiam faciunt. Liquor sequens, ut-

utpote qui gustu ac colore jucundo est, mihi maximè arridet; ℞. *Sarsaparil.* ℥vj. *Lign. Sassaphr. Chinæ, & raſ. c. c. an.* ℥ij. *Glycyrrhiz.* ℥j. *Coq. in Aq. fontan. Cong. duobus per horæ dimidium; deinde ſtent clausa ſuper cineres calidos per horas 12. poſtea ebulliant ad tertiæ partis conſumptionem. Cùm primum ab igne amoveatur, infunde ſem. Aniſi* ℥ß. *Poſt duas horas coletur, & poſtea depuretur per reſidentiam, & liquor clarus reponatur in lagenis vitreis probè clauſis ad uſum.*

Hic liquor tùm primum commodiſſimè in uſum trahetur, ubi quis à Paroxyſmo convaluit; atque in eo perſeverandum tam in ipſis Paroxysmis, quàm in eorum intervallis per reliquum vitæ curſum. Neque enim ſatisfactum eſt, ſæviente adhuc morbo novis rebus ſtudere, cùm in ejusmodi ἀταξίᾳ & motu inordinato natura vix ferre queat, ut liquores fermentati, qui vegetiores ſunt ac magis ſpirituoſi, cum alio inerti ac ſpiritibus deſtituto commutentur. Eodem etiam tempore & *Electuarium* prædictum uſurpabitur; quod pariter deinceps tam in Paroxyſmorum inſultibus, quàm extra eos quotidie eſt devorandum. Hujus calor Potus Diætetici aquoſitatem quadantenus penſabit, ſanguini & viſceribus debitum caloris gradum concilians, ſine iſtâ agitatione, quæ excitari ſolet ab æſtu liquorum fermentatorum.

Si quis objiciat, eam vitam vix vitalem eſſe, in qua omnimoda tùm à Vino tùm ab aliis liquoribus fermentatis abſtinentia obſervatur; reſpondeo, perpendendum eſſe, an non longè miſerius ſit ac minùs tolerabile, diris inveteraſcentis Podagræ cru-

cruciatibus (nam in mitiori morbo non hoc postulo) quotidie excarnificari, quàm huic soli liquori se adstringere; cujus usu continuato in cæteris esculentis fermè omnibus animo obsequi licet: ut jam non repetam, quod & hic potus (uti cætera omnia) dulcescet consuetudine. Certè qui hunc morbum expertus est, modò Homo, non bipes fuerit pecus, nihil ambiget, in quam partem debeat concedere.

Quo non obstante, si æger vel à longo ac nimio usu liquorum inebriantium, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimiâ debilitate, cibos absque Vino vel quovis alio liquore fermentato nequeat concoquere, non vacat certè periculo, eundem protinus ac derepente à vino depellere; qui quidem error haud paucis lethalis fuit. Prorsus itaque, si me audit, Apozema Diæteticum suprà præscriptum abdicet, vel, si eodem uti statuerit, ei sensim adsvescat, haustum vini in pastibus ad tempus aliquod sibi indulgens, quasi Remedii loco potius quàm Diætæ, donec Decoctum illud familiarius evaserit. *Vinum* autem *Hispanicum* hîc loci tam Rhenano, quàm Gallico omnino præferendum est; quæ posteriora, licèt ventriculo pergrata sint, tamen exacerbandis humoribus & augendo morbi fomiti apta nata sunt. Adde; quòd cum æque ferè cruda sint, & vix magis concocta, quàm est nostrum Pomaceum, non perinde cardiaca sunt atque calida, ac res postulat. Atque hæc de cibo potuque ποδαγριώντων dicta sunto.

Est & aliud, quod tametsi parvi pendatur, magni tamen momenti est tam in digerendo morbi fomi-

fi mite Paroxysmo adhuc vigente, quàm ad prohibendam ejusdem materiæ generationem extra Paroxysmum, nempe ut æger, maximè hyemis tempore, maturè lectum petat. Etenim post venæsectionem & Catharsin nihil æquè naturæ vires subruit ac noctu vigilare: quod quidem valetudinariorum quilibet expertus affirmabit, si serio animadverterit, quanto alacrior vegetiorque exsurgit, quoties se lecto temporius commiserit, quàm verò enervis est ac languidus, quoties ad multam noctem vigilaverit. Et quamvis res eodem recidere videatur, an citiùs seriusve quis lectum repetat, modò per tot horas eidem indulgeat, verbi gratiâ, an *hora nona* cubitum eat, & *quinta* surgat, vel *undecima* cubitum eat, & surgat *septima*; multum tamen interest, idque ob hanc, ut existimo, potissimum rationem: Interdiu scil. spiritus dissipantur, sive in corporis exercitio, sive animi, qui in minus rectè valentibus ita sunt infirmi ac debiles, ut vesperi somni subsidio maturiùs opus habeant; & cum noctis appulsus œconomiæ corporis quasi relaxationem quandam adferat, quæ diurno tempore à solis influxu vegeta conservatur, lecti calor, bruma præsertim, solis vicem ut gerat necesse est. Manè verò spiritibus tam à prægressæ noctis quiete quàm à lectuli calore refocillatis invigoratisque, præterquam quod dies superveniens firmitatem ac robur corporis tono conciliet, diluculo surgere hoc tempore, licet horam unam alteramve à somno matutino detrahat, non ita altum vulnus Naturæ infligit, ac vigiliæ vespertinæ ad horam unam vel alteram protractæ. Quamobrem

obrem istis, qui podagræ sunt obnoxii, Author ego sim, hyeme præcipuè, ut lecto mature admodum se committant, & diluculo exurgant, quantumvis somnus justo brevior svadeat, ut diutius cubantes eundem adhuc venentur. Cum somnus, qui ita diluculo capitur, secuturæ noctis somno tantundem detrahat; atque ita tandem naturæ vi illata, spretoq; sapienti ejus instituto, noctem pro die quis habeat, diem perversus pro nocte.

Quinimo *animi tranquillitas* omni ope stabilienda est: cum perturbationes omnes, si repagula semel effringant, ad solvendam spirituum, qui sunt Digestionum instrumenta, systasin, ac proinde ad Podagræ incrementum multum faciant. Prudenter itaqe secum meditetur æger mortalitatis suæ conditionem, nec se earum, quæ eam sequuntur, molestiarum exortem stultus opinetur: sive enim sui ipsius, sive aliorum culpa hanc animi ægritudinem pariat, non poterit unquam mundo leges dare, qui nemini hactenus, quantumlibet demum potens aut sapiens fuerit, semper morem gessit; neque ita cuiquam semper ex animi voto cedebant res omnes, ac vana mens spospondérat, at derepente inter rerum apparatus animam agens humanæ fragilitatis specimen tandem edit, immeritò se brevi vitæ fructu spolians. Idem etiam incommodi sequitur nimiam animi ad studia & res serias applicationem: Cùm enim huic morbo præ cæteris quibuslibet Melancholia vulgò dicta comes semper adhæreat, qui ei sunt obnoxii, spiritus Animales diu multumque cogitando, etiam non adhibito artificiali librorum adminiculo,

culo, fatigare solent atque obruere, hoc ipsum ita valdè ac nimiopere agentes, ut corporis œconomia integra amplius conservari nequeat: Quam ob causam, ut mihi videtur, hic morbus perpaucos Insipientes (me excipiat, qui volet) occupavit unquam.

Cæteris verò omnibus, quæ ad impediendum humorum indigestionem (quam ego primariam Podagræ causam constitui) & ad sanguinem idcirco corroborandum, ac firmitudinem partibus conciliandam faciunt, *Exercitium* corporis facilè palmam præripit. Animadvertendum est autem, uti supra monui, quòd cum in hoc morbo, etiam magis quàm in chronicorum quovis, totius corporis habitus immutari debeat, exercitatio corporis nisi quotidiana fuerit, nihil juvabit: hujusmodi enim exercitatio per vices intermissa, uti nihil ferè conferet ad immutandum habitum corporis ab inertia atque indulgentia jam langueſcentis & effœminati, ita fortassis & nocere possit, Paroxysmum accersendo, ubi quis jam diu ab ea desveverat. Hoc verò exercitium vehemens non sit oportet, tale verò, quale Senibus competit, qui Podagræ subjecta sunt magis usitata. Motus enim corporis justo vehementior spiritus nimium dissipat, & è consequenti Concoctiones lædit; quando exercitatio moderata ac perseverans eosdem firmet. Quantumlibet hoc durum videatur homini, qui præter senium & corporis ad motum ineptitudinem, & socordiam huic præsertim malo quasi connaturalem, dolore insuper mactatur, tamen si hoc omittatur, nihil ex hactenus inventis quicquam

pro-

proficiet. Utque Paroxysmorum intervalla sine jugi corporis exercitio magna esse non possunt, ita etiam ad Calculi generationem talis erit proclivior; qui quidem plus habet & periculi & cruciatûs, quam ipsa Podagra.

His adde, (quod magnum pondus habere debet) materiam *tophaceam* à longa requie admodum auctam iri in Articulis corporis, maximè verò Digitorum, ita ut tandem omni motu priventur. Utut enim fidenter asserant nonnulli, horum tophorum materiam nil aliud esse, quàm sanguinis *Tartarum* ad articulos transmissum; facilè tamen constabit cuilibet rem paulo attentius perpendenti, quòd dum magna vis materiæ inconcoctæ Podagram facientis in Articulos quosdam depluit, & partes vicinas diutius tumidas reddit, tandem accidit, ut partim harum virtus assimilativa sufflaminetur, partim à suffocante obstructione, quam in eis parit iners hic humor, dicta materia generetur, quæ à calore doloreque articuli in hujusmodi substantiam cogitur, atque indies augetur, tum carnem tum cutim articuli in propriam naturam vertens; quæ jam nuda jacet, aciculâ, ad instar *Cretæ, Ocul. Cancr.* aut similis alicujus rei, extrahenda. Jam verò hoc malum ab exercitio quotidiano præcavetur, à quo oritur debita humorum Podagram generantium, qui unam aliquam partem libenter occupant, diffiatio per omne corpopus Unde fit, uti ipsemet expertus sum, quòd exercitatio longa & quotidiana non tantùm non officit generationi tophorum, sed etiam tophos veteres & induratos solvit, modo non eousque invalue-

valuerint, ut cutim extimam in ſuam ſubſtantiam mutaverint.

Exercitii genus quod ſpectat, *Equitatio*, quoties nec grandior ætas, nec Calculus intercedant, reliquis longe præferenda eſt. Et ſanè diu multumque mecum reputavi, quod ſi cui innoteſceret Medicamentum, quod & celare vellet, æque efficax in hoc morbo, ut in Chronicis plerisque, ac eſt Equitatio conſtans & aſsidua, opes ille exinde amplisſimas facile accumulare poſſet. Hac ſi uti non liceat, vectio frequens in curru ferè eodem recidit. Atque in hoc ſaltem Podagra laborantibus plerisque bene eſt, quod opes, quæ luxuriæ, unde pullulavit morbus, irritamenta erant, facultates currus habendi ſubminiſtrent, quo hac ſaltem exercitationis ſpecie fruantur, cùm altera frui nequeant.

Obſervandum eſt autem, quod Exercitatio in aere ſalubri longè ea præſtantior eſt, quæ in minus ſalubri peragitur: ruri ſcilicet potius, quam in urbe, ubi aer vaporibus à variorum Artificum officinis exhalantibus eſt repletus, & ædificiorum denſitate conſtipatus; qualis eſt in *Londino* hoc noſtro, urbe, quantum certò ſcimus, omnium, quæ in toto terrarum orbe ſunt, ſpatioſiſſima. Quantum vero interſit, an quis ruri, an in urbe ſe exerceat, Podagricorum quivis ſtatim perſentiſcet.

Quod *Venerem* attinet, is, qui tam Podagra, quam ſenecta laborat (quandoquidem jamjam ea ſpirituum copia deſtitutus eſt, qua Concoctiones promoveri debuerant, & per conſequens absque hac clade adventitia articulos & reliquas partes

adjacentes plus satis laxatas habet & debilitatas) æque improvidus meo judicio foret, ejus lenociniis indulgeret, atque ille, qui cum longum iter emetiendum suscepit, Viaticum omne priùs abliguriret, quàm se viæ committeret. Quinimò præter malum, quod sibi accersit, languidiora ævi jam fatiscentis desideria non cohibens, maximo illo Privilegio fruendi Jubilæi, quod speciali atque eximio naturæ munere Senibus conceditur, se abdicat; qui jam in ultima vitæ scena ab earum libidinum impetu, quæ, ceu tot rabidæ feræ, eos per juventam omnem diu noctuque quasi laniabant, tandem aliquando sunt emancipati: cum horum appetituum expletio nullo modo longum illud malorum agmen, quod eam vel comitabatur vel insequebatur, pensaret unqùam. Atque hæc de Regimine.

Quamvis autem hujusmodi Regulæ tamDiætam quàm cæterum regimen spectantes, si ab homine Podagræ obnoxio religiosè observentur, eum ab enormioribus morbi insultibus præservare queant, atque istam sanguini & partibus solidis firmitatem conciliare, quæ ab illa malorum iliade, unde morbus non solum supra humanæ patientiæ vires, sed & funestus tandem redditur, eundem immunem præstare possit; non tamen efficient, ut non post quædam intervalla, maximè exeunte hyeme, Podagra quandoque tentetur. Licet enim æstivo tempore, dum tonus vigorque sanguinis à Solis calore excitatus fuerit & in statu cunservatus, & pariter debita humorum per poros eliminatio pro voto succesfit, omnino oportet ut coctiones longe melius

us quam hyeme celebratæ fuerint; tamen cum appetente bruma & sanguinis robur fuerit imminutum, & perspiratio per cutis poros impeditior, necesse est, ut ingens materiæ indigestæ colluvies sit accumulata, quæ tandem diuturna mora in speciem prorumpet, propriis se exerens symptomatis & Paroxysmum inducens, quamprimum vel ab humorum motu ab accessu Solis propiore, vini potatione, exercitio vehementiori, aut alia causa evidenti quacunque ansa detur.

Ex jam dictis liquet, eum, qui hujusce morbi curationem molitur, id negotii sibi dari, debere credere, ut toties corporis habitum immutet, atque illud ad pristinam constitutionem refingat, quantum per ætatem & reliquas circumstantias fieri possit: quod in Paroxysmorum interstitiis, non in ipsis Paroxysmis annitendum est. Cùm enim morbi fomes non solum generatus, sed & in articulos jam ablegatus fuerit, serò nimis vel ejusdem mutationem vel eliminationem per alias vias conabimur: cum non alia methodo foras ejiciendus sit, quàm ea, quam natura præmonstrat, cui soli permittendus omnino est. Quod & in Febrium Intermittentium Paroxysmis usu venit, quas ob eandem causam remediis non oppugnamus, nisi æstu prius consopito. Nec absurdius quis in extinguendis harum febrium, calore scilicet, siti, inquietudine, aliisque symptomatis anxie operam locaverit, quàm existimaverit alius, se Podagram sanare, cùm in Podagræ symptomatis tantùm coërcendis laboret; quum tantum hoc tempore à curatione morbi abscedat, ut eandem

aliquatenus impediat ac remoretur. Quanto enim magis ægri dolores lenit, tanto magis humorum concoctioni adversatur; quantoque claudicationem arcet, tanto materiæ morbificæ expulsioni officit. Adde, quod, quanto magis paroxysmi furor ac acies retunditur, non solum tanto diutiùs affliget, sed & brevius erit spatium interjacens, & minùs etiam liberum ab omni gradu symptomatum, quibus hic morbus funestatur. Quod nemo inficiabitur, qui diligenter trutinaverit, quæ supra in hujusce morbi historia edisserui.

Quamobrem licèt nihil magni in *Paroxysmo* tentandum sit, nisi quod istis symptomatis occurrendum est, quæ falsa medendi methodus quandoque parturit; tamen cum omnes uno ore fateantur, morborum huncce ab humorum copia & exuberanti plenitudine nasci, ægro fortasse conducet, à carnibus per aliquot dies, ubi primùm à morbo corripitur, abstinere, & harum loco simplici jusculo Avenaceo uti, aut alio pari alimento: cujusmodi diæta tenuis materiæ morbificæ imminuendæ multum conferet, & naturæ opportunitatem subministrabit, qua eandem ocyus digerat. Cùm verò ingens sit corporum aliorum ab aliis discrimen, quibusdam abstinentiam à carne non ferentibus, statim verò ab ea spirituum animalium ἀταξία, animi deliquio, aliisque symptomatis, qualia fœminis Hysterica Affectione laborantibus accidere solent, correptis; istos non tantùm non juvabit, sed & lædet, si diutiùs à carnibus abstineant, quam ventriculus earum usum aversetur: quod ut plurimum non excedit primum aut secundum diem eorum

Paro-

Paroxyſmorum particularium, qui omnes ſimul juncti integrum Paroxyſmum, ut ſupra innui, conſtituunt. At vero ſive tardiùs ſive ocyùs quis carne veſcatur, ſeriò cavendum eſt, ne urgente morbo majore copia utatur, quam quæ ad naturam ſuſtentandam neceſſaria ſit, nec minore cura opus eſt in aſſignanda victus qualitate. Namque ut ſemper in Paroxyſmorum intervallis, ita præcipuè Paroxyſmo jam præſente, æger ſummopere curare debet, ne quid vel in quantitate vel qualitate ſive potus ſive ciborum peccetur. Neque in hoc ſolo, ſed in alio omni Regimine, de quo fuſius egi, in intervallis obſervando, cautela haud vulgaris adhibenda eſt. Et licèt tam dolor quam magna ad motum inhabilitas exercitio, quod ego præ cæteris omnibus laudavi, contra-indicare videantur, tamen & hic labor exantlandus omnino eſt. Quamlibet enim in Paroxyſmi initio ægro impoſſibile videatur, ut lationem in currum, multo minus ejus motum ferre queat, attamen ſi tentaverit, non ita diu poſt ſentiet, ſe minus à tali motu dolere, quam cum ſe in cathedra domi contineret. Id inſuper accedit emolumenti, ſi ad horas aliquot tam manè quàm poſt meridiem in curru vectus fuerit, quòd cum domi toto die ſederet, noctem ferè inſomnem ageret, jam dolorem ſomno ad multam noctem fugare poterit; cùm exercitatio permodica Podagra laborantem eouſque delaſſet, ut in ſomnum dilabatur. Adde, quod eadem exercitatio Calculum, quem vita deſes ac iners ut plurimum accerſit, quadantenus præcavebit. Quod verò maximi momenti eſt, à jugi ac pertinaci exercitio

occurretur totali Artuum ad motum impotentiæ, quæ haud paucis accidit poſt Paroxyſmum unum alterumve diuturniorem, contractis ſive poplitum, ſive calcaneorum tendinibus: dum enim in cruciatu longiore quieti indulſerint, (maximè crura nolentes extendere, quoties dolor genu occupaverit) tandem crurum ac pedum motu per reliquum vitæ tempus orbati ſunt, tam in Paroxyſmorum interſtitiis, quam in ipſis Paroxyſmis, quos non ita tamen effugiunt. Quinimo in iis Senibus, quorum Concoctiones admodum vitiatæ ſunt, & qui à morbo per multos annos affligente ipſam corporis ſubſtantiam quaſi in Podagram habent converſam, nihil minus ſperandum eſt, quàm ut morbus ſine exercitio ad digeſtionem perducatur unquam; cùm enim morbus naturam viribꝰ ſuperet, ſæpe moriuntur à languore atq; ægritudine, quæ fomitis morboſi copia concoctionem reſpuentis apportat, & ab hac materia inconcoctili, quæ nullo modo poteſtas ſimilari, tanquam à veneno enecantur.

Attamen non obſtantibus iis, quæ de exercitii utilitate in Podagræ Paroxyſmis dicta ſunt, ſi tamen æger præ nimia Paroxyſmi atrocitate primo ſtatim inſultu quaſi proſtratus fuerit, (quod iſtis ferè uſu venit, in quibus Podagra jam ἀκμὴν ſuam attigit, nec adhuc à multorum annorum decurſu mitigata eſt,) hoc in caſu, ſi æger cubiculo includendus eſt, è re erit, ut etiam lectulo ad primos dies aliquot, donec ſcilicet doloris vehementia remiſerit, idem includatur: etenim lectulus exercitii defectum aliquatenus ſupplebit; cum ejus uſus continuus materiam morbificam potentius digerat paucis diebus,

bus, quàm excubatio aliquam multis, maximè incipiente morbo; si modò æger absque leipothymiâ aliisque malis symptomatis à carnibus abstinere queat, solo jusculo Avenaceo, Cerevisia tenui & cæteris ejusmodi contentus. Veruntamen haud omittendum est, quod si Podagra jam inveterata fuerit, atque æger ad animi deliquia, ventris tormina, diarrhœam, aliaque his similia symptomata propendeat, vix Libitinam evitabit ab aliquo Paroxysmorum jugulatus, si non exercitio utatur, idque in aere liberiore ac perflabili loco; quod diligenter animadvertendum censeo, quando magnus Podagricorum numerus iis symptomatis jam perierit, quibus hæc in cubiculo, & præsertim in lecto incarceratio eosdem obnoxios fecerat, qui non ita maturè fato concessissent, si molestiam vectationis per majorem diei partem devorare voluissent. Licèt enim qui unico artuum dolore fatigatur, se cubiculo possit includere, tamen qui loco doloris acerbissimi ægritudine, aliisque symptomatis prædictis laborat, talis idem imitando, se in vitæ discrimen conjiciet. Et quidem bene nobiscum agitur, quod quoties dolor ita vehemens est, ut æger motum tolerare non valeat, neque eo admodum opus habeat; ipso dolore, quod amarissimum est naturæ remedium, ægro de vitâ prospiciente.

Jam verò quod attinet Podagræ *Symptomata*, iis occurrendum est, à quibus æger in *Paroxysmo* de vita periclitatur. Horum maximè familiare est ventriculi debilitas ac languor, cum ventris torminibus tanquam à flatu, quod iis accidit, qui

vel jam à multis annis Podagræ obnoxii vixerunt; vel iis qui licet non ita diu eadem laborantes, hoc tamen mali invitarunt præpropere, liquores ſpirituoſos cum tenuioribus & multum refrigerantibus derepente commutantes; vel *Emplaſtra repellentia*, aliaque Medicamenta refrigerantia partibus affectis ad leniendum dolorem admoventes, unde morbi cauſa materialis, quæ in artus debuerat deponi, in viſcera rejicitur. Multa egomet expertus ſum in poſtremorum annorum Paroxyſmis ad mitigandum hoc ſymptoma; nihil verò æque votis reſpondit ac *Vini Canarenſis* hauſtulus ſubinde deglutitus, languore, atque ægritudine urgentibus: neque vel Vinum Gallicum rubrum, vel Theriaca Andromachi, neque aliud quodlibet è Cardiacis mihi hactenus notis pares habet vires. Sed neque vinum hocce, nec Cardiacorum aliud quodlibet ægrum, ſi exercitio non utatur, omnino ſervare poſſe, exiſtimandum eſt.

Sin autem gravius aliquod ſymptoma inducias haud ferens ex retroceſſu materiæ Podagricæ ſubitò ingruat, & mortem ægri minitetur; neque vino neque exercitio ſupra laudatis fidendum, verùm hoc in caſu, modo non caput, ac partes vel naturales vel vitales ejusmodi malum impetat, ad *Laudanum* ſtatim confugiendum; nempè *laudani liquidi gutt.* xx. *hauſtulo aq. Epidemicæ immiſtæ propinentur*, & in lecto ad quietem æger ſe componat.

Quòd ſi materia Podagram committens, quia non jam in artus fuerit eliminata, *Diarrhœam* induxerit, modò ea Paroxyſmi ſingularis Criſis

non

non fuerit, & Laudano jam laudato, & exercitio omniusmodi (hoc enim imprimis ad Diarrhœæ curationem obeundum est) non obstante, alvus nihilominus diutius fluat, ægritudine, torminibus ventris, *&c.* accedentibus; unicum, quod scio, remedium est, ut *Sudor* provocetur methodo & medicamentis huic usui destinatis: quod si fiat ad biduum triduumve mane & vesperi per duas tresve horas continuas, sistetur ut plurimum Diarrhœa, & morbi fomes magna vi in artus detonabit. Hâc ego methodo aliquot retro annis meæ vitæ consului, postquam me in hoc malum à potatione aquæ frigidæ pro ordinario potu imprudens conjeceram; idque posteaquam Cardiacorum & Adstringentium varii generis opem frustra imploraveram.

Est & aliud symptoma non perinde crebrum, quod tamen aliquoties ipse vidi, Metastasis scilicet materiæ peccantis in Pulmonum lobos; quoties nempe Tussis Brumalis à frigore tempore Paroxysmi susceptо materiam sensim in Pulmones allicit, Artubus interim, ob translationem materiæ morbificæ in aliam regionem, vel omnino, vel tantùm non, tam à dolore quàm à tumore liberatis. Uno hoc in casu Intentio Curativa non ad ipsam Podagram dirigenda est, at verò hoc symptoma pari modo tractandum est, quo Peripneumonia absoluta; Venæ-sectione scilicet repetita, cum diæta & remediis refrigerantibus ac incrassantibus, cum sanguis, in hoc symptomate præcipue extractus Pleuriticorum sanguinem prorsus referat. Purgandus est insuper æger inter Venæ-sectiones Potionibus lenientibus, quibus hæc colluvies

in Pulmones illapsa possit amandari. Sudoris autem provocatio, quam vim cunque habeat in morbi fomite super Artus deturbando, hîc tamen non tantùm non prodest, sed & obest, materiam pulmonibus impactam indurando; unde generantur *abscessuli*, & tandem ægri mors certissima subsequitur.

Hic porrò notandum, quod *Podagrici* ferè omnes, postquam cum morbo diu conflixere, *calculo renum* sint obnoxii, proindeque vel statu vel declinatione sæpius paroxysmi generalis Nephritico dolore laborare soleant; idque cum magno ægrorum non tantùm cruciatu, sed & virium dispendio, cùm jam plus satis attritæ fractæque eæ fuerint. Hoc in casu posthabitis quibusvis aliis remediis *liquoris possetici, cui rad. Althææ* ℥ij. *incoctæ fuerint, Congium unum* quàm citissime devoretur, & sequens *Enema* injiciatur:

℞. *Rad. Althææ & lilior. an.* ℥j. *fol. malvæ, parietar. branc. Ursin. & flor. Chamæmel. an. M. j. sem. lin. & fænug. an.* ℥ß. *Coq. s. q. aq. ad* ℔ iſs. *Colaturâ dissolv. sacchar. Culinaris & syr. dialthææ an.* ℥ij. *M. s. f. Enema.* Quam primùm per vomitionem æger totum reddiderit, quod per os ingestum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, *laudani liquidi* satis magna dosis propinetur, viz. ad gutt. xxv. vel *pil. Matthæi*, gr. xv.

Remedia *Externa* si quis quærat ad leniendum Podagræ dolorem accommoda, nulla mihi hactenus cognita sunt (licet plurima tùm in me ipso, tum in aliis expertus fuerim) præter merè Refrigerantia & Repellentia; quorum usum jam suprà docui periculo haud vacare. Et fidenter asserо, multa & longa obser-

obſervatione ſuffultus, maximam partem eorum, qui Podagrâ periiſſe putantur, non tam ipſo morbo quam ſubleſta atq; indebita medicatione fuiſſe peremptos. Si quis autem Remediorum externorum, quæ pro Anodyniis indubitatis habentur, virtutem probare velit, non fucum ſibi faciat eadem ſub declinatione Paroxyſmi particularis (quo tempore dolor jam ſponte ſuâ ceſſurus eſt) applicando: quin potius ſub initio Paroxyſmi iſta uſurpet, & ſtatim edocebitur, quam ficulneum ſit illud auxilium, quàm vana ſpes; cùm hæc Epithemata nocere quandoque poſſint, prodeſſe nunquam. Quâ de causâ egomet jam à multis annis nulla remedia externa adhibui. Particula ex pane ſimilagineo cùm Croco in lacte cocto, addito poſteà Oleo Roſaceo in pauca quantitate, mihi olim præ cæteris profuit; quæ tamen in Paroxyſmi initio nihil prorſus juvabat. Si igitur dolor admodum ſæviat, æger rectiùs ſibi conſulet ſe in lecto continendo, donec is aliquantiſper remiſerit, quàm Anodynis utatur: attamen haud abs re fuerit, *Laudani* pauxillum veſperi ſumere, ſi dolor patientiam multum vincat; aliter melius omittetur.

At verò cùm in externis hujusmodi Remediis jam ſim, omnino aliquid mihi dicendum eſt de Muſco quodam Indico, *Moxum* vocant, nuper magni nominis in Podagræ Curatione, ſi nempe pars affecta eâdem accenſa leviter uſtuletur. Quamlibet hoc remedii genus *Indis Orientalibus* acceptum referatur, atque *Europæis* univerſum omnibus pro incognito habeatur, attamen conſtabit, antiquioris id eſſe ævi etiam apud nos, illi, qui *Hippocratis* effata jam ante annos bis mille literis tradi-

ta

ta voluerit consulere. In præstantissimo illo de *Affectionibus* libro, *Sect. quintâ, pag.* mihi 524. de *Ischiade* agens, hæc habet, εἰ δὲ ἐς ἕν τι χωρίον, &c. i. e. *Quod si in uno aliquo loco firmiter constiterit dolor, neque Medicamentis expellatur, quocunq; loco dolor forte extiterit, eum lino crudo inurito.* Et paulo post de *Podagrâ* verba faciens: ξυμφέρει δὲ καὶ ταύτῃ &c. i. e. *Huic eadem, quæ Articulari morbo conferunt, & longus quidem hic morbus est & gravis, minime tamen lethalis. Quod si in digitis dolor remaneat, venas in digito paulo supra articulum inurito; ustio autem per linum crudum fiat.* Opinor, neminem posse existimare, eam esse differentiam Specificam inter flammam, vel à lino, vel ab hoc musco Indico excitatam, ut hæc illa in sanatione Podagræ plus valeat, non magis, quam reputaverit ignem è *Roboris* Segmentis accensum majus aliquid præstare posse illo, qui *Fraxini* ligno alitur. Hæc partis affectæ ustulatio aliquid polliceatur (quod & efficere quandoque possit) ad doloris commitigationem, evocata sc. fomitis morbifici parte subtilissima ac maximè spirituosa, in articulum jam deposita. Attamen beneficium ab hoc remedio parum cùm Indigestionem, quæ Podagræ causa est Antecedens, nullo modo attingat, fugax esse oportet ac breve. Neque opus est, ut dicam, illud in Podagris tantùm incipientibus locum habere; quando enim sive à morbi diuturnitate, sive ab importuno atque indebito Medicamentorum usu, Podagra, ut subinde fit, ad partes internas fuerit conversa, ac proinde ægritudine, torminibus ventris, atque longo hujusmodi symptoma-

ptomatum agmine potius, quam dolore ægrum multaverit, nemo sanus igne utendum esse arbitrabitur.

En vobis omnia, quæ mihi hactenus comperta sunt in hujus morbi Curatione. Si quis objiciat, multa esse Remedia *Specifica* ad Podagram; ego me ea nescire lubens fateor: & vereor, ne Promissores isti perinde sint ignari ac sum ego. Et sanè dolendum est, Medicinam (Artem nobilissimam) hujusmodi nugis, quæ, sive ab insciția, sive à pravitate Scriptorum credulis objiciuntur, usque adeò deturpari; cùm in omni fere morborum genere hujusmodi aliquid à Nugivendulis tanquam Θεῶν χείρες decantetur pleno ore. Et, quod est magis mirandum, quod non tantùm in morbis, typo indutis hujusmodi deliramenta obtineant, sed & in minime formatis, qui ab Organorum læsione aliqua, aut προφάσει externa producuntur, Viris etiam cætera cordatis imponant. Atque hoc satis evincunt *Specifica in Contusionibus* vulgò prædicata, qualia sunt *Sperma Ceti*, *Tegula Hybernica*, *&c.* quæ omnia id tantum præstant, ut Methodum, qua tractari debuerat hic Affectus, divertant: prout illi satis constabit, qui experiri voluerit, quanto tutius atque ocyus sanabitur is, qui *Venæ-sectionibus* ac *Purgationibus* utetur *alternatis*, usque dum bene habuerit; neglectis prorsus levidensibus istis, quæ pro more post sanguinem semel eductum sæpe exhibentur, atq; etiam ea sudorum sollicitatione, quæ pari passu cum eorum usu solet procedere: à qua partium jamdiu ad inflammationem propensarum excalefactione æger sine causa in vitæ periculum adducitur.

Quod

Quod si nihil proficientibus his, quæ attuli, omnibus adhuc minus sagax videar, & minus copiosus in Medicamentis eruendis enumerandisque; Universa illa proponam, quæ *Lucianus* in Τραγοποδάγρᾳ jam plenius collegit, è quibus tam externa quàm interna qui volet eligat: quæ forsan haud minus efficacia sentiet, quàm sunt eorum plurima, quæ à nonnullis deprædicantur. Apud hunc *Podagræ* Persona ita istos alloquitur, qui Secreta quædam Remedia se habere jactabant, quibus is morbus possit expugnari:

Τίς τὴν ἀίκητον, &c. i. e.

Quis invictam me dominam dolorum
Ignorat Podagram in terrâ mortalium?
Quam neque Thuris vapor placat,
Neque effusus sanguis aras ad incensas;
Non templum divitiarum undiq; suspensis ornatum
donariis:
Quam neque Apollo Medicamentis expugnare valet,
Omnium Medicus in cœlo Deorum;
Non filius Apollinis doctissimus Æsculapius.
Postquam enim enatum est primùm hominibus genus,
Conantur omnes meam elidere potentiam,
Miscentes semper Medicamentorum artificia.
Alius aliam in me experitur artem.
Terunt Plantagines, & Apia mihi,
Et folia Lactucarum; & silvestrem Portulacam;
Alii Marrubium; alii Potamogeitonem;
Alii Urticas terunt; alii Symphytum;
Alii Lentes afferunt ex palustribus lectas;
Alii Pastinacam coctam; alii folia Persicorum,
Hyoscyamum, Papaver, Cepas agrestes, Mali Punici
Cortices, Psylli-

Psyllium, Thus, radicem Ellebori, Nitrum,
Fœnum græcum cum vino, Gyrinem Collamphacum,
Cyperis sinam Gallam, Pollinem hordeaceum,
Brassicæ decoctæ folia, Gypsum ex Garo,
Stercora Montanæ Capræ, humanum oletum,
Farinas Fabarum, florem Asii lapidis;
Coquunt Rubetas, Mures-araneos, Lacertas, Feles,
Ranas, Hyænas, Tragelaphos, Vulpeculas.
Quale Metallum non exploratum est mortalibus?
Quis non succus? Qualis non arborum lachryma?
Animalium quorumvis ossa, nervi, pelles,
Adeps sanguis, medulla, stercus, lac.
Bibunt alii numero quaterno pharmacum:
Alii octono: sed septeno plures.
Alius verò bibens Hieram purgatur:
Alius incantamentis impostorum deluditur:
Judæus alium stultum excantat nactus:
Alius verò remedium petit ab Hirundinis nido.
Ego autem his omnibus plorare impero,
Et facientibus hac atque irritantibus me
Soleo occurrere multò iracundior.
Iis verò, qui cogitant nihil adversum mihi,
Benignam adhibeo mentem, facilisq; fio.

Nullus dubito, prudentissimos quosque eorum, qui cum hoc morbo diu conflixere, de omnimoda Curatione desperantes, Choro, qui istius Dramatis Catastrophen facit, suffragaturos:

Ἤπιον ὦ πάνδημε, &c. i. e.

Lenem, O ubique gentium-celebrata afferas (nobis)
dolorem ô Podagra,
Levem, facilem, non acutum, brevem, haud sævientem,

Tolera-

Tolerabilem, facile-desinentem, parum validum, ambulationes non impedientem.

Multi sunt modi miserorum:
Sed exercitia dolorum, & consuetudo
Podagricos soletur.
Ideoque æquo animo, ô Complices, obliviscimini
Dolorum. Si ea, quæ placent, non fiunt,
Tamen etiam præter spem accidentibus viam invenire
solet Deus.
Quivis sustineat Podagrâ laborantium
Deludi & derideri:
Talis enim hujus morbi natura est.

Ut semel finiam. Methodus, quam hîc trado, φαινομένων prædictorum examini innititur; quamque ego secutus tam in ipso me, quam in aliis, morbi levamen percepi. Therapeia *Radicalis* & usquequaque perfecta, qua quis etiam à diathesi ad hunc morbum foret liberatus, adhuc in Democriti puteo latet, atque in naturæ sinu reconditur, nescio quandò, aut à quibus in lucem extrahenda. Spero nihilominus, me hoc scripto humano generi commodi aliquid contulisse, si istos scopulos fideliter indigitaverim, ad quos tum ipsemet, tum alii plurimi naufragium fecimus; atque insuper optimam, quæ hactenus innotescit, methodum præmonstraverim. Non his majora promitto; quamvis à longa cogitationum serie, quas huic rei impendere tantum non sum coactus, inducar credere, ejusmodi Remedium quandoque inventum iri. Quod si unquam acciderit, insciti am suam Dogmaticis exprobrabit, atque exinde liquebit, quam insigniter tam in dignoscendis morborum essentiis, quàm

quam in medicamentis, quibus eos aggrediuntur, hallucinentur. Cujus vel exemplum satis luculentum habemus in repertione summi illius ad *Febres intermittentes* Specifici, *Corticis Peruviani.* Per quot jam secula homines quique solertissimi ingenia exercuerant in investigandis harum Febrium causis, quibus praxin quilibet aptavit Theoriæ à se excogitatæ optimæ respondentem? Quomodo verò hæ Medicationes Theoremata valebant defendere, ex iis constat, quorum adhuc recens est memoria; in quibus varias Intermittentium species in variis humoribus in corpore redundantibus collocantes, Curationem ad humorum istorum alterationem atque evacuationem dirigere solebant. At quàm inauspicatò id egerunt, eorum in his conaminum frustratio, præcipuè verò hujus *Corticis* usus felicior, palam faciunt: cuius ope nos nunc temporis tum humores hujusmodi omnes, tum etiam Diætam & regimen quodcunque susque deq; habentes, ac nihil nisi methodum pulveri exhibendo debitam observantes, scopum rectà attingimus; vix ab illo aberrantes unquam, nisi ægrum lecto sine ulla necessitate addicimus, dum in ejus usu est: Tanta tamen est hujus remedii vis, ut non obstante eo incommodi, quod scilicet Febris à lecti calore plus quam erat opus intendatur, ægrum nihilominus ad sanitatem ut plurimum reducat. Interea donec hæc Podagræ Curatio Radicalis comperta fuerit, quod Medicos omnes, me præ cæteris, optare fas est; hanc meam qualemcunque opellam boni consulite. Quod si minus eveniat, hominum mores ita probè per-

ſpectos habeo, ut non multum fallar; & officii mei rationem ita calleo, ut animo neutiquam cadam. Et ſi ſævisſimi iſti cruciatus, impotentia ad mōtum, cæteraque corporis mala, quæ ego per maximam vitæ partem ſum perpeſſus, (una cum damno rei familiaris, quod ſuſtinui, à Medicina facienda toties adverſa valetudine avocatus) aliis quietem & ἀναλγησίαν poſſint comparare, erit, unde me fructum aliquem miſeriarum hujus generis, quas in hac vita toleravi, in aliam migrans percepiſſe exiſtimabo.

De

HYDROPE.

OMnis hominum ætas, ſexus omnis ab *Hydrope* nonnunquam infeſtatur. Fœminæ tamen huic morbo magis ſunt obnoxiæ quam Viri: verum hos ætate præſertim ingraveſcente adoritur, illas, ubi jam parere deſierint: Steriles autem quandoque etiam juniores occupat. Foveæ à digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiore, ſub noctem imprimis conſpicuæ, manè verò evaneſcentes, primum hujusce mali indicium dant; quod non perinde certum eſt Hydropis ingruentis ſignum in Fœminis atque eſt in Maribus; cùm & prægnantes, & aliæ, quibus Catamenia quavis de cauſa ſiſtuntur, haud raro idem patiantur. Neque tamen in Viris ejusmodi tumor Hydropem certò indicat: etenim cùm ſenex quispiam, habitu corporis paulò pleniori præditus, *Aſthmate* jam à multis annis laborans, ab eodem derepente, idque

idq; Hyemis tempore, fuerit liberatus, mox ingens tumor musculos tibiarum occupabit, Hydropicorum tumores æmulans, qui Hyeme etiam magis quam Æstate, tempestate magis pluvia quàm serena, pariter invalescet; & tamen sine quovis incommodo insigniori eundem ad Libitinam usque comitabitur. Quo non obstante, si generaliter loquamur, suræ & tibiæ intumescentes, etiam in Viris pro signo supervenientis Hydropis habendæ sunt; maximè si ita affecti spiritum ægrius ducant: qui quidem tumor tam copia quam mole auctior indies redditur, donec pedibus majorem aquarum vim jam respuentibus, crura tentantur, ac postea abdomen ipsum; quod quidem sero è sanguine jugiter decidente repletum, paulatim ad ultimum capacitatis suæ limen distenditur; adeò ut sæpè multos Aquæ Congios intus contineat, quæ in umbilicum, qua data porta, ruentes, quandoque Exomphalon constituunt.

Tria interim hunc morbum stipant Symptomata, *Dyspnœa, Urinæ paucitas, & sitis intensa.* Spirandi difficultas oritur ab aqua Diaphragma comprimente, unde naturalis ejus motus sufflaminatur. Urina idcirco parcè redditur, quia sanguinis serum, quod per ductus urinarios ex lege naturæ excerni debuerat, jam in cavitatem abdominis deponitur, & in cæteras partes eidem excipiendo aptas natas. Sitis est à putredine colluviei seroſæ, quæ à morà in corpore longiore & calorem & acredinem contrahit, unde æger & febre quadantenus semper laborat, & memorata siti.

Pro rata, qua æger in partibus, quas morbus ob-

ſidet, modo augetur, in reliquis magis magisque indies emaciatur, & gracileſcit: tandemque cum tanta aquarum vis intra abdominis ambitum coerceri ulterius nequeat, impetu in Viſcera nobiliora & vitalem arcem facto, cataclyſmo quaſi ſubmerſus perit.

Cauſa hujusce morbi in genere ſanguinis debilitas eſt, unde alimento, quod forinſecus importatur, in ſubſtantiam ſuam convertendo non jam par, idem in extremitates & pendulas corporis partes explodere neceſſe habet, mox in abdomen etiam; in quo, quamdiu in exigua quantitate hinc inde diſpergitur, natura eidem continendo Veſiculas quasdam fabricat, donec tandem, modum jam ſuperans, uno Peritonæo ſimul clauditur.

Sanguini autem debilitando operam ut plurimum commodabant vel nimia ejus per Venæſectionem, aut alio quovis modo evacuatio, vel morbus aliquis diuturnior, vel perditus ille liquores ſpirituoſos ingurgitandi mos, unde & naturalia corporis fermenta deſtruuntur, & diſſipantur ſpiritus. Hinc eſt, quod bibaciſſimi quique Helluones ſæpius cum hoc morbo, frigido licet, quàm cæteri conflictentur. E contra etiam Aquæ potatio in iis, qui generoſis liquoribus diu aſſueverant, ſanguini eandem noxam infert.

In Fœminis verò, quod notandum eſt, alia quædam & ab his longè diverſa Hydropis cauſa reperitur, incluſa nempe in teſticulorum alterutro ſaburra ſeu obſtructio, quæ ſenſim ejusdem craſin ſubvertit, unde in dicto teſticulo repoſita primum morbi minera, tunica ejusdem mirum in modum diſten-

distenditur; qua jam tantùm non crepante, natura humori excipiendo Vesiculas quasdam suggerit, quarum tandem sive una aliqua, sive etiam pluribus disruptis, & in abdominis cavitatem se exonerantibus, eadem occurrunt symptomata, quæ in Hydrope, quàm supra depinximus. Sed de hoc genere jam olim egi.

Sunt & aliæ duæ Species tumorum abdominis Hydropem mentientes, Fœminis utræque familiares. Prima est carnium in partibus intra abdomen excrescentia præternaturalis, quæ ventrem in molem haud minus conspicuam attollit, quam solet incluſa aqua. Altera species flatibus ortum debet; qui non tumorem tantùm, sed & alia ingravidationis signa pariunt. Hæc Viduas ut plurimum exercet, vel etiam mulieres, quæ non nisi provectiores ætate nupserant; atque hæ tam suo ipsarum, quam Obstetricum judicio, quarum Oracula hac ipsa de re consuluere, motum Infantis jam à tempore consueto usque ad legitimum tempus parieudi persentiscentes, quin & ad eundem modum, quo gravidæ solent, subinde ægrotantes, sororiantibus insuper mammillis, & lacte extillante, de fasciis haud rarò cæterisque ad excipiendum infantem necessariis sibi prospexerunt; donec tandem venter pari, quo increverat gradu, sensim detumescens, spem vanam eluserit. Neutra verò harum ad eum, de quo agimus, morbum est referenda.

Indicationes Curativæ veræ ac genuinæ, utpote à prædictis Phænomenis naturaliter quasi exortæ, vel ad aquarum in abdomine cæterisque partibus

contentarum evacuationem, vel ad instaurandum sanguinis robur, quo novus earundem proventus præcaveri possit, omnino dirigendæ sunt.

Seri evacuationem quod spectat, magni refert, ut diligenter observemus in omnibus Hydropicis, ea Cathartica, quæ vel segnius vel minus potenter operantur, officere magis quam prodesse: cum enim Medicamenta Purgantia ad unum omnia naturæ sint inimica, quo nomine Catharseos munere funguntur, sanguinem aliquatenus debilitant lædunt-que; unde nisi corpus celeriter pervadant & citissimè expellantur, Camerinam eam moventia, quam secum abducere nequeunt, & sanguinem tumultuosè exagitantia, tumorem magis adaugent: quod plus satis liquet in eorum pedibus, quibus alvus ita leniter ac blande sollicitatur. Quamobrem ut cum bonis ægri rebus Purgatio instituatur, scire oportet, utrum ægri corpus facile, an verò difficulter atque ægrè Catharticis cedat, cum in hoc cardine Curationis omnis, sive nullo, sive non nisi magno labore peragendæ negotium vertatur.

Quoties itaque *Hydragogis* utendum est, sollicitè ad facilitatem vel difficultatem, qua ægri corpus Catharsin ferre solebat, respicere omnino convenit; quod non alia via ulla certius dignosci potest, quam ex diligenti inquisitione, quomodo alia Purgantia Remedia alio tempore aliquo usurpata, opus destinatum peregerint. Cum enim in corporibus Idiosyncrasia quædam inveniatur quoad facilem difficilemve Catharticorum operationem, ægrum sæpissimè in vitæ discrimen conjiciet is, qui sensi-

ſenſibile corporis temperamentum modum ſibi ac normam ſtatuerit; quando non ita rarò uſu veniat, ut qui habitu ſunt fermè Athletico mediocribus Catharticis facile pareant; cum qui contrario planè habitu ſunt præditi, vel fortisſimis ægrè cedant. Et profecto jam dicta cautio de ægri corporis ad Purgantia ferenda ineptitudine non in Hydragogis tantùm præſcribendis, ſed in aliis quibuslibet Catharticis locum habere debet. Etenim ſæpenumero obſervavi Hypercatharſes à Potionibus etiam Lenientibus adductas, ex eo quod ægrum Medicus non interrogaverit, prout oportuit, utrumne corpus facile, an verò difficulter expurgaretur. Attamen cum Hydrops, quod ſuperius dixi, præ cæteris morbis quibuslibet Catharſin & validisſimam poſtulet & maxime celerem; cumque in hoc morbo Purgatio per ἐπίκρασιν, quæ in nonnullis aliis prodeſt, nullatenus admitti debeat, (cum hujus generis Catharſis non tantum non imminuat tumorem, ſed & adaugeat:) Hanc, inquam, ob cauſam expurgatio paulo fortior & nimia juſto debiliori eſt præferenda; præcipuè cùm *Laudano* non deſtituamur, certisſimo ad Hypercatharſin iſtiusmodi ſubito domandam fræno.

Ad hæc in *Catharticis* omnibus Hydropicorum ſanationi dicatis id diligenter eſt obſervandum, ut aquæ ea maxima celeritate exhauriantur, quam ægri vires ferre queant; utpote qui ſingulis diebus expurgari debeat: niſi quod ſive ob nimiam debilitatem corporis, ſive propter Cathartici præcedentis operationem plus ſatis violentam dies unus aut alter nonnunquam intercalari poſſit. Etenim

nim si non nisi post longa intervalla repetatur Purgatio, quantumlibet copiosa Catharsis præcesserit, aquis denuo affatim colligendis ansam præbebimus; atque ex hac induciarum occasione, quasi victoria jam parta uti nescientes, tandem loco pulsi, re infecta turpiter fugabimur. Adde, quod periculum est, ne aquarum inter viscera mora diuturnior eadem putredine quadam sua inquinet ac inficiat. Atque insuper, quod parvi ducendum non est, istæ aquæ à prægressis Catharticis ita in motum concitæ ad noxam inferendam jam propensiores sunt, quam ubi quiescerent. Tam ob hanc itaque causam, quàm ob alias supra memoratas, huic Intentioni, quæ colluviem serosam intùs clausam respicit, quàm velocissimè satisfaciendum est; neque ab ea nisi urgente necessitate est absistendum aut cessandum, donec omnis aquarum moles omnino demum exantlata fuerit.

Hoc porrò notandum venit, quòd cum è Praxi constet, Hydragoga fere omnia, genio quodam sibi peculiari, si sola exhibeantur iis, qui ægrè purgantur, parum admodum votis respondere; quin & largiorem eorundem dosin non tam Catharsin, quàm sanguinis tumultum promovere (unde qui imminui debuerat tumor, jam auctior cernitur:) Hæc itaque non alium obtinent usum, in hujusmodi corporibus, quam ut lenioribus Catharticis stimulum addant. Quo non obstante in iis, qui purgatu sunt faciles, Hydragoga ista & celeriter, & cum magno effectu operantur.

Quocirca in istis, qui Catharsi promptè cedunt, *Syrupus de Spinâ Cervina*, etiam solus, Aquas sat copio-

copiosè elicit. Quod quidem Remedium in his aquas ferè solas, easque in magna quantitate educit, nec sanguinem perturbans, nec urinam reddens coloratiorem pro reliquorum Purgantium more: Id tantùm habet incommodi Syrupus ille, quòd inter operandum ingentem sitim provocet. Quod si idem vel in summâ dosi aliis propinetur, qui ægrè expurgantur, neque multæ sequentur dejectiones, neque eæ multâ aquâ, ut debuerant, refertæ.

Equidem probè memini, (cùm tunc primùm ad Hydropem curandam invitarer) me annis abhinc 27. aut circiter ad Matronam quandam piam & honestam, nomine *Saltmarsh, Westmonasterii* commorantem, fuisse accersitum; cujus abdomen Hydrops, quo atrociorem nondum vidi, in molem magnitudinis vix credendæ evexerat: huic ego Syrupi prædicti Unciam unam ante prandium, qui tunc mos obtinuit, exhibui: credi vix potest, quam magnam aquarum vim per sedem deturbavit, idque nullo excitato tumultu, absque ulla virium ægræ jactura: Quod mihi animos addidit, ut eundem quotidie repeterem, nisi quod diem unum alterumve intercalari paterer, siquando paulò infirmior videretur. Atque ita aquis sensim eductis, venter indies detumuit, ipsaque prorsus convaluit. Ego fiduciâ planè juvenili atque hominis inexperti credebam, me ejusmodi medicamen possidere, quo Hydropes quoscunque possem debellare: verùm hujusmodi erroris intra paucas septimanas admonebar. Cùm enim non ita diu post ad aliam Fœminam eodem morbo laborantem, qui Febri Quar-

tanæ diuturniori supervenerat, medicinam facturus accederem, eundem Syrupum propinavi; quo sæpius repetito,& dosi gradatim aucta, morbum lacessebam; at cùm aquarum evacuationem frustra tentarem, Catharsi non procedente, tumore autem ventris magis aucto, missum me fecit ægra; atque alterius Medici ope, qui remedia efficaciora adhibuit, si bene memini, sanitatem recepit.

Ubi igitur constiterit, ægrum eo esse corporis habitu, ut Cathartica Leniora nec celeriter, nec cum bona euphoria opus suum peragant, Fortiora tentanda. Quo in casu, ut modò innui, notandum est, quod licet Hydragogorum pauca, si sola exhibeantur, votis respondeant, lenioribus tamen, calcaris vice permista, efficacissima omnino sunt. In hujusmodi corporibus, exempli gratia, sequentem Potionem cum successu sæpenumero præscripsi: ℞. *Tamarind.* ℥ß. *Fol. Senn.* ʒij. *Rhei* ʒiß. *Coq. in q. s. Aq. fontan. ad* ℥iij. *in Colatur. dissolv. Mann. & Syr. Rosar. solut. an.* ℥j. *Syr. de Spin. Cervin.* ℥ß *Elect. e succ. Rosar.* ʒij. *m. f. Potio.* Quæ tamen potio non nisi Robustioribus exhibenda est, quibus alvum solvit, ubi cætera id præstare nequiverint; quod multiplici experientia ipsus probavi. Vel ℞. *Vini alb.* ℥iiij. *Zalaf. subtiliss. pul.* ʒj. *Zinzib. pul.* ʒß. *syr. de spin. cervin.* ℥j. *m. f. potio, sumenda summo mane, repetenda* ℥ß *singulis, vel alternis diebus pro ratione virium.*

Sequitur alia medicamenti formula, mihi haud infrequens; quo illi satis commodè utentur, qui à repetito aliorum purgantium usu abhorrent; quando ægrum calefaciat inter purgandum, tum etiam

etiam corroboret, *ex.g.* ℞. *Rad. Jalap. contus. Hermodactyl. aa.* ʒß. *Scammon. crud.* ʒiij. *fol. Senn.* ʒij. *Glycyrrhiz. raſ. ſem. Aniſ. Carui an.* ʒß. *Summit. Abſinth. fol. Salv. an. m. j. Infunde frigide in* ℔iij. *Aq. vitæ vulgaris, & coletur tantummodo uſus tempore. Cap. cochlear.* j. *horâ ſomni, &* ij. *mane ſequenti*: Augendo vel minuendo doſin pro ratione operationis.

Reſtant verò Medicamenta duo, me judice, Palmaria, & in iis, qui non niſi ægrè purgantur, cæteris quæ vel ſupra enumeravi, vel adhuc comperta habeo, δραστικώτερα, *Elaterium* intelligo, & *Infuſionem Croci Metallorum*. *Elaterium* ſive *Fæcula Cucumeris agreſtis* potenter in permodica quantitate vires ſuas exerit in conturbanda alvo, & fæcibus cum ſeroſis & aquoſis humoribus copiosè egerendis, adeò ut ejus grana duo plerisque, in genere loquendo, corporibus doſis aptisſima ſint. Ego permiſcere ſoleo *Pil. ex Duobus* ʒi. quas in Pilulas tres exiguas formandas, ac mane ſumendas impero.

Infuſionem Croci quod ſpectat, ejus ʒiß. (vel purgatu difficillimis ʒij.) manè exhibita, & quotidie pro ægri viribus reiterata, quamlibet prima facie haud aliud promittat, quam colluviem in ventriculo ſtabulantem egerere, tandem tamen efficiet, ut abdomen ab aquarum ſuper-incumbentium onere liberetur. Præterquam enim quod ceſſante Vomitione, in Catharſin τὴν κάτω ſolet deſinere, neceſſe eſt omnino, ut cùm tanta fuerit agitatio concuſſioque tam Ventriculi quam viſcerum, à tam inſigni aquarum corrivatione quaſi circumſeptorum, earundem evacuatio per ductus, communi naturæ lege haud ſatis patentes, conatum ita vehemen-

mentem inſequatur. Veruntamen, ſi prædictum Vomitorium inferiorem ventrem haud efficaciter expurgaverit, tam *Electuarium de Succo Roſarum, quam Syrupum de Spinâ cervinâ* ſoleo poſt tertiam aut quartam doſin meræ infuſionis Croci Metallorum quandoque, licet rariùs, adjicere. Ex.gr. ℞. *Aq. Card. Ben.* ℥iij. *Infuſ. Croc. Metallor.* ℥iß. *Syr. de Spin. cervin.* ℥ß. *Elect. de Succ. Roſar.* ʒij *m. f. Potio.*

Quod verò dentur ejuſmodi cæci meatus, per quos aquæ ex abdominis cavitate ad inteſtina transferantur, de facto liquet; cum quotidiè obſervemus Hydragoga tantam aquarum in abdomine incluſarum vim per ſeceſſum educere, perinde ac ſi primitus in ipſis inteſtinis continerentur. Cui tam duro nodo cum parem cuneum haud facilè inveniamus, in mentem mihi venit celebre illud dictum Medici omnium ſæculorum judicio ſapientiſſimi optimique, *Hippocratis* ſcilicet, qui in libro de Priſca Medicina hæc habet: Δέγουσι δέ τινες καὶ ἰητροὶ, καὶ σοφισαὶ, ὡς ἐκ ἐνὶ δυνατὸν ἰητρικὴν εἰδέναι, ὅστις μὴ οἶδεν ὅ, τί ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ ὅπως ἐγένετο πρῶτον, καὶ ὅπως συνεπάγη· ἐγὼ δὲ τοὺτέων μὲν ὅσα τίνι εἴρηται σοφιστῇ, ἢ ἰητρῷ, ἢ γέγραπται περὶ φύσεως, ἧσσον νομίζω τῇ ἰητρικῇ τέχνῃ προσήκειν, ἢ τῇ γραφικῇ, i. e. *Medici quidam & Sophiſtæ dicunt, quòd impoſſibile eſt, eum medicinam cognoſcere, qui non novit, quid ſit Homo, & quomodo primùm factus & compactus ſit. Ego verò ea, quæ ab aliquo Sophiſtâ aut Medico de Naturâ dicta, aut ſcripta ſunt, minùs cenſeo ad Artem Medicam ſpectare quàm ad Pictoriam.*

Atta-

Attamen (ne vel divinus hic Author erroris ullatenus insimuletur, vel ex hoc loco Empirici ignorantiæ suæ patrocinium quærant) apertè dicam, me quantum attentissima cogitatione, eaque ad Praxin (quæ Medicinam profitentium Lapis Lydius haberi debet) relata assequi valeam, utcunque existimare, quòd necesse omnino sit, ut Medicus structuram humani corporis probe calleat, quo rectius veras ideas & naturæ, & causarum quorundam morborum animo concipere ac formare queat. Neque enim fieri potest, ut qui Renum fabricam ignorat, ductuumque exinde ad Vesicam tendentium, conjicere possit, unde oriantur Symptomata illa, quæ à *calculo* vel in pelvim, vel in ureteres altiùs impacto pendent. Nec minus Chirurgum oportet eandem humani corporis structuram perdiscere, quo melius inter operandum ab iis vasis, sive aliis partibus abstineat, quæ, si violentur, ægro exitium afferant. Sed nec ossa dislocata ad situm naturalem rectè poterit reducere, nisi eam ossium compagem, *Sceleton* dictam, curiosè inspexerit, atque animo comprehenderit.

Hujusmodi itaque humani corporis notitia omnino necessaria est; quam qui non habet, cum quibusdam morbis *Andabatarum*, quòd ajunt, more pugnabit, aut sine Nauticâ pyxide tentabit mare. Porrò hæc scientia & cito & facilè acquiritur, cum id præ cæteris difficilioribus habeat compendii, quod αὐτοψία in cadaveribus vel humanis vel animalium quorumlibet perdiscatur, idque nullo ferè negotio, etiam ab iis, qui mente ac judicio minus valent. Veruntamen in Acutis quibuslibet, quod

genus

genus plus quam duas tertias morborum partes comprehendit, atque porro in Chronicis plerisque, omnino fatendum est τὶ Θεῖον ineſſe, ſive ſpecificam proprietatem aliquam, quam nulla unquam contemplatio à ſpeculatione corporis humani deducta, queat indagare, atque in lucem protrahere. Quamobrem ne ita homines in cadaverum diſſectione præcipuam locarent operam, tanquam exinde potius quam ex Φαινομένων naturalium, ut & *Juvantium & Lædentium* diligenti obſervatione, promoveri poſit Ars Medica, id opinor, ut maximè caveri in loco prædicto voluit Divinus ille Senex, non autem generalem fabricæ humani corporis notitiam carpere ac ſugillare.

Et profectò Virum tantum tamque ſapientem nullo modo potuit latere, humanam omnem inveſtigationem ultra generalem ejusmodi notitiam pertingere non poſſe. Licet enim diligenti in ſecandis cadaveribus inquiſitione ac ſcrutinio majora organa, quibus natura in peragendis operationibus ſuis utitur, in conſpectum veniant, vaſaque itidem nonnulla, per quæ ſucci ab his ad illas corporis partes transmittuntur; quæ tamen hujus motûs ſit origo & cauſa primaria, oculi docere nequeunt. Neque Microſcopium quodvis vel exquiſitisſimè elaboratum exiles iſtos meatus, per quos Chylus, ex. gr. ex inteſtinis in vaſa Chylifera tranſcoletur, vel per quos ductus ſanguis per Arterias derivatus in Venarum oſcula reducendus transmittatur, poteſt detegere. Quinimò ſunt & alii ferè innumeri, iique magis adhuc affabrè concinnati, meatus ac pori in hac miranda hominis com-

compage, quos nemo hominum ne per ſomnium quidem vidit; cum rudis & indocta, (ſit verbo venia) Cognitio noſtra in rerum cortice omnis fermè verſetur, ac ad τὸ ὅτι, ſive quod res hoc modo ſe habeat, ferè tantùm aſſurgens, τὸ διότι, ſive rerum cauſas nullatenus attingat. Utut ſe res habeat, haud difficili inveſtigatione ſcire poſſumus, quantum nobis dirigendis (prout fert rei natura) ſufficit in eorum Curatione morborum, qui hujusmodi peritiam, quod ſupra dixi, ſibi vendicant; maximè verò quantum nos impellat ad Divinum Artificem ſumma animi demisſione adorandum, dum ſtupendum ejus artificium contemplamur in iis, quorum ratio nobis innoteſcit, tum illud longè excellentisſimum in cæteris, ad quæ prorſus cœcutimus.

Et ſicuti *Hippocrates* eos reprehendit, qui huic in humanis corporibus ſpeculandis curioſitati & περιεργία plus dant, quàm obſervationibus practicis, ac proinde quàm ipſius naturæ judicio; ita pari jure prudens vir quispiam in hoc noſtro ſeculo eos culpare poſſit, qui exiſtimant, Artem Medicam nulla re alia magis promoveri poſſe, quam novis *Chymicorum* inventis. Quanquam enim ingrati prorſus animi eſſet, non libenter agnoſcere id emolumenti, quod Chymiæ acceptum debemus, eo quod utilia nonnulla medicamenta, & indicationibus ſatisfaciendis perquam accommoda (inter quæ vel hoc ipſum *Emeticum*, de quo jam agimus, haud infimum locum tenet) nobis ſuppeditaverit; atq; eam ob cauſam, ſi intra Pharmacopœæ limites contineatur, Ars eſt ſatis quidem laudabilis: attamen nec

illi

illi culpâ, aut saltem errore vacant, qui cerebrum sibi eousque excalefaciunt ac torquent, ut tandem arbitrentur, Artem Medicam in hoc præsertim deficere, quòd Remediis magnis atque efficacibus à sola *Chymicorum* præparatione atque opera nobis subministrandis, indigeat. Cum ei, qui rem rectè perpenderit, satis liqueat, præcipuum Medicinæ faciendæ defectum non in eo verti, quod nesciamus quo pacto huic aut illi Intentioni satisfacere debeamus, sed quod non satis sciamus, quænam sit illa Intentio, cui satisfaciendum est. Cum vel rudissimus quispiam Pharmacopolæ servulus intra dimidium horæ quadrantem certum me faciet, quo medicamento Vomitionem, Purgationem, vel Sudores provocabo, vel refrigerabo æstuantem; at verò in palæstra medica probè exercitatus sit oportet, qui pari certitudine me docere queat, ubi hoc vel illud remediorum genus in usum revocare debeam per omnem morborum ac Curationum circuitum.

Et quidem certissimus sum, nihil æquè ad judicium hac in re rite formandum conferre atque observationem exactissimam Φαινομένων naturalium & morborum, & pariter eorum, quæ in Praxi cernuntur à *Juvantibus* & *Lædentibus* derivata, post ea sive Remedia usurpata, sive etiam Medendi methodum istam, quibus morbos depellere satagimus. Hæc si diligenter inter se collata fuerint, mihi ostendent & morbi naturam, & insuper undenam Curativæ Indicationes desumendæ sint longè melius certiusq;, quâm si ad speculationem naturæ hujus aut illius principii corporis concreti tanquam ad

Cyno-

Cynosuram cursum dirigam. Etenim vel exquisitissimæ hujus generis Dissertationes nihil aliud sunt, quàm Metaphora bellè deducta exornataque: quæ etiam ad eorum instar omnium, quæ in scena imaginationis, non vero in ipsa rerum natura fundamentum habent, dies delebit ac proteret; cùm *Naturæ judicia* rerum veritati superstructa, non nisi cum ipsa natura intercident.

Quamvis autem *Hypotheses* speculationibus Philosophicis innixæ futiles sint prorsus, cum nemo hominum scientia intuitiva præditus sit, qua fretus Principia queat substernere, quibus mox superstruat; attamen si *Hypotheses* ab ipsis rebus factis fluant, ex eis tantum observationibus natæ, quas Phænomena Practica & Naturalia suggerunt, stabiles manent & inconcussæ: ita ut licèt Praxis Medica, si scribendi ordinẽ respicias, ex Hypothesibus orta videatur; nihilominus ipsæ Hypotheses, si modo solidæ fuerint ac genuinæ, Praxi quadantenus originem debeant. Exempli gratia, in *Affectione Hysterica* non ideò Chalybeatis utor, cæterisque sanguinem invigorantibus; nec ideò ab evacuantibus me tempero (nisi scilicet in statis quibusdam circumstantiis) & remedia potius Paregorica impero, quia primum pro concesso habui, hunc morbum à debilitatis fractisque spiritibus Animalibus pendere: verum cùm Φαινομένων Practicorũ constans observatio me docuisset, Cathartica exhibita morbi symptomata semper auxisse, his verò contraria eadem symptomata consopire solere; ex hac aliisque Φαινομένων naturalium observationibus Hypothesin meam desumpsi, ita ut

Philosophus Empirico hic famularetur. Quod si ab Hypothesi cœpissem, ea planè ratione insanirem, atque ille, qui tabulata tignaque domus superiora prius velit erigere quàm fundamentum jecerit: quod quidem istis tantùm convenit, qui in Aere *Castella*, quod ajunt, solent extruere; his enim certo quodam privilegio ab alterutra extremitate licet ordiri.

Sed ut ad rem redeam. Quicunque demum sint meatus isti, per quos aqua ex abdominis cavitate in intestina deducitur, certissimus sum, Vomitionem à dicto Emetico excitatam easdem potenter evacuare, idque non solum deorsum per sedem, sed & sursum per ipsum Ventriculum atque Os in vomendi actu. Etenim post duas vel tres evomendi vices aquæ non tam medicamenti vi secretoria elici videntur, quàm, ruptis quasi repagulis & claustris reseratis, pleno alveo effundi: quod satis constat, ex earundem eruptione atque impetu sæpe facto inter ipsa vomendi spatia, sive intervalla.

Mense Augusto postremum elapso, Paupercula quædam annos habens 55. aut circiter, opem meam imploravit. Febre intermittente diu laboraverat, dein carcere fuerat inclusa fere per triennium, à frigore multum passa erat, venter denique ad tantam molem increverat, ut ei parem nunquam hactenus viderim; Ego ℥ij. *Infusionis Croci Metallorum* singulis diebus ad triduum exhibui, mox alternis diebus pro virium ægræ ratione, usque dum dosses omnino sex hauserat. Primis aliquot vomendi vicibus urina penitus supprimebatur, quam post-

ea

ſtea quandoque per intervalla reddebat, ſed rarò admodum: quo frequentius Emeticum repetebat, eo majorem aquæ copiam ſolebat rejicere, idque ſub finem tam per os quàm per ſedem. Verum poſt tertiam doſin tumor ſubſidere atque imminui cœpit, & poſt quatuordecim dies filo, quo craſſitiem corporis inflati juſſu meo fuerat dimenſa, judice ac teſte, jam tribus pedibus gracilior comparuit, atque aliquot aquæ Congios, ſupputatione ex iis, quæ mihi ipſa narravit, facta, ἄνω καὶ κάτω egeſſerat. Ita ut quæ prius in lecto non niſi erecta dormiebat, ne decumbens ab aquarum pondere ſuffocaretur, jam capite in pulvinar reclinato ſecura jaceret, & de latere in latus pro arbitrio ſe movere potuerit. Cum verò dicta Emetica operandi violentiâ *Vapores*, quos dicunt, ad eum gradum excitarent, ut iisdem diutius morbum laceſſere tutum non foret, & tamen tam ex reſidua adhuc ventris mole, quàm aquarum rotatione, quam toties percipiebat, quoties ſe in alterutrum latus convertebat, & veſtigiis inſuper rei cujuslibet prementis in tibiis etiam nunc manentibus, plus ſatis liqueret, multum aquæ adhuc in corpore reſtare: ob cauſam jam dictam reliquam Curationem Purgantibus propriè dictis cogebar abſolvere. Poſthac igitur vel Potionem Purgantem ſupra dictam, vel aliud quoddam Hydragogum præſcripſi; idque vel rarius vel ſæpius, prout vires ejus ferrent, aut Vapores minus infeſtarent. Etenim & Catharſis per inferiora Affectus Hyſtericos aliquatenus invitabat, licet non ita graves & violentos ac ſolebant Emetica. Atque in hac me-

thodo perſiſtebam, donec prorſus convaluiſſe videretur. Quæ dum fierent, hæc mihi præcipuè ſervanda occurrebant: Primo quod iis diebus, quibus à Purgatione feriebatur, nonnunquã magnam aquarum vim per ſedem excernebat, atque etiam ſub finem per meatus urinarios, vel ad Congii menſuram; quamlibet non ultra ℔iß. vel ℔ij. Potus pro ſingulis diebus concederem: ita ut portæ omnes, atque canales undicunque patere viderentur. Secundò notatu dignum erat, quòd curatione fere abſoluta ſiquando Vapores à Catharticis commoti tumultuarentur, venter, maximè verſus ſuperiora, intumeſcebat, tanquam novo aquarum proventu denuò repletus foret, quod tamen fieri non poſſe ſciebam, cum ita parce bibiſſet; ac proinde tumorem illum à flatibus, quos peperit ἀταξία iſta à Catharticis provocata, tantum oriri: quod meum judicium eventus comprobavit. Licet enim vel Congium aquæ eo die, quo purgabatur, ejeciſſet, mox tamen cœpit intumeſcere; nec remittebat tumor ille, ad guttur usque aſſurgens, & dyſpnœâ affligens, donec corpus à Purgantium moleſtia liberatum, ſtatum naturalem ac quietem reciperet; quo facto & tumor & cætera ſymptomata derepente evaneſcebant, donec à ſuccedente Catharſi de novo irritarentur. Denique & hoc animadvertendum erat, quòd cum præfata Fœmina annum agens quinquageſimum quintum, fluxum Menſtruum jam ab annis aliquot non fuerat paſſa, attamen Menſes magno quaſi flumine erumpebant denuò; qui ſanguinis fluxus debilitati & evacuationibus prægreſſis additus ingens Affectu-

um

um Hysterícorum agmen adducebat, dolorem scil. in dorso & circa regionem Splenis vehementem, Cephalalgiam, & Tussim ferinam. Adhæc tametsi post tam insignem Aquæ quantitatem per os, sedem & urinas eliminatam omnino credibile esset, non multum in corpore restare, attamen venter haud minus protuberabat, quàm nulla adhuc evacuatione tentata solebat. Quamobrem ad hos motus sedandos, qui etiam ad septimanam à postrema purgatione negotium facessebant, coactus sum, ad quatuor noctes continuas *Diacodii* ℥iß. propinare; quæ etiam Dosis erat repetenda, nisi somnus intra horas tres insequeretur. Quo tandem pacata sunt omnia, & tumor disparuit.

Hoc interim observari velim, quod si leviculo aliquo ventris tumore tentetur æger, non ita promptè educuntur aquæ per Infusionem Croci Metallorum, ac in Ascite grandiore, ubi ingens aquarum copia aggesta fuerit: etenim vel ipsa aquarum moles dum Emetici operatione agitatur ac concutitur, ad earundem evacuationem mirè confert; atque eam ob causam nisi venter in tumorem insignem attollatur, omnino convenit, ut tota res evacuationibus per inferiora committatur.

Est & aliud Medicamentum satis vulgare ac simplex, quod Hydropem pari ratione, qua illud, de quo modo egimus, expugnat. Nempe manipuli iij. *Corticis interioris Sambuci* à ligno derasi in ℔ij. aquæ & lactis simul mistorum, ad ℔j. incoquantur: Decocti hujus altera medietas manè, altera serò quotidie assumatur, donec æger convalescat. Hoc remedium & vomitionem ciet & catharsin,

pariter ac Crocus Metallorum, ac proinde eodem modo morbum depellit, non vi aliquâ ſpecifica: quocirca ſi neutrum harum operationum præſtet, vel ſi mediocriter ac parcè, nihilum prodeſt quidem: Ubi verò alterutram producit efficaciter, maximè verò ſi utramque, mire ad hunc morbum debellandum confert.

At ſane, quod ſerio animadvertendum eſt, haud raro accidit, ut aqua non ſolùm in crura ac tibias deturbetur, ſed etiã in ipſam abdominis cavitatem depluat, quæ tamen Medicamentis Catharticis ſive ἄνω ſive κάτω ducentibus, omnino elicienda non eſt. Verbi gratia, quoties hujusmodi tumor vel Phthiſin diuturnam excipit; vel à viſcerum alicujus labe ac putredine naſcitur; vel à ſanguinis tono, ſi ita loqui fas eſt, non tantum relaxato, ſed & deperdito, ac ſpiritibus penitus exhauſtis; vel à longa Fiſtularum in partibus carnoſis morâ, quæ copiolam ſaniem egeſſerunt; vel à nimia debilitate atque evacuatione tam humorum quàm ſpirituum, quas advocavit ſive ſalivatio, ſive ſudatio, ſive etiam Purgatio juſto intenſior, & Diæta tenuis, quæ in Luis Venereæ Curatione, etiam magis, quàm res poſtulabat, fuerant adhibitæ. In his atque aliis morbis ad hunc modum factis æger non tantum non juvabitur à Catharſi, ſed imminuto adhuc amplius ſanguinis tono augebitur malum. Quamobrem rebus ita ſtantibus, omnis Curationis Cardo in ſanguine ac viſceribus omni ope corroborandis firmandiſque omnino vertetur. Inter cætera hujus ordinis, præter Remedia Confortativa infra enumeranda, ego certiſſimo Experimento edo-

edoctus sum, aeris mutationem, & in aere libero Exercitium, quale quale demum æger ferre potuerit, huic Indicationi apprimè respondisse; spiritibus scil. quasi nova vita hoc pacto afflatis, atque Organis Excretoriis ad pensum sibi debitum denuo revocatis.

Est etiam, ubi absque omni istiusmodi προφάσει Intentioni isti, quæ aquas evacuandas respicit, nec Catharticis, nec Emeticis satisfaciendum est: quoties enim vel æger constitutione est infirmiore, vel Fœmina Vaporibus atque ataxiis spirituum animalium admodum obnoxia; fieri non potest, ut Catharticis, & multo minus ut Emeticis res geratur. Hic itaque aquarum evacuatio *Diureticis* committenda est. E quorum familia licet quamplurima in Medicorum scriptis magni sint nominis, efficaciſſima tamen (ne dicam sola) mihi videntur ea, quæ è *Salibus Lixivialibus* fiunt: neque quicquam refert, è quorum vegetabilium genere cineres petantur. Quandoquidem verò vix aliud vegetabile *Genistâ* sit parabilius, & in hoc morbo bene audiat, ego ut plurimum *cinerum* ejus ℔j. *in Vini Rhenani* ℔iiij. frigide infundi jubeo, addendo *foliorum absinthii vulgaris* pugillum unum alterumve. Liquoris per filtrationem colati ℥iiij. manè, hora quinta pomeridiana, & serò, ægro jugiter hauriendas impero, usque dum tumor evanuerit. Quo solo Remedio Hydropes pro deploratis habitos curatos vidi in iis, quorum Crasis debilior Purgantibus ferendis non fuit.

Aquis autem, (ut ad secundam Intentionem properemus,) quæ sunt proxima causa morbi, jam

penitus evacuatis, non nisi ad dimidiam Curationis partem ut plurimum perventum est, nisi sanguinis etiam debilitati, quæ prima morbi origo fuit, occurratur longo & assiduo Medicamentorum *Calefacientium* & *Corroborantium* usu, unde novus aquarum proventus præcaveri possit. Quamvis enim in junioribus sæpe contingat, ut aquis ritè expurgatis sine alio quovis præsidio convalescant, cùm eorum calor naturalis jam ab aquarum onere ac pressura liberatus, dictorum Remediorum vices supplere valeat; tamen in ætate provectioribus, aut iis, qui aliàs minus sano corporis habitu sunt præditi, omnino necesse est, ut statim ab aquarum eductione jam absoluta, ad eorum simplicium usum, quæ sanguinem excalefaciunt invigorantque, protinus confugiant. Inter quæ ea, quæ ego jam superius in *Podagrâ* curanda laudavi, sive ipsa Remedia spectent, sive *sex Res non-naturales*, præter illa, quæ jam dicentur, locum habere possint: (nisi quod *Vinum*, à quo in Podagra prorsus est abstinendum, non tantùm non noceat Hydropicis, sed & prosit admodum, si pro potu ordinario usurpetur;) Cùm hi duo morbi id habeant commune, quòd eadem Remedia Corroborantia utriusque causæ originali adversentur. Fatendum est interim, quod cum tam ex manifestis Phænomenis, quàm à juvantibus & lædentibus edocti simus, tum hos, tum alios plures *morbos Chronicos* sanguinis debilitati atque *indigestioni* ortum debere, nec ulterius progredi valeamus, adhuc in extimo morborum cortice hæremus; nec in essentiales eorundem differentias, & specificas Humorum depravatio-

vationes ab istiusmodi Indigestionibus prognatas, (quæ quidem ἀπεπσία communis omnium stirps est) quimus penetrare. Uti neque varias illas specificationes, quæ in morbis Acutis ab una eademque causa, sanguinis nempe *inflammatione*, fluunt, ullatenus callemus. Quocirca tam in his, quàm in Chronicis morbis, cum *Specificis* careamus, Curationem non ad Essentialem morborum naturam, sed ad causam eorundem magis generalem dirigere cogimur; Curandi methodum subinde variantes, vel pro indicio naturæ spontaneo, quo in morborum eliminatione illa utitur, vel experientiæ, cui potissimum Medicationis generi quilibet morbus facillimè concedat dictantis, filum secuti.

Porrò ad hanc, de qua jam agimus, intentionem implendam, nempe ut sanguis corroboretur; sive aquarum evacuatio per hoc Diureticum, sive per Catharsin, vel etiam Vomitionem procuretur, ut suprâ, omnino necesse est, ut æger, quantum res ferat, *Vinum* potare teneatur, dum in curando est, (modò ne prius incipiat οἰνοπροσίαν, quàm meatus quadantenus recluſi fuerint, & porta aquis data,) vel saltem loco vini Cerevisiam aliquam è generosioribus; cum liquores tenues ac refrigerantes quilibet, ut ut ægri palato arrideant, qui ferè semper in hoc morbo siticulosus est, eum magis Phlegmaticum reddant, & aquis obstetricentur: rarò itaque, aut nunquam hi sunt concedendi. Atque è diverso liquores generosi, modo non sint spiritus per destillationem eliciti, usque adeò sanitatem promovent, ut vel soli aliquando amissam

revocaverint; utique in morbi initio, nondum multa aqua distento abdomine; præsertim si Herbis calefacientibus & confortantibus fuerint imprægnati. In Pauperibus, verbi gratia, quorum res angusta domi meliora remedia non permittebat, *Cerevisia fortis*, in qua quantitas sufficiens *Radic. Raphan. Rustic. fol. Absinth. vulgaris*, *Cochlear. hortens. Salviæ. Centaurii min. summitatum Genistæ* inclusa fuerit, meo consilio usurpata pro potu ordinario, sola fuit instar omnium. Proditioribus Vinum Canarinum eisdem herbis amaris potest similiter imprægnari, cujus haustulus bis terve de die inter Medicamenta suprà memorata deglutiendus ast. Vel si id palato minus allubescat, *Vinum Absinthites* vice ejus substituatur, de quo æger sumere possit cochlearia ix post *Electuarii Digestivi* (in *Tract. de Podagrâ* descripti) ʒij. horis medicinalibus, *i. e.* manè, quarta pomeridiana, & nocte devorandas. Electuarium hoc huic intentioni faciendo satis Corroborantia quælibet Medicamenta longo post se intervallo linquit alia. Hic vero magni momenti est, quòd æger parcè admodum bibat liquores istos, qui minus generosi sunt; quandoquidem omnes, qualescunque demum sint, aquis nonnihil incrementi dant; adeò ut vel omnimoda abstinentia à potu nonnullos sanaverit: atque ob eam causam, si liquoribus istis quandoque indulgendum sit, æger tamen admodum parcè eos bibat. Veruntamen cùm sitis magna huic affectui se comitem adjungere soleat, quam insuper à potu tenuiori abstinentia adaugeat, è re erit, ut æger sæpiuscule aqua frigida, *Spiritu Vitrioli* acidulatâ

latâ os colluat, aut *Tamarindos* in ore subinde teneat, aut *Limonem* manducet; neutrum verò deglutiens, præ eorum frigiditate, quæ morbo minùs convenit.

Verùm inter *Corroborantia*, *Chalybs* in Hydropis incipientis curatione haud infimum locum sibi vendicat, sanguinem videlicet invigorando, calefaciendoque. Quam ob causam & *Allium* hic adeò conducit; cùm eo solo, missis evacuantibus, Hydropem ex aliorum præscripto, non meo, depulsum noverim.

Est enim observandum, eum Hytropem, qui vel pedes tantùm inflavit, vel etiam ventrem, sed modicè, non statim Curationem per Emetica & Cathartica sibi deposcere; sed hujusmodi liquoribus præfatis calefacientibus & corroborantibus haud rarò cedere. At verò præ cæteris seriò animadvertendum est, quòd quoties hunc morbum solis corroborantibus, vel etiam Lixivialibus aggredimur, æger nullo modo expurgandus est sive mitiori, sive fortiori quocunque Pharmaco, tantisper dum sanguinis corroborationi navatur opera: evertet enim Catharticum, quicquid Corroborans substruxerit; quod vel invitus agnoscat oportet, qui observaverit tumorem, qui ab usu Corroborantium jam imminui cœperat, mox à Purgatione augeri. Etenim tametsi cùm intentioni isti aquas educendi satisfacere cupiamus, haud abs re fuerit, etiam Corroborantia subinde exhibere; tamen cùm tota res in isto solùm cardine vertatur, ut sanguis corroboretur, omnino necesse est, ut à Catharticis abstineamus.

Notan-

Notandum est autem, ægrum non semper sanari, quamvis utrique Indicationi satisfecerimus, *i. e.* tum Aquæ in abdomine congestæ omnino eductæ fuerint, tum etiam Calefacientia & Corroborantia postea ad præcavendum novum aquarum proventum fuerint exhibita. Etenim non rarò contingit, ut *Ascites* ad multos annos perdurans, diuturna aquarum in viscera incubatione eorum substantiam perverterit, & quasi semicoxerit; & tam ipsa viscera, quàm partes vicinas corruperit penitus, glandulas præternaturales & Vesiculas sanie turgidas generans, & omnia intra abdominis cavitatem contenta in putrilaginem quasi quandam convertens: prout in eorum cadaveribus, qui ab Ascite inveterato sunt interempti, Sectio patefecit. Morbus ad hunc gradum jam profectus, Artis subsidia, quantum video, contemnit. Nihilominus Medici est, cùm certo scire nequeat, quantum adhuc noxæ viscеribus illatum fuerit, curationem omni ope moliri Remediis tam Evacuantibus, quàm Corroborantibus; & neque animo ipsus cadere, neque ægro, ut cadat, autor esse debet. Cui rei ob hanc potissimum causam danda est opera, quoniam in permultis Affectibus, morbi fomite jam penitus exantlato, Natura, quæ noctes atque dies nostris rebus invigilat consulitque, sponte sua mirum in modum machinatur, quo ægrum à pernicioſis morbi reliquiis muniat ac tueatur. Quamobrem omnis Ascites quantumlibet inveteratus, & quantumlibet funestam cladem viscеribus intulerit, haud alio modo tractari potest, quàm si nunc primum occœperit.

Topica

Topica sive Remedia *Externa*, quantum ego observare potui, nihil egregium in hoc morbo præstiterunt unquam. Ea minus saltem nocuere, quæ in forma sive Cataplasmatis, sive Linimenti abdomini ad tumorem discutiendum fuerint applicata: Neque tamen video, quo pactò aquæ possint discuti. Verum & alia sunt à nonnullis Remediorum loco præscripta, quæ ita non prosunt, ut etiam obsint plurimum: Hujusmodi sunt *Unguenta è Catharticis* fortioribus confecta, atque abdomini adhibita. *Vesicatoria* item cruribus & tibiis superimposita, ubi cutis in magnam molem fuerit protensa, ad aquas scil. hoc pacto educendas. Utrumque hoc genus Medicationis est periculosum; cùm à primo vis simplicium Cathartica ita penitus nonnunquam musculis ac membranis impingatur, ut excitetur Hypercatharsis, nulla Remediorum ope unquam sistenda. *Vesicatoria* autem locis prædictis ab Empiricis applicari solita, calorem naturalem jam fermè aquis obrutum, deficientibus item spiritibus Animalibus, omnino extinguunt, & *Gangrænam* (plus satis in hac casu familiarem) sæpenumero invitant. Etenim vulnus vel leviſſimum in Hydropicorum carnibus, maximè in membro pendente, sanatu difficillimum est: quoniam ipsa carnium substantia his in partibus usque adeo irrigua est & scatens latice, ut data quacunque porta, continuo cursu prorumpat humor, à quo vulneris conglutinatio impeditur. Neque aut feliciori cum eventu, aut minore discrimine administrantur, me judice, sive *Paracentesis*, sive *Acupunctura* à nonnullis celebratæ, quàm Vesicatoria.

Ut

Ut tandem finiam; quamvis hic Morbus ubi jam in verum *Ascitem* evaserit, pro deplorato semper habitus fuerit; attamen constabit, quòd si dicto modo tractetur, æque certo potest subjugari, (modò viscera à corruptione sint libera) ac alii permulti, qui non ita funesti vulgò æstimantur.

At si quis fortè arguerit hæc Remedia, utpote simplicissima & planè inartificialia, ego potiori jure ejus nequitiam arguam & improbos mores; si dum ringatur, alios hujusmodi simplicibus Medicamentis juvari, se, uxorem, vel liberos suos, siquando ægrotaverint, vel vilissimis ad sanitatem reduci exoptet. Addè, quòd fucum sibi facit Morio, *Equitans in arundine longâ*: etenim Artis Medicæ pompa & dignitas non tam in Formularum concinnitate & elegantia, quàm in Morborum Curatione cernitur.

Atque hæc sunt, quæ de his duobus morbis dicenda habui: & nisi fallor, alios haud attingam unquam. Verùm ista quod spectat, quæ hactenus in publicum dedi, si quis ea semel tantum perlegere dignetur, est, quod doleam, me huic eam perdendi temporis ansam præbuisse: Quod si eadem sæpius relegere voluerit, & alta mente reponere, nullus dubito, quin eum fructum ex iis capiet, qui voto & magnis laboribo, quos ego in istis observationibus faciendis componendisque locavi, aliquatenus respondeat. Quæ quidem quàm bona fide fuerint traditæ, haud aliter sciet, quam si in earum Praxi fuerit versatus, ac perinde in observando diligens ac curiosus Explorator, atque Ego prius fueram. At si in paucis iis, quæ scripsi, Naturam, me quasi manu

manu ducentem, omnino ſecutus fuerim, nullius unquam Hominis, quantuscunque is demum ſit, opinationibus me addicens, pro certo habeo, ſapientes, quotquot ſunt, veniam mihi ſaltem daturos; quos & latere non poteſt, duo eſſe hominum genera, qui profectum omnem in Arte Medica ex æquo prohibent, ſufflamminantque: Primum ii ſunt, qui nullum prorſus ſymbolum ad eam, quam profitentur, Artem excolendam ipſi conferentes, illis ſuccenſent, qui vel minimum conferre videantur; defectus interim ſuos atque ſocordiam, Reverentiæ, quam Antiquioribus, à quibus ne latum unguem diſcedere audent, deberi contendunt, ſpecie prætexentes. Quorſum verò reliquas artes omnes, quæ homines minus tangunt juvantque, magna incrementa ſumpſiſſe fateamur, etiam ſine ulla priſcorum hominum injuria, ſolam autem Medicam undiqne perfectam exiſtimemus? An non certioris iſtius, quæ nunc obtinet, navigandi Artis Repertores, cum *Pyxidis Nauticæ* uſum, qui ita feliciter ceſſit, tentare potuerint, niſi primos ac rudiores illos, qui non niſi ad ſtellarum conſpectum, & littorum anfractus curſum ſuum dirigebant, prius contempſerint? Aut accuratior illa ac magis perfecta, ſive conſtruendarum navium, ſive earundem in pugna regendarum, Ars, qua hodie præ cæteris pollent Europæ magis Occidentales incolæ, iſtos ſugillat Naupegos, qui claſſes eas fabricabant, quæ olim *Actii* depræliabantur? Aut *Auguſtum* & *Marcum Antonium*, tanti belli duces & claſſium Rectores, ignominia afficit? Adhæc innumera ferè ſunt exempla rerum à nuperis hominibus inventarum,

rum, quæ antiquioris ſeculi inventis longè antecellunt: quarum omnium Repertores haud potiori jure priſcorum memoriæ vim inferre cenſendi ſunt, quam is filius patris famam lædere putandus eſt, qui rem familiarem à Parente acceptam, induſtria ac ſolertia ſua auctiorem ac cumulatiorem reddiderit. Eſt & aliud hominum genus, qui præ animi levitate, ingenii ac ſapientiæ haud vulgaris titulum affectantes, *Speculationes* ad morborum Curationem ne hilum facientes, moleſtè ingerunt; Medicis non tam viam præmonſtrantes, quàm ignibus ſuis fatuis devios in errorem agentes. His Natura eum ingenii modum largita eſt, quo de illa doctè nugari queant; at prudentiam non dedit, qua intelligant, ſe eam haud aliter ſcire poſſe, niſi experientia Indice, atque ejus peplum revelante: quando abjectior humanæ naturæ conditio ad ſcientiam *Intuitivam* nullatenus aſſurgens intra anguſtos cognitionis, quam à quinque ſenſibus haurire poteſt, limites coarctetur. Unde nihilominus vir *Prudens*, quantum fert ſors humana, quis poteſt evadere; *Philoſophus* verò, ſaltem pro auguſtiori hujus nominis Majeſtate, nemo Mortalium evadet unquam. Medici autem *Philoſophia* omnis in Expiſcandis Morborum Hiſtoriis, iisque remediis adhibendis, quæ, *experientia* Indice ac Magiſtra, eosdem valent depellere, tota ſtat; obſervata tamen, ut alibi dixi, Medendi Methodo, quam recta ratio (non ſpeculationum commentis, ſed trito & naturali cogitandi modo innixa) ei dictaverit.

Poſt-

Postscriptum.

LEctor mihi veniam concedat, si unum haud parvi tam in dignoscendis quam curandis Febribus momenti hic adjiciam, quod nisi memoriæ mihi exciderat, loco magis suo dicendum fuerat. Observavi, quod singulis annis ab hyeme ingruenti usque ad ver adultum, *Febris* quædam invadit, quæ tam quoad Symptomata quam curationem à *Stationariâ*, sive Febre Epidemica Constitutionis generalis, quæ tum obtinet, plane discrepat, proindeque in febrium, quas *Intermittentes* appello, classem recensenda est. Frigiditati aeris una cum crassitie ac humiditate ejusdem illa originem suam debere videtur: Hinc enim pori cutis occluduntur, & sanguis ob impeditam transpirationem colluvie serosa oneratur, quæ tandem inimica facta, ac diuturniore mora putrescens, facile à suscepto frigore, vel à levi aliqua occasione febrem accendit. Si materia morbum committens copiosa admodum fuerit, ea febris emergit, quam sub titulo *Peripneumoniæ nothæ Libro de morbis Acutis, Sectione sextâ, Capite quarto* descripsi. Sin autem humor iste minus scateat, ea solummodo symptomata producit, quæ jam descripturus. Æger per diem unum vel alterum post primum febris insultum nunc incalescit, nunc friget: de dolore capitis atque artuum cum inquietudine quadam totius corporis conqueritur: Lingua alba apparet, pulsus sanorum pulsui non admodum absimilis, urina turbida est & intensè rubet: sanguis ei detractus Pleuriticorum sanguinem æmulatur: Tussis

ferme adeſt; ſed reſpirationis difficultas, thoracis coarctatio, & dolor capitis inter tuſſiendum, quaſi idem diſſiliret, dictæ tuſſi, (ſicut in *Peripneumoniâ nothâ* ſolent) ſe non adjungunt, proindeque cum notis inſignioribus peripneumonicis hæc febris haud ſtipuletur, licet à dicto morbo non niſi gradu diſſideat, *Febrem Hyemalem* indigitare lubet.

Hic morbus, etſi primo ejus inſultu ſymptomata ſolummodo à frigore ſuſcepto orta, præ ſe ferat, ſi tamen male tractetur, longam ineluctabilium malorum catenam poſt ſe trahit, quæ tandem mortem ipſam accerſunt. Etenim, cum Æger lectulo incarceratus fuerit, & Cardiacis neſcio quibus ad ſudorem eliciendum, ac proinde ad febrim ſolvendam (quod tamen raro perficitur) mulctatus, delirium, Lethargus, pulſus languidus & inordinatus, lingua arida, maculæ rubentes, & quandoque ad livorem aliquantulum accedentes ſæpe ſæpius hanc febrim comitantur. Hæc atque hujusmodi ſymptomata, etſi nonnullis pro *malignitate*, ut loqui amant, imponant, revera tamen rei male geſtæ ſunt adſcribenda. Cum enim hæc febris ſuapte natura plus ſatis inflammatione polleat, ſanguis adhuc ulterius Cardiacorum & jugi lectuli uſu incenditur: unde ſpiritus in confuſionem, ac motus inordinatos inconditosque adiguntur, atque materiâ morbifica in cerebrum impulsa in peſſum ruunt omnia.

In hac febre pellenda hunc mihi ſcopum propono, ut exundantem ſcilicet illam pituitæ colluviem ob hyemis analogiam congeſtam Venæ-ſectione revellam, & repetita Catharſi ſubducam. Hæc ut fiant, ubi primùm accerſor, ſanguinem è bra-

è brachio dextro ad ʒix. vel x. mitti jubeo. Die ſequente blandam illam potionem purgativam, mihi in praxi familiarem, exhibeo: Ut ℞. *tamarind.* ʒß. *fol. ſennæ* ʒij. *rhabarb.* ziß. *Coq. ſ. q. aq. ad.* ʒij. *Colaturâ diſſolve mannæ & ſyr. roſar. ſol. an.* ʒj. *M. f. potio, ſumenda ſummo mane.* Hanc potionem per duas alias vices repeto, die uno inter ſingulas purgationes interpoſito, modò ſymptomata omnia citiùs non diſparuerint: Et noctibus inſequentibus Paregoricum ex ſyr. de meconio ʒj. propino. Diebus à Purgatione vacuis, modo Tuſſis adſit, *Decoctum Pectorale*, & *Eclegma ex oleo amygdalarum dulcium, ſyr. Capill. Veneris & violarum* ſubinde aſſumenda præcipio. Atque ad nimium ſanguinis fervorem reprimendum, ſi febris magnoperè æſtuet, *Emulſionem ex ſeminibus frigidis* præſcribo: ut & *Julapium ſeq.* ℞. *Aq. Nymph. Portulac. & Lactuc. an.* ʒiiij. *ſyr. de limonibus* ʒiß. *ſyr. viol.* ʒj. *M. f. Julap, de quo bibat ad libitum.* Interim ut æger à lecto Interdiu ſibi temperet, injungo, ut & à carnis eſu: poſt primam verò, vel ſecundam purgationem hauſtulum jusculi tenuis ex pullo gallinaceo facti ſubinde aſſumendum concedo. Verùm hoc notandum, ſi ſymptomata quævis graviora, ut reſpirationis difficultas, dolor capitis inter tuſſiendum lancinans, malum hoc ad Peripneumoniam notham propiùs accedere indigitet; hoc in caſu tam Venæ-ſectio, quam Catharſis eousque debitis intervallis ſunt iterandæ, donec ſymptomata omnia penitus evanuerint, & æger eo modo, quem Capite dicto deſcripſimus, ſedulò tractan-

dus. At non nisi perquam rarò febris, de qua jam agimus, ad eam sævitiem assurgit, ut post unicam Phlebotomiam, & tres Purgationes pluribus evacuationibus indigeat.

Sed de hoc satis, quod tamen mihi neutiquam reticendum videbatur, quo minus errante diagnosi febris hæc *hyemalis* pro *Stationariâ*, sive febre Epidemica generalis cujusvis Constitutionis habeatur, cum ingentem hominum vim ob hanc rem vel neglectam, vel ignoratam periisse certò sciam.

SCHEDULA MONITORIA

De

NOVÆ FEBRIS INGRESSU.

Per

THOMAM SYDENHAM, M. D.

Accedunt Ejusdem

De Febre putrida Variolis confluentibus superveniente;

Et de Mictu sanguineo à Calculo renibus impacto

DISSERTATIONES.

VIRO

Tàm Virtute quàm Eruditione undique consummato

CAROLO GOODALL, M.D.

Coll. Med. Lond. Socio.

Cum ea, quæ de Febre præsentis hujusce Constitutionis nuper observâram, in publicum edere statuerem, Tibi, præ cæteris, Vir Ornatissime, opellam hanc meam dicandam esse censui; idque ob duas potissimum rationes mihi faciendum vide-

videbatur. Primùm quòd, cùm amicissimus mihi sis, comes indivulsus lateri semper hæsisti, meque tuo juvasti patrocinio contra omnes, quotquot se mihi uspiam objecerant. Quod non tam mei ipsius gratiâ præstabas, quàm ex incocto generoso Pectori Honesto, hoc est, ex magno proboque Animo, qui tibi Author fuit, ut Veritati à te cognitæ compertæque assentiri haud dubitares, etiam cùm omnes ferè omnium, qui rem Medicam tractabant, linguæ in me unum exacuerentur. Quibus tamen non est quod irascar, (nec irascor sanè) quandoquidem cum tot nequam Medicastri cerebrosa sua somnia & figmenta venditantes, quo famam sui latius spargerent, toties mundo imposuerint; fas omnino erat, ut Viri ingenio & judicio præditi, non statim & sine examine ea dimitterent, quæ ego jam recepto Praxeos morì plurimum adversantia in medium protuleram. Quo non obstante cum nihilo tibi minus debeam, mearum partium esse duxi, gratum animi mei in te affectum omnibus testatum facere: quando vix alia virtus naturam humanam ad profectûs ultimas metas evectam, hâc deceat magis. Nam sicuti Reges eos, quibus favent, titulis & honorum insignibus illustrare, atque aliis spectabiliores reddere satagunt: ita natura, quoties hunc velillum humili turba ac grege hominum eximere voluerit, Gratitudinem, ceu excelsioris Genii notam ac characterem solet imprimere. Altera Ratio, cur hæc tibi potissimùm inscribam, hæc est: quod sc. pro familiari illa & quasi quotidianâ consuetudine, quam jam per multos annos invicem habuimus, Tibi imprimis, plus quam cuiquam mortalium,

um, notum esse oporteat, quanto cum labore Notitias illas, quantulascunque, tam Historiæ, quàm Curationis Morborum, de quibus palam disserui, indeptus fuerim. Quæ omnia non simul & semel evulgavi, sed interposito annorum aliquot intervallo, prout in aliqualem eorundem cognitionem pervenire tandem potuerim. Istas verò Observationes meas ita mancas & imperfectas esse judico, ut me magis earum pudeat, quàm ut ullam exinde laudem mihi quæram. Utut se res habeat, illud saltem in mei excusationem potest adferri, quòd licet 30. annorum, & quod excurrit, spatium, quibus ego non indiligenter in morborum observatione versabar, sufficere posse videatur ad majorem, quàm in eorum cognitione ego feci, profectum faciendum; attamen haud temerè affirmo, quòd licet hoc temporis spatium plus quàm sufficiat ad Cerebrum Theorematis & Commentis fictitiis, ex Authorum libris collectis, (quæ omnia non magis ad morborum Curationem faciunt, quàm Pingendi Ars ad Artem Navigandi,) planè obruendum, attamen ne quadruplicatus quidem horum annorum numerus, etiam in homine occupationibus medicis distractissimo, satis erit ad eundem in omni Medicæ Artis, quaqua patet, circuitu rite perficiendum. Ego saltem pro meo modulo omnem, quam potui, operam istuc contuli, ut Observationes quàm accuratissimas colligerem, quas sine morâ prælo mandandas curavi, ut si quid utile haberent, id statim Publico cederet. Quâ in re cùm meo munere, pro virili, defunctus jam mihi videar, acquiescit animus meus, nihil porrò sollicitus, quo in loco ab aliis habeantur mea scripta. Hoc tan-

tùm addo, quòd sicuti, si quis ea neglexerit, mihi ne hilum nocuerit; ita qui semel tantum perlegerit, haud multum exinde proficiet. Sed ut hæc missa faciam, obsecro te, Humanissime Vir, ut Tractatulum hunc æqui bonique consulas, quo testatum esse volui, quanto te honore prosequor; quod pariter faciunt etiam ii omnes, quibus longè minus, quàm mihi perspecta est virtus tua. Neque jure merito existimare quis potest, me, qui tui nullatenus indigeo, tibi assentari, cùm palam profitear: quod sicuti in ea, quam exerces Arte, nemini secundus sis, (ut modestè loquar,) ita morum integritate, honestateque undique absolutissimâ, omnes fere, quorum ego consuetudine unquam usus fuerim, superes. Diu vivas post mea fata, & in Iatricâ palmam feras; non tam ad nummos posterorum usui corradendos, (quæ quidem ratio, si cùm sequente conferatur, animam ferè Brutorum redolet) quàm ut seculo tandem aliquando detegas, quibus modis ista in morbis persanandis difficultates, sub quibus Ars Medica hactenus gemit & succumbit, vinci queant. Quod dum moliris, istis, quæ ego primis jeci fundamentis, si modò libet, possis superstruere. Ita tamen, ut errata, in quæ ego fortè inciderim pro more humano, in meis Observationibus sive Historiam sive Curationem hujus illiusve morbi attinentibus, ubi ab annosâ & repetitâ Experientiâ melius fueris edoctus, liberè ac palàm arguas. Neque hoc pacto defuncti ejus memoriam lædes, qui in vita cùm esset, nihil prius habuit, quàm ut Ars Medica à quocunque demum promoveretur, non tam eruditis de Morborum naturâ com-

commentationibus, (quibus ad nauseam & fastidium usque jamdiu explemur) quàm certâ fidâque eorundem curandorum Methodo. Vale, Vir Optime, & amare perge

Tibi semper Addictissimum

THO. SYDENHAM.

SCHEDULA MONITORIA

De

Novæ Febris Ingressu.

TAmetsi ingravescens jam ætas, & à diuturnis morbis pænè confecta, missionem à Cogitandi penso, Meditationeque intensiori vel eo nomine sibi jure postulare videatur; attamen non mihi tempero, quin vel propriæ sanitatis dispendio, alienam curare satagam: populares scilicet meos admonens de subingressu Novæ cujusdam Constitutionis, à qua pendet Febris Nova species à nuper grassantibus multùm abludens.

Memoriâ recolendum est, quòd in Autumno, *Anno* 1677. Febres Intermittentes se primum

exerebant, quæ quotannis increbreſcentes, & Ἐπιδημικώτεραι factæ, donec ad ſuum ſtatum ſive ἀκμὴν pervenerint, poſtmodum ſenſim decreſcebant; & poſtremis hujus Conſtitutionis annis ita raræ apparebant, ut pro Morbo Epidemico vix, ac ne vix quidem haberi potuerint. Quâ de re pariter animadvertendum eſt, poſteriores duos Conſtitutionis jam exeuntis annos Hyeme rigidiſima fuiſſe infeſtatos; penultimum maximè, nempe Annum 1683. in quo ita enormi Bruma intemperies deſæviebat, ut nemo quisquam viventium illi parem, vel intenſiſſimo eo frigoris gradu, vel prælongo temporis tractu, viderit unquam. Quippe quo Thameſis, Nobilis fluvius, ita prævalido gelu compaginabatur, ut Curruum circumcurſitantium rotas, officinas ad Platearum modum mercibus refertas, ac numeroſiſſimam hominum frequentiam, ſolidi inſtar pavimenti, facilè ſuſtentaret. Subſequens Annus 1684. licet nec intenſo frigoris gradu, nec pervicaci duratione, præcedentem exæquaret, non tamen multùm ei utrobique ceſſit. At cum primùm exolveretur gelu Anno $168\frac{4}{5}$ menſe Februario, exorta eſt Febris iſta, de qua jam agere inſtitui; quam quidem ego novam Febris ſpeciem eſſe arbitror, atque Febri, quæ per octennium ultimò prægreſſum invaluit, eſſe prorſus diſſimilem.

An hujusce Conſtitutionis mutatio mutationi manifeſtarum aëris qualitatum, quæ per binas has hyemes ſucceſſit, tribuenda ſit, ego non ſatis

tis ſcio; quum pro comperto habeam, alterationes quoad ſenſibiles Annorum qualitates, utcunque diſpares, morborum Epidemicorum ſpecies non protuliſſe; & certam annorum ſeriem, quantumlibet annus unus ab alio, externâ facie & temperamento diſcrepaverit, nihilominus omnes in eadem Febrium Stationariarum ſpecie producendâ conveniſſe. Quod cùm ſeriò animadverterim, opinari mihi ſubiit, prout à me aliàs dictum fuit, Conſtitutionis mutationem à ſecreta aliqua abditaque alteratione in terræ viſceribus Atmoſphæram omnem pervadente, vel à Corporum Cœleſtium influxu aliquo maximè pendere. Tametſi hîc eſt notandum, quòd valedicente nobis olim Febre Depuratoriâ, ſiccisſimum ac vehemens gelu ab initio hyemis 1664. omnia conſtrinxerat; nec quicquam remiſit, donec menſis Martius adoleſceret; quo quidem tempore, quamprimum fatiſcente gelu terra ſolveretur, mox Febris Peſtilentialis, poſtmodum ipſa Peſtis graſſari cœperunt. Utut verò hoc ſe habeat, Febris, quam nunc tractamus, jam dicto tempore primum ſe oſtendit, nempe Februario menſe $168\frac{4}{5}$ & tàm præcedente anno, quàm eo, qui jam agitur, per omnes Angliæ regiones latiùs vagata eſt; longè magis & ἐπιδημικωτέρως aliis in locis, quàm hîc Londini deſæviens.

Ubi primùm ad hanc Febrem vocarer, omninò exiſtimabam, illam non ex eo genere Febrium fuiſſe, quas ego Stationarias appello; ſed

ſed potiùs ex intercurrentium familiâ, quæ ſingulis ferè annis promiſcuè adoriuntur. Non aliud ſcil. morbi genus eſſe rebar, quàm Peripneumoniam illam Notham, quam Libro de Morbis Acutis olim delineaveram. Unâ hâc intercedente diſcriminis notâ, quòd in hâc Febre ſubindè non comparebant Symptomata in Peripneumonia magis Pathognomonicâ, qualia ſunt Tuſis vehementior, Cephalalgia inter tuſiendum ſævisſima, & quaſi Caput diffringens, Vertigo à motu quolibet & Dyſpnœa ingens, quæ omnia Peripneumoniam Notham ferè comitabantur. Cùm itaque Librarius novam Tractatuum meorum Editionem eo tempore ſolicitaret, viſum eſt, conjecturam tunc meam, in qua me hallucinatum fuiſſe jam ſentio, in formâ Poſtſcripti publico dare; in quem quidem errorem me induxit ingens conſenſus, quo Febris hæc cum dictâ illâ Peripneumonicâ luculenter conveniebat, quæ nullâ non hyeme ſubinde occurrit. At cum æſtate ſuperveniente, quæ Febres illas Peripneumonicas ſolebat fugare, hæc nihilominus perſeveraret, ſtatim erroris mei commonitus, Febrem hanc ad novam Conſtitutionem redigendam omnino cenſui.

Symptomata diligenti, quantum potui, indagine comprehenſa, hæc fere ſunt, & olim fuere: Æger per vices calore & frigore tentatur; ſæpenumero & caput, & artus dolere queritur; pulſus ſanorum pulſui non abſimilis eſt; Sanguis è venis eductus Pleuritieorum ſanguinem haud rarò æmulatur; Æger utplurimum laborat Tuſi, quæ

quæ quidem quantò ab hyeme longiùs invadit morbus, tantò citiùs, unà cum aliis Symptomatis Peripneumoniam mitem & boni moris comitantibus, recedit. Dolor collum, & fauces (hic vero levior, quam in Angina) sub primum morbi insultum quandoque occupat. Febris tametsi prorsus continua sit, sæpe tamen Exacerbationes molestissimas ingruente nocte apportat, non aliter ac si duplex foret Tertiana, sive Quotidiana. Æger jugem in lecto decubitum, quantumlibet levissime stragulis coopertus sit, non sine magno suo periculo experitur; Febre enim exinde in Cerebrum versâ, vel in Coma vel in Phrenesin facile incidit. Et, ut verum fatear, ita proclivis est in hoc morbo ad Phrenesin lapsus, ut persæpe sua sponte, nulla ejusmodi data ansa, illico subrepat. At non eo excandescentiæ & furoris ascendit Phrenitis in hac Febre, atque illa, qua Variolis atque aliis Febribus correpti laborant; quinimo æger potius tranquille delirat, incongrua subinde effutiens. Ab intempestivo Cardiacorum usu, & regimine paulò calidiore Petechiæ sæpius efflorescunt, & in junioribus calido temperamento præditis, maculæ etiam purpureæ, certissimum summæ inflammationis indicium, tam in hoc, quam in alio quovis morborum Acutorum genere. Quandoque eruptiones Miliares, quas vocant, in superficiem corporis se dispergunt, Morbillis haud multum absimiles, nisi quod rubent magis, & quando recedunt, squammulas istas furfuraceas, quæ in Morbillis cer-

cernuntur, haud relinquunt : licet hæ ſponte ſua nonnunquam ingruant, ſæpius tamen Lecti calore & Cardiacis extorquentur. Lingua ægri pro ratione imperati Regiminis, vel humida eſt, vel ſicca. Ubi inaruerit, fuſci eſt coloris in medio, quam partem undique cingit fimbria inalbeſcens. Ubi verò humida eſt Lingua, omni ex parte alba eſt, pellicula item ſcabra & albâ veſtita; Nam ſi æger ab adhibito regimine plus juſto incaleſcat, lingua ferè eſt fuſca & arida; ſin minus, humida eſt, & alba. Idem de ſudore dicendum eſt, qui pro ratione diverſi regiminis præfati dimanat. Nam ſi calidius tractetur æger, ferme viſcoſus effluit, è capitis præſertim regione. Quantumvis autem ſudor copiose, & undequaque erumpat, parum tamen ex eo levaminis ſentit æger; unde liquet, ejusmodi ſudores ſymptomaticos tantum eſſe, criticos non eſſe. Primis morbi diebus ſudoris ex arte provocatio, materiam morbificam ſi non in caput, ſaltem in artus ſolebat deponere. At ubi jam caput Febris occupavit, & Phreneſis ſemel invaluit, nulla reſtant Febris indicia, niſi quod pulſus nunc citatior eſt, nunc tardior, tandem vero, cum ex re male geſta ſpiritus in confuſionem omnimodam adigantur, pulſus inordinatus cum ſubſultu membrorum ſubingreditur, quem non ita diu poſt mors excipit.

Curationem quod ſpectat; iſta Peripneumoniæ ſigna, quæ hanc Febrem comitabantur, *Februa-*

bruario illo anni postremi, quo primum emergebat, statim ab hyemis exitu fidem, uti dixi, mihi fecere, eam prorsus in Peripneumonicarum familia censendam esse. Ac proinde me statim contuli ad usum Methodi istius, quam olim laudaveram in Curatione Peripneumoniæ Nothæ, & Auctario supra memorato. Quæ quidem Methodus satis feliciter cesserit, tum mihi in paucis illis, quibus medicandis per adversam valetudinem meam vix sufficiebam, tum etiam aliis, qui, me Authore, eandem experiri haud aspernabantur. Quicquid verò id demum fuerit, quod hanc mihi Methodum suaderet, jam mihi satis compertum est, quando & morbi Phænomena, & ultimi Anni, qui binas rigidissimas hyemes excepit, perpendo temperiem (Hyemis præsertim, si modo Hyems dici possit, quæ nullum frigus notabile secum adduxit;) mihi, inquam, constat, hanc Febrem nihil esse aliud, quàm simplicem Sanguinis Inflammationem; ac proinde Indicationes Curativas ad dictam Inflammationem debitis Remediis & methodo reprimendam, omnino dirigendas esse.

Hunc itaque ductum sequens, primo loco sanguinem è brachio dextro ad ℥x. educi volo. Neque sane Febris hæc (utut sanguis emissus Pleuriticorum sæpissime sanguinem æmulatur) reiteratam Phlebotomiam facile tolerat. Sin autem respirationis difficultas, dolor capitis inter tussiendum lancinans, &c. malum

malum hoc ad Peripneumoniam notham propius accedere indigitent; hoc in casu tam Venæ-sectio quamCatharsis eousque sunt iterandæ, donec symptomata omnia penitus evanuerint; prout Capite de Peripneumonia tradidi. Atque hoc diligenter animadvertendum volo. Vespéri *Epispasticum* seu Vesicatorium Nuchæ appono. Sequente Aurora, lenitivam hanc Potionem exhibeo:

℞. *Tamarind.* ℥ß.
Fol. senn. ʒij.
Rhabarb. ʒiß.
Coq. s. q. aq. ad ℥iij.
in Colat. dissolv. Mann. & syr. Rosar. solutiv. an. ℥j.
M. f. F. Potio, sumenda summo mane.

Quod quidem Cathartícum etiam alternis diebus repetendum præscribo, donec tertiam vicem expleverit. Hora somni post Catharsin toties quoties Paregoricum hoc vel simile injungo:

℞. *Aq. Paralyseos* ℥ij.
Syr. de Meconio ℥j.
Succi Limon. recenter extracti cochl. ij.
M. s. F. Haustus.

Id scil. cavens, ne forte ab agitatione & tumultu, quem in Febricitantium sanguine & humoribus Purgantia sæpe excitant, æger ex spirituum Animalium confusione, Comatosus fiat.

Quod

Quod quidem Symptoma Medicamentum Hypnoticum, quantumlibet contrà facere videatur, procul amolitur. Qua de causa ego in Febre Comatosa Anni 1673. Catharticum propinare non ausus, in Clysterum usu subsistebam, certò sciens, Remedia Purgantia eo tempore usurpata, illico Comata adduxisse. Quod fortean aliter evenire potuisset, si Paregoricum usurpatum fuisse post talem Catharsin mihi in mentem venisset. Ubi vero Purgatio celebrata non fuerit, Hypnoticum horâ somni nullatenus est concedendum; ne sc. Cathartici postridie deglutiendi operationem ac vim (quod fieri solet, quantumvis serò assumatur illud) sufflaminet, vel si non in solidum retundat, efficaciam tamen imminuat. In hac aut alia quavis Febre Epidemica, statutum mihi est, alvum non turbare in principio statuve morbi, nisi Venæ-sectione præmissâ. Quæ quidem praxeos Regula susque deque habita aut violata, quamplurimos Orco addixit, infantes maxume, prout alias in cautelam monui.

Observandum est autem, quod licet utplurimum Evacuationes omnes præfatæ in hujus Febris Curatione usurpari debeant; sæpe tamen æger, maximè si Juvenis aut Infans fuerit, post eductum sanguinem unâ Catharsi defunctus, statim convalescit, nec pluribus fatigandus est, Febre primo purgantis Remedii impetu expugnatâ. E contra vero nunquam opus est, ut alvus ad plures quam supra diximus vices solliciterur. Quandoque enim, licet id rarò evenit, Ægro è Febre jam dictâ methodo liberato, recrudescentia

materiæ Febrilis poſt dies aliquot morbum poſtliminio reducere videtur, quem tamen purgatio quartâ vice repetita mox eliminat. Tamet ſi in hac methodo nova hæc Febris rarò accidit, niſi ab Aphthis, quæ ſub exitu Febris præcedentis ſupervenere, & quæ jam ad ſtatum auctæ eam denuo revocant. Quæ quidem Febris Symptomatica tantum eſt, & Singultum per intervalla redeuntem ſæpenumero poſt ſe trahit, qui etiam ſublatâ Febre per dies aliquot perſeverat; at pro ratione redintegratarum Ægri virium ſponte tandem evaneſcit. Quod eſt diligenter animadvertendum, quandoquidem ex Singultu ſub finem hujuſce Febris accedente nihil ægro periculi eſt, niſi officiosè nimis & inutiliter multa ingerantur remedia: quod ſi fiat, Mors pro Medico eſt. Veruntamen tam Aphthæ quàm Singultus, vel horum utervis, ſi non ſponte faceſſat, ſed in longum tempus decurrat, facile fugantur uſu *Pul. Corticis Peruviani*; nempe ℥j. *Corticis cum ſyr. Papaver. Rhœad. q. ſ.* in formam Electuarii, vel Pilularum redacta, eaque methodo aſſumpta, quam olim tradebam Epiſtola ad D. D. *Brady*, ſuperbibendo hauſtum lactis defloratí. Quod remedii genus experimento deprehendi certiùs in hoc caſu ſcopum attingere, quam aliud quodvis etiam è celebratiſſimis, modo non fruſtrentur ejus vires (quod fieri aſſolet) ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à Purgatione liberis ſequentia, vel his ſimilia nonnunquam præſcribo:

℞. *Con-*

℞. *Conserv. Lujulæ & Cynosbati an.* ℥j.
Conser. Berberum. ℥ß.
Cremoris Tartar. ℥j.
Cum s. q. syr. è Limonibus F. Electuarium, de quo capiat ad magnitud. Nucis Moschat. ter in die superbibendo seq. Julap. cochl. vj.
℞. *Aq. Portulac. Lactuc. Paralys. an.* ℥iij.
Syr. de Limon. ℥jß.
Syr. Violar. ℥j.
Ms. F. Julapium. vel:
℞. *Aq. Font.* ℔j. *Aq. Rosarum, Succ. Limon. Sachar. albiss. an.* ℥iiij. *Coq. lentò igne dum despumaverint. cap.* ℥iij. *ad libitum.*

Verum in his omnibus spiritum Vitrioli, etsi summe refrigerantem, semper devito, utpote qui, cum egregiè stypticus sit, minus convenit morbis omnibus, quorum Curatio purgationi innititur; ut in hoc loco mineralem hujus spiritus naturam haud memorem.

Sæpenumero hîc accidit, maxime Febre jam ad finem vergente, ut æger dum hac Methodo tractetur, nocte subinde sudore sponte prorumpente diffluat: à quo admodum mitigantur universa morbi symptomata. Quo non obstante, cum hujusmodi diaphoresi fidendum non sit, supradicta Methodus nullo pacto est intermittenda; quandoquidem si æger ad longius temporis spatium istis sudoribus indulgeat, Febris, quam Purgationes præcedentes quadantenus subjugaverunt, denuo vires resumet. Si enim diaphoresis ista protrahatur ultra tempus illud, quo particulæ Fe-

briles coctione debitâ præparatæ, prorsus diffiantur ; qui post insequuntur Sudores, non ad aliud faciunt, quam ad inflammationem de novo accendendam. Quamobrem licet Sudores isti, qui sponte manabant, Critici fortasse fuerint, quoad materiæ Febrilis ejus, quæ expulsioni jam parata est, eliminationem; alii tamen, qui post illos eliciuntur, Symptomatici tantum esse possunt, atque adeo officere magis, quam prodesse. Verbo dicam : Hujus modi sudoribus noctu sponte sua prodeuntibus, opportunè favet lecti per noctem lenis calor ; quare stragula nec plura, nec densiora illis, quibus sanus assueverat, ægro aggerantur; nec exhibeantur medicamenta quævis excalefacientia : lectulo tantum indulgeat æger aliquantulum solito diutius mane subsequente; & postea pergat in supra descripta medendi methodo.

Diæta ex pulticula avenacea est, vel jusculo hordeaceo cum pomo subinde ad ignem cocto, atque etiam post secundam purgationem jusculo tenui ex Pullo Gallinaceo. Pro potu ordinario Cerevisiam tenuem nullatenus tepefactam injungo, ut & Decoctum Album (quod appellant) ex ʒj. C. C. usti in aq. communis ℔iij. cocti, & postea sacchar. albiss. edulcoratum.

Post Catharsin bis celebratam nulla suadet necessitas, ut alio loco adnotavi, Pullorum carnibus aut similibus Eupeptis ægro interdicere, cùm hæc per purgationem medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi, si alii viæ insisteretur. Atque porro post ultimam purgationem modo

Febris

Febris aliquantulum deflagraverit & intermittentis typum nondum prorſus induerit. Vini Canarini cochl. tria vel quatuor manè & ſerò, ut & poſt prandium, per dies aliquot propinentur, quo & vires citius inſtaurentur, & febriles avertantur acceſſus.

Cùm autem hæc Febris ſpecies præ cæteris, quas mihi unquam videre contigit, cerebrum petere quaſi apta nata ſit, nec ſine ingenti tum molimine, tum ægri periculo, inde queat deturbari; ægros meos ſollicitè moneo, ne ſe nudos lectulo, niſi noctu tantùm committant: Quod ſi usque adeò debilitati à morbo fuerint, ut erecto corpore ſedere nequeant, permitto ut vel ſuper lectum ipſum, vel ſuper grabatum, veſtiti jaceant, capite paululum elevato; nec ſino ut focus ſit luculentior in cubiculo, quàm cui æger tunc, cum ſanus erat, aſſueverat.

Atque ut hoc Regimen omnino tenendum eſt ab initio in pngulis hâc Febre correptis (ſi fœminas, in primis Puerperii diebus decumbentes excipias;) ita neceſſariò eſt imperandum, ubi ad ægrum, quem ob regimen juſto calidius, Phreneſis, Petechiæ, aut Purpureæ Maculæ obſederunt, aut alia quævis efferatæ inflammationis indicia, accerſitur Medicus. Hoc enim in ſtatu, quantumlibet ſanguinis detrahatur, quantumvis leviter tegatur corpus, quicunque demum liquores Refrigerantes ingerantur, non prius ſedabitur Febris, quàm æger ſe lectulo interdiu abſtinuerit: Cùm calor circumambientis aëris inter ſtragula concluſi, ſanguinem plus ſatis exagitet, & procum-

bentis corporis ſitus vehementiori impetu eundem in caput impingat. At hîc, ubi Phreneſis ob methodum imperitiorem ſemel invaluit, nec ſubito deleri poteſt, nec tutum eſt repetitâ ultra limites præſcriptos vel Phlebotomiâ vel Purgatione, ejusdem curationem aggredi; tandem vero ſuo tempore, ſuaque ſponte, ope dicti regiminis recedet. Ad quam tamen amovendam nihil perinde confert, atque ægri caput radi: quod itaque ſemper præcipio, nullum Emplaſtrum admovens, ſed Pileolum tantùm, quod ablatum raſurâ Capillitium ſpiſſitudine quadantenus compenſet, aut ſaltem Caput à frigore externo muniat. Hac Methodo Cerebrum refrigeratur admodum & recreatur, ita ut ſenſim calidas impreſſiones Phreneſin excitantes queat vincere.

Et quæ de Phrenitide hîc dicuntur, de Comate etiam huic Febri ſupervenienti dicta ſunto, in quo ut in dicta Phrenitide materia Febrilis in caput ſurſum fertur, ac proinde ſi linguæ albedinem excipias, nulla adſunt febris ſigna, at æger Apyrexia prorſus frui videtur. In hoc pariter affectu ac in alio, Cathartica, ſudorifica, veſicatoria atque id genus alia non tantum nullo cum fructu, ſed ne quidem ſine maximo periculo uſurpantur; iſtiusmodi enim evacuationes mortem ſæpius quam ſymptomatis hujus curationem adſciſcunt. Quamobrem poſt evacuationes generales per Venæ-ſectionem & purgationem factas, quantumlibet hoc ſymptoma aſtantes perterrefaciat, tota res naturæ & tempori committenda eſt. Licet enim ſtupore æger diu laborarit, poſt aliquam

quam multos tamen dies pristinam sanitatem recuperabit, modo lecto non perpetim affigatur, sed de eo eximatur indies, & supra grabatum vel etiam lectum vestitus decumbat. Interim autem abradatur caput & sub affectus finem vini canarini cochl. tria vel quatuor bis in die exhibeantur. Sed de hoc fusius egi in *Sectione quinta & capite secundo, lib. de Morbis Acutis*, ubi de Comate quodam insigni, Febrim constitutionis illius comitante, disserui.

Quoad Febrem autem haud deterrendus est Medicus à faciendis prædictis Evacuationibus, si fortè membrorum subsultum, vel motum Convulsivum in ægri corpore persentiscat, dum pulsus tangitur; quandoquidem in quibusdam generis Nervosi affectibus tam Venæ-sectio quam Purgatio, etiam sæpiùs repetitæ non tantùm non nocent, sed & necessariò sunt adhibendæ. Cujus rei experimentum à me factum in medium profero, nempe in quadam Convulsionis specie, quæ *Chorea Sancti Viti* vulgo appellatur; quo morbo haud pauciores quinque laborantes & vidi, & sanavi ipsement, & Venæ-sectionibus & Purgationibus per intervalla celebratis. De quo morbi genere cùm & mihi opportune occurrat, & eorum, quæ jam assero, veritati luculenter adstipuletur, pauca dicere non gravabor. *Chorea Sancti Viti* Convulsionis est species, quæ utplurimum pueros puellasve à decimo ætatis anno, ad pubertatem usque invadit; primò se prodit claudicatione quadam vel potiùs instabilitate alterutrius cruris, quod æger post se trahit fatuorum more;

poſtea in manu ejusdem lateris cernitur, quam hoc morbo affectus, vel pectori vel alii alicui parti adplicitam, nullo pacto poteſt continere in eodem ſitu vel horæ momento, ſed in alium ſitum, aliumque locum convulſione quadam diſtorquebitur, quicquid æger contra nitatur. Si vas aliquod potu repletum in manus porrigatur, antequam illud ad os posſit adducere, mille geſticulationes, Circulatorum inſtar exhibebit; cum enim poculum rectâ lineâ ori admovere nequeat, deducta à ſpaſmo manu, huc illuc aliquamdiu verſat, donec tandem forte fortuna illud labris propiùs apponens, liquorem derepente in os injicit, atque avidè haurit, tanquam miſellus id tantum ageret, ut deditâ operâ ſpectantibus riſum moveret. Cùm Affectus iſte ab humore aliquo in nervos irruente, quorum irritatione iſtiusmodi motus præter naturales producuntur, pendere mihi videretur; Indicationes Curativas primùm ad humores illos tam Venæ-ſectione, quam Purgatione minuendos, dein ad corrborandum genus Nervoſum omnino dirigendas cenſebam. Quem in finem hâc utor Methodo. Sanguinem ex ægri brachio ad ℥vij. plus vel minus pro ratione ætatis, educi jubeo. Die ſequente vel dimidiam partem, vel quiddam ampliùs (pro ratione vel ætatis, vel etiam majoris minorisve corporis ad ſubeundam Catharſin aptitudiue) Potionis Purgantis Communis ſuprà deſcriptæ ex *Tamarind. Fol. Senn. &c.* exhibeo. Veſperi hauſtulum ſeq. proprino:

℞. *Aq.*

℞. *Aq. Cerasor. Nigr.* ℥j.
Aq. Epilept. Langii. ℥iij.
Theriac. Androm. vet. ℈j.
Laudani liquid. gutt. viij.
M. F. Hauſt.

Potionem iſtam Catharticam ad tres vices alternis diebus repetendam præſcribo, & Hauſtum Paregoricum iisdem noctibus. Poſtea ſanguinem rurſus extrahi curo, dein ut ad Catharſin, uti priùs, æger revertatur. Atque ità alternatim ſanguinem mitto, & ſubduco alvum, donec ægro vena ter quaterve fuerit inciſa, & poſt ſingulas Venæ-ſectiones, toties fuerit purgatus, quoties vires ferre poſſe viderentur: eo tamen temporis ſpatio inter alternas evacuationes diligenter obſervato, ut nihil inde periculi ægro immineat. Diebus à Purgatione vacuis, ſequentia præſcribo:

℞. *Conſerv. Abſinth. Rom. & flavedinis Aurantiorum an.* ℥j.
Conſerv. Anthos ℥ß.
Theriac. Androm. veteris, & Nucis Moſchat. condit. an. ℥iij.
Zinzib. condit. ℥j.
Syr. è ſucc. Citri q. ſ. f. Elect. de quo cap. ad magnitud. Nucis Moſchat. manè & horâ quinta veſpertinâ, ſuperbibendo Vini ſequentis cochl. v.

℞. *Rad. Pœniæ, Enul. Campan. Imperator. & Angelicæ. an.* ℥j.
Fol. Rutæ, Salviæ, Betonicæ, Chamædr. marrubii albi, & ſummitat. Centaur. minor. an. m. i. Baccar. juniper. ℥vj.

Cort. duorum Aurantior. Incidantur & infundantur frigidè in Vini Canarini ℔vj. *Coletur, tantummodò tempore usus.*

℞. *Aq. Rutæ* ℥iv.
Aq. Epilept. Langii & Bryon. compos. an. ℥j.
Syr. Pœoniæ ℥vj.
Mf. f. Julap. cap. cochl. iv.
Sing. noctibus cubitum iturus, instillando C. C. gutt. viij.

Applicetur plantis pedum Emplastrum è Caranna.

Quanto magis convalescit æger, tanto minus pedem ducit; tanto pariter & diutiùs, & constantiùs manum in eodem situ continet, & Scyphum ori magis directa via admovet: quæ certissima sunt indicia, quantum profecerit in sanitate redintegranda. Ad quam quidem consummatiùs perficiendam, licet author non sim, ut plus ter quaterve ut plurimùm sanguinem emittat æger, attamen Remedia Cathartica & alterantia eousque in usum revocanda, donec rectissimè tandem valeat. Et quoniam, qui hoc morbo semel laboravit, facile recidivam pati possit, è re fore existimo, ut pertundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, vel ea ipsa tempestate anni sequentis vel paulo antequam Morbus primo invasit. Sane haud multum abest, quin huic Methodo *Epilepsiam Adultorum* cedere posse autumem, modo Remedia præscripta ætati eorum ritè adæquentur; tametsi, cùm non nisi perquam raro hic morbus mihi-

mihi occurrerit, non adhuc idem sum expertus. Sed de hoc obiter. In fœminis affectionibus Hysstericis obnoxiis quandoque accidit, ut ubi Curatio Evacuationibus dictis commissa fuit, Febris post Venæ-sectionem & purgationes istiusmodi iteratas etiamnum duret procurratque. In hoc casu Febris, quæ jam urget spiritum, commotioni ab evacuationibus excitatæ durationem ejus plane debet, ac proinde jam aliis omnibus posthabitis Indicationes curativæ, modo signa Peripneumoniæ & inflammationes circa partes vitales absint, ad quietem spiritibus inducendam & eorum orgasmum sedandum omninò sunt dirigendæ. Quem in finem singulis noctibus Paregoricum, quod vigiliis debellandis par sit, exhibeatur, atque etiam medicamenta *Hysterica* propriè dicta bis vel ter in die injungantur, qualia sunt pilulæ ex *Galbano, Assa fœtida, Castoreo* & similibus, & julapia ejusdem indolis in cap. de affect. Hyster. descripta. Insuper ad vires instaurandas & vapores, quos dicunt, supprimendos concedatur ægræ talibus victitare, tam quoad cibum quàm potum, qualia Appetitui maximè conveniunt.

Jam diximus, Febrim hanc tùm anno ultimùm elapso, tùm maximè hoc ipso, qui nunc currit, exacerbationem quandam sub noctem quotidiè adducere, Paroxysmo Febris Intermittentis non absimilem. Quamobrem Medici illi, qui usu didicerant, omnes illas Febres, quæ vel minimùm intermittebant (sæpe etiam, quæ ne intermittebant quidem) per illam annorum seriem ab *An. 1677.* ad initium *An. 1685.* à Cortice Peruviano certissimè

fimè fugari, eodem remedio hanc etiam Febrim adoriebantur. Quod quidem licet judicio Rationis ſuffragante tentarent, non tamen æquè feliciter illis ceſſit, atque prioribus iſtis annis plerumque ceſſerat. Mihi enim quantum potui diligenter perquirenti compertum fuit, etiam magnam Corticis quantitatem exhibitam, rariſſimè ægrum à morbo liberaſſe. Idque ita perrarò, ut quoties reſtitueretur æger priſtinæ ſanitati, ego id magis fortunato alicui morbi eventui, quam Corticis viribus tribuendum arbitrarer: ita penitus Cortex deſcivit ab illa ſanandi vi & certitudine, quâ prædictis illis annis pollebat. Febrim iſtam intelligo, qua cum nobis impræſentiarum res eſt, quæ Quotidianam aliquatenus imitatur. Ubi verò Tertianæ Genuinæ, vel alternis diebus invadentis, Typus reperitur, Cortex Peruvianus perinde hodie atque olim ægris opitulatur. Unde liquidò conſtat, hanc Febrem ab iſtis Conſtitutionis prioris toto cœlo diſtare. Cùm ne hilum quidem Corticis uſu hic proficiamus; cumque hæc è Vino & Cardiacis, aliisque Calidis exaſperetur magis; quibus omnibus cum Corticis uſu olim ſatis conveniebat, quin & cum ipſa Febre.

Porrò notandum eſt, quòd graſſante hâc Febre, per æſtatem omnem, maximè illam anni jam currentis, morbis perſæpe non tam Pathognomonicis Febris ſignis, calore ſc. inquietudine, *&c.* quàm *ventris Torminibus*, nunc ſiccis, nunc dejectionibus, ſe oſtendebat. Cùm nihilominus ſub hac larva ipſa hujusce tempeſtatis Febris delite-

teſce-

teſceret, in qua exhalationes ſanguinis inflammatoriæ, non pro more ſolito in externum corporis habitum protrudebantur, ſed introrſum per Arterias Meſentericas in viſcera inferioris ventris, ſive Inteſtina; & nonnunquam etiam per Arteriarum Cœliacarum ramos in Ventriculum deponebantur, quæ quidem exhalationes Vomituritionem excitare ſolent, præcipue ſtatim ab ingeſtione ſive potûs ſive nutrimenti cujusvis ſolidioris: Quamvis autem hæc Febris ſub dictorum Symptomatum ſpecie & forma deliteſcat, omnino tamen genuina illa Methodo, quam ſupra dedimus, expugnanda eſt, perinde ac ſi uſitata hujus Febris facie compareret, idque tam ratione Venæ-ſectionis, quam repetitæ Catharſeos. Niſi quod hic animadvertendum ſit, quod quoties Febris eo usque Ventriculum infeſtet, ut æger potionem retinere nequeat, *Pilulæ Cochiæ Majores* (quæ ad ʒij. exhibitæ nunquam non per viſcera ſibi exitum parant) loco Potionis leniter Purgantis ſubſtitui poſſit. Devorentur vero Pilulæ horâ quartâ Matutinâ, ita ut æger ſuperdormiat.

Tum etiam Hypnoticum doſi paulo largiore eſt concedendum, *v. gr. Laudani ſolidi Londinenſis gr.* jſs. cum ſimili quantitate *Maſtiches* in duas Pilulas redacta eadem nocte deglutiantur; vel etiam *Laudani liquidi gutt.* 18. vel 20. in ʒj. *Aq. Cinnamom. Hordeat.* aut alio quovis Vehiculo generoſiore; quo Ventriculus hujus tum viribus corroboratus, tum minori quantitate non irritatus, ad medicamenti rejectionem minus inſurgat.

At ſi

At si quovis modo Potio Purgans, & Diacodium in Ventriculo queant retineri, dictis Pilulis, & Laudano omnino præferantur; cum officio suo fungantur, corpore minus quam ex Pilulis excalefacto.

Cum autem de Torminibus Ventris mentionem fecerim, monendi hic mihi sunt Populares mei, quanto cum periculo, prout frequenti observatione didici, *Aquæ Minerales* in Ventris Torminibus quibuslibet, vel Diarrhœâ, vel Vomitione, vel Affectu alio quocunque, quem à Febre oriri vel suspicari possimus, præscribi soleant. Quandoquidem in tam subtili & spirituoso morbi genere ac Febris extat, ejusmodi Medicamenta Mineralia ita omnia conturbant, ut loco eorum Symptomatum, quæ Febrem ex more usitato comitantur, accidentia prorsus anomala adducant; nec quicquam interea ad Febris extirpationem conferant, quod me diu sæpeque observâsse memini.

Illud interim omnino observandum est, utpote quod ad quamplurimos ab Orci faucibus liberandos pertineat, quod, non obstantibus iis, quæ supra jam tradidimus, quotieseunque prædicta ventris Tormina ad *Dysenteriam* usque *confirmatam* (in qua præter illa Tormina Materia quædam mucosa una cum sanguine per sedem excernitur) promoventur; hîc mihi periculosissimum esse constat morbum aggredi protractiore illa Methodo, quæ evacuandos primùm, dein contemperandos acres istos humores, esse docet, (ut de Remediis Adstringentibus varii generis, & variante

ante forma intrò assumptis, tum & Clysteribus nunc Abstergentibus, nunc consolidantibus subinde injectis nihil dicam;) cum experientia didicerim, Dysenteriam & certissime & celerrimè curari, si misis ambagibus, Fluxus Laudano confestim sistatur. Ita enim atrox & vehemens est hicce morbus, ut, si Dysenteria jam confirmata adhuc purgare satagas, perquam metuendum sit, ne Dysenteria sumptis inde viribus in præceps lata, ægrum præ incredibili fermento, quocunque te postea verteris, diutius excruciet, vel etiam vitâ spoliet. Advocatus itaque, guttas circa xxij. Laudani liquidi in Aq. Epidemica vel Aq. Mirabili, vel alia simili protinus exhibeo, bis intra horas 24. repetendas; vel etiam hoc sæpiùs statis intervallis, si nempe Dosis jam præscripta, manè ac serò tantùm usurpata, tam torminibus Ventris, quam Dejectionibus cruentis, rite compescendis par non fuerit. Dejectionibus paululum incrassatis, vel jam magis consistentibus, (quod primum sanitatis mox recuperandæ indicium est,) & fugatis Symptomatis, tutissimum arbitror, ut æger aliquantisper in usu prædicti Remedii manè & serò capiendi perseveret, guttulis aliquot indies demptis, donec eo amplius non fuerit opus. Animadvertendum autem est diligenter, quod ægrum diutius ab usu Paregorici lectulo affigendum curo, cum situs quilibet paulo erectior cerebrum facilè conturbet, nisi æger somnos post in lecto satis longos captaverit. Diætam quod attinet, si æger vino prius assueverat, Canarense concedo, probè tamen aqua dilutum, in qua panis

crustu-

cruſtulum fuerat decoctum; & quam frigidam in hunc uſum in lagena aſſervandam jubeo, ut in promptu ſit, ubi vinum eſt contemperandum. Decoctum Album è Cornu Cervi uſto in Aqua fontana hic etiam affatim epotum prodeſt. Pro victu juſculum Hordeaeum, vel è pullorum carnibus elixis: ovum ſine teſta coctum, vel aliud quodvis ex Eupeptis in primos dies ſufficiet. Deinceps vero tum ad liquores magis generoſos, tum ad alimentum uberius ſolidiusque paulatim aſcendendum, ne ſcilicet nimia vacuitas ſive exinanitio, vel morbum, à quo convaluerat, vel alia Symptomata, quæ exinanitio ſolet parere, denuò reducat. Veruntamen hoc eſt adnotandum, quod licet in conſtitutione jam regnante, Laudanum ſolitarium ſuo Marte Dyſenterias ſubjugabat; in iſtis tamen Annis, in quibus Dyſenteriæ Epidemicæ graſſantur, cæteris prælucent morbis, non abs re fuerit, illas primum Evacuationes, quas in Capite de Dyſenteria olim deſcripſi, in uſum revocare.

Et ſicuti in radicata illa Dyſenteria modò dicta, ita etiam in hoc, qui ſequitur, caſu fieri non poteſt, ut Curatio Methodo illa, quæ Febri, unde primitus ortum duxit, debetur, illico poſſit expediri. Verbi gratiâ: Nonnunquam uſu venit, ut quis rigore atque horrore corripiatur, calore & frigore per vices alternantibus, quæ ſunt haud mendacia Febris jam imminentis indicia. Derepentè viſcerum torminibus à materiæ febrilis irruptione ac inſultu graviſſime diſcruciatur. Æger cum venam ferire, & alvum repurgare deberet,

beret ad normam supraiscriptam, ad Medicamenta nescio quæ Calefacientia, tam intro assumenda, quam extra applicanda se confert: eo sc. animo, ut flatus, quos hujus mali fontem esse auguratur, his mediis discutiat: donec tandem augescente dolore & visceribus diuturniori mora quasi impacto, motus Intestinorum Peristalticus, quo ex naturæ ordine omnia deorsum propellere debent, inverti occipit, & incluſa omnia sursum tendunt, unde æger sævissimo cruciatu torquetur, & provocatur ad Vomitionem, malo jam in Iliaca passione desinente. Hîc in Medendi ratione, quam Febris, quæ hujusce Symptomatis Causa erat Antecedens, sibi postulabat, ulterius procedere nequit Medicus, quam ut sanguinem ex ægri brachio semel extrahendum præcipiat: etenim quot & qualiacunque demum Cathartica propinaveris, ea statim Emetica fieri, atque ita sursum inversum viscerum motum magis promovere solent; cum utplurimum vix fortissima quidem Medicamenta Purgantia vel minima eorum pars intestina permeare valeant, ac sedem petere. Rebus sic stantibus consultissimum esse arbitror brachii venam primum pertundere; mox interjecta hora una alterave Clysterem aliquem ex iis, qui potentius operantur, injicere; ego fumum Nicotianæ sive Tabaci ex Tubulo inverso per vesicam majusculam in intestina validissime insufflatum, Enema omnium, quæ mihi innotescunt hactenus, efficacissimum esse duco. Qui etiam post moram aliquam reiterari potest, nisi prior immissus, soluta alvo, meatus deorsum

versus reiectaverit. Huic autem Remedio Symptomate haud cedente omnino necesse est, ut Catharticum paulo fortius ac δραστικώτερον in usum veniat, utut difficile fuerit exinde viam facere, ut:

℞. *Pil. ex duobus gr.* xxv.
Mercurii dulc. ℈j. *cum s. q. Balsam. Peruv. f. Pil. n.* iiij. *cap. è cochl. uno Syr. violar.*

nullum insuper liquorem assumendo, ne minus retineantur. Sin autem æger hoc Remedium per os rejecerit, hac methodo procedendum:

Laudani liq. gut. xxv.
Aquæ Cinnam. fortis ʒß.

instillatæ statim propinentur; & interjectis aliquot horis idem Paregoricum repetatur. Cum verò horum usu vomituritio ac ventris dolores remiserint, tunc Catharticum prius dictum iterum exhibeatur. Hoc enim tempore idem sub Laudani tutela assumtum retinebitur, ac suo tandem defungetur munere. Verum si *Anodynorum* virtute ac vi jam penitus infractis, vomituritio ac dolor iterum redierint, Cathartico interim in corpore restitante; in hoc casu, ex dejectionibus per inferiora spe omni impræsentiarum abjecta ad usum Paregorici supra descripti revertendum, idemque eousque repetendum quarta vel sexta quoque hora, donec intestinis quies omnimoda inducatur, ac proinde motus

eorum

eorum naturalis deorsum versus restituatur: quo quidem tempore Catharticum, quod hactenus ob contrarium intestinorum motum in corpore sisteretur, jam operationem suam per sedes exeret, quantumlibet ex tam repetito narcoticorum usu plane contrarium effectum iri videatur. Quod & ipse, dum hæc scriberem, in Generoso quodam Ileô sævissimo laborante expertus sum; cui tamen postea ex nimis longa tam humorum morbum committentium, quam acrium Catharticorum retentione *Aphthæ* supervenere, sed quæ satis facile debellarentur usu Corticis Peruviani supra descripto; ut & os sæpe colluendo cum sequente Gargarismate:

℞. *Succi Pomorum agrestium* ℥ß.
Syr. de Rubo Idæo ʒj.

At cum jam ductus isti pro naturæ lege denuo pateant, ægro liberum est, ut ad dies aliquot feriatur à Purgatione, donec scilicet tumultus nuper in visceribus excitatus, omnino resederit, quod temporis spatium humorum calori & acrimoniæ diluendis contemperandisque satis commode impertiri potest. Quo facto Catharsi alternis diebus, ut supra, repetendæ vacare debet, si vel minima adhuc restent Febris vestigia. Sed de hoc satis.

Si infans hac Febre laboret, tum hirudines duæ utrinque pone aures applicentur.

Dein Emplastrum Epispasticum posteriori cervici admoveatur.

Cum Cereviſia, cui Rhabarbarum fuerit infuſum, purgetur.

Si poſt Catharſin Febris intermittere videatur, tum *Julapium cum Cort. Peruv.* (in cap *de Febre intermittenti* pro Infantibus deſcriptum) exhibeatur.

Hoc in loco inſuper eſt animadvertendum, quod licet *Infantes* huic Febris generi æque cum Adultis obnoxii ſint, ac proinde pari cum illis Methodo curandi, niſi quod pro ratione ætatis minor ſanguinis quantitas eſt detrahenda, ac Catharſis tum eorum ætatulæ accommodanda, tum etiam fortè rarius celebranda (ſæpe enim & Infantium & Juniorum morbus à primo vel ſecundo ſaltem Cathartico prædominabitur;) nihilominus ſeriò advertendum eſt, an quæ hoc modo tractatur Febris pro certo hujusce Conſtitutionis fuerit, non verò alterius ſpeciei, quod diligenter perquiri debet in Febribus iis, quæ Infantes corripiunt, in omnibus quibuscunque annorum Conſtitutionibus. Vulgo enim notisſimum eſt, Infantes à doloribus ex dentitione ortis ſæpius in Febres agi, quæ haud ità facilè ab alterius generis Febribus internoſcuntur. In harum ego Curatione diu multumque angebar, nec niſi nuperis his annis, certò mihi perſuadere potui, quemlibet ex illis, qui meæ curæ concrediti ad ſanitatem reſtituti fuerunt, tàm Arte quàm Caſu convaluiſſe, donec tandem de felici ſucceſſu Remedii haud ita celebris, imò ob tritum ejus uſum planè contempti, frequenter admonitus illud ipſe quoque præſcriberem; quod etiamnum præ

cæte-

cæteris, quæ mihi innotescunt, medicamentis optimè votis hîc respondet. Ejusmodi vero est: Guttæ duæ, tres, vel quatuor spiritus C. C. pro ratione ætatis in cochleari uno vel altero Aq. Cerasor. nigr. vel Julapii alterius appropriati exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor vel sex.

Est & Symptoma aliud Infantibus permolestum longè diversum & à Febribus variorum Annorum Constitutionum, & ab illa proximè memorata. Est verò Hecticæ species, Infantes diu affligens, qua infestati sine insigni aliquo calore languent cum appetitus dejectione; & tam artus quàm corporis truncus ubique emaciantur. Simplicissima, qua hîc utor methodo, talis est: Rhei electi taleolatim incisi ℥ii. in lagenam vitream duarum librarum Cerevisiæ tenuis capacem subere mox probè obturandam immitti curo, (vel in alio quolibet liquore, quo pro potu ordinario uti solet infans;) quam Cerevisiam ita medicatam infanti tam noctu quàm interdiu & cum & sine cibo propinandam injungo. Epoto hoc liquore duas alias libras Rhabarbaro eidem superaffundi jubeo; quibus pariter exhaustis, alias adhuc duas pro tertia vice substituo; quo facto & Rheum vires suas amittit, & Infans morbo utplurimum liberatur. Ne tamen Cerevisia primùm affusa Rhei vi Cathartica saturatiùs imprægnata, justo vehementius alvum cieat, cautius agimus, si libra una epota alteram statim adjiciamus; post verò recentem Cerevisiam non af-

fundemus, nisi exhausta ea omni, quæ prius fuerat lagenæ inclusa.

Sed ut ad Febrem, de qua nunc agimus, Constitutionis scilicet jam currentis, revertamur. Hoc sedulò observandum est, quòd in hoc Febris genere (perinde ac in Rheumatismo & aliis morbis quamplurimis, quorum curatio solis evacuationibus absolvitur) si dictis evacuationibus pertinaciter insistamus, usque dum Symptomata omnia prorsus ablegaverimus, sæpius ægro non nisi Morte medebimur. Neque enim ita insolens est, ut Symptomata quædam leviora, & quasi effœtæ Febris Reliquiæ, aliquantisper etiam expirante jam morbo, perdurent; à quibus tamen nullum ægro recidivæ periculum est, quæque sua sponte pari passu, quo sanitas redit, abscedent. Quid quod jam recitata Symptomata haud rarò nihil aliud sunt, quàm reiteratarum evacuationum, quibus Medicus morbi curationem tentavit, vera progenies; si huic saltem addamus in causæ partem, exinanitionem illam, quàm ægri à consuetis cibis potuque abstinentia superinduxit: quæ omnia cùm in corpora jam à morbis infirmata & pæne confecta vim fecerint, Vapores, quos dicunt, haud aliter elevantur, quam in fœminis, atque eandem plane ob rationem, ob debilitatum sc. & quasi disjectum fractumque Spirituum Animalium Systema. Quapropter post factas, quæ tollendo morbo sufficere queant evacuationes, Prudentis Medici est, ab importuna earundem ordinatione sibi temperare, & paulisper attendere, quid Tempus, Medicorum sæpè Felicissimus Opti-

Optimusque, ad leviculorum istorum Symptomatum depulsionem conferre possit; quæ quidem sæpenumero, prout multoties repetita observatione comperi, à Paregorico duabus vel tribus noctibus assumpto, sine alio quovis apparatu, sub morbi hujusmodi exitu devincuntur.

Methodus jam laudata cæteris, quas expertus sum, omnibus in hujusce Febris curatione facile antecellit. Si quando verò Febrim non prorsus tollat, id saltem agit, ut intermittere cogatur; ac proinde Peruviano Cortici, qui hîc nunquam non triumphat, conficiendum tradit. Cùm autem Catharsis isthic imperata Curationi hujus Febris obesse nonnullis fortè videatur, pro comperto affirmo, nihil ita certo atque ita potenter ægrum refrigerare atque Catharsin, post Venæ-sectionem (quæ ubique præmittenda est) celebratam. Tametsi enim Medicamentum Purgans eo ipso, quo sumitur die, atque adeò inter operandum majorem impræsentiarum & in sanguine & in reliquis humoribus, quàm qui ante fuit, tumultum excitet, & proinde Febrim intendat; id tamen noxæ emolumento mox inde subsecuturo plus satis pensatur. Testatur enim Experientia, Catharsin, modò post eductum sanguinem tentetur, quibuslibet aliis remediis felicius certiusque Febrem perdomare; tum quatenus fœdam illam Humorum illuviem è corpore exigat, à quibus ut à causâ Antecedente Febris accendebatur, vel si non ante peccabant ii, jam saltem concalefacti, & à Febris ardore quasi cocti & constipati, ad ejusdem moram diuturniorem multum faciunt; tum etiam quatenus

Anodyno viam ſternit, quod tutius longe certiusque officio ſuo fungitur, quàm ſi humores peccantes, qui Paregorici vires aliter potuiſſent infringere, purgatione non fuerint eliminati.

At e contra ſicuti Methodus illa, quæ materiam Febrilem per poros cutis eliminare ſatagit, minus habet certitudinis, ita plus habet & faſtidii, & moræ, utpote qua morbus ſæpius ad ſeptimanas aliquot producitur. Cùm æger hoc modo primùm in ipſo ſepulchri margine (ſi forte Libitinam evitet tandem) conſtituatur; & per longum illum Febris decurſum, denſo Remediorum agmine infeſtetur, quibus ea expugnantur ſymptomata, quæ imperita Morbi tractatio advexit; dum Regimine & Medicamentis calidiſſimis tentatur Curatio ejusmodi affectus, qui pro genio ſuo utraque horum frigidiſſima omnino depoſcit. Atque ita dum male ſani homines Artis falsò dictæ Regulis ſe mancipant, etiam ſpreto ſenſuum illis reclamantium judicio, morbum ex ſua natura brevem facilemque in diuturnum & difficilem eruditè convertunt, omnia tumultu & metu conturbantes, & fluctus, quod ajunt, excitantes in ſimpulo. Quo facto non iis magis opus erat, quàm eſt Nauclero, ut dum in mari libero navim poſſit agere, eandem inter cautes & brevia inſerat; unde licet majoris peritæ gubernationis famæ comparandæ opportunitatem nanciſcatur, ſervato in tanta deſperatione navigio, viri Prudentis ſaltem nomen amittet.

Has itaque ob cauſas, & prudenti, uti ſpero, fiducia affirmare lubet, quòd dicta Methodus curatio-

rationis per Venæ-ſectionem & Purgationem expediendæ, plus alia quavis præſtabit in Febribus quamplurimarum ſpecierum expugnandis. Licèt enim Diaphoreſis, proprié loquendo, naturæ ipſius ſit Methodus, qua materiam febrilem foras protrudit, & præ cæteris maxime genuina ſit, & accommodatiſſima, quoties natura ſuo relicta arbitrio dictam materiam primùm digerat, dein rite coctam per corporis habitum blande expellat, (quem felicem Naturæ eventum, Febres per ſudores abigentis, cum Medici Practici ſæpe animadvertiſſent, hinc anſam arripiebant Δογματικώτεροι fidenter ſtatuendi: Febres univerſas hac tantùm Methodo, non verò aliâ quavis, profligari poſſe ac debere;) Quo tamen dato & conceſſo, Ars nihilominus, quantumcunque Naturæ imitationem præ ſe ferat, id ſaltem ſibi privilegii arrogare nequit, ut Febribus per ſudores certò exigendis par ſit. Primò enim neſcit Ars, quo pacto materia peccans ad expulſionem ſubeundam rite præparanda ſit; nec ſi hoc ſciat, certa ulla habet indicia, quibus de hujusmodi debita præparatione poſſit moneri; unde etiam & tempus ciendo ſudori opportuniſſimum ignorari neceſſe eſt. Temerariam verò ſudoris, nondum peracta Coctione, provocationem, longe periculoſiſſimam eſſe, nemo opinor niſi pertinax negaverit; cùm materiam crudam in Cerebrum impingens oleum camino addat. Atque, prout aliàs etiam innui, ſaluberrimum illud Hippocratis Monitum, *Cocta non Cruda ſunt Medicanda*, non tam Catharſin, quàm Diaphoreſin ex Arte ſollicitandam ſpectare videtur.

Etenim neminem in ægris tractandis vel mediocriter versatum fugere potest, quàm multi indies malè multentur à Vetulis & imperitis Medicastris, præpostero hoc Sudorificorum abusu : his enim more receptum est, ut siquis de rigore, & capitis atque ossium dolore (quæ utplurimum Febris mox invasuræ præludia sunt) conqueratur, extemplo illum lecto adjudicant, & sudoribus quoquo modo extorquendis toti incumbunt. A quo importuno molimine tantum abest, ut præcaveatur Febris, quæ fortè vel sua sponte, vel eductis aliquot sanguinis Unciis poterat evanescere, ut è contra magis accensa vehementius exardescat, & in morbum jam radicatum confirmatumque abeat. Illud insuper (ut Vetulas jam missas faciamus) notissimum est, quòd sicut sudores isti, qui Febre primùm ingruente spontanei erumpunt, Symptomatici omnino sunt, nullatenus verò Critici; ità etiam, qui primis Febris diebus Diaphoreticorum vi exprimuntur, nihil magis ad morbi Curationem plerumque conferunt, quàm solent alteri illi Symptomatici, ità præmature suâ sponte manantes, hoc est ut plurimum, ne hilum quidem. Deinde verò sicut ignorat Ars opportunitatem illam temporis, quâ sudores eliciendi fuerint, ita pariter nescia, quamdiu in iisdem sollicitandis perseverandum sit. Quod si Diaphoresis ultra debitum tempus, quo sc. materia morbum committens penitus fuerit exacta, protrahatur; humidarum istarum particularum, quibus sanguis diluendus contemperandusque erat, absumptio, febris tum moræ diuturniori, tum incremento mini-

ministrabit. Constat itaque, quam in lubrico res hîc vertatur; cùm è contra penes Medicum sit, alteram illam methodum, quâ materia febrilis per Phlebotomiam & Catharsin eliminantur pro arbitrio suo moderari. Adde, quòd hoc etiam nomine hæc illi alteri anteponenda est, quòd scilicet si forte Medicus propositum sibi scopum non attigerit in sanando ægro, saltem eundem in nullum discrimen adducit, quod in Diaphoreticorum usu contingit, nisi convalescat. Etenim vel calor lectulo jugiter inclusi, cui præter solitum morem aliquamdiu se addixit, (ut Cardiaca, quæ in hac Medendi ratione locum semper obtinent, omittamus) naturæ œconomiam confundit, & convulsivos artuum motus, aliaque Symptomata prorsus Anomala adfert. Quæ sane ideo delineari non possunt, quia sub morbi Historiam non cadunt, (quod in Symptomatis plerisque ad quemlibet morbum spectantibus usu venit) sed à superaddito tumultu & confusione oriuntur, quibus sæpè opprimitur natura, quoties curationem Morbi hac Methodo aggredimur. Quæ quidem omnia vulgò Malignitati nescio cui solent imputari.

Cujus de *Malignitate* (sive Notionem, sive Verbum dixeris) opinionis inventio humano generi longè ipsâ Pyrii Pulveris inventione lethalior fuit. Cum enim eæ Febres præsertim Malignæ dicantur, in quibus intensioris præ cæteris Inflammationis gradus conspicitur, hinc Medici se ad usum Cardiacorum, & Alexipharmacorum nescio quorum contulerunt, quo scilicet per cutis poros expel-

expellant, quod ſomniant *Venenum* (hoc enim eſt dicendum, niſi malint verbis ludere, quàm illud, quod poteſt intelligi, ſeriò proponere;) ex quo factum eſt, ut Regimen calidiſſimum Methodumque huic parem iis morbis adaptaverint, quæ frigidiſſima tum Remedia, tum Regimen præ cæteris ſibi poſtulabant. Quod quidem ſatis arguitur tum in Variolarum, qui ex calidiſſimis in rerum natura Affectibus eſt, tum in Febrium aliarum curatione. In quem errorem forte inciderunt ex conſpectu Petechiarum, Macularum purpurearum, & cæterorum id genus *Φαινομένων*. Quæ tamen omnia in plerisque ſubjectis, Inflammationi, ægri ſanguini jamdiu plus ſatis à Febre accenſo ſuperinductæ, omnino debentur. Utpote quæ rarò ſponte ſua effloreſcunt, præterquam ſub adventu Peſtis ipſius: atque in initio invaſionis iſtarum variolarum Confluentium, quæ ſummæ inflammationis participes ſunt. In hoc enim Morbi genere Maculæ liventes in variis corporis partibus una cum Puſtulis primùm erumpentibus, comparent; atque æger eodem tempore ſanguinis excretione vel per meatus urinarios, vel cum Tuſi per Pulmones, fatigabitur; cùm ita valida exagitatione, atque orgaſmo ab inflammatione orto, ſanguis ferociat, ut diffractis jam repagulis, in cavitates corporis præceps ruat: Et licèt Maculæ iſtæ purpureæ in hac Febre non à tàm intenſo ſanguinis calore, qualis is eſt, qui iſtiusmodi Hæmorrhagias excitat, ortum ducant; ab eadem nihilominus inflammatione ſed gradu remiſſiori producuntur: & quoties iſta ſanguinis excretio

(unicum

(unicum in Variolis Symptoma, cui devincendo nondum par est Ars Medica) non accedit, Refrigeranti regimini facile cedunt. Quod si Malignitatis præsentiam non tantum è Maculis Purpureis colligunt, sed ex eo, quod observaverint, Febris Symptomata subinde fuisse mitiora, quam quæ ejus naturæ competere viderentur, ægrum tamen magis viribus oceisum fuisse, quam pro ratione temporis, à quo cœpit ægrotare; Respondeo, omnia hæc exinde tantum procedere, quod Natura a primo morbi impetu quasi oppressa devictaque, non satis valida est, ut Symptomata regularia & magnitudini morbi consona exerat, omnia verò phænomena prorsus sunt anomala. Etenim perturbata Oeconomia animali & quasi disjecta, Febris exinde deprimitur, quæ obtinente genuino naturæ ductu, vigere solet. Cujus rei experimentum haud vulgare occurrisse mihi memini multis abhinc annis, in Juvene quodam, ad quem accersebar. Quamvis enim fermè animam agere videretur ille, calor tamen in externis corporis partibus ita ad tactum sentiebatur temperatus, ut fidem mihi derogarent adstantes amici, quoties asserebam eum Febre laborare, quæ ob sanguinis oppressionem (cujus mole, exitu negato, quasi strangularetur) se explicare & ostendere palam nequibat: quod si venam inciderent, Febrem illico satis violentam statim animadverterent. Aperta vena, & sanguine paulo copiosius educto emicuit Febris, qua vehementiorem mihi nondum videre contigit; quæ non nisi tertiæ quartæve demum Phlebotomiæ cessit. Sed de his satis.

Quod

Quod ſi rationes à me allatæ tanti non ſint, ut certò ac neceſſariò evincant, rem ita ſe habere atque ego ſtatui; attamen ſi ſuffragante experientia deprehendero hancce Febrim evacuationibus per Diaphoreſin factis haud libenter cedere, habeo, quod quæro. Neque enim cujuslibet demum Ratiocinatio, ſed potius Experientia docere poterit, quænam Febrium ſpecies Diaphoreticis, quænam verò aliusmodi evacuationibus ſanari poſſint ac debeant. Et profecto nemo ſapiens, cui tam hominum quam rerum natura ſatis eſt perſpecta, in iis, quæ meræ ſpeculationes ſunt, nullo autem certo experimento determinari queunt, in cujusvis Moralis verba, quantuscunque is demum fuerit, facilè juraverit: cum idem animadvertiſſe debeat, *Momenta Rationis* ita prorsùs varia, itaque ſubtilia eſſe, ut cum aliquis Theoriam quamlibet propoſuerit, ita validis rationibus ſuffultam, ut adſtantium, quotquot ſunt, omnium aſſenſum extorqueat; hunc mox alius inſignioribus forte naturæ dotibus prædítus, excipit, qui ſententiam iſtam, quæ ita pulche ſtabilita videbatur, convellit, & firmiori Argumentorum vi nihil iſtud eſſe aliud, quam Cerebri Commentum, cujus nulla prorſus in natura veſtigia reperiuntur, palàm oſtendit. Cujus jam loco is novam quandam ſubſtituit Hypotheſin, majori adhuc veriſimilitudinis ſpecie innixam, & magis affabrè concinnatam; quod tamen poſterius Figmentum pari cum ſuperiori illo fato fungetur, quoties Tertius aliquis ſe objecerit, qui Secundum iſtum tantum ingenio vincat, quantum ille ſibi præcedentem de-

vice-

vicerat. Atque hoc iterabitur toties quoties, donec tandem ad illum perventum fuerit, quem *ultima humani ingenii potentia* consummaverit. Quam verò difficile sit hunc hominem investigare & à cæteris dignoscere, statim sentiet, quisquis non usque adeo desipit, ut hanc sibi laudem delirus arroget. Quinimo cum jure merito suspicari liceat, esse naturas in Orbibus illustrioribus, per Universi expansum hinc illinc Sparsis, pene infinitas, quæ præcellentiori longe intellectûs vi pollent, quam nos homunciones; haud satis scimus, annon vel totum hominum genus Cerebrum, cogitationum officinam, habeant à Natura ita efformatum, ut non tàm quid sit absolutè verum, quàm quid maxime conveniens, ac suis Naturis accommodum, excogitare queant. Atque hæc iis, qui in Medicina facienda potius speculationibus vanis, quam experientiæ solido sensuum testimonio innixæ, fidem adhibent, dicta sunto.

Quod siquis hîc regerat, Annon igitur de facto experimur, hanc Febrem Methodo huic, quam tradis, prorsus contraria persæpe fugari? Respondeo toto, quod ajunt, Cœlo distare Curationem Morbi, ea Methodo, cui sola ægri nonnunquam ad sanitatem restitutio adstipulatur; & ejusdem Curationem, istâ Praxeos Methodo, cui & frequentior ægri restitutio, atque etiam Phænomena practica omnia, quæ in eodem curando incidunt, pariter adstipulantur. Exempli gratia: in Variolis, multi ex iis, qui diro calidorum & regiminis & medicamentorum usu cruciantur, tamen convalescent;

leſcent; ex adverſo autem, & iis pariter feliciter cedet, quorum Curatio methodo plane contraria tentatur. Jam quo pacto litem hanc finiemus? Quænam Methodus eſt præferenda? Hoc plane modo certisſime dijudicabimus. Nempe ſi in illo regimine priori exploratum habuero, me quanto magis ægrum excalefacio, tanto magis Febrem, Inquietudinem, Delirium cæteraque Symptomata intendere ac promovere; e contra verò deprehendero, eundem, ubi moderatè refrigeretur, tanto ſedatiori temperamento eſſe, tantoque minus tam a Febre, quàm ab aliis Symptomatis vexari. Addo, quod ſervatâ debita illa carnis muſculoſæ temperie, quæ puſtularum tum augmento tum maturationi maximè competit: & grandiores ſunt puſtulæ & liberalius implentur, quam ſi æger nimio ſuffocaretur calore. Poſito hoc utroque caſu, ſatis manifeſtum eſſe arbitror, quam potius Praxeos Methodum ſequi debeamus. Pariter in illa, de qua nunc agimus, Febre, ſi comperiar, ægrum, quo magis calefit, eo magis non tantum Phreneſi, Maculis Purpureis, Petechiis, &c. obnoxium eſſe; ſed & Febrim inſuper ſymptomatis omnium generum irregularibus & Anomalis exinde ſtipari. E contra vero ſi alium ægrum ea, quam jam proponimus, Methodo tractatum ab his ſymptomatis prorſus librum obſervaverim, ratio dictat, poſteriorem hunc Praxeos modum longe alteri præſtare, tametſi uterque æger ita diverſimodè curati ad ſanitatem revertantur. Quod ſi plures hac via quam alia iſta mortem effugiant, eo facilius ſolvitur Controverſiæ nodus;

qua

qua de re non est mearum partium judicium ferre, ne mihi & meis plus æquo faveam.

Atque hæc de hac Febris specie. Quousque illa durabit, non hariolor. Neque satis scio, annon sit initium aliquod spirituosius ac subtile, & quasi primordium *Febris* illius *Depuratoriæ* jam antiquatæ, quam insecuta est immanissima illa Pestis. Sunt profecto Phænomena quædam, quæ me ut hoc credam, quadantenus inducunt, quandoquidem non tantum Febres Intermittentes propriè dictæ, præsertim *Quartanæ*, hic illic sparsæ adhuc restant; verum etiam nonnullæ ex his Febribus Continuis subinde in Intermittentium castra, maxime Autumno jam pendente, commigrant. Ut jam taceam, Exacerbationes in hac Febre supra memoratas, eorum Paroxysmorum, qui Febres Intermittentes comitantur, genium aliquo saltem modo referre. Tum etiam, quod hoc morbo laborantes ad Vomitionem satis sunt propensi. Qua de re tamen nihil prorsus pro comperto venditare animus mihi est, quoniam non jam mihi succurrit, qua facie Febris Depuratoria se primum extulit; prout libro de Morbis Acutis, Sect. 1. Cap. III. his verbis subindico: *Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat, dicendo non sum, quum mihi hactenus satis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias Annorum crases, aut ejusdem Anni varia tempora easdem distingui posse animadverteram.*

De Febre Putridâ Variolis Confluentibus superveniente.

CUm vel ætas jam provectior & in occasum ruens, vel adversa, quacum jamdiu conflictor Valetudo, opportunum fortè spatium posthac non concesserit, quo nuperas aliquot observationes à me (tametsi nimis serò in vita mea) factas, circa *Febrem Secundariam* Variolis Confluentibus supervenientem, in publicum edam ; veniam dabit Lector, opinor, si paucula quædam de hoc Affectu, quantumvis à morbo, quem superiùs tractavimus satis abhorrente, pergam subnectere.

Jamdiu aliàs demonstravi, quantum interfit inrer variolas generis Distincti, & Confluentis : in hoc scilicet, quòd qui *Distincto* genere laborat, vix opis medicæ indigus, sponte sua, & naturæ vi convalescet ; nisi fortè ab initio Diaphoresi in lectulo continuò indulserit. Namque, uti pridem alibi adnotavi, qui *Discretis Variolis* laborat æger, cùm satis promptè sudoribus diffluat, ac sibi omnia bona promittat, si morbi, ut sperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideò huic methodo insistit, tum remediis Cardiacis intrò assumptis, tum regimine calidiore, ut par est, adhibito ; (atque hæc eò facit lubentiùs, quod tum ab hac Methodo in principio sibi melius videatur habere, tum etiam ad male fundatam Adstantium opinionem propiùs

ùs accedat:) Tandem verò eliminatis per διαφόρησιν particulis iſtis, quæ ad puſtularum elevationem, atque intumeſcentiam faciei debuerant facere, die *Octavo*, quæ turgeſcere, & per interſtitia puſtulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albeſcunt interſtitia, licet interim rubeſcant puſtulæ atque eleventur, etiam poſt ægri mortem. Qui ad hanc usque diem nullo negotio manaverat ſudor, jam ſubita ſuaque ſponte evaneſcit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidisſimis revocari poteſt. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; Urinam parcè reddit, ac frequenter; ac tandem paucisſimarum horarum ſpatio amicorum ſpem fallit, & ad plures migrat. Quando idem ille ſine ullo vitæ periculo à morbo convaluiſſet, ſi naturæ rem committens, nulli ſe prorſus regimini ſubjeciſſet.

At in *Variolarum Confluentium* genere longe aliter ſe res habet: Licet enim hæ (niſi ſanguinis ſive per Pulmones, ſive per meatus Urinarios excretio primis diebus accedat) nec adſtantes admodum perterrefaciant, nec ægrum in diſcrimen aliquod vitæ adducant ad primos morbi dies; poſtea tamen iſtis diebus, ſub morbi exitu, quibus ægrum maxime periclitari jam olim monui, ita derepente ad incitas redigitur æger, ut an Vita, an Mors inſequatur, pariter incertum ſit. In horum numero *Undecimum* pono (ſi à primo morbi inſultu computes) ſc. in minime cru-

do, at maxime vulgari Confluentium genere; *Decimum quartum* in crudiore adhuc; *Decimum Septimum* verò in omnium, quæ pasſim obviæ ſunt, genere crudiſſimo. Tametſi æger nonnunquam, ſed rarius, non ante *Diem Viceſimum Primum* fato defungatur, puſtulis usque ad d tempus ita incruſtatis exſiccatisque, & in carnes quaſi impactis, maxime in ipſa facie, ut ad ſeparationem nulla arte queant perduci. At verò Undecimo die æger, utplurimum primum periclitari videtur, Febre atrociore, inquietudine, aliisque ſympomatis unà invadentibus, quæ mortem in propinquo eſſe denunciant; à qua æger, niſi Ars Medica interceſſerit, plerumque opprimitur. Quod ſi hoc die non ſuccumbat morbo, utrique illi poſteriores, quos indicavimus, adhuc metuendi reſtant. Quinimo per ſpatium illud omne, quod inter Undecimum & Decimum Septimum interjacet, appetente Veſpera, moleſtiſſimo inquietudinis quaſi paroxyſmo quotidiè vexatur; & Mors quaſi vi, & armis protelatur. Forrò oſtendi, hanc cauſam eſſe majoris minorisve, in his Variolarum generibus, periculi ægroto impendentis, quod ſcilicet in *genere Diſcreto* cum Phlegmonæ ſive tumores cum inflammatione (cujusmodi ſunt puſtulæ omnes, ubi primum elevantur,) pauciores extiterint, ac proinde non niſi exigua Puris quantitas in ſanguinem per Circulationis leges foret regerenda, ubi illæ jam cœperint matureſcere; nullus ex hac parte metus eſt, ne Febris nimium inſurgat, cum Natura impreſſioni-

sionibus in sanguinem factis à tantillo Puris, cohibendis facile par sit. Cùm verò in *genere Confluentium*, ubi corpus fere universum his Phlegmonis protegitur, quæ postmodum in Abscessulos totidem facessunt, tanta Puris vis, diebus præfatis (in quibus Pustulæ duce Naturâ, ἀκμὴν suam, vel debitam maturitatem ut plurimum obtinent) per venas in sanguinem reducitur; tanta item halituum putridorum copia ab omni corporis jam quasi suppurati undique superficie in sanguinem subrepit, ut Febris ex hac occasione excitata naturæ vires penitus prosternat: atque ita extinguitur tandem æger, partim à Febre, partim à Veneno, quod sanguinis massam infecerat, jugulatus. Quapropter quando ægri incolumitas usque adeo à Variolarum paucitate, periculum verò è contra ab earundem auctiori numero pendeat; dictat Ratio, vel etiam sensus omnibus communis, Periti Medici esse, ita non materiam Varioloſam, sub principio Morbi, Regimine & Cardiacis calidioribus vehementer propellere, (unde nimia fit assimilatio materiæ morbificæ in sanguine contentæ, totaque corporis substantia quasi in fomitem morbi facesit) ut omnem potius operam in reprimendà tam enormi & subtili Inflammatione collocare debeat. Nempe educto ante omnia è brachii venis sanguine, si vel levis fuerit suspicio (sive à florente ægri ætate, sive ex eo, quòd sanguinem liquoribus Generosis accenderit, sive quòd vehementiores dolores in aliqua corporis parte fuerit perpessus, sive denique

ab immani Vomitione) Variolas jamjam exituras ad Confluentium ſpeciem referendas; poſtea verò propinato *Emetico*, ad eundem ſcopum collimabit. Cùm verò nihil æquè ægrum percalefaciat, nec proinde nimis copioſam materiæ Varioloſæ aſſimilationem æquè promoveat, atque ægri jugis in lecto decubitus; ego illum ab uſu lectuli interdiu ſempet arceo usque ad *Sextam diem* à prima morbi invaſione, ſive ab eruptione puſtularum *Quartam*, quo tempore omne puſtularum agmen jam in conſpectu eſt. Poſthac eundem lectulo committo usque ad morbi finem: at non pluribus denſioribusvè ſtragulis coopertum, aut luculentiori in cubiculo foco illum uti ſino, quàm quibus, ſanus cùm eſſet, ſolebat uti. Interim Cereviſiæ tenuioris aliorumque liquorum Refrigerantium, qui ægro ſunt acceptiſimi, uſum liberalem concedo. Quandoquidem verò non obſtante vel temperatiſimo regimine, æger nihilominus in calores, deliria & moleſtas inquietudines frequenter incidet; *Hypnoticum* præſcribo ſingulis noctibus, ſed paulò temporiùs quàm pro recepto more ſumendum; quoniam in hoc morbo quaſi Paroxyſmus quidam, ſive exacerbatio caloris & inquietudinis quotidie ſub veſperam ferè reperitur. Quæ hic traditur Methodus & ad præcavendum juſto uberiorem Variolarum proventum, (unde maximum ægro periculum intentatur, ut ſuprà docui,) & ad conciliandum tum incrementum Puſtulis, ubi jam omnes exierint, tum debitam poſtea maturationem, accommodatiſima eſt.

Atta-

Attamen (quod sanè dolendum est, cùm florentissima hominum ætas hâc ferè strage deleatur) tum his, quæ præcipimus, tum aliis omnibus, quæ hactenus invenit Ars Medica, præsidiis nihil proficientibus; sæpenumerò æger, licèt usque eò non admodum periclitetur, tamen vel *Undecimo*, quod usu venit, die, vel alio aliquo istorum, quos variis speciebus Variolarum Confluentium ceu *magis fatales* assignavi, vehemente Febre corripitur, unà cum suffocatione & jactatione inquietissima, & de tanta spe decidens subitò moritur, attonitis & stupentibus amicis, qui ad hoc usque punctum ægro benè ominabantur. In frangendo improviso hoc morbi impetu, cùm priùs is omnia fecerit, quibus præcaveri potuerat, maximoperè desudabit Medicus. Quem in finem seriò perpendendum est, Febrem illam adventitiam, quæ Undecimo die Variolis Confluentibus laborantes adoritur, morbum esse tam ab ipsis Variolis, quàm ab ista Febre, quæ vel earum eruptionem præcedit, vel primis nonnunquam diebus à Plegmonarum inflammatione gignitur, prorsus diversum. Nihil enim est aliud, quàm *Febris Putrida*, propriè dicta, particulis putrescentibus, & à Pustulis jam adeptis maturitatem suam inquinatis, in sanguinem, uti dixi, resorptis ortum debens, quarum noxia & naturæ inimica qualitate æger eodem tempore, & pessima Febre, & Veneno lacessitur. Quamobrem ea sola in remediis huic malo cedere posse Prudens quispiam existimaverit, quæ ad retundendam Secundariam hanc Febrem, quam

Putridam appello, maximè faciunt. Id verò nihil efficacius præstat, quàm copiosa sanguinis eductio, quo pacto vitiatæ illæ particulæ, quæ morbi sunt fomes, confestim è sanguine exulant. Neque huic Praxi, si quid ego judico, Variolæ in quo jam sunt statu, vel minimum intercedunt: Jam enim pustulæ nullo modo introrsum agi possunt; adeò ut si æger hoc morbi tempore Fatis cederet & cadaver in terram frigidam exponeretur; attamen Pustulæ jam in duritiem incrustatæ, nec intra cutim se recipere, nec minimam molis suæ partem amittere poterint. Nec sanè cum Variolis jam nobis res est, sed cum alio prorsus morbo, nempe *Febre Putridâ*. Has ob causas sequente Methodo, à quo postremas de Variolis observationes in publicum edidi, mihi comperta, feliciter usus sum; quam si omittas, nec aliam video, nec conjectura assequi possum, quo pacto æger ita certò queat liberari. Cùm itaque ad has incitas redactus fuerit æger, & ex inusitata symptomatum immanitate, statim animam acturus videatur, nisi quis θεὸς ἀπὸ μηχανῆς præsentissimam opem adferat; in hoc, inquam, casu, sive alius quis isto posterior, sanguinis ʒx. vel xij. ex eo brachio, in quo pustulæ rariores situ majorem feriendæ venæ commoditatem fecerint, quamprimùm sunt mittendæ. Quamvis enim Paregorica, vel lectuli interdiu abdicatio primis morbi diebus, etiam omissa Venæ-sectione, Orgasmo vel Paroxysmo cum nocte utplurimum ingruenti, debellando queant sufficere; attamen per hos

dies

dies Febris Secundariæ, nulli alteri adminiculo, secure fiditur, nisi copiosæ sanguinis detractioni, qua solâ orgasmus per id temporis desæviens tutò sedatur. Vesperi Anodynum, uti priùs, largâ dosi exhibendum est, (ad quod jam tanquam ad sacram Anchoram confugimus;) atque ita deinceps tàm manè quàm serò, alicubi etiam & hoc sæpius. Est enim diligenter observandum, quod in quibusdam Orgasmus ita supra modum efferatur, ut etiam prælarga Paregorici dosis ejusdem impetum usque ad 12. horarum spatium subjugare vel sistere nequeat; quo in casu omnino necesse est, ut dicta dosis octava quaque hora repetatur.

Cùm verò sub ultimis morbi diebus haud rarò accidat, ægri alvum, partim à morbi natura, partim à magna Paregoricorum vi, quorum opem plane deposcebat Medendi ratio, ita constipatam esse, ut tum ferè suffocetur ille, tum Febris ad eum gradum ascenderit, ut jam de ægro pæne conclamatum videatur; duro huic nodo durus Cuneus aptandus est; & rebus sic stantibus, longè minus ægro periculi erit ab assumpto Cathartico Lenitente, quàm à Febre eò vehementiæ ab alvinarum fæcum retentione profecta. Hic Ego satis feliciter ℥iß. *Electuarii Lenitivi in Aq. stillatitiæ tenuioris,* (*ex gr. Aq. Cichorei, vel Aq. Lactis Alexiter.*) ℥iv. *solut. propinavi.* Qui quidem Haustus licèt tum ob alvi constrictionem huic Affectui solemnem, tum etiam ob diuturniorem Hypnoticorum usum haud ità subitò ventrem exolvat, plerumque tamen si manè deglutiatur, ante noctem

dejectiones aliquas parit. Quod si minùs præstare valeat, attamen Paregoricum vesperi assumendum est, imò & citiùs, non obstante Cathartico Paregorico nuper assumpto, si modo inquietudo ingens aut ægritudo aliqua insignis periculum minitetur, ne æger hoc præsidio destitutus, dum dejectiones nos præstolamur, luce privetur. Nec æger damni vel minimum ex hoc tam leni Cathartico capiet, si nihil prorsus efficiat ad dejectionem provocandam. Si itaque primo die votis non respondeat, iteretur proximè sequenti; quæ secunda dosis priori in suppetias data, rarisimè Medici opem frustrabitur. At si primo die id egerit, ut hujus saburræ, quantum satis in præsens est, subduxisse Medico videatur, atque Æger exinde melius se habere cœperit, secunda dosis in aliud tempus potest differri. Atque hâc ratione tam Venæ-sectio quàm Catharsis per intervalla repeti possint, prout Febris mos, atque ægri inquietudo postulare videantur, donec tandem res in vado sit. Veruntamen in Catharseos negotio illud probè notari velim, (ne injecta ejus rei mentio longè plus damni, quàm emolumenti apportet) ægrum non esse purgandum, nisi facessente jam morbo, *v. gr. die decimo tertio*, aut eorum aliquo, qui illum sequuntur, nec per istos etiam dies, nisi sanguis, à quo secundaria Febris invasit, fuerat imminutus.

Sed ut, quantum in me est, Praxi in hoc morbo ultimam manum imponam, paucula *de Sputo Sanguinis*, ut & *de Mictu sanguineo* Variolis superveni-

venientibus in medium proferre non gravabor. Utraque hæc Hæmorrhagia, ut olim adnotavi; sub morbi initio contingit pustulis nondum erumpentibus, vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atque ejus sunt generis, quæ in maxime confluentes adolescerent, nisi jam dictum Symptoma ægri morte morbum finierit, maculæ interim purpureæ hic illic superficiem corporis obsident, tristem eventum interminantes. Verùm tametsi debita sanguinis contemperatione maculæ ejusmodi auferantur, attamen tam mictus sanguinis, quam violenta ejusdem è pulmonibus eruptio indubiè mortem prænunciare solerent. Veruntamen tremenda hæc difficultas superari etiam possit, & ægri vita in tuto collocari. Etenim cum hæc Symptomata intensæ sanguinis inflammationi, ac proinde summæ ejusdem tenuitati originem suam debeant; Remedia ista, quæ sanguinem contemperant, ac pariter, quæ vi, quâ pollent, astringendi incrassandique eum minus fluxilem reddunt, Hæmorrhagiis hisce apprimè succurrunt. Quamobrem post unicam sanguinis liberali manu eductionem *Paregoricum* exhibeatur, ut:

℞. *Aq. papav. rhœad.* ℥ij. *Laud. liq. gut. XIV. Aceti destillat.* ʒiij. *Syr. de Mecon.* ℥ß. *M. f. Haustus.*

Deinde sequentia, vel his similia præscribantur, donec Hæmorrhagia prorsus evanuerit:

℞. *Tro-*

℞. *Trochiſc de Terra Lemn. & boli Armenæ ana* ℥j. *Terræ ſigill. Lapid. hæmatit. ſang. Draconis, & Corall. rubri præparati ana* ʒß. *Maſtich. & gum. Arab. ana* ʒj. *M. f. Pulv. ſubtiliſſ. cujus cap.* ʒß. *tertia quâque horâ ex Cochl. uno Syr. de Symphyto, ſuperbibendo cochl. IV. vel V. Julap. ſequentis:*

℞. *Aq. Plantag. & germin. Quercus ana* ℥iij. *Aq. Cinnam. hordeat.* ℥ij. *Syr. de Roſis ſiccis* ℥j. *ſpirit. Vitrioli q. ſ. ad levem aciditatem.*

Interim ſingulis noctibus Paregoricum præſcriptum propinetur.

Emulſiones item ex *4. ſem. frig. maj.* cum *ſem. papav. alb.* magnopere conferunt.

Ceſſante vero hæmorrhagiâ reliqua per decurſum morbi agantur, prout in *Variolarum Capite* traditur.

Antequam finem faciam, hoc adjiciam; quod quoties guttulas aliquot Laudani liquidi uſurpandas præſcribo, *Laudanum*, meæ deſcriptionis intelligo, cujus formula in libro noſtro *de Morbis Acutis*, capite de *Dyſenteria* habetur. Et quòd *Syrupum de Meconio*, illum volo, qui conficitur ex ℥xiv. *Capitum Papaveris* albi bene ſiccatorum, & (poſt macerationem in Aquæ font. ℔viij. ad horas 24.) probe coctorum, dein expreſſorum quàm fortiſimè; quorum colaturæ adduntur Sacchari ℥xxiv, & in Syrupum coquitur. Has enim duas Præparationes in ſuo genere efficaciſimas eſſe judico:

dico : præsertim *Syrupum de Meconio*, cujus ʒj. plus præstat quam ʒij. alterius istius, in quo Papaverum capita humidiora usurpantur, liquor non ita fortiter exprimitur, & loco *Nigri* quandoque Capita *Papaveris Rheados*, quæ paululum virtutis habent, partem ita magnam suppeditant. Quoties itaque non satis mihi constat de alterutrius horum Paregoricorum viribus, utrorumvis loco *Laudani Londinensis solidi* sesquigranum, vel etiam *gr. ij.* soleo præscribere in Aqua appropriata soluta; quo pacto ab omni errore & mihi, & ægro meo caveo.

De Mictu Sanguineo à Calculo Renibus impacto.

QUamvis hominis minùs cauti & prudentis esse videatur, observationem in vulgus spargere, cujus in seipso tantùm experimentum ceperit; nemo tamen, opinor, æquus rerum arbiter ægrè feret, me, qui tamdiu tantaque à *Mictu Sanguineo*, à Calculo Renibus impacto orto, fuerim perpessus, humanitate & miseratione erga Sodales in hoc malo meos commotum, iis, qui eodem morbo excruciari quandoque poterint, ista remedia indicare, quæ mihi aliquali levamini fuerunt, quantumlibet vulgaria, & nihili facienda fortè videantur.

Anno 1660. *Podagra* me invasit, Paroxysmo tum immaniore tum diuturniore, quàm priùs unquam,

quam, miserum affligens; cum ex hac causâ æstivo tempore, vel intra, vel supra lectum submollem jugiter ad duos menses decumberem, sub finem Paroxysmi, dolorem hebetem & obtusum maxime in sinistro Rene nonnunquam, licet rarius, & in dextro, cœpi persentiscere. A Podagra convalescenti hærebat utrumque Renum dolor, qui per intervalla quædam, nullatenus acutus, sed satis tolerabilis, me submonebat; nondum enim Paroxysmo Nephritico (cujus sunt comites dolor ingens per Ureterum ductus vesicam versus tendens, tum Vomitio enormis) vel semel laboraveram. Quamvis verò nondum aderant ista Calculi Renum indicia, cum ratione tamen judicabam, me Calculum, mole insigniorem in Renum Pelvi gestare: qui cum major esset, quam ut ex Pelvi dicta in Ureterum ductus elabi passet, prædicta symptomata non intulit. Qua in re, post annos multos elapsos me hallucinatum non fuisse certò comperi. Etenim cum Bruma Anni 1676. statim à soluto rigidissimo gelu diu multumque obambulassem, urinam mox reddidi sanguine permistam; idque toties mihi usu venit, quoties vel multum itineris pedibus conficerem, vel in curru per platearum pavimenta vehererer, quantumlibet lento equorum gressu; quod mihi tamen non accidebat, quoties per viam Regiam lapidibus non stratam, licet quam longissime, curru vectarer. Urina quam tunc excernebam, tametsi terribili sanguinis tantùm non sinceri specie prodiret, non ita diu post sanguine in fundo seorsim grumescente, in summitate limpida &

sui

ſui ſimilis conpiciebatur. In hujusce mali remedium ſanguinem ſatis copioſum è brachio mitti curabam, & poſt Purgationes Univerſales medicamenta Refrigerantia & Incraſſantia varii generis in uſum revocabam; Diætam interea his conſentaneam adhibens, liquores acidos, acres, & attenuantes ſollicitè devitans. Cum autem neque iſta, neque alia permulta, quæ numerare longum eſſet, quicquam prodeſſent; & metuens calculum, quem grandiorem eſſe ſuſpicabar, quam ut expelli posſit, Aquis Chalybeatis ad exitum ſollicitare, tandem ſpem rei benè gerendæ prorſus amiſi; idque eo potisſimum nomine, quod obſervaram, ſenes aliquot mihi notos, ſibi mortem accerſiſſe, dum hujusmodi remediis incaſſum morbi curationem molirentur. Stetit itaque ſententia non amplius tentare, at vitato tantum, quam potui maximè, corporis motu, ab hoc effectu mihi cavere. Tandem verò animo fortè recolens, quàm mirè nonnulli deprædicent ſeminis *Fraxini* vim Lithontripticam, ſubiit cogitare, quod ſi ſemen ejusmodi virtute polleret, omnino veriſimile eſſet, *Mannam* Fraxini adhuc plus poſſe. Cum Manna, quam habemus, docente Botanographo τῷ πάνυ Dno. *Joh. Ray* poſt alios Scriptores, neque Mel Aëreum eſt, nec Ros aliquis Cœleſtis, ſed liquor potiùs tam è foliis, quàm è truneo & ramis Fraxinorum in *Calabriâ* naſcentium exudans, de cujus rei veritate idem, dum in *Italia* peregrinaretur, certior factus eſt ab eruditisſimo Medico, qui ex ramulis & foliis linteo à ſe curiosè contectis Mannam (qui eſt ſuccus,

cus, ut dixi) sæpius collegit. *Vid. Joh. Ray. Catalogum plantarum Angliæ.* Experimentum itaque facturus Mannæ ʒijß. in seri lactis ℔ij. solutæ hausi, pauxillum succi limonum subinde, dum purgarer, deglutiens; quo & Catharticum acuerem, quod segnius operari solet, & ventriculo minùs ingratum redderem. Ab hujusce remedii usu vix dici queat, quantum ego levaminis circa Renum regionem perceperim; licet enim antea non semper dolerent Renes, tamen pondere quodam gravativo & molesto sensu afficiebantur. Quod cum ita feliciter mihi cesserit, idem Catharticum singulis Hebdomadis stato quodam die ad menses aliquot continuos in usum revocabam; & post singulas Catharseos vices meliùs me habuisse planè sum expertus, donec tandem etiam rudiorem Currûs conquassationem ferre potuerim; ab hoc symptomate prorsus liberatus usque ad Veris tempus jam proxime elapsum. Quo appatente, cum per prægressam hyemem ferè omnem Podagra laborâssem, & quæ nimia corporis ad motum inhabilitate, quieti & ἀκινησία magis quam aliàs solebam, indulsissem, rediit denuo sanguinis mictus. Hic ego an ad Catharsin me iterum reciperem, hærebam dubius; quoniam nuperis hisce annis omni corporis substantia in Podagræ sedem & fomitem quasi perversâ, Catharticum, quantumlibet lene, diutinum Podagræ Paroxysmum certò certiùs accersebat. Tandem animo succurrebat, quod si Paregoricum singulis noctibus post purgationem adhiberem,

quo

quo tumultus a Cathartico excitatus ſedaretur, poſſe me priſtinam methodum Mannæ ſemel in hebdomade capiendæ tutò reſumere. Uncias itaque duas cum ſemiſſe in ſeri lactis ℔ij. diſſolutas manè hauſi, & ſerò guttas xvj. *Laudani liquidi* in Cereviſia tenui dormiturus adjeci. Et Mannam & Laudanum dicto modo repetens bis in Septimana ad ſex vices; poſtea verò Manna ſemel in ſeptimana tantum uterer, humorum illuvie jam ita copiosè à Cathartico ſubducta, ut à Podagra minùs metuendum eſſet. Cum tamen mea mihi ratio planè dictaverit, quòd ſi facultate aliqua, ſive diſſolvente, ſive alio quovis modo Lithontriptica, fuerit inſignita Manna, omnino eſt neceſſe, ut Medicamentum, quale eſt Laudanum, validè adſtringens, remedii, in quo ſpem collocaveram, efficaciam ac vim quadantenus infringat; ſatius eſſe duxi, Hypnoticum miſſum facere, cum jam ſemel tantum in ſeptimana alvum ſolverem. In qua Methodo jam ad menſes aliquot perſtiterim, eundem ſeptimanæ diem ubique Catharſi dicans; nec me ab hoc meo more ex quacunque data ansa dimoveri paterer. Licèt à prima remedii hujus doſi dolor, qui in dorſo erat, remittebat, uti prius, tamen non ita diu poſt repetita Catharſis Podagræ ſignum dedit; quod nunc Artubus, nunc Viſceribus, bellum cœpit indicere; at hæc morbi tentamina Laudanum fortiter repreſſit. Cùm hæc mihi Medendi Ratio hactenus bene verterit, in eadem perſeverandum mihi eſſe judicabam, tam ad præcavendum mictus ſanguinis recurſum,

quam ad imminuendum aliquantulum calculi fomitem; Quod tandem votis respondit, Hæmorrhagia ista, ex quo Tractatulum hunc primum edidi, prorsus evanescente, proindeque Manna in totum abjecta. Purgationem itaque quod attinet, (modo sanguinis mictus urgeat, & solùm Cathartico hoc lenitivo, Manna scilicet, & secundum Methodum suprà à me traditam subducatur alvus) jam retractanda mihi est sententia illa mea, quam in Scripto de Podagra olim evulgaveram; nempe Podagra affectis minimè conducere, ut vel initio, vel in declinatione, vel per Paroxysmorum intervalla purgentur.

. - - Nec si miserum fortuna Sinonem
Finxit, vanum etiam mendacemque improba finget.

Nondum enim in mentem mihi venerat, Paroxysmum, quem à tumultuante Cathartico excitandum metuebam, exhibito sub noctem Hypnotico prohiberi potuisse. Nihilominus si Podagram solum respiciamus, Evacuationes qualescunque plurimum nocent, ac proinde nequaquam sunt admittendæ, nisi Symptoma dictum earundem usum omnino postulaverit.

De *Regimine* & *victus* ratione, quæ utrovis horum Affectuum laborantibus competere mihi videntur, (quando nihil eorum præterire velim, quæ istis usui esse poterint, qui iisdem, quibuscum Ego, morbis conflictantur) hæc addo. Manè lecto exsurgens, Decoctionis *foliorum Tea* cyathum unum alterumve exicco; dein cur-

ru

ru ad meridiem usque gestatus, & domum reversus, quovis ciborum genere mihi grato & eupepto *modicè* (id enim ante omnia semper & diligenti cum cura tenendum est) me reficio; statim à prandio per singulos dies vini Canarini plus aliquid quarta parte Libræ (seu Pintæ) vulgaris ad promovendam ciborum in ventriculo Concoctionem, & ad Arthritidem à viscceribus procul arcendam, haurire soleo. Pransus iterum Rheda vector, & quoties per occupationes meas non destineor, Rus peto, aëris salubrioris inspirandi gratia, ad millaria duo vel tria. Cereviſiæ tenuioris hauſtus mihi pro cœna est; sed & hunc repeto etiam in lectulo, me jam in somnum compositurus; idque eo fine, ut hoc Julapio succos acres calidosque in renibus stabulantes, è quibus fit calculus, refrigerem simul ac diluam. Ego vero & hic & inter prandendum Cereviſiam tenuem lupulatam, Cereviſiæ non Lupulatæ, quantumlibet tenui ac miti, præferendam censeo. Licèt enim non Lupulata, mollitie ac lubricitate qua pollet, ad subducendum calculum jam in Renibus concretum magis faciat; attamen Lupulata, ob levem illam stipticitatem, quam impertiunt Lupuli, minus facit ad sabuli vel materiæ calculosæ generationem, quam facit non Lupulata, cujus & viscidior est substantia, & lutulentior. Quo die Catharsi defungor, ex Pulli carnibus prandium mihi est, vinum tamen Canarinum pro more meo superbibo. Mihi curæ est, præsertim hyeme, ut lectum temporiùs petam: quo nihil magis confert ad Concocti-

ones rectè perficiendas, & conservandum pariter tenorem illum atque ordinem, qui naturæ jure debetur. Sicuti ex adverso Nocturnæ lucubrationes Senum cum Morbo Chronico qualicunque conflictantium, tum Concoctiones omnes imminuunt ac depravant, tum eorundem principio Vitali vulnus haud facilè Medicabile infligunt. Illud etiam sedulò observo, ad præcavendum à Calculo mictum sanguineum, ut quoties per Plateas ad longius aliquod intervallum curru vehendus sim, (Gestatio enim, vel ad maximam quamlibet distantiam, per vias lapidibus non stratas minimè officit mihi) non prius rhedam ingredior, quàm haustum Cerevisiæ tenuis paulo liberaliorem ingessero, quem pariter itero ante regressum domum versùs, si fortè alicubi diutius fuerim commoratus; quo pacto semper mihi à mictu sanguineo satis est præcautum. At quoad Podagram hoc unum adjiciam. Nuperis hisce annis ex errore aliquo circa sex res non naturales commisso, mihi retrocessio subinde materiæ Podagricæ accidit; cujus signa sunt ægritudo ingens cum vomiturition*e*,& aliquali ventris dolore. Artus interim ex improviso doloris sunt expertes, ac ad motum plus solito habiles. In hoc casu Congium unum Liquoris posseticì, vel cereviſiæ tenuis devoro, & quamprimum totum per Vomitionem rejecerim, vini Canarini haustulum, cui instillatæ fuerint Laudani liquidi gutt. XVIII. ebibo, in lecto ad quietem me componens. Atque hac methodo meipsum ab imminente morte aliquoties liberavi.

Etsi

Etsi verò haud quenquam fortasse deceat (eum maxime, quem sive salvum, sive mortuum esse Hominum vix interfit) ita crebram sui mentionem injicere; hæc tamen eo animo dicta volui, ut aliis, quorum vita salusque majoris fortasse ponderis & momenti sunt, queant prodesse.

Hic postremò subindicandum est ingens discrimen, in quod nonnulli se conjiciunt, tam calculo, quàm Podagra laborantes, quoties Mannam in *Aquis Mineralibus* Catharticis solutam inconsultò capiunt. Quamvis enim hoc modo assumpta, & celerius vim Catharticam edat, & minori nauseâ Ventriculum irritet; tamen minora ista commoda injuriam aliàs ab aquis illatam pensare non valent. Etenim si calculus Renibus inclusus ita magnæ molis sit, ut per Ureterum ductus in Vesicam propelli nequeat, istæ Aquæ Paroxysmum ut plurimum excitant, qui eousque perdurabit, cum magno vitæ ægri periculo, donec tandem calculus in pelvim redierit. Quinimo nec *Chalybeatis Aquis* æger se tutò committet, nisi prius certo sciat, calculum majorem non esse, quàm ut per Ureteres viam possit sive invenire sive facere, quod hoc tantùm modo, quantum ego conjicio, certò dignoscere potest; si nempe jam antea Paroxysmum aliquem Nephriticum fuerit perpessus, (cum dolore scilicet sævissimo in Renum alterutro, per ureterum ductus propagato, & vomitu enormi) pro comperto habeat, non tam grandiorem aliquem calculum pelvi concludi, quàm lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus subinde in Ureterem illabitur, atque ita Paroxysmum hunc

invitat, qui fere non desinit calculo in Vesicam detruso. Cum res ita se habeat, nullum est magis efficax Remedium, sive ad præcavendum minorum Calculorum incrementum, sive ad eosdem è Renibus deturbandos, quàm *Aquarum Chalybeatarum* Potatio liberalior, per singulas ætates jugiter repetenda.

Cùm verò sæpe accidat, ut *Paroxysmo Nephritico* quis corripiatur, quando hujusmodi Minerales Aquæ haud præsto sint, vel etiam tempestas Anni adsit, quæ earundem potationi minùs faveat; hac itaque compendiosa Methodo sine ulteriore Remediorum apparatu insistendum. Si æger temperamento sanguineo præditus fuerit, & ætatem provectiorem haud adhuc attigerit, sanguis ex brachio Reni affecto respondenti, ad ℥x. extrahatur, deinde *Liquoris Possetici, cui Rad. Althææ* ℥ij. *incoctæ fuerint, Congium unum* quàm citissimè devoretur, & sequens *Enema* injiciatur: ℞. *Rad. Althææ & Lilior. an.* ℥j. *Fol. Malvæ, Parietar. Branc. Ursin. & Flor. Chamæmel. an. M. j. Sem. Lin. & Fœnugr. ana* ℥ß. *Coq. s. q. Aq. ad* ℔iß. *Colaturâ dissolve Sacchari culinaris & Syr. Dialthææ, an.* ℥ij. *M. s. f. Enema.* Quam primum per Vomitionem æger totum reddiderit, quod per os ingestum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, *Laudani liquidi* satis magna dosis propinetur, *viz.* ad gutt. xxv. vel *Pil. Matthæi* gr. xv. vel xvj.

In Senibus verò morbo aliquo diuturno fractis, ut & in Vetulis, *Vaporibus*, vulgò dictis, obnoxiis (præcipuè si sub initium Paroxysmi Urinam eæ reddant nigram ac sabulosam) Venæsectio

ctio omittatur: At quoad reliqua, eadem, quæ jam dicta fuit, via omnino procedendum.

Sed ut ad Calculum, qui hujus loci est, grandiorem revertamur. Quod si Calculosus nullo unquam paroxysmo Nephritico fuerit tentatus, cùm jam major sit calculus, quàm ut ex Pelvi possit elabi: non solùm nihil proderunt *Ferreæ Aquæ*, sed etiam ob jam dictas rationes non sine præsenti periculo sumentur. Neque minus male quandoque *Podagricis* cedit Aquarum Mineralium usus, modò fenes fuerint, (ut sunt plerumque) & pariter corporis habitu phlegmatico imbecilloque. In his enim nonnunquam naturæ vires eousque sunt imminutæ ac succisæ, ut omnino metuendum sit, ne tanta copiâ aquarum penitus obruantur ac succumbant. Sive vero hoc in causa sit noxæ, quam exinde capiunt homines tali habitu ac temperamento præditi, sive non sit; illud mihi compertissimum est, haud paucos, quorum corpora hoc morbo fracta admodum, & quasi confecta fuerant, hisce Aquis interemptos diem suum obiisse.

Atque hæc eorum ferè summa est, quæ mihi in Morborum curatione hactenus innotescunt, ad diem, quo hæc scribo, *Septembris sc. Vicesimum & nonum, Anno Domini 1686.*

(O)

INTEGRI PROCESSUS

In Morbis fere omnibus CURANDIS,

A THOMA SYDENHAM, M. D. CONSCRIPTI.

Quibus accessit

GRAPHICA SYMPTOMATUM DELINEATIO.

AMICE LECTOR.

Specimen habes Praxeos eximiæ in dilectissimi filii M. D. usum cautè & diligenter excogitatum, suâ ipsius manu conscriptum, mihi autem pro familiaritate ista, qua omnes excepit, concessum à CL. SYDENHAM, Viro sanè, cui vix ætas superior parem dederat, vel postera datura est, non modo in arte sua mira sagacitate, & ingenii

genii acumine singulari conspicuo; sed & probis moribus & in humanum genus studio & amore insignibus, adeo ut apud omnes summum sui reliquerit desiderium: Cujus præcepta licèt animo meo & imo pectore infixa sint, ne tamen fortè fortuna in mei ipsius & ægrorum detrimentum excidant memoria parùm fida, typis hau dita pridem mandabam, exemplaribus circiter vigintiimpressis, ut amicis quoque inservirem. Nescio autem, quo pacto in lucem irrepsit publicam inter Miscellanea curiosa *superioris anni Norimbergæ editum; sed inepta mole inutile. Prodit tandem eo modo vestitum, ut tibi sit in quovis loco paratum; figmentis cerebri vanis & futilibus sciolorum dogmatis nequaquam refertum, nec hypothesi placita solidis, ut videtur, rationum momentis undequaque constipata superbiens; humile autem & modestum accuratè morbos depingit, & accuratius adhuc medetur; in id solum sollicitum, ut innotescat, quod natura faciat aut ferat. Et si verum loqui liceat, modo partium situs noveris, pateant tibi per Symptomata ægritudines, (quod assidua ediscas observatione) scias deinde veram & genuinam medendi methodum per diætam & Pharmaciam adhibere, felicissimus eris practicus, & tibi & infirmis optimè consules. Parùm interim tuâ refert, an Alcali peccet an Acidum, num in Spiritibus Animalibus, an in ipso sanguine aut in recondito aliquo Viscere deliteſcat morbi minera; unde de Periodico Intermittentium reditu doctè satis & prolixè possis disserere; dum interea ipsa Febris sine ullis ambagibus, inquietudine, siti*

calore, pulsu celeri, nauseâ, cæterisque Symptomatis, etiam astantibus palam est, & aperte dignoscitur: Hinc sæpius mirari subit, quamobrem anxiè ita & scrupulosè immediatas & proximas morborum causas, dum Medicinam pertractandam suscipiunt, indagare satagunt, & è tenebris istis, quibus natura obduxit, irrito licèt conatu, eruere, gravi & subacto judicio viri, & in praxi versatissimi, satis interim gnari, se latere vel quævis obvia; unde enim dimanat graminis viridis, aut albus nivis color? Quid est, quod humana anima ratiocinari nequeat, dum adhuc Infantes aut Pueri sumus? Unde forma tua Specifica? Satius esset, Medicum, quam Philosophum agere, (quis enim unquam Cartesium sibi Medicum voluerit?) minutissima Phænomena plane & rite enumerare, & remedia, quibus unusquisque morbus facilius cedat, candido & sincero animo proponere; ita tandem limites suos prætergressa, quibus angustiis nimis jam includitur, ars nobilissima, omnibus, quaquaversum patet orbis, feliciter satis & prosperè salutem, filiis autem suis honores summos conciliabit.

Quid in Febribus, Variolis, Morbillis, acutis cæteris, ut & Chronicis sanandis valuit optimè meritus autor noster, sequentes indicant paginæ. Regimen & Diæta instituuntur aptissima; præscribuntur remedia pauca, sed necessaria; nec in Pharmacopolarum lucrum excogitata, nec inani ostentationi composita: sitibundis ægris (eodem modo, quo & ipse sitim suam restinguere solitus erat) cerevisiam tenuem astatim & pro libitu hauriendam, unde mirè

mire reficiuntur & refrigerantur, concedit; nec immanitate plus quàm barbarâ precibus eorum surdus Apozemata & Julapia præ ingrato sapore fastidita substituit; maximam adhibet cautelam, ne exæstuans nimis veligne luculentiori, vel stragulorum onere plus adhuc incalesceret, vel à propinatis forsan remediis eum in finem, ut per poros eliminetur materia morbifica cruda adhuc & inconcocta, quæ tamen hac data ansa concitato motu cerebrum petit, unde Phrenesis aut Coma, aut extravasato sanguine deturpant cutim maculæ purpureæ, aut eruptiones, quas vocant, miliares collum & pectus ubivis obsident. Nunquid ad amussim magis depingi poterat, quàm Variolarum historia? Eruptionis diem in utravis specie designat, pustularum ingenium ad unguem describit, quo tempore incipiat, & quamdiu continuetur Salivatio, quo iterum faciei manuumque tumor se prodat, quid tandem quolibet die expectandum, diserte explicat. Paregoricorum usum, quo emolumento judicent Practici, primus persuasit, malum, ingerendi Cardiaca ante eruptionem, morem, unde sæpe accersitum fuerit confluentium genus, meritò primus improbavit. Melius autem hæc ex ipso fonte. Valeas itaque, amice Lector, & sicubi scateant Menda, ignoscas.

S. M.

Medi-

Medicamentorum quædam formulæ in praxi magis familiares.

Potio Communis Purgativa.

℞. *Tamarind. ℥ß. fol. Sennæ. ℥ij. Rhei. ℥iß. coq. ſ. q. aq. ad ℥iij. in Colatura diſſolve Mannæ & Syrup. Roſar. ſolut. an. ℥j. m. f. Potio.*

Emeticum Commune.

℞. *Aq. Card. Benedict. ℥ij. Infuſ. Croc. Metall. ℥j. Syr. Caryophyl. ℥ß. m. f. vomitorium.* Sumat hora 4ta pomeridiana, ſuperbibendo poſt ſingulas vomitiones hauſtum largum liquoris poſſetici.

Julapium Perlatum.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr. lact. Alexiter. an. ℥iij. aq. Cinnamom. hordeat. ℥j. Margarit. præparat. ℥iß. ſacchar. Cryſtall. q. ſ. adde aq. Roſar. Damaſcen. ℥ß. f. Julap.* de quo cap. cochlear. iv. vel. v. in Languoribus.

Julapium Cardiacum.

℞. *Aq. Lact. Alexiter. Ceraſor. nigr. an. ℥iij. aq. Epidem. Syr. Caryophyll. & de ſucco Citri, ana ℥ß. m. f. Julap. de quo capiat ſæpius.*

Decoctum Diæteticum.

℞. *Rad. Sarſaparill. ℥vj. lign. Saſſaf. & Chinæ an. ℥ij. Glycyrrhiz. ℥j. coq. in aq. font. Congiis ij.*

per

per horæ dimidium; deinde ſtent clausè ſuper cineres calidos per horas xij. poſtea ebulliant ad tertiæ partis conſumptionem: Cum primum ab igne amoveatur, infunde ſem. Aniſi ʒß. poſt duas horas coletur, & poſtea depuretur per reſidentiam, & liquor reponatur lagenis vitreis probe clauſis ad uſum. Sit pro potu ordinario per xxx. dies.

Apozema Aperiens & Antiſcorbuticum.

℞. *Rad. gramin. Cichor. Fœnicul. & Aſparag. an. ʒj. uvarum Corinthiac. & paſſul. enucleat. an. ʒij. fol. hepat. ling. cerv. & cap. Ven. an. M. j. fol. Beccabung. ſub finem addit. M. ij. coq. ſ. q. aq. fontan. ad ℔ij. ſub finem adde vini Rhenani ℔ß. Colatura adhuc calente infunde ad duas horas vaſe clauſo Coch. hortenſ. M. i. colatur. adde ſyr. è quinque radic. & è ſucco Aurant. an. ʒij. aq. Cinnamom. hordeat. ʒj. M. f. Apozema.* Sumat ℔ß. manè, & 5. pomeridiana per xiv. dies.

Eclegma incraſſans in Tuſſi.

℞. *Ol. Amygd. dulc. ʒj. Syr. Papav. Rhœad. Portulac. Jujub. & Lobooch ſani, an. ʒß. Sacchar. cryſtall. q. ſ. M. in mortario marmoreo ad integræ horæ ſpatium, & f. Linctus perfecte miſtus; recondatur in olla figulina, ad uſum.* Cap. ſæpius lambend. è baculo Liquiritiæ.

Eclegma fortius incraſſans.

℞. *Conſerv. Roſ. Rubr. Syr. violar. & de Mecon. an. ʒj. ſem. papav. alb. ʒiij. contundantur ſimul & per*

per ſetaceum trajiciantur, deinde adde ol. nuc. moſchat. expreſſ. gr. vj. *f. Eclegma.*

In Defluxione tenui.

℞. *Conſerv. roſar. rub.* ℥ij. *Syr. de Mecon. & jujub. an.* ℥j. *Oliban. Maſtich. & Succin. an.* ℥j. *ol. nuc. Moſchat. per expreſſionem gr.* vj. *M. f. Lohoch.* de quo lambat ſæpè; bis in die cap. eclegm. deſcript. cohl. j. inſtilland. Balſam. Sulphur. Aniſat. à gut. viij. ad gut. xij.

Cereviſia Purgativa.

℞. *Polypod. Querc.* ℔j. *Rad. Rhabarb. Monach. fol. ſennæ & paſſul. enucleat. an* ℔ß. *Rhabarb. inciſ. & rad. Raphan. Ruſtican. an.* ℥iij. *fol. Cochl. Hortenſ. Salv. an M.* iv. *Aurantior. inciſ. N.* iv. *infunde in Congiis* v. *vel* vj. *Cereviſiæ non lupulatæ, fermentationis tempore, & quando ad maturitatem pervenerit*, ſit pro potu ordinario per dies xiv. vel xxi. præcipuè verò ſumat hauſtum ſingulis Auroris.

Emplaſtrum Hyſtericum.

℞. *Galbani in tinctura Caſtor. ſolut. & colat.* ℥iij. *Tacamahac.* ℥ij. *f. Emplaſt. pro umbilico.*

Catharticum pro Infantibus tenellis.

℞. *Syrup. Cichor. cum Rhabarb. Cochl.* j. *parvulum.*

Deco-

Decoctum Amarum Purgativum.

℞. *Decoct. amar. duplicatâ senâ* ℥iv. *Syrup. de Spina Cervina* ℥j. *Elect. de Succ. Rosar.* ʒij. *M. f. Potio.*

De *Affectione, in Fœminis, hysterica, maribus, hypochondriaca dicta.*

CUm à casu aliquo graviori molestum patitur humana anima, ataxiam concipiunt animales spiritus; urina subinde limpidissima copiosè excernitur; sanitatis recuperandæ spes omnis protinus abjicitur, & tristissima quævis sibi ominantur ægrotæ; quamcunque corporis partem morbus insederit, (plurimas autem insidet) symptomata ei parti competentia confestim urgent; in capite apoplexia, hemiplegia soluta, statim à partu adoritur; spasmi epilepsiæ persimiles (vulgò uteri strangulatus, in quo venter & præcordia guttur versus intumescunt) infestant; clavus hystericus, in quo dolor in capite atrocissimus, quem transverso pollice possis contegere, ægrâ interim materiam viridem bili porraceæ parem evomente, miserè excruciat; cordis palpitationem, tussim, passionis iliacam & colicam, nephritin, urinæ suppressionem æmulatur paroxysmus; vomitiones enormes, diarrhœam subinde excitat; externè in carne musculos. nunc dolorem, nunc tumorem inducit, in tibiis hydropis instar; nec (quod mi-

mireris) intactos dimittit dentes; & sæpe sæpius adeò refrigerantur externæ partes, ut cadaver plane referant; in risum & lachrymas effusissimas sine ulla προφάσει ridicule erumpunt; ptyalismus nonnunquam eo gradu laborantes afficit, ut Mercurio delibutas facilè crederes. Dolores Hysterici, quamcunque partem obsident; ubi discesserint, teneritudinem, quæ tangi recusat, relinquunt, ac si verberatæ fuissent carnes.

Mittatur Sanguis ad ℥viij.

Emplast. de Galbano umbilico admoveatur. Sequenti mane aggrediatur usum sequentium pilularum:

℞. *Pil. Coch. maj.* ʒij. *Castor. pulv. gr. ij. Balsam. Peruv. gut. iij. f. Pil.* xij. Cap. iv. singulis vel alternis matutinis pro ratione virium hora 4. vel 5. matutina superdormiendo.

℞. *Aq. Rutæ.* ʒiv. *Bryon. comp.* ʒij. *Castor. nodulo ligat. & in vitro suspens.* ʒß. *Sacchar. Crystall. q. s.* de quo capiat cohlear. iv. vel v. in omni languore. Post has pilulas sumptas utatur sequentibus:

℞. *Limatur. Chalyb. gr.* viij. *cum s. q. Extract. Absinth. f. Pil. N.* iij. Sumat summo mane, & repetantur hora 5ta pomeridiana per xxx. dies, superbibendo haustum Vini Absinthitis.

Sin-

Sin forma boli magis arrideat:

℞. *Conserv. Absinth. Roman. & flaved. Aurant. an.* ℥j. *Angelic. & Nuc. Moschat. condit. Theriac. Andromach. an.* ℥ß. *pulv. Ari comp.* ʒiij. *Zinzib. condit.* ʒij. *cum s. q. Syrup. de succ. citr. vel, ejus defectu, Syr. Aurantior. f. Electuarium.*

℞. *Elect. præscript.* ʒij. *limatur. Chalyb. gr.* viij. *cum s. q. Syrup. Aurantior. f. Bolus* sumendus manè & serò, superbibendo haustum vini absinthitis, vel Cochl. vj. seq. Infusionis:

℞. *Rad. Angelic. Enul. campan. & Imperator. an.* ℥j. *fol. Absinth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. & Chamædr. an. M.* j. *Cort. Aurant. duor. incis. affunde vini Hispanic. q. s. ad supereminentiam duorum digitorum.* Coletur tempore usus. Vel

In Delicatulis *Chalybs* exhiberi poterit in forma pulv. sequentis.

℞. *Limatur. Chalyb. probè trit.* ℥j. *pulv. Ari com.* ʒvj. *sem. Coriand. præparat. Anisi, Fœnicul. dulc. an.* ℥ß *Cinnamom. acutiss. Corall. rubr. præparat. an.* ʒiij. *Nuc. Moschat.* ʒij. *f. omnium pulvis subtilissimus, cui adde sacchar. albiss. ad pondus omnium,* hujus cap. è Cochleari ℥ß. bis in die per 4. dies, tum ℥j. bis in die per 40. dies, superbibend. Cochl. vj. seq. Julap. vel Vini Absinthitis.

℞. *Aq. Lact. Alexiter.* ℥xij. *Genzian. comp.* ℥iv. *Absinth. magis comp.* ℥ij. *sacchar. albiss. q. s. f. Julap.* Vel;

℞. *Vini Rhenan. Absinth.* ℔ß. *aq. Gentian. comp.* ℥ij. *Syr. Caryophyll.* ℥j. *f. Julap.*

℞. *Myrrh. elect. Galban. & Asæ fœtidæ, an.* ℥j. *Castor.* ℥ß. *cum s. q. Balsam. Peruv. f. Pil. è singulis*

drachmis xij. Sumat iij. singulis noctibus, superbibend. aq. Bryon. compos. Cochl. iij. vel iv. per totum decursum hujus processus.

Si Pilulæ Præscriptæ ventrem moverint, utatur sequentibus:

℞. *Castor.* ℥j. *sal. succin. volatil.* ʒß. *cum s. q. extract. Rutæ. f. pilulæ No.* xxiv. Cap. iij. singulis noctibus, superbibendo Julapii hysteric. Cochl. iij. vel iv.

Sp. C. C. ad gutt. xvj. vel xvij. in aqua alia appropriata sæpius exhibitus valde confert.

Si verò his non cedat remediis, tum capiat sequentes pillulas:

℞. *Trochisc. de Myrrh. pulv.* ℥j. *Balsam. sulphur. Terebinth. gutt.* iv. *cum s. q. gumm. Ammoniac. solut. f. Pil. No.* iv. Cap. manè & serò superb. Julap. hysteric. Cochl. iv. vel v. instillando Sp. C. C. gutt. xij.

Electuarium Antiscorbutic. cum aqua ibidem descripta prodest in his affectionibus, ut & *Electuar. corroborans cum additione Conserv. Cochl. hortens.* ℥j. *pulv. Ari Compos.* ʒvj. superbibendo præscriptam aquam.

At si affectus his non cedat remediis, eundum est ad *aquas ferreas*; & si neque his, tum ad *Sulphureas*, quales sunt *Bathonienses*.

Inter bibendum aquas ferreas hæc observanda; si aliquod Symptoma gravius acciderit, quod potationi aquarum referri potest, tunc ab iis æger abstineat, donec Symptoma istud penitus evanuerit. Æger in earum usu per sex septimanas ad minimum vel potius ad duos menses perseveret. *Zinziber conditum*, vel *Semina Carui Saccharata* ad calefaciendum

dum ventriculum subinde sumat: *Pilulæ* etiam *hysterica* iij. devorari possunt per primas x. noctes, superbibendo *Jul. hyster.* cochl. iv. vel v.

Quoad usum *aquarum Bathonienſium*, duobus diebus bibat eas, ac tertio die per modum Balnei eas ingrediatur, atque ita alternatim per sex septimanas vel duos menses.

Si *Chalybs* justo plus corpus calefaciat, tum per ejus usum, quarta quaque Aurora sumat *aq. minera-lium purgantium* ℔iv. Quæ tametsi alvum moveant; haud tamen tumultum cient, ut solent Cathartica ex officinis deprompta.

Si Chalybs magnas perturbationes inducat, Laudanum aqua aliqua hysterica mistum singulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

Cum à morbi diuturnitate fractæ & attritæ fuerint vires, Venæsectio & cathartica non sunt præmittenda, sed à chalybe statim incipiendum,

Ubi symptomata sunt mitiora, satis est, sanguinem mittere, & alvum solvere ad dies iij. vel iv. dein pilulas hystericas ad dies x. manè & serò exhibere.

In dolore intolerabili, vomitione & diarrhœa enormioribus exhibendum Laudanum, & postea corraborandi spiritus, at modo per vires liceat, ante usum Laudani educatur è venis sanguis & catharticum propinetur; in viraginibus præsertim & sanguineo temperamento præditis; in debilioribus autem & haud pridem paroxysmum passis sufficit ventriculum congio uno lactis cerevisiati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere, dein largam dosin Theriacæ Andromachi vel Elect.

Orvietan. imperare, & cochl. aliquot liquoris alicujus spirituosi cum paucis Laud. liquidi guttulis superbibenda dare. Quodsi ægra jam pridem vomuerit, & ulterius emeticis sollicitare periculo vacabit, Laudanum sine mora propinandum est, ea dosi, quæ symptoma vincat, & post singulas vomitiones toties quoties repetendum, in forma potissimum solida vel liquida, in parvo vehiculo, vid. gutt. aliquot in cochl. j. aq. Cinam. fortior. ægra interim conquiescente, & caput immotum tenente.

Perdomito symptomate manè & serò ad dies pauculos continuetur usus Laudani.

Hæc duo diligenter notanda, quod cum semel post evacuationem Laudano uti cœperimus, ea dosi, atque illa toties repetita sumendum est anodynum, donec symptoma omnino fuerit debellatum, interjecto tantum spatio inter singulas doses, ut quid prior præstiterit, ante noscamus, quam alteram ingeramus, deinceps cum Laudano morbum aggredimur, nihil movendum est, nihil evacuandum, vel per mitissimum Enema.

Theriaca Andromachi crebro, diuque usurpata, magnum est in hoc & aliis morbis quamplurimis à caloris & concoctionis defectu ortis remedium.

Vina Hispanica gentiana, absinthio, angelica, centaurio, cort. aurant. flavedine, aliisque corroborantibus infusis medicata, si ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modo ægra tenui non fuerit bilioso que corporis habitu.

Cor-

Cortex. Peruv. ad ℈j. manè & ſero per ſeptimanas aliquot deglutitus, præſertim in ſpaſmis hyſtericis miras habet vires.

In tenui bilioſoque corporis habitu poſſit uſurpari diæta lactea, præcipue in colica hyſterica, ſi modo ea incommoda poſſint ſuperari, quæ primis fere diebus apportat, quod nempe tum in ventriculo coagulatur, tum etiam viribus corporis in ſtatu conſervandis ſuſtentandisque minus ſufficiat.

Nihil tamen æque ſanguinem ſpiritusque fovet & confirmat, ac diu multumque ſingulis fere diebus equo vehi, nec itinera in curru facta ſuo carent ſucceſſu.

De Febre Depuratoria annorum 1661, 62, 63, 64.

Si æger juvenis ſit, extrahatur ſanguis è brachio, & eodem die poſt aliquot horas, vel ſequenti die duabus horis poſt leve prandium *Emeticum ex infuſ. Croc. Metall.* paratis, Zythogal. ℔vj. vel viij. ut quoties vomuerit, aut alvum exoneraverit, e veſtigio ſumatur hauſtus, exhibeatur; & poſt finitam operationem Emetici hoc vel ſimile paregoricum:

℞. *Aq. Ceraſor. nigr.* ℥iſs. *aq. Epidem.* ℥ß. *Laudan. Liquid. gutt.* xvj. *Syr. Caryophyll.* ℥ ij. *M. f. Hauſtus.*

Vomitora ex Infuſ. Croc. Metall. parata puerulis, ullisve infra adoleſcentiam conſtitutis vel minima quantitate non eſt tutum exhibere.

Poſt hunc diem usque ad undecimum vel duodecimum ſingulis Auroris injiciatur enema ſequens:

℞. *Decoct. commun. pro Clyſtere* ℔j. (*vel lactis vaccini*

cini eandem quantitatem) *Sacchar. Culinar. & Syrup. violac. an.* ℥ ij. *f. Enema.*

Post dictum diem alvus constipari permittatur, quò materia febrilis citiùs concoquatur, ad quem etiam finem Cardiaca moderata his ultimis diebus exhibita apprimè conducunt; ut,

℞. *Pulv. è Chel. Cancror. comp. gr.* xiv. *Elect. de Ovo* ℈ß. *cum s.q. Syr. Caryophyll. f. Bolus* sumendus octava quaque hora, superbibendo sequentis Julapii Coch. v. vel vj.

℞. *Aq. lact. Alexiter. Ceraſor. nigr. an* ℥iij. *Aq. Epidem & Syr. Caryophyll. an.* ℥ j. *M. f. Julap.* vel alia his similia.

Hac methodo sollicitè observata, usitatò circa xv. diem (tum ex laudabili in urina separatione, tum ex manifesta Symptomatum omnium remissione) tempestivum esse Potionem Purgantem communem exhibere percipies.

Accidit interdum, maxime in senibus, curata febre, & purgato corpore ægrum nihilominus valde debilem esse, & quandoque tussi, interdum etiam sereatu magnam glutinosi viscosique phlegmatis copiam expectorare; Hoc in casu vinum Malaganum annosum cum pane tosto ei immisso bibat æger.

Si superveniat Iliaca passio, præscribatur sal. absinthii, ℈j. ex cochl. j. succ. limonum, manè & serò, intermediis temporibus cap. Aq. menth. stillat. sine saccharo, cochl. aliquot, bis quaque hora; dum hæc fiunt, catulus vivens nudo ventri indesinenter accumbat, postquam dolor cum vomitu per biduum triduumve cessaverit, exhibeatur Pil. Coch. ℥j. in aqv.

Men-

Menthæ ſoluta, nec removendus catulus ante pilularum uſum.

Ad recidivam præcavendam perſiſtat in uſu prædictæ aquæ per longum tempus, & duplicatis pannis laneis ventrem à frigore defendat.

De Febre Peſtilentiali 1665, 66.

Poſt Venæ-ſectionem in lecto celebrandam, æger ſtragulis obruatur, & Lacinia Lanea ſincipiti alligetur; tum, ſi vomitus non adſit, hoc vel ſimile Hydroticum exhibe:

℞. *Theriac. Andromach.* ʒ ß. *Elect. de ov.* ℈ j. *pulv. è chel. Cancr. comp. gr.* xij. *Coccinel. gr.* viij. *Croc. gr.* iv. *cum. ſ. q. ſucc. kermes, f. Bolus*, quem ſumat ſexta quaque hora, ſuperbibendo Cochl. vj. ſeq. Julapii:

℞. *Aq. Card. Benedict. & Scord. compoſ. an.* ʒiv. *aq. Theriacal. ſtillatit.* ʒ ij. *Syr. Caryophyll.* ʒj. *M f. Julapium.*

Si adſit vomitio, hydroticum differatur, donec ſolo tegumentorum pondere ſudor promanare incipiat, linteaminis parte vultui ſuperinducta.

Inceptæ Diaphoreſis hauſtulis Zythogalæ ſalvia alteratæ, vel Cereviſiæ, cui macis aliquantulum incoxeris, ſubinde repetitis, ad naturalis diei ſpatium (i.e horas 24.) eſt continuanda; in ſudore licet jusculis confortativis ægrum reficere.

Ubi tumor enatus fuerit, venam aperire non ſuſtinui; per horas adhuc à finito ſudore xxiv. ægro ſe in lecto continente frigus cautè devitetur. Induſium ſponte ſua in corpore areſcere permittatur, potulenta omnia calidiuſcule hauriantur, & Zythogalæ ſalvia alteratæ uſus etiamnum continue-

tur; in seq. luce potio purgat. communis exhibeatur.

Anni 1667, 1668. Febrim Varioloſam & Variolas produxerunt.

Anni 1669, 70, 71, 72. Febrim Dyſentericam.

Anni 1673, 74, 75. Febrim Comatoſam.

Curationem febrium horum annorum non attingo; quoniam methodo in febre anni 1685. &c. deſcripta curari eas potuiſſe autumo.

De febribus intermittentibus.

Cum rigore & horrore adoritur paroxyſmus, quibus mox ſuccedit calor, & huic tandem ſudor, & ſubſequens ἀπυρεξία: licèt in primis morbi diebus, Autumno maximè, aliquoties remiſſio potius quàm intermiſſio perſentiſcitur, in calore æque ac in rigore vomiturit utplurimum ac vehementer ægrotat miſer cum ſiti & lingua arida. In tenera ætate abdominis inflatio, in adultis crurum tumor febris ſolutionem, tonſillarum dolor, raucedo, oculi cavi, facies Hippocratica, mortem denunciant.

℞. *Cort. Peruv. ſubtiliſſ. pulv.* ℥j. *cum ſ. q. Syr. Caryophyll. vel de Roſis ſiccis, f. Electuarium dividendum in* xij. *doſes;* quarum unam capiat quarta quaque hora, ſuperbibendo Vini cujuslibet hauſtum, incipiendo immediate poſt paroxyſmum.

Si autem præſcripti boli ventrem moverint, in hauſtu Vini dentur *gutt.* x. *Laudan. Liquid.* ſingulis vel alternis vicibus poſt aſſumptionem boli, ut opus fuerit.

Ad recidivam præcavendam (præcipue in Quartana)

tana) repetatur processus prædictus singulis septimanis per tres alias vices.

Sin forma Pilularum magis arrideat:

℞. *Cort. Peruv. pulv.* ℥j. *cum s. q. Syr. Caryophyll. f. Pilulæ mediocris magnitudinis*, quarum capiat vj. quarta quaque hora.

℞. *Cort. Peruv. pulv.* ℥ij. *Vin. Rhenan.* ℔ij. *stent simul in Infusione frigida, & coletur per manicam* Hippocratis. Usûs tempore cap. ℥iij. tertia vel quarta quaque hora.

Sin ob vomiturition em fere continuam Corticem deglutire nequeat æger, tum sexies vel octies spatio duarum horarum succi limonum recens expressi cochl. j. cum sal. absinth. ℈j. assumatur, dein Laud. liquidi qt. xvj. cum Aq. cinam. fortioris cochl. j. ac brevi post cessante vomitu corticis usum aggrediatur.

In Intermittentibus Vernalibus nonnunquam emeticum tempestive propinatum, ut nempe ante paroxysmum negotio suo defungi possit, felicissime succesit. Nonnunquam Enema in diebus intermittentibus per triduum l. quatriduum injectum Curationem absolvit.

Altera Methodus curandi Tertianas.

℞. *Serpentar. Virgin. subtiliss. pulverisat. gr.* xv. *Vin. alb.* ℥iij. Sumat duabus horis ante Paroxysmum, & stragulis coopertus æger sudet per iij. vel iv. horas, idem faciendo per duas alias vices ante Paroxysmum.

Si ab ingeminatis paroxysmis summe debilis fuerit æger:

℞. *Conserv. flor. borrag. bugloss.* ℥j. *Conserv. anthos* ℥ß. *Cort. citri & Nuc. Mosch. condit. Theriac. Androm.*

Androm. an. ℥ iij. *Confect. Alcherm.* ʒ ij. *M. F. opiata* Cap. ad quantitatem avellanæ manè & veſperi, ſuperbibendo Cochlearia paucula alicujus *aquæ Epidem.* ſimplicioris *ſaccharo* edulcoratæ, interdicto interim enematum uſu.

Si ſub morbi exitum occurrat hydrops, nondum tamen depulſa febre, Curatio non eſt inſtituenda remediis purgantibus, ſed infuſionibus *rad. raph. ruſt. ſummit. abſinth. centaur. min. baccar. junip. cinerum geniſtæ* &c. in vino factis, exulante autem febre, catharticis & aperientibus.

Pro Infantibus febre intermittente laborantibus.

℞. *Aq. ceraſor. nigr. & Vini Rhenan. an.* ℥ ij. *Cort. Peruv. ſubtiliſſ. pulv.* ʒ iij. *Syr. Caryophyll.* ℥ j. *M. f. Julap.* Cap. Cochl. j. alterumve, pro ratione ætatis, quarta quaque hora, donec Paroxyſmi non amplius diſcrucient: inſtillando alternis vicibus, ſi Diarrhœa adfuerit, Laud. Liquid. gutt. j. vel ij.

De febre Stationaria, ab anno 1685. *ad* 90.

Calor & frigus ſe invicem excipiunt, artus pariter & caput dolent, pulſus interim ferè ſanus, nonnunquã tuſis, dolor circa collum & fauces, exacerbatio febris prope noctem, inquietudo, ſitis, lingua vel humida & ex omni parte pellicula alba & ſcabra veſtita, vel ſicca, fuſci coloris in medio; quam partem undique cingit fimbria inalbeſcens. A jugi in lecto decubitu coma & phreneſis, à calido regimine petechiæ, maculæ purpureæ, eruptiones (quas vocant) miliares morbillis magis rubentes, pulſus inordinatus, tendinum ſubſultus, atque ita tandem mors.

Sudo-

Sudores in initio ſymptomatici divexant, qui, ſi ab arte provocentur, viſcoſi à capite erumpunt, & materiam morbificam in caput aut in artus transferunt.

Mittatur Sanguis ad ℥ x. è brachio. Reiteretur Venæ-ſectio; ſi modò reſpirationis difficultas, dolor capitis inter tuſſiendum lancinans, & alia ſigna Peripnevmoniæ nothæ adſint. In hoc caſu tàm Venæ ſectio quàm Catharſis repetenda, donec æger convaluerit.

Veſperi appliceturEpiſpaſticum, & ſequenti auroraPotioLenitiva præſcribatur, quæ ad tertiam vicem alternis diebus repetatur, & hora ſomni poſtCatharſin hauſtus pacificus propinetur.

℞. *Aq. Paralyſ.* ℥iij. *Syr. de Mecon.* ℥j. *Succ. Limon. recent. extract. Cochl.* ij. *M. f. Hauſtus.*

Aphthæ & ſingultus ſponte ſua poſt curationem febris ſupervenientes ſponte evaneſcunt; Si in longum tempus decurrant, facilè fugantur *Cortic. Peruv* ℥j. *cum Syr. Papav. Rhœad. q. ſ. in form. Electuar. vel pilular. redactâ*, ſuperbibend. hauſtum lactis deflorati. Remedium hoc certisſimè ſcopum attinget, ſi non fruſtrentur ejus vires ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à purgatione liberis ſequentia præſcribantur:

℞. *Conſerv. Lujul. & Cynosbat. an.* ℥j. *conſerv. Berber.* ℥ß. *Crem. Tart.* ℥j. *cum ſ. q. Syr. de Limonib. f. Electuarium*, de quo cap. ad magnitud. Nuc. Moſchat. ter in die, ſuperbibendo ſequent. Julap. Cochl. vj.

℞. *Aq.*

℞ *Aq. Portulac. Lactuc. Paralyſ. an.* ℥ iij. *Syr. de Limonib.* ℥ j ß. *Syr. Violar.* ℥ j. *M. f. Julapium.*

Vel ℞ *Aqv. font.* ℔ j. *Aqv. roſ. ſucc. limon. ſacch. albiſſ. an.* ℥ iv. *Coqv. lento igne, dum deſpumaverint;* Cap. ℥ iij. ad libitum. Præſcribatur quoque ſequens Gargariſma:

℞. *Succ. pomor. agreſt.* ℔ ß. *ſyr. de Rub. Id.* ℥ j. M. F. gargariſma.

Si febris ita ventriculum infeſtet, ut æger potionem retinere nequeat, *Pil. Coch. maj. ad* ʒ ij. exhibeantur, tum etiam hypnoticum eſt concedendum, v. gr. *Laudan. Londin. gr.* j ß. *cum ſimili quantitate Maſtich.* vel *Laudan. Liquid gutt.* xviij. *in aq. Cinnamom. hordeat.* ℥ j.

Decoctum album ſit pro potu, ut & Cereviſia tenuis pro libitu.

Poſt Catharſin bis celebratam concedatur ægro pullorum carnibus veſci, & poſt ultimam purgationem, modo febris aliquantulum deflagraverit, vini Canarini cochl. iij. vel iv. manè & ſerò, ut & poſt prandium per dies aliquot propinentur.

In phrenitide, ut & Comate nihil perinde confert atque ægri caput radere, nullo admoto Emplaſtro, ſed pileolo tantum.

Si (quod fœminis hyſtericis quandoque accidit,) poſt V. S. & purgationes hujusmodi iteratas etiamnum duret, procurratque febris, modo ſigna peripneumoniæ & inflammationis circa partes vitales abſint, ſingulis noctibus paregoricum & medicamenta hyſterica bis vel ter in die injungantur.

De Infantibus Febre Stationaria laborantibus.

Hirudines duæ utrinque pone aures applicentur,

tur, dein *Emplastr. Epispasticum* cervici admoveatur.

Cerevisiâ, quâ Rhabarbarum fuerit infusum, purgetur.

Si post Catharsin febris intermittere videatur, tum *Julapium cum Cortice Peruviano* (in Capite de febre intermittente pro infantibus descriptum) exhibeatur.

De Febre Scarlatina.

Æstate exeunte infantes præcipuè infestat. Rigent & horrent sub initium; nec tamen admodum ægrotant; cutis universa maculis parvis, rubris, crebrioribus, latioribus & magis rubentibus quam in morbillis, interstingvitur: Ad duos tresve dies persistunt subjecta cuticula, squammulis furfuraceis, ad instar farinæ, cutis conspergitur.

℞. C.C. *usti, & pulv, è Chel. cancr. comp. an.* ʒß. *Coccinel. gr.* ij. *Sacchar. Crystal.* ʒj. *M. f. pulvis subtiliss. in* xij. *Chartulas dividend.* quarum unam cap. sexta quaque hora, superbibendo cochl. ij. vel iij. sequentis Julapii.

℞. *Aq. Cerasor. nigr. aq. Lactis Alexiter an.* ℥iij. *Syr. è succ. citri* ʒj. *M. f. Julap.*

Applicetur etiam Epispasticum cervici, & qualibet nocte *paregoricum ex Syr. de Mecon.* propinetur, & postquam symptomata cessaverint, purgetur æger.

De Pleuritide.

Inter Ver & Æstatem dominatur. A rigore & horrore orditur, quos statim comitantur calor, sitis, inquietudo & cætera febrium symptomata; elapsis pauculis horis, æger vehementi dolore punctorio

ctorio in laterum alterutro circa coſtas corripitur, qui nunc verſus omoplatas, nunc ſpinam, nunc anteriora pectoris ſeſe propagat, tuſſi crebra excruciatur. Materia ſputo rejecta in initio morbi pauca eſt & tenuis, & ſæpe ſanguinis particulis intermiſta, progreſſu verò copioſior, & magis concocta, ſanguine etiam permixto. Febris pari paſſu incedit cum tuſſi, ſputo ſanguinis, dolore, & pro ratione liberioris expectorationis ſenſim imminuitur; nunc alvus eſt aſtricta, nunc ſoluta nimis. Eductus è vena ſanguis ſevi liquati ſpeciem præ ſe fert, ubi refrixerit.

Mittatur ſanguis e brachio lateris affecti ad ℥x.

℞. *Aq. Papav. Rhœad.* ℥iv. *Sal. Prunel,* ℥j *Syr. Violar.* ℥j. *M. f. Hauſtus*, ſumendus ſtatim à prima Venæſectione.

℞. *Amygd. dulc. excorticat. Num.* v. *ſem. Melon. Pepon. an.* ℥ß. *ſem. Papav. alb.* ʒiij; *aq. hord.* ℔iß. *aq. Roſar.* ʒij. *cum ſ. q. ſacchar. cand. f. ſ. a. Emulſio*, Cap. ℥iv. quarta quaque hora.

℞. *Decoct. Pectoral.* lb ij. *Syr. Violar. & Cap. Ven. an.* ℥iß. *M. f. Apozema.* Cap. lbß. *ter in die.*

℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ij. *Syr. Violar. & Cap. Ven. an.* ℥j. *Sacchar. Cand. q. ſ. M. f. Eclegma*, de quo ſæpe lambat.

Oleum Amygd. dulc. per ſe, vel *Oleum Sem. Lini recenter extractum* exhiberi poteſt.

℞. *Ol. Amygd. dulc. Lilior. & unguent. Dialthæa, an.* ℥j. *M. f. Linimentum*, quo inungatur latus affectum manè & ſerò, ſuperimponendo fol. Braſſicæ.

Repetatur Venæſectio ad tres alias vices ad eandem

dem quantitatem, quatuor diebus continuis, ubi dolor & respirandi difficultas svadent.

De Peripneumonia notha.

Ingruente hyeme & sæpe sub ejus exitum emergit, insultu primo nunc incalescit, nunc friget æger, ex motu quolibet vertiginosus est, rubent & inflammantur genæ, oculique, tussit, & inter tussiendum dolor capitis lancinans premit, potulenta vomitu rejicit, urina turbida est & intensè rubet, sanguis pleuriticorum æmulus, anhelus crebrò & celeriter spiritum ducit, dolente thorace. Ab asthmate sicco planè distingvitur, quod in isto nusquam comparent febris indicia, in hac manifesto se produnt, licet minora longè & magis obscura, quam in peripneumonia vera.

Mittatur sangvis è brachio dextro ad ℥x. Die sequenti æger hanc potionem sumat:

℞. *Cassiæ extract.* ℥ij. *Glycyr.* ʒij. *ficus pingues Num.* iv. *fol. senn.* ʒijß. *Agaric. trochiscat.* ʒj. *coq. s. q. aquæ ad* ℥iv. *in Colatur. dissolv. Mannæ* ℥j. *Syr. Rosar. solut,* ℥ß.

Si verò potionem assumere nequeat, Cap. *Pil. coch. maj.* ʒij. hora quarta matutina.

Sequenti die celebretur iterum Venæ-sectio ad eandem quantitatem; ac postero die repetatur Catharsis, quæ porrò repetenda est alternis diebus, vel post majora intervalla, pro ratione virium; Atque insuper si Symptomata non cessaverint, extrahatur iterum sanguis semel adhuc, bis, vel sæpius, diebus aliquot interjectis, prout res postulaverit; sed ut plurimum Venæ-sectio bis celebrata sufficiet. Interim, dum hæc fiunt, præsertim in die-

diebus à purgatione vacuis, utatur *decocto Pectorali, Eclegmate & oleo Amygd.* dulcium, in Pleuritide deſcriptis.

De Rheumatiſmo.

Rigorem & horrorem & cætera febrium ſymptomata patiuntur, elapſo die uno alterove (eſt & ubi citiùs) dolor adeſt atrox nunc in hoc, nunc in illo artu, in carpis, humeris & genubus præſertim, vicisſim hos relinquens & illos occupans, rubore & tumore in parte, quam poſtremum affecit, adhuc reſiduis. Febris ſenſim evaneſcit, manente dolore, quin & nonnunquam immaniùs ſæviente. In lumbagine rheumaticâ immanis dolor adeſt, circa lumborum regionem fixus, nephritin mentiens, niſi quod æger non vomituriat, qui prosumbere nequit, ſed vel è lecto exilit, vel ſuper eodem erectus ſedet, corpore perpetua agitatione nunc verſus anteriora, nunc poſteriora inclinato. Sangvis pleuriticorum ſimilis.

Mittatur Sangvis è brachio lateris affecti ad ℥ x.

℞. *Aq. Nymph. Portulac. Lactuc. an.* ℥iv. *Syr. de Limonib.* ℥jß. *Syr. Violac.* ℥j. *M. f. Julap.* de quo bibat ad libitum.

Præſcribend. *Emulſio 4. Sem. Frigid. maj. Cataplaſma è mica panis albiſſ. & lacte Croco tincto* applicetur parti dolenti.

Die ſequenti eadem ſanguinis quantitas detrahatur; atque iterum, die uno vel altero interjecto, reiteretur, atque porrò quater vel pluries, ſi opus fuerit, hoc obſervando, ut poſt ſecundum Venæſectionem majora ſint intervalla inter ſingulas ſangvinis miſſiones.

Die-

Diebus a Phlebotomia vacuis Enema è lacte ſaccharto ſubinde injiciatur, vel ſequens:

℞. *Decoct. Commun. pro Clyſter.* ℔j. *Syr. Violar. & Sacchar. culinar. an.* ℥ij. *M. f. Enema.*

Si imbecillitas ægri repetitionem Phlebotomiæ non ferat, tum poſt ſecundam vel tertiam Venæ-ſectionem Curatio hac methodo tentanda.

Capiat alternis diebus *potionem purgativam communem*, donec convaluerit, & iisdem noctibus Paregoric. *ex Syr. de Mecon.*

Sin his remediis non cedat, & æger ob imbecillitatem evacuationes qualescunque ferre nequeat, aggrediatur uſum *Elect. aq. Antiſcorbut.* in ſcorbuto deſcript. quæ etiam remedia locum habent in Rheumatiſmo Scorbutico.

In Juvenibus, atque iis, qui temperatè vixerunt, vino non plus æquo dediti, Rheumatiſmus Diætâ ſimplici admodum refrigerante, & mediocriter nutriente, æque feliciter, ac repetitis Venæſectionibus (quas minus ferre queant) profligari poteſt. Ex. gr.

Solo Lactis ſero ad dies quatuor veſcatur æger, poſtea præter ſerum pane ſimilagineo ſemel in die loco prandii, donec penitus convaleſcat; niſi quod poſtremis diebus iterum panem in cœnam indulgere liceat. Symptomatis ceſſantibus, carnes pullorum elixorum, cæteraque eupepta concedantur, tertio autem quoque die ſolo lactis ſero victitet, donec tandem pancraticè valeat.

De Febre eryſipelatoſa.

Nulla non corporis pars, præſertim facies, tumet, dolet & ſummè rubet, puſtulæ denſæ, parvæ,

in veſiculas ſubinde faceſſunt, quæ per frontem caputque ſerpunt, oculi tumore obruti, rigor & horror atque reliqua febris indicia adſunt. In alia hujus morbi ſpecie, liquorum attenuantium potationi ſuperveniente, febricula adeſt, puſtulæ urticarum puncturas referentes, nonnunquam in veſiculas ſublatæ, mox recedentes, tuberculorum more ſub cute ſe condentes, maximè pruriunt, & ſcalpendo rurſum apparent. Eſt & alia eruptionis ſpecies, pectus ut plurimum obſidens, macula nimirum lata, cuti vix ſupereminens, porriginoſa, cum ſqamulis flavis, qua vigente, æger bene ſe habet, eadem evaneſcente, leviter ægrotat, urina turbida & flava, iisdem remediis, quibus pruritus ferinus, cedit; vino utatur æger & carnibus eupeptis.

Mittatur ſanguis è brachio ad ℥ix. vel x. Die ſequenti ſumat *potionem communem purgativam.*

℞. *Rad. Althææ & Lilior. an.* ℥j. *fol. Malv. Sambuc. Verbaſc. flor. Chamæmel. Melilot. ſummitat. Hyperic. & centaur. minor. an. M.* j. *ſem. Lini, fœnugræc. an.* ℥ſs. *coq. ſ. q. aq. ad* ℔ iij. *Coletur liquor, & tempore uſus adde ſingulis libris decocti Spir. Vini* ℥ij. Stuphæ è panno laneo huic decocto immerſæ, ac expreſſæ, calidè admoveantur bis in die, & pars affecta poſt fotum ſequenti mixtura illinatur:

℞. *Spir Vin.* ℔ſs. *Theriac. Androm.* ℥ij. *pulv. piperis longi, & Caryophyll. an.* ʒij. *f. mixtura*, qua Charta Emporetica madefacta parti affectæ circumvolvatur.

Si primæ Venæ ſectioni non cedat morbus, tum repe-

repetatur; & nondum ceſſante, ad duas alias vices celebretur, interpoſito ſemper die uno.

Diebus à Venæſectione liberis *Enema è lacte cum Syr. Violarum, Emulſio Refrigerans, & Julap. refrigerans,* ſunt præſcribenda.

De pruritu ferino, & inveteratis cutis eruptionibus, quæ Venæſectioni & Catharſi non cedunt.

℞. *Theriac. Andromach.* ʒſs. *Elect. de ovo* ʒj. *rad. Serpentar. Virgin. ſubtiliſſ. pulver. gr.* xv. *Lapid. Bezoar. orient. al. gr.* v. *cum ſ. q.* Syr. *è conditur. citri, f. Bolus,* hora ſomni ſumendus per dies xxj. ſuperbibendo cochl. vj. ſequent Julapii:

℞. *Aq. Card. Benedict.* ℥vj. *aq. Epidem. & Theriacal. Stillat. an* ℥ij. *Syrup. Caryophyll.* ʒj. *M. f. Julap.*

Singulis matutinis cap. liquoris poſſetici lb. ſs. calidè, & ſudet horæ unius ſpatio.

His finitis, ſi Puſtulæ adhuc non evanuerint, ſequenti Linimento Partes affectæ inungantur.

℞. *Unguent. ex Oxylapatho* ℥ij. *Unguent. Pomati* ʒj. *flor. Sulphur.* ʒiij *ol. Rhodii* ʒß. *f.* Linimentum.

Veruntamen Medicamenta præſcripta haud uſurpantur, niſi Venæ-ſectione & Catharſi rite præmiſſis.

De Angina.

Angina inter Ver & Æſtatem ut plurimum aggreditur. Sequuntur febris inſultum dolor & fauciũm inflammatio, unde à tumore uvulæ, tonſillarum & laryngis, nec deglutire queat Æger, nec ſpiritum ducere.

Mittatur Sanguis è Brachio copioſe. Tangantur partes inflammatæ *melle Roſaceo, Sp. Vitrioli, vel Sp*

Sulph. ad ſummum acorem permixto, vel Sp. Vitrioli ſolo. Mox Gargariſma ſequens uſurpetur, non vulgari modo; ſed ita, ut ſine ulla agitatione in ore contineatur, donec incaleſcat; dein expuatur, & repetatur ſubinde.

℞. *Aq. Plantag. Roſ. Rubr. & Sperm. Ranar. an.* ℥iv. *album. ovor. in aquam agitando redact. Num.* iij. *Sacchar. Cryſtal.* ℥iij. *M. f. Gargariſma.*

Emulſio Refrigerans in Pleuritide deſcripta indies ſumatur.

Sequenti mane, niſi febris & dolor inter deglutiendum remiſerint Venæ-ſectio repetatur, Catharſi in diem poſterum rejecta, aliàs Catharticum lenitivum exhibeatur.

Manente adhuc affectu, (quòd oppido rarum) repetatur adhuc, Venæ-ſectio, & Catharſis; Epiſpaſticum amplum ac forte applicetur cervici poſt primam Venæ-ſectionem.

Omni mane, ſi diebus purgationi datis Enema refrigerans & emolliens injiciatur, Diæta tenui utatur æger, & lecto per horas aliquot quotidie abſiſtat.

In his omnibus Febribus, quas intercurrentes appello, ut etiam in illa, quæ ſtationaria eſt, cautè obſervandum, ut æger à lecto abſtineat magnam diei partem, ut juſculis hordeaceis, avenaceis, ac id genus aliis victitet, & cereviſiam tenuem lupulatam & hydrogalam pro potu ordinario bibat.

De Morbillis.

Infantes plerumque impetunt. Primo die rigent horrentque, calent & frigent alternatim.

Secun-

Secundo consummatam febrim accersunt. Ægritudo vehemens, sitis, inappetentia, lingua alba (non verò sicca) tussicula, capitis & oculorum gravedo, & somnolentia perpetua, acriter premunt, humor è naribus & oculis jugiter stillat (quæ lachrymæ certissimum morbillorum signum.) Huc accedunt sternutatio, tumor palpebrarum paulò ante eruptionem, vomitus, diarrhœa, cum dejectionibus colore viridi, in dentientibus præsertim. Symptomata ingravescunt ad quartum usque diem, quo quidem die (nonnunquam quinto) in fronte & facie maculæ parvæ, rubræ, pulicum morsibus persimilis prodeunt, quæ numero & magnitudine auctæ racematim coalescunt, & faciem maculis rubris majusculis interstinguunt: Hæ maculæ è parvulis papulis, supra cutim paululũ elevatis conflantur, quarum protuberantia digito levi, vix occulorum acie, deprehendi possit.

A facie, quam primò solùm occupant, ad pectus ventremque, crura deinde tibiasque propagantur maculæ; in his autem partibus latæ & rubræ, superficiem cutis non superantes conspiciuntur. Eruptione morbillorum non perinde deliniuntur Symptomata ac in variolis. Vomitus post eruptionem nullus; sed tussicula & febris cum spirandi difficultate intenduntur, in oculos defluxio, somnolentia & inappetentia perseverant. Die sexto aut circiter frons & facies aspereſcunt, emorientibus pustulis, ruptaque cuticula, in reliquo corpore maculæ latissimæ sunt, & maximè rubescunt. Octavo circiter die in facie evanescunt, & vix in reliquo corpore permanent. Nono nullæ pror-

ſus ſunt; per faciem verò & artus, quandoque & totum corpus in farinam quandam & ſqamulas faceſſunt, & tunc temporis febris, ſpirandi difficultas & tuſsicula augentur. In adultis à calido regimine liveſcunt primo, mox nigreſcunt exanthemata.

℞. *Decoct. Pectoral.* ℔iß. *Syrup. Violac. & Cap. Ven. an.* ℥iß. *M. f. Apozema*; Cap. ℥iij. vel iv. ter vel quater in die.

℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ij. *Syr. Violar. & Cap. Ven. an* ℥j. *Sacchar. Cand. albiſſ q. ſ. M. f. Eclegma*, de quo ſæpius lambat, præcipuè quando tuſsis urget.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr.* ℥iij. *Syr. de Mecon.* ℥j. *M. f. hauſtus* ſingulis noctibus ſumendus à primo morbi inſultu, usque dum convaluerit æger, doſin augendo vel imminuendo pro ratione ætatis.

Æger ſe contineat in lecto per biduum poſt primam eruptionem.

Si poſt Morbillorum diſceſſum, Febris, reſpirandi difficultas, & alia Symptomata Peripneumoniam mentientia ſupervenerint, ſanguis liberaliter extrahendus è brachio, ſemel, bis, vel ter, prout opus fuerit, convenienti ſpatio interpoſito inter ſingulas Venæ-ſectiones; Atque etiam continuentur *decoctum Pectorale ſupra deſcriptum*, ut & *Lohoch*, vel *Ol. Amygd. dulc. per ſe.* Circa diem xij. ab invaſione Cathartico lenienti purgetur.

Diarrhœa, quæ morbillos excipit, Venæ ſectione ſanatur.

De Variolis.

Distinctæ sunt vel confluentes, & in distinctis invadunt rigor & horror, calor intensus, capitis & dorsi dolor vehemens, vomiturition, in adultis ingens in sudores propensio (& hinc minimè confluxuras esse licet conjicere) dolor sub scrobiculo cordis si manu prematur, stupor & somnolentia, nonnunquam & insultus epileptici (in infantibus præsertim) quibus si, dentitione peracta, corripiantur, in procinctu esse variolas posis prædicere, ita ut si fortè insultum epilepticum sub vesperam patiantur, sequenti Aurora in conspectum se daturæ sunt variolæ, mites ut plurimùm & rarissimè confluentes. Quarto inclusivè ab invasione die, nonnunquam serius, rarò tamen ante illum erumpunt, quo tempore vel minuuntur Symptomata vel prorsus evanescunt. In eruptione autem subrubræ primò pustulæ, tenuissimarum aciculorum puncta æquantes, sparsim se produnt per faciem, collum, pectus, & corpus universum; tunc in faucibus dolor, qui cum pustulis surgentibus augetur. Circiter octavum à primo insultu diem intervalla pustularum prius alba rubere jam incipiunt, in tumorem attolli, & dolore tensivo affici; extenduntur palpebræ, & ut vesica inflata, oculos claudunt. Proximæ à facie intumescunt manus, digitique distenduntur; pustulæ faciei antea læves & rubræ jam asperæ (primum maturationis indicium) & subalbidæ apparent, succum insuper luteum, colore à flavo non abludentem evomunt, faciei & manuum inflammatio jam summæ in pustularum interstitiis calorem exhibet flori-

dum,& roſarum Damaſcenarum æmulum, quem quidem colorem, quo mitiores ſunt variolæ, eo magis tum puſtulæ, tum cutis interjecta ad amuſſim exprimunt: Quæ faciem occupant puſtulæ, aſperiores quotidie ac magis flavæ pro maturationis ratione, quæ manus & reliquum corpus, minus aſperæ albæque magis conſpiciuntur indies. Die undecimo facici tumor & inflammatio recedunt, puſtulæ maturæ & juſtam magnitudinem (viz. piſi grandiuſculi) adeptæ exareſcunt deciduntque. Decimo quarto vel quinto pereunt funditus; manuum autem puſtulæ pertinaciores, albæ adhuc & recentes die uno aut altero moras trahunt, & tandem dirumpuntur; cæteræ autem, faciei nimirum & corporis, deſquammantur, & in facie ſquammulis hiſce furfuraceis ſuccedunt foveæ. Per totum morbi decurſum alvus vel prorſus conſtipatur vel rariſime dejicit. Maxima eorum pars, qui ex hoc morbo pereunt, octavo die in diſcretis, undecimo autem in confluentibus intereunt: Quippe cùm in diſcreto hoc genere promoventur ſudores tum cardiacis tum regimine calidiore, prædicto die facies, quæ turgida & per interſtitia puſtulis interjecta inflammari debuerat, è contra flaccida reperitur & albeſcens, puſtulis nihilominus rubentibus & elevatis, etiam poſt ægri mortem; ſudor, qui hucusque manaverat, derepentè evaneſcit, æger interim phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine, vehementibus, urinam parce reddit ac frequenter, & tandem paucisſimarum horarum ſpatio ad plures migrat.

In Confluentibus eadem Symptomata (ſed atro-

trociora) febris scilicet, anxietas, ægritudo, vomiturítio, &c. immanius sæviunt; licet non ita promptè, ac in discretis, in sudores dissolvitur æger. Diarrhœa nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum aut alterum post illam protrahitur; quod in discretis vix contingit. Tertio die aut citiùs, rarò tardiùs erumpunt; & quo citius, eo magis confluunt. Quandoque ad quartum vel quintum diem differtur eruptio ob atrox aliquod symptoma, v. g. acutissimum dolorem in lumbis, nephritici æmulum, in latere pleuritici, in artubus rheumatici, in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu. Non perinde, ac in discretis, mox ab eruptione remittunt symptomata, sed & febris & alia ad multos etiam dies post eruptionem pustularum ægrum discruciant: Nunc erysipelatis ritu, nunc morbillorum erumpunt, eruptionis licèt tempore plane distinguantur. Crescente morbo non in molem aliquam spectabilem attolluntur; sed in facie sibi invicem implicitæ, tanquam vesicula rubra, vultum omnem contegunt, quem maturius elevant quàm discreæ: postmodum ad instar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ cutis superficiem non admodum superant. Præterlapso die octavo, pellicula alba quotidie paulatim magis exasperatur, colore fusco: Intensus magis est dolor cutis, donec tandem in truculentiori morbo non nisi post diem vicesimum latioribus laminis desquammatur. Hoc interim observatu dignum, quod quanto pustulæ matureścentes proprius ad colorem subfuscum vergunt, eò deteriores lentius abscedunt; quo magis autem flaveścunt, eò minus confluxerint, & ocyus se propipiunt. Ubi primum deciderit pelli-

cula, nullâ ſcabritie vultus affic·tur;at verò mox illam excipiunt ſquamulæ furfuraceæ,indolis perquam corroſivæ, quæ foveas relinquunt patentiores, & ſæpe cicatrices. Quandoque humeri & dorſum cuticula denudantur. Morbi periculum à puſtularum frequentia & numero in facie ſolâ æſtimandum. Puſtulæ manuum & pedum majores,& quo altius ab extremitate artuum aſcenderis, eo ſenſim minores & contractiores extant. In adultis ſalivatio, in infantibus diarrhœa (licet non ita certò) confluentium comes. Ptyaliſmus nunc cum eruptione ſe prodit,nunc biduo triduove præterito, materiam primò tenuem, die undecimo viſcidiorem ægerrimè, excreat. Siticuloſus eſt æger, voce rauca, ſomnolentia & ſtupore ingentibus corripitur,inter bibendum ſubinde tuſſit,&potus per nares revertitur. Tunc ceſſat ut plurimum ſalivatio, cui niſi faciei intumeſcentia (quæ licèt hoc ipſo die pro morbi genio aliquantiſper remitti debeat,non tamen niſi poſt diem unum alterumve omnino recedere) & manuum jam inſigniter incipiens & diutiùs perdurans ſuppetias tulerint, ægro protinus moriendum eſt. Diarrhœa non ita maturè infantes occupat, ac ptyaliſmus adultos. In utraque variolarum ſpecie febris ab inſultu ad eruptionem dominatur, inde dat inducias ad puſtularum maturationem,qua peracta deſinit.Superveniunt à malo regimine ſymptomata anomala; qualia ſunt, puſtularum flacciditas & ſubſidentia, phrenitis,coma,maculæ purpureæ puſtulis interſperſæ, & in earum ſummitate maculæ nigræ exiguæ in medio

dio ſubſidentes, ſanguinis mictus & ſputum ſub initio morbi, urinæ ſuppreſſio.

Separationis tempus cum febrili ebullitione tribus vel quatuor primis diebus tranſigitur: Expulſio per reliquum morbi tempus, mediantibns parvis abſceſſibus, in carne perficitur.

Dies, in quo maxime periclitatur æger, in confluentibus, in minime crudo maxime vulgari genere, à primo morbi inſultu eſt undecimus, in crudiore adhuc decimus quartus, & in crudiſimo decimus ſeptimus; nonnunquam tamen, ſed rarius non ante diem viceſimum moritur æger. Quinimo per ſpatium illud omne, quod inter dies undecimum & decimum ſeptimum interjacet, appetente veſpera, moleſtiſſimo inquietudinis paroxyſmo quotidie vexatur æger.

Mittatur ſanguis quovis ex tribus primis diebus ab invaſione ad ℥ix. vel x. poſtea *Vomitorium* exhibeatur *ad* ℥j. vel ℥iß. *Infuſionis Croci Metallorum.*

His primis diebus diluatur ſanguis frequenti potatione Cereviſiæ tenuis lupulatæ.

Cum variolæ omnes eruperint (quod ut plurimum eſt ſexto die poſt invaſionem) veſperi propinetur *Syr. de Mecon.* ℥j. quæ repetatur dehinc ſingulis noctibus ad diem decimum poſt invaſionem. Ea nocte, ſi Variolæ è Confluentium genere fuerint, augeatur doſis ad ℥iß. quæ dein repetatur ad ℥ij. manè, & ad ℥iß. ſerò, ſingulis noctibus, donec æger convaluerit.

Si Syr. de Mecon. minus congruat, ſubſtitui poſſit *Laudan. Liquid.* viz. *gutt.* xviij. *pro* ℥j. *Syrupi &*

gutt.

gutt. xxv. *pro* ℥ss. Hoc interim obſervandum, quod ſi paregoricum bis in die exhibitium orgaſmum compeſcere non valeat, (quod in Variolis inſigniter confluentibus ſub finem earum ſæpe accidit) tum octava quaque hora exhibendum vel ſæpius, ſi opus fuerit.

At ſi Variolæ interſtinctæ fuerint, ſatis erit, ut ſolummodo ſingulis noctibus poſt plenam eruptionem exhibeatur Paregoricum, atque etiam in minori doſi.

Qualiscunque autem generis variolæ fuerint, atque etiam qualicunque morbi tempore, ſi Phrenitis acciderit, omnino oportet, ut inordinato ſpirituum motui frænum injiciatur, ac proinde ſi prior Paregorici doſis metam non attingat, alia atque alia aſſumatur, donec tumultus penitus compeſcatur, interpoſito inter ſingulas doſes ſpatio aliquo; ut pernoſcere valeamus, utrum doſis ultima id, quod quærimus, præſtiterit, antequam nova ingeratur.

Si omnimoda urinæ ſuppreſſio acciderit, æger è lecto eximatur, & aliquantulum obambulet.

Si ſaliva ob calorem ſit adeò viſcida, ut expectorari non poſſit, tum Gargariſma cum Syringa ſæpe in fauces injiciatur. Componatur *è Cereviſia tenui* vel *aq. hord. cum Melle Roſarum*; vel ſequens uſurpari poterit:

℞. *Cort. Ulmi.* ʒvj. *rad. Glycyrrhiz.* ℥ss. *Paſſular. enucleat. No.* xx. *roſ. rub. p.* ij. *coq. ſ. q. aq. ad* ℔ iſs. *in Colatur. diſſolv. oxymel. ſimp. & mell. Roſar. an.* ℥ij. *M. f. Gargariſma.*

Si Epiſpaſtico opus fuerit, amplum ſatis & acre

nuchæ

nuchæ applicetur nocte ista, quæ magnam morbi crisin præcedit, mox ab assumpto paregorico plantis quoque pedum applicari potest allium, à die octavo usque ad morbi finem, singulis diebus renovandum.

Si infans de symptomatis dentitionem comitantibus jam securus, derepente spasmis corripitur, hic cogitandum est, convulsionem istam fortasis à naturæ conatu, quæ variolas, scarlatinam febrem aut morbillos in corporis habitum protrudere satagit, pendere; applicetur itaque Emplastrum epispasticum nuchæ, lecto quamprimum committatur æger, exhibeatur insuper Cardiacum; cui paregorici pauxillum est admiscendum, puero nempe trienni Laud. liquid. gutt. v. in aqua Epidem. cochl. j.

Si die undecimo, vel alio quovis post eum, febris secundaria cum inquietudine, jactatione, & cæteris id genus symptomatis, usque adeò efferatur, ut Paregoricis utcunque repetitis sufflaminari nequeat, & mors quasi immineat, tum sanguis ad satis magnam quantitatem illico detrahatur, nempe ad ℥xij. vel circiter, atque porrò repeti possit semel vel bis in sequentibus diebus, si symptomatum dictorum ratio idem postularit; at non aliàs. Catharsis etiam blanda die decimo tertio (non antea) vel quovis alio die eum insequente (modo Venæsectio præcesserit) institui possit, nempe ex *Electuarii Lenitiv.* ℥j. *dissolut. in aq. Cichor.* vel *lactis Alexiter.* ℥iiij. Veruntamen nec Venæsectio nec Catharsis impediunt, quo minus Paregorica in usũ veniant, quæ, (haud obstantibus iis) tam quoad largam dosin, quam repetitã exhiberi debent, si opus adhuc

fue-

fuerit: nam ad hæc in hoc morbo semper confugiendum.

Quando Pustulæ perfectè exaruerint, inungatur facies Linimento ex æqualib. partib. ol. Amygd. dulc. & Pomat. per biduum; at non ultra.

Die xxj. post invasionem mittatur sanguis è brachio; & sequenti die Catharsis celebranda, quæ porrò alternis diebus ad tres alias vices repetatur.

Quoad Regimen; à lecto abstineat ad sextum diem post invasionem, in quo postea se contineat usque ad xvij. non aliis stragulis tectus, quam quibus sanus uti solebat.

Jusculis Avenac. hordeac. Pomis coct. & Cerevisia tenui victitet, & post undecimum diem vini Hispanic. Cochl. iiij. vel v. bis in die exhibeantur, si æger voluerit.

Si crurum tumor non evacuationibus præscriptis cedat, tum fotu fol. Malv. Verbasc. Sambuc. Lauri, cum floribus Camæmel. & Melilot. in lacte coct. facilè fugatur.

Si primis morbi diebus æger Hæmoptoë laboret, vel urinam reddat sanguineam, tum pulvis & tinctura, quæ in capite de Hæmoptoë præscribuntur, sexta quaque hora (donec symptomata ista prorsus cessaverint) diligenter exhibeantur. Quo etiam casu Paregorica liberali manu propinanda.

De Chorea Sancti Viti.

Convulsionis species quædam est, pueros puellasve à decimo ætatis anno ad pubertatem invadit, prodit se claudicatione, vel instabilitate alterutrius cruris, quod æger post se trahit fatuorum more; manum ejusdem lateris, vel pectori vel alii alicui

parti

parti applicatam, nequit continere in eodem ſitu horæ momento, ſed in alium ſitum & locum convulſione diſtorquebitur, quicquid æger contranitatur. Antequam poculum ad os poſſit adducere, mille geſticulàtiones, circulatorum inſtar, exhibebit: Non enim recta linea ori admovet, ſed deducta à ſpaſmo manu, huc illuc aliquandiu verſat, donec tandem fortè fortuna labris propiùs apponens liquorem derepente in os injicit, & avide haurit; dedita tanquam opera, ut ſpectantibus riſum moveret.

Sanguis ad ℥viij. plus minus, pro ætate, ex brachio educatur.

Die ſequenti, dimidia pars, vel quiddam amplius, pro ratione ætatis, potionis commun. hauriatur; & veſperi hauſtulus ſequens propinetur:

℞. *Aq. Ceraſor. nigr.* ℥j. *aq. Epilept. Langii* ℥iij. *Theriac. Andromach.* ʒj. *Laudan. Liquid. gutt.* viij. *f. hauſtus.*

Potio Cathartic. ad tres vices, alternis diebus, repetatur; & *hauſtus Paregoricus*, iisdem noctibus.

Poſtea Sanguis iterum extrahatur, & ad Catharſin, uti priùs, æger revertatur, & ſic ſanguis mittatur, & alvus ſubducatur ad tertiam quartamve vicem; ſpatio tamen inter alternas evacuationes obſervato, ut nihil periculi ægro immineat.

Diebus à purgatione vacuis ſequentia præſcribantur:

℞. *Conſerv. Abſinth. Roman. & flaved. Aurantior. an.* ℥j. *Conſerv. Anthos* ℥ſs. *Theriac. Andromach. vet. & nuc. moſchat. condit. an.* ʒiij. *Zinzib. condit.* ʒj. *Syr. è ſucc. citr. q. s. f. Electuar.* de quo capiat

ad

ad magnitud. nuc. moſchat. manè & hora quinta pomeridiana, ſuperbibendo vini ſequentis Cochlearia v.

℞. *Rad. Pæoniæ, Enul. Campan. Imperator. & Angelic. an.* ℥j. *fol. Rut. Salv. Betonic, Chamædr. Marrub. alb. & ſummitat. Centaur. min. an.* Mj. *Baccar. Juniper.* vj. *Cortic. duor. Aurantior. Incidantur & infundantur frigide in vini Canarini* ℔vj. Coletur tantummodo uſus tempore.

℞. *Aq. Rut.* ℥iiij. *aq. Epilept. Lang. & Byron. comp. an* ℥j *Syr. Pæon.* ℥vj. *M. f. Julap.* cap. Cochl. iiij. ſingulis noctibus cubitum iturus, inſtillando *Sp.* C. C. *gutt.* viij.

Applicetur plantis pedum Emplaſt. è Caranna.

Ob Recidivæ metum pertundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, ea ipſa anni ſequentis tempeſtate (vel paulo ante) qua morbus invaſit.

Veriſimile mihi videtur, quòd hæc methodus curationi Epilepſiæ Adultorum convenire poſſit, quod tamen non adhuc expertus ſum. Cum vero Chorea *Viti* ætates teneras adoriri ſoleat, in Epilepſia Adultorum tàm ſanguinis detrahendi quantitas, quàm Catharticorum doſis adaugeantur.

De Apoplexia.

Somnus eſt profundiſſimus, & omnimoda ſenſus & motus privatio, excepta reſpiratione, quam ægri habent difficilem cum ſtertore.

Mittatur Sangvis è brachio ad ℥xij. quamprimum, ac poſtea ex venis jugularibus ad ℥viij. deinde

inde *Vomitorium ex* ʒ ß. *vel* ʒij. *Infuſ. Croc. Metal.* propinetur ſtatim.

Emplaſtr. Epiſpaſtic. ſatis amplum ac forte cervici applicetur.

Dum hæc aguntur, erectus ſedeat æger in lecto, nec ſtragulis nimis obrutus.

Sp. Sal. Ammoniac. optimè rectificatus admoveatur naribus.

Finita Vomitorii operatione, ſubinde exhibeantur Coch. iij. vel iiij. ſequentis Julapii.

℞. *Aq. Rutæ* ʒiiij. *aq. Bryon. compoſ. & Antiepilept. Lang. an.* ʒj. *Sp. C. C. gutt.* xx. *Sacchar. Cryſtal. q. s. f. Julap.*

Vel *Cochleare* j. *Sp. Lavendulæ comp.* per ſe propinari poſſit bis vel ter, durante paroxyſmo, hora dimidia vel integra interpoſita.

Cavendum eſt, ne Cardiaca plus juſto calida, ac nimis frequenter (uti mos eſt) exhibeantur; nam quacunque demum ſpecifica virtute pollere videantur, plus damni quam emolumenti ægro apportant, utpote quæ humores fundere (ac proinde malum augere) apta nata ſunt: quod etiam incommodum non minùs infertur ex nimia ſtragulorum congeſtione.

Paroxyſmo jam finito, ad præcavendam recidivam ſequentia exhibeantur:

℞. *Pil. Coch. maj.* ʒij. cap. tertia quaque die per 6. vices hora 4. mátutina, ſuperdormiendo.

℞. *Conſerv. flor. ſalv. Roriſmarin. an.* ʒj. *Conſerv. flaved. Aurant.* ʒvj. *nuc. moſchat. condit. & Zinzib. condit. an.* ʒ ß. *Theriac. Androm. vet.* ʒij. *pulv. elect. diamb. diamoſch. dulc. an.* ʒj. *cum s. q. Syr. con-*

ditur. citr. f. opiata, capiat ad magnitudinem Caſtaneæ manè & ſerò. ſuperbibend. *aq. Epilept. Lang. Coch.* ij.

℞. *Ambr. griſ.* ʒß. *ol. deſtil. ſem. Aniſi, cinnamom. nuc. moſchat. an gutt.* ij. *ol. Caryophyl. gutt.* j. *Sacchar. in aq. flor. aurantior. ſolut.* ʒiiij. *f. s. a. Tabellæ*, quarum capiat unam ad libitum.

Ab uſu potus generoſioris cujusvis ſibi temperet, veſcatur juſculis avenaceis, hordeaceis, ut & ex pullis gallinaceis confectis, & quandoque etiam (præcipuè inter purgandum) carne pullorum, agnorum, ac id genus ciborum eupeptωn.

De Ophthalmia.

Ex oculorum inflammatione patet.

Mittatur Sanguis è brachio ad ʒx. Sequenti die ſumat potionem purgativam communem, quæ repetenda eſt per duas alias vices, duobus diebus interpoſitis; iisdem noctibus ſumat *hauſtum paregoricum ex Syr. de Mecon.* ʒj.

Diebus à purgatione vacuis ſumat ter aut quater in die ʒiiij. *Emulſionis ex ſem. frigid. maj. & Papav. alb.*

℞. *Aq. Plantag. Roſ. rubr. & Spermat. Ranar. an.* ʒj. *pulv. Tutiæ præparat.* ʒj. *f. Collyrium*, cujus guttæ aliquot inſtillentur oculis bis in die; at non incipiendum, niſi poſt primam purgationem.

Si his remediis affectus haud cedat, repetatur Venæſectio ſemel vel bis, (præcipuè ſi ſanguis Pleuriticus apparuerit) ut etiam Catharſis.

Abſtineat ab uſu vini & cujusvis liquoris generoſi, ab uſu etiam ciborum coctu difficilium, & ſale con-

conditorum; & diebus inter purgationes bibat hydrogalam coctam.

Nota, quod sæpe accidit, quòd Venæsectioni & Catharsi utcunque repetitis Ophthalmia non cedit; hoc in casu *Paregoric. ex Syr. de Mecon.* ℥j. singulis noctibus exhibitum, curationem sine aliorum suppetiis absolvit.

De Uteri Procidentia.

℞. *Cort. Querc.* ℥ij. *coq. in aq. font.* ℔iij. *ad* ℔ij *sub finem addendo Cortic. Granator. contus.* ℥j. *ros. rubr. flor. Granator. an.* Mij. *dein adde vini rubr.* ℔ß. Colatura sit pro fotu, qui cum pannis laneis parti affectæ admoveatur manè horis duabus, antequàm è lecto assurgat, & nocte post decubitum, donec symptoma penitus evanuerit.

De Paroxysmo nephritico.

Adsunt dolor fixus in lumborum regione, urina cruenta, arenularum aut calculi excretio, stupor cruris è directo renis laborantis, testis retractio ejus lateris, in quo est dolor, nausea & vomitus. Dolor colicus nephritico haud absimilis; licet in quibusdam symptomatis planè discrepet, quæ recensita in *Capite de colica biliosa* videas.

Si æger temperamento sangvineo fuerit, mittatur sanguis è brachio affecto reni respondenti ad ℥x. dein *liquoris possetici, cui Rad. Althææ* ℥ij. *incoctæ fuerint Cong.* j. quàm citissimè deglutiatur; & Enema sequens injiciatur:

℞. *Rad. Althææ & lilior. an.* ℥j. *fol. Malv. Parietar. Branc. Ursin. & flor. Chamæmel. an. M.* j. *Sem. Lini & fœnugræc. an.* ℥ß. *coq. s. q. aq. ad* ℔iß. *m. f. Enema.* Rejectis Vomitorio & Enemate, *Laudan. Liquid. sa-*

tis magna dosis propinetur, viz. *ad gutt.* xxv. vel *Pil. Matth.* gr. xv. *vel* xvj: In senibus verò, & morbo diuturno fractis, ut & vetulis Vaporibus obnoxiis (præcipue si sub initium Paroxysmi urinam eæ reddant nigram & sabulosam) Venæsectio omittatur; at quoad reliqua, eadem, quæ dicta est, via omnino procedendum.

In Mictu sanguineo à calculo renibus impacto

Capiat æger stato quodam die singulis hebdomadis Mannæ ʒijß. in seri lactis ℔ij. solutas.

Conducit aliquando haustus cerevisiæ tenuis liberalior.

In calculo renum grandiori dolor hebes & obtusus, nullatenus auctus, sed satis tolerabilis persentitur, nec paroxysmus nephriticus comitatur.

Aquis chalybeatis æger se non tuto committet, nisi prius certe sciat, calculum majorem non esse, quam ut per Ureteres viam possit invenire, quod hoc tantùm modo certò potest dignosci, si nempe jam antea paroxysmum aliquem nephriticũ fuerit perpessus (cum dolore scilicet sævissimo, in renum alterutro per Ureterum ductus propagato & vomitu enormi) pro comperto habeat, non tam grandioré aliquem calculum pelvi concludi, quàm lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus subinde in Ureterem illabitur, atque ita paroxysmum invitat, qui fere non desinit, nisi calculo in vesicam detruso; cum sic se res habeat, nullum magis efficax est remedium, quam aquarum chalybeatarum potatio. Quod si calculosus nullo unquam paroxysmo nephritico fuerit tentatus, cum jam major sit calculus,

quàm

quàm qui ex pelvi poſſit elabi, devitandæ ſunt aquæ ferreæ.

De dyſenteria, diarrhœa & teneſmo.

Rigent horrentque, ſequitur deinde totius corporis calor, quem brevi excipiunt ventris tormina, & hæc, dejectiones crebræ, & mucoſæ omnes (niſi quòd ſtercoroſæ nonnunquam interponantur) cum ingenti cruciatu & moleſtiſſimo viſcerum omnium quaſi deſcenſu, quoties exoneratur alvus, ſanguinis interim lineamentis intertextæ, licet aliquando ne minimum ſanguis per totum morbi decurſum admiſceatur. Progreſſu morbi ſanguis ſincerus quandoque excernitur, & gangræna inſanabili afficiuntur inteſtina. Si æger ætate floreat, vel cardiacis incaleſcat, febricitat admodum, lingua eſt ſubalbida, quadam mucilagine densè obſita, interdum nigra & ſicca. Proſternuntur vires, diſſipantur ſpiritus, aphthæ inſuper oris interna fauceſque obſident, præſertim ubi materiæ peccantis evacuatio adſtringentibus præpoſterè impeditur, non exacto per cathartica morbi fomite. Aliquando, exulante febre, agmen ducunt tormina, & cætera morbi ſymptomata ſequuntur.

In diarrhœa humores excrementitii ſine ſanguine aut inteſtinorum exulceratione excernuntur.

In teneſmo aſſidua eſt deſidendi cupiditas, nihil tamen præter mucoſum quoddam & ſubcruentum aut purulentum rejicitur.

Mittatur ſanguis è brachio quamprimũ, eademq; nocte *Paregoricum* propinetur; & mane ſequenti *potio purgans communis*, repetenda alternis dieb⁹ ad

duas alias vices, & *Paregoric.* poſt Purgationes, quam primum ſuo defunctæ ſunt munere; ac diebus à purgatione vacuis idem manè & ſerò eſt exhibendum.

Poſt Venæſectionem & Catharſin ſemel celebratam per totum morbi decurſum ſequens Cardiacum exhibeatur.

℞. *Aq. Ceraſ. nigr. & fragor. an.* ℥iij. *Aq. Epidem. Scord. comp. & Cinnam. hordeac. an.* ℥j. *Margarit. præparat.* ʒiß. *Sacchar. cryſtal. q. s. adde aq. Roſar. Damaſcen.* ℥ß. *ad gratum ſaporem, M. f. Julap.* de quo cap. cochl. iiij. vel v. in languoribus, vel ad libitum.

Potus ſit Lac coctum cum aq. triplo, vel Decoctum alb. ut,

℞. *C. C. C. & micæ panis albiſſ. an* ℥iij. *coqu. in aq. font.* ℔iij. *ad* ℔ij. *poſtea s. q. ſacchar. albiſſ. edulcoretur.* Vel ſi dejectio virium poſtulaverit, *Aq. font.* ℔iij. *cum vin. Canarin.* ℔ß. *ſimul coctæ* pro potu frigidè aſſumantur.

Cum per tres vices purgatus fuerit æger, tota curatio uſui *Laudani* bis vel ter in die repetiti poſtea incumbit, niſi quòd *enema ex lact. vaccin.* ℔ ß. & *Theriac. Androm.* ʒiß. ſubinde injiciatur, quod in alvi egeſtionibus mire confert.

Cum alvi fluxus in Diarrhœam tantum aſſurgat, Phlebotom. & Catharſi præſcript. omiſſis, ſequ. Bolus ſingulis matutinis exhibeatur:

℞. *Rhabarb. pulv.* ℥ß. (*plus minus pro ratione virium*) *cum s. q. Diaſcordii f. Bolus, addendo ol. Chym. Cinnamom. gutt.* ij.

Nocti-

Noctibus insequentibus *Paregoric. ex aq. Cinnamom. hordeat.* ℥j. *& Laudan. Liquid. gutt.* xiiij. *exhibeatur.*

Ubi tormina sicca sine dejectionibus excruciant, curantur diluendo sero lactis frigidè propinato, & tepidè injecto; ut in Cholera morbo pullorum jusculo aut lacte cerevisiato.

Si hic morbus diutius excurrat, adeò ut omnis ejus vis in rectum intestinum decumbat, cum assidua decidendi cupiditate; Diæta Analeptica instituatur, & liquor aliquis Cardiacus pro libitu ingeratur, ut restaurari possint vires, quibus redeuntibus, Tenesmus sponte se proripit.

In dysenteria malè curata dolores aliquando ægrum ad annos aliquot discruciant, in hoc casu Phlebotomia repetita pristinam sanitatem restituet.

Notandum est, quòd in constitutionibus huic morbo minùs faventibus, omissis evacuationibus, dysenteria Laudano solo sanatur, quod manè & serò repetendum, donec symptomata penitus evanuerint, vel etiam ter Nycthemeri spatio, si opus fuerit.

De Colica biliosa.

Intestinorum dolor atrocissimus est, per horas aliquot affligit febris in hunc morbum desinens, qui aut quasi injecta fascia constringit, aut in punctum contractus quasi terebello perforat; subinde remittitur, mox recrudescit. Sub initio non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur, neque tàm crebra vomituritio, neque alvus ita pertinaciter cathartícorum vim eludit; quo autem ma-

magis augetur dolor, eo obſtinatius in puncto figitur, vomituritio frequentior, & major alvi adſtrictio, colica tandem in iliacam transeunte. A nephritide ſic diſtinguitur: 1. Dolor nephriticus fixus in rene eſt, & ab eo ad teſtem exporrigitur ſecundum longitudinem ureteris. Colicus verò vagus eſt, & cinguli inſtar medium ventrem affligit. 2. A paſtu colicus dolor augetur: Nephriticus potiùs imminuitur. 3. In colico dolore ab excretione per alvum & per vomitum majus levamen emergit, quàm in nephritico. 4. In dolore nephritico urina primùm clara & tenuis, poſtea aliquid ſubſidet, & tandem arenulæ aut lapilli excernuntur: In colica urinæ ab initio craſſiores exiſtunt.

Sanguis è brachio liberalius educatur, & poſt horas iij. vel iiij. *Anodyn.* exhibeatur. Poſtero die *Catharticum & Lenitiv.* &, interpoſito die uno, ad tertiam vicem propinetur.

At ſi malum hoc fructibus horariis, vel aliis cibis avidè ingeſtis, originem debeat, tum ventriculus ante omnia lacte cereviſiato affatim hauſto eluendus eſt; quo exantlato, Anodynum propinandum eſt; ſequenti autem die vena ſecanda eſt, & in ordine præſcripto procedendum.

Ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutiſſime fatigaverit, & ægrum penè confecerit, liberalior ſive aquæ Epidem. ſive Mirab. ſive alîus cujuscunque, qua ſanus maximè delectabitur, uſus, ægrum hoc tempore ultra ſpem omnem juvit.

De Cholera morbo.

Intra Auguſti limites ſe continens vix in priores Septembris hebdomadas evagatur, A crapula & inglu-

gluvie excitatus ſimilis affectus, nullo temporis diſcrimine inſurgit, qui licet eodem curetur modo, alterius tamen eſt ſubſellii. Adſunt vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate & anguſtia per alvum dejectio; ventris ac inteſtinorum dolor vehemens, inflatio & diſtentio; cardialgia, ſitis; pulſus celer ac frequens, parvus & inæqualis; æſtus & anxietas, nauſea moleſtiſſima, ſudor, crurum & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, & ſimilia, quæ ægrum in 24. horarum ſpatio interimunt.

Pullus tenerior in tribus circiter aq. font. Congiis elixetur, ut carnis ſaporem vix perceptibilem liquor referat, hujus decocti vel (defectu ejus) liquoris poſſetici capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhauriat; & eodem tempore ex eodem liquore *Enemata* ſucceſſivè repetenda. Hauſtibus & Clyſteribus *Syr. Lactuc. Violar. Portulac. Nymphææ, eorumve* alicujus Uncia ſubinde admiſceri poterit.

Exantlato hoc Eluvionis penſo (quod iij. vel iiij. horas ſibi vendicat) *Paregoricum* curationi Coronidem imponit.

Si non acceſſerit Medicus, niſi poſtquam æger vomitu & dejectionibus per multas horas continuatis fuerit exhauſtus, & jam frigeſcant membrorum extrema, tum ad *Laudanum Liquidum* confugiendum eſt in paulò majori doſi, (viz. *Laudan. Liquid. gutt.* xxv. *in aq. Cinnamom fort.* ℥j.) & cum ceſſaverint ſymptomata, nihilominus manè & ſerò quotidiè eſt repetendum; at in minori doſi, donec priſtinas vires receperit.

Eſt ſpecies quædam choleræ morbi infantibus valdè familiaris, ac ſæpenumerò funeſta, ex Dentitione vel Crapula originem ducens.

Horum ætas tenella minime fert, ut diluatur ventriculus larga liquorum potatione, multò minus ut Catharticis tumultus major in humoribus excitetur, ſed curationem *Laudano* ſolo aggredi oportet; quamobrem *gutt.* ij. iij. vel iiij. *vel plures*, pro ratione ætatis, Cochlear. j. cereviſiæ tenuis vel Aquæ cujusvis appropriatæ inſtillatæ exhibeantur, repetanturque, ut opus fuerit.

De Colica Pictonum.

Eſt ſpecies quædam Colicæ, quæ degenerare ſolet in Paralyſin, & motûs omnimodam manuum ac pedum depravationem; quam hoc nomine *Riverius* in capite de Paralyſi indigitat, & apud inſulas *Caribum* notiſſima eſt; utpote quæ magnam vim hominum infeſtat.

Hunc dolorem atrociſſimum ſanat *Balſam. Peruv.* frequenter ac in magna doſi exhibitum, nempe ſi *ejus gutt.* xx. xxx. *vel* xxxx. *Sacchar. albiſſ. cochl.* j. *inſtillentur*, & bis vel ter in die dentur: At Paralyſis huic remedio haud cedit.

De Iliaca paſſione.

Periſtalticus inteſtinorum motus invertitur, propinata cathartica & injecta enemata in emetica ſtatim tranſeunt, alvi fæces per vomitum rejiciuntur.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad ℥ix. vel x. Poſt aliquot horas exhibeatur ſequens Pulvis:

℞. *Reſin. Scammon. vel (defectu ejus) Reſin. Jalap.* gr. xvj. *Calomelan. Torquet.* ℈j *M. f. Pulvis*; cap. è Cochl.

è Cochl. j. lactis vaccini, superbibendo ejusdem lactis Cochl. j. vel alterum; vel si forma Pilularum magis arrideat:

℞. *Pil. ex duob.* ℥ß. *Calomel. Torquet.* ʒj. *cum s. q. Balsam. Peruv. f. Pil.* iiij. sumend. è Cochl. j. Syr. Violarum.

Sin autem æger hoc remedium per os rejecerit, Laud. Liquid. gr. 25. Aquæ cinnam. fort. ℥ß. instillatæ statim propinentur; cum vero horum usu vomituritio ac ventris dolores remiserint, catharticum dictum iterum exhibeatur, verum si anodynorum virtute ac vi jam penitus infractis vomituritio ac dolor iterum redierint, cathartico interim in corpore restitante, ad usum paregorici supra descripti revertendum, idemque eo usque repetendum, quarta vel sexta quaque hora, donec intestinis quies omnino inducatur, quo quidem tempore catharticum operationem suam per sedes exeret.

Nec sane abs re fuerit, elapsa una aut altera post Venæsectionem hora clysterem aliquem ex iis, qui potentius operantur, injicere, fumum scilicet Nicotianæ ex tubulo inverso per vesicam majusculam in intestinum validissime inflatum, quæ quidem operatio post aliquot horas reiterari debet, nisi citius meatus deorsum pateat.

Finita operatione Cathartici sumat sequentem haustum.

℞. *Aq. Cinnamom fort.* ℥j. *Laudan. Liquid. gutt.* xxv. *M. f. haustus*, qui porrò repetendus est bis, ter, vel sæpius in die, donec vomituritio & dolor penit⁹ cessaverint; atque etiam, istis symptomatis cessantibus, nihil.

nihilominus ad curationem confirmandam per aliquot adhuc noctes capiat idem paregoricum in minori doſi cubitum iturus.

De fluxu menſium immodico.

Menſtruorum fluxus naturaliter conſtitutus capacitatem teſtæ ovi anſerini implet. Patet autem immodicus ex difficili tolerantia, virium lapſu, inappetentia, cachexia, colore cadaveroſo, & pedum intumeſcentia.

Mittatur ſanguis è brachio ad ℥viij. ſequenti mane ſumatur *potio purgativa communis*, repetaturque alternis diebus ad duas alias vices; & noctibus poſt purgationem *Paregoric. è Syrup. de Meconio* exhibeatur.

Diebus à purgatione vacuis ſumat ſequentia:

℞. *Conſerv. Roſar. ſicc.* ℥ij. *Trochiſc. de terra Lemnia* ʒiſs. *Cort. Granator. Corall. rub. præparat. & boli Armenæ, an.* ʒij. *lapid. hæmatit. Sanguin. Dracon. an.* ʒj. *cum ſ. q. Syr. Cydonior. f. Elect.* de quo ſumat ad magnitudinem nucis moſchat. maj. manè & horâ quinta pomeridiana, ſuperbibendo ſequentis Julapii Coch. vj.

℞. *Aq. Germin. Querc. & plantag. an.* ℥iij. *Aq. Cinnamom. hordeat. & Syr. de Roſis ſiccis an.* ℥j. *Sp. Vitriol.* q. ſ. ad gratam aciditatem.

℞. *Fol. Plantag. & Urtic. an. q. ſ. Contundantur ſimul, & ſuccus exprimatur, & poſtea clarificetur*, de quo cap. Cochl. iiij. vel ſæpiuſculè ad libitum.

Poſt primam purgatiouem applicetur Emplaſt. ſeq. regioni Lumborum:

℞. *Emplaſt. de Minio & ad Herniam an. part. æq.*

exten-

extendantur ſuper alutam, *f. Emplaſtrum* regioni Lumborum admovendum.

De Colica hyſterica.

Eſt ſpecies quædam, ſeu potius inſigne ac valde uſitatum affectionis hyſtericæ ſymptoma, cui comitem ſe adjungit dolor circa ſcrobiculum Cordis atrociſſimus, uti etiam humorum viridi colore per vomitionem ejectio.

Primò, quòSaburra vitioſorum humorum in ventriculo contentorum minus impediat Paregorici efficaciam, ſatis magna quantitas *liquoris poſſetici* affatim ingurgitetur, atque iterum per vomitionem rejiciatur, nempe *ejusdem liquoris Cong.* iß. quo peracto *Laudan. Liquid. gutt.* xxv. *in aq. Cinnamom. fort. aq. Epidem. vel alius vehiculi* ℥j. propinetur.

In uſu Paregorico hoc notandum, quòd eò usque repetendum eſt, donec ſymptomata omnia penitus ceſſaverint; debitum interea tempus interjiciendo; ut dijudicare valeamus, quid prior doſis effecit, antequam novam ingeramus.

Si ſanguineo temperamento præditus ſit æger, vel ſi antea hoc ſymptomate haud multum infeſtatus fuerit ac viribus fractus, hoc in caſu ſanguis primum è brachio detrahendus, antequam vomitorium præſcriptum propinetur.

Hac ipſa Methodo Clavus hyſtericus curatur. Sin verò Colica Hyſterica diuturnior fuerit per Paroxysmos affligens: tum in eorum intervallis, ſive extra Paroxyſmum, ſeq. uſurpentur:

℞. *Zedoar. ſubtiliſſ. pulv.* ℥j. *ſ. q. Syr. è conditur. citrì*

citrif Bolus, ſumendus manè & ſerò per xxx. dies, ſuperbibendo ſequentem infuſionem:

℞. *Zedoar. inciſ. minutim* ℥ ß. *vini Canarin.* ℥iiij. *infundantur frigidè per* xij. *horas; deinde colentur pro uſu*; vel, *Balſam. Peruv.* ut in Colica Pictonum, uſurpetur.

Quæ de Colica Hyſterica hic dicuntur, de Colica etiam hypochondriaca dicta ſunto; ut & hoc diligenter advertendum.

Utriusque affectus natura ſibi vendicare videtur, ut alia atque alia tententur, donec tandem ad illud remedium perventum fuerit, cui quaſi genuinè morbus cedit; tametſi ut plurimum Chalybs imprimis confert.

Colica Hyſterica tam in Hypochondriacis, quàm hyſtericis ſæpiſſime in icterum deſinit, qui ſenſim ſponte ſua faceſſit, ſin autem longas moras nectat, exhibeatur Apozema ſequens:

℞. *Rad. Rubiæ Tinctor. Curcum. an.* ℥j. *Chelidon. maj. cum toto & ſummitat. Centaur. min. an. Mj. coq. in æqualib. partibus vini Rhenani & aq. fontan. ad* ℔ij *Colatur. diſſolv. Syr. de 5. radicibus* ℥ij. *M. f. Apozema*, de quo capiat ℔ß. calidè manè & ſerò, usque dum convaluerit.

De Ictero, colica neutiquam prægreſſâ.

Color flavus in toto corpore, præſertim in oculorum albis eſt conſpicuus, quo quidem colore objecta omnia apparent affectis tincta, corporis pruritus, ſegnities, & laſſitudo, linguæ amaror, vomitus bilioſus interdum, ſingultus, egeſtio alba, urina crocea & pannum immerſum eodem colore inficiens, morbum indigitant.

Exhi-

Exhibeatur *potio purgativa communis*, dein aggrediatur usum sequentium; &, durante eorundem usu, Catharticum præscriptum quarto quoque die exhibeatur.

℞. *Conserv. Absinth. Rom. Conserv. flaved. Aurant. an.* ℥j. *Angelic. condit. nuc. moschat. condit. pulv. Ari compos. & chalyb. cum aceto præparat. an.* ℥ß. *extract. Centaur. min. extract. Gentian. & Cremor. Tartar. an.* ʒij. *Croc. Anglic. pulv.* ʒß. *cum s. q. Syr. de 5. radicibus. f. Electuarium*, de quo cap. ad magnitud. nuc moschat. manè & horâ quinta pomeridiana (vel vice Electuarii sumat pilulas chalybeatas) superbibendo post matutinam dosin *aquarum mineralium purgantium* ℔iiij. & post pomeridianam dosin *Apozemat. in colica hysterica descript.* ℔ß.

At si signa hydropis affuerint, tam manè quàm serò apozema superbibat.

Si vel his diu continuatis morbus adhuc obstiterit; ad *aquas ferreas* eundum est, quæ ex ipso fonte sunt bibendæ.

Ad præcavendum abortum.

Eadem præscribenda, ac in Fluxu mensium immodico, omisso solummodò catharsi & succis.

De immodico lochiorum fluxu

Fluxum lochiorum naturalem tria constituunt, sanguis scilicet purus, copiosus, per triduum primum fluens; dehinc sanguis aquosus, loturæ carnium crassiori similis, per quatriduum præter propter durans; hinc postmodum materia viscosa & mucilaginosa, pauco aut nullo sanguine permista,

per

per quinque aut ſeptem dies prodiens, & ſic porrò ad menſis finem.

Fluxus autem eorum immodicus dijudicandus eſt ex virium dejectione, animi deliquio, ſanguine grumoſo effluente, cibi faſtidio, dolore in hypochondriis, ventris tenſione, pulſu debili & frequenti, viſus obtenebratione, aurium tinnitu, & convulſionibus.

Victus incraſſans inſtituatur, & potus ſequens addatur:

℞. *Aq. Plantag. vin. rubr. an.* ℔j. *coq. ſimul ad tertias, & deinde edulcoretur ſ. q. ſacchar. albiſſ.* cujus, cum frigeſcat, cap. ℔ß. bis vel ter in die.

Interim Julap. aliquod Hyſtericum (at ſatis mite) ſubinde propinetur, & nodulus ſequens naribus applicetur:

℞. *Galban. Aſæ fœtid. an.* ʒij. *Caſtor.* ʒiß. *ſal. ſuccin. volatil.* ʒß. *M. f. nodulus*, vel

℞. *Sp. ſalis Ammoniac* ʒij. quem ſæpe olfaciat.

De ſuppreſſione lochiorum.

Intumeſcit venter, dolor gravativus imum ventrem, lumbos & inguina occupat, facies rubeſcit, difficilis eſt reſpiratio, perturbantur oculi, rigores, febres acutæ adſunt, animi deliquia, ſudores frigidi, pulſationis & ardoris ſenſus in utero, paralyſis in partibus inferioribus, ut & interdum epilepſia.

E veſtigio lecto addicatur, & *Emplaſt. Hyſtericum* umbilico admoveatur quamprimum, Elect. ſeq. adhibeatur:

℞. *Conſerv. Abſinth. Rom. Rutæ an.* ʒj. *Trochiſ. è Myrrh.* ʒij. *Caſtor. Croc. Anglic. ſal. volatil. ſal. Am-*

Ammoniac. & Aſæ fœtid. an. ʒß. *cum ſ. q. Syr. è 5. radicib. ſ. Elect.* cap. ad magnitud. nuc. moſchat. quarta quaque hora, ſuperbibendo ſeq. Julap. Cochl. 4. vel 5.

℞. *Aq. Rutæ* ℥iiij. *Bryon. compoſ.* ℥ij. *Sacchar. cand. q. ſ. f. Julap.* vel ſumat *Trochiſc. de Myrrh.* ʒj. quarta quaque hora.

Si tota prædictorum quantitas conſumatur, & Lochia adhuc ſupprimantur, *Laudanum* unica ſaltem vice exhibendum, ut, *Laudan. Liquid gutt.* xiiij. *in aq. Bryon compoſ. vel Laudan. ſolid. gr.* jß. *cum Aſæ fœtid.* ß. *in pilulas duas redactum.*

Si hæc nihil proficiant, tum Enema ex lacte Saccharato, unica ſaltem vice, injiciatur.

De Hydrope.

Foveæ à digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiori ſub noctem conſpicuæ manè evaneſcentes hoc malum primùm indicant, maxime ſi ſpiritus interim ægriùs ducatur (haud rarò tamen fœminæ prægnantes, & quibus catamenia ſiſtuntur, ut & viri ab aſthmate inveterato derepente liberati eodem tumore tentantur) pedibus cruribusque ad extremum extenſis, in abdomen ruunt aquæ, & ad ultimum capacitatis ſuæ limen paulatim diſtendunt, donec tandem in viſcera nobiliora impetu ab iis facto æger ſubmergitur. Pro rata, qua partes à morbo obſeſſæ mole augentur, aliæ magis magisq; gracileſcunt urgentibus dyſpnœâ, urinæ paucitate, & ſiti intensâ. Viros, ingraveſcente ætate; fœminas, ubi jam parere deſierint, ut plurimum adoritur.

Indicationes curativæ dirigendæ ſunt primò ad aquarum evacuationem, deinde ad inſtaurandum

ſanguinis robur; quò novus aquarum proventus præcaveri posſit.

℞ *Vini albi* ℥iv. *Julap ſubtiliſſ. pulv.* ʒj. *Zinzib. pul.* ℈ß. *Syr. de Spin Cervin.* ʒj. *M. f. Potio*, ſumenda ſummo manè, repetendaque ſingulis vel alternis diebus, pro ratione virium, donec partes affectæ detumuerint; vel

℞. *Tamarind.* ʒß. *fol Senn.* ʒij. *Rhei* ʒjß. *coq. in ſ. q. aq. ad* ℥iij. *in Colatur. diſſolv. Mannæ & Syr. Roſ. ſolut. an.* ʒj.. *Syr. de Spin. cervin.* ʒß. *Elect. è ſucc. Roſ.* ʒiij. *M. f. Potio*, ſumenda ut ſupra; vel,

℞. *Pil. ex duob.* ℈j. *Elater. gr.* iij *ol. Chym. Caryophyll. gutt.* ij. *f. Pil. Num.* iij. cap. ſummo manè, repetanturque, ut opus fuerit; vel,

℞. *Gambugii gr.* xv. *vin. alb. & aq. Cichor. an.* ʒjß. *Syr. de Spin. Cervin.* ʒß. *M. f. Potio*, ſumenda ut ſupra; vel,

℞. *Cortic. interior. Sambuci è ligno deraſi M.* iij. *coq. in aq. & lact. partibus æq. miſtorum* ℔ij. *ad* ℔j. Colaturæ capiat dimidiam partem manè, & alteram ſerò quotidie, donec convaleſcat. At hoc remedium, niſi in corporibus, quæ facillimè purgativis cedunt, nihil confert.

Circa uſum Catharticorum in hoc morbo hæc tria advertenda ſunt:

Primò, utrum ægri corpus facilè, an verò difficulter Catharticis cedere ſoleat, cum in iis, qui facile purgantur, *Syrup. de Spin. Cervin. ſolus ad* ʒj. exhibitus aquas ſat copiosè eliciat, in illis verò, qui difficulter purgantur, Cathartica ſupra deſcripta, ut ut valida, vix ſcopum attingant.

Secundò, Cathartica omnia, quæ ſegnius operantur

tur, magis officiunt, quàm prosunt; quamobrem purgatio paulo fortior, & nimia, justo debiliori est præferenda.

Tertiò, aquæ ea maxima celeritate exhauriri debent, quam ægri vires ferre queant; ne nimis longa inter purgationes intervalla adhibendo, aquæ denuò affatim colligantur.

Est autem, ubi medicamenta omnia, qualiscunque demum generis, quæ alvum movent, prorsus omitti possint ac debeant: quoties enim æger constitutione est infirmiori, vel fœmina vaporibus obnoxia, aquarum evacuatio Diureticis solum committenda, inter quæ ea sunt efficaciſsima, quæ ex salibus Lixivialibus fiunt; ut.

℞. *Cinerum Geniſtæ* ℔j. *infundantur frigide in vini Rhenan.* ℔iv. *liquoris per filtrationem* ʒiij. manè, quinta pomeridiana & singulis diebus exhibeantur, usque dum humor evanuerit.

Aquis jam penitus evacuatis, calefacientia & corroborantia medicamenta usurpanda; ut,

℞. *Rad. Raphan. Rustican. fol. Cochl. hortens. absinth. vulgar. Salv. summitat. Centaur. min & Geniſtæ, infundantur in Cereviſ. forti* pro potu ordinario, qui potus incipienti hydropi aliquando sine Catharticis subvenit; vel sequent. utatur:

℞. *Conserv. Cochl. hortens. absinth. Roman. an.* ʒj. *extract. Gentian. absinth. vulgar. & Centaur. min. an.* ʒiij. *cum s. q. Syr. è cortic. citr. f. Electuarium*, de quo sumat ad quantitatem nuc. maj. manè, quinta pomeridiana, & vesperi, superbibend. ʒiv. sequentis infusionis:

℞. *Rad. Gentian,* ʒj. *summitat. Geniſt. Centaur. min.*

min. & abſinth. vulgar. an. M. j. Sem. fœnicul. & Petroſelini an. ℥ij. *inciſis minutim affunde vini Rhenani* ℔iv. *ſtent ſimul in infuſione frigida*, & coletur ſolummodo tempore uſus.

Notandum, cum ad corroborantium uſum deventum fuerit, ægrum nullo modo eſſe purgandum, tantiſper dum ſanguinis corroborationi navetur opera.

Quod & per ſalium Lixivialium uſum omnino obſervandum, quo quidem tempore pariter corroborare convenit.

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican.* ℥iij. *fol. Cochl. hortenſ. abſinth. vulg. ſalviæ, ſummitat. Centaur. & Geniſtæ, an. M.* iij. *Aurant. inciſ. Num.* iij. *Infundantur in Congiis* vj. *cereviſiæ fortis non lupulatæ; inter fermentandum*; ſit pro potu ordinario.

De Gonorrhœa virulenta.

Corripiunt dolor genitalium inſolitus, & rotatio teſticulorum, in non recutitis macula morbilli æmula glandem occupat, ſtatim à cujus exortu liquor, ſeminis inſtar, exſtillat, qui quotidie à ſeminis calore & conſiſtentia recedens flaveſcit tandem dilutius ovi vitello; in lue virulentiore vireſcit, & aqueo humori permiſcetur ſanguine tincto. Puſtula dicta ulcus fit, aphthis infantum ſimile, indies latius & profundius depaſcens, ſuperveniente orificii callo. Verpi non glandis ulcere, ſola Gonorrhœa tentantur. Mox magnus dolor in pene, quoties erigitur, quaſi manu transverſus fortiter conſtringeretur, noctu præcipue urget, dum æger lecto incaleſcit. Curvatur penis à fræno contracto. Accedit ardor urinæ inter mingendum vix per-

perceptibilis, ſed mictu finito, per urethræ ductum acriter urens, maximè quà in glandem deſinit. Caruncułæ lotii exium quandoque impediunt; & ſcroti dolor ac inflammatio nonnunquam ſuperveniunt.

℞. *Maſſ. Pil. Coch. maj.* ʒ iij. *extract. Rudii* ʒ j. *Reſin. Jalap. & Diagryd. an.* ʒ ß. *cum ſ. q. opobalſam. f. Pilulæ è ſingulis drachmis* vj. cap. iv. ſingulis Auroris, donec urinæ ardor & color flavus materiæ ſemini form. admodum imminuantur. Poſtea alternis diebus ad ſeptimanas adhuc duas; ac ſub finem bis in ſeptimana, donec humor ſtillare prorſus ceſſaverit.

In iis, qui difficulter purgantur, ſubindè intercalari poſſit potio communis purgativa, cui addantur, *Syr. è Spin. Cervin. & Elect. è ſucc. Roſar. an.* ʒij. vel, curatione minùs feliciter ſuccedente *Turbith. Mineral. ad gr.* viij. exhiberi poteſt bis vel ter, diebus quatuor interpoſitis, vel vice Turbith. mineral.

℞. *Pil. ex duob.* ʒß. *Merc. dulc.* ʒj. *cum ſ. q. opobalſam. f. Pil.* iv. ſummo mane ſumendæ.

Si æger à dicta Catharſi abhorreat, poſt pilulas primò deſcriptas, tribus Auroris continuis ſumptas, tum manè & hora quinta pomeridiana quotidie injiciatur Clyſter ſequens, niſi quòd ſemel aut bis in hebdomade, omiſſo Clyſtere, Cathartic. imperandum.

℞. *Elect. è ſucc. Roſar* ʒvj. *Terebinth. Venet. vitello ovi ſolut.* ʒ ß. *diſſolvantur in aq. hord.* ℔j. *Colaturæ adde Syrup. Violar.* ʒij. *M. f. Clyſter.*

Singulis noctibus cap. *Opobalſam. vel Balſam. è*

Mecha gutt. xxv. *ſachar. fruſtulo exceptas.* Hujus defectu *Terebinthina Cypria* ad quantitatem Avellanæ ſubſtitui poſſit.

Sit pro potu hydrogala, aut Cereviſia tenuis in paſtubus.

Vel ſequentem methodum aggrediatur:

℞. *Pil. ex duob.* ʒ ß. *Opobalſam. gutt.* iij. *f. Pil. No.* iij. Cap. hora quarta matutina, ſuperdormiendo, repetanturque alternis diebus, vel tertia quaque die.

Diebus à purgatione vacuis injiciatur manè & hora quinta pomeridiana Clyſter ſupra deſcriptus.

Procedente curatione, (quacunque ea demum methodo tentetur) ſanguis ſub medium curationis ſemel vel bis mittatur, & diæta refrigerans & incraſſans præſcribatur, & medicamenta iisdem virtutibus pollentia, qualia ſunt *hydrogala, Emulſiones ex ſeminib. frigid. &c.*

Si Penis tumore afficiatur.

℞. *Rad. Althææ, Lilior. an.* ʒiß. *fol. Malv. Verbaſc. Sambuc. Hyoſcyam. flor. Chamæmel. Melilot. an. M. j. ſem. Lini, Fœnugræc. an.* ʒ ß. *coq. ſ. q. aq. font. & f. fotus* parti affectæ admovendus per horæ unius ſpatium bis vel ter in die.

Peracta fomentatione, perungatur pars affecta ol. ſem. Lin. rec. extract. dein. *Emplaſt. è mucilaginibus alutæ agninæ inductum* labiis præputii tumidis circumponatur.

Si Ulcus in præputii labiis, vel in ſubjecta Glande hæreat, tum ſequens Linimentum præſcribatur:

℞. *Unguent. Baſilic.* ʒvj. *unguent. Nicotian.* ʒij. *præcipitat. aq. Roſar. loti & optimè lævigat.* ʒ ß. *M. f. lini-*

linimentum, quo lintei rasura imbuatur & ulcusculo admoveatur semper post fotus præscripti usum.

Si scrotum tumore afficiatur, statim sanguis è brachio extrahatur, atque bis in die fotus præscriptus parti affectæ admoveatur, singul. fotibus addendo *Sp. vin. Gallic. Cochl. j. vel alterum, vel Cataplasma ex Oxycrato & farina fabarum* ejus loco applicandum.

Catharticis interim & refrigerantibus modò descriptis introsumptis utendum est.

De lue Venerea.

Ubi aut à Gonorrhœæ mora, aut indebito astringentium usu labes sangvini imprimitur, exoritur lues. Comparent in inguine bubones, in capite dolores & artubus, articulorum interstitiis, noctu præcipuè invadentes in lecto calidos, crustulæ & porrigines in variis corporis partibus, quæ ad instar favi flavescunt. Quo magis scabies diffunditur, tanto minùs æger discruciatur. In cranio, tibiis brachiisque exostoses, ossium inflammatio & caries; ulcera phagædenica in variis partibus, sed fauces ut plurimum primo aggredientia, quo sensim per palatum in nasi cartilaginem propagata mox eam absumunt, ita ut fulcro destitutus nasus planè concidat. Ulceribus, carie & dolore indies exacerbatis, pereunt per vices membra; lacerum donec cadaver, & jam Superis grave, humo condatur.

℞. *Axung. Porc.* ℥iij. *Mercur. crud.* ℥j *M. f. Linimentum*, in tres æquales partes dividendum, quarum unâ brachia, crura & tibias ad tres noctes continuas manibus suis æger perungat.

Si intra tres dies post ultimam inunctionem sali-

vatio haud procedat, tum *gr.* viij. *Turbith. mineral. in Conserv. Rosar. rubr.* exhibeantur; aut corporib. minus robustis, *Merc. dulc.* ℈j. aut si salivatio jam incœpta priùs elangvescat, quàm symptomata penitus disparuerint, extimulanda subinde est eadem dosi Mercur. dulc.

Ptyalismus ita moderari debet, ut ℔ iv. Nycthemeri spatio expuat, aut circiter.

Si justo altiùs exurgat Ptyalismus cum inflammatione nimia, atque id genus symptomatis ingruentibus, aliquantulum reprimendus est medicamentis Catharticis, donec debitum gradum attingat.

Quamprimum symptomata cessaverint, statim immutentur indusium & tori lintea; at sint ea, quæ priùs usurpata fuerint.

Si Diarrhœa supervenerit, (quod plerumque accidit, antequam salivatio benè assurgat) tunc sistenda est usu Laudan. Liquidi, ita dosin augendo atque repetendo, ut debitum opus absolvat.

Si os exulceretur, *Aq. Ros. Damascen. vel lacte aq. permisto*, vel seq. decoct. idem colluatur:

℞. *Rad. Althææ, Hord. mundat. an.* ℥j. *sem. Cydonior.* ℥ ß. *coq. s. q. aq. ad* ℔ ij. *M. f.* Gargarisma, quo sæpiùs utatur.

Diæta & reliquum ægri regimen, eadem ac in Catharsi imperanda, nisi quòd primis aliquot diebus liquore posseticо, jusculis avenac. hordeac. ac cerevisia tenui tepe factâ nutriatur.

His omnibus ritè peractis (etiamsi symptomata omnia evanuerint, ac subinde morbus penitus profligari videatur) quo minùs recidivam postliminio patia-

patiatur, ægro semel in septimana per 4 vel 6 vices, *Merc. dulc.* ℈j. exhibendus, utcunque benè se habeat, & etiamsi jam domo egrediatur.

De fluore albo.

Quod effluit, modò album, modò pallidum, flavum, viride aut subnigrum, modò acre & erodens, tetrum quandoque & graveolens, decoloratur facies, dolet spina dorsi, prosternitur appetentia, oculi pedesque intumescunt. Color colluviei linteolo exceptæ & rursum exsiccatæ humorem ostendit.

Mittatur sanguis è brachio ad ℥ viij.

℞. *Pil. Coch. maj.* ℈ ij. *Castor. gr.* ij. *Balsam. Peruv. gutt.* iij. *f. Pil. Num.* iv. cap. hora quarta matutina, superdormiendo; repetanturque per duas alias vices interponendo diem unum vel alterum, pro ratione virium.

℞. *Aq. Rutæ* ℥iv. *Aq. Bryon. comp.* ℥ij. *Sacchar. Crystall. q. s. f. Julapium*; Cap. Cochl. iij vel iv. in omni languore; deinde aggrediatur usum sequentium:

℞. *Theriac. Andromach.* ℥i ß. *conserv. flaved. Aurant.* ℥j. *Diascord.* ℥ß. *Zinzib. condit. & nuc. moschat. condit. an.* ℥iij. *pulv. è Chel. cancr. comp.* ℥iß. *cort. exterior. granat. Rad. Angelic. Hispan. Corall. rubr. præparat. & Throchisc. de terra Lemnia an.* ℥j. *Boli Armen.* ℈ij. *Gumm. Arabic.* ℥ ß. *cum s. q. Syr. de Rosis siccis, f. Electuar.* de quo sumat ad magnitud. nuc. moschat. maj. manè, hora quinta pomeridiana & nocte per mensem integrum, superbibendo sequent. infusionis Cochl. vj.

℞. *Rad. Enul. campan. Imperator. Angelic. Calami Aromat. an* ℥ ß. *fol. Absinth. Roman. marrub. alb. cen-*

taur. min. Calamenth. vulgar. ſalviæ ſiccæ an. M. j. Bac. Junip. ʒj. incidantur minutim & infundantur in vini Canarini ℔iv. *ſtent ſimul in infuſione frigidâ,* coletur tantummodò tempore usûs.

Veſcatur cibis eupeptis, & abſtineat ab uſu olerum & fructuum qualiumcunque & ſingul. paſtibus bibat vinum Hiſpanicum.

De Diabete.

Succi ſanguini illati per vias urinarias crudi & inconcocti exitum ſibi quærunt, unde ſenſim labefactantur vires, colliqueſcit corpus, & quaſi ſubſtantia ejus per hanc cloacam exinanitur, cum ſiti, ardore viſcerum, lumborum coxarumq; intumeſcentiâ, & ſalivæ ſpumoſæ expuitione crebrâ.

Eadem præſcribenda ſunt, quæ in fluore albo, miſſis ſolummodò Venæſectione & Catharſi.

De dolore hæmorrhoidum.

Intenſiſſimus inter excernendum dolor excruciat, & excrementi ſuperficies cruore conſpergitur: Nonnunquam tumores verrucis ſimiles in ſphincte-re deliteſcunt, vel in margine ani apparent.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad ʒx.

℞. *Sem. Melon. Pepon. an.* ʒß. *ſem. papav. alb.* ʒij. *Amygd. dulc. excorticat. Num.* v. *contundantur in mortario marmoreo, ſenſim affundend. Aq. Hord.* ℔jß. *aq. Roſar.* ʒij. *Sacchar. albiſſ. q. ſ. f. ſ. a.* Emulſio; cap. ʒiij. ſæpiuſcule.

℞. *Flor. Sulphuris pulv. Glycyrrhiz. Salviæ an.* ʒj. *cum ſ. q. Balſam. Lucatel. f. Pil. è ſing.* drachm. vj. cap. iij. ter in die, ſuperbibend. Emulſ. præſcript. Cochl. vj.

℞. *Aq.*

℞. *Aq. Spermat. Ranar.* ℥iiij. *in qua dissolv. Litharg.* ℥ j. *Opii* ℈j. *f. mixtura*, cujus tantillo Linteum madefactum parti affectæ applicetur, vel si tumor intus lateat, Cochl. iij. ejusdem mixturæ modo Clysteris injiciantur.

Pro potu ordinario bibat aquam, cum lacte coctam vel aquam hordei; & à carnis esu abstineat. Singulis noctibus sumat *Diacodium.*

De fluxu hæmorrhoidum immodico.

Innotescit ex viribus prostratis, copia & diuturnitate sanguinis excreti, fœdo corporis colore, ad citrinum (ut in ictero) vergente. Succedit cachexia, & deinde hydrops.

Eadem conferunt, quæ in fluxu mensium immodico, omissa solummodò Catharsi.

De epilepsia puerorum.

Vel primo mense aggreditur à frequentibus nimis alvi dejectionibus; (quo in casu *Diascordium ad quantitatem grani piperis in aq. Saxifrag. aut lacte materno solutum*, & exhibitum præstantissimum est remedium.) Vel circa dentitionis tempus, à septimo ad decimum mensem, tussi comitata est, aut (quod multo deterius) vomitu & diarrhœa, viridia (ut solent hystericæ) egerente infante. Quandoque improvisò occupat paroxysmus, os oculosque distorquens, nigredine vultum perfundens, & artus varios convellens; quandoque præsentitur ex digitorum in pugnum contractione, & ex stabili & insolita oculorum orbitarum immobilitate. Nunc seriùs, nunc ocyùs se propipiunt paroxysmi, certa subinde periodo, vago aliàs insultu revertentes; sed, appetente morte, à tergo se invicem premunt: Si quando

do indúcias dent, in ſoporem proclives ſunt infantes, donec à novo reſuſcitentur inſultu.

Applicetur *Emplaſtr. Epiſpaſtic.* cervici quamprimùm.

℞. *Aq. Epilept. Lang.* ʒiij. *Laudan. Liquid. gutt.* j. *vel* ij. *vel plures, pro ratione ætatis, Syr. Pæon.* ʒj. *M. f. hauſtus*, ſumendus quam primùm.

℞. *Aq. Rutæ* ʒiij. *aq. Epilept. Lang. & aq. Bryon. comp. an* ʒj. *Syr. Caryophyl.* ʒß. *M. f. Julap.* cap. Cochl. j. ſingulis horis, ſi hauſtus præſcript. paroxyſmum non fugaverit.

De Rachitide vera.

In Rachitide adſunt partium laxitas & mollities, debilitas & languor, ignavia & torpor, & inæqualis earundem nutritio, *viz.* caput juſto majus, facies plenior & floridior, partes carnoſæ infra caput emaciantur, nodis protuberant articuli, maximè carpi, paulo minùs tali, tument & extremitates coſtarum, oſſa incurvantur, præcipuè tibiæ & fibulæ, hinc ulnæ & radii, aliquando femoris & humeri, decurvantur etiam oſſa; dentes tardè & moleſtè erumpunt, vacillant, nigreſcunt, & fruſtulatim excidunt, pectus à lateribus anguſtum, anteriùs acuminiatum, abdominis repletio, & hypochondriorum tenſio, tuſis & pulmonum vitia laceſſunt, lateralis decubitûs modò dextri, modò ſiniſtri averſatio.

℞. *Fol. Abſinth. vulgar. Centaur. minor. Marrub. alb. Chamædryos, Scordii, Calamenth. vulg. Parthen. Saxifrag. pratenſ. hyper. virg. aureæ, ſerpill. menth. ſalv. rutæ, Card. Benedict. Puleg. Abrotan. Chamæmel. Tanacet. Lilior. convall. omnium rec. collect. & inciſ.*

an.

an. Mj. axung. Porcin. ℔iiij. *ſev. ovin. & vin. Claret. an.* ℔ij. *macerentur in olla fictili ſuper cineres calidos per horas* xij. *deinde ebulliant ad humiditatis conſumptionem & poſtea colentur, ut f. Linimentum,* quo venter & hypochondria illinantur manè & ſerò, ut etiam & artus hoc malo affecti per 30. vel 40. dies, vel donec convaluerit.

℞. *Singulor. ingredient. præſcript. an.* Mij. infundantur frigide in Cereviſiæ non Lupulat. Cong. iiij. pro potu.

In Tumoribus Infantum ventres occupantibus ab Evacuationibus nimiis procedentibus; Sanguis & Viſcera herbis corroboratibus confortentur, ut in Rachitide vera; niſi quod axillæ etiam utræque inunganţur, at non artus.

De Febribus à dentitione ortis.

℞. *Sp. C. C. gutt.* ij. *vel* iij. *vel* iiij, *pro ratione* ætatis in Cochl. j. vel altero aq. Ceraſor. nigr. vel Julap. alterius appropriati, exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor, vel ſex.

De Febre hectica infantum.

Inſigni quodam calore languent cum appetitûs dejectione, artus & truncus corporis emaciantur.

℞. *Rhabarb. inciſi* ℥ij. *in lagenam vitream cereviſiæ tenuis* ℔ij. *capacem* immittantur pro potu ordinario.

Epoto hoc liquore, *aliæ* ℔ij. *eidem Rhabarb. ſuperaffundantur ad tertiam vicem.*

Si verò potus vi Cathartici ſaturatius imprægnetur, tum ℔j. epotâ alteri cereviſia mox adjiciatur.

De Tusi puerorum Convulsiva.

Phlebotomia & repetita Catharsi eaque sola expugnatur hæc tusis, malum aliàs pertinacissimum & fere insuperabile; sed leniora tantum cathartica hic conveniunt, eaque cochleatim ingerenda sunt, pro ratione ætatis.

De Hæmorrhagia narium.

Dolor & calor sinciput lancinant.

Sanguis è brachio frequenter extrahatur; victus ratio refrigerans & incrassans injungatur; Julap. refriger. & incrassans, cum Emulsionibus refrigerantibus præscribantur.

Singulis diebus injiciatur *Enema refrigerans*, atque omni nocte *Paregoric. ex Syrup. de Meconi* exhibeatur & semel vel bis *potio purgativa commun.* præscribatur.

Linea quadruplicata immersa aq. frigidæ, in qua sal Prunell. dissolvatur, & postea leniter expressa admoveantur nuchæ, & utrinq; cervici sæpius in die.

Post Evacuationes liquor seq. applicetur:

℞. *Vitriol. Hungaric. & Alum. aa.* ʒj. *Phlegmat. Vitriol.* ℔ß. *coq. tamdiu, donec omnia fuerint dissoluta, liquorem frigefactum filtra, & à Crystallis subinde natis separa, liquori residuo adde ol. vitrioli duodecimam partem*; vel potius

℞. *Aq. Plantag.* ʒiij. *bol. Armen. subtiliss. pulver.* ʒß. *probe misceantur*; *Turunda ex linteo raso liquore hoc humectata* nari, ex quo sanguis stillat, indatur per dies duos isthic relinquenda.

Hoc minus succedente, *Vitriol. Rom. Aq. commun. dissolvatur, quo Turunda imbuta* nari indatur,

liquo-

liquore etiam *hoc linteamina imbuta,* & applicata, sanguinem sistunt, si ex parte externa diffluat.

De Chlorosi.

Adsunt vultus & totius corporis decoloratio, intumescentia in facie, palpebris & malleolis, gravitas totius corporis, crurum ac pedum tensiva lassitudo, respiratio difficilis, cordis palpitatio, capitis dolor, pulsus febrilis, somnolentia, pica & mensium suppressio.

Sumat *Pilulas Chalybeatas*, vel *pulv. Chalybeatum* in affectione hysterica præscript. plus minus pro ratione ætatis, superbiben. haustum vini cujuslibet ad libitum, vel *infusion. corroborant. cum Rad. Angelic.* ibidem descriptam. Si Ægra non valde debilis fuerit, purgetur semel, vel ante præscriptorum usum.

De Suppressione mensium.

Cibum fastidiunt mulierculæ, fœdus faciei color est, gravitas totius corporis, dolores sincipitis, lumborum, crurum & imi ventris, pedum tumores infestant.

Eadem præscribenda ac in Hysterica affectione; at si iisdem remediis affectus non cesserit, tum seq. sunt præscribenda :

Singulis Auroris, & quarta pomeridiana, sumat *Julap. Hysteric. sine Castor. Cochl. v. instilland. Sp. C. C. gutt.* xij. Singulis noctibus sumat cubitum itura *Trochisc de Myrrh.* ℈j. *cum Syr. de Artemis. in formam boli vel Pil. redact.*

De vomitu sanguinis, vel etiam de hæmoptoë.

In

In hæmoptoë dolor & calor pectus obſident, cum debilitate quadam.

Mittatur ſanguis ex brachio dextro ad ℥x. Sequenti mane ſumat *potionem purgativ. commun.* & eadem nocte *Paregoric. ex* ℥iij. *aq. Ceraſor. nigr. & Syr. de Mecon.* ℥j.

Poſtea aggrediatur uſum ſequent.

℞. *Bol. Armen.* ℥j. *Pulv. radic. Symphyt.* ℥ij. *Terr. Sigillat. Lapid. hæmatit. & Sang. dracon. an* ℥j. *Sacchar. Albiſſ. ad pondus omnium; M. f. Pulvis ſubtiliſſimus*, cujus cap. ℥j. manè, quintâ pomeridiana, & nocte, ſuperbibend. ſequent. Apozemat. ℥iiij.

℞. *Fol. Plantag. Rubi Sylveſtris, & millefol. an. M. j. coq. ſ. q. aq. ad* ℔iß *in Colatura diſſolv. Syrup. de Symphyt.* ℥ij. *M. f. Apozema*; vel cap. Cochl. vj. ſequent. Tincturæ:

℞. *Flor. Roſ. rubr.* ℥vj. *Cort. intern. querc.* ℥ß. *ſem. Plantag. parum contuſ.* ℥iij. *Aq. font.* ℔ij. *Sp. vitriol. q. ſ. ad levem aciditatem, infundantur in vaſe clauſo, calore leni, per 4. horas; Colatur. adde aq. cinnamom. hordeat.* ℥iij. *Sacchar. albiſſ. q. ſ. ut f. Tinctura guſtui grata.*

Si ab uſu Pulveris adhorreat, utatur *Electuario* in fluxu menſium immodico præſcripto.

Enema quotidie injiciatur, & *Diacodium* horâ ſomni propinetur.

Phlebotomia inſuper ſemel, bis, vel ter (ut opus fuerit) reiteretur, diebus aliquot interpoſitis; & ſemel iterum, ſi res poſtulet, repetatur potio purgativa.

Diæta incraſſans & refrigerans obſervanda.

De Punctura tendinis.

Humor

Humor aqueus, vel ichor quidam ex orificio venæ inciſæ jugiter deſtillat,

℞. *Rad. Lilior. alb. in Lacte vaccin. ad teneritud. coct. & contuſ.* ℥iiij. *farin. ſem. Lin. & Avenac. an.* ℥iij. *coq. ad cataplaſmatis conſiſtentiam in eodem lacte, quo radices coctæ fuere,* applicetur parti affectæ manè & ſerò.

De Ambuſtis.

Foveatur pars affecta *linteis Sp. vin. imbutis,* usq; dum evaneſcat dolor, ac deinceps de novo imbuatur *linteum,* quod ter vel quater in die parti affectæ applicetur.

De Mania communi.

A nimis exaltata & vivida ſanguinis craſi oritur. Eſt & alia maniæ ſpecies febres intermittentes diuturniores excipiens, in ſtultitiam tandem degenerans, producta quidem à debilitate & vapiditate ſanguinis, à diutina fermentatione. Præſcribantur itaque cardiaca generoſiora, *viz. Theriac. Andromach. Electuar. de ovo. Pulv. Comitiſſ. Pulv. Gualt. Ravvleigh. in aq. epidem. theriacal. vel aliâ;* & diæta inſtituatur analeptica.

In junioribus mittatur ſanguis è brachio ad ℥viij. vel ix. bis vel ter, diebus tribus inter ſingulas Venæſectiones interpoſitis. Tum ſemel extrahatur ſanguis è venis jugularibus. Poſtea tota curatio innitatur ſequenti *Cathartico,* quod ſumat tertia vel quarta quaque die, donec convaluerit, hoc interim obſervando, quod cum octies vel decies purgatus fuerit æger, exhibitio Cathartici ad ſeptimanam unam vel alteram omittatur.

℞. *Pharmac. domeſtic.* (i.e. *rad. Bryon. alb.*) *pulv* ℥j. lactis vaccin. ℥iiij. vel:

℞. *Ejusdem* ʒß. *vel* ʒvj *vin. alb.* ʒiij. *infundantur per noctem, in Colatura dissolve Syr. Violar.* ʒj. *M. f. Potio*; vel,

℞. *Gambugii gr.* xxv. *aq. Cerasor. nigr.* ʒiij. *Syr. Caryophyll.* ʒß. *f. Potio.*

De Contusionibus.

Mittatur sanguis è brachio lateris magis affecti ad ʒx. seq. mane exhibeatur *potio communis purgativ.* ac deinceps eodem modo Venæsectio & purgatio alternatim repetantur, donec æger convaluerit. Interim toto decursu, si internæ partes lædantur, sequentia præscribantur:

℞. *Decoct. Pectoral.* ℔iß *Syr. Violar. cap. Ven. an.* ʒij. *f. Apozema.* cap. ℔ß. ter in die. Item *ol. Amygd. dulc. rec. Cochl.* j. sæpius propinetur.

℞. *Ol. Amygd. dulc. unguent. Dialthææ & Pomat. an.* ʒj. *M f. Linimentum*, quo inungatur pars læsa manè & serò, superimponend. fol. Brassicæ.

De Furfure sive porrigine capitis.

Potio Purgans Communis bis propinetur; dein

℞. *Ol. Amygd. Amarar. & Laurini, Cinerum fol. Abrotani an.* ʒj *misceantur probè, & f. Linimentum*, quo inungatur totum caput singulis matutinis, diligenter infricando, & postea superimponendo vesicam suillam.

At primùm abradatur totum capillitium, & postea defricentur squamulæ sensim singulis auroris, prout decidere pronæ fuerint.

De morsu canis rabidi.

Post 40. dies aut plures melancholica adsunt symptomata, febris, sitis, hydrophobia, & tandem partium extremarum convulsio.

℞. *Sp.*

℞. *Sp. vin. optime rectificat.* ʒiiij. *Theriac. Andromach.* ʒj. *f. mixtura*, qua illinatur pars læsa ter in die, superimponendo linteum eadem mixtura imbutum.

De Ulcere vesicæ.

Pus graveolens, aut sanguis nonnunquam squamulæ seu pelliculæ membranaceæ ac veluti furfuraceæ crustulæ (sin in renibus hæreat ulcus, carunculæ minutulæ, aliquando crassiores) unà cum urina excernuntur, perpetua dysuria & continuus earum partium dolor infestant; renibus autem affectis ulcere, dilucida dysuriæ & doloris dantur intervalla, pus etiam excretum copiosius est, album, leve & minime fœtidum, lacti simili profunditur urina: & longe post mictionem pus ab eo separatum in fundo residet.

℞. *Emplast. Flos unguent. dict.* ʒiß. *f. Pil. Num.* ix; cap. iij. horis medicinalibus, superbibendo sequentis Aq. Cochl. vj.

℞. *Rad. Fœnicul. Consol. Aristoloch. & Caryophyll. an.* ʒiij. *fol. Agrimon. Hyper. Sanicul. Plantag. an. M.* vj. *incidantur minutim, & destillentur in vini alb. & lact. an.* ℔iv. *& eliciantur solummodo* ℔iv. pro usu.

℞. *Pulv. rad. Consolid. maj. & gumm. Arab. an.* ʒj. *Sacchar. Penid.* ʒij; *f. Pulv.* cap. Cochl. j. bis in die.

De Asthmate inveterato in iis, qui sanguineo temperamento præditi sunt.

Dividitur in tres species; Dyspnœam, quæ difficilis est respiratio, in qua crebrior densiorque est spiritus tractio ex infarctu pulmonum sine stertore oriunda: Asthma, ubi frequens & magna respiratio,

in qua diaphragma, musculi intercostales, tum etiam abdominis, violenter moventur, cum stertore & sibilo. In priore specie substantia pulmonum, in posteriore bronchia oppilantur: Et Orthopnœam, quæ est maxima spirandi difficultas, sub qua ægrotantes non nisi sedentes, & erecta cervice respirare possunt. Musculi etiam pectoris & scapulorum vehementer exagitantur.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad ℥x. Die sequenti sumat *potionem purgativam communem*, quæ repetatur tertia quaq; die per duas alias vices.

Diebus à Purgatione vacuis sumat sequentia:

℞. *Sem. Anis. subtiliss. pulv.* ʒij. *cum s. q. Balsam. Lucatell. f. Pil. ex singulis drachmis* vj. cap. iij. manè & quinta pomeridiana, superbibend. *decocti Amari sine purgantib.* ℥iv. calidè.

Si Symptomata adhuc maneant, repetatur de novo integer Processus.

De Paralysi.

Sensus & motus in partibus, quæ afficiuntur, vel simul, vel alterutra tantum facultas aut prorsus extinguitur, aut vitiatur.

Sumat *Pil. Coch. min.* ℈ij. alternis matutinis per vj. vices; deinde capiat ter in die per xxx. dies *Electuar. Antiscorbutic.* ʒij. superbibend. *Aqu. Antiscorbutic. Cochl.* vj. Vide in scorbuto.

℞. *Unguent. Nervin.* ℥iij. *Sp. Lavendul. comp. & Cochl. hortens. an.* ℥iß. quo inungantur partes affectæ, ut spina dorsi, &c. manè & serò.

Pleraque præscriptorum, utut curationi scorbuti solum destinari videantur; attamen cum humo-

res

res crudos ac fixos volatilisare præ aliis apta nata sunt, in Paralysi etiam conveniunt.

De Tusi & Phthisi.

Tusis per se patet. Phthisis autem invadit ab ætatis anno 18 ad 35. Extenuatur totum corpus. Febris molestat hectica, à cibo invalescens (quæ ex celeritate pulsûs, rubedineq; genarum dignoscitur) materia per tusim excreta cruenta est aut purulenta, in ignem conjecta tetrum spirat odorem, & immissa in vas aquâ repletum, fundum petit. Sudores nocturni superveniunt, livescunt tandem genæ, facies pallet, exacuuntur nares; temporum quoque collapsus, unguium incurvatio, capillorum defluxio, & alvi profluvium colliquativum, mortem statim subsecuturam denuntiant.

Si Tusis recens fuerit, & nondum febrim aut alia signa Peripneumoniam notham comitantia, accersiverit, vel si à Pleuritide, aut Peripneumoniâ, ob neglectam sufficientem Phlebotomiam, malè curatis eadem nequaquam orta fuerit, satis erit, ut æger per dies aliquot ab usu vini & carnis abstineat, & his similibus remediis ad libitum utatur.

Balsam. sulphur. Anisat ad gutt. x. *Cochl.* j. *Sacchar. Crystall. instillat.* bis vel ter in die devoretur; aut etiam Tabellar. sequent. quas secum æger continuò portet, unam frequenter assumat:

℞. *Sacchar. Cand.* ℔ iß *coq. s. q. aq. font. usque dum adhæresçat extremis digitor. tum adde pulv. Glycyrrhizæ, Enul. Campan. sem. Anis. & Angelic. an.* ʒß. *pulv. Irid. Florentin. Sulphur. an.* ʒij. *Ol. Chym. Anisi* ℈ij. *f. s. a. Tabellæ domesticæ vocand.* atque hoc interim Eclegmate utatur:

℞ *Ol. Amygd. dulc.* ℥ij *Syr. Cap. Ven. Violac. an.* ℥j. *Sacchar. Cand. q. f. f. Lohoch.* de quo ſæpius lambat bacillo Glycyrrhizæ, quando tuſis urget.

In defluxione tenui *Eclegmata incraſſantia* exhiberi poterint.

Sin verò Tuſis his remediis haud ceſſaret, (præcipuè autem ſi febrim comitem habeat, vel ſi à Peripneumonia aut Pleuritide originem ducat) tum ineptum fuerit pectoralibus fidere; ſed Venæſectione & Catharſi debellanda eſt, ut in methodo, quæ in curatione Peripneumoniæ nothæ deſcribitur.

Verùm enim verò cùm, his omnibus non obſtantibus, Tuſis non modò non curationi ceſſerit, ſed & diuturnâ Pulmonum concuſſione eos adeò debilitaverit, ut Phthiſis tandem ſubingreſſa fuerit, tum hâc methodo procedendum:

℞. *Balſ. Peruv. gut.* x. *inſtillentur Cochl.* j. *Syr. Hederæ terreſtris*, vel ſi id minus gratum fuerit ægro, *Cochl.* j. *Sacchar. Cryſtall.* cap. ter in die ſuperbibendo *Decocti Amari ſine purgantib.* ℥iv. vel (ſi idem ventrem moverit) ℥ iij.

Sed omnibus aliis (quotquot adhuc inventa ſunt) *Equitatio* ad ſatis longa & diutina itinera facilè palmam præripit, hoc obſervando, ut ſi æger juvenilem ætatem prætergreſſus fuerit, plus temporis huic exercitio impendere debet, quam ſi puer aut juvenis eſſet, & ſanè haud multò certiùs *Cortex Peruv.* febri interim intermittenti, quàm in hac ætate *Equitatio* Phthiſi medetur.

De Scorbuto.

Adſunt ſpontaneæ laſſitudines, corporis gravitas, dyſpnœa, præcipuè ex motu corporis, gingivarum

varũ putrefactio, oris graveolentia, ſanguinis è naribus crebra eruptio, ambulandi difficultas, crurum nunc intumeſcentia, nunc extenuatio, in iisdem perpetuò maculæ lividæ, plumbeæ, flavæ, aut violaceæ, faciei color plerumque ex pallido fuſcus. Extrahatur ſanguis è brachio ad ℥viij. niſi ſigna Hydropis adfuerint. Seq. mane exhibeatur *Potio Purgat. communis*, quæ repetatur tertiâ quaque die per duas alias vices. Diebus à purgatione vacuis, uti etiam poſtea, per menſem unum vel alterum ſumat ſequentis:

℞. *Conſerv. Cochl. hortenſ.* ℥ij. *Conſerv. Lujul.* ℥j. *pulv. Ari compoſ.* ʒvi. *cum ſ. q. Syr. Aurantior. f. Electuar.* de quo cap. ad magnitud. nuc. moſchat. maj. manè, quinta pomeridiana, & nocte, ſuperbibendo *Aq. Raphan. compoſ. Cochl.* vj. vel ſequentis:

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. raſpat.* ℔ij. *rad. Ari* ℔j. *fol. Cochl. hort. M.* xij. *fol Menth. Salv. Naſturt. aquat. & Beccabung. an M.* vj *ſem. Cochl. hort. parùm contuſ.* ℔ß. *nuc. Moſchat.* ℥ß. *Vin. Alb.* ℔xij. *deſtillentur organis communib. & eliciantur ſolummodo* ℔vj. pro uſu.

Vel *Folia rec. Cochl. hortenſ. per ſe deſtillentur* pro uſu dicto. Porrò ſequens Cereviſia ſit pro potu ordinario:

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. recentis inciſi* ʒij. *fol. Cochl. hortenſ. Num.* xij *paſſular. enucleat. Num.* vj. *Aurant. cum toto inciſi dimidium, in Lagenam vitream* ℔ji. *Cereviſiæ tenuis capacem ſubere mox probè obturandam immittantur.*

In hunc modum parentur eodem tempore ſex Lagenæ pro uſu, & poſt aliquot dies ſex aliæ, antequam

priores exhauriantur,& ſic deinceps; vel, Vice hujus Cereviſiæ ſeq. mixturæ Cochl. iij. vel iv. immiſceri poterint ſingulis hauſtibus potus communis:

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. & ſem. Cochl. hortenſ. an.* ℥ *ß. fol. Cochl. hortenſ.* M. ij. *pulpam unius Aurant. Contundantur ſimul in mortar. marm. ſenſim affundendo vin. alb.* lb *ß. Coletur cum levi expreſſione,* & reponatur pro uſu.

Eadem remedia Phlebotomia & Catharſi omiſſis, in Rheumatiſmo ſcorbutico, ſive Hyſterico, valde proſunt.

Phthiſis ſeu Tabis Deſcriptio.

Plures ſunt Tabis ſpecies: Prima ferè oritur ex frigore hyeme contracto; paulo enim ante ſolſtitium brumale quamplurimi ab ingruente tempeſtate frigida tuſi tentantur. Quæ cum illos invaſerit, quibus pulmones ab ortu ſunt infirmiores, omnino neceſſe eſt, ut à repetitis tuſiendi conatibus magis adhuc debilitentur; atque ita tandem alimento ſibi proprio aſſimilando præ mala διαθέσει prorſus impares reddantur. Hinc jam ingens pituitæ crudæ copia aggeritur, quæ continua pulmonum agitatione & vehementi niſu affatim per os rejicitur. Pulmones exinde pure referti purulenta μιάσματα quaquaverſum in carnes diſpergunt. Hinc enaſcitur febris putrida, cujus paroxyſmus ſub veſperam fatigat, ſub aurora vero ſudore copioſo ac vires imminuente ſolvitur. Denique ad malorum cumulum diarrhœa ſuccedit, partim ab humoribus putridis ex arteriis Meſentericis in inteſtina depoſitis excretisque, partim à labefactato peſſundatoque viſcerum tono. Atque ita demum æger

ger proxima æstate fato suo fungitur, à morbo, cui prægressa hyems viam straverat, extinctus. Atque hæc est præcipua Tabis species.

Porro cum sanguis hac tempestate particulis humidis maxime scateat, perspiratioque à subita pororum contractione plus satis inhibeatur, particulæ hæ in pulmones depluunt per interspersos venæ arteriosæ ramos; vel per ductus salivales in glandulis fauces occupantibus reponuntur; unde jam humor per arteriam asperam delapsus in pulmones Catarrhi ritu eos ita jugiter irritat, ut creber & vehemens tussiendi conatus tum illam debilitatem, tum alia, quæ diximus, symptomata brevi accersat. Cumque non jam amplius naturalem sibi pulmones æconomiam statumq; tueri valeant, glandulæ & tuberculæ adnasci solent; quæ in ægris ex hoc morbo decedentibus, si adspiciantur pulmones, purulenta sanie utplurimum distenta reperiuntur.

Ubi semel invaluerit hic morbus, & radices egerit, remedia plerumque aspernatur. Tentari utcunque potest Medicatio, minuendo causam defluxionis in pulmones, pertusa in cubito vena, Cathartieis mitioribus, tum medicamentis pectoralibus dictis ad varios morbi status accommodatis. Incrassantibus sc. ubi humor subtilior & tenuior vim Expultricis facultatis videtur eludere: Attenuantibus vero, ubi pituita crassior ægre & cum molestia pes os rejicitur. Dein & Hectica febris remediis refrigerantibus contemperantibusque coërcenda. Talia sunt *Lac Asininum, Aqua lactis stillatitia, Emulsiones ex amygd. dulc. sem. Melon. Pepon. Papav. albi Aqu. fl. Paralys. &c.* Denique & curando ulceri

opera danda est; cui rei Terebinthina illa Liquida, opobalsamum vulgo dicta, apprime conferre censetur.

Hujusce morbi Curatio me judice hac methodo optime ac felicissime instituetur. Primum educatur è brachio sanguis, dein subducatur alvus, ad tres dies continuos, vel *Pil. Coch. major.* vel *decocto leniente à nobis præscripto.* Tertia nocte exhibeatur Syrup. de Mecon. ℥ß Intermisso biduo triduove pro re nata repetatur purgatio, idque toties fiat, quoties opus videtur, donec symptomata vel prorsus evanuerint, vel saltem mitescant. Post singulas Catharses jam finitas capiat Opobalsami gt. xx. Sacchari particulæ majori instillatas permixtasque nihil superbibendo. Vel Pil. è Terebinth. ex Insula Chio cum saccharo candō confectam. Opobalsamum non assumendum est, nisi prægressis Evacuationibus debitis. Hujus loco *Electuarium è Balsamo Lucatelli, Glycyrrhizæ pulvere, semine Anisi & terebinthina concinnatum* poterit substitui. Post Evacuationes sedulo conandum est, ut Tussis sedetur, ne pulmones jugi agitatione infirmiores evadant. Huc facit præ cæteris syrupus jam laudatus, qui hac formula possit usurpari: ℞. *Decoct. pectoral.* ℔j *Syr. de Mecon. Capill.* ♀ *an.* ℥ij. *Cap. cochl.* v. *ter in die.* Medicamentum hoc ita frequenter haustum catarrhum in pulmones depluentem paulatim sistet; eosque in pristinam εὐεξίαν reducet, nisi jam pridem à naturali statu nimium recesserint. Promovebit insuper purulentæ materiæ in iisdem aggestæ concoctionem.

At verò Palmarium hujusce Morbi præsidium est,

eſt, ut æger quotidie equo vehatur, & qui ſe huic corporis exercitio ſanandum tradit, nullis jam diætæ Legibus adſtrictus, nullo Cibi potusve genere privandus eſt; cum in hoc uno omnis rei cardo vertatur. Quibusdam eorum, qui ex hac Methodo convaluere, tumor in collo exortus eſt, non multum à ſcrophulis abludens.

Eſt & alia Tabis ſpecies à Tuſi prognata longe diverſo anni tempore, initio ſcilicet æſtatis. Hæc Juvenes perſæpe illos invadit, qui debiliori ſunt corporis habitu, & quorum ſanguis particulis calidis acribusque refertus eſt, ſanguinem iſti è pulmonibus per tuſſim exantlant, nimio meri potu prius excalefacti. Ægri dolorem ſ. ægritudinem quandam in pulmonibus perſentiſcunt. Quæ ſymptomata niſi mature remediis appropriatis eliminentur, primo ſcabrities, mox & ulcus accedit, unde pus confectum demum expuitur.

Dicta jam tabis ſpecies Venæſectione & Catharſi alternatim repetitis, ſaltem in principio facile vincetur: Si diæta inſuper refrigerante & incraſſante utatur æger, & à carnibus in ſolidum abſtineat.

Tertia hujus Morbi Species ortum debet materiæ febrili in pulmones Febre jam fatiſcente, amandatæ, qui ſenſim infirmiores redditi à ſymptomatis jam memoratis vexantur.

Quandoque oritur à ſanie iſta purulenta, quæ à Pleuriticis non ſatis copioſe per expectorationem egeritur; Quo in caſu eandem quam Empyema Curationem poſtulat.

Sunt etiam, qui à nimis copioſis & debito frequen-

tiori-

tioribus evacuationibus debilitatis in quartam tabis ſpeciem præcipitantur. Hos Calor Hecticus à cibo potuque ſumto ſub noctem lacesſit ; atque hos præ cæteris aphthæ infeſtant.

De Podagra.

Exeunte Januario aut incipiente Februario ingruit horâ fere ſecunda matutina, dolore pollicem pedis utplurimum occupante, quandoque vero calcaneum, ſuram, aut talum ; mox ſequitur rigor, cum horrore & febricitatione aliquali, dolor gradatim intenditur, de pari paſſu rigor atque horror recedunt; idque in ſingulas horas, donec tandem ſub noctem ad apicem pervenerit, nunc tenſionem violentam, nunc morſum canis rodentis, quandoque preſſuram & coarctationem exprimens, hinc præexquiſito dolore nec linteorum ſuperincumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatione concuſſionem ferre Podagricus valeat; dolor non ſedatur, niſi ante horam ſecundam tertiamve matutinam, (decurſu ſc. nycthemeri ſpatio à primo appulſu) & jam leni madore perfuſus æger ſomno concedit, à quo evigilans, dolore multum imminuto partem affectam tumore recenter occupatam cernit. Sequenti die, forte etiam ad biduum triduumve dolet nonnihil pars affecta, idque vehementius adveſperaſcente die, levatur autem ſub galli cantu; Inter paucos dies alter pes eodem dolore torquetur. Poſtquam utrumque pedem exercuerit dolor, qui ſequuntur paroxyſmi abnormes ſunt, tum quoad tempus invaſionis, tum durationem, atque ex ſerie horum paroxyſmulorum conſtat paroxyſmus, qui dicitur podagræ diuturnior breviorve, pro ægri ætate,

in

in iis, qui vegetiores ſunt,& quos podagra rarius invaſit, diebus ſæpe quatuordecim, in ſenioribus. atq; iis,quos ſæpius affligit,duobus menſibus fere deſinit; iis vero, qui vel annis vel diuturniore morbi mora fracti ſunt,non prius valedicit,quam æſtas jam adultior eam fugaverit.

Ad quatuordecim primos dies urina coloratior eſt, cum ſedimento rubro, & quaſi arenulis referto, alvus fere conſtipata eſt,Appetitus proſtratio, rigor totius corporis ſub veſperam integrum paroxyſmum comitantur, recedentem paroxyſmum excipit pedis affecti inter digitos pruritus,vix ferendus, unde decidunt furfures, & pedes deſquamantur.

Hactenus dolor pedibus tantum fuerat infeſtus, cum vero vel ab indebita medicatione turbatur podagra, vel ob diuturnam morbi pertinaciam corporis ſubſtantia quaſi in morbi fomitem pervertitur jam manus,carpos,cubitos,genua,aliasque regiones occupat, quandoque unum,pluresve digitos diſtorquens, faſciculo radicum paſtinacæ ſimiles eos reddit, motu paulatim privans tandemque concretiones, circa articulorum ligamenta, tophaceas generans, cretam vel oculos cancrorum æmulantes,nonnunquam in cubitis tumorem ſubalbum ciet,fere ad ovi magnitudinem, qui ſenſim inflammatur, cum rubore,nonnunquam femur occupans ſenſum exhibet, quaſi ingentis ponderis appenſi, ſine dolore tamen notabili, at genu exinde petens id acrius urget, artus jam habet æger fere undequaque contractos & impeditos, ita ut claudicet, & permoleſte prorepit. Urina illam colore imitatur, quæ in diabete

excer-

excernitur, dorſum. aliæque partes moleſtè pruriunt, maxime ſub horam ſomni.

Poſt multos dirosque cruciatus Paroxyſmi ſubſequentes (natura partim onere materiæ peccantis ſenio oppreſſa) ægrum quoad dolorem clementius tractant, at loco doloris conſueti ægritudo quædam cum dolore ventris, lasſitudo ſpontanea. quandoq; etiam propenſio ad diarrhœam ſuperveniunt, quæ ſymptomata evaneſcunt, quoties articulos dolor fatigat, atque ita nunc dolore, nunc ægritudine, quaſi alternatim laceſſentibus, Paroxyſmus longas moras nectit.

Calculum Renum in quamplurimis parit hic affectus.

Fœminas perraro infeſtat, easque non niſi jam vetulas, & viragines, pueros quoque & juvenibus minores vix adoritur.

Indicatio Curativa in eo vertitur, ut coctioni conſulatur, indigeſtionibus ſublatis, ſeu fit per pharmaca ſeu victus rationem ſ. exercitationem ſ. aliâ ex iſtis qualibet, quæ ſex res n. n. indigitantur.

Venæſectio, Catharſis ac diaphoreſis ſcopum non attingent, licet iis, qui Renum & exinde orto mictu ſanguineo laborant, non abs re erit, ſemel in ſeptimana alvum Mannâ ſubducere, & ſingulis noctibus poſt purgationem paregoricum exhibere.

Medicamenta, quæ prædictæ Indicationi ſatisfaciunt, ea ſunt, quæ moderate calent, & vel amaricant, vel lingvam leniter feriunt, talia ſunt. Rad. angel. enulæ, fol. Abſinth. Cent. min. chamædr. chamæp. &c. quibus addi poſſunt antiſcorbutica dicta, ut rad. raph, Ruſtic. fol. cochl. rec. Naſturt. &c. quæ

tamen

tamen parcius usurpanda veniunt, quia morbi fomiti aculeos subdunt, & calorem augent, præ istis aliis, quæ miti calore atque amaritudine ventriculum corroborant. Haud inutile est Elect. sequens:

℞. *Conserv. Cochl. hortens.* iß. *Absinth. Rom. flav. aurant. an.* ℥j. *Angel. condit. Nuc-Mosch. condit. an.* ℥ß *Ther. Androm.* ʒiij. *Pulv. Ari Comp.* ʒij. *cum s. q. Syr. aurant. f. Elect. de quo sumat* ʒij. *bis in die superbibendo seq. Aq. destill. Cochl.* v. *vel vj.*

℞. *Rad. raph. rust. incis.* ℥iij. *Cochl. hortens. Mxij. nasturt. aquat. becabung salv. menth. an. M. IV. Cort. aur. N.* vj. *nuc. Mosch. condit. N. if. Cervis. Brunsvic.* ℔xij. destillentur organis communibus, donec solummodo ℔vj. aquæ eliciantur pro usu.

Hæc autem remedia digestiva constanter atque omni adhibita diligentia assidue usurpanda, & in paroxysmorum intervallis præcipue in usum revocanda sunt.

Mediocritas ea in cibis observanda est, ut neque plus alimenti ingeratur, quam ventriculus concoquere valeat, neque econtra nimia abstinentia, partes ea proportione alimenti defraudentur, quæ earundem robur & vigorem sustinere potis est. Quoad qualitatem autem ciborum ægri palato consulendum est, & unica ciborum specie singulis pastibus vescatur, de cæteris dempta carne pro libitu comedat, modo nec acria, nec sale condita sint, nec aromatis. Prandere tantam expedit, loco autem cœnæ indulgeat sibi haustum cerevisiæ alicujus tenerioris, quo calculi concretio impediatur.

Liquores optimi sunt, qui neque ad vini generositatem ascendunt, nec ad aquæ debilitatem, ne frigore

gore ſuo lædant ventriculum, deprimuntur. Hujusmodi eſt Cereviſia tenuis Londinenſis, aut multa aqua cum pauco vino permixta, aqua autem pura & cruda periculoſa eſt; cum autem univerſa fere corporis ſubſtantia in podagram degeneraverit, à liquore quocunque fermentato quamtumvis levi & tenui abſtineat, & utatur Decocto diætetico ex farſa, in remediorum formulis deſcripto, ubi primum à paroxyſmo convaluerit, per reliquum vitæ curſum.

Sin autem æger à longo & nimio liquorum inebriantium uſu, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimia debilitate cibos absque vino nequeat concoquere; in paſtibus hauſtum vini Hiſpanici ſibi indulgeat, apozema diæteticum abdicans.

Æger maxime hyemis tempore mature lectum petat, diluculo ſurgat, animus ſit tranquillus, nec nimis intentus ſtudiis, & rebus ſeriis, cæteris vero omnibus exercitatio corporis quotidiana facile palmam præripit, quæ moderata ſit & perſeverans, nullo autem modo juſto vehementior; quoad exercitii genus, quoties nec grandior ætas, nec calculus intercedant, reliquis præferenda eſt equitatio conſtans, ac aſſidua in aëre ſalubri, aut vectio in curru.

Veneris lenociniis ne indulgeat, Remedia externa nulla adhibenda.

Quamvis nihil magni in paroxyſmo tentandum ſit,

ſit, conducet tamen forſan per aliquot dies, ubi primum à morbo corripitur, à carnibus abſtinere, juſculo uti avenaceo, aut alio pari alimento; ſin autem Spiritus animales ataxiam concipere apti ſunt, non expedit à carnibus abſtinere diutius quam ventriculus earum uſum averſetur, ne quid autem vel in quantitate vel in qualitate ciborum aut potus peccet.

Symptomatis iis occurendum eſt, à quibus æger in paroxyſmo de vita periclitatur, horum maxime familiare eſt, ventriculi langvor, cum ventris tormi-nibus, tanquam à flatu, hoc in caſu nihil æque votis reſpondet, ac vini Canarenſis hauſtulus ſubinde deglutitus, exercitio utatur æger; ſin autem ſymptoma inducias haud ferens mortem minetur, modo caput malum non impetat, ad Laudanum ſtatim confugiendum; vid. gutt. xx. in hauſtulo aquæ Epidemicæ & in lecto ad quietem ſe componat; hac ipſa methodo ſe ab imminenti morte liberavit Author clariſſimus, ubi ex errore aliquo circa res ſex n. n. in ingentem ventriculi ægritudinem incidit, cum vomituritione, & aliquali ventris dolore; artus interim ex retroceſſione materiæ podagricæ doloris erant expertes, & ad motum plus ſolito habiles. Congium nempe unum liquoris poſſetici vel cereviſiæ tenuis devorabat, & quamprimum totum per vomitum rejecerit, Vini Canarenſ. hauſtulum, cui inſtillatæ fuerint Laud. liq. gt. xviij. ſumebat. Quodſi huic remedio ſymptoma non cedat, ſudor provocetur, methodo & medicamentis huic uſui dica-

tis ad biduum triduumve manè & veſperi per duas treſve horas continuas.

Si autem metaſtaſis fuerit materiæ morbificæ in pulmonum lobos, liberatis artubus à dolore, & tumore, tractandum eſt hoc ſymptoma pari modo ac peripneumonia abſoluta, Venæſectione repetita, diæta & remediis refrigerantibus, & incraſſantibus, purgandus eſt inſuper æger inter Venæſectiones potionibus lenientibus, ſudoris autem provocatio obeſt.

INDEX.

Abortus curatio. 538. 765
Acupunctura in Hydrope rejicitur. 635
Aer terrenis effluviis inquinatus Epidemicorum morborum causa. 44. 296. 304. 649
Aeris dispositio sola Pestem vix potest suscitare. 132
Aeris manifestæ qualitates morbos Epidemicos variè moderantur. 45
non tamen eos producunt. 237. 649
Aeris mutatio in Febribus chronicis valdè nonnunquam est salutaris. 115
Aeris mutatio quo morbi tempore fieri debeat. 116
Aeris occultum quoddam vitium varios gignit morbos. 129. 238
Affectus quidam Scorbuti nomine perperam insigniuntur. 78. 349
Alba profluvia, vid. Fluor muliebris.
Alexipharmaca pleraque calida sunt. 137
Alexipharmaca occultâ quâdam indole agere, nondum constat. 138
Alexipharmaca sudores solùm movendo videntur operari. 138
Allium laudatur in Hydrope incipiente. 633
in Variolis confl. pedum plantis admovendum. 473
Albi profluvium & vomitus a sudore sedantur. 153. 154
Amentia sive Mania post Febres Intermittentes autumnales. 123
Ambustorum curatio optima linteo madefacta in spiritu vini. 343. 783
Anatomia quænam notitia Medico necessaria. 619
Anethum non semper proscribit singultum. 87
Angina à quo aeris temperamento plerumque oriatur. 45

Anginæ Deſcriptio. 357.737
Curatio. 358.738
Anginæ Epidemicæ. 324
Aniculæ Medicorum ſimiæ ſtolidæ ac infelices. 188.192
Anima Mundi. 158
Animi pathemata ſpirituum ſyſtaſin ſolvunt. 588
Annorum conſtitutiones variæ ab occulta aeris alteratione. 44
Anodyna, vid. Paregorica.
Antimonialia Emetica nunquam tutò exhibentur puerulis infra adoleſcentiam conſtitutis, 67
neque tutò præbentur, niſi probè diluta fuerint. 64
Aphthæ in Dyſenteria. 222
Aphthæ Febri ſupervenientes quomodo removendæ. 659. 673
Apoplexiæ curatio. 750. *ſeq.*
Apoſtema quid ſit. 204
Apoſtematis cum Febre Analogia. *ibid.*
Apozema aperiens & antiſcorbuticum. 715
Apozema pectorale in Pleuritide. 335
Apozematis poſt Febres autumnales uſurpandi formula. 119
Appetitui ægrorum, licet incongruo, ſæpiùs indulgere oportet. 288. 289. 457
Aqua antiſcorbutica. 789
Aquæ Cardiacæ temperatæ. 227
Aqua deſtillata in Podagrâ. 570
Aqua Menthæ in Vomitu egregie confert. 91
Aquæ minerales cur non in omnibus torminibus ventris ſalutares. 668
Aquæ minerales multùm vitandæ in gonorrhœâ. 423
Aquæ minerales ferreæ quando hyſtericis præbendæ. 516
cum non tranſeunt, ab iis plane abſtinendum, per diem unum alterumve. *ibid.*
Aquæ minerales eædem in quibus calculoſis tuto uſurpentur. 707
Aquæ minerales quibus Podagricis minus conveniant. 709
Aqua Roſarum capiti applicita vigiliis medetur. 83
Ars Medica valde adhuc imperfecta. 288
non rectius, quam ab ipſius uſu addiſcitur 4
Artis Medicæ incrementum in quo conſiſtat. 11
Arthritis. 344

Arthritis Naturæ medicatricis instrumentum. 40
Arthritidem præcedentia & consequentia Symptomata Scorbuti mentiuntur. 349
In Arthritide materiæ morbificæ recursus summè noxius. 142
Asthma siccum. 343
Asthmatis inveterati curatio. 785. *seq.*
Autoris integritas. 455
Autumno humores sunt biscidiores quàm Vere. 99

Botanica sensuum testimonio debet inniti. 54
Bubones in Peste. 137
Bubonum in Peste exortus. 136
Bubo pestilentialis interdum ex improviso disparet. 141

Cæci dantur meatus ex abdominis cavitate in intestina. 618
Calculus Renum præbenitur copiosa cerevisiæ tenuis sub noctem compotatione. 579
it. potu diatetico loco potus ordinarii. 584. 585
Calculi magnitudo ureteris capacitatem haud superans quomodo cognoscatur. 707
Calculi curatio 600. 708
Manna in sero lactis solum commendatur. 702. & *seq.*
Laudantur & Aquæ chalybeatæ, nisi major calculus renum adfuerit. 707. 708
Calculum Renum simulans affectus. 268
Calculum Vesicæ simulans affectus. 269
Ejusdem memorabile exemplum. 269
Vulgaria contra Calculum Vesicæ remedia hic nocebant, proderat verò Narcoticum. *ibid.*
Calor Adolescentulorum juxta cubantium interdum debilibus mirè confert. 79
Canis rabidi morsus. 784. *Curatio.* 785
Capillorum abrasio in Phrenitide confert & cur. 660
Cardiaca quibus conferant, & quo morbi tempore exhibenda. 71. 73
Cardiaca moderata. 74
Eorundem formulæ. *ibid.*
Cardiaca generosa. 124

Cardiacorum virtus. 107
Cataplasma in Rheumatismo. 347
Catarrhi Epidemici Anno 1675. 275. 276
Catharticorum exhibitio nimia in plurimis affectibus noxia. 510.
Catharticum pro Infantibus tenellis. 716.
In Catharticis exhibendis cautio perquam necessaria. 512
Cerevisia purgativa. 716.
Chalybs, vid. de ejus usu in Hystericis affectibus. 513. *ad* 518
Chalybs cum nihil profecerit in morbis curandis, aqua minerales ferreæ adeundæ. 516
cumque istæ minus conferant, aquæ calidæ sulphureæ, quales Bathonienses, adeundæ. 518
Chlorosis quomodo curanda. 513. 781
Cholera morbus quo anni tempore invadere soleat. 47. 211 558
quamdiu grassetur. 43
ejus descriptio. 216. 759
curatio nec catharticis, nec adstringentibus molienda. 217
quopacto perficiatur. 218. 759
Cholera epidemica. 371
ejus curatio. 372
Cholera sicca. 217
Chorea Sancti Viti. 661. 748
Chronici morbi indigestionibus debentur. 573
modus quo cognuntur. *ibid.*
quomodo tum præveniendi, tum curandi. 575
qualis interim diæta observanda. 578. 579
Chronici morbi plures Scorbuti larvam gerunt. 350
Chymica quousque utilis. 621
Chymica morbos non ita mirè debellant. 498
Chymica præparatio medicinas deteriores sæpè reddit. 508
Cicatrices Variolarum regimine moderato præcaventur. 193
Cicatrices Variolarum præcavendi ratio. 301
Clyster in Diarrhœa. 87
Clysteres in soporosis affectibus valdè utiles. 281

Cly-

Clysteres in quibusdam Colicis plus nocent, quam prosunt. 263. 270
Clysteres in Senum Febribus minus tuti. 69
Clysteres fumi tabaci commendantur omnium potentissimi. 671
Clysterum frequens usus in Febrium declinatione vitandus 70. 309
Clysterum frequens usus in Hypochondriacis & Hystericis nocet. 309
Cocta, non cruda sunt medicanda. 207 284. 565. 679
Colicæ Biliosæ & Hystericæ quàm diversæ esse debeant curationes. 530
Colicæ Biliosæ descriptio. 259. 757
causa. 260
curatio. 260. 758
Enemata nullius hic usus. 263
Equitatio in declinatione laudatur. 264
Diæta. 266
Colicæ Hystericæ descriptio. 267. 763
Anodyno sedatur, interdictis venæsectione & catharsi. 269. 763
nisi in valdè sanguineis. 271. 763
Præservatio. 763
sæpè desinit in Ictterum. 271 764
cujus curatio ostenditur. 271. 272. 764
Colicæ Hystericæ & Hypochondriacæ curatio eadem. 271. 764
Colica Pictonum. 760
Color excretorum sæpe nullam Practico suggerit indicationem. 270
Colorum speculatio admodum incerta. 499
Comatis Febri superbenientis curatio. 287. 660
Coma in Variolis. 173. 197
Concoctio in Febribus quid. 72
Corroborantia primi ordinis. 389 518
Corroborantium omnium maximum est Equitatio. 521
Inter Corroborantium usum Cathartica nunquam intercalanda. 632
Constitutioni aeris præsenti Intermittentibus febribus omninò favenți, successura videtur febris continua Depuratoria,

toria, quam regnaturam per aliquot annos Peſtis tandem excipiet. 455
Conſtitutiones Epidemicæ, vid. Epidem. Conſtitut.
Contagium quomodo propagetur. 313
Contuſionum curatio. 603.784
Convulſio Dentitioni Infantum ſuperveniens ſola Venæſectione curatur. 248
ſpecifica vulgaria hic minus tuta ſunt. 249
Convulſiones pro partium, quas invadunt, diverſitate varios gignunt vel ſimulant affectus. 268
præſtant hic Narcotica præ omnibus aliis. 268
Convulſionibus obnoxia eſt quælibet corporis pars. 268
Convulſivi motus non ſemper Evacuationes prohibent. 661
Correctivorum purgantibus immiſceri ſolitorum incommoda. 427
Cortex interior Sambuci laudatur in Aſcite grandiore. 627.768
Cortex Peruvianus inter anti-quartanaria hactenus unicum. 112
conferre etiam poterit in Tertianis. 114.381
Febrim ſæpiùs ſuſpendit, quam debellat. 112
Methodus eundem exhibendi. 113.381.389.390
Cortex Peruvianus laudatur quoque in Affectionibus Hyſtericis. 518. & Podagrâ. 570
Rheumatiſmus ſcorbuticus unicum ejus incommodum. 351
quare Cortex ita malè audiat. 377.379
quomodo intentata ejus diſcrimina evitari poſſint. 380
quòd immeritò inculpetur. 519
quòd inter corticem exhibendum decubitus in lectô, & cardiacorum aſſumtio ſint diligenter evitanda. 383
quod omnes evacuationes poſt ejus uſum ſint interdicendæ. 386
Cortex febribus inflammatoriis curandis ita non confert, ut planè obſit. 401
In Febre, quæ Quotidianam aliquatenus imitatur, inefficax. 606
In ſanguine & ſpiritibus confortandis egregium eſt reme-

remedium 519. *in affectionibus Hysterics & Hypochondriacis* 519. *item in Podagrâ prævenendâ.* 570
Cortex in electuariis & pilulis exhibitus. 381. 723. *in infusione.* 384. 724
Crapula febres producit. 325
Croci metallorum infusio. 196
quoties in Hydrope repetenda. 624
Curationis in morbis acutis rectè institutæ character. 241
Cutis affectuum curatio. 355. *& seqq.*

DEbilibus adolescentulorum accubitus mirè interdum prodest. 79
Decoctum album ex Pane & Cornu Cervi. 228. 255
Decoctum amarum purgatibum. 718
Decoctum amarum quando usurpandum. 385
Decoctum Aperiens & antiscorbuticum. 715
Decoctum Diæteticum. 714
Decoctum Pulli in Cholera laudatur. 217. 218. 753
Dentitioni Infantum superveniens Convulsio sola Venæsectione curatur. 249
Specifica vulgaria hic minùs tuta sunt. 249
Despumatio in Febribus Intermittentibus. 94
Diabetes. 776
Diabetis curativa indicatio. 388
Remedia medica. 388
Diæta Febrim præcavens. 307. 308
Diæta in Lue venerea observanda. 434
Diæta Podagricorum. 578. 579
Diæta qualis in morborum Chronicorum curatione observanda. 578. 579
Diætæ lacteæ in Podagrâ censura æqua. 579. 580
Diaphoresis non convenit in omni febre. 284. 679
periculi plena est in tertianis & quotidianis. 375. 376
Diaphoresis quænam prosit, quænam verò noceat. 284. 285
Diarrhœæ curatio, 64. 228. 229. 755
Diarrhœam, ubi vomituritioni conjungitur, ab Emetico, non ab adstringentibus proprie sisti. 64

attamen Enemate adstringenti sisti posse, si minùs valeat Emeticum. 87
Diarrhœa melius curatur Venæsectione & sanguinem contemperantibus, quàm aliis quibuscunque. 207. 208
Diarrhœa in Febre Continua Epidem. ab A. 1661. *ad* 1664. 82
Diarrhœa in Febribus unde oriatur. 202
Diarrhœa Epidemica ab Anno 1667. *ad* 1669. 160. 209
Diarrhœa symptomatica Anno 1675. 275. 270
Diarrhœa Pleuritidi superveniens. 202
Diarrhœa in Variolis. 184 185
Diarrhœa Variolarum confluentium comes. 168
Diarrhœa in Variolis distinctis noxia, in confluentibus salutaris. 192
Diarrhœa post Morbillos curatio per Venæsectionem. 248
Diascordium. 67. 184
Diascordium singultui medetur. 87
Digestiva medicamenta. 568
Digestiva ob materia crassitiem evacuationi præmittenda. 203
quantum valeant in Chronicis morbis debellandis. 576
quamdiu perseverandum in eorum usu. *ibid.*
Dogmaticorum exprobratio. 588
Dolores partium à Convulsionibus. 268
Dysenteria descriptio. 221. 755
curatio 216. 227. 749. *& seq. c. sero lactis.* 332
Laudani solius usu. 235. 669
Diæta. 218. 669
affectus est periculosus. 221
diuturna desinit in Tenesmum. 223
Dysenteria Endemia Hybernorum. 223
Dysenteria Epidemica diversorum Annorum. 211. 213. 214. 221
Dysenteria Symptomatica. 275. 279
Dysenteria quo anni tempore invadere soleat. 220
Dysenteria quandoque per annos aliquot affligit. 235
Ejusdem per repetitam Venæsectionem curatæ exemplum. 235
Dysenteriæ cum torminibus siccis curatio. 231

Dysenteriæ sæpiùs se jungunt Aphthæ. 222. 237
In Dysenteria contumaciori quid agendum. 228. 229
In Dysenteria Intestina quandoque Gangræna afficiuntur. 222
In Dysenteria meri sanguinis dejectio interitum minatur. 222
In Dysenteria muscosæ dejectiones unde. 226
Dysenteria circa Æquinoctium autumnale grassantes. 50

E*Bullitio humorum in Febribus Intermittentibus.* 93. 94
Eclegmata incrassantia in Tussi. 715
Electuarium hystericum & emmenagogum. 533
Electuarium roborans in Podagra præstantissimum. 569. 570
Electuarium roborans in Tertianâ duplici. 112
Electuarii antiquartanarii formula. 113. 726
Emetica quibus exhiberi convenit, & quibus non convenit. 63
Quo morbi tempore exhibenda. 65
Emeticum Autoris. 64. 714
Empirici ægro assiduè medicamenta solent ingerere. 322
Emplastrum hystericum. 716
Emplastra Epispastica cervici in Febribus caput petentibus cum fructu applicantur. 281
Empyema. 332
Emulsio in Pleuritide. 335
Enema adstringens. 87
in calculo. 600
in dysenteria. 228
Enemata fumi tabaci commendantur omnium potentissima. 671
Enemata Venæsectionis locum quandoque supplent. 69
Enematis abstinendum in progressu morbi. 70
Epidemici morbi qui dicantur. 42
Epidemici morbi regulares & irregulares. 45. 46
Vernales & autumnales. 46
Epidemicorum morborum diversitas. 43
Epidemicorum curatio quàm variè instituenda. 44
Epidemicarum constitutionum quinque genera enumerantur. 317

Epidemicæ conſtitutiones generales ſuas habent periodos. 215. 304
ab occulta aeris craſi pendent, non à manifeſta. 44. 237. 238. 649
Epidemica conſtitutio ann. 1661. 61. 63. 64. 55
annor. 1665. 66. 129
annor. 1667. 68 *& partim ann.* 69. 159
annor. 1669. 70. 71. 72. 211
annor. 1673. 74. 75. 273
Epilepſia adultorum qua methodo curari poſſe videatur. 664
Epilepſia puerorum. 777. *ſeq.*
Epileptici inſultus in Infantibus Variolarum ſæpè ſunt præ-nuntii. 162
Equitatio eſt confortans maximum. 521
Equitatio eſt exercitiorum omnium primarium. 591
eſt in colica aliisque morbis chronicis exercitium utilsſimum. 264. 265
Equitationis beneficia in morbis rebellibus debicendis. 521
in Tabidis Phthiſicisq. 523. 788
Exemplum Hypochondriaci deplorati equitatione mirè reſtituti. 522
Equus ſeptem annorum. 95
Eryſipelatis deſcriptio. 352. 353
curatio. 354
Evacuationes ſpontè à naturâ fieri ſolitas imitari velle ſæpè ſtolidum eſt. 286
Exanthemata Peſtilentialia poſt nimios & coactos ſudores. 146 147
Exercitio calefacti ſolicitè vitare debent frigus. 325
Exoſtoſes Venereæ quomodo tractandæ. 433
Expectoratione Pleuritidem curare velle periculoſum. 337

Febris quomodo fiat. 40. 41
Febris eſt naturæ inſtrumentum ad impuritatum ſecretionem. 72. 204
Febris Naturæ primaria. 317. 318
Febris continua omnium, quas Autor novit, maximè uniformis. 56

Febris continua constitutionis annor. 1661. 62. *&c.* 58. *curatio.* 61
constitutionis annor. 1667. 78. *&* 69. 200
ejus curatio. 205
constitutionis annor. 1670. 71. *& dicta Dysenterica.* 236
curatio. 240
constitutionis annor. 73. 74. 75. 277
curatio. 279. 280
Febris nullo verè continua Autori visa est ab anno 1680. *nisi fortè ob rem malè gestam.* 399
Febris Intermittens, vide, Intermittens Febris.
Febris Pestilens, vid. Pestis.
Febris Pestilens per diaphoresin, Pestis per abscessus propriè solvi videtur. 140
Febris depuratoria. 317. 723
Febris Erysipelatosa. 352. 735 736
Febris in Angina. 327
in Pleuritide. 327
Febris Infantum. 728
Febris Infantum dentitioni superveniens quomodo profligenda. 674. 675. 779
Febris Infantum Hectica. 675. 779
Febris Hectica. 352
Febris cum Scorbuto. 75
cum Tussi. 307
cum Variolis. 169
Febris sub torminibus ventris delitescens quomodo expugnanda. 667
Febris continuæ species quomodo ab aliis Epidemicis tum grassantibus dignoscatur. 318. 319. 320
Febris certam semper speciem è phænomenis elicere difficile est. 239
Febris cum Apostemate analogia. 204
Febris Novæ natura quomodo investiganda. 321
quæ demum cautelæ Indicationes curativæ sumendæ in exortu Novæ Febris. ibid.
Febris Novæ A. 1685. *descriptio.* 648. *& seqq.*
curatio. 652. *& seqq.*

Diæta

Diæta. 638
curatio in infantibus. 674
Febris ſpecies unde poſſit dignoſci. 239. 240
Febris Hyemalis deſcriptio. 639
curatio. 641
Febris eadem hyemalis pro noba potius febris denitatur ſpecie. 648. *& ſeqq.*
Febris putrida Variolis confluentibus ſuperuenientis deſcriptio. 693
curatio 694. *& ſeqq.*
Febris Scarlatinæ deſcr ptio. 328 731
curatio ſimpliciſſima. 329. 330. 731
Febrim præcauens diæta. 307. 308
In Febre commotionis uocem præſtat uſurpare, quàm Fermentationis uel Ebullitionis. 58
In Febri quadam Epidemicâ materiæ in ſanguine craſities. 203
In Febre ſanguis commouetur uel ad heterogenei ſecretionem, uel ad nouam ſuſcipiendam diatheſin. 60
Febre non raro accenditur purus ſanguis. 60
Febre non rarò corripiuntur ſani. 60
Febre ſublata probè purgandus eſt æger, non autem priùs 117. *Finita purgatione Paregoricum exhibendum.* 118
Febres adoleſcentulorum uigentium. 107
Febres autumnales continuæ & intermittentes quâ in re à ſe inuicem differant. 105. 106
Febres continuæ Epidemicæ diuerſam medendi methodum expoſcunt. 43
Febres continuæ quare paucæ occurrant uere, niſi in conſtitutione Epidemica. 99
Febres cum notabili Symptomate. 323. 324
Febres è leui diætæ errore. 107
Febres Epidemicæ à manifeſtis aeris qualitatibus uariè mutantur. 238
Febres Hyſtericarum quomodo tractandæ. 665
Febres Intercurrentes quæ. 45. *numerantur ſex.* 324
In iis curandis ad Anni febrim ſeriò attendendum. 326

Ex Anni tempore innotescit, an essentiales sint, an symptomatici. 327
Febres malignæ. 78
quæ verè tales sint. 129
Febres Morbis Epidemicis junctæ haud æqualiter cum ipsis sæviunt. 238. *Sæviunt præsertim mense Julio.* ib.
Febres nonnullæ brevi iterum evanescunt.
Febres nonnullæ in principio sola Diæta curantur. 107
Febres præter communia Symptomata etiam certas peculiares genii sui notas gerunt. 319. 320. 328
Febres quare tot Novæ vulgò audiant. 239
Febres quædam Novæ vulgò dicuntur, nec tamen sunt. ib.
Febres Refrigerantium aut Clysterum usu subinde Chronicæ fiunt. 106
Febres Stationariæ quæ. 45. 728
quomodo à manifestâ aëris qualitate pendeant. 238
Febres sunt duæ ferè tertiæ omnium, qui sunt, morborum. 486
Febres vernales rarò sunt continuæ. 99
Febres vernales pauciora post se relinquunt symptomata, quàm autumnales. 119
Febrium Autumnalium Epocha certissima est Julius, sicut vernalium Februarius. 97. 215
Febrium contin. Epidem. speciem exactè dignoscere arduum est. 320
Febrium contin. Epidem. speciem qua ratione possimus expiscari. 318
Febrium Epidemicarum Symptomata alia propria sunt, alia adventitiæ. 239
Febrium Epidemicarum Symptomata pro vario constitutionis tempore variant. 240
Febrium quædam species sudore critico finiuntur. 284
Febrium quædam symptomata subinde pro Morbis Essentialibus perperam habentur. 659
In Febrium curatione semper respicienda est Anni constitutio, quatenus huic alteriùe Epidemico producendo faveat. 310. 311
In Febrium curatione viam Evacuationis nosse præcipuum est. 328. 679

In Febrium principiis cur ſubinde Evacuationes inſtituendæ. 285

In Febrium principiis ſudorifica ſæpe vel Phreneſin, vel Pleuritidem inferunt. 333

In Febrium declinatione Clyſterum frequens uſus vitandus 70. 309

In Febrium declinatione lecto aſſiduè ſe contineat ager. 283

Febribus Epidemicis generalis curandi methodus nequit applicari. 52

Febribus plurimis anſam dat intempeſtiva veſtium mutatio vel alias frigoris admiſſio. 325

Febres curandi methodus non per Rationem, ſed per Experientiam innoteſcit. 284

Ad Febres tollendas provocandi ſudores quales eſſe debeant. 206

Inter Febres & Morbos Epidemicos ſimul graſſantes mira affinitas. 319

Poſt Febres Autumnales tonſillarum inflammatio valdè eſt periculoſa. 122

ejusdem Cauſæ. *ib.*

Poſt Febres Autumnales omiſſa purgatio multis morbis anſam dat. 76. 117

Poſt Febres Vernales Purgatio non tam neceſſaria eſt, atque poſt Autumnales. 76

In Febribus Autumnalibus Infantum regio Lienis intumeſcens Febris fugam prænunciat. 122

In Febribus ad coctionem promovendam non opus eſt regimine calido. 286

In Febribus cum materia craſſa cautè agendum. 203

In Febribus caput petentibus emplaſtra epiſpaſtica cervici cum fructu applicantur. 281

In Febribus continuis Julapii convenientis formula. 205

In Febribus maxime continuis generis intermittentis cortex præbendus. 383

Vinum non obeſſe in hujusmodi continuis. 383

In Febribus convaleſcentes nonnunquam ſudoribus nocturnis obnoxii ſunt. 291

curantur quotidiano Vini generoſioris uſu. *ib.*

In

In Febribus Chronicis Aeris mutatio valdè nonnunquam est salutaris. 115
In Febribus Malignis expulsio ad cutim. 60
In Febribus Malignis Vomitorii omissio. 63
In Febribus quibusdam Malignis Sudores nocent. 313
In Febribus quibusdam Malignis aliæ præter Sudores moliendæ sunt evacuationes. 313
Febrilis materiæ concoctio quid sit. 72
Febrilis materiæ concoctionem promoventia vulgò commendant, at sine ratione. 72
Febrilis materiæ concoctio quomodo revera sit promovenda. 73
Fermentationis natura simili illustratur. 108
Fermentationis phænomena & effectus. 59
Ad Fermentationem requiritur materiæ quædam visciditas. 107. 108
Fermentationes liquorum variæ. 106
Fluor albus. 775
Fluoris muliebris curatio singularis. 388. 389. 775
Fœminæ medicamenta egenis distribuentes taxantur. 332
Fomenta in Erysipelate. 354
Fontanella in crure prodest in Rheumatismo inveterato. 352
Formulæ Medicamentorum. 714. *& seqq.*
Fumus Tabaci enematis potentissimi loco laudatur. 671
Furfuris capitis curatio. 784

Angræna ex Erysipelate. 353
Gangræna Intestinorum in Dysentericis. 222
Gargarisma in Angina. 358
Gargarisma in salivæ visciditate. 196
Gonorrhœa virulenta centum retrò annis se ostendebat diversa ab ipsa Lue confirmata. 413
Quòd materia semini-formis, quæ hic fluit, carnosæ virgæ substantiæ debeatur. 414
Modus invasionis describitur. 412. *& seq* 770
Curatio Catharticis perficitur. 418 771
Pilulis 419 771. *Clysteribus.* 421. 771
Diæta quænam observandà. 422. 772

In Gonorrhœa rejicitur Lignorum exsiccantium usus. 424
item improbantur aquæ minerales. 423
Quomodo Phymosis sit curanda. 424
Gonorrhœæ justò citius suppressæ Tumores scroti superbvenientes quomodo curentur. 425
Gonorrhœa cum Lue juncta quomodo tollenda. 432

HÆmoptoë quando & quos præcipuè invadat. 361
Ejus Curatio. 362. 782
Hæmoptysis in Variolis. 174. 697. 748
Hæmoptysis & mictus sanguinis in Variolis mortem prænunciant. 197
Hæmorrhagiæ narium descriptio & curatio. 369. 780
Hæmorrhagiæ narium in Febre Continua Epidem. ab An. 1661 *ad* 1665. *Descriptio ac curatio.* 85
Post Hæmorrhagiam cur æger purgandus. 86
Hæmorrhoidum dolor. 776
Curatio. 776
Hæmorrhoidum fluxus nimius. 777
Hectica Febris. 352
Hippocrates. 19. 303
Hippocratis Aphorismi nequeunt quibusvis Febrium diebus applicari. 317
Historia morborum quomodo conscribenda. 12. *& seq.*
Historiam morborum verè practicam Autor tradit. 362
Homines variis affectibus obnoxii. 39
Homo 21. *annorum.* 95
Humores nonnunquam pertinaciter partibus inhærent. 41
Hydrogala. 255. 422
Hydragoga varia. 616. 617
Hydrops ibi incipit, ubi desinit Scorbutus. 350
Hydropis febribus intermittentibus succedentis curatio. 119 120
Hydropis primarium signum, foveæ in suris à digitorum impressione sub noctem apparentes, & manè evanescentes. 608. 609. 767
Symptomata sunt Dyspnœa, urinæ paucitas & sitis. 629. 767

Causa

Causa sanguinis debilitas. 610
Aliæ in fœminis causæ. *ibid.*
Indicationes curativæ. 611. 767
Hydropem præcedentia Symptomata Scorbuti faciem præ se ferunt. 350
In Hydrope Cathartica fortiora semper usurpanda. 612
Perseverandum in Catharticis, donec moles abdominis evanuerit. 613. 768
Syrupus de spin. cerv. quibus conveniat. 614
Exemplum ejus memorabile. 615
Hydragogabaria. 616. 617. 767
Infusio croci metallorum quoties repetenda ad curandum Hydropem. 624
In Ascite grandiore tantùm convenit. 62. 768
Cortex interior sambuci. 627
In Hydrope quænam contraindicant catharsin. 627
Ubi catharsis contraindicatur quanam confortativa conveniant. 628
Diureticis res agenda est in debilibus naturis & fœminis valdè hystericis. 629
Salia lixivialia in vino Rhenano. 629. 768
Corroborantia eadem in Hydrope, quæ in Podagra, præbeantur, nisi quod vinum Hydropicis permittatur pro potu ordinario. 630
Corroborantia qualia. 768. 769
Chalybis usus in Hydrope incipiente. 633
Alii similiter usus. *ibid.*
Topica quare improbentur. 635
Rejiciuntur Paracentesis & Acupunctura. 635
Hydropicorum sitis quomodo fallenda. 632
Hypercatharseos frænum certissimum est Laudanum. 613
Hypochondriaci Affectus. *Vid. Hyster. affect.*
Hypotheses Physiologicæ multis in Praxi erroribus ansam præbuerunt. 15
Hypotheses quatenus valent Medico instruendo. 623
Hysterica affectio sub quàm variis symptomatis se ostendit. 487. 717
cujusnam temperiei fœminis singula contingunt. *ibid.*

Hyster ca affectiones sunt dimidia pars morborum Chronicorum. 486

Idem sunt in fœminis ac affectio Hypochondriaca in viris. ibid.

Uterus immeritò inculpatur. ibid.

Hystericæ fœminæ interrogandæ, an malum, de quo queruntur inceperit cum tristitia, atque an urinam limpidam excreverint. 494

Hystericorum simul ac Hypochondriacorum affectuum signum maximè Pathognomonicum est urina limpida copiosa. 491. 492. 717

Hystericorum affectuum causæ Procatarcticæ. 484

Causa efficiens interna, spirituum animalium ἀταξία. 495

Causa non sunt humores. 503. 504

Causa antecedens ἀταξίας, debilior spirituum animalium crasis. 496

Unde Vomitio materiæ viridis. 498

Symptomatum singulorum ratio explicatur. 496. 497

Casus cujusdam abundè & sæpius lachrymantis. 501. 502

Curativa Indicatio est sanguinis Corroboratio. 506

Venæsectione & Catharsi ordienda. 507 718

Deinde Chalybeatis absolvenda. ibid.

In imbecillioribus quandoque à chalybe statim incipiendum 508

Chalybis substantia præponitur præparationibus. 508 513.

Chalybis usum non rectè admittere purgantium intercalationem. 509

Formulæ curationi inservientes. 513. 514

Theriaca Andr. magnum in his affectibus remedium. 518

It. Cortex Peruß 519

Dolor & Vomitio hystericarum quomodo sint cohibendæ. 526. *& seqq.*

Fœtida quâ ratione hystericis utilia. 524

In

In Affectione Hysterica mitiori dantur pilulæ hystericæ per X. dies. 515
Hystericus Affectus Colicam biliosam referens. 368
In Hystericis Affectus sæpè perperam dignoscuntur. 267
In Hystericis & Hypochondriacis Clysterum frequens usus nocet. 309

ICterus *in Colica Hysterica.* 268. 764
Ictterus post Febres lectum justò citius deserentibus superveniens. 283
Icteri curatio. 272. 758
Idiosyncrasiæ ratio habenda. 515
Ignis sacer unde & quomodo oriatur. 135
Pestis quandam gerit imaginem. ibid.
Illiacæ passionis causa. 89. 90.
quo pacto producatur. 90
Curatio. 91. 754. 760
Argenti vivi & globulorum in hujus curatione censura. 91
Iliaca passio Colicam biliosam sequens. 260
Iliaca passio Febri perversè tractatæ superveniens quomodo curanda. 671
In Iliaca passione omnia medicamenta etiam enemata ebomuntur. 260. 760
Imaginationis lesæ per cardiaca restitutæ exemplum. 124
Indicatio à juvantibus & nocentibus in Febrium Novarum Curatione adhibenda. 321
Infantes sæpè diuturnas Quartanas vincunt. 101
In Infantibus venæsectio aq; tuta & necessaria est, atq; in adultis. 248
In Infantibus ventris tumor & durities, hujus medela per linimentum. 122
Infusum corticis Peruviani. 384. 727
Infusum Rad. Serpentariæ virginianæ contra tertianas. 727. *seq.*
Ingrata assumta horrorem gignunt. 93
Intermittentes febres Autumnales in initio videntur continuæ. 49

Intermittentes Febres Epidemicæ nonnunquam maturè grassari incipiunt. 97
Intermittentium Febrium tria tempora spectanda. 63
Symptomata consueta. 86
unde est, quod redeant Paroxysmi. 95
Paroxysmorum descriptio. 96
Duplicatio unde. 97
Divisio in Vernales & autumnales. *ibid.*
Essentialiter hæ distinguuntur. 98
Vernalium curatio. 102
Autumnalium curatio. 109. 140. 726
Tertianæ autumnalis curatio. 110. 382
Tertianæ Vernalis curatio sine cortice. 391
Curatio pro pauperibus. *ibid.*
Tertianæ duplicis curatio. 112. 381. 382
Quartanæ curatio. 112. 381
Quomodo Recidiva præveniatur. 382
Vomitio in his febribus, quomodo compescenda, antequam Cortex exhibeatur. 384
Infantum medicatio. 305
Decoctum amarum quando præbendum. 385
Julapium cardiacum. 714
Julapium in Febribus continuis. 205
in Febrib. pro Infantibus. 385
in Pleuritide. 335
in Rheumatismo. 346
perlatum. 714
roborum in Tertiana duplici. 112

Lacteæ Diætæ præcellentia, & quibus potissimum conveniat. 520
Lacteæ Diætæ censura notatu digna. 579. 580
Laudani liquidi descriptio. 230
Ejus usum non immediatè nervis nocere. 526
Laudani usus in cholera. 219
E Lecto surgere, quam utile in Variolis. 186. 146
solvuntur objectiones. 450
Quam necessarium in omnibus morbis inflammatoriis. 206

Quam necessarium in Febre continua an. 1673. *&c.* 283
in febre nova A. 1685. 659
Cautela necessaria in surgendo, scilicet, ne nimis diu pro una vice surgant. 283
morae longioris in lecto incommoda, sc. Rheumatismus & Ictterus, subsequentes. *ibid.*
Quàm utile in Pleuritide. 337
Quam utile in Anginâ. 359
E Lecto surrectionem quanam contraindicent. 461
Lepra. 304
Lienis regio in Febribus Autumnalibus Infantum intumescens febris fugam praenunciat. 122
Descriptio hujus intumescentiae. *ib.*
Linctum in Pleuritide. 335
Linimentum in Rachitide infantum Hypochondriis inungendum. 511
Linimentum in Ventris tumore & duritie Infantum. 121
Lochiorum fluxus nimius quomodo sistendus. 765
Lochiorum suppressionis curatio. 533.766
Luciani irrisio in medentes Podagrae. 604
Lues Venerea unde, & quo tempore Europam appulerit. 411
Contagium ejus quomodo propagetur. 412 413
Symptomatum ejus enumeratio. 416. 417. 773
Luis confirmatae sola salivatione curatio. 425
Recidivae quibus debeantur, & quomodo praeveniantur. 429
Quid in ore minus exulcerato sit agendum. 433
Diata quanam observanda inter curandum. 434
Quare in Gallia facilius sanetur ac in Anglia. 435
Luem Veneream non sanat Mercurius vel salsaparilla virtute specifica. 139 418
Lumbago Rheumatica. 345
Paroxysmum Nephriticum mentitur. *ibid.*
Valdè aegrum excruciat. *ibid.*

Causa. 345
Curatio. *ibid*

Maculæ purpureæ in Acutis certissimum Inflammationis summæ indicium. 651
Maculæ purpureæ in Peste malum signum. 141
Maculæ purpureæ in Variolis itid. malæ. 173. 443
Malignitas morborum quid sit. 313. & *seqq.* 681
Malignitas morborum sæpe error medentium. 78. 129
Malignitas non semper sudore potest eliminari. 313. 314
Malignitas per sudorifica aliaq; calida medicamenta nonnunquam augetur. 314. 682
Malignitas nonnunquam contemperantibus potest edomari. *ibid.*
Malignitas in morbis Epidemicis iisdem, quibus hi, curatur remediis. 315
Malignitati quodnam regimen propriè concedatur. 314. & *seq.*
Mania ex debilitate. 100
Maniæ communis causa. 783
Maniæ curatio. 125
Maniæ febres intermittentes diuturniores nonnunquam excipientis curatio. 124. 730
Manna quid sit. 701
in sero lactis soluta mictui cruento à calculô medetur. 702
in Aquis mineralibus catharticis soluta cur rejiciatur. 702
Materia Medica cur adeo immensa. 14
Meatus dantur cæci ex abdominis cavitate in intestina. 618
Medicamentorum Formulæ. 714. & *seqq.*
Medici peritiores subinde nihil in ægri visitatione præscribunt. 322
Medici præcipua cura in Intentionibus veris expiscandis verti debet. 622
Medicum esse & formulas præscribere quam immane distant. 47

Medi-

Medicum probum haud dece. celare remedia morborum imprimis Epidemicorum. 109
Medicorum quorundam speculationes inutiles. 363
Medicina non rectius quam ab ipsius usu addiscitur. 4
est Ars valdè adhuc imperfecta. 288
Medicinæ incrementum, in quo consistat. 11. *& seqq.*
Melancholia Hypochondriaca, vid. in Hyster. Affect.
Mellis rosacei usus in Angina. 358
Mensium fluxus intempestivus in Variolis fœminarum. 255
Mensium fluxus immodicus quando potissimum contingit. 537
Mensium fluxus immodici, tam intra puerperium, quam extra, curatio. 538 762
Mensium suppressio. 781
Mercurius non sanat Luem Veneream virtute specifica. 30. 139. 418
Methodus medendi qualis esse debeat. 20
Miasma pestiferum vel immediate, vel mediate suscipitur. 131
Mictus sanguineus à calculo renibus impacto. 699. 700
Multa in hoc remedia sine successu adhibentur. 701
Manna in sero lactis soluta, c. pauxillo succi limonum confert. 702
Diata. 704. *& seqq.*
Mictus sanguineus in variolis. 173. 697. 748
Mictus sanguineus & Hæmoptysis in variolis mortem prænunciant. 174. 443
ejus curatio. 754
Morbus quid sit. 39
Morbi alii acuti, alii chronici. 42
Morbi Acuti quinam sint. 41
Morbi Acuti vel ab aeris inquinamento, vel à particulari corporum anomalia gignuntur. 42
Morbi Acuti Deum habent autorem, chronici nos ipsos. 458
Morbi certis quibusdam annorum constitutionibus proprii. 45

Morbi Epidemici qui dicantur. 42
Morbi Epidemici mire ab invicem differunt. 43
Morbi Epidemici vel regulares vel anomali. 46
Hae disparitas unde. ibid.
Morbi Epidemici vel Verni sunt, vel Autumnales. 46
Morbi Epidemici ab aëris occulta crasi oriuntur. 129 238
Morbi Epidemici ab Anni constitutione, qua grassantur, peculiarem mutuantur indolem. 51
Morbi Epidemici à manifestis aeris qualitatibus varie regulantur. 237. 238
Morbi Epidemici diversi in locis vicinis, à terræ potius effluviis, quam ab aeris diathesi oriuntur. 49. 296. 304. 649
Morbi Epidemici in initio vehementiores sunt, in progressu leniores fiunt. 215
Morbi Epidemici ab Anno 1661. *ad* 1665. 126
Quo ordine se invicem sequebantur. 57
Ann 1665. 127
ab Ann. 1667. *ad* 1669. 159
Ann. 1669. 211
Ann. 1670. 212
Ann. 1671. 213
Ann. 1672. 214
Ann 1673. 273
Ann. 1674. 274
Ann. 1675. 275
Morbi essentiales & iidem symptomatici quomodo discernendi, 327
Morbi essentiales aliter sunt tractandi, quam iidem symptomatici. ibid.
Morbi Inflammatorii quando grassari soleant. 137
Morbi omnes ferè ex vestium præmatura abjectione, & subito refrigerio post exercitium, exoriri videntur. 325
Morbi vel ex se vel Medicastri culpa fiunt lethales. 40
Morbi quidam antiqui ævi jam non comparent. 303
Morbi moderni poterunt suo tempore intercidere. 304
Morbi plurimi sine causarum cognitione curantur. 134
Morborum Acutorum & Chronicorum differentia. 521
Morborum Acutorum ratio & genius. 41

Morborum Epidemicorum ratio & genius. 43
Morborum Epidemicorum curatio solicitè peragenda. 363
Morborum Epidemicorum ab Ann. 1669. *ad* 1672. *particularis historia.* 216. & *seq.*
Morborum Epidemicorum alter ab altero pellitur. 215
Morborum quælibet species peculiarem obtinet genium. 133. 134
Morborum periodi certæ sive ætates. 304
Morborum tempora. 215
Morborum ortus à qualitatum vitio deducuntur. 134
Morborum species exactè discernendæ. 349. 350
Morborum species unde desumendæ. 53
Morborum Sporadicorum ratio & genius. 42
Morborum historia quomodo conscribenda. 12. & *seq.*
Morborum Historiam verè practicam Autor tradit. 362
Morborum, præsertim Epidemicorum, Remedia celare haud decet Medicum probum. 109
In Morborum curatione plus Naturæ committendum, atque vulgò fit. 288
In Morborum Epidemicorum ortu Naturæ artificium. 219
Morbis Antiquitati incognitis novam methodum accommodare non est absonum. 304
In Morbis producendis naturæ methodus nondum hactenus detecta. 51
In Morbis Inflammatoriis primaria remedia. 205
In Morbis Inflammatoriis assiduus in Lecto decubitus valdè nocet. ibid.
Morbilli Vernales. 47
Morbillorum descriptio & historia. 243. & *seqq.* 739
Curatio. 246. 738
Morbilli anomali. 291
Curatio. 292. 293
Morbilli quo anni tempore regnent. 243
Morsus canis rabidi. 784
Curatio. 785
Pro Mortuo habitus casu ad se rediit. 195
Mucosæ dejectiones in Dysenteria unde. 226

Mundi

Mund anima. 158
Moxæ combustio in Podagrâ. 601
Moxæ combustio in Podagrâ inveterata nullius est usus. 602
Moxæ loco inustiones lino crudo ab Hippocrate usurpatæ. ibid.

Narcotica post factas Evacuationes quandoque feliciùs operantur. 271
Narcotica turbas à purgatione excitatas compescunt. 83
Narcotica urgente dolore tutò repe.untur. 262
Narcotica vigente febre obsunt, at in declinatione morbi præclaros edunt effectus. 82
Narcoticorum dosis magnitudini doloris respondeat. 262
Narcoticorum frequens usus sæpè innoxius. 229
Narcoticorum in Variolis insignis utilitas. 190
Narcoticorum noxæ quandoque Venæsectionibus emendantur. 374
Narcoticorum formulæ. 191. 218. 630
Natura optima morborum medicatrix. 19. 288
Naturæ vox quô sensu ab Autore usurpetur. 158
Naturæ in curando multum relinquendum. 176. 227. 535 536
Naturæ in medicamentis producendis simul ac præparandis collaudatio. 502. 509
Naturæ opera incomprehensibilia. 95. 224
Naturæ operationes parùm intelligimus. 133
Naturæ operum indagatores aliorum invidiam sibi arcessunt. 224
Naturales causæ à Deo quomodo regantur. 118
Nephritici paroxysmi veri & hysterici quàm diversæ curationes sint instituendæ. 528. 529. 753
Nephriticum paroxysmum mentiens Lumbago Rheumatica. 345
Nicotianæ fumus loco enematis potentissimi commendatur. 671

Oleum Amygdalarum dulcium aliis bechicis præferendum. 84

in

in Febribus ſine noxa poteſt aſſumi. 84
non debet affatim ſed parcè exhiberi. 84. 85
Ægris viribus attritis ſubvenit. 85
uſus ejusdem in Pleuritide. 335
Variolarum aridarum cruſtis illinitur. 192
Olei Sem. Lini in Pleuritide uſus. 335
Ophthalmiæ curatio. 752
Opium pluribus medetur affectibus. 231
inſigne eſt Cardiacum. 231
Opii præſtantia & nativa bonitas. 230. 231
In quibus affectibus præcipuè ejus indicetur uſus. 373
Opii virtus non præparationi, ſed nativæ Papaveris bonitati debetur. 231
Inter Opiata quoad vim ipſam nullum ferè eſt diſcrimen. ibid.

Papaver. 230
Paracenteſis in Hydrope rejicitur. 635
Paralyſis quid & quomodo curetur. 786
Paregoricum Auctoris. 218
Paregorica in quibus caſibus rectè indicentur. 373. 465
Paregoricis evacuantia debent præmitti in ſanguineis temperamentis, non aliis. 526
Paroxyſmi nephritici Curatio. 753
Penis tumor in Lue Venereâ quomodo diſcutiendus. 772
Peregrinatio verſus Auſtrum cur in Chronicis curandis proſit. 574
Peripneumonia quid ſit & quomodo à Pleuritide differat. 334. 342
Peripneumoniæ Nothæ deſcriptio. 340. 733
Curatio. 341. 733
Peripneumonia Epidemica Anno 1675. 276. 280
Peripneumonia ſymptomatica Tuſſi Epid. An. 1675. *ſuperveniens.* 305
Peripneumonia poſt Morbillos. 246
Ejusd. Curatio per Venæſectionem. 247. 248.
Peſtis naturæ medicatricis inſtrumentum. 40

Peſtis Ann. 1665. 128
Peſtis quid ſit. 134
Peſtis Britanniam vix frequentius devaſtat, quam poſt annorum 40. *revolutionem.* 130
Peſtis Londinenſis Anno alioquin ſalubri graſſans. 137
Peſtis ab Italiam occupans exceptâ Hetruriâ. 132
Peſtis Aeris diatheſi fit Epidemica. 132
Peſtis ab Aeris occulta craſi. 129
Peſtis ab Inflammatione oritur. 136
Peſtis à tempeſtatum ann vicisſitudinibus regitur. 131
Peſtis in initio atrocior, in progreſſu benignior eſſe ſolet. 224
Peſtis per miaſma propagatur, idque duplici modo. 132
Peſtis pro aliis morbis Epidemicis rarius evenit. 130
Peſtis quandoque ſubitò, nulla etiam exorta Febre jugulat. 133. 134. 135. 315
Peſtis quanto tempore ſoleat graſſari. 47
Peſtis quo anni tempore exoriatur. 132
Peſtis ratione ſolùm mechanica tolli poteſt. 139
Peſtis ſemper manet ſuperſtes. 132
Peſtis ſporadica. 131
Peſtis invadendi modus deſcribitur. 132. 133
Peſtis ſymptomata. *ib.*
Peſtis Curatio. 152. *& ſeq.* 712
Alexiteria in hac & aliis morbis, non ut ſpecifica, ſed ut diaphoretica proſunt. 138. 139
Pro Venaſectione facientes Autores. 143. 144
Pro Venæſectione hiſtoria admiranda. 145
Præfertur tamen ei ab Autore diaphoreſis. 146
Diaphoreſis quamdiu continuanda. 154
Peſtis proprium Alexiterium nondum innotuit. 139
Ad Peſtis prophylaxin vix conducunt calida. 138
Peſtem accelerat ſæpè vinorum & calidorum ingurgitatio. *ibid.*
Peſtem commercii cum locis contagioſis inhibitio poteſt avertere. 132
Ad Peſtem excitandam requiritur contagium peſtiferi cor-

poris

poris præter aeris dispositionem. 131. 132
Peste affecti à continuata Diaphoresi recreantur. 155
In Peste abscessuum fit eruptio. 203
In Peste abscessuum eruptio incerta crisis est. 141. 156
In Peste abscessuum eruptio quomodo promoveri possit, nondum constat. 140
In Peste abscessuum sine sudore eruptio magis fuit salutaris. 141
In Peste Alexipharmaca calida quandoque nocent. 138
In Peste Alexipharmaca calida quomodo prosint. *ib.*
In Peste Diaphoresin interpolandam suadet Diemerbrockius. 155
Refellitur. *ibid.*
In Peste Sudor continuus & prolixus requiritur, non interpolatus. *ib.* & 314
In Peste Sudor spontaneus valdè salutaris. 155
In Peste Sudores non faciunt salutarem abscessuum eruptionem. 140 141
In Peste Sudores subinde valdè noxii. 141. 146. 147
In Peste Maculæ purpureæ, malum signum. 133. 141
In Peste Tumores prorumpere, bonum. 133
In Peste post abscessus eruptionem sanguinem mittere minus est tutum. 156
In Peste ob magnos Sudores Bubo nonnunquam disparet. 141. 147
In Peste post Sudores abscessus subinde erumpunt. 140
In Peste sudantes quando indusium mutare debeant. 156
Pestilentialis febris. 725
Pestilentialium macularum ratio. 145. 147
Petechiæ ab intempestivo Cardiacorum usu & regimine paulò calidiore sæpiùs efflorescunt. 651
Petechiarum & mictus sanguinei casus insignis à D. D. Goodall communicatus. 478, & *seq.*
Philosophia effecit, ut quæ Medica appellatur, revera confabulandi garriendique potius sit Ars, quàm medendi. 483. 484
Phrenitis in Febre Cont. Epidem. ab A. 1661. ad 1665. 81
in Febre Epidem. ab A. 1673. ad 1675. 289
in Febre Nova An. 1685. 659
in Variolis. 172. 746

Phre-

Phrenitis quomodo tractanda. 81. 660
In Phrenitide Spiritus Vitrioli laudatur. 289
In Phrenitide Rasio capitis confert. 660
In Phrenitide Variolis superveniente refrigerium aegro concedendum. 194
Phthiseos descriptio. 790
curatio. 788. 791. *seqq.*
Phthiseos specificum est equitatio. 523, 788
Pilulæ Cochiæ. 261
Pilulæ Cochiæ maj. in Ileo usurpandæ. 91
It. in Tussi epidemica. 394
Pilulæ Cort. Peruv. 381. 727
Plantæ variis mensibus florent. 95
Pleuritidis historia. 331. 332. 731
Curatio. 335 732
Diæta. *ib.*
Rejicitur cura per expectorationem. 337. 338
Pleuritis Maligna vulgò dicta quænam sit. 310
Pleuritis Maligna venæsectionem non fert. *ibid.*
Pleuritidi superveniens Diarrhœa. 202
De Pleuriticorum sanguine quædam notatu digna. 333. 334
Mensura sanguinis extrahendi. 336
Podagræ Regularis historia. 546. 794
Irregularis historia. 550. *& seq.*
Causa est concoctionum depravatio & humorum indigestio, sive à venere, sive à vino, sive ab exercitiis intermissis. 557 558
Curatio non aggredienda est Venæsectione. 559. 560
non Catharsi, sive ad præcavendum, sive ad curandum paroxysmum. 561. 562
nisi Symptoma aliquod eandem postulet. 704
neque Sudoribus, & quare. 565
Curandi præcipua intentio in coctione promovendâ atque indigestionibus tollendis versari debet. 567
Medicamenta Digestiva 568
Podagræ Therapeia Radicalis adhuc latet. 606

sed

ſed non ſine ſpe aliquali ſpecificum quandoque inventum iri. *ib.*
In Podagrâ electuarium corroborans præſtantiſſimum. 569
Electuarium aliud atque Aqua deſtillata. 70
Theriaca Andr. & Cortex Peruvianus laudantur. *ib.*
In Podagræ Paroxyſmo nihil magni tentandum, ſed ſolùm extra Paroxyſmum, exemplo ab intermittentium febrium paroxyſmis ducto. 593
In quorum paroxyſmis abſtinentia à carnibus interdicatur. 594
Paroxyſmi ſymptomatis viam minantibus quomodo occurrendum. 587
Ventriculi debilitas cum ventris tormìnibus vino Canarino mitiganda. 595
quo nihil proficiente ad Laudanum fugiendum. *ib.*
Diarrhœa ſudoribus cohibenda. 99
Tuſſis brumalis à frigore, tempore paroxyſmi ſuſcepto, ſicut ipſa Peripneumonia curanda eſt *ib.*
Calculus ſuperveniens quomodo curetur. 600. 702
In Podagræ Paroxyſmo Remedia externa in genere improbantur, verùm iſtorum meliora reperiri merè Refrigerantia & Repellentia. 600. 601
Quid Moxæ comburium præſtare poſſit. 601. 602
Podagrica materia ubi retroceſſerit, quid agendum. 706
Podagrici ante & poſt paroxyſmum variis ſæpe vexantur ſymptomatis Scorbuti æmulis. 359
Podagricorum Diæta. 578. 579. 704. *& ſeqq.*
Potus ſit cereviſia tenuis. 581
Potus Diæteticus loco ordinarii in podagris inveteratis. 584. 585
Vinum planè officit. 581. 582
Vinum verò Hiſpanicum minus injurium 586

Lactea Diæta in Podagra censura æqua. 579. 580
Podagricis decubitus maturior quàm sit utilis, idque hyeme præsertim. 588
Animi tranquillitas stabilienda. ib.
Exercitium sit quotidianum. 589
Hoc Tophos præcavet, vel solvit. 590
In ipso paroxysmo permittitur. 595
nisi iste sit atrocior. 596
Exercitiorum primarium est equitatio. 591
quam tamen supplere potest in curru vectio. ibid.
Venus quàm sit injuria. ib.
Porriginis capitis curatio. 784
In Practicis experimentis commemorandis Fidelitas Autoris. 157. 158.
Praxis Medica Theoria multum præferenda. 157
Probi hominis verum criterium. 540
Procidentiæ uteri curatio. 753
Pruritus ferini curatio cardiacis.. 356
Pulli Decoctum in Cholera Morbo probatum remedium. 217. 218. 759
Punctura tendinis. 339. 782
Purgans Potio Autoris. 76. 714
Purgans pro Infantibus tenellis. 716
Purgantis lenissimi formula. 216. 654
à Purgantibus dolores ventris intenduntur. 562
Purgantia, vid. Cathartica.
Purgatio quare necessaria post febres. 76
Purgatio quare conveniat post hæmorrhagias. 56
Purgationis noxæ & incommoda. 227
Pustularum Urticæ puncturas referentium per totum corpus eruptio. 353
Curatio. 354
Quartanæ. 96
Quartana secunda vice infestans brevi finitur. 102
Quartanæ lethales in regione paroxysmi ægrum jugulant. 101

Quartanæ Autumnales. 101
Quartanæ Autumnales quibus temporibus finiantur. 101
Quartanæ Autumnales alios quosdam chronicos gignunt affectus. 101
Quartanæ Epidemicæ. 48
Quartanæ A. 1661. *& seq.* 55
Quartanæ Epidemicæ An. 1661. *maturè invadentis exemplum.* 98
Quartanæ Infantum. 101
Infantes sæpè diuturnas Quartanas vincunt 101
Quartanarum Curatio. 112
Parum hactenus votis respondet. 112
Per corticem Peruvianum. 112. 113
Aeris mutationem. 116
Potentiora cardiaca in declinatione propinanda. 116
Quartanariis obest Phlebotomia, ut & frequens Catharsis. 110
In Quartanis Infantum & Puerorum fortioribus Cardiacis abstinendum. 116
Quotidiana. 96
varius observatur. 105

Rachitis vera describitur. 778
non est curanda cathartics. 512
Linimentum ventri & hypochondriis infantum inungendum per 30. *vel* 40. *dies* 511. 779
Rachitidis febribus infantium intermittentibus succedere solitæ curatio. 121
Radix Serpentariæ Virginianæ in vino infusa tertianis medetur. 728
Rasio capitis in phrenitide confert. 660
Refrigerantia in fine morbi eum protrahunt. 73
idque maximè in grandævis. 79
Regiminis calidioris in Variolis noxæ. 177. 179. 255. 256. 456
Ejusd. in Dysenteria noxa. 221. 222

Ejusd in Morbillis noxæ. 245
Ejusd. in Febribus plerisque discrimina. 332. 333. 659
Regiminis refrigerantis in certis affectibus nocumentum. 357
Remedia morborum, præsertim Epidemicorum, celare haud decet Medicum probum. 109
Remediorum Formulæ. 715. & *seqq.*
Renum Calculus. vid. Calculus.
Rhabarbarum in alvi fluxu sine additis aliis vix conducit 226. 227
in Diarrhœa Epidemica nocuit. 210
Rheumatismi historia. 344. 734
Curatio. 346. 732
Anodynis figitur & protrahitur. 347
Rheumatismus inveteratus quomodo tractandus. 350. & *seq.*
Rheumatismi Scorbutici descripto. 351
Curatio singularis. 352
Rheumatismi Curatio sola Diætâ è sero lactis loto phlebotomia. 402
Quibus conveniat istiusmodi curatio, & quibus non conveniat. 404. 405
Purgatio frequens atque anodynorum usus possunt phlebotomiæ liberalioris vicem supplere 405
Rheumatica Lumbago. 345
Rigor vel Horror in Febribus Intermittentibus unde. 93
Rosa. 135

Salia lixivialia in vino Rhenano potentissima in Hydrope sunt diuretica. 629. 769
Salis Absinthii usus in vomitu. 91
Salivatio in Febre continua Epid. ab Ann. 1667. *ad* 1669. 201
Salivatio Variolarum confluentium comes. 169. 189. 190. 192
Salivatio in Confluentibus Variolis usu refrigerantium promovetur, & cardiacis calidioribus reprimitur 209

Sali-

Salivationis in Lue Venerea methodus. 426. *& seq.*
Neque Cathartica, neq; alia præparantia salivationi debent præmitti. 426.429
Peracta salivatione neque Cathartica, neque sudorifera in usum venire debent. 428
Diarrhœa superveniens quomodo cohibeatur. 428
Cautelæ magni momenti observandæ in naturis salivationi nimis resistentibus. 430. *& seqq.*
Salsaparilla non sanat Luem Veneream virtute specifica. 30. 139
Sambuci cortex interior laudatur in Ascite grandiore. 627. 768
Sanguis purus non raro Febre accenditur. 60
Sanguinis color purulentus in febribus Inflammatoriis detractus unde. 333 334
Sanguinis depuratio fit per duplicem partium secretionem. 88
Circa Sanguinem in Pleuritide per Venæsectionem eductum variæ observationes. 333. 334
Sani non rarò Febre corripiuntur. 60
Scabies vid. Pruritus.
Scorbutus non tam frequens apud nos, ac vulgò creditur. 349
Scorbutus ubi desinit, ibi incipit Hydrops. 350
Scorbuti Symptomata. 788. *Curatio.* 789
Scorbuti larvam plures gerunt morbi chronici. 349
Scorbuti vocabulum perperam & temerè usurpant imperiti. 78 349
cum Scorbuto Febris. 78
Secretio impuritatum sanguinis fit per fæces & per flores. 88
Semen Anethi in Singultu nihil profuit. 87
Seri Lactis in Dysenteria usus. 232
Serpentariæ Virginianæ Radix in Vino infusa Tertianis medetur. 728
Singultus in Febre Contin. Epid. ab Ann. 1661. *ad* 1665. 86

Causæ remotiores, proxima incognita. ib.
Curatio per Diascordium. 87
Singultus in noba Febri An. 1685. *Curatio per Corticem Peruvian.* 656
Sophistarum reprehensio Hyppocratica. 618
In Soporosis Affectibus Clysteres valdè utiles. 281
Specifica pleraque dolo malo celebrantur. 602
Speculationibus nimis addictorum Medicorum censura non minus rigida quam judiciosa. 483. 484
Spiritus Cornu Cervi in Febribus Dentitioni Infantium superbenientibus laudatur. 675. 779
Spiritus volatiles omnes ideo fœtent, quia creaturæ ignis. 525
Spiritus volatiles in Rheumatismo inveterato prosunt. 352
Spiritus Vini ustulatus in Tussi sæpe nocet. 308
Spiritus Vitrioli Phreneſin in Febre Epidemica domabat. 289
in Variolis insigniter profuit. 299
Sputum Sanguinis vid. Hæmoptoe.
Sudores vel critici sunt, vel symptomatici. 285
Sudores Symptomatici. 321
Sudores ad Febres tollendos provocandi quales esse debeant. 206
Sudores in Febrium declinatione spontanei valdè sunt salutares. 386
Sudores in omni Febre convenire neutiquam patet. 283. 679
Sudores nocturni convalescentium quomodo tollendi. 291
Sudorum in Febribus observatio multum facit ad earum dignotionem. 320
Sudorum provocatio in nullo morbo, excepta Peste, videtur convenire, & quare. 565
Sudores ad ciendos nihil æque conducit, ac capitis obvelatio. 531
In Sudore juscula ægrum reficere admodum salutare est. 155
Sudoriferorum formula in Peste. 153

Syderatio. 353
Symptomata nonnulla non tam morbo, quam Medico debentur. 16
Syrupus de Meconio ſ. Papaveris qualis ab Autore præſcribatur. 698
Syrupus de Spina Cervina quibus in Hydrope conveniat. 614. 768
uſus ejus in Hydrope exemplo memorabili confirmatur. 615

TAbaci fumus loco enematis potentiſſimi laudatur. 671
Tabes deplorata Equitatione tanquam ſpecifica curatur. 523
Tendinis puncturæ curatio. 339. 782
Teneſmus quid ſit. 755
Teneſmus poſt Dyſenteriam. 223. 234
Adultis exitialis, Infantibus benignus. 223
Teneſmi curatio corroborantibus ſolis. 234
Terræ effluvia morbos Epidemicos varios gignere poſſunt. 296. 304
Tertiana. 96
Tertianæ Curatio. 727
Tertianæ Vernales. 47
Tertianæ Vernales ob perverſam curationem diu durantes. 100
Tertianæ Vernales diuturnæ ab Autumnali tempeſtate fugantur. 100
Tertianarum Vernalium Curatio. 102. 103
Tertianæ Autumnales. 47. 101
Tertianæ Autumnales Quartanis magis ſunt affines, quam Vernales. 104. 105
Tertianarum Autumnalium curatio. 109. *& ſeq.*
Per Sudores & Dejectiones eodem tempore excitatos. 110
Tertianæ duplicis Autumnalis curatio. 111. 112
In Tertiana duplici Electuarium roborans, atque Julepus. 112

Tertianæ Epidemicæ Ann. 1661. *& seq. peculiaria Symptomata.* 55
Tertianæ Ann. 1671. 213
Theoria Medicorum vera qualis esse debeat. 20
Theriaca Andromachi in Febri Pestilentiali feliciter usurpata. 153
maximum in quamplurimis morbis remedium. 518
laudatur in Affectione Hysterica. *ib.*
in Podagra. 570
Tophi Podagricorum exercitio impediuntur vel solvuntur. 590
Topica in Hydrope improbantur & quare. 635
it. in Podagra. 600
In Torminibus ventris Febris nonnunquam delitescit. 666
In Torminibus ventris non omnibus Aquæ Minerales conferunt. 668
Tumor crurum post Variolas quibus remediis curandus. 199
Tussis Epidemicæ. 304 305
Curatio. 306
Epidemicæ curationem evacuationibus debent. 393
Tussis sine febre quomodo tractanda. 307.312.787
Neque Narcotica, neque liquores spirituosi, neque diaphoretica tuto hic usurpantur. 308
Nec diaphoretica, nec pectoralia permittuntur. 393
Tussis oleo amygdalarum dulcium optimè lenitur. 84
Tabellæ præstantes ad tussim. 312
Tussis in Febre Contin. Epid. ab Ann. 1661. *ad* 1665. 83
Ej. Curatio. 84
Tussis Convulsiva puerorum & infantium curatur imprimis Venæsectione. 248. 249. 780
Curatur venæsectione & repetita catharsi. 394
Tussis causa. 306

In

In Tussi quandoque valdè salutare est corporis exercitium. 307

In Tussi Spiritus vini ustulatus aliaque similia valdè interdum noxia. 308

Vaporum, quos appellant, Hystericorum frequens causa. 536

Variolæ ab Aeris occulta crasi. 129
Variolæ in crustas resiccatæ. 186
Variolæ mitiores citius finiuntur. 295
Variolæ quanto tempore soleant grassari. 47
Variolæ quo anni tempore invadere soleant. 161
Variolæ quandoque sine insignì ægritudine erumpunt. 162
Variolæ revera parvi sunt abscessus. 175
Variolæ Regulares divisæ in Distinctas & Confluentes. 161
Variolarum Distinctarum Symptomata. 262. 740
Distinctarum historia. 162. *ad* 166. 736. & *seq.*
Venæsectio in his superbacanea. 187
nisi regimen calidius præcesserit. *ib.*
Regiminis justo calidioris noxæ. 177. 179
Evacuationum noxa. 178. 179
Frigoris sunt etiam nocumenta. 180
Cardiacis quando utendum. 181. 182. 187
Cardiacum quale. 184. 187
Quo tempore ægrotus lecto addicendus. 184. 446. 748
Lecto damnari nimis præpropere est valde perniciosum. 446. 449
Loci in lecto frequens permutatio, tùm in hôc, tùm in aliô genere, est concedenda. 189
Solvuntur objectiones pro continuo in lectulo decubitu oblatæ. 450
Curatio. 182. 688. 745
Variolarum Confluentium historia. 166. 444. & 742
Salivatio eas adultorum, Diarrhœa istas infantium comitari solet. 168. 192. 744

Quibus temporibus morbi febris dominetur. 169. 691
Quibus utplurimùm moriantur. 170. 689
Symptomata exitialia utrique generi communia, 193. *ad* 199
Quàm plenum periculi hoc genus. 188. 444. 445
Curatio auſpicanda eſt venæſectione atque emetico, 461. 691 744. *& ſpiritu vitrioli in potu. ib.*
Ptyaliſmo pptisſimùm perficitur. 189
à Fundamento rectè aut ſecùs in primis diebus jactô maximè pendet. 449
Paregorica in his quaſi ſpecifica. 464
niſi ſint infantes, qui corripiuntur. 190. 464. 471
Quo tempore morbi primùm exhibenda. 468
Præ aliis ptyaliſmum promovent. 190
Eorum exhibitorum commoda. 101
Peregrinorum quantitas. 469
Exemplum eorum exhibitorum in quodam Croſſe. 466
Epiſpaſticum quo die applicandum. 472
Allium inciſum quo die plantis pedum applicandum. 473
Diæta. 473 743
Caſus D. Cheut totam curationem complectens. 474. *& ſeq.*
Emeticum dari poteſt die morbi undecimo, in ſuffocationis metu. 196
In quo caſu aëri exponendus eſt varioloſus. 448
Varioloſi admiranda hiſtoria. 195
Puſtularum præpropera excluſio quantis ſtipetur incommodis. 451
Infantis regimen in variolis erupturis, & à convulſione incipientibus. 460
Diarrhœa infantibus ſalutaris. 192
Venæſectio & Catharſis quo demum tempore in convaleſcentibus varioloſis ſint celebrandæ. 198. 199

Men-

Menſium fluxum in Variolis refrigerantia indicare. 255
Variolæ Anomalæ Diſtinctæ (ſc. Nigræ) quomodo à Regularibus Diſtinctis fuerint diſcriminatæ. 251
Curatio. 254
Diæta. 255
Variolæ Anomalæ Confluentes quomodo à Regularibus Confluentibus diſcreparint. 252. 253
Curatio. 254
Variolæ Anomalæ An. 1674. & 75. 294
Curatio. 297
Spiritus vitrioli in his uſus egregius. 298
Variolarum cicatrices vid. Cicatrices Variolarum.
Variolarum nulla unquam mentio apud Hippocratem, neque perſpicua apud Galenum. 303
Variolarum cum phrenitide caſu ſanatarum hiſtoria. 195
Variolarum in Infantibus ſæpè ſunt prænuncii Epileptici inſultus. 162
Variolarum perversè curatarum ſymptomata. 179
Variolarum retroceſſio ſæpè temerè inculpatur. 198
In Variolarum ſummitate macula nigræ a nimio fervore. 173
Poſt Variolas relictæ foveæ unde, & quomodo oriantur. 165. 167. 192
Ex Variolis cur plures divites moriantur, quàm pauperes. 188
In Variolis duo morborum tempora, Separationis & Expulſionis. 175
In Variolis Separationem paulatim fieri ſatius eſt. 177. 182
In Variolis Expulſio plus temporis requirit, quàm Separatio. 176
In Variolis eruptio præcocior periculoſior eſt tardiore. 178. 182
In Variolis faciei manuumque tumor magni eſt momenti. 174. 189. 190
In Variolis mox impenſe ſudare noxium. 147
In Variolis retrogreſſis quid agendum. 198
In Variolis tractandis quomodo Medici fama periclitetur. 181

Vectio in Colica utilissimum exercitium. 264
Venæsectio quibus noxia, & quibus utilis. 81. 62. 69
Debet Emeticum semper præcedere, ubi utrumq; indicatur. 65
Debet similiter præcedere Catharsin. 395. 655
Ubi phlebotomia liberalior non permittitur, potest suppleri usu enematum. 69
Suppletur etiam purgatione frequenti atque anodynorum usu. 405
Venæsectio infantibus succurrit pariter ac adultis. 248
Convulsionibus puerorum dentientium specifice conducit. 249
Vena in lecto secanda, quo facilius phlebotomiam ferant. 342
Venæsectio in debilibus nocet. 61
Venæsectio in Peste à multis laudatur. 143. 144
Venæsectio in Peste parce & abscessu jam erumpente administrata valde noxia est. 156
Venenati à sublimato Corrosivo assumpto Curatio sola aqua simplici. 404
Venerea lues, vid. Lues.
Vere Morbi quidam inflammatorii gignuntur. 100
Vesicatoria in hydropicis sæpe gangrænam inducunt. 635
Vesicatoria non in omni Comate prosunt. 660
Vesicæ ulceris signa & curatio. 785
Vestium hyemalium depositio quousq; sit differenda. 326
Vigiliæ quo pacto tractandæ. 81
Quomodo consopiendæ post febrem sine narcoticis. 83
Vinum Absinthites. 115. 632
Vinum Canarinum. 187. 257. 598. 632. 669
Vinum Hispanicum. 518. 586
Vinum Malacense. 77. 291
Vinum in Hydrope pro potu ordinario commendatur. 630
Vinum in Podagra nocet & quare. 581. 582
Vini Compotatio quænam nocumenta secum trahat. 581. 582
Ulceribus pudendorum Venereis quomodo succurrendum. 772

Ulceris vesicæ signa & curatio. 785
Unguentum in Pleuritide. 336
Vomitiones virides non semper cacochymiam indicant. 270
Vomitus & alvi profluvium à Sudore sedantur. 153. 154
Vomitus sanguinis. 781
Vomitorium in Febre maligna quandoq; Diarrhœam excitat. 87
Vomitorii exhibitionem præcedat Venæsectio. 65
Vomitorii præscriptio & usus. 64
Vomitoria ex Infusione Croci Metallorum minus sunt tuta, præsertim pro pueruli. 67
periculosa itidem, nisi copiosè diluantur. 64
Vomitoriis quandoque emendari nequit materiæ vitiosæ vomitus. 270
Urinæ suppressio in Variolis. 174. 197. 746.
Uteri procidentiæ curatio fotu adstringenti. 539. 753
Vulnus levissimum in hydropicorum carne quare curatu sit difficillimum. 635

SOLI DEO GLORIA.